

ఓం

ఓం శ్రీ సద్గురు పరబ్రహ్మణేనమః

శక్తి ద్వయ నిరాసకంబైన

శేర్ధానిర్గుణ తీర్థీకందార్థ దేరువులు

(భావ విశేష భావ సహితము)

రచయిత

శ్రీమద్భాగవత కృష్ణదేశికేంద్రులు

భావ విశేష భావ రచయిత

శ్రీ సమరస బోధానంద నేమాని వెంకటరామం

శ్రీ శివరామదీక్షిత అచల గుర్వాశ్రమము

వానపల్లి - 533228

ప్రకాశకులు

శ్రీ చిర్రగోవి వీరాస్వామి అండ్ అదర్స్

రాజుల కొత్తపల్లి

వరంగల్ జిల్లా

మూల్యము - రూ. 65-00

ఓం

ఓం శ్రీ సద్గురు పరబ్రహ్మణేనమః

శక్తి ద్వయ నిరాసకంబైన

శేధనిర్గుణ తీర్థీకందార్థ దేరువులు

(భావ విశేష భావ సహితము)

రచయిత

శ్రీమద్భాగవత కృష్ణదేశికేంద్రులు

భావ విశేష భావ రచయిత

శ్రీ సమరస బోధానంద నేమాని వెంకటరామం

శ్రీ శివరామదీక్షిత అచల గుర్వాశ్రమము

వానపల్లి - 533228

ప్రకాశకులు

శ్రీ చిరగోని వీరాస్వామి అండ్ అదర్స్

రాజుల కొత్తపల్లి

వరంగల్ జిల్లా

మూల్యము - రూ. 65-00

శ్రీగురుభ్యోనమః

౦౬౦

శ్రీనిజగురవేనమః

ముందుమాట

శ్రీ మద్రామడగు శివరామదీక్షితాచలగురుపరిపూర్ణ సంప్రదాయకులైన, శ్రీమత్పరశురామ సీతారామస్వాములవారి ప్రియశిష్యులైన, శ్రీమద్రాజాధిరాజ మహారాజ యోగీంద్రచంద్రులైన, శ్రీమద్భాగవతుల కృష్ణదేశికేంద్రులు శాలివాహనశకం 1765 సం॥రం, అనగా క్రీస్తుశకము 1843 సం॥రము, శోభకృన్నామసం॥ర మార్గశిర బ॥ చవితి నాటికి “శక్తిద్యయ నిరాసకమైన శుద్ధ నిర్గుణతత్వ కందార్థ దరువులు” 292 యున్న, క్రీస్తుశకము 1862 సం॥రం దుందుభిరామ సం॥ర మాఘశుద్ధపౌర్ణమి నాటికి “క్షరాక్షరోపాధి ద్వయదోషరహిత పరమతత్వ కంద పద్యములు” 261యున్న, స్వహస్తములతో రచించిరి. ఈస్వహస్తలిఖితమైన యీ గ్రంథము శ్రీమత్పిల్లాలక్ష్మణదేశికేంద్ర మందిరము హైదరాబాదు నందు, ఆమందిర ట్రస్టుబోర్డు వారిచే భద్రపరచబడియున్నది. నిజప్రతి చాలాకాలమై నష్టపోయెడి ప్రమాదమేర్పడుటచే, ఆ నిజప్రతికి ఫోటోస్టాట్ కాపీ తయారుచేయించి, ఆ మందిరమునందు భద్రముగావించబడినది. ఈ విషయము ఆ మందిర ట్రస్టుబోర్డు వారు ఈ గురుసంప్రదాయకులకు చేసిన మహోపకారము, గురసేవయని చెప్పకతప్పదు. శ్రీకృష్ణదేశికేంద్రులు క్రీ.శ. 1875 సం॥రం ధాతృనామ సం॥రకార్తీకశుద్ధ దశమి శుక్రవారం రోజున నిర్వాణము చెందిరి.

కాలక్రమములో అనేకమంది ఈ పద్యభావములను సరిగ అర్థము చేసికొనగల భాషా, శాస్త్రజ్ఞానములేనందున, వారికిష్టము వచ్చినట్లుగా పద్యములకు విపరీత భావములు కల్పించుచున్నారు. మరియు మరికొందరు నిజప్రతియొక్క శబ్దములనే మార్చి పుస్తకముల నచ్చొత్తించి విపరీత అర్థములు చెప్పుచున్నారు. ఉదా॥ “వారెరుగనిమరుగుండదన్నా” అన్న వాక్యమును “దారెరిగిన మరుగుండ దన్నా” ఈ విధముగ శబ్దములు, పద్య భావములను మార్పు జేయుచున్నారు. ఇది సంప్రదాయ విరుద్ధము. శ్రీకృష్ణ ప్రభువుల వారి వ్రాతప్రతి ప్రకారముగానే, మనము చదువుకొనుచు వారి మనోభావమునే అర్థము చేసుకొనవలయును.

పద్యములలో గణ, యతి, ప్రాసాది తప్పులేమైన ఉన్నచో కవిహృదయము నకు ఘర్పు లేకుండగ సరిదిద్దవలయునని శ్రీకృష్ణప్రభువులు తమ 10, 15

పద్యములలో చెప్పినారు. అట్లే అయిదు ఆరు పద్యములకు గణవిభజన తప్పులు ఉన్నట్లు తెలియబడుచున్నవి. ఆ తప్పులు భావవ్యతిరేకముగాకుండగ దిద్దుటకు వీలు కలుగదు. పెద్దల భావమునకే ప్రాధాన్యత గాని చిన్నచిన్న గణవిభజనలాంటి తప్పులను పట్టించుకోనవసరములేదు. అయినను నేను ఆ తప్పులు సరిదిద్దగల పండితుడను కాని కారణముచే ఆ తప్పులను నేను ముట్టుకొనలేదు.

ఈ పద్యభావములు చాలమంది తప్పుగా చెప్పుట నేను విన్నాను. అందుచే మన సంప్రదాయ పెద్దల మనోభావము వక్రీకరింపబడుచున్నదనే వేదన కల్గి, స్వగ్రంథ ప్రభువులైన శ్రీసమరసనర్మల ప్రజ్ఞానవిలక్షణ రామారాయ ప్రభువుల వారి కరుణచేతను, వారి మనః ప్రేరణచేతనే, ఈ పద్యములకు భావ, విశేష భావములు వ్రాయడమైనది. ఇది నాకు తగిన పనికాదు. సాహసమే యనదగును. ఎందుచేతననగా నేను సంస్కృతము చదువుకొనలేదు. తెనుగు కూడ బాగ చదివిన పండితుడను కాను. ఇది కేవలము నా గుర్వాజ్ఞగా స్వీకరించి భావములు వ్రాసితిని. అన్యవిధముగా తలంచవద్దని సంప్రదాయ భక్తకోటి నా అల్పజ్ఞతవలన కలిగిన తప్పులేమైన ఉన్నచో అవి విజ్ఞులైనవారు ఈ గ్రంథ ప్రకాశకులైన “శ్రీచిర్రగోవి వీరాస్వామి అండ్ అదర్స్ వారికి తెలియపర్చినచో, స్వీకరించగల విషయమే అయినచో పునర్ముద్రణలో సవరించగలరని మనవి చేసుకొనుచున్నాను.

ఈ గ్రంథము యొక్క మొదటి భాగమైన “శుద్ధ నిర్గుణత్వ కందార్థ దరువులు” లో అచ్చుతప్పులు పడినవి. కనుక పాఠకులు మొట్టమొదటగా తప్పుల పట్టిక ననుసరించి అన్ని తప్పులను సరిదిద్దుకొని తరువాతనే చదువకొనలయుననియు, “భావము” అన్న పదము “భావము” అనియు “విశేషభావము” అన్న పదమును “విశేషభావము” అనియు చదువుకొనలసినదిగ కోరి ప్రార్థించుచున్నాను.

ఈ గ్రంథమును అచ్చువేయించు ఆర్థిక శక్తి నాకు లేదు. అయినను వరంగల్ జిల్లా రాజుల కొత్తపల్లి, గున్నేపల్లి, తొర్రూరు, పరమటగూడెం, శీతారంపురం, వేమునూరు, గోదావరిఖని, తూర్పుగోదావరిజిల్లా గుత్తెనదీవి గ్రామ భక్తులు (పేర్లువిడిగా అచ్చు వేయించడమైనది) ముద్రణఖర్చులకు అయిన సామ్యంతయు విరాళముగా యిచ్చిరి. ఈ గ్రంథమును ప్రకాశింపజేసినందుకు, ఆ భక్తాగ్రణ్యులకు కృతజ్ఞతా పూర్వక గురుజేజీలు చెప్పుకొనుచున్నాను.

ఈ గ్రంథమును పునర్ముద్రింపించుకొనుటకు, ఈ గ్రంథములను అమ్ముకొనుటకు వరంగల్ జిల్లా రాజుల కొత్తపల్లి వాస్తవ్యులు, శ్రీపరమశివానందరాం పొదిని భద్రయ్యార్యులవారికి సమర్పించుకొనుచున్నాను భావముతో, వారి ప్రియశిష్యులైన శ్రీసచ్చిదానంద చిరగోని వీరాస్వామి గార్కి సర్వహక్కులతో వారికి అధికారము ఇచ్చుచు, ఈ గ్రంథమును వారికి ఇచ్చుచున్నాను.

ఈ గ్రంథమును చదువు ప్రభువులైన పీఠామహాలక్ష్మీనమేత శ్రీ సమరస శిష్యుల ప్రజ్ఞాన విలక్షణ, అష్టతమ నిరసనానంద ఆరట్ల రామారాయగురు హిర్యభౌములపాద పద్యములకు సహప్రసాదాంగ ప్రణామంబులతో అంకిత మొనరించుకొనుచున్నాను. శైకొనుము దేవా!

ఈ గ్రంథమును హనుమకొండ వాస్తవ్యులు శ్రీ వాడపల్లి ఆనందార్యులవారి ప్రియశిష్యులు, శ్రీనిత్యానంద శ్రీవాడపల్లి ఆనందార్యుల వారి అమృత హస్తములతో ది. 14-11-97వ తేదీని వరంగల్ జిల్లా రాజుల కొత్తపల్లి గ్రామములోని శ్రీపరమశివానందాశ్రమమునందు భక్తకోటి జేజేలతో ఆవిష్కరించి నందుకు శ్రీఆనందార్యులవార్కి కృతజ్ఞతలు తెలియపరచు కొనుచున్నాను.

ఈ గ్రంథములోని రెండవ భాగమైన కందపద్యములు, అనుష్టాన విధి వగైరా, పశ్చిమగోదావరి జిల్లా, కొవ్వూరు గ్రామములోని శ్రీ లక్ష్మీ గణపతి ప్రెస్ వారు అతి తక్కువ కాలములో తప్పులు లేకుండ అందముగ ప్రింటుచేసి, మరియు బైండింగు చేయించినందులకు వారికి కృతజ్ఞతలు తెలియపర్చుకొనుచున్నాను.

వానపల్లి
శ్రీ శివరామదీక్షిత
అచల గుర్వాశ్రమము.

ఇట్లు
గురుపాద రేణువు,
నేమాని వెంకటరామం.
(శ్రీ సమరసబోధానంద)
గ్రంథకర్త.

౦౬౦

సద్గురు పరబ్రహ్మణీ నమః

గ్రంథకర్త జీవిత సంగ్రహము :-

కందార్థ భావ, విశేష భావ గ్రంథకర్త నయిన నేను, తూర్పుగోదావరిజిల్లా వానపల్లి గ్రామస్థుడను. నితుందినస గోత్రము, సూర్యనారాయణావధాని దత్తత పుత్రుడను, వెంకటరామ నామధేయుడను. **వేమ S.S.L.C. మాత్రమే చదువుకొని**, గ్రామాభివృద్ధి అధికారిగా ప్రభుత్వ సర్వీసులో 36 సంవత్సరములు పనిచేసి ది. 30-11-1994న పదవీ విరమణ చేసినాను. మా స్వగురువులు తూర్పు గోదావరిజిల్లా తొమ్మిది గ్రామం భారద్వాజస గోత్రం, శ్రీసమరస నిర్మల ప్రజ్ఞానవిలక్షణ అరట్ల రామారావుగారు. నా తండ్రి గారు 1953 సం॥లోనే గతించుటచే మా అక్కగారైన శ్రీయదార్థ బోధోపదేశిక ఆచార్య మాణిక్యాంబ గారి పెంపకములో పెరిగి విద్యాబుద్ధులు బడిసినాను. వీరుకూడ మా గురువుగారి శిష్యులు అగుటచే వారి సంస్కారబలముచేతనే నేను కూడ ఈ పవిత్ర సంప్రదాయక గురుపుత్రుడ నయితిని. **మా గురుదేవుల వద్ద నేను ఉపదేశము పొందిన రెండు సంవత్సరములలోనే మా గురుదేవులు నిర్వాణము చెందుటచే ఈ పరిపూర్ణబోధ మర్మ ధర్మమంతయు, పశ్చిమగోదావరి జిల్లా తాడేపల్లిగూడెం శ్రీ అవధూత ఆశ్రమ నిర్మాతలు శ్రీ బోధానంద సజ్జా రామమూర్తి గారి విశేష జ్ఞానముచేతను, మా గురుదేవుల అగ్రశిష్యులు వానపల్లిగ్రామ వాసులు, అయిన శ్రీ నిర్మల విచార్ దుప్పలపూడి నాగన్నార్యుల వారు, మరియు మా అక్క గారైన శ్రీయదార్థబోధోపదేశిక మాణిక్యాంబగార్ల బోధలచే సుశిక్షితుడనై, శ్రీ “సమరస బోధానంద” దీక్షానామధేయుడనైతిని. నాకు 1953 సంవత్సరములో భారద్వాజస గోత్రములో జన్మించిన “సుందరాంబ” నామధేయవతితో వివాహము జరిగినది. అప్పటినుండి నాకు ఆమె సహధర్మచారిణియై ఆమె కూడ మా అక్కగారి శిష్యురాలై ఈ సంప్రదాయములో వర్తించుచు ఈ గ్రంథమును వ్రాయుటలో అనేక విధములుగా సహకరించి నన్ను ఉత్సాహ పరచినది అని తెలియపర్చు కొనుచున్నాను. నాకు ఇద్దరు కుమార్తెలు ఒక్క కుమారుడు. వార్కి వివాహములై వారి కాపురములు వారు చేసుకొనుచున్నారు. మా పెద్ద కుమార్తె చి।సా। నాగవెంకటలక్ష్మి 1996వ సం॥రములో నావద్దనే ఉపదేశ మర్యాదను పొంది ఈ సంప్రదాయకురాలైనది. ఇది నాకెంతయు ముదావహము.**

నా అసలు తలిదండ్రులు (జనని - జనకులు) వెంకట రమణమ్మ, సుబ్బన్న నామధేయులు. నితుందినసగోత్రోద్భవులు. నా దత్తత తండ్రిగారు

నేమాని సూర్యనారాయణావధాని నితుందినసగోత్రము. వీరి సతీమణి నేను పుట్టక మునుపే గతించిరి. వీరి వలన మగ సంతతి లేని కారణముగా నన్ను నా మూడవ సం॥ర ప్రాయములోనే దత్తత చేసుకొనిరి. వీరు వేద పండితులు. ఆస్తికులు. వీరియొక్క ఆశీర్వాద పుణ్య సంస్కార బలముననే నాకు ఈ సద్గతి ప్రాప్తించినదని త్రికరణశుద్ధిగ నమ్ముచున్నాను. ఇంతటి గొప్ప అదృష్టము నాకు లభింపజేసిన మా పెద్దలైన తలిదండ్రులకు నమః సుమాంజలులర్పించు కొనుచున్నాను.

ఇట్లు
గ్రంథకర్త

ఈ గ్రంథము కాపీరైటు సర్వహక్కులు ప్రకాశకులువి.

ప్రకాశకులు :-

శ్రీ చిర్రగోని వీరాస్వామి అండ్ అదర్స్,

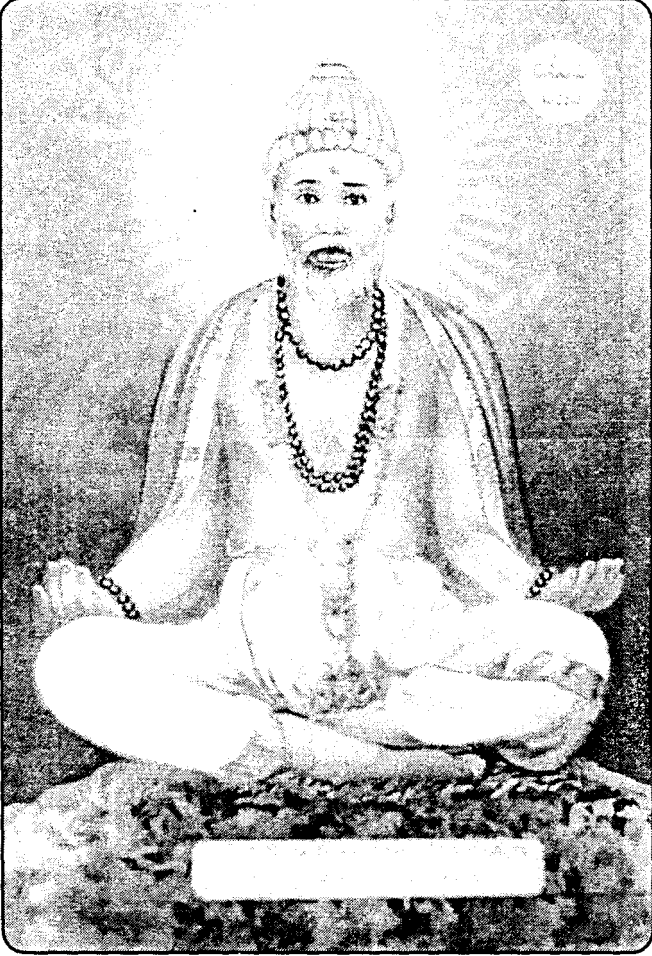
రాజుల కొత్తపల్లి (గ్రామం)

నెల్లకుదురు మండలం,

వరంగల్ జిల్లా.

పిన్. 506 368

శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ దేశికేంద్రులు

గ్రంథకర్త

శ్రీ సమరస నిర్మల ప్రజ్ఞాన విలక్షణ

అరట్ల రామారాయసద్గురు శిష్యులు

శ్రీ సమరస బోధానంద నేమాని వెంకటరామం

శ్రీ గురుభ్యోనమః

ఈ గ్రంథమును అచ్చువేయించుటకు విరాళములు ఇచ్చిన దాతల పేర్లు.

I శ్రీ పరమశివానంద శ్రీరాం పాదిలి భద్రయ్యార్కుల	
వారి ప్రియశిష్యులు, రాజాల కొత్తపల్లి.	రూపాయలు
1) శ్రీ అప, సచ్చిదానంద చిర్రగోని వీరాస్వామి దంపతులు	}
2) శ్రీ అప, బుర్రా రామనరసయ్య దంపతులు	
3) శ్రీ అప, పెరుమాళ్ళ రాములు దంపతులు	
4) శ్రీ అప, పెరుమాళ్ళ యేకయ్య దంపతులు	
II శ్రీ విమలానంద వెన్న నాగయ్య గారి శిష్యులు	
5) శ్రీ అప, వేల్పుల మల్లయ్య దంపతులు శీతారాంపురం	3,000
6) శ్రీమతి అప, మండవ సోమలక్ష్మి	
W/o సోమనరసయ్య, వేమునూరు	3,000
III శ్రీ బోధానంద కాయిత వెంకట దాసుగారి శిష్యులు,	
7) శ్రీ అప, సచ్చిదానంద మద్దుల వెంకటరెడ్డి దంపతులు	
గున్నేపల్లి	1,000
IV శ్రీ సచ్చిదానంద మద్దుల వెంకటరెడ్డి గారి శిష్యులు.	
8) శ్రీ అప, బాదం బిక్షుం దంపతులు, పరమటగూడెం	1,000
V శ్రీ అప, సమరస బోధానంద నేమాని వెంట్రామంగారి శిష్యులు	
9) 1. శ్రీ అప, దారంకుమారస్వామి దంపతులు తొర్రూరు	3,000
10) 2. శ్రీ అప, నాళం కృష్ణమూర్తి దంపతులు తొర్రూరు	3,000
11) 3. శ్రీమతి అప, రమాదేవి శర్మ, గోదావరిఖని	2,000
12) 4. శ్రీ బందా సోమశేఖరం మరియు గుత్తెనదీవి భక్తమండలి	2,000
13) శ్రీ అల్లి ఏకసాయిలు దంపతులు, శ్రీ రామగిరి రాములు దంపతులు	1000
గుత్తెనదీవి (తూగోజిల్లా)	
14) అప, శ్రీమతి చామర్తి నాగవెంకట లక్ష్మి, వానపల్లి	500
15) శ్రీ అప, కర్ర చెన్నారెడ్డి గారి శిష్యులు	
శ్రీ అప, నిజానంద కొండా సోమయ్య గారు, గున్నేపల్లి	500

పుస్తకం హక్కుదారులు

ది. 14-11-1997 సం॥రం ఇందుకు సరియైన ఈశ్వరనామ సం॥ కార్తీక శుద్ధ పౌర్ణమి శుక్రవారం రోజున, వరంగల్ జిల్లా రాజులకొత్తపల్లి వాస్తవ్యులు శ్రీశ్రీశ్రీ పరమశివానంద శ్రీరాంపాదిలి భద్రయాచార్యులారి ప్రియశిష్యులు.

- 1) శ్రీ సచ్చినదానంద చిర్రగోని వీరాస్వామి దంపతులు,
- 2) శ్రీ బుర్రా రామ నరసయ్య దంపతులు,
- 3) శ్రీ పెరుమాళ్ళ రాములు దంపతులు,
- 4) శ్రీ పెరుమాళ్ళ ఏకయ్య దంపతులు,

అనువారితో ఏర్పడిన కమిటీ వార్కి, ఈ కమిటీ అధ్యక్షులుగా నిర్ణయించుకొనిన శ్రీ సచ్చినదానంద చిర్రగోని వీరాస్వామి గార్కి ఈ పుస్తకమును సర్వహక్కులతో సమర్పించుకొనుచున్నాను.

ఈ గ్రంథమును విక్రయించుకొనుటకు, పునర్ముద్రణ చేసికొనుటకు, దీనిని అమ్మగా వచ్చు ఆదాయము, సైకమిటీవారు నిర్ణయించుకొనిన గురుకార్యము లేక మరియే యితర కార్యక్రమములకు ఖర్చుచేసికొనుటకు పూర్తి అధికారము హక్కులతో శ్రీ సచ్చినదానంద చిర్రగోని వీరాస్వామిగార్కి ఈ గ్రంథకర్తనైన శ్రీసమరసబోధానంద నేమాని వెంకట్రామం అను నేను ఈ గ్రంథమును ఇచ్చుచున్నాను.

ఇట్లు,

14-11-1997

నేమాని వెంకటరామం,

(శ్రీసమరసబోధానంద)

“సర్వం సద్గుర్వర్ణమస్తు”

ఈ గ్రంథము ప్రాప్తిస్థానము

శ్రీ చిర్రగోని వీరాస్వామి గారు,

గ్రామం - రాజులకొత్తపల్లి,

మండలం - నెల్లకుదురు,

జిల్లా - వరంగల్,

పిన్ - 506 368

శుద్ధనిర్గుణ తత్వ కందార్థ దరువులు

అకారాది వర్ణమాలా ప్రకారముగా పద్య విషయసూచిక

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
అ - 18			ఇ - 7		
1.	అప్రకపీయ్యాద్యాంధ్రము	11	26.	ఇదియాంధ్రకవిత్వంబని	14
2.	అన్నియు తానై తన కవి	49	27.	ఇలుజొచ్చిగ్రామసింహము	17
3.	అనుమానము మదినుంచక	60	28.	ఇంతింతనియనరానిది	37
4.	అహమనదుగదా అచలము	79	29.	ఇది ఉన్నది ఇది ఉన్నది	160
5.	అన్నపుసూక్ష్మాంశము	83	30.	ఇది దప్ప యేమిలేదని	225
6.	అంటదుకలమేల్కను	97	31.	ఇంగితమునెరిగి	246
7.	అపరోక్షమౌనెమనుజుల	101	32.	ఇవి వినుమనినను	271
8.	అంతటకలదీ యెరుకని	125	ఈ - 2		
9.	అన్నము శుక్లంబగు	152	33.	ఈ రీతి స్థితి గలిగిన	197
10.	అనహంకారుండ నిమిషుడు	195	34.	ఈతాపేక్షను మనుజుడు	208
11.	అన్నము దిన్నను ఆకలి	201	ఉ - 3		
12.	అందముగ సద్గంధము	204	35.	ఉప్పెనచే చెడు తరువు	105
13.	అలభద్రాచల మనిన	213	36.	ఉన్నది పరిపూర్ణము	189
14.	అందమగు స్వాతి వర్షపు	219	37.	ఉపనయనము గానిదె	210
15.	అతివల రతిచతురత	235	ఎ - 3		
16.	అడవిపుశిరికయు	266	38.	ఎరుకను కలలోపల	5
17.	అందముగ ఘనులు మెచ్చెద	275	39.	ఎరుకే కోశము	165
18.	అక్షయ బోధ స్థితి గల	278	40.	ఎరుక నెరుంగని	292
ఆ - 7			ఏ - 1		
19.	ఆసాంతముయీగ్రంథము	15	41.	ఏ పురుషుడు గరువర్యుని	291
20.	ఆగామికధయెట్లన	19	ఒ - 2		
21.	ఆకాశాదికభూతానీకాత్మ	38	42.	ఒరులారులు నేను నేనని	4
22.	ఆటాడియాడకుండును	54	43.	ఒరులు నేనక నిండిన	284
23.	ఆవరణమునాకసము	80			
24.	ఆకాశము శూన్యంబని	81			
25.	ఆమంత్రయుగముదెల్పెద	223			

శుద్ధనిర్గుణ తత్వ కందార్థ దరువులు

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
క - 20			69.	గురుతన కలలో నారీ	170
44.	కొంచెములో సరిపుచ్చక	21	70.	గురుడు గురుబోధ	186
45.	కట్టెందు నిప్పు లేకనె	74	71.	గురుడచల చలములను	193
46.	కనరానిదాన్ని శూన్యం	76	72.	గూఢార్థమెరిగి	206
47.	కనుపడెడుబయలు	78	73.	గురుశుశ్రూషనొనర్చుట	231
48.	కొందరు దశవిధ	108	74.	గురుమూర్తి కెదురహంకృతి	240
49.	కొందరు ముద్రలు	109	75.	గురుచరణ జలము	243
50.	కొందరు భూతము	114	76.	గురుడు నరుడనుచు	244
51.	కొందరు కర్మమునే	115	77.	గురుడాస వదలకుండిన	249
52.	కన్నులప్రక్కలవ్రేళ్ళిడి	117	78.	గురుగురుబోధలచేతను	250
53.	కలమేల్కలెరుక	127	79.	గురుసూచనైన నరులను	272
54.	కనవచ్చియిట్టిదట్టిది	137	80.	గురువర మీనా సందున	281
55.	కనవచ్చు బయలులేదని	138	ఘ - 1		
56.	కనకమన భూషణంబులు	153	81.	ఘట మెదుట బెట్టి	283
57.	కలనెడబాసిన మనుజులు	158	చ - 11		
58.	కలమేలుకొన్న పురుషుడు	196	82.	చెట్టే మూలము విత్తుకు	44
59.	కుటిలాత్ముడైన శిష్యుడు	238	83.	చింతల తోటన యెరుకే	48
60.	కాకంబులు సంపూర్ణ	276	84.	చులుకని యుక్తిగ	63
61.	కుత్సితమతియగు	277	85.	చిత్తరువు రంగు గోడల	94
62.	కొట్టితి తిట్టితి శ్రమలన్	286	86.	చచ్చుట పుట్టుట మేలుక	92
63.	కూడిగురుశిష్యులిద్దరు	289	87.	చూపించ చూపరానిది	184
గ - 17			88.	చక్కెర మెక్కక లోకులు	215
64.	గురువర పరిపూర్ణంబున	25	89.	చూపులలో గల వస్తువు	163
65.	గురుడు పరిపూర్ణమును	133	90.	చూచి మది దెలసి	253
66.	గురుమూర్తి జూపకున్నను	140	91.	చెప్పదగు గురుడు బోధను	270
67.	గుడమేమధురము	159	92.	ఛందం బెరుగక పద్యము	12
68.	గురుమంత్రముచే నిలువని	166			

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
జ - 11			119.	తిమిరారియందు లేనిదె	173
93.	జనులార జనన మరణము	1	120.	తాబేటి తలపు చేతను	207
94.	జనులాత్మానుభవంబైనను	118	121.	తొలుమంత్ర పర్థమెక్కడ	224
95.	జనులనిరి దేవుడెవ్వరికి	124	122.	తనుమన ధనములు	232
96.	జగము వలన సంకల్పము	182	123.	తనగురు బోధనుతా	255
97.	జనన మరణ ప్రవాహము	202	124.	తనశిష్యులు విని తన	237
98.	జారులకు లోకులందరు	220	125.	తన భార్య రూపురేఖలు	256
99.	జలము నెడబాయ నొల్లని	233	126.	తనకు శరణాన్న వారల	269
100.	జపములు తపములు సల్పును	239	ఢ - 11		
101.	జ్ఞాన వైరాగ్య భక్త్య	245	127.	దానము ధర్మము సగుణ	36
102.	జనులందరు గురుబోధను	247	128.	దేహమును జూచుకన్నులు	55
103.	జతనముగ దాచి చదువుము	257	129.	ద్వైతా ద్వైత విశిష్టలు	103
త - 23			130.	దేవుణ్ణి నిన్ను యెరుగవు	110
104.	తప్పాప్పులు రెంట్నెరుగని	16	131.	దేహ కారము గానిది	144
105.	తన గొప్ప నెంచరెమో	18	132.	ధ్వని మొదలగు తన్మాత్రలు	198
106.	తానే ననకను నిండిన	30	133.	దేశాలనంబు జేసితి	215
107.	తండోపతండములుగ	39	134.	దృష్టాంత మెరుకకేదని	229
108.	తలిదండ్రులు జీవేషులు	51	135.	దేశికుని చరణ తీర్థము	242
109.	తొలుకారు మెలపు కైవడి	73	136.	దూరమున నుండి విన్నను	252
110.	తనమూలము తలిదండ్రులు	75	137.	ధారుణి కొంత జరించి	282
111.	తెలుపు మృదుత్వము	90	న - 20		
112.	తలయెత్తి చూడ జాలునె	99	138.	నను మిము నేగని	3
113.	తొర్రలు తొమ్మిది గల	103	139.	నే నెవ్వడ నను జీవుడు	102
114.	తనువుతో వచ్చిన విశ్వము	104	140.	నీ కలలో నిను నన్నును	121
115.	తనువెరుకల రెండొక్కటి	116	141.	నినునను ప్రపంచమును	131
116.	తనను తాగిన మోక్షంబుని	119	142.	నేనని బ్రహ్మ లోపల	157
117.	తనువో బహిరింద్రియములొ	130	143.	నిను నను నిపు కలగాంతువు	171
118.	తిప్పలగు రాక పోకల	151			

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
144.	నిను నీవు నన్ను నేనును	172	173.	పొరలరటి దుంప యనినను	154
145.	నానా విధావయవములు	181	174.	పెను మాయను జూడుము	155
146.	నామము రూపము నటన	185	175.	పెట్టియ లోపల గారడి	156
147.	నా మాట లెస్స వినుమా	199	176.	పరిపూర్ణమనెటి పల్కే	183
148.	నే మొదట నిన్ను గనుగొని	200	177.	పరిపూర్ణమెరుక తివయనియెరుగని	177
149.	నాలుగు శుశ్రూషణములు	241	178.	పరిపూర్ణ మెరుకనునే	190
150.	నేనెంత లెస్స జదివిన	259	179.	పరిపూర్ణ మెరుక తివయని గురువరు	191
151.	నన్నాశ్రయించినావని	260	180.	ప్రవిమలచిత్తుడు శిష్యుడు	209
152.	నీ మానసమున సంశయము	263	181.	పదిరెండక్షరములు గల	222
153.	నీ గురుబోధను నీచే	264	182.	పరిపూర్ణ మిదిగొయిదిగో	226
154.	నిక్కముగ బీరపీచు	265	183.	పరిపూర్ణ బోధ నెరిగిన	227
155.	నా బుద్ధికి సరిపడ్డది	285	184.	పరిపూర్ణబోధ నెరుగని	228
156.	నీ వెంత కొట్టితి తిట్టిన	287	185.	పరిపూర్ణ బోధదెల్పే	236
157.	నా నోటి మాట వెంబడి	288	186.	సతియైనను సతియైనను	261
ప - 32			187.	పెద్దల నిందయొనర్చకు	267
158.	పునరుక్తి గలిగి యుండిన	13	188.	పెత్తనమున యేనుంగిల	268
159.	పుట్టుట గిట్టుట లేకను	32	189.	పుట్టింట బిడ్డ బహుగా	274
160.	పలుకున బలుకక రాకను	34	బ - 6		
161.	పిండ బ్రహ్మాండంబులు	56	190.	బిందువు తనువున బుట్టును	122
162.	పరిపూర్ణ మొకటి దక్క	57	191.	బయలాక సమని కొందరు	126
163.	పాపములు పుణ్యములు	58	192.	బలధన విద్యలు	218
164.	పరిపూర్ణములో దోచుచు	72	195.	బయలెరుకలు విషయకున్	221
165.	పిల్లలు తాట్యాకులతో	84	భ - 1		
166.	పరిపూర్ణములో లేనిదె	95	196.	భాగవతుల నారాయణ	214
167.	పంచ దశాక్షరములు	112	మ - 20		
168.	పరిపూర్ణ మెరుకలెట్టివా	122	197.	మనసిచ్చివినుడియిక	9
169.	ప్రాద్దున నిద్దుర మేల్కొని	132	198.	మొదమున ముద్దుపోకకు	20
170.	పరిపూర్ణ మనిన మెట్టిదా	139			
171.	పరమ పద మనిన	141			
172.	పరిపూర్ణములో దోచిన	150			

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
199.	మొదలచలము నెరిగించెద	26	224.	యెరుకన్నను మరుపన్నను	59
200.	మీరంత వారుగనుకనె	27	225.	యెరుకైన భూతముల నీ వెరుగు	64
201.	మొద్దులనైనను దొల్తురు	28	226.	యెరుకోత్పత్తిని దెలియగ	65
202.	మీ రాజ్ఞ యిచ్చి వుంటిరి	31	227.	యెరుకోద్భవ మెట్లన్నను	68
203.	మేలుక సుషిష్టి లోపల	53	228.	యెరుక బయందులేమిని	88
204.	మేనెరుకల రెండింటిలో	85	229.	యెరుక పని చేయదనకుము	86
205.	మతముల వారలు	106	230.	యెరుకొక్కటుండె నేనియు	89
206.	మానవుడు చేయబూనిన	111	231.	యెరుకను కలలో పురుషుని	93
207.	మాయగదా లేని యహం	120	232.	యెరుగదు సుషుప్తిని జాగ్రత	98
208.	మరణ సుషుప్తులు జెందిన	168	233.	యెరుక తనకు దావిడి పోవునె	100
209.	మేనెరుకల రెంట్లో నొక	175	234.	యెరుక జడమ జడమ	113
210.	మరపు సుషుప్తి మరణము	178	235.	యీ ఉత్త బట్ట బయలును	135
211.	మరుపనతోలి మేనులు	180	236.	యే వస్తువు చేతను తానావిర్భ	145
213.	మరుపుకు తన్నాత్రలు గల	203	237.	యే పరిపూర్ణము మేనికి	146
214.	మంత్రముచే సంతెట్లగు	211	238.	యెరుకనగా యెరిగేటిది	147
215.	మలయాద్రి చెంత చెంచులు	251	239.	యెరుగన నేటిది యెరుకే	161
216.	మంతనమున గురుబోధన	254	240.	యెరుకే చదువుట జేసును	162
య - 28			241.	యెరుకే యెరుకక కొడుకులు	169
217.	యే సాధన నీకెందుకు	24	242.	యెరుకన విడనాడియా	194
218.	యెరుకైన రీతినుండును	33	243.	యెరుక భ్రమ గల్గుశిష్యుని	230
219.	యెరుక తొవచ్చిన విశ్వము	40	244.	యెనరుంటె యేమి భయమురా	273
220.	యెరుకైన భూతపంచకము	42	ర - 5		
221.	యెరుకే దేహేంద్రియములు	45	245.	రవిత మసమున్న దెరుగునె	41
222.	యెరుకే విద్యావిద్యలు	46	246.	రాకడ పోకడ లేకను	70
223.	యెరుకే ఇహ పరస్థానము	47	247.	రానిది పోనిది బయలని	188

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
--------------	------------	---------------

248.	రతి కొఱకు గాదె సతి పతి	262
249.	రమ్మని పిలువనిద	279

ల - 10

250.	లేనెరుక బయలు లోపల	66
251.	లేనెరుకను యెరుకని యన	67
252.	లేనెరుక బయలందున	82
253.	లేని కల కలిగి నప్పుడు	87
254.	లేనెరుక బయలు లోపల	91
255.	లేని యహము నన్న బయలును	121
256.	లేదనకు యున్న దదిగో	136
257.	లేదన్నను కనపడు గద	148
258.	లేని లేదనుచు యెందరు	174

వ - 12

260.	వినవలెనని కనవలెనని	2
261.	వినిమిరివి దిద్దుండని	10
262.	విత్తే చెట్టై పుట్టును	43
263.	విను మూర్ల నాభి	49
264.	వొక దేహ ధారి తనువున	52
265.	వన్నియలై దొకచోటను	62
266.	వినుమితరులు యెరుకను	61
267.	వనిగల్లు దకము లోపల	71
269.	విననేర్చి చెప్ప నేర్చిన	258
271.	వటియించు చన్నులు గల	280

శ - 6

272.	శ్రీమించు నచల బోధను	6
------	---------------------	---

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
--------------	------------	---------------

273.	శ్రీమత్పాతారామ స్వామి కృపన్	7
274.	శివరా దీక్షితుల శిష్యవరుం	8
275.	శరణాగతు డగు శిష్యుని	23
276.	శత పత్రాస్తుని పాడగని	164
277	శరశాస్త్ర స్వరహిమ కర	290

స - 11

278	సాధన సంపత్తియుగల	22
279	సూటిగను బోధనా మది	29
280	సామర్థ్యమేమి జూపదు	35
281	సంతోషా సంతోషము	69
283	సంకల్పము లేనిదె	99
283	సత్యమగు బట్టబయలు	149
284	సతి కౌగిట తత్పతి	187
285	స్థితమగు పరిపూర్ణము	192
286	సంకల్పాదిక గుణముల	212
287	సకల జనుల సమ్మతిగ	217
288	సతి పోరు గూరికి పోయిన	234

హ - 3

289	హటమునకు టిలాత్ముని	116
290	హరి కర నఖముఖ విదళిత	129
291	హృదయ గ్రంథి విడుటకు	248

క్ష - 1

292	క్షితిలోన నరుడు పక్వాన్నము	179
-----	----------------------------	-----

ఓం

శ్రీ గురుభ్యోనమః

లఘుపూజా విధానము

ఆచమ్య :-

ఓం సద్గురుభ్యోనమః ఓం అచలాయనమః

ఓం పూర్ణాయనమః

శ్లో॥ ఓం గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణు ర్గురుర్దేవోమహేశ్వరః ।

గురుస్సాక్షాత్పరబ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవేనమః ॥

ఓం నమో బ్రహ్మదిభ్యో । బ్రహ్మవిద్యా సంప్రదాయ కర్తృభ్యో ।
 వంశఋషిభ్యో । మహద్భ్యో । నమో గురుభ్యః సర్వోపప్లవరహిత,
 ప్రజ్ఞానఘనః, ప్రత్యగర్థో । బ్రహ్మైవాహమస్మి । అహం పదార్థ
 రహితః ।

శ్లో॥ శ్రీ బ్రహ్మవిద్యా గురుం విష్ణుం । సూర్యం శ్రీయాజ్ఞవల్క్యం ।
 జనకం శుకంచ । సాందీపమీశం । శ్రీకృష్ణం చార్జు
 న ముద్ధవంచ, నమామ్యహం ॥

శ్లో॥ శ్రీ ధరస్వామి సచ్చిష్యం । శ్రీ శివరామ దీక్షితం ।
 తచ్చిష్యం రామలింగార్యం । శ్రీపరమారాధ్యం భజే ।
 శ్రీ మల్లేశ దేశికాఖ్యం । శ్రీనాగన్నార్య సద్గురుం ।
 శ్రీ బలరామపండితం । కృష్ణ సన్యసార్యంభజే ॥
 శ్రీ పంచదశిస్వామినం । దుర్గానంద దేశికేంద్రం ।
 శ్రీ ప్రజ్ఞాన విలక్షణ । రామరాయగురుంభజే ॥
 శ్రీరామ ప్రభుగురు చరణ సేవాదురంధరం ।
 శ్రీ వేదవేదాంతాతీత పూర్ణబోధ ప్రబోధితం ।
 శ్రీ సుందరాంబాఖ్య సహధర్మచారిణీ సమేతం ।
 శ్రీ సమరస్సోధానంద వెంకట్రామార్యగురుంభజే ॥

అస్మద్గురు సమారంభం । కృష్ణ సాందీపమధ్యమాం ।
శ్రీ మహావిష్ణు పర్యంతాం । వందే గురుపరంపరం ॥

(ఎవరియొక్క పారంపర్యము వారు చదువుకొనవలెను)

శ్లో॥ బ్రహ్మానందం పరమసుఖదం కేవలం జ్ఞానమూర్తిం ।
ద్వంద్వాతీతం గగన సదృశం తత్త్వమస్యాదిలక్ష్యం ।
ఏకం నిత్యం విమల మచలం సర్వధీసోక్షిభూతం ।
భావాతీతం త్రిగుణరహితం సద్గురుంతం నమామి ॥

శ్లో॥ న గురో రధికం, నగురోరధికం । నగురోరధికం, నగురోరధికం ।
శివశాసన తత్త్వివశాసనత । త్త్వివవ శాసన తత్త్వివ శాసనతః॥

శ్లో॥ గుకారశ్చ గుణాతీతో । రూపాతీతోరుకారకః ।
గుణ రూపవిహీనత్వాత్ । సద్గురుత్వం సమాశ్రయేత్ ॥

శ్లో॥ హృత్పుండరీక మధ్యస్థం । సకలామ్నాయ సంస్థితం ।
ధ్యానామృతం సదాభక్త్యా । సకలాభీష్టదాయకా ॥
ఓం శ్రీ సద్గురు పరబ్రహ్మణే నమః - ధ్యానామి

శ్లో॥ ధ్యాన, మావాహనం, సింహా । సనం, పాద్యం తదైవచ ।
అర్ఘ్య మాచమనీయంచ । స్నానం పంచామృతైస్సహ ॥

శ్లో॥ శుద్ధోదకం, వస్త్రయుగ్మం । యజ్ఞసూత్రం విభూషణం ।
విలేపనం, చాక్షతాంశ్చ । పుష్పం స్వర్ణవినిర్మితం ।

శ్లో॥ ధూప, దీపంచ, నైవేద్యం । పానీయం, ఫలమేవచ ।
తాంబూలం, దక్షిణాధిక్యం । మంత్రపుష్పం, ప్రదక్షిణం ।

శ్లో॥ నమస్కారం దేశికేంద్ర । మయాతుభ్యం నివేదితం ।
కృపయా గృహ్యతాం స్వామిన్ । న్యూనాధిక్యేన చింతయా ॥

శ్లో॥ లఘుపూజావిధిన్ భాగవత కృష్ణ ద్విజన్మనా ।
రచితంశ్రోతృవక్తృణా । మిదం మోక్షకరంపరం ॥

॥సర్వం సద్గురు చరణారవిందార్పణ మస్తు॥

శ్రీ గురుభ్యో నమః

(గ్రంథప్రభవము) శ్రీనివాసగురవే నమః

1. సభా విజ్ఞాపన ౩

1) జనులార జనన మరణము 1 అను దొలగన్ ద్రోయ జాలు లక్షణ యుతమె వినువారికి కనువారికి 1 తవలా వెరిగించు దీన్ని తప్పక వింటె॥ అప్పుడే వారతెప్పుడు గంట 1 కనుక వినబుద్ధితే వినుడీ చదివెద మీకె । కనుగొన మనసైతే కనుడీ పుస్తక మంత॥ తప్పక వింటె । అప్పుడే వారతెప్పుడు గంట॥

బావము : ఓ జనులారా : జనన మరణములు లేకుండగ చేసుకొనవచ్చును. శ్రద్ధ, భక్తి, వినయ విధేయతలు మొదలగు సాత్విక లక్షణములు కలిగినే చెప్పే యీబోధ పూర్తిగా వినువారికి, తిరిగి జన్మ రాకుండగ జేసికొనవచ్చును. ఎప్పుడు వారు విన్న దంతయు కనుట జరుగునో అప్పుడే వారికి తనయొక్క గొప్ప తనమును తెలియవచ్చును. కనుక యిట్టి బోధను వినబుద్ధి కల్గినట యితే, నేను యీపుస్తకమంతయు జరివెదను. వినుడు లేదా మీకే చదువుకొను మనస్సు కల్గినచో, యీపుస్తకము ఆసాంతము విచారణ పూర్వకముగా మీరే చదువుకొనుడు.

విశేష బావము : జనులారా : అని సంబోధన జ-పుట్టి, న-నశించు వారాలారా : అనగా పుట్టుట చచ్చుట అను కాలచక్రములో బడి, పుణ్యపాపకర్మలు చేయుచు, “పునరపి జననం, పునరపి మరణం” అను జనన మరణ ప్రవాహము లోబడి “ననపునరావర్తతే” అను పునర్జన్మ రహితమైన విధానమును గాన లేక ఉన్న ఓ జనులారా : అని సంబోధించుచున్నారు. ఈ గ్రంథము పునరావృత్తి రహిత పద్ధతిని బోధించుచున్నది. కనుక జను మరణ ప్రవాహమునుండి తప్పించుకొను మార్గమేదైనా కలదా ? అని తపింతెడి వారికి మాత్రమే యోగ్యమైన గ్రంథము. ఇతరులకు

ఈ గ్రంథము పసికెరాదు. కనుక అట్టి ఒకవారా : వినండి అని సంజోధించినారు.

“జనన మరణములను తొలగన్ ద్రోయజాలు” అనగా జనన మరణములు లేకుండగ జేసికొనవచ్చును అని అర్థము. ఇక్కడ కొందరు “చావు పుట్టుకలు లేకుండగ జేసికొనవచ్చునన్నారు కదా : యీ చెప్పకొన్నవారు కాని వారి గురువులుగాని, గ్రంథకర్తగాని చావు పుట్టుకలలో మొదటి పదమైన చావును తప్పించుకొన్నారా ? లేదు. వారందరు చనిపోయినారు కదా : ఇక నిర్దుష్టముగాని, పునర్జన్మ తప్పననుట యిందార్థకాటగును ? ఎట్లు నమ్మగలము ? అని ప్రశ్నించుట వినియున్నాను. ఇందుకు సమాధానము కొద్దిలో.

జనన-మరణములు జంటపదములు, ఆకలిదప్పలు, శోక మోహములువలె, జనన మరణములు రెండును ఒకదానిని ఒకటి అనుసరించియే యుండును. పుట్టినవాడు గట్టక మానడు. “జాతస్య హిధృవోన్మృత్యుః, ధృవం జన్మమృతస్యచ”, కనుక యీసగ్గిల వారు యీబోధ విని, వారు చావకుండగ ఉండవలెననుట చాల అవివేకము. జనన-మరణములు లేకుండుట అనగా తిరిగి జన్మించుట, తిరిగి చచ్చుట అను జనన మరణములు లేకుండ జేసెదను అని మాత్రమే అర్థసమన్వయము చేసి, కవిహృదయమును వివరించవలయును. కాని వికటార్థము చేయుట జ్ఞాని లక్షణమా కానేరదు. విశేషార్థము చెప్పవలయునే కాని వికటార్థము చెప్పరాదు.

“లక్షణయుక్తమై వినువారికి” — లక్షణయుతము అనగా భగవద్గీతలో జ్ఞాని లక్షణములుగా నిలక్షణములు చెప్పినారు. అట్టి లక్షణములు భక్తునకు ఉండవలెనని భావము. అవి ఏవనగా—” అమానిత్వ మదంభత్వా । మహింసాజ్ఞాన్తి రాజ్ఞవం । ఆచార్యే

పాననం శౌచం । స్థైర్యమాత్మచినిగ్రహం॥ ఇంద్రియార్థేషు

వైరాగ్యః మనహంకార ఏవచ । జన్మమృత్యు జరావ్యాధి ।
దుఃఖదోషానువర్తనం ॥ అసక్తిరనభిష్క్కుః । పుత్రదారా గృహో
దిషు । నిత్యంచ సమచిత్తత్వ మిష్టానిష్టో పపత్తిషు ॥ మయిచా
నన్య యోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణి । వివిక్త దేశ సేవిత్వ మరత్నిత
సంసది॥ ఆధ్యాత్మ జ్ఞాన నిత్యత్వం । తత్వజ్ఞానార్థ దర్శనం ।
ఏవం జ్ఞాత్వామితి ప్రోక్త్వా । మజ్ఞానం యదతోఽన్యథా॥ అన్నారు.

- 1) అమానిత్వం = తన్ను తాను పొగడుకొనకుండుట,
- 2) అదంభిత్వా-దంభము లేకుండుట, 3) అహింస-మనోవాక్కాయ కర్మలచే పరులను హింసింపకుండుట, 4) క్షాంతి-ద్వంద్వముల యందు ఓర్పు కలిగియుండుట, 5) ఆర్జవం-కుటిలత లేకుండుట,
- 6) అచార్యోపాసనం-గురువే పరమధైవమని భావించి గురువునే ఉపాసించుట, దీనికే “మామేకం శరణం వ్రజ” అన్నారు.
- 7) శౌచం-అంతరేంద్రియ, బాహ్యేంద్రియ శుచికలిగియుండుట,
- 8) స్థైర్యం-చంచలత్వమును విడచి ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానమునందు స్థిర బుద్ధి కలిగియుండుట, 9) ఆత్మచినిగ్రహం-ఆత్మను బాగుగా నిగ్రహించుకొనుట, 10) ఇంద్రియార్థేషు వైరాగ్యం-ఇంద్రియములను విషయవాసనలనుండి బాగుగా నిగ్రహించుకొనుట, 11) అన హంకార మేవచ-నేను కర్తను అను అహంభావమును విడచి యుండుట, 12) జన్మమృత్యు జరావ్యాధి దుఃఖ దోషానువర్తనమ్-పుట్టుక, చాపు, ముసలితనము, రోగము, దుఃఖ మొదలగు దోషములను మాటి మాటికి స్మరించుచుండుట, 13) అసక్తి ప్రుత దారా గృహో నిష-పుత్రులు, భార్య, గృహము మొదలగు వాటి యందు అసక్తి లేకుండుట, 14) అనభిష్క్కుః పుత్రదారాగృహో దిషు-పుత్రులు మొదలగువారికి కలిగిన దుఃఖములను తనవిగా

భావింపకుండుట, 15) నిత్యంచ సమచిత్తత్వమిష్టానిష్టోపపత్తి ము-
యిష్టా అయిష్టములు రెంటియందు యెల్లప్పుడు సమభావము కలిగి
యుండుట, 16) మయిచానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ-అనన్య
భక్తియోగముచే నేనే (గురువే) తత్సంయితర మేమియు లేదని
గురువునందు నిశ్చలభక్తి కలిగియుండుట. 17) వివిక్తదేశ
సేవిత్వం-ఏకాంత ప్రదేశమును ఆశ్రయించుట (ప్రతిబంధము లేని
చోట) 18) అరతిర్జన సంసది-జనసమూహమునందు ఇష్టత లేకుం
డుట. 19) ఆధ్యాత్మజ్ఞాన నిత్యత్వం - నిత్యమైనది ఆధ్యాత్మ
జ్ఞానమే అనుబుద్ధి కల్గియుండుట, నిర్వికల్పజ్ఞానార్థ దర్శనం-
తత్వజ్ఞానముయొక్క గొప్ప ఫలితముగా హిందవలెనను ర్భద్ర
భావము కలిగియుండుట, అను యీ ఇరువది లక్షణములు కలిగి
యుండవలెనని కృష్ణదేశికేంద్రుల ఆభిప్రాయముగా గ్రహించ
వలెను. కనుక యిట్టి లక్షణములు లేనివానికి యిట్టి ఆధ్యాత్మిక
బోధ చేయరాదు.

వేదాంత విద్యయందు అమిక శ్రద్ధ, 2) గురువునందు-భక్తి
3) వినయవిధేయతలు ఉండవలెననుచు చెప్పవచ్చును

“వినువారికి, కనువారికి”- వినుట కనుట అన్నారు. బోధను
ఏకాగ్ర బుద్ధితో వినవలెను. మరియు విన్నదంతయు మననము
చేసికొనుచు ఆచరించవలెను. దీనికే శృతియు “అత్మావారే
ద్రక్షవో శ్రోతవో మంతవో నిధిధ్యాసితవ్య” అన్నారు. శ్రవణ,
మనన, నిధిధ్యాసలద్వారా బ్రహ్మతత్వము తెలియబడగలదు
అన్నారు. శ్రవణము అనగా బోధను గుఱుముఖముగా వినవలెను.
కనుట- అనగా, మనన నిధి ధ్యాసలు చేయుట. అనగా విన్నదం
తయు మననము చేసికొనుచు, అట్టి విధముగా ఆచరణయుక్తులైన
వారికి మాత్రమే బ్రహ్మవిద్య ఉపయోగము కాగలదు. రాజ్యపాల
కుడు, ద్వారపాలకుడు అనుశబ్దములలో, రాజ్యపాలకుడు అనగా

[2]

5

రాజ్యమును పాలించువాడు అని అర్థము, కాని ద్వారపాలకుడు అనగా ద్వారమువద్ద కాపలాకాయువాడు అని అర్థము చెప్పవలెనే కాని ద్వారమును పరిపాలించువాడు అని చెప్పరాదు. అట్లే కనుట అనగా చూచుట, విచారించుట, అని రెండర్థములు. బ్రహ్మతత్వము చూడబడేది కాదుకనుక విచారించి తెలుసుకోవలయును అని అర్థము చెప్పవలెను. అయితే చెప్పిన విషయము విచారణచేసి జూరుకుంటే ఫలితములేదు. “ఏ కంసేదాంత విజ్ఞానం సానుభూత్యై విరాజితే” అనియు “స్వానుభూత్యైకమానాయ” అనియు చెప్పలు చెప్పుచున్నారు. కనుక సేదాంత జ్ఞానులు వట్టి విచారకులై గంభీరౌపన్యాసములతోను, గొప్ప గొప్ప వ్యాఖ్యానములతోను చెప్పినంత మాత్రమున వారు బ్రహ్మవేత్తలు కాలేరు. ఆచరణయుక్తమైన విచారణచే మాత్రమే బ్రహ్మజ్ఞానము యొక్క ఫలితమును పొందగలరు. అదియే “నిధిధ్యాస” అనిపాడ చెప్పవచ్చును. కనుక యీ పద్యములో కృష్ణ ప్రభువులు శ్రవణమునకు-వినుట అనియు మనన, నిధిధ్యాసల రెండికి - కనుట అనియు చెప్పినట్లుగా గ్రహించవలెను.

“తనలానెరిగించు” — తనలాపు ఎరిగించును. లావు అనగా బలములేక గొప్పతనము అని అర్థము. అనగా తనయొక్క గొప్పతనమును తెలియపర్చును. అనగా ఈ గ్రంథము జదువుటచే వానియొక్క గొప్పతనమెట్టిదో తెలియపర్చును. అని అర్థము. ఇదివరలో “అహం బ్రహ్మస్మి” నేనే బ్రహ్మను అనుకున్నాడు. ఈ గ్రంథమును చదివి “నేను” మూలము లేనిది ని తెలుసుకొనును కనుక తనె-త గొప్పవాడో తెలియపర్చును అని భావము.

“అప్పుడే వారలెప్పుడుగ లే” — వారలు అప్పుడుగంటే అప్పుడే తెలియపర్చును. అనగా దీనిని విని ఎప్పుడు కనుదువో

అప్పుడే తనలావు తెలియబడగలదు. అంతేకాని అన్ని మంత్రముల వలె ఇన్ని సిద్ధు జపించిన తదుపరి సిద్ధించును అనికాదు. నీవు ఎప్పుడు విచారించెదవో అప్పుడే లేకుండా పోదువు. ఉండగానే “నేను” లేను అని తెలియబడగలదు అని అరము.

(అంధ శ్రవణాధికారము)

౧) వినవలెనని కనవలెనని । మనసందున కోర్కెగలుగు మనుజులె వినుడి । వినజేసెద కనజేసెద । ఘనమగు యీబోధ విన కన నొల్లనట్టి ॥ మనుజులు చనుడొచ్చిన త్రోవబట్టి ॥ తినమంటె పులివలదని లోకులనవింటే । గనుకనెవినవలెనన నోరాడదువిన॥ కన నొల్లనట్టి । మనుజులు చనుడొచ్చిన త్రోవబట్టి ॥

బావము : (కనుక ఓ సఖాసదులారా : అన్యోపదేశము)

ఈ గ్రంథస్థ విషయము వినవలెనని, విన్నదంతయు ఆచరణ పూర్వక విచారణ చేయవలయుననియు, మనసులో ఎవరికి కోర్కె గలదో వారికి మాత్రమే యీగొప్పబోధ వినజేసెదను, కనజేసెదను. అట్టివిధముగా విన-కనలేనివాడి వచ్చిన త్రోవనే వెళ్లుడు. ఆవు పులి కథలో ఆవు తినవద్దు అన్నప్పుడు పులి తింటాననియు, ఆవు తిన మనినపుడు పులి తినననియు చెప్పినట్లుగా, పులివలె రజోగణ ప్రవృత్తి గల వారికి నేను వినమని చెప్పినను వినరు. కనుక పదే పదే వినవలెనని చెప్పలేను.

విశేష బావము । ఈ చెప్పబడిన గొప్పదైన పరిపూర్ణ బోధ, ఆసాంతమువిని ఆచరణపూర్వకమైన విచారణ చేయుటకు మనస్సుగలవారు మాత్రమే వినండి అన్నారు. ఈ బోధయొక్క ఫలితము పునర్జన్మ బంధము నుండి తప్పింపబడుట, ఈ ఒక్క ఫలితమును సాధించుటకు దృఢమైన కోర్కెగల వారు మాత్రమే వినండి అనియు, ఇతరమైన ఇహ పరభోగ సంతదలయందు

మనస్సు గలవారు యిందుకు అర్హులు కారనియు భావము. “చను
 డొచ్చిన త్రోవబట్టి” అన్నారు. అనగా ఏలాగున వచ్చితిరో అలాగే
 వెళ్ళండి అని అర్థము. అనగా పూర్వమువలెనే వస్తూ పోతూ
 ఉండండి. పునరపి జననం. పునరపి మరణంతోనే ఉండండి అని
 అర్థము. “అనేక జన్మాని జ్ఞానం లభ్యతే, జ్ఞానమనంతాని పూర్ణ
 బోధావశిష్యతే” అన్నట్లుగా జన్మాంతర సుకృత కర్మఫల విశేష
 ముచే సత్వగుణ ప్రధానులైన వారికి మాత్రమే ఇట్టి పరిపూర్ణబోధ
 తెలుసుకొనుటకు తలంపు కలుగును. అట్టివారినిమాత్రమే వినమంటే
 వినగలరు విచారించగలరు. అట్టి సత్వగుణము లేనివారు, రజోగుణ
 ప్రధానులైనవారు పులివలె నేను చెప్పిన భావమునకు వ్యతిరేకులై
 యుందురు. జ్ఞానమునందు మనస్సు నిలబడదు. అందుచేతనే
 ఇందులో అవుపులి కథను కేవలము ఉదాహరణ నిమిత్తమై గృంధ
 రచయిత ప్రస్తావించినట్లు గ్రహించవలెను. కనుక ఈపద్యభావము
 చేత రజోగుణ, తమోగుణ ప్రధానులైన వారికి యీ బోధ చెప్ప
 రాదనియు, సత్వగుణ ప్రధానుల జనన మరణ ప్రవాహము
 నుండి తప్పించుకొనవలెనని ధృఢమైన కోర్కెగల వారికి, వెనుక
 పద్యములో చెప్పిన శిష్యులక్షణములో చెప్పినట్లు 20 లక్షణములు
 కలిగిన వారికి మాత్రమే యీగొప్పదైవ బోధను చెప్పవలెనని కృష్ణ
 ప్రభువుల ఆదేశము.

(గ్రంథకర్త నిశ్చేదము)

3) కం॥ నను మిము నే గని పుస్తక । మునుజేసితి దీన్ని
 మీరు ముదమున వినుడం । చనుటయు మిమునను మీరలు ।
 గనుగొని వినిపించుమనుట కలయిట్టిమాట ॥ బోధను మేల్కొగనలే
 దెచ్చోట । ఘనులారా యిటువంటి కలలో ముచ్చటలాడి । గొన
 కొని మీరు మేల్కొని । మేల్కొల్పుడి నన్ను ॥ కలయిట్టిమాట ।
 బోధను మేల్కొగనలేదెచ్చోట ॥

భావము : “నను”-“మిము” విచారణజేసి యీ గ్రంథమును వ్రాసితిని. దీనిని మీరు చక్కగా వినండి, అనుటయు, మిము-నను విచారించి యీ గ్రంథమును చదివి వినిపించమనుటయు-ఇదంతా ఒక కల. ఇట్టికల, “బోధ” అను మేల్కయందు ఎచ్చటనులేదు మహాజనులారా : యిటువంటికలలోనే మనము ముచ్చటించుకొని, ప్రయత్నించి, మీరు కలనుండి మేల్కొని ఆవల నన్ను మేల్కొల్పండి.

విశేషభావము : ఈ పద్యములో “నను” అనగా నేను-“ఆత్మ” అని అర్థము చెప్పవలెను. మిము అనగా నేనుకు ఎదుటిది కనుక జగత్తు అనియు అర్థము. ఆత్మను, ఆత్మనుండి యేర్పడిన జగత్తును విచారించి యీ పుస్తకమును చేసితిని అని కృష్ణ ప్రభువుల భావము. ఇట్టి గ్రంథమును వినమనుటయు, మీరుకూడ ఆత్మ జగత్తులను విచారించుచు వినిపించుమటయు ఒకకల, స్వప్నము వంటిది, పరిష్కర్ణ పరబ్రహ్మములో “నేను” కలవలె లేక తోచబడినది కనుక “నేను” కల అని చెప్పబడినది. కనుక ‘నేను’ వల్ల యేర్పడిన జగత్తుకూడ స్వప్నమువంటిదే. నేనే కలయితే నేను చెప్పట మీరు వినట అనునది స్వప్నమేకదా. యీ కలలేకపోవుట మేల్కయగును. జాగ్రదవస్థయందు (మేల్క) కలలేకపోవుచున్నదికదా. కనుక “నేను” అనుకల పరిపూర్ణబోధ అను మేల్కయందు లేకపోవును. కనుక యీ బోధ విని తెలుసుకొన్నవారు, ‘నేను’ అనుకలనుండి మేల్కొన్నవారై లేకపోవుదురు. ‘నేను’ లేకపోవుటయే ‘మేల్క’, శిష్యులు మేల్కపొందినచో అనగా పుషరా వృత్తి లేనివారై నచో వారికి తిరిగి గురుబోధ అవసరమురాదు. గురువు అవసరములేదు. అదే గురువును మేల్కొల్పుట అగును. ఆయి శిష్యులు మేల్కొనక తిరిగిపట్టినచో గురువు కావలసిన

[?]

9

వారగుదురు. కనుక “మీరు మేల్కొనండి నన్ను మేల్కొల్పుడి అన్నారు. అనగా మీరు తిరిగిరాని స్థితిని పొందినచో నన్ను మేల్కొల్పినవారగుదురని భావము.

(గొన కొని = ప్రయత్నముచేసి)
(గంధ ఫలము)

4) కం॥ ఒరులారులు నేనునేనని । యెరులను తన నెన్న డెరుగకున్న బయలులో । నరుదెంచితనను తాగని । పరులని గని లెస్సనేను పరులనియరుచు॥ యెరిగే యెరుకే బయలుండగనుచు । నిరతాముతోనెందునిలువాకుండుటకూడె । విరచిస్తి దీన్నెరుకావినెనా నిల్వదు ॥ నేను పరులనియరుచు । యెరిగేయెరుకే బయలుండ గనుచు ॥

బావము : ఇతరులని నేను అని అనే “నేను”, ఇతరమును తనను యెంతమాత్రము యెరుగని పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మములో తనంతలానుగా యేర్పడి, తనను విచారించి, తననుండి యేర్పడిన జగత్తును విచారించి, నేను “అత్తును, యితరమైన జగత్తంతయు జగించి గతిచేదే అని తెలుసుకొనుచున్న “నేను” అను యెరుక. తనకు పరముగా తనకుముందే పరిపూర్ణమున్నదని తెలుసుకొన్నచో, తాను ఎప్పుడు ఎచ్చటాలేకుండాపోవును. అందుకే యీ గర్వింధమును రచించినాను. యీ గర్వింధమును నేను - యితరము అనిద్వంద్వముతో కూడిన యెరుక వినినచో పరిపూర్ణమే ఉన్నదని, తాను లేనని తెలిసి యెప్పుటనులేకుండాపోవును.

విశేషబావము : “నేను” అనగా యెరుక, యెరుక అనగా తెలుసుకొనునది, తెలియబడునది. తెలివి అని అర్థము. నేను అను జ్ఞానముచే పరబ్రహ్మము తెలిసికొనుచున్నాము. తెలియబడిన సమస్తము నాయొక్క రూపమే. కనుక “నేను” అనునదే ఎరుక.

నేను ఆత్మ. దీనినుండి యేర్పడినదే జగత్తు. కనుక ఆత్మ-జగత్తులు రెండునూ యెరుకే. దీనికి వ్యతిరేకమైనది. అనగా 'నేను' లేనిది పరిపూర్ణము. కనుకనే పరిపూర్ణమును 'నేను' తెలిసికొనలేదు. కనుక పరిపూర్ణము 'నేను'కు తీతము. నేను లేనిది. కనుక నేను అనుకలకు పరిపూర్ణమున్నదని తెలియుటేమేల్క. పరిపూర్ణమున్నదని తెలిసి 'నేను' అను యెరుక లేకపోవుటకై యీ గ్రంథము రచింపబడినది. అదే పునరావృత్తి రహితము

(స్వస్థికోశము)

5) కం॥ ఎరుకనుకల లోపలనే । నరుదెంచితి మీరలదై యెరుదెంచితిరీ । యెరుక జననేను మీరలు । యెరుకతో జనువార మనుచు యెరిగేటికొరకు ॥ గ్రంథము జేసి నెరిగి యీవరకూ । గురుబోధం చనుమేల్క నరులారచేకొండే । యెరుకానెకలజోలి నెరి గున్న నిల్వడం ॥ చెరిగేటి కొరకు । గ్రంథముజేసి నెరిగి యీ వరకూ ॥

బావం : యెరుక అనే కలయందే నేను వచ్చితిని. మీరు కూడా అట్లే ఎరుకను కలలో వచ్చిరి. కనుక యెరుకలేకపోయినచో ఎరుకతోవచ్చిననేను, మీరుకూడ ఎరుకతోనే లేకపోవుదుము, అని మీరు తెలుసుకొనుటకై యీవిషయము ఇదివరకే నేను తెలుసుకొని యీ గ్రంథము వ్రాసితిని. ఓ నరులారా । ఈ గురుబోధనే మేల్క మీరుపొందినచో, యెరుకనే కలజోలి యెరిగిఉన్నా ఎరుక లేకపోవుటకై యీ గ్రంథమును వ్రాసితిని.

విశేష బావము : యెరుకవల్లనే నేను వచ్చితిని, నావలెనే మీరుకూడ ఎరుకవల్లనే వచ్చిరి. “జ్ఞాన్యస్య యతః” అను బ్రహ్మసూత్రములలో రెండవ సూత్రము చెప్పినట్లుగా, యీ సమస్తము దేనివలన యేర్పడుచున్నదో అదే బ్రహ్మ” అనిచెప్ప

బడినది. ఆబ్రహ్మనే యీబోధలో “యెరుక” అని చెప్పబడుచున్నది. ఇది కార్య, కారణరూపమైనది. ఇట్టి యెరుకవల్ల నేను, మీరు, జగత్తు అంతయు ఏర్పడుచున్నది. ఇట్టి యెరుక అనేది కల వలె పరిపూర్ణ సర బ్రహ్మములో లేక తోచబడినది. ఇట్టి కల లేకపోయినచో అపైన ఉన్నదే పరిపూర్ణము. ఎరుకలేనిచో యేమీ లేదు. కారణము లేకపోయినచో కార్యము లేదుకదా ! అదే యీ గ్రంథములో విశదీకరించబడినది. ఈ పద్యములో నరులారా : అని సంబోధించిరి. నరులనగా అజ్ఞానులు, జీవులు అని అర్థము. తానే బ్రహ్మ అనే భ్రమలో ఉన్నవారు కనుక నరులు కలలోనివారు అని గ్రంథములో చెప్పబడినది. అట్టి కల నుండి మేల్కొలుపుటకే గురుబోధ కావలయును. కనుకనే “గురుబోధంచను మేల్కొనరులారా చేకొంటె” అని చెప్పబడినది. అనగా గురుబోధ అనే మేల్కొనవలసిన ఎరుక అనే కల లేకపోవును.

“యెరుకనెకల జోలి యెరుగున్నా నిల్వదు. అనగా గురుబోధను పొందిన తరువాత ఎరుక కలవంటిది అనియు, పరిపూర్ణమైన శాశ్వతమైనదనియు, దానియందు యీయెరుక లేనే లేదనియు తెలిసి, ఎరికయందు భ్రాంతి రహితమై యుండురు. అట్లుయెరుక లేనిదని తెలిసి యెరుకలో పనులు చేయుచున్నా యెరుక ఉన్నదనే భ్రాంతి ఎంతమాత్రము ఉండదు అని భావము.

“ఎరిగి వరకు” — అనగా యీ బోధ తన గురువరంపరగా గురుకరులకు మిశ్రితుడై తెలిసికొనిన తరువాత యీగ్రంథము వ్రాసినట్లు చెప్పకొనుట. అంతయేకాని తన తెలివిచే గ్రహించిన అపరమానైతికాదని తెలియపర్చుచున్నారు.

(అచలబోధ శాస్త్రదాయక శాస్త్రావళి)

6) కం॥ శ్రీమిండు నచల బోధను । యేమహాసీయుండు జేసి యెగజల్లెనొయీ । భూమిన్ సుజనుల కొరకా । రామడగన్వ యుజ శివరామా దీక్షితులన్ ॥ తలచి యప్పిరాన్ గుణ తత్తులన్ । ప్రేమతో బొగడినే భూమి రిర్జర పరశు । రామ సీతారామస్వామికి మ్రొక్కి “శివరామాదీక్షితులన్ । తలచి యప్పిరాన్ గుణ తత్తులన్ ॥

భావము : శ్రీమించిన యీపరిపూర్ణ బోధ, యీభూమిపై సుజనుల కొరకు శ్రీరామడుగు శివరామాదీక్షితుల వారి వలన, వీరి నుండి శ్రీకంబాలూరి ఆవృత్తిహృదయంగా, వీరినుండి తాత్పర్యబోధ ములైన పరశురామ సీతారామస్వామి వారి యీబోధ యెగ జల్లబడినది. అట్టి వారందరికి నేను సమస్కరించుచున్నాను.

విశేష భావము : “శ్రీమిండు నచలబోధ”. గ్రంథ రంభమున “అచలబోధ చుట్టి ప్రారంభించుట సత్సాంప్రదాయము.

శ్రీ అనగా-లక్ష్మి, సంపద, వృద్ధి, శోభ, కీర్తి, బుద్ధి, విషము, త్రివర్గము, అని ఇట్లు చాల అర్థములు కలవు. ఇచ్చట శ్రీమిండు నచల బోధ అన్నారు. అచలబోధ ఎట్టిదనగా శ్రీమిండునది అని విశేషించి చెప్పబడినది. అనగా అచలము బుద్ధిగోచరము కానిది. తెలివికి అందరానిది, నేను అను తెలివి లేనిది. కనక బుద్ధికి మించినది ఈ అచలబోధ. అచలబోధ చుట్టి ఆరంభించిన సత్సాంప్రదాయమును పాటించినట్లుగను కూడ రెండు విధములుగ నొప్పుచున్నది. అట్టి ‘శ్రీమిండు’ ను శబ్ద ప్రయోగము “నభూతో బలవిష్కృత”, ఇదే శ్లోకము వలయొక్క సామర్థ్యమును చాటుచున్నది. ‘రికి పీఠే సోమ’ అతిశయోక్తి క నేనాము.

1) క.॥ శ్రీమద్వీరరామ స్వామి కృపన్ విష్ణునయ్య నవ
సద్రహితం బేలవద్దా మొదానిని యీమహికందార్థములుగ నివి
వినరయ్యా “ఓ జనులారా యిటుగనరయ్యా! వేమారునే మిమ్ము
వేడెడింపయ్య నుమ్మి. నామిది కృపజేసినను జదువుమని మీర ॥
లివి వినరయ్యా. ఓ జనులారా యిటు గనరయ్యా”.

భావము : శ్రీమద్గురు సీతారామస్వామి కరుణవలన “సత్-
అసత్ రహితమైన పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మము గురించి చెప్పచున్న
యీ కందార్థములను, ఓ జనులారా మీ దృష్టి యిటు మరల్చి
వినండి. నామిది దయయుంచి నన్ను చదువమని, మీరు చక్కగా
వినండి. అనుటలుమార్లు నేను మిమ్ములను వేడుకొనుచున్నాను.

2) శ్రీ భావము : సచ్చిద్యుడు తాను చేసే సమస్తము
గురించి భావించి చెయును. అందుకే ఈ గ్రంథ రచన శ్రీ
భాగవతకృష్ణుని కేంద్రమవలసి ఉదంతావరిగుంటవైన శ్రీవరశరామ
సీతారామస్వామిలవల కరుణగాభావించినారు. శ్రీహోతనామాత్ములు
భాగవత చరిత్ర “పలికెంచెడివాడు రామభద్రుండట” అని వ్రాసు
కొన్నారు. ఇది అనివారకార లక్షణము.

యీ గ్రంథములో చెప్పవలచిన విషయము “సద్రహితం బేలవద్దా
తంబైన పదార్థము” అనిచెప్పి, సత్ పదార్థము అనగా అమృతము
రసము అంత పదార్థమనగా అట్ట. సప్తపదార్థమందు విడదీయ బడు
టకు వీలుకలదగ ఉన్న మృత స్వరూపమైన బలపదార్థములు
ఈ రసబాహులు కలిసినదేసద్రహితత్వము ఇదే సమస్త బ్రహ్మాండ
ములకు మూల పదార్థము. ఏ దృష్టి లేనప్పటి నుండి అనాదిగా
సర్వవ్యాప్తము ఉన్నది. ఇది మూలములేకుండగా ఉన్నది కనుక
“స్వయంబు న్నారు. ఇదే సమస్త బ్రహ్మాండపిండాండములకు

మూలము, ఇది ఈ గ్రంథములో చెప్పబడలచుకొన్న పరిపూర్ణపర బ్రహ్మమువంటిదే. కాని పరిపూర్ణంలో సత్ పదార్థమును కాని అసత్ పదార్థమును కాని లేదు ఏమీలేదు ఉత్తర. ఈ ఒక్క అక్షరముతప్ప మిగతా అన్ని విషయములలోను పరిపూర్ణము, సదసత్ పదార్థమైన రసము. సమముగా ఉండును. కనుక ఈ గ్రంథమును అర్థముచేసికొనుటలో పొరపాటుగా సదసత్ పదార్థము గురించి అనుకందురేమో? అదికాదు. అట్టి సదసత్ పదార్థమైన పదార్థము పరిపూర్ణము గురించి ఈ పద్యములు చెప్పినట్లుగా భావించవలెనని గ్రంథకర్త చెప్పుచున్నారు. కనుక యీ పద్యములలో చెప్పబడిన పరిపూర్ణము ఆత్మ-జగత్తుల కారణమైంది ఎంతమాత్రము కాదని గుర్తించి అర్థము చేసుకోవలయును. “జనులారా యిది గనరయ్యా : “ఓ జనులారా : జ-పుట్టి, -సత్-చెలివారలారా, యిటు గనండి. ఇంతవరకు మీరు అద్వైత సదబ్రహ్మ తత్వముగా చెప్పబడిన సదసత్ పదార్థముపై మీ దృష్టి ఉన్నది. ఇప్పుటి నుండి ఈ పద్యభావము ప్రకారముగా అట్టి పదార్థము కాని పరిపూర్ణ భావముపై మీ దృష్టిని త్రిప్పండి అని చెప్పబడె “యిటుగనరయ్యా !” అని సంబోధించిరి.

బ్రహ్మనులు అయిన గురుమూర్తి దయాసముద్రుడు. “దయ” అని అందరు తనవలెనే ముక్తిపొందవలెనను భావమే దయ అనిజ్ఞుల సదములో అర్థముకనుక కృష్ణప్రభువులు అట్టిదయా సముద్రులు. అందరూ తనవలెనే జన్మరహితులుకావలయునని కోరికతో యీ దోషము వినమని “పలుమార్లు నే మిమ్ము వేడిదింతియ నుమ్మి” అని చెప్పుచున్నారు.

(గ్రంథ కర్త శ్రీమద్రామమూర్తి)

8) శివరామదీక్షితుల శిష్యుల వరుండప్పయమంత్రి యతని శిష్యులు భువిపరశురామవంశ : ద్భవ సీతారాములతని భక్తుడ సుమ్మి || తద్బోధ ప్తయుక్తుడసుమ్మి | స్తవనీయులగు

మీరుత్సాహముతో యీ గాథ వినుడినేకందార్థములుచే వినిపింతు॥
భక్తుడనుమ్మి । తదోద పరియత్తుడనుమ్మి ॥

భావము : శ్రీ శివరామదీక్షితులవారి శిష్యులు కంఠాబారితప్ప బ్రహ్మ మంత్రగ్రవర్ణులు. వీరిశిష్యులు పరశురామ సేతారామస్వామి ఇట్టి శ్రీసేతారామస్వామి వారి శిష్యుడు (యీగ్రంథరచయిత) శ్రీ భాగవత కృష్ణభట్టు. వీరు చెప్పిన ఈ కందార్థములుగా వారి గురువు గారు చెప్పిన బోధను ప్రకటించినారు. అట్టి కందార్థము పాముగా వినిపింతును ఈ పరిపూర్ణ బోధను, మీరందరూ అత్సాహముతో వినండి అని గ్రంథకర్త చెప్పుకొనినారు.

(సుకవి ప్రశంస)

9) కం॥ మనసిచ్చి వినుడి యికనొక । మనవిదినాపాలిగురుని
 మదిలోపలనే । నునుచుకొని పెద్దలాజ్ఞను । పనిబూనుక జేసి నిట్టి
 పద్యాములిన్నీ ॥ తప్పొప్పులేర్పరచుకొండన్ని । మనమతిమంతులు
గనుకనే ప్రార్థిసి । నను మీనయాదృష్టితోచూసి, యీ పద్యములలో ఏమైన
తప్పులున్నయతల, అవి ఒప్పులు అగునట్లు దిద్దవల్సినగా
ప్రార్థించుచున్నాను ॥

భావము : అయ్యా : మనస్సు యిచ్చట ఇంచి వినండి అని మనవిచేసుకొనుచున్నాను. నాపాలిట గురుమూర్తిని మనస్సులో తలచుకొని, పెద్దలయొక్క ఆజ్ఞను పఠించినై యీ బోధను పద్యరూపముతోచేసిరాను. మీరు గొప్ప బుద్ధిమంతులు కనుక, నన్ను మీనయాదృష్టితోచూసి, యీ పద్యములలో ఏమైన తప్పులున్నయతల, అవి ఒప్పులు అగునట్లు దిద్దవల్సినగా ప్రార్థించుచున్నాను.

10) కం॥ విని మీరివి దిద్దుండని । పనిబడి ప్కారించనేల
పరుసము నినుమి । ట్లనునె స్మృతమునై మని । తనకై తానేను సన్ని
ధానమందుంటే ॥ తెల్పుడియనుమానమిందుంటే । మనవిజేసునె
పాలిమ్మనిలే గతల్లికి । తనకై తానిచ్చును దయజేసితా ॥ సన్ని
ధానామందుంటే । తెల్పుడియనుమానమిందుంటే ॥

బావము : పరుసవేది పన్ని నానములో నున్న యినుము
తన్ను బంగారము చేయమని కోరునే, దానినన్నిటిలో ఉచ్చుడున
బంగారముగా అగుచున్నది. అట్లే లేగదూడ తల్లివద్దకు వెళ్ళగానే
ఆడగకనే పాలిచ్చుచున్నది. కనుక యీపద్యములను మీరు విని
యిందున్న తప్పులు పెద్దవలసినవిగా నేను పనిబడి ప్కారించనవస
రములేదు. యిందులో తప్పులు అనుమానము యున్నచో సరిదిద్ద
వలయును.

11) అప్పకవీ యాద్యాంధ్రము । తొప్పగుమాఘాది కావ్య
మొగిజదివికృతిన్ తప్ప నెకవులను సమముగ తప్పులు లేకుండ
జెప్పతరమౌనాకృతిని ॥ ఊహను జేసి మరినేసికృతి । గొప్పా
వక్షులతోటి కొదువా పక్షులసాది । కుప్పారవీధిని పిచ్చాడేబందుకు॥
తరమౌనాకృతిని । ఊహనుజేసి మరినేసికృతిని :

బావము : గొప్పవగు అప్పకవీయము మొదలగు ఆంధ్ర
కావ్యములను, మాఘము మొదలగు కావ్యములను జదివి తప్పు
లెంచగల అట్టి మహాశవులకు సమముగా తప్పులు లేకుండగ ఈ
గ్రంథము వ్రాయుటకు నాతరమౌనా ? ఈ కృతిని నా ఊహను
తోచిన విధముగా చేశితిని. అలావీధిని పెద్దపక్షులతో సమానముగా
చిన్నపక్షులు ఎగురలేవుకదా ।

విశేష బాపము, అస్పృశ్యము, మానుము మొదలగు కావ్యరచయితలు అయిన గొప్ప కవులతో సమానముగా ఈ పద్యరచన చేయలేనని చెప్పినంతమాత్రమున కృష్ణ పరిభ్రువుని తక్కువ పండితునిగా మనము ఎంచరాదు. అది వీరి అనహంకారత్వమును సూచించుచున్నది. వీరి రచనలో భావగంభీరత, గాఢాంధిక, గాఢమృశబ్దముల మేళవింపుతో చేసిన పద్యరచన, చాల గొప్పది. “ఉపమాకాశిషసస్య” అన్నట్లుగానే ప్రతిపద్యములోను ఉపమాన, ఉపమేయములు కల్గియుండుట క్రమాంకారాది విశేషములు వీరి కవిత్వములో చాల ఎక్కువగా గ్రహింపనగును.

12) కం॥ ఛందం బెరుగక పద్యము/లెందుకుజేసితివటంచు
యెందరనిననే/సందేహించక జేసి/నిందుల తప్పులెమీరలివిద్దె
రనుచూ॥ నే జదివితే చెవియొగ్గివినుచూ/అందముగ చిత్తమందిట్లు
తలపోసి/కందార్థములను మీముందారబెట్టితి॥యివి దిద్దెరనుచూ/
నే జదివితే చెవియొగ్గి వినుచూ॥

భావం : ఛందశ్శాస్త్రము వగైరాలు తెలియక పద్యము లెందుకుజేసితివి అని యెందరడిగెనదోయని సందేహములు లేకుండగ మీరు వీరిని విని తప్పులుంటే మీరు దిద్దెదరుకదాయని యీ విధముగా మనస్సులో తలపోసి కందార్థములను రచించి తప్పులుంటే దిద్దవలసినదిగా మీముందు పెట్టచున్నాను.

13) కం॥ పునరుక్తి కలిగియుండిన/విని నోపము శాయ
వలదు వేమకొనియెదన్/వికలవారు దూరపర్థము/గనవలె దగ్గర
నటంచు గప్పించినాను॥ తెలుసుక కావీ గ్రంథములోను॥ జననీ

జనకులు తమ తనయుల పునరుక్తి / వినగోరుదురు తప్పించక
ననేనది తెలిసి॥ కల్పించినాను/ తెలియక కాదీ గ్రంథముతోను.

భావము : ఈ గ్రంథములో పునరుక్తి దోషముకలదు. విని మీరు కోపపడవద్దు. పునరుక్తి దోషము తెలియక చేయలేదు. తెలిసియే కల్పించినాను. ఎందు చేతననగా యీ పద్యములను వినువారు దూరపర్థము దగ్గరగా చూడవలెనని భావించి అట్లు వ్రాసినాను. తలిదండ్రులు చిన్నపిల్లలమాటలు, ముద్దుముద్దుగా వచ్చిరాని మాటలను తిరిగి తిరిగి చెప్పించుకొనుచు ఆనందముగా వినెదరు కదా : కోపగించుకొనరు. అట్లే నాపునరుక్తి విషయమై పెద్దలైన మీరు కోపగించుకొనక అందలిభావమును చక్కగా గ్రహించమని, దీని భావము.

విశేషభావము : గ్రంథములో పునరుక్తిదోషము కలదనియు అ విషయము తెలియక చేసినది కాదనియు, తెలిసియే చెప్పబడినట్లుగా గ్రంథకర్త స్వయముగా చెప్పకొనెను. భావగర్భితము, బుద్ధికి ఒకింతలో దొరకని పారమార్థిక విషయములు ఒక్కపద్యములో చెప్పినచో, అల్పబుద్ధులమైన మనము గ్రహించలేకపోవుదుమని, చెప్పినవిషయమునే రెండుమూడు పద్యములలో చెప్పినట్లుగా గ్రహించవలెను.

“వినువారు దూరపర్థము కనవతెదగ్గరనటంచు”-దూరభావము తేలికగా తెలియవలెనని ఒక అర్థము. మరొక అర్థము-దూరపర్థము అనగా దూరములోనున్నవస్తువు. “అలవై కుంతపురంబులో” “అన్న ఫద్యములో” పోతనామాత్యులు దేవుడు ఎక్కడో చాలదూరమున నున్నట్లు, సాధారణముగా తెలియబడేది కనబడేది కాదనియు అనేకపురాణములలో చెప్పియున్నారు. అట్టి దేవుడు దూరముగా

లేడు. అతిదగ్గరగానే, ఎదుటనే, ప్రత్యక్షముగా ఉన్నాడని తెలియబడుటకై, ఒక్కపద్యములో చెప్పిన భావమే పునరుక్తిగా రెండు మూడు పద్యములలో చెప్పినట్లుగా గ్రహించవలెను.

14) ఇది ఆంధ్రకవిత్వంబని । మదిరోయందగదు దీని మర్మమరయుడీ । పదియారు వన్నె పసిడిని । ముదమునతోల్పెట్టె నుంచముట్టాకుందుర ॥ లోకులు చాతబట్టాకుందురా । ఇదిగాక కుల హినుడిచ్చిన ద్రవ్యము । విదితముగ యెంతవేత్తలై ననుటాన్ని ॥ ముట్టాకుందుర । లోకులు చాతబట్టకుందుర ॥

భావము : ఇది ఆంధ్రకవిత్వమేకదాయని మనస్సులో దీనియందు తక్కువభావము చేయవద్దు. యిందులోని మర్మమును గ్రహించండి. పదహారు వన్నె బంగారమును తోలుపెట్టిలో పెట్టిన మాత్రముచే బంగారముయొక్క విలువ, పవిత్రత తగ్గిపోదుకదా : అదియునుంగాక కులహినుడిచ్చిన ద్రవ్యమును ఎంతటి పండితులై నను ముట్టకొనకుండెదరా ?

విశేషభావము : తెనుగుభాష పురాతనమైనది కాదు. అందుచేతన మన గ్రంథములు శాస్త్రములు పురాణములు వగైరా అన్నియు పురాతన భాషయైన సంస్కృతములో వ్రాయబడి యున్నవి. కనుక తెనుగులో చెప్పిన ఈ ఆధ్యాత్మిక భావ గ్రంథమును ఋషి ప్రోక్తము కాదని తక్కువ భావము, నిరసనభావము చేయవద్దని కృష్ణప్రభువులు మనలను హెచ్చరించినారు అందఱకు సంశయరహితముగా తెలుసుబడవలెననే పెద్ద మనస్సుతో ఈ గ్రంథమును తెనుగుభాషలో వ్రాసినట్లుగా గ్రహించవలెను. ఇంతటి వార్త తెలుసుకొనినచో బుద్ధి ప్రకృతి పనమును పుత్రులు తెనుగుభాషములో చెప్పి, బుద్ధులు తెలియబడగలదు.

15) ఆసాంతము యీ గ్రంథము । ప్రాస్తయతుల్ శబ్ద
గణము భావము యుక్తుల్ జూచి సరిపడనిచోటను । యీ సభలో
పెద్దలెల్ల యిది దిద్దవలెను॥ దిద్దియిదే నామదికడ్డవలెను ।
మీసాటివారికి వ్యాసాటలేమంటె । నాసాటివారి బ్రత్యేకసాటిగాము ॥
నిది దిద్దవలెను । దిద్దియిదేనామదికడ్డవలెను ॥

భావము : యీ సభలోని పెద్దలారా : యీ గ్రంథమును
ఆసాంతము పరికించి ప్రాస్తయము, గణ, శబ్ద, భావము, యుక్తి
సరిపడనిచోట్ల, పద్యములో నా మనోభావమునకు సరిపడదులాగున
దిద్దవలెను. మీవంటి పెద్దలకు ఇది ప్రయాస కానేరదు. అలా
ప్రయాస అవుంటే మాలాటివాడు బ్రతుకెలాటి కనుక ప్రయాస
అనుకోక నా మనోభావమునకు సరిపడదులాగున దిద్దవలెను.
(అనగా పరిష్కారభాగ సిద్ధాంతమునకు విరోధముగా దిద్దవద్దని
అర్థం.)

(కుక్కని నిండు)

16) కం॥ తప్పు పప్పు రెండుదగని । తప్పు తనందుండి
దీన్ని తప్పునిదానె । తప్పు పప్పున చెప్పె । చప్పుడు చాలించ
మనుషు సభవాసు వినగ ॥ సరె సరెనని సభవారిట్లనగ ॥ చెప్పిన
వినకుంటే తప్పువానిదెరుమ్మి ॥ తప్పు కలిగినవెనుక గొప్పవాడెట్లను
సభవాసు వినగ సరె సరెనని సభవారిట్లనగ ॥

భావము : తప్పు పప్పు రెండు విషయము తెలియక
పోవుట అది తప్పు గానానా అలాగ ధర్మము జూచి యిది
తప్పును గ్రహము అని మనెనుచును. నేతప్పును మాటలు కట్టి
పెట్టిన సభవాసు చెప్పవలెననిన సభవాసుకుచెప్పెదను.
అలా చెప్పినా సరికి వివేచన శూన్యమైతే ప్రసద్ది పోచో,
అ తప్పు వానిని తని నాడుము. తప్పు కలిగినవాడు గొప్పవాడు

కాదుగదా : కనుకతప్పును నరుని మాటలను మనము లెక్కచేయ
నవసరము లేదని భావము.

విశేషబావము : తప్పు అనగా యెరుక ఒప్పు అనగా
పరిపూర్ణము. ఎందుచేతననగా జననమరణములతో కూడియుండుట
“తప్పు”. జనన మరణములు లేకుండుట “ఒప్పు” అని ఆధ్యాత్మిక
భావము. కనుక జననమరణములతో ఉన్నది “ఎరుక” - తప్పు.
జననమరణములు లేనిది “పరిపూర్ణము” - ఒప్పు. మానవజన్మకు
వచ్చినందులకు, ఎరుక-పరిపూర్ణములను తెలిసికొని జన్మరహితము
నకు పాటుపడవలయును. అట్లు ఎరుక పరిపూర్ణములను ఎరుగని
మనుజుడు-తప్పును మనుజుడు, అట్టివాడు మార్కమే ఈ గ్రంథ
మును, తెలియక దీనిని తప్పు అంటాడు అట్టివాడు తనతప్పునెరుగక
దీనినితప్పు అనికూయుటమహాతప్పు అని పెద్దలు అంగీకరించులాగున
వానిని మాటాడనియ్యమని కృష్ణప్రభువులు ఈ సద్యములో చెప్పి
నారు. అయినా మూర్ఖుడుచెప్పినా వినకుండగ ఇది తప్పు గ్రంథము
అని దీని భావమును తెలిసికొన గుగిన సుస్కారము లేనివాడు
అన్నచో వాడు తప్పునుగిది కనుక వాని మాటలను లెక్కగొనక,
అట్టివారితో వాచించకగదిని గ్రంథకర్త భావముగా గ్రహించ
వలెను. (సజ్జన దుష్టన నిర్ణయము)

11) కం॥ ఇలుజొచ్చి గ్రామ సింహము । కలదొంతులు
గూల్చినింటి గరితలొరుగుదొంతులు జక్కజేతురట్లనె । యిలసుక
విజనోక్తి తప్పులెంచు దుర్జనుడూ ॥ తప్పువచ్చగానించు సజ్జనుడూ
తులెని బుద్ధిమంతులు సర్వజ్ఞులు మీరు । తెలుసుకా తలపునే
దెలిపేదెమక తప్పు ॥ లెంచు దుర్జనుడు (తప్పువచ్చగానించు
సజ్జనుడూ ॥

బావము : కుక్క యింటిలోదూరి గృహిణులు సర్దిపెట్టుకొన్న కుండదొంతరలను కూల్చివేయును (నీచబుద్ధిచే). గృహిణులు అట్లుకూల్చిన దొంతరలను తిరిగి సరిచేసుకొందురు. అట్లే మంచి కవులు చెప్పిన మంచిమాటలతో కూడిన యిట్టి గ్రంథములయందు దుర్జనులు లేనితప్పులు చూపెదరు. సజ్జనులైనవారు తప్పులున్న యెడల వాటిని ఒప్పులుగా చక్కదిద్దెదరు. మీరు సాటిలేని బుద్ధిమంతులు, సర్వజ్ఞులు, కనుక నాభావమును గ్రహించగలరు. యింతకన్నా నేచెప్పేదేమికలదు? అనగా నా భావమునకు సరిపడునట్లుగా తప్పులను ఒప్పులుగా సరిదిద్దమని భావము.

విశేషబావము : దుర్జనులైన వారు కుక్కలవలె పిలువనిదే యింటిలోదూరి పాత్రదొంతులను కూలదోసినట్లుగా, యిట్టి గ్రంథములో లేని తప్పులు వెదికి ఇది తప్పు గ్రంథము అని ఎంచుదురు. కాని సజ్జనులు ఒకవేళ తప్పులున్ననూ వాటిని కవి హృదయ భావమునకు సరిపడునట్లుగా దిద్ది చక్కజేయుదురు. ఈ పద్యములో “మీరు తులలేని బుద్ధిమంతులు, సర్వజ్ఞులు” అని పదప్రయోగము చేసినారు. అనగా సాటిలేని బుద్ధిమంతులు, సర్వము ఎరిగినవారని భావము. పరిపూర్ణ సిద్ధాంతభావులు వారిబుద్ధికి సాటి మరేదీ ఉందనరాదు. మరియు సమస్తము ఉన్నవస్తువు ఎరుక (బ్రహ్మము) దానిని పూర్తిగా యెరుగుట సర్వజ్ఞమనబడును. అట్టి పరిపూర్ణభావము చక్కగా గూర్చించిన వారు మాత్రమే యీ గ్రంథములో యేమైన తప్పులున్నచో సరిదిద్ది తక్కుజేయమని గ్రంథకర్త యొక్క భావము.

18) కం॥ తనగొప్ప నెంచరేమో । జనాలనితలపోసి సాధు జనకృత కలకల్ ।
వినుతలలు వినగోరిన వినకనరాననుచు మనసు విరలు దుర్జనుడూ ।
విని వినిపించువేడ సజ్జనుడూ । కన

వాణ్ణి ముంజేతి కంకణాలకువేరె । ఘన నిల్వటద్దము గావలెనా
మనసు॥ విరచు దుర్జనుడూ । విని వినిపించువేడ్కా సజ్జనుడు ॥

బావము : సాధుజనులై నవారు చెప్పె డుయీలాంటి గ్రంథస్థ
విషయమును, దుష్టజనులై నవారు తమ గొప్ప తగ్గిపోవునేమోయని
తాము వినరు. ఇతరులను వినకనవద్దని మనస్సు విరచివేయు
దురు. సజ్జనులైతే, తాము విని సంతోషించి యితరులనుకూడ విన
మని ప్రోత్సహించెదరు. ఎదురుగా కనుపించే ముంజేతి కంకణ
ములు చూచుటకు అద్దమెందుకు అన్నట్లుగా యీ గ్రంథము
మంచిదో చెడుదో మీరే చూచెదరుగాక.

(గ్రంథ నిర్మల విధానము)

19) కం॥ ఆగామీకథయెట్లన । బాగుగవివరింతు చెవుల
పండువుగాగన్ । ఆగమనిగమోపనిష । త్సాగరమధితారమవల
సాంగోపాంగముగన్॥ దయతో వినుడిసాంగో పాంగముగన్ । ప్రిగర
చరమార్థయోగములకు సం । యోగము గావించి నేగురై రిగినదంత॥
సాంగోపాంగముగన్ । దయతో వినుడిసాంగో పాంగముగన్ ॥

బావము : ముందు జెప్పబోవు విషయమేమనగా-ఆగమ
ములు, నిగమములు, ఉపనిషత్తులు అనెడు గొప్ప సముద్రమును
మధించగా తేలిన సారమునకు ఆపలి పదార్థమును గురించి, మీకు
శ్రవణానందముగా విశదీకరించెదను. దయజేసి ఆసాంతమువినండి.
వెనుకనున్నదానికి, ముందు ఉన్నదానికి జంటచేసికొనుచు, నేను
గురుముఖతా తెలుసుకొన్న సమస్తము ఆసాంతము తెలియపరచ
గలను.

విశేషబావము : వేదములు, శాస్త్రములు, ఉపనిషత్తులు అను
మహాసముద్రమును మధించగా తేలినది ఈసమస్త ప్రపంచస్పృశి

మూలమైనది పర బ్రహ్మమనియు, అదియే కారణ కార్యరూపములుగా ఉన్నదని అట్టి బ్రహ్మము నిర్గుణ స్వరూపమైనను సగుణ గర్భితమై ఉన్నదని తెలియబడినది ఇట్టి బ్రహ్మవల్లనే జగదుత్పత్తి స్థితిలయములు కలుగుచున్నవి. ఇది రస, బల సమన్వితము. పిండాండమండలి "నేను" అను చైతన్యము దీనికి ఆవరణపదార్థము నేను లేనిది. పరిపూర్ణము. ఇది కారణ కార్యములు, రస-బలములు కానిది. ఇట్టి పరిపూర్ణమును గురించి ఈ గ్రంథములో చెప్పదలచినట్లు గ్రంథకర్త చెప్పుచున్నారు. పార్శ్వగర్థమనగా - ముందున్నది అనగా పరిపూర్ణమనియు, చరపూర్ణమనగా నీవెనుక ఉన్నది. అనగా నీకు కారణమైనది ఎరుక అనియు అర్థము చెప్పవలెను. ఇట్టి పరిపూర్ణ మెరుకలను జంటగావేసి అట్టి పరిపూర్ణ నిరూపణము, ఎరుక నిరసన చేసుకుంటూ గ్రంథము వ్రాయబడినట్లుగా ఈ పద్యములో చెప్పబడినది.

(గ్రంథ రచనోద్దేశము)

20) కం॥ మోదమున ప్రొద్దునొకకు॥ వాది ప్రతివాదిని గుచు వరగురు శిష్యుల్ । వాదించిరనుచు నొకసం । వాదము గట్టిస్తి కలగ వదలాకవినుడి ॥ మొదటనుంచి తుదవెళ్ళగనుడి । వేదాంతార్థాతీత వేత్తలు మీరిందు । యేదేది సవరించుడిదె నావిజ్ఞాపన ॥ వదలాకవినుడి । మొదటినుంచి తుదవెళ్ళగనుడి ॥

బావము : సరదాగా కాలక్షేప నిమిత్తమై గురుశిష్యులే వాది ప్రతివాది రూపముగా వాదించికొనినట్లుగ ఒక సంవాద రూపముగ కలవలె కల్పించినాను. దీనిని మొదటి నుండి చివరవరకు విని విచారించండి. వేదాంతార్థ అతీతవేత్తలు అయినమీరు యిందులో యేదేది సవరించవలెనో అది సవరించవలసినదిగా విజ్ఞాపన చేయుచున్నాను.

విశేషార్థము : శ్రీకృష్ణ ప్రభువులే గురుశిష్యభావముగా వాది ప్రతివాదులవలె వాదించుకొని తెలుసుకొన్నట్లుగా ఈ గ్రంథము వ్రాయబడినది. ఇదంతయు కలవలె ముచ్చటించుకొన్నట్లుగా తెలిసికొనుచునది. అనగా చెప్పినది విన్నది సమస్తము పరిపూర్ణమును మోక్షమును ఏమీలేదని అర్థము. వేదాంతార్థాతీతవేత్తలు వేదాంత అర్థ అనగా ఆత్మ లేక బ్రహ్మము. దానికి అతీతమైనది పరిపూర్ణము, వేత్తలు తెలిసినవారు. పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమును గుర్తెరిగినవారు. మాత్రమే ఈ గ్రంథములో యేమైన తప్పులున్నచో దద్దరిలేను. ఇతరులు దీనిని దిద్దగలవారు కాదు అని గ్రంథకర్త ఆదేశము.

(గ్రంథ విస్తరణ విశేషము)

21) కం॥ కొంచెములో సరిపుచ్చక । పెంచినవీ గ్రంథ మనుచు పెద్దలుగకన్ ॥ మించిన వేడ్కతోవినుడి । పెంచినయర్థంబునె దెల్పెంతకుతెల్ల ॥ అర్థము దెలిసి మదినుల్లసిల్ ॥ పెంచితి పెంచితిగొంచెమువెడలుపు । నుంచుదెనది లోతంచెచినో మదిగదె ॥ ల్పదలోకుతెల్ల । అర్థముదెలిసి మదినుల్లసిల్ ॥

బాధము : గ్రంథమును కొద్దిలో సరిపుచ్చక ఎందుకింతగా పెంచినవని పెద్దలైనవారు కోపించవచ్చు. ఆనందముగా వినుచు కారణము చెప్పెదను. లోకులుకు ఈపరిపూర్ణ భావమును విశదముగా చెప్పినచో భాగుగ దృఢముగ తెలుసుకొని ఆరూఢులు కావలెననియు కొంచెము వెడల్పు ఉండే నదిలోతు ఎక్కువుగా ఉండునని తెలిసి, ఈ గ్రంథమును భావము లోతుగా కాకుండగ తేటతెల్లముగా తెలియుటకై ఎక్కువుగా పెంచినది.

విశేషార్థము : ఈ గ్రంథకర్త సభాస్థి పనలో తను వ్రాసిన ఈ కంఠార్థములలోని పరిపూర్ణ మెరుకల భావము సర్వులకు తేట

తెల్లముగా తెలియవలెననియు, సంశయమెంతమాత్రము కలుగ
కూడదని భావించి వ్యాసినట్లుగా ఈ అధ్యాయములోని 13, 14
మరియు 21 పద్యములలోని భావమువల్ల తేట తెల్లమగుచున్నది.
అయినను కవియొక్క సహజ లక్షణముగా మొత్తముమీది 4 లేక
6 పద్యములకు మాత్రము భావగంభీరత, లోతైన అర్థములు కలవు
అయినా కవిహృదయము రహస్యభావము లేకుండగ, అందరికి
తెలియబడులాగున వ్రాయవలెనను భావముతోనే ఈ గ్రంథరచన
జరిగినదనుట నిస్సందేహము.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతకృష్ణ విరచిత

ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే

సభా విజ్ఞాపన స్నామ ప్రథమోధ్యాయమునకు

భావ. విశేషభావములు.

సమాప్తము.

శై గు రు

— 0 —

శ్రీమద్భగవద్గీతాసంనిధికారము గురుశిష్య అన్యోన్య దర్శనము (10)

22) కం॥ సాధన సంపత్తియుగల । సాధకుడొకనరుడు
ఘోరసంసారమునన్ । బాపపడలేక తనపు । బోధయమున గురుని
గాంచి యురుతరభక్తిన్ ॥ శరణని మ్రొక్కి మరిమరి యుక్తిన్ ।
బోధజేయుము పుణ్య పురుషామాంబోట్లకు । సాధించదగు ముఖ్య
సాధనని పల్కె యురుతరభక్తిన్ । శరణని మ్రొక్కి మరిమరి
యుక్తిన్ ॥

బాపము : సాధన సంపత్తిగల సచ్చిష్యుడు ఒకడు
ఘోర సంసారమున బాపపడలేక సద్గురుమూర్తి సద్బోధకౌరకై
తిరుగుచుండగా, అతనిపూర్వపుణ్యవశమున శ్రీఅశరీరసద్గురుమూర్తి
దర్శనభాగ్యము కలుగగా అసద్గురుమూర్తి పాదపద్మములపై బడి
సాష్టాంగ ప్రణామముజేసి, హే సద్గురోత్తమా : వరమపురుషా :
నేను సాధన చతుష్టయపరుడను. బ్రహ్మమనగానేదో, జనన మరణ
ప్రవాహమునుండి తరించు మార్గమేదియో యెరుగజాలకున్నాను.
నేను తమకు శరణాగతుడనగుచున్నాను. నేను ఇంకను సాధించ
వలసిన ముఖ్యసాధనలేవో తెలియజేసి సందేహ రహితపరచి, కృతా
ర్థునిగ జేయవలసినదని పార్థించెను.

విశేష బాపము : ఈ అధ్యాయము "సాధన సంపత్తియు
గల సాధకుడు" అను పద్యముతో ప్రారంభించబడినది. బ్రహ్మ
విద్య తెలుసుకొనుటకు సాధన సంపత్తివరుడైన వాడే అధికారి.
"అధాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాస" అను బ్రహ్మసూత్రములోని "అధ" అనేగా
అట్లున్న ని అర్థము. అనగా సాధన చతుష్టయ సంపత్తి వరుడైన

తరువాత అని ~~ప్రతిపక్షాదులను~~ వ్యాఖ్యానించియున్నారు. కనుక కృష్ణదేశి కేంద్రులవారు కూడ సాధన చక్రవర్తి సంతతి పరుడైన పిదప మాత్రమే పరిపూర్ణబోధ నెరిగింపవలయును. అని నీష్యర్షచేస్తూ ఈ గ్రంథారంభపద్యము “సాధన సంతతియు గల సాధకుడొకనరుడు” అని మొదలుపెట్టిరి. కొంతమంది వనవారు సాంఖ్యతారక మహావాక్య విచారణ పైరా ఆత్మబోధ నవారికి అవసరమే లేదనియు, అదంతయు వనవభోజనమనవలె వనకిరాని దనియు, కృష్ణప్రభువులు అట్టి బోధను తమ కందార్థములలో ప్రారంభించలేదనియు కల విమర్శలు చెయుచున్నారు. అట్టివాదన సరికాదు. కృష్ణప్రభువులు తమ కందార్థ రచన ఆత్మబోధపరమైన వారికి అంతిమ జన్మరహితము చేసేదనియు, ప పూర్ణబోధనెరిగి ఎరుకను పొందినప్పుడు మాత్రమే జన్మరహిత స్థితి పొందగల దనియు చెప్పిరి. అందుకే సాధనసంతతి పరుడైనవాడు, “పూర్ణ సంసారమున న బాధపడలేక” అన్న పదప్రయోగము చేసినారు. నిత్యానంత్యము వివేకముకల్గి బ్రహ్మసత్యమైనది. జగత్తు మిథ్యయును విషయ పరిజ్ఞానము కల్గియుండుటయే కాక, ఏది బ్రహ్మము. సత్యమైన బ్రహ్మమునకు ఏకాదశగత్యున్నకు కారణము. బ్రహ్మమును పరిత్యజింప లేక రెండింటి నున్నయిమా? మాయయొక్క స్థానము. మొదలగు సంతతియుములతో, అయిన సమాధానము పరిత్యజింప వలయుటకే “పూర్ణసంసారమున” అన్న పదమునకు అర్థముగా గ్రహించవలెను. అనగా ఆత్మబోధ శుక్తిగానెరిగినవాడన అర్థమగుచున్నది. అట్టివారికి దానిపై బోధ అయిన పరిపూర్ణబోధ చెప్పవలసియున్నందున అట్టి పరిపూర్ణబోధ చెప్పబయి అక్షోర్థముగా ఈ గ్రంథమును వ్యాసరి. అంతిమ సాంఖ్యతారకది ఆత్మబోధ చెప్పనవసరము లేదని ఎంతమాత్రము భావించవలెను. అట్టి ఆత్మబోధపరునికి

మాత్రమే: ఈ బోధయొక్క పూర్వ ధర్మములు బాగుగ తెలియగలవు అందుకే “సింధువు చెలరేగినట్లు” అన్న పద్యము చెప్పబడినది. అధికజలాశయమైన సముద్రము చంద్రోదయమును జూచి పొంగు చున్నదేకాని, అల్పజలాశయములైన చెరువులు నూతులు పొంగవు అట్లే అధిక విద్యాసంపన్నులైనవారు చంద్రకిరణములవంటి చల్లని అహోదకరమైన వాక్యములు సిద్ధాంతముగల ఈ పరిపూర్ణబోధను విని పొంగగలరేకాని అల్పవిద్యావంతులు హర్షించలేరని భావము. విద్య అనగా చదువు అని కాదు ఆత్మైక విషయ పరిగ్రహణముగా అర్థము చేసికొనవలెను.

తన పుణ్యోదయమున న్నారు. ఈ బోధ కేవలము తన పూర్వజన్మ సంస్కార విశేషమున మాత్రమే లభ్యము కాగలదు. “నేక జన్మానిష్ఠానం లభ్యతే జ్ఞానమవంతాని పూర్ణబోధావశిష్యతే” అన్నారు గావున శిష్యుని యొక్క పూర్వజన్మల పుణ్యవిశేష సంస్కారమున శరీర గురుమూర్తి లభించునని అర్థము.

శరణని మొక్కి - అనగా జగదీశలో అర్జునుడు వికల మానసుడై దిక్కుతోచక కృష్ణునికి “శరణాగతుడను నాకు కర్తవ్యము బోధించుము. అని అడిగిన పిదపనే జ్ఞానబోధ చేసినట్లు వ్యాసవ. హర్షి వ్యాసీయున్నాడు. అట్లే పునర్జన్మ భయముచే కలపితుడై అది తప్పించుకొను మార్గము శస్త్రాయుధలో లభ్యము కానందున పునర్జన్మ తప్పించుకొనుటకు దిక్కుతోచని స్థితిలో గురుమూర్తికి శరణాగతుడై జన్మసంసారము నుండి తరించజేయవలసినదిగా శిష్యుడు ప్రార్థించి సాష్టాంగ నమస్కారము గావించుటయే “శరణని మొక్కి” అన్న పదమునకు భావము.

(ఉపదేశసారము)

21) కం॥ శరణాగతుడగు శిష్యుని, కరుణామృతదృష్టిచేత గని మోదము ముప్పిరిగొన వున్నవాక్యములను పరమధర్మా

శుండు గురుడుభక్తా వినుమనెను॥ సంశయమింక జాధింపదనెను॥
పరిపూర్ణమొకటి లేనెరుకనెదొకటుండు । పరిపూర్ణమెరుకల నెరిగి
యెరుకనుమాను ॥ భక్తా వినుమనెను । సంశయమింక జాధింప
దనెను ॥

బావము : శరణుజొచ్చిన ఆశిష్యుని, పరమధయామూర్తి
యైన గురుమూర్తి దయామృత దృష్టితో చూచినవాడై, నంతోషము
పెల్లుబికి మధుర వాక్యములతో “ఓ భక్తా : వినుము. ఇక నీవు
సంశయముచే బాధపడనవసరములేదు. నీ సంశయములన్నియు
తీర్చెదను. పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమనునదొకటి, లేనెరుకనునదొకటి
కలవు యీ పరిపూర్ణ మెరుకలనెరిగి, యెరుకను విడిచినచో, నీకే
సంశయబాధలుండవు” అని చెప్పెను.

విశేషబావము : దయామృత దృష్టిచేత గురుమూర్తి
శిష్యుని చూచెను. అని ఈ పద్యములో చెప్పబడినది. శిష్యుడు
అజ్ఞాని. గురుమూర్తి జ్ఞాన స్వరూపుడు కనుక గురుమూర్తి తన
శిష్యుని తనంతటి జ్ఞాన స్వరూపునిగా చేయవలెను. అట్లుచేయుటకు
గురుమూర్తి త్రివిధ దీక్షలచే తయారుచేయవలెనని శాస్త్రస్మృత్యం.
“దీక్షణ ధ్యాన సంస్కర్షయైః । మత్స్యభృంగ విహంగమః ।
పోషయా స్వేనే పుత్రాన్” ॥ అన్నట్లుగా చేపలు-చూపుచేత,
భృంగములు-వాక్ చేత (ధ్యాన), పక్షులు-స్పర్శచేత తమ పిల్లలను
తమవంటి వారిగా పోషించుకొనునట్లు, గురుమూర్తి దృక్ దీక్ష
(చూపు) వాక్ దీక్ష (బోధ) స్పర్శదీక్ష (హస్తమస్తకసంయోగము)
అను మూడు దీక్షలచే శిష్యుని తనంతటిజ్ఞానిగా చేయవలయును.
అందుచే ఈ పద్యములో శిష్యుని మొట్టమొదటగా శరణాగతు
నప్పుడు హస్తమస్తక సంయోగముచే అభయ పృథానముచేసి,

కరుణామృత దృష్టిచే చూచి, మృదువాక్యముచే బోధపఱచెను అని చెప్పబడినది.

“పరమదయాశుండుగురుడు.”—గురుమూర్తిదయార్ద్రహృదయుడు, కోపముతోనుండరాదు. పరుషవాక్యములు పలుకుట, శపి చుట పనికిరాదు. శిక్షణ, ఉపదేశములు రెండును అత్కాన్నములుగనుక, శిష్యుని మందత్వ నివారణకై అవసరము వెఱబడి శిక్షించినను అది కోపముతోకాదు. శిష్యుని సంస్కరించుటకే కనుక కూడకరుణయే అని గ్రహించవలెను. కోపము అనగా ప్రతీకారము దీర్ఘకాలము మనస్సునందు కోర్కెదముండుట ఇది పనికిరాదు.

24) కం॥ యేసాధనసీతెందుకు! పీసానికివనికిరాదు వినుమా యయ్యా! నీ సాధులచే విన్నది! యేసాధనలేని బోధనెరింగింతుబోకు॥ సాధనలందుమరిగితెరాకు॥ యేసాధనలజోలియే నొల్లననినీవు! బ్రాహ్మణీసితివేనిపరిపూర్ణబోధనే॥ నెరింగింతుబోకు! సాధనలందు మరిగితేరాకు॥

బావము : శిష్యా : యే సాధన నీకు అవసరములేదు. పరిపూర్ణమెరిగి నెరుకను విడచుటకు సాధనలతో పనిలేదు. ఈ బోధకు సాధనలు కొంతవర్కు అభ్యంతరమేకనుక, నీవు సాధనయందే మరిగి ఉండెదవా — యీ బోధకురావద్దు. యీబోధ సాధనల కతీతమైనది కనుక యే సాధనలు జోలికి వెళ్ళను అని ప్రమాణముచేసినట్లయితేనే యీ బోధ నేను నీకు తెలియపర్చెదను.

విశేషబావము : సాధనలు అనగా యమ, నియమ, అసన, పానాశాసన, ప్రత్యాహార, ధ్యాన, ధారణ సమాధులను అష్టాంగయోగములు, ముద్రలక్ష్యభావములతో కూడినవని అర్థము. అష్టాంగతత్వమును గుర్తించుటకు అంతరంగిక శాంతియాచర్య

చిత్తశుద్ధియు అవసరము. ఆరెంటిని సాధించుటకు మాత్రమే పైన చెప్పిన సాధనలు ఉపకరించును. ఇంద్రియశుద్ధి చిత్తశుద్ధియు కలిగినపిదప, సాధనలతోపనిలేదు. సాధనరహితమైన పరబ్రహ్మము “బ్రహ్మజిజ్ఞాస” “తద్బ్రహ్మవిజిజ్ఞాసన్త” అనియు శృతులు చెప్పినట్లుగా, బ్రహ్మను విచారించి గురుకరుణచే తెలుసుకొనదగినదేకాని చేరగలిగినది, చూడబడునది ఎంతమాత్రము కాదు. అందుచేతనే ఈ పద్యములో సాధనలు మానినట్లయితేనే పరపూర్ణబోధ బోధించగలము, అన్నారు. సాధనలలో మిరిగినవార్కి సహస్రారమందు, లయమైపోయే లక్షణము కలిగినవారు గనుక, యిట్టి విచారణ అట్టి యోగాభ్యాసుల వలన కాని నిష్కర్.

(శిష్యప్రశ్నోత్తరం)

29) కం॥ గురువర పరిపూర్ణులన । నెరుకన నివి రెండు యెట్టి పెటకోద్భవమెం । దెరుకజనుచోటయెయ్యది । యెంకను నేనెట్లు విడిచి దెరిగించుమనెను ॥ అట్లనెగురుదెరిగింతుననెను ॥ చరణధూళిని రెండు కరములగొని తన శిరమున ధరించి శరణని యాశిష్య ॥ దెరిగించుమనెను । అట్లనెగురుదెరిగింతుననెను ॥

బావము : హేగురుప్రభో । పరిపూర్ణులగా యెట్టిదో, ఎరుక అనగా ఎట్టిదో నాకు వివరముగా తెలియపర్చుడు. మరియు ఎరుక యెక్కడ పుట్టుచున్నది ? ఎచ్చటకు పోవుచున్నది ? ఆ యెరుకను నేను ఏవిధముగా విడువగలను ? ఈవిషయములు నాకు వివరముగా తెలియపరచవలెను. అని శిష్యుడుచేరగా, గురుమూర్తి అట్లేయెరిగించెదను “అనిపల్కెను. అంతశిష్యుడు పరమానంద భరితుడై గురుపాదధూళిని రెండుచేతులతోను గ్రహించి తన శిరస్సున ధరించుచునమస్కారముచేసెను.

[5]

33

విశేషభావము : ఈ వద్యములో “గురువర” అనువదము ప్రయోగించబడినది. గురువు అనగా విద్యకెప్పేవాడు అని సాధారణ అర్థము అయినను, యిచ్చట విద్యకెప్పే గురువు మాత్రమే కాదు. పునర్జన్మ దుఃఖమును నశింపజేయగల శాస్త్రజ్ఞుడు, శ్రోత్రియుడు, బ్రహ్మనిష్ఠుడు అయిన గురువు కనుక శ్రేష్ఠవాచకము అయిన “వర” శబ్దము ప్రయోగించి “గురువర” అనువదముచే సంబోధన చేయబడినదని భావము.

(గురుమూర్తి బ్రహ్మయ ప్రభావము)

18) కం॥ మొదలచలమునెరిగించెద । విదితముగా లేని యెరుక వివరింతువయిన్ । తుదకెరుకను విడిపించెద । మదిలో వా మాట నమ్మి మరివింటివేని ॥ చంచలబుద్ధి మానుంటివేని ॥ పదుగురు నినుజూచి భళిశభాసిత్రోవ । కెదురుతేదనెటలు యిదిగో నేజేసెద ॥ మరివింటివేని : చంచలబుద్ధిమానుంటివేని ॥

భావము : శిష్యా : చంచల బుద్ధిమాని, నేచెప్పెడి బోధ యందు నమ్మకముంచి నీవు వింటివేని, నీకు మొట్టమొదటగా పరిపూర్ణము గురించి ఎరిగించెదను. తరువాత లేని యెరుక గురించి వివరముగా చెప్పెదను. ఆ పఠన ఎరుకను విడిపించెదను. అంతే కాదు నీవు చంచలత్వము మాని నమ్మిక కల్గి ఉన్నచో పదిమంది నినుజూచి “నీవు చెప్పకొనే బోధ చాలా మంచిది. దీనికి సమానమైనది మించినది మరేది లేదని “శభాస్” అని మెచ్చుకొనే విధముగా తయారుచేయగలను.

విశేషభావము : శిష్యునకు మొట్టమొదటగా సర్వత్ర ఉండిన పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమును ఆ తరువాత లేని యెరుకను గురించి సవివరముగా వస్తు నిశ్చయముగా తెలియపరిచి ఆ తరువాత లేని యెరుకను విడిపించెద అన్నారు. పరిపూర్ణమును, ఎరుకను ఎరుక

చేతనే గుర్తించాలి. అట్లు గుర్తించిన గుర్తే ఎరుక ఆయెరుకనులేని దని విడిచిపెట్టవలెను.

1 చంచలబుద్ధి మానుండినేని" - అన్నారు. గురువునందు, శాస్త్రమునందు అంచలమైన విశ్వాసము నమ్మిక కలిగియుండాల్సి. మరియు గురువుకన్న ఆధికమైన తత్వము, జ్ఞానస్వరూపములేదు కనుక, గురువుకన్న మించిన దైవము లేదను నమ్మికకల్గి, ఇతర దేవతలు క్షేత్రయాత్రలయందు చంచలత్వముమాని శ్రద్ధబోధందు నిలిపి విన్నట్లయితేనే పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మము తెలియబడును. కనుకనే "శ్రద్ధావాన్లభతేజ్ఞానం" అన్నారు. కనుక శిష్యుడు చంచలత్వమునుమాని గురువాక్యమును నమ్మినప్పుడే జ్ఞానము తెలియబడుట అట్టి జ్ఞానమైన ఎరుకను విడుచుట జరుగును.

శ్రీ శివరామ దీక్షితులువారు తమ బృహద్వాచిష్టముతో "ఏ సిద్ధాంతమును నమ్మినా మూలంలేని ఈ గుర్తే రిగే శరీరంలేని శరీరాజమార్గములేదు. మూలంలేని ఈ గుర్తే రిగే శరీరం నిలిపి యేమి చెప్పినా మునుపటి గాడిదవలె వాలకముపోదు. అందుకే మొట్ట మొదటగా బయలున్నదికదా ! అవి నిత్యం నూరుమార్లు పది దినాలు చెప్పవలె అని వ్రాసినారు. కనుక కృష్ణప్రభువులు" మొదలచలము నెరిగించెద" అన్నారు.

వదుగురు నినుజుచి భశిశఖాన్ "అనగా ఇచ్చట పదిమంది అన్నపదమును బహుళ పాచకముగా గుర్తించవలెను. అందరూ చూచి నిన్ను మెచ్చుకొనేలాగున అని అర్థము. అలాకాకుండా పది మంది అని సంఖ్యావాచకమే అనినచో - సృష్ట్యాదిలో మహర్షులు ఈ సృష్టికి మూలమేది ? అని తర్కించుట విచారించుట చేసిరి. అప్పుడు ఈ సృష్టికి మూలము నత్ పదార్థము, అనత్ పదార్థము,

సదసత్ పదార్థము, అహారాత్రము, ఆమృతము, మృతము, ఆకాశము, జలము—ఆగ్ని సమ్మేళనము, మృతామృతము, దైవము ని శ్చు పదివాదములు చెప్పిరి. దీనికే దశవాదములనిపేరు. ఈ దశవాదముల నుండియే షడ్ధర్మ నములు వచ్చినవి. షడ్ధర్మనములవలన షణ్మాతములు పుట్టినవి. కనుక ఆ పదివాదస్థులయిన వారు కూడ సీసిద్ధాంతమునుజూచి, సీసిద్ధాంతమే సరియైనది మా పదిసిద్ధాంతములు సీసిద్ధాంతము ముందు తీసికట్టి అని ఆ పదుగురు నినుజూచి మెచ్చుకొనేలాగున తయారుచేసెదనని గురు ప్రభువులు అన్నట్లుగా తెలిసికొనవలయును. త్రోవకెదురులేదు అనుటలో ఈ మార్గమున కెదురులేదు అని ఆర్థము మార్గము అనగా నడచివెళ్ళే దారి అని ఆర్థము కనుక ఈ బోధను తెలిసికున్నంత మాత్రముచేకాదు. ఆబోధలో ఉండవలసిన విధముగా నడుచువారికి ఆచరించువారికి అని విశేషభావము.

(శిష్యుని జ్ఞప్తి)

27) కం॥ మీరంతవారు గనుకనె । చేరితి మీ పాదసేవ సిద్ధించుటకై । యేరింతవారు జగమున । లేరని నామదికి దోచె తెస్సగ వినుడి ॥ అజ్ఞను మీరలేదుకనుగొనుడి ॥ యేరితి వినమంటె నారీతివినియెద । మీరానతివ్వండి తోరమౌ యీ బోధ ॥ తెస్సగ వినుడి । అజ్ఞకు మీరలేదు కనుగొనుడి ॥

భావము : స్వామీ ! మీరు పదిమంది జూచి భళి అని మెచ్చుకొనేలా చేయగలిగినంత వారనియు, మీ అంతటివారు ఈ జగత్తులో లేరనియు, నామనస్సులో గట్టిగాతోచి మీపాదసేవా భాగ్యము సిద్ధించుటకై మీ సాన్నిధ్యమునకు వచ్చితిని. యీగొప్ప దైన బోధ క్రమపద్ధతులలు చెప్పుటలో నన్ను ఏ విధముగా విను

మందురో ఏవిధముగా వినుమందురో ఏవిధముగా ఆచరించవలె నందురో మీ ఆజ్ఞకు బద్ధుడనై అట్లు ఉండివినగలను.

విశేషభావము : గురుపాదసేవాభాగ్యము దొరకుట చాల దుర్లభము. “దుర్లభం త్రిలోకేషు । కేవలదైవానుగ్రహహితుకం । మనుష్యత్వం, ముముక్షత్వం । మహాపురుష సంశ్రయః॥ అన్నారు మహాబుఘలు. కనుక మహాపురుషుల ఆశ్రయం దొరకటం, మనుష్యత్వము, ముముక్షత్వములకన్నా దుర్లభమైనది. అందుకే యల్ పాదరేణుర్వైనిత్యం । కోపి సంసారవారిధౌ । సేతుబంధాయతేచాథ । దేశికంతముపాస్మహే ॥ అని గురుగీతలో చెప్పబడినది. సంసార (జన్మ) సముద్రమును దాటుటకు, ఏగురువుయొక్క పాదరేణువే వారధిగా అగుచున్నదో, అట్టి సద్గురువును సేవించుచున్నాను. కనుక జన్మబంధమునుండి తప్పించుకొనుటకు ప్రయత్నముచేయు శిష్యునికి సద్గురు పాదసేవాభాగ్యమునకు మించినది మరేదిలేదు. అందుచేత ఈపద్యములో “మీపాదసేవ సిద్ధించుటకై అన్నారు.

గుర్వాజ్ఞకు బద్ధుడై యుండవలెను. “గురోరాజ్ఞాం ప్రకుర్వీత్” గురోరాజ్ఞాంతకారయేత్” అని గురువుయొక్క ఆజ్ఞప్రకారముగా శిష్యుడు నడచుకొనవలయునని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. కనుక ఇచ్చట “ఆజ్ఞకుమీరలేదు కనుగొనుదీ” అన్నారు.

“యేరింతవారు జగమునలేరని”- ఇంతటివారు జగత్తులో లేరని అర్థము అనగా గురువుకన్న గొప్పవస్తువుకాని వ్యక్తిగాని లేదు. అందుకే “నగురోరధికంతత్వం” అన్నారు. గురువుకన్న గొప్పది మరేదిలేదు. ఇట్టి నిశ్చయముకలవానికే బ్రహ్మతత్వము తెలియగలదు.

28) కం॥ మొద్దులనై నను దొల్తురు । బద్దుల బద్ధత్వముడవీ
పాలేతురుమీ । వద్దకు వచ్చిన గనివరి । శుద్ధపుబోధోక్తమైన సూక్తులు
గుప్పీ ॥ అందుకు తగిన యుక్తులు జెప్పీ ॥ పెద్దలచే మీ ప్రసిద్ధిని
వినివస్తి । దిద్దుడి నేవట్టి బుద్ధిహీనుడనన్ను ॥ సూక్తులుగుప్పీ
అందుకు తగిన యుక్తులు జెప్పీ ॥

బావము : ఓ గురుదేవా : పరిశుద్ధమైన బోధయొక్క
సూక్తులు చెప్పచూ (అని ఆర్థమగుటకొరకు) అందుకు తగిన
యుక్తులు (ఉదాహరణలు) చెప్పచూ, మీవద్దకు వచ్చిన వారు
అల్పజ్ఞులైనను వారియొక్క మందత్వమును లేకుండజేసి జ్ఞాన
వంతులుగా చేయగలరు. అట్టి మీకీర్తి ప్రతిష్ఠలు పెద్దలచే విని మీ
వద్దకు వచ్చితిని. నేను బుద్ధిహీనుడను కనుక నాకు బోధజేసి సరిదిద్ది
వలసినదిగా కోరుచున్నాను.

విశేషబావము : “మొద్దులనై నను దొల్తురు” - పశన
మొద్దును చిన్న చిన్న ఉలిదెబ్బలచే ఆ మొద్దు యొక్క మధ్య
భాగమంతయుదొలిచి దాని రెండుపై పులా చర్మముతో మూసినచో
చక్కని శబ్దములను పలుకగల మృదంగముగా తయారుచేసిన
విధముగా, అజ్ఞానములో ఉన్నశిష్యుని గురుమూర్తి సూక్తులు
యుక్తులుతో బ్రహ్మతత్వమును తెలియజేసి, బ్రహ్మజ్ఞునిగా ఆ
శిష్యుని తయారుచేయును. ఆ తరువాత చక్కని వేదాంతసూక్తులు
చెప్పగలవాడగుచున్నాడు. కనుక యీపద్యములో మొద్దులనై నను
దొల్తురు అని చెప్పినారు, “మీవద్దకు వచ్చినగని” - అనగా శిష్యుడు
గురుమూర్తిని సమీపించి నమస్కార పూజావిధులతో గురుమూర్తిని
పొర్పించగా గురుమూర్తి కరుణగలవాడై శిష్యుని చక్కని బ్రహ్మ
జ్ఞునిగా తయారుచేయును. అందుకే గురుగీతలో శ్లో॥ “అజ్ఞానే

వాహినా గ్రస్తాః పౌణ్డిస్తాన్ చిత్తిత్సకః । విద్యాస్వ రూపోభగవాన్ ।
తస్మై శ్రీ గురువేనమః ॥ అన్నారు. లోకమందలి జీవులు అజ్ఞాన
మను గొప్ప సర్పముచేత మ్రింగబడినవారినిగూర్చి అజ్ఞాననాశము
చేసి, బాగుపరచెడు మహావైద్యుడగువాడు జ్ఞాన స్వరూపుడైన
సద్గురువునకు నమస్కారము. కనుక శరణుజొచ్చిన శిష్యుని
అజ్ఞానమునుండి ఉదరించెడివాడు గురుమూర్తి.

(290 ద భృగ్యురక్షావాధావము)

29) కం॥ నూతిగను బోధనామది । నాదీనదికచాలుచాలునని
నీకై నీ । నోటనివు బలుకుదాకను । చాటుపులను చెప్పుచుందుసరేనా
నామాటా ॥ రాగోరుచు మరినేసీమాట । నూటికొట్కటి శేలుమాటాని
తెలియుము । మాటిమాటికి వట్టి పాటలేనుటికింక ॥ సరేనానామాట ।
రాగోరుచు మరినేసీమాటా ।

భావము : శిష్యా : నే చెప్పుచున్న ఈ పరిపూర్ణబోధ
చక్కగా నామనస్సున కతికినది. సందేహములన్నియు తీరినవి.
ఇకచాలునని నీకై నీవు అనేపర్యంతము ఈ బోధచాటు పద్యరూప
ముగా చెప్పెదను. సరేనా : అంతేకాదు. ఈ చెప్పిన బోధంతయు
తిరిగి నీవు చెప్పేలాగున చెప్పెదిదను. అనేకమాటలతో పనిలేదు.
నూరుమాటలకు ఒక్కమాట సరిపోవులాగున బోధ నీకు చెప్పెదను.

విశేషభావము : బోధ నీకై నీనోట చాలునని అనేదాక
సందేహరహితముగా తిరిగి అ బోధ శిష్యుని నోటితో తిరిగి చెప్పే
లాగున బోధ చెప్పెదను అని ఈపద్యభావము. అంతేకాదు. “నూటి
కొక్కటి శేలుమాటాని తెలియుము.” అనగా అనేకా శాస్త్రాలలో
అనేకవిధములుగా చెప్పిన నూరు మాటలకు ఒక్కమాట జవాబు
అయేలాంటి సిద్ధాంత మాటలను చెప్పి బోధ దృఢపరచెదనని గురు
మూర్తి జవాబుచెప్పినట్లుగా భావము.

30

(ప్రశ్నోత్తరములు)

30) కం॥ తానేనన । కనుగొండిన । దానికి పేరేమి బయలు
తానేననుచున్ । నేననియెదనేనెవ్వరు । లేనెరుకవు వుంటి.వుంటలేనే
లేననుమీ ॥ అంటిని, అంటే లేనేలేవునుమీ ॥ లేనేలేవని నేను లేకా
పోయిన వెనక । తానుండుగదవుంటే దాన్నెట్లెరిగెదవివు॥
లేవునుమీ । అంటిని అంటే లేనేలేవునుమీ ॥

భావము : ఈ పద్యమును శిష్యుని ప్రశ్న, దానికి గురు
మూర్తి జవాబుగా వ్రాయబడినది.

శిష్యుని ప్రశ్న.

గురుమూర్తి జవాబు.

1. తాను, నేను అనక నిండియున్న .... బయలు.

దాని పేరేమిస్వామీ ?

2. తాను నేను అనుచు నేను అనుచున్న .... లేనెరుకవు (వుంటి)

నేనెవరిని స్వామీ ?

అయివున్నావు.

3. వుంటిస్వామీ ?

లేనే లేననుము.

4. ఆలాగే లేనన్నాను స్వామీ । .... అంటే లేనేలేవునుమీ :

5. లేనేలేవని నేను లేకపోయిన వెనుక

తాను (బయలు) ఉండుగదాస్వామీ? }

ఉంటే దాన్నెట్లెరి

.... గెదవు ? ఎరుగు

టకునీవులేవుకనుక

దాన్ని ఎరుగవు.

లేననుము.

విశేషబాధము : తాను, నీవు అనిగుర్తించే లక్షణము
లేనిది పరపూర్ణ పరబ్రహ్మము పరపూర్ణమును, ఆత్మజగములను

తనను గుర్తించే లక్షణముకలది ఎరుక. యీ యెరుక పరిపూర్ణములో లేక తోచబడునది కనుక లేనెరుక అన్నారు. అనగా లేనిదె ఉన్నట్లు తోచబడున్నది లని అర్థము. కనుకగురుమూర్తి శిష్యుడు "ఉంటే" అని అనగా ఉంటే నీకు జన్మ తప్పదు. కాని విచారితైయిది ఎచ్చటను లేదుకదా : కనుక "లేనేలేననుమీ" అన్నారు. ఆ విధముగా ఎరుకలేకపోయిన వెనుక పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనది కనుక అది అలాగే ఉండును. కాని ఎరుకలేకపోయిన పిదప, పరిపూర్ణమున్నదని చెప్పి యెరుకేది ? కనుక తాను (ఎరుక) లేక పోవుటయే పరిపూర్ణము ఉన్నదని ప్రత్యక్షమగుట.

(శంకరాచార్యుల శిష్యుని మాటలు)

31) కం॥ మీరాజ్ఞయిచ్చివుంటిరి : నేరుపుతో బయలునెరుక నెరిగించిపయిన్ । పేరణతు యెరుకననియి । ట్లారీతిన యెరుకపరచు మయ్యా మొక్కిను॥ అనుమానము జెయ్యాకియ్యెడను ॥ సారెకు మీపాద జలజయుగ్మము నాహృత్పారమున నిల్చి సల్పుచు హజినో ॥ యయ్యా మొక్కిను । అనుమానము జెయ్యాకియ్యెడను ॥

బావము : తమరు మొట్టమొదటగా పరిపూర్ణమును ఆ తరువాత యెరుకను విశదపరచి, ఆ తరువాత యెరుకలేకుండ జేతునని తెలివిచ్చియున్నారుస్వామీ : నాకు అదేవిధముగా విశదముగా తెలువకోరుచున్నాను. మాటి మాటికి మీ పాదపద్మములను, నా హృదయపద్మమునందుంచుకొని హజించి మొక్కికొనుచున్నానుస్వామీ : కనుక దయజేసి ఆవిధముగా నాకు తెలియపరచకోరుచున్నాను. (అని శిష్యుడు వేడుకొనెను.)

విశేషబావము : గత పద్యములో అనగా 30 వ పద్యములో ఉన్నదని పరిపూర్ణము, నీవు లేనియెరుకవు, కనుక నీవు

[6]

41

లేనేలేవు అని చెప్పగా శిష్యునకు పూర్తిగా, సంశయరహితముగా అర్థము కాకపోవుటచే శిష్యుడు ఈ పద్యములో పరిపూర్ణమును, యెరుకను బాగుగావిశదపరచి అపైయెరుకలేకుండా జేయుమని పొర్లించెను. యీ గురుబోధయందలి మర్మధర్మములు పూర్తిగా తెలియబడవలెనన్నచో కేవలము గురుకరుణచేమాత్రమే తెలియును. అన్యవిధముగా తెలియబడదు, తనుక అట్టి గురుకరుణ ఏర్పడుటకు గురుపాద పద్యములను హృదయపద్యమునందు నిలకెట్టుకొని నిత్యము పూజించుకొనవలెను. అని చెప్పటకే ఈ పద్యములో “మీ పాదపద్యము నాహృత్సారమున నిల్పి పూజను నల్పుదును” అన్నారు.

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
గురుశిష్య ఆనోన్యదర్శనం నామ
ద్వితీయోధ్యాయమునకు
భావ-విశేషభావములు

సమాప్తము.

శ్రీ గురు

— • —

3?) కం॥ పుట్టుట గిట్టుట లేకను । పుట్టిగిట్టి యెరుక పొడి
మెరుగకన్ । చుట్టవలె కదలకుండును, । బట్టబయల్ యిట్టి దెరిగి
భావింపదగును॥ యెరుకలేక సేవింపదగును॥ వట్టియాశలచేత
పట్టబడకనుయీ । గుట్టుదేశికునోట గట్టిగదెలుసూక ॥ భావింపదగును,
యెరుకలేక సేవింపదగును ॥

బాపము : పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మము జనన మరణములు
లేనిదై, జననమరణములతో కూడిన యెరుకయొక్క జాడ ఎంత
మాత్రము తెలియనిదై, చట్రాయివలెయున్నది. అని తెలుసుకొని
భావింపుము. యెరుకలేకపోవడమే దీనిని సేవించుట అనబడును.
ఈ రహస్యము వట్టిమాటలచేత శాస్త్ర మర్యాదలచేత పట్టబడదు.
సద్గురుమూర్తి ముఖస్థముగా మాత్రమే తెలియబడును, తెలుసుకొన
వలెను.

విశేషబాపము : జనన మరణములు లేనిది, వికారము
చెందనిది. ద్వంద్వరహితమైనది పరిపూర్ణపరబ్రహ్మము. దీనికి
వ్యతిరేక్తమయినది యెరుక. యెరుక అనగా ఎగిరేది, ఎరుకబడు
నది. జ్ఞానము, తెలివి, జ్ఞేయము. ఇదంతయు యెరుకే. ఇదే
ఆత్మలేక పరమాత్మ అనుచున్నాము, “” అను
బ్రహ్మసూత్రములోచెప్పిన ఈ సమస్త బ్రహ్మాండము దేనినుండి
వట్టుచున్నదో, దేనివలన పోషింపబడుచున్నదో, తిరిగిదేనియందు
లయమగుచున్నదో అదే బ్రహ్మ. తానినే యెరుగ అని శ్రీ దీక్షిత
సాంప్రదాయములోపేర్కొనబడుచుండును. ఇట్టిఆత్మకు తీతమైనది
కేవలాత్మ - పరిపూర్ణము. “ఆత్మా తీతం కేవలాత్మ” అన్నారుకదా!

ఈ పరిపూర్ణము అత్మ జగత్తులజ్ఞాడ ఎంతమాత్రమేరుగనిది. యత్రనాన్యత్వశృతి, యత్రనాన్యత్వబోధి, యత్రనాన్యత్వ విజ్ఞానాతి, సభూమి" అని శృతి చెప్పుచున్నది. యెక్కడచూచుట వినుట, తెలుసుకొనుట అనునవిలేవో అది "భూమి" అనగా పరిపూర్ణము. ఇట్టి పరిపూర్ణమును శాస్త్రజ్ఞానముచే ఎంతమాత్రము తెలిసికొనలేరు, కనుక "దేశికునోట గట్టిగ దెలుసుకొనుము" గురు కరుణచే, గురుముఖముగా మాత్రమే తెలియబడగలదు. ఆన్య విధముగా తెలియబడదు.

బ్రహ్మము ఉపాన్యవస్తువుకాదు అని అద్వైత సిద్ధాంతము లోనే యున్నది. ఇక పరిపూర్ణమును ఎట్లు ఉపాసించుటగాని సేవించుటగాని చేయనగును? పరిపూర్ణము. యెరుక, మొత్తము రెండేకదా ఉన్నవి. అందులో ఎరుకను సేవించకుండుటయే, పరిపూర్ణమును సేవించుట అగును. ఇంతకన్న పరిపూర్ణమును పూజించుట, సేవించుట మరేవిధముగానుకానేరదు. పరిపూర్ణము ఉన్నదని గుర్తించిన యెరుకలేకపోవుటయే పరిపూర్ణమును సేవించుట. దీనికే ఈ పద్యములో "యెరుకలేక సేవించదగును" అన్నారు. మరియు పరిపూర్ణము" చుట్టువలెకదలకుండును" అన్నాను. నీటిలో మునిగి ఉన్న చట్రాయి కనపడక ఉండును. కదలిక యెంతమాత్రము లేకుండును. అట్టి చట్రాయికిపైకినున్న నీరు పేసవితో యింకిపోగానే రాయి కనపడును. అట్లే ఎరుక భ్రమయందున్న వానికి పరిపూర్ణము తెలియబడదు. కానిగుతుకరుణచేఎరుక బ్రమ నశించగానేపరిపూర్ణము ప్రత్యక్షమే. కదలక అంతటానిండియున్నది.

శ్లో) కం॥ యో కై రీతినుండును । యెరుగన శక్తంబు
టంబు యెన్ని నయెరుకె ॥ యెరుగుదునని ననుయెరుకె ॥ యెరుగుట
దుంబు భయముమ్మి యీ బైలు ॥ యెరుగనెయెరుకధుకనీబె ॥

పెరుగదు విరుగదువారుగదు తరుగదు । అరుగదు కరుగదు తిరు
గదు మొరుగదు ॥ యీ ఉత్తరైలు । యెరుగనె యెరుగదెరు
కనీరైలు ॥

భావము : శిష్యా : పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మము తెలియబడి
నట్లుగా ఉండును. కాని తెలియబడినది అంటే అది యెరుకకే
చెందును. కాని పరిపూర్ణము తెలియబడుట సాధ్యము కాదు యీ
పరిపూరము యెరుకను యెరుగదు. మరియు పెరుగుట,
విరుగుట, తరుగుట, తిరుగుట, మొదలగు యే వికారములులేనిది
పరిపూర్ణము అని తెలిసికొనుము.

విశేషభావము : నాలో సమస్తమును తెలుసుకొను
చున్నది. జ్ఞానము. ఇదేయెరుక. యెరుకచే తెలియబడు సమస్తము
యెరుకే. కనుక పరిపూర్ణమును తెలుసుకొనుట జరుగనివని. ఎందు
చేతననగా పరిపూర్ణములో ఎరుకలేదు. పరిపూర్ణము యెరుకకాదు.
కనుకపరిపూర్ణము ఎరుకచే తెలియబడునదికాదు. గురుమూర్తి
బోధచేసి తెలియపరిచివనూ ఇట్టి లక్షణములతో కూడినది పరిపూర్ణము
అని చెప్పలేదు. ఎరుకకే అన్ని లక్షణములు. అట్టి లక్షణములు
ఎంతమాత్రములేనిది, అంతటా ఉన్నది ఏదో పరిపూర్ణము అనివ్యతి
రేక లక్షణములచే శిష్యునికి బోధించుచుండెను. కనుక పరిపూర్ణము
తెలియబడినట్లుగా ఉన్నను తెలుసుకొనేదికాదని తెలియబడేదికాదని
గుర్తించవలెను. అదే ఈ పద్యములోని భావము.

(4) కం॥ పలుకున బలుకగ రాకను । తలపోయుదమనిన
మదికి దగులక యెపుడున్ । ములుగుచ్చ సండులేకను । కలి
గున్నది బట్టిబయలుగదరమాయన్న ॥ యిదిగో చూడుకదులాదో
యన్నా । పలుకున్నబలుకక, తలఁచున్నదెరుగక : చలియెండవాన
యాక నిలుండు ॥ గదరమాయన్న : యిదిగోచూడు కదులా
దోయన్నా ॥

బౌద్ధము : ఏవిధమైన శబ్దములేక, ఇట్టిదని ఊహించుటకు మనస్సుకు శక్యముగాక, ముల్లుగుచ్చుటకు కూడ సందులేకుండా సర్వత్రా నిండి నిలిచి కృతమైయున్నదే పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మము. అంతటా నిండియున్నది ఇదిగో నీ యెదుటనే ఉన్నది. కదిలించినా కదులుటలేదు. నీచెయ్యి కదులుచున్నది. కాని పరిపూర్ణము కదులుటలేదు. దానియందు శబ్దములేదు. ఏశబ్దముచేతను తెలియబడదు సంకల్పమునకందదు. చలి ఎండ వాన మొదలగు ప్రకృతి లక్షణములచే వికారము పొందక సర్వకాలము ఒక్కరీతిగ నున్నదే పరిపూర్ణము. యిదిగోచూడుము.

విశేషబావము : “యతో వాచోనిపర్తంతే అప్రాప్యమన సాసహ”, మరియు “అప్రాప్తోహ్యమసాఖ్య భ్రః” అన్నట్లుగా మాటలకు మనస్సుకు అందనిది, ప్రాణము, మనస్సులేనిది. పరిపూర్ణము. కనుక యెరుకచే యిట్టిదని పచించుటకు ఊహించుటకు శక్యముకానిది.” నై నంభిందంతిశస్త్రాణి నై నందహతిపావకః” అన్నట్లు అగ్నిచేతకాల్చబడదు, వానచేతదడువదు ఎట్టివికారములను పొందదు.

విశ్) కం॥ సామర్థ్యమేమిజూపదు । కామక్రోధాదికముల గలయదనిశమే । కాములెరుంగదు యితరులు । యేమనినను మారుపల్కిదీబట్టబైలు ॥ దీనికి మ్రొక్కేరితరజేజేలు । నామరూప క్రియనటనలన్నియు మీరి । యేమనియనరాక యేకమైయున్నది । యీ బట్టబైలు । దీనికి మ్రొక్కేరితరజేజేలు ॥

బౌద్ధము : పరిపూర్ణపరబ్రహ్మమునందు శక్తి సామర్థ్యములు లేవు. కామక్రోధాది వర్గములులేవు. కష్టసుఖములనేర్పడ్యములు

లేనిది. యితరులు దీనిని పూజించిన, ద్వేషించిన గుర్తించనిది. సమస్త దేవతలు దీనినే బ్రహ్మమని మ్రొక్కిరి. నామరూప క్రియారహితమై, అబద్ధదేవతలక్షణమేమియులేక, అది ఒక్కటి మాత్రమే యున్నది.

విశేషబావము : “సామర్థ్యమేమిజావదు” - ఎరుకయందు సత్తా ఉన్నది. ఈ జగత్తును సృష్టించుట, పోషించుటకు కావలసిన సత్తానూ త్రమైనది ఎరుక. అదేరసము. అమృతము. అట్టి సత్తా ఎంతమాత్రములేనిది పరిపూర్ణము. కనుక ఇది సృష్టించదు. దీనిని ఎవ్వరూ సృష్టించలేరు. స్వతస్సిద్ధమై సనాతనమై యున్నది. కనుక సామర్థ్యమేమియులేదని ఈ పద్యములో చెప్పిరి. ఉత్తది దీనదేమియులేదు. కామక్రోధాది గుణములులేవు కనుక పూజించిన ద్వేషించిన ఏమీ మారుపల్కదు. వికారముచెందదు అని భావము.

(అయ్యెరుగిల అయ్యెరుగె విభి శ్రీరాత్నము)

36) కం॥ దానము ధర్మము సగుణ ధ్యానము ప్రతిమార్చ నంబు తజ్జవత్తిర్థ । స్నానములివిముక్తి దమని । మానవులొనరించ బయలుమాటాడదేమి ॥ యెరుకేలేదుమాటాడేదేమి ॥ జెనుకాదనక నీవనకనేనకొక్క । మేనై నతాగాక మితిమీరియున్నది ॥ మాటాడ దేమి । యెరుకలేదు మాటాడేదేమి ॥

బావము : సప్తవిధమోక్ష మార్గములని శాస్త్ర నిర్దేశము

1) దానము-ఇచ్చుట, 2) ధర్మము-సత్సత్కృత్యవర్తన కలిగియుండుట 3) సగుణధ్యానము-స్వాతిక గుణముతో న్యాయబద్ధమైన జీవితమును నడుపుకొనుట, 4) పరితిమార్చనము-విగ్రహారాధన, 5) జపము-దేవని మంత్రముచే ఉపాసించుట, 6) తపము-నియమ వ్రతముతో తపస్సు చేయుట, 7) తీర్థస్నానము-పుణ్యనదులలో స్నానము చేయుట అను ముగ్గురు మోక్షమార్గములని శాస్త్రములందు చెప్పబడినవి. ఇపన్నియు ఉపాసించినను పరిపూర్ణము ఏమీ సంతో

షించదు. యెందుచేతనవగా పరిపూర్ణములో యెరుకలేదుగదా బ్రాహ్మణుడు, నీవు, నేను, అనదు. యీ అనేక ఉపాధులలో ఒక్కః ఉపాధియందున లేక అన్నిటికి మితిమీరియున్నదే పరిపూర్ణము అని భావము.

విశేషభావము : దానము, ధత్తుము యీ రెండు పదములకు పైన భావములో తలియపరచినదేగాక 'ఇచ్చుట' అనే అర్థముకలదు. దానము అనగా ఒకానొక కార్యము నిమిత్తమై పాత్రత, కాలము, ప్రదేశములలో నిర్ణయము కలిగి శాస్త్రోక్తముగా నిర్ణయించిన వస్తువును ఇచ్చుట అని అర్థము. కానిధర్మము అనగా అట్టి నిర్ణయములు ఏమియు తేకుండగా అడిగినవానికి అడిగిన వస్తువును ఫలాపేక్షలేకుండ ఇచ్చుట, ఇట్టి సప్తవిధ మోక్షమార్గములు అవరించినను పరిపూర్ణమందు ఎరుకలేని కారణముచే సంతోషించుట మొదలగు వికారములు ఏమియు ఉండదు.

④

37) కం॥ ఇంతింత నియవరానిది । వింతలు శాయనిది యన్ని విధములగనినన్ । చింతలెరుంగనిదీబయః లెంతనివినిపింతునే నీకేమిరవృథుకా॥ తెల్పుట వినుట మిక పెద్దకథకా ॥ సంతాతమొక రీతి సకలాదేశములాయం । దంతాట నిండున్న దదిగో పరిపూర్ణము మేమిర వృథుకా । తెల్పుట వినుటమిక పెద్దకథకా ॥

భావము : శిష్యా : పరిపూర్ణ పత్రబ్రహ్మము యింత అంత అని చెప్పుటకు వీలులేదు. ఏవిధమైన వింతలుచేయనిది. ఏవిధమైన శంకల్పములులేనిది. ఇట్టిపర బ్రహ్మమైనపరిపూర్ణమును గురించి నీకు ఏవిధముగా వినిపింపజేయగలను? అలాగున చెప్పుట, వినుట పెద్దకథకదా: సర్వకాల సర్వావస్థలయందు సర్వదేశములయందు వెల్లి లేకుండగనిండి ఉన్నది పరిపూర్ణము. ఉపృథకా : అదిగోచూడుము.

విశేషబావము : యెరుక “అచోరణియాన్, మహతో మహియాన్” అన్నారు. అణువులోను ఉన్నది కనుక అణువుకన్న అణువై నది. అన్ని బ్రహ్మాండములు దానియందే ఉన్నవికనుక మహతోమహియాన్ పెద్దవాటికన్నా పెద్దది. అట్టి లక్షణములు లేనిది పరిపూర్ణము. ‘సూక్ష్మత్వాక్షతరంనాస్తి । మహతో నహిత వర్జితం’ అన్నారు. సూక్ష్మముకాదు, మహత్స్వరూపముకాదు ఎందుచేత ననగా రెండవది ఉన్నప్పుడే చిన్నది అనిగాని పెద్దది అనిగాని పోలిక యేర్పడును. పరిపూర్ణములోయేమీలేదు. ఉన్నదనుకొనుట బాంధవిమాత్రమే. రెండవదిలేనప్పుడు, చిన్నదనిగాని పెద్దది అనిగాని అనుటకు వీలులేదుగదా! అందుకే శ్లోకమును “అనన్యస్థూల మహ్రస్వ । మదీప్త మజమవ్యయం । అరూపగుణ వర్ణాఖ్యాం । తద్వృహ్నిత్యవధారయేత్ ॥ అణువు, స్థూలము, పొట్టి, పొడుగు, కానిది, పుట్టనిది, నాశమైలేనిది, రూప, గుణ వర్ణములు లేనిది బ్రహ్మమని తెలుసుకొనుము అన్నారు.

తెల్పుట వినుట పెద్దకథ అని పర్యములో చెప్పిరి. కథ, కల్ల కల ఈ మూడును ఒక్కటే, లేనిది అని అర్థము ఏమీలేని, ఏమీకాని ఉపాహించుటకు బుద్ధికికూడ శక్త్యముకాని పరిపూర్ణమును గురించి తెలియజేయుట, వినుట ఇదంతయు కథే. అబద్ధమే ఆవుతుంది. అని భావము.

వృథకా : అని శిష్యునిసంబోధించిరి - వృథకా : అనగా పిల్లవాడా : అనియు అట్లుగ్గింజా । అనియు అర్థము. ఇచ్చట అట్లుగ్గింజా అనుట విశేషార్థము. ధాన్యపుగింజ బీజముకల్గి మొలకెత్తే లక్షణముగలిగి. అట్టి ధాన్యమును వేయించి మూడురోకళ్ళచే

దంచి పొల్లుతీసిన గింజరే అటుగింజ అనిపేరు. అది తినుటకు రుచిగ నుండును. అటుగింజ మొలకెత్తడు. ఇక్కడ శిష్యుడు వేదాంత జ్ఞానముచే వేయింపబడి, మూడుమంత్రములనే మూడురోకళ్ళచే ధంచబడి, బోధదృఢీకరణముచే పొల్లు ఎగురగొట్టబడినవాడు కనుక నీడు తిరిగి మొలకెత్తడు, అనగా జన్మరహితుడు. అంతేగాక జనులందరికీ ఆదర్శ ప్రాయుడై మంచివాడనిపించుకొనును. అందుచే శ్రీకృష్ణప్రభువులు శిష్యుని ప్రేమతో పృథుకా-అటుగింజా: అని సంజోధించుట విశేషము.

38) కం॥ అకాశాదికభూతా । నీకాత్మకమగుచు యెరుక యీ జగమయ్యెవ్ । తాకడపోకడ దీనికి । ప్రాకటముగ దేనిలోనా బట్టబయలది ర॥ కాదనియంటె వట్టి పల్కది రా॥ లోకత్రయము తనలోపల దిరుగగ । జోకతోడుత దాని జోలెరుగవిదియేదో॥ బట్ట బయలదిర । కాదనియంటె వట్టిపల్కదిర ॥

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : ఆకాశవాయు రగ్నిజల పృథ్వీలను పంచభూతములకు ఆత్మయైన యెరుకయే పంచభూతాత్మిక జగత్తు అయినది. ఈ ఆత్మ జగత్తులు రెండును దాకడ పోకడలు దేని యందు జరుగుచున్నదో అదే పరిపూర్ణము. "కాదు" అని అంటే అది వట్టిమాటయే. భూలోక, పితృలోక, దేవలోకములను మూడు లోకములతోకూడిన యీ త్రిహృందము పరిపూర్ణమునందే ఉన్నప్పటికి తాగుగ దానిజోలి ఏమాత్రము యెరుగనిది యీపరిపూర్ణమని తెలుసుకొనుము. కాదని అంటే అది అసత్యభాషయే.

విశేషబ్రాహ్మణ : శృ॥ “అత్మాన ఆకాశ స్సంభూతః” అనియు ఆత్మయందుననేక మాకాశముదయించె అని భద్రాద్రి తామ శతకములో చెప్పిరి. కనుక ఆకాశాది పంచభూతములకు

అత్తు ఎరుక. ఈ ఎరుకయే సమస్త జగత్తుగ ఆయివది. సమస్త జగత్తు యెరుకయే, కనుక అత్తు-జగత్తులు రెండును ఎరుకయే ఈ అత్తు-జగత్తులు రెండును పరిపూర్ణములోలేక దోచబడినవి. అందుచే పరిపూర్ణమునకు గుర్తించే లక్షణములేదు కనుక, తనయందేలేక తిరుగుచున్న అత్తు-జగత్తుల స్వరూపమునుగాని, దాని ముచ్చట్లుగాని యేమియు ఎంతమాత్రము తనకు తెలియదు.

జోక-అనగా సామ్యము, బాగుగ, జత, విధము, ఉత్సాహము, మొత్తము, స్వరూపము అని అర్థములు కలవు. ఈ వద్యములో జోక అనుపదమునకు బాగుగ అనిగాని విధము అనిగాని, మొత్తము అనిగాని స్వరూపము అనిగాని చెప్పవచ్చును.

39) కం॥ తండోపతండములుగా దండియుపాదికములన్ని తనలోపలను । ద్దండతనుండినపోయిన : నుండు సముద్రము యెరుగకుండునెప్పటికి ॥ పరిపూర్ణమిట్లుండునెప్పటికి ॥ యెండా మావులరీతినుండేటి బ్రహ్మాండ । ముండిన పోయిన రెండూ గుర్తెరుగని ॥ దుండునెప్పటికి । పరిపూర్ణమిట్లుండు నెప్పటికి ॥

బావము : శిష్యా : గుంపులు గుంపులుగా అనేకమైన శేషలు మొదలగు జలచరములు సముద్రములోపుట్టుచు, పెరుగుచు తిరుగుచు, చచ్చుచున్ననూ యీ జలచర సమూహముయొక్క ఉనికి సముద్రమునకు యిసుమంతయు తెలియదు. అట్లే యెండా మావులరీతిగా లేనిదే ఉన్నట్లు దోచుచున్న ఈ బ్రహ్మాండము తన యుండే ఉన్నా, లేకపోయినప్పటికి రెండినిగుర్తెరుగక, శాశ్వతమై ఉన్నదే పరిపూర్ణము.

విశేషబావము : సముద్రముపండిది పరిపూర్ణము, జలచరములవంటివి పింఛ బ్రహ్మాండములు, సముద్రములో ఉన్న

జలచరములసంగతి సముద్రమునకు తెలియనట్లుగానే, పరపూర్ణములో లేక ఉన్నపిండబ్రహ్మాండముల ఉనికి పరిపూర్ణముగుర్తించుట లేదు కనుక పరిపూర్ణములో యెరుక లేదని భావము.

40) కం॥ యెరుకతో వచ్చిన విశ్వము । యెరుకతో జనుగాని నిల్వదీడై లై తే : యెరుకతోరాదెరుకతోపో । దెరుకతనందేమి లేదు యిది నిశ్చయమురా ॥ పుండుంటెయీ యెరుకేతానారా ॥ యెరుకా యెరిగిన వస్తు వెరుకని తెలియుము । యెరుక యెరుగదు బయట నిట్టి దట్టి దియన ॥ నిది నిశ్చయమురా । పుండుంటెయీ యెరుకేతానారా ॥

భావము : యెరుక వలన యేర్పడిన జగత్తు, యెరుకతోనే లేకపోవును. కాని పరిపూర్ణము యెరుకతో రాలేదు. యెరుకతో పోదు. యీయెరుక పరిపూర్ణములో యెంతమాత్రము లేదు. ఒక వేళ యెరుక పరిపూర్ణములో ఉన్నచో, పరిపూర్ణముయెరుకే అగును. (తెలియబడును.) ఎరుకచే తెలియబడిన వస్తువు ఎరుకే, ఎరుక కాని వస్తువు యెరుకకు తెలియబడదు. యెరుక కానిది పరిపూర్ణము ఒక్కటే. కనుక పరిపూర్ణము యెరుకకు తెలియబడదు. యిది నిశ్చయమైన మాట.

రవి
అమల
ప్రకృతి
దావాగ్ని
చదలు
దివము
ప్రకృతి
రావిదేవి
భవనాశ స్థితులు

41) కం॥ రవిత మన మున్న దెరుగునె । పరవిమల బావాగ్ని చదలు బట్టుటె రుగునా । దివమును రాత్రిని రాత్రిని, దివమెరుగునె లేమి లక్ష్మీదేవి యెరుగునా ॥ అన్నమును భూదేవి యెరుగునా ॥ భవనాశ స్థితులు రాపాడేటి యెరుకను । భవనాశ స్థితీలేని బయలెల్లరుగదు । లక్ష్మీదేవి యెరుగునా । అన్నమును భూదేవి యెరుగునా ॥

బౌవము : సూర్యునకు చీకటి ఉన్నట్లు తెలియదు. పృథ్వీ అగ్నికి చెదలు పట్టటం యెరుగదు. పగలు రాత్రిని, రాత్రి పగలును యెరుగదు. దరిద్రమును లక్ష్మీదేవి యెరుగదు. భూమి అన్నమును యెరుగదు. అట్లే సృష్టి స్థితిలయములుతో కూడియున్న యెరుక, సృష్టి స్థితిలయములులేని పరిపూర్ణమును యెరుగదు.

విశేష బౌవము : భూమి అన్నమును ఎరుగదు అనగా అన్నము, అన్నాదము రెండు ఒక్కటే అన్నమును ఇచ్చు ఓషధులు అన్నాదము. ఓషధులు భూమిపైనే పెరిగినా భూమి యెరుగదు కదా ।

(అయితే కాశీమల శ్రీకృష్ణ తాదాత్మ్యము)

42) కం॥ యెరుకైన భూత పంచక । మెరుకకు చరణములు కటియు హృదయము గళమున్ । శిరమును నయ్యెను క్రమమున । ధరణి మొదల్ జేసియిట్లు తనయా గురైరుగు ॥ గగనము బయలంచన రాదీ మరుగు ॥ యెరుగాకాకాశమే పరిపూర్ణమును । కొందరు బల్కిరి దివిని గురిదప్పియుండేవు ॥ తనయా గురైరుగు । గగనము బయలంచన రాదీ మరుగు ॥

బౌవము : యెరుకనుండి ఏర్పడిన పంచభూతములు ఆ యెరుకకు (ఆత్మకు) పృథ్వి-సౌదములుగను, జలము=కటి ప్రదేశము, అగ్ని-హృదయము, వాయువు - కంఠము-, ఆకాశము=శిరస్సు ఏర్పడినవి. ఆకాశము ఎరుకవల్లనే ఏర్పడినది మరియు ఎరుకకు ఒక అవరోధముగా కూడ ఉన్నది. కనుక ఆకాశమును ముందుగా పరీక్షించు. భూమిని గెలుగక కొందరు ఆకాశమే బయలు ప్రదేశమని భ్రాంతి పొందుదు. అది విని కొరవెటు పడెద్య కేమియును ఆశము పరిపూర్ణము గాదు.

విశేషభావము : నీ - నా మధ్య అంతటా నిండియున్నదీ మూడు అకాశములు గలవు. 1) భూతాకాశము. ఇది పంచభూతములలో మొదటిది. అత్మనుండి పుట్టినది. శబ్దగుణము, నలుపురంగు, చీకటి వెల్తురుతో కూడియున్నది. అవకాశరూపము (2) మహాకాశము :- భూతాకాశము బ్రహ్మకాదని బుద్ధిబలముచే అదిలేదని తీసివేసినచో ఉన్నది మహాకాశము. ఇదియే పరమాత్మ, బ్రహ్మము. ఇదియును అవకాశ రూపమే. శబ్దము - నిశ్శబ్ద శబ్ద రూపముగా ఉన్నది. చీకటి వెల్తురు కానిది. అమృత స్వరూపము. సత్తా ప్రధానమైనది. కనుక దీనినే ఈసాంప్రదాయకులు ఎరుకని వ్యవహరింతురు. కనుక ఇతికూడ లేకపోతే ఉన్నది పరాకాశము. ఇదే పరిపూర్ణము. అవకాశరూపము. చీకటి వెల్తురు కానిది శబ్దము ఎంతమాత్రము లేనిది. సత్తా లేనిది రసముకూడ కానిది. ఇట్టి పరిపూర్ణము అవకాశ రూపమే గనుక ఎదురుగా ఉన్న అవకాశరూపమైన భూతాకాశమునే చూపించి యిదే పరిపూర్ణము, బయట అని చెప్పుదురు. కాని భూతాకాశ మహాకాశములును బుద్ధి బలముచే లేనివని తీసివేసినచో ఉన్నటువంటిది పరిపూర్ణమని గ్రహించవలెను.

?

48) కం॥ విత్తే చెట్టై పుట్టును । విత్తే విత్తనము రీతి జెలయును ధరపై । విత్తుకు చెట్టుకు వేరే । విత్తనమొకటున్నదనిన వినగూడ దోయీ ॥ తనకు దాబుట్టును వినవోయీ ॥ విత్తుచెట్టుల రెండి విధమీ భూమెరుగన । ట్లుత్తా బయలెరుగదు సత్తు చిత్తుల రెంట్నీ ॥ వినగూడదోయీ । తనకు దాబుట్టును వినవోయీ ॥

భావము : శిష్యా : విత్త నమే చెట్టుగదా, రిరిగి చెట్టు విత్త నమి గను పర్పడుటన్నది. అది విత్తు చెట్టుకు వేరే మరొక మూలము ఉన్నది. అను మాట వినగూడదు. అది నిజము కానే

రదు. తమకు దామే యేర్పడినవి. అవిత్తు చెట్టుల రెంటిని భూమి యెరుగనట్లుగనే, ఉత్త బట్ట బయలు అయిన పరిపూర్ణము సత్తు చిత్తుల రెంటిని ఎరుగదు.

విశేషభావము : విత్త నము సూక్ష్మ రూపము, చెట్టు స్థూల రూపము విత్త నములో చెట్టు ఉన్నది. చెట్టులో విత్త నము ఉన్నది. ఈరెండు ఒక్కటే. రెండు కాదు. చెట్టు-జగత్తు విత్త నము-అధిష్ఠాన చైతన్యమైన ఎరుక. ఎరుకయే జగత్తుగా ఏర్పడుచున్నది. యీ యెరుక జగముల రెంటికి వేరుగా ఏమియు మూలము లేదు. తనంత తానుగా వచ్చినది. చెట్టు-విత్త నముల సంగతి భూమి యెరుగనట్లుగనే ఆత్మ-జగములు అనగా సత్తు చిత్తుల రెంటిని పరిపూర్ణమెరుగదు అని భావము.

— — —

44) కం॥ చెట్టే మూలము విత్తుకు । చెట్టుకు మూలంబు విత్తు క్షీతిపై రెండున్ । పుట్టిన చచ్చిన రెంటిని । గట్టిగ తానెరుగ కుండుగదర యీనేలా ॥ నీవీ రీతిగను గొనవేలా ॥ పుట్టుచుగిట్టుచు పోలుపొందుతను వెరుక । లిట్టి విచిత్రము తెన్న డెరుగదు బయలు॥ గదరా యీనేల । నీవీ రీతి గనుగొనవేలా ॥

భావము : శిష్యా : చెట్టుకు మూలము విత్తు, విత్తుకు మూలము చెట్టు. ఒకదాని కొకటి అన్యోన్యాశ్రయము. ఈవిత్తు చెట్టులు రెండు పుట్టిన, చచ్చినా భూమికి తెలియదు గదా ! అట్లే తను వెరుకలు పుట్టుచు గిట్టుచు ఒప్పుచున్నను ఈ విచిత్రము

తెప్పడూ ఎరుగనిది పరిపూర్ణమని తెలియుము. అనగా తను వెరు కల సంబంధము పరిపూర్ణమున కెంతమాత్రము లేదని భావము.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ నిరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వ
అచల లక్షణస్వామ తృతీయోఽధ్యాయముసకు
భావ - విశేషభావములు
సమాప్తము.

— 0 —

4. యెరుక లక్షణం (20)

45) యెరుకే దేహేంద్రియములు । యెరుకే వర్ణాశ్రమములు, యెరుకే శృతులున్ । యెరుకే నీవును నేనును । యెరుకే సత్యసోదరాదులెరుగుమువత్సా ॥ నేదీర్చెదనిదిగో నీయిచ్చా । శారహరబ్రహ్మదినురసరగిరిసరి । త్తరుమ్మగముఖచరాచరములు యెరుకని ॥ యెరుగుమువత్సా । నేదీర్చెదనిదిగో నీయిచ్చా ।

భావము : వత్సా ! అనగా ఓప్రియమైనకుమారా । యీ శరీరము, యింద్రియములు, వర్ణ, ఆశ్రమ, కుల, గోత్ర నామ రూపములు అన్నియు యెరుకే । సతి, సోదరులు మొదలగు సమస్త బంధువర్గము, యెరుకే అని తెలియుము. వర బ్రహ్మ మనగా యెట్టిదో తెలుసుకొను కోరికతో ఉన్నావుకదూ । యిదిగో నీకోరిక తీర్చెదను, విష్ణువు, బ్రహ్మ ఈశ్వరుడు మొదలగు దేవతలు, మానవులు, పర్వతములు, నదులు, చెట్లు, జంతుజాలము, పక్షులు ఇంకా అనేకమైన కదిలేవి, కదలనివి సమస్తమున్ను యెరుకేయని తెలియుము.

విశేషబాపము : “యత్ర అన్యత్పశ్యతి, అన్యత్పశ్యతోతి
అన్యత్ విజానాతి, తదబ్బం” అన్నశృంగీర్త్యా “వీరతనరకు విన
గల్గుదుమో, చూడగలమో, తెలిసికొనగలమో అదంతయు అల్ప
మైనది. అనగా నశించునది. బ్రహ్మముకాదు. ఎరుకే అని నిర్ణ
యము, నేను-నీవు యెరుకే అనగా అత్మ-జగత్తులు రెండునూ
యెరుకే, అత్మజగత్తుల కతీతమైనది, ఏకమాత్రమై రెండోదిలేనిది,
అదేభూమి. అదే పరిపూర్ణము. అది తప్ప మిగిలిన సమస్తము
యెరుకయే :

46) యెరుకే విద్యావిద్యలు । యెరుకే ప్రణవంబునాద
మెరుకేకళయున్ । యెరుకేబిందువుచిత్త । తైరుకే ఆనందమివిసీ,
వెరుగు సద్బుద్ధి ॥ నీనామాటలెరుకేనిబద్ధి । యెరుకే నిర్గుణ సగుణ
లెరుకే యెరుకకుయంత । యెరుకోనే నిదియంత యెరుకజేసితినివి ।
ఐరుగుసద్బుద్ధి । నీనామాట లెరుకే నిబద్ధి ॥

బాపము : ఓ మంచిబుద్ధికలవాడా । సమస్తమైన విద్యలు
అవిద్య, ఓంకార ప్రణవనాదము, బిందువు, కళ, మరియు సత్తు-
చిత్తు-ఆనందము, ఇవన్నియు కూడ ఎరుకే అని తెలియుము.
నీ-నామాటలు ఇవన్నియు కూడ యెరుకే. సగుణ-నిర్గుణములు
యెరుకే. యీ యెరుకకు అనగా యీతెలుసుకొనే తెలివికి(జ్ఞానము
నకు) ఎంతవరకు తెలియబడునో అది అంతయు యెరుకే అని
తెలియజేయుచున్నాను. ఈ విధముగా అంతయు యెరుకే అని
తెలుసుకొనుము ఓ నిబద్ధి ।

విశేషబాపము : విద్య అనగా జ్ఞానము. సమస్త శాస్త్రా-
దులు అనికూడ అర్థము. షడ్విధవిద్యలు- 1) అక్షర్షణ, 2) స్తంభన,

౩) మారణ, 4) విద్యేషణ, 5) ఉచ్ఛాటన, 6) మోహనములు. ఇంకా చతుర్దశవిద్యలు, చతుర్వేదములు, షడంగములు. పురాణములు, మీమాంస, న్యాయశాస్త్రము, ధర్మశాస్త్రము, ఆయుర్వేదము, ధనుర్వేదము, నీతిశాస్త్రము, అర్థశాస్త్రము, వ్యాకరణము ఇత్యాది సమస్త విద్యల జ్ఞానస్వరూపమే. అనగా యెరుకే, ఇట్టి ఏవిద్య తెలియకపోవుట ఆవిద్య అజ్ఞానము అనబడును. మరియు బ్రహ్మ తత్వమును గుర్తించుట జ్ఞానము, బ్రహ్మము నెరుగకపోవుట అజ్ఞానము. ఇట్టి జ్ఞాన-అజ్ఞానములు రెండునూ ఎరుకయే. మరియు ఒక్కమాటలో ఎరుక అసగనమో ఈ పద్యములో నిర్వచించినారు. యెరుకకు యెంతయెరుకోనేనది యంత యెరుకజేసితి". అనగా జ్ఞానముచే ఎంతవరకు తెలుసుకొనగలమో లేక, జ్ఞానముఎంతవరకు తెలుసుకొనగలదో, అది అంతయు జ్ఞానముయొక్క ప్రతిరూపమే. అనగా జ్ఞానమే. కనుక నీవు ఎంతవరకు తెలిసికొనగలవో అది అంతయు ఎరుకే. అందుకే శృతియును" యతోవాచో నివర్తండే అప్రాప్యమనసాసహ" నీవాక్కుబుద్ధియుకూడ ఎంతవరకు గ్రహించినదో దానికి ఆవలగాయున్నదే పరబ్రహ్మము అన్నారు. కనుక బుద్ధికి అందరానిది, భావచమ్యముకానిది. పరిపశక్యముకానిది పరమార్థమని గ్రహింపపలెను. తెలియబడు సమస్తము, తెలుసుకొనునది అంతయు యెరుకే. "నిబద్ధి" అనగా నిజమును గ్రహించినవాడా అని సంబోధించిరి. నిబద్ధి అనగా నిజము అని అర్థము, నిజమైనది పరమార్థము. అట్టి పరమార్థమును గ్రహించిన వాడు కనుక శిష్యుని నిబద్ధి అని సంబోధించినారు.

47) యెరుకే ఇహపర సౌఖ్యము । తెరుకే జ్ఞానంబు జ్ఞేయ మెరుకే మోక్షం । తెరుకే భక్తివిరక్తులు । యెరుకే సంకల్పమని నీవెరుగు సత్కిర్తి ॥ యెక్కడికేర యెరుక సంహర్తి । యెరుకే

శీవుండీను డేరుకె తదేకత | యెరుకే సర్వమునే గుర్తెరిగి చెప్పితి
యూకి || లెరుగు సత్కిర్తి | యెక్కడి కారయె గుక సంపూర్తి ||

భావము : ఓ మంచికిర్తి గలవాడా | ఇహపరసౌఖ్యములు, జ్ఞానము, జ్ఞేయము, మోక్షము, భక్తి, నైరాగ్యము, సంకల్పము. ఇవన్నియు యెరుకేయని తెలియుము. ఇలా చెప్పచూ ఉంటే యెరుక యెక్కడికి పూర్తవతుంది ? అంతయూయెరుకే. పిండాండ చైతన్యమైన జీవుడు, బ్రహ్మాండ చైతన్యమైన ఈశ్వరుడు రెండునూ ఎరుకే. ఈ జీవశివ ఐక్యత అనునదియు యెరుకే. సమస్తము ఎరుకే. ఇది అంతయు నేను గురుముఖతా గుర్తించి నేను నీకు చెప్పచున్నాను. ఈ రహస్యము నీవుతెలుసుకొనుము.

విశేషభావము : ఇహలోక, పరలోకసౌఖ్యములు, అనుభవమిస్తే నశించిపోయేవేకనుక ఎరుకయే. “యద్భుత్యం తన్నత్యం” అన్నట్లుగా కనబడునదంతయు, నశించునదే. కనుపించునది అనగా శేవలము సేత్రములకు కనుపించునది మాత్రమే అని అర్థముకాదు వంచతన్నాత్మలకు, బుద్ధికికూడ గోచరమగునదంతయు కనుపించు వదియేయని తెలియవలెను. కనుక జ్ఞానముచే సమస్త జ్ఞేయము కూడ జ్ఞాన స్వరూపమే. కనుక జ్ఞాన జ్ఞేయములు రెండునూ ఎరుకే. మోక్షమనునది ఇచ్చిపుచ్చుకొనే వస్తువుకాదు. కావహితస్థియేమోక్షము. కాని మోక్షము సంపాదించుటకై ఇలాంటి కర్మభక్తిజ్ఞానములు కావాలియని మోక్షమునందాసక్తుడై అపేక్షతో ఉండుటకూడ మోక్షముకూడ (ఎరుకయే అని చెప్పటలో గల భావము. “అవిద్యోపాధికోజీవానూయోపాధిక ఈశ్వరః అనియు “శివోఽగ్రహైవనాపరా” అనియు చెప్పబడుచున్నది. కనుక జీవశివులద్దరు “నామరూపక్రియాసహితులే కనుక ఎరుకయే. “తదేకత” అనగా జీవశివ ఐక్యతకూడా ఎరుకయనియే గ్రహించవలెను. జీవశివులకు పరమైనదే పరిపూర్ణమని తెలియవలెను.

48) చింతలతోటన ఎరుకే । వింతలపుట్టిలనంగ వెలశివ
దెరుకే । తంతులపేటన ఎరుకే । సంతములకుచూడమూలబలమన్న
దెరుకే ॥ జగజ్జనన స్థలమన్న నెరుకే । బ్రాంతులకెల్లను పట్టణమన
జెల్లి : కాంతాదిరూపులు గల్పించుటకు మూల ॥ బలమన్నదెరుకే ,
జగజ్జననస్థలమన్న నెరుకే ॥

బావము : సంకల్పములకు, సమస్త దుఃఖములకు నివాస
స్థానమయినదెరుకే. సమస్త వింతలు కల్పించుటకు మూలస్థానము
ఎరుకే. ఏడుమెట్లపై నున్న పేట (సహస్రారము) అనునదియు ?
ఎరుకే. సిద్ధాంత రాధ్యాంతములతో పంతములకు మూలబలమన్న
దియు ఎరుకే. సమస్తమైన బ్రాంతులు, కోరికలకు మూలమైనది
ఎరుకే. తనకన్న అన్యమైన రూపములతో కాంతాది వివిధరూప
ములు కల్పించుకొని అనేక భ్రాంతులకు లోనగుచున్నది ఎరుకే
అని తెలియుము.

విశేషబావము : “తంతులపేట” అనగా తంతులు అనగా
మెట్లు అని అర్థము. మెట్లపై నున్న పేట. అనగా అధారాది పట్టు
క్రములు మెట్లు. ఈ ఆరుమెట్లపై నున్న సహస్రారము అందలి
చైతన్యము. అదే తంతులపేట అను పదమునకు అర్థము. అనగా
అబ్రహ్మకూడా ఎరుకే అని చెప్పబడితే కృష్ణప్రభువు “తంతులపేటన
నెరుకే” అని పదప్రయోగము చేసినారు.

49) అన్నియు తానై తనకదీ । వన్నుగ వేరనుచు
నోటబలుకుచు చురితా । నన్నిటి నెరిగే ఎరుకై । యున్నానని
ఎరుకకెరుకే నూహింపుచుండూ ॥ తనలోతానే మోహింపుచుండూ ।
ఎన్నో విచిత్రాల్లీ ఎరుకాశాతలువింటే । పున్నాది తేదులేకున్నాది
శబ్దదాని ॥ చూహింపుచుండూ । తనలోతానే మోహింపుచుండూ ॥

బావము : ఓ శిష్యా ! సమస్త జగత్తు తననుంచే (ఎరుక నుంచే) అయినది. అయిననూ తాను బ్రహ్మనని జగత్తుంతయు తనకన్న భిన్నమైన మాయాస్వరూపమని అంటూ, అట్టి సమస్తమును తెలుసుకొనే జ్ఞానస్వరూపమునై యున్నానని, తనకుతానే (ఎరుకే) ఊహించుకొనుచుండును. మరియు తానుశాశ్వతమనియు సమస్తము మిథ్యయని మోహము చెందుచున్నది. ఈ విధముగా ఎరుకయొక్కపనులు విచారిస్తే ఎంతో విచిత్రముగా ఉండును. ఉన్నవస్తువు పరిపూర్ణమును లేదని, లేనిదే తనంతతానుగా కలవలె తోచిన తాను (ఎరుక) శాశ్వతమని తనకుతానే ఊహించుకొనును.

50) వినుమూర్తనాభితా । బుట్టినమీదట సృజనజేయుదినము హరించున్ । ఘనమగుపటశతకోట్లను । తనలోపలి దారమునను తానట్టెవనునూ॥ అట్లనె ఎరుక తాబుట్టికనును । పనిబూని బ్రహ్మాండ భాండనంతమూలాను । క్షణములోపల దృంచికనరాకవేవేగ ॥ తానట్టివనునూ । అట్లనె ఎరుక తాబుట్టికనునూ ॥

బావము : ఓ శిష్యా : సాలెపురుగు (లేక వట్టుపురుగు) తనుపుట్టి తనలోపలి జిగురుపదార్థముచే అనేకదారములుగా తయారు చేసి వాటితో గూడు అల్లుకొని దినము గడిపివేయును చివరకు ఆ గూడుతోసహా తాను లేకపోవును. అట్లనే ఎరుక ఒక్కటి ఏర్పడి అనేకవిధములైన జగత్తును తానే తయారుచేసుకొని, చివరకు ఒక్క క్షణములో బ్రహ్మాండమును నశింపజేసి తానుకూడ లేకపోవును. అనగా చివరకు అన్ని తననుండి ఏర్పడుచున్నవి. అరిగి అన్నిదిన తనయందే లయింపజేసుకొని తానే లేకపోవును.

విశేషబావము : “సోకామయతా, బహుస్యార్థప్రజాయతీ”
అనుశ్చితవచనానుసారముగా, ఆ పరబ్రహ్మమైన ఎరుక ఒంటరిగా

ఉండలేక తాను అనేకముగా వారి అనుకోరిక కల్పించుకొని తానే వెంటనే చిత్తవిచిత్రములతో కూడిన జగత్తు (పిండబ్రహ్మాండములుగా) తయారైనది తిరిగి రానియొక్క సుషుప్తి అవస్థలో ఈ సమస్త జగత్తును తనయందే లీనము చేసుకొని చివరకుతాను ఏలా లేకవచ్చినదో అలా లేకపోవుచున్నది.

51) తల్లిదండ్రులు జీవేశులు । యిలవోమమః లేనుమేను తెరుక మరుపులున్ । కలమేల్కలు శుక్లాశ్రం బులు నీరాన్నములు ప్రకృతి పురుషుడల్మగడూ ॥ గానై ఎరుక తెరుకే కానబడూ । తెలిసి బయలున్నాది తెలిసి యీ తెలివినీ తెలివిచేత నెవటితీసివేయుము ప్రకృతి ॥ పురుషుడల్మగడూ । గానై ఎరుక తెరుకే కానబడూ ॥

బాపము : తల్లి-దండ్రులు, జీవ-ఈశులు, భూమి, ఆకాశము, నీరు అన్నము ప్రకృతి-పురుషుడు అలు-మగడు, నేను, మేను, ఎరుక-మరుపు కల-మేల్కలు, శుక్ల-శ్రోణితము, యీ విధముగా ఎరుకే ఒకదానికీ మరొకటి భిన్నమవుముగా ఎరుకే అయినది. అనగా ఎరుకే యిట్టి ద్వంద్వ రూపముగా అయినది. కనుక యెరుక ఏక రూపమైనది కాదు. ద్వంద్వ స్వరూపమైనవని తెలిసి, గురుముఖతా పరిపూర్ణమున్నదని తెలిసి, ఆ తెలిసిన తెలివినీ తెలివిచేతనే లేదని తీసివేయవలెను.

విశేషబాపము : భూమధ్యస్థానమందున్న తెలివి ఎరిగే ఎరుక. సహస్రార్ధమందున్న తెలివి ఎరిగే లక్షణము లేనిది కనుక యెరుకలేనిఎరుక. అనగా ఎరుకే సహస్రార్ధమందున్నప్పుడు స్వస్థానములో గుర్తించే లక్షణము లేక నిర్గుణ స్వరూపముగానున్నది. భూమధ్యస్థానమునపై ఎరుక బుద్ధియందు పరిణిబింబితమై ప్రత్యగాత్మ అని పిలువబడుచున్నది, ఇది ఎరుక యొక్క ప్రతిబింబము కనుక ఇదియును ఎరుకే. ఇచ్చట సమస్తము గుర్తించే లక్షణము కలదు. అనగా సగుణరూపముగా. కనుక అస్మిదిని గుర్తించే

యీ తెలివిచేతనే తనకు పైగా ఉన్న సహస్రారమందున్న నిర్గుణ స్వరూపమైన ఎరుక పరిపూర్ణముతోలేదని తెలుసుకొని దానియందు భ్రాంతిరహితపడుటయే “తెలివిచేతనే తెలివినిపట్టి తీసివేయుట” అన్నపదమునకు భావము.

52) వొక దేహధారితనువున । సకలావస్థలు జనించి చనిన విధమునన్ । ఆకళంకమైన బయలులో । ప్రకటంబై లేని ఎరుక బయలుండజూచి॥ తన ముచ్చట పరికించి లేచి । వొక కొంతసేపైన వుండే టందుకులేక । సకలాము తనవెంట జనుదేర చనుబట్ట ॥ బయలుండజూచి । తనముచ్చట పరికించిలేచి ॥

బావము : ఒక శరీరధారి యొక్క శరీరములో బాల్య యవ్వనాది సకల అవస్థలు ఏర్పడి, తుదకేమీ లేకపోయిన విధముగానే, కళంకరహితమైన పరిపూర్ణములో లేనిఎరుక ఒకటి తనకు తానుగా ఏర్పడి, పెంపొంది, గురుముఖతే పరిపూర్ణమున్నదని గుర్తించే సరికి తాను ఏమీ లేనని తెలసి మేల్కొనినదై, కొంత సేపుకూడ ఉండుటకులేక. వెంటనే తనతో యేర్పడిన సముస్తముతో ఏమీలేకుండాపోవుచున్నది. (స్వస్థివిధానము)

53) మేలుక సుషిప్తిలోపల । నేపీలంతనకుదాను యేతెంచు నొగు । రైలీల బయలులోపల । వాలాయము తనకుదానెవచ్చునో యున్నా ॥ వొచ్చి హెచ్చి చచ్చునోయన్నా । యీలోపలనే బట్ట బయలున్నా దెరిగితే । యేలోకమున నిల్వజాల దెరుగకుంటే ॥ వచ్చునోయన్నా । పచ్చి హెచ్చి చచ్చునోయన్నా ॥

బావము : గౌఢ నిద్రావస్థనుండి మేలుక తనంతటతానుగా ఏవిధముగావచ్చినదో అట్లే పరిపూర్ణములోపల తనకుతానే ఎరుక పుట్టుచున్నది. అట్లు ఎరుకపట్టి, పెరిగి, చచ్చుచున్నది. అవిధముగా

చచ్చేలోపలనే పరిపూర్ణము ఉన్నదని తెలుసుకుంటే, ఏలోకము నందు లేకుండా పూర్తిగా పోవును. అట్లు పరిపూర్ణమున్నదని తెలుసుకొనకపోతే తిరిగి భూమ్మీద జన్మకు రాకతప్పదు.

విశేషబావము : యెరుక స్వతస్సిద్ధముగా పరిపూర్ణములో తనకు తానుగాలేక తోచినది. పరిపూర్ణమువలన పుట్టలేదు. ఇట్టి యెరుక వుట్టి పెరిగి, చచ్చుచు అనేకకొట్ల జన్మలనెత్తుచున్నది. ఇట్లు జన్మ పరంపర పొందుచున్న యెరుక, పరిపూర్ణమున్నదని గురుముఖతా గుర్తించినచో, తాను లేననీ తెలుసుకొని లేకుండగ పోవును. అట్లు పరిపూర్ణమును గుర్తించకపోయినచో తిరిగి జన్మకు రాకతప్పదని భావము.

— —

54) అటాడి ఆశకుండును । అటాడిస మేనుబొమ్మ యాటాడ కనే । అటాడు నెరుకయనియెడి । యాటాడించేటివాడు తడే రాకర్తా ॥ అంతటికి యాయచలమాకర్తా । చేటుపాటుల రెండిచే వొచ్చు ఫలము । ముమ్మాటికనుభవించి మరణ జననములొంద ॥ నతడే రాకర్తా । అంతటికి యాయచలమాకర్తా ॥

బావము : ఓ శిష్యా : జాగ్రదవస్థలో ఇరువదినాలుగు యింద్రియములచేత యీ ఎరుక సమస్త వ్యవహారములు చేయుచున్నది. ఆ ఎరుకయే సుషుప్తి అవస్థలో ఇంద్రియములు పని చేయక ఏవ్యవహారములు లేకుండగ పడియున్నది. ఆ ఎరుకయే స్వాప్నీక అవస్థలో శరీరము కదలకుండగనే, గత సంస్కార బల విశేషముచే భావనారూపముగా సమస్త వ్యవహారములు చేయుచున్నది. ఇట్లు జాగ్రద, సుష్టిప్తి, స్వప్న అవస్థలును పొందుచున్నది, ఎరుకయేగాని పరిపూర్ణమునకు ఏమీ సంబంధములేదు. అట్లే గతజన్మలలో చేసిన పాపపుణ్యకర్మల ఫలితములైన దుఃఖము

నుఖము, అనుభవించినది ఎరుకయే కాని, పరిపూర్ణము పర బ్రహ్మ పకు ఎంతమాత్రము సంబంధములేదని ఎరుగుము. పరిపూర్ణము కర్తగాదు.

విశేష బావము : జాగ్రదవస్థలో హృదయస్థానాలు మైవ జీవుడు (ఎరుక) అనుచైతన్యమే విశ్వదను పేరుతో నేత్రస్థానమున నుండి ఇరువదినాల్గు ఇంద్రియములతో కూడి స్థూల శరీరముచే సమస్త వ్యవహారములు చేయుచున్నాడు. ఆ ఎరుకయే కంఠస్థానమునకు చేరి తైజసుడను పేరుకలవాడై 17 ఇంద్రియములతో కూడి గతకర్మ సంస్కార వాసనలచే స్థూల శరీరము కదలకుండగా మనోరూపముగా సమస్త కర్మలను చేయుచున్నాడు. ఇది స్వప్నావస్థ. ఆ ఎరుకయే హృదయస్థానమునకు చేరి పౌర్ణిజ్యదను పేరుకలవాడై ఎట్టివ్యవహారములు లేకుండ గనుషుప్త్యావస్థను పొందుచున్నాడు. ఈ విధముగా ఎరుకయే కర్తగాను, కర్మగాను, క్రియారూపముగాను అగుచున్నది. ఇన్నిటికి వేరేకర్త మరొకటి యేదియునులేదు. సమస్తకర్మలు తానేచేస్తున్నాడు. తానే అనుభవించుచున్నాడు. సమస్త జీవరాశి రూపము ఎరుకయే శిలాపాషాణాదులు ధాతుజీవులు, ఇందులోని ఎరుక అచేతనరూపము. సుషుప్తి అవస్థవంటిది. వృక్షలతాదులలోని ఎరుక అంతశ్చైతన్యరూపము మూలజీవులు. స్వప్నావస్థవంటిది. క్రిమికీటక మనుష్యాదులలోని ఎరుక చేతన జీవులు. చైతన్య స్వరూపము. జాగ్రదవస్థవంటిది. మొత్తముమీద ఇన్నిరూపములుగా ఉన్నది ఒక్క ఎరుకమాత్రమే సమస్తకర్మలనుతానే చేయుచు, తిరిగి నుఖమనుభవముగాను, జననమరణ రూపముగాను అనుభవించుచున్నదికాక ఆ ఎరుకయే కాని పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మముకే కదాల్చిను సంబంధములేదు. పరిపూర్ణము కర్తకాదు, కర్మకాదు, క్రియ ఎంతమాత్రము కాదు.

“చేయించేవాడు పైన ఆభగవంతుడున్నాడు, నేను కేవలము పాత్రధారిని. నేను కర్తనుకాను” అనులోకోక్తిని ఖండించుటకై ఈ పద్యము చెప్పబడినది. పరమాత్మ చేయించేకర్త, జీవాత్మ చేసే కర్మ స్వరూపము. ఇది తప్పు. అజ్ఞానము. పరమాత్మ-జీవాత్మలు రెండునూ ఒక్కటి. కనుక కర్త-నేనే. కర్మ-నేనే, క్రియ-నేనే. పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మము ఎంతమాత్రము కర్త, కర్మ, క్రియ కానేరదు. అని గ్రహించవలెను.

సీ) దేహమునుజూచు కన్నులు । దేహమునకు వేరులేని తిరున యెరుకె । దేహం కర్తృత్వవదా । సోహం సోహం ఒంటచు చూచుచుండునుమీ ॥ తనకదానే తోచుచుండునుమీ । దేహిదేహము లనే తెరగున చక్రిసరించి । దేహముగానివి । దేహిగాతననూతా ॥ చూచుచుండునుమీ । తనకు తానె తోచుచుండునుమీ ॥

బావము : శిష్యా : నీశరీరమును చూచే నీకండ్లు, నీశరీరమునకు వేరుగాలేవు. కండ్లుకూడ నీశరీరములో ఒక అవయవమే కదా : అటులనే యీశరీరమందలి చైతన్యమైన యెరుక, నీనెవరిని? నీవెవరవు ? నేను నీ యొక్క-దాసుడను, నేనేనీవు అని ఈలాగున ద్వైతభావము, ఆద్వైతభావముతోటి తనకుతానే నేకవిధములుగ మోహించుచుండును. తనలోతానే మోహించుచుండును.

విశేషబావము : శరీరమునంతనుజూచేకన్నులు శరీరమునకు వేరై వవికావు. కన్నులు శరీర ఇంద్రియభాగమేకదా : అట్లే నేను-మేనులు కలిసియే “నేను” అని చెప్పవలెను. పరిపూర్ణ విచారణలో ‘నేను’ లేని మేనులేదు. మేను లేకుండగ ‘నేను’కు ఉనికి

భవిష్యత్తులలోలేదు. వర్తమానమునందు మాత్రమే యున్నది. భూత భవిష్యత్తులలోలేనిది, వర్తమానమునందుమాత్రమే ఉండునా? ఉన్నట్లుగా మాత్రమే తోచబడుచున్నది. కనుక భ్రమహపము. అని తెలియపర్చినవారు అశరీరసాంపదాయకులు, సద్గుణవూలు, “నేను” లేనివారు. వారే నీజన్మను ఉద్ధరించినవారగుదురు.

— —

౭7) పరిపూర్ణమొకటిదక్కని : తరమైన పరిపంచ మెల్లతగ దెలియుమునీ । వెరుకెనని మదిలోపల । యెరుకే పరిపూర్ణమెరిగే దెరుకానెరిగేదీ ॥ యింకొక్కటి లేదీ రెంట్నెరిగేదీ ॥ యెరుక పుట్టువు మూలమెరుగానీదీ యెరుకే । యెరుకతాబుట్టిన దెరుగబోయితే తేందం॥ చెరుకానెరిగేదీ । యింకొక్కటి లేదీరెంట్నెరిగేదీ ॥

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : పరిపూర్ణము ఒకటి తప్ప యితర మైన సమస్తము కూడ యెరుకేయని చక్కగా తెలిసికొనుము. పరి పూర్ణమును తెలిసికొనేదీ యీ యెరుకయే. మరియు యెరుకను తెలుసుకొనేదీ యీ యెరుకయే. పరిపూర్ణ మెరుకల రెంటిని ఎరిగేది మరొక్కటి యేదీలేదు. అయితే యీ యెరుక తనమూలమును మాత్రము యెరుగదు. అట్లు తన మూలమును యెరుగబోతే తానే తేకుండగపోవును.

విశేషబ్రాహ్మణ : యెరుక అనగా తెలుసుకొనునది, తెలివి జ్ఞానము అని అర్థము. జ్ఞానము-జ్ఞేయము రెండునూ ఒక్కటేగాని రెండుకాదు. కనుక తెలుసుకొనేది-యెరుక. తెలియబడునదియు- ఎరుకయే. కనుక అన్నిటిని తెలుసుకొనేది ఒక్క యెరుకేగాని మరొకటిలేదు. ఈ యెరుక ఏలావచ్చినది ? అని గురుముఖతా

మైన యెరుక రూపమని తెలుసుకొనుము. ఇట్టి అఖండ యెరుకను తక్కుగా విచారణజేయుము. యీ నాలుగు భాగములతోకూడిన ఎరుక విచారణ ఆసాంతముచేసి నీకు తెలియబరచిన మహామహాభావులే నీకు తల్లిదండ్రులుగా భావింపుము. ఖండముగాను, అఖండముగాను కనుపించే యెరుక దండిదా? (గొప్పదా?) అనగా గొప్పదికొడు. అదిలేనిదే భ్రమరూపమైయున్నది॥ మాయాస్వరూపమే అది గుర్తించి వారిని కలలోకూడ మరుపకుండగ ధ్యానించుము.

విశేషబావము : ఈ శరీరము పిండాండము. జగత్తుతో కూడినదంతయు బ్రహ్మాండము. ఈశ్వరపురుషుంబట్టి బ్రహ్మాంకమనియు, జీవపురుషునిబట్టి పిండాండమనియు పేరు. పిండాండమందలి చైతన్యము జీవుడు. బ్రహ్మాండమందలి చైతన్యమూ ఈశ్వరుడు. అనగా పిండాండము - జీవుడు, బ్రహ్మాంకము - ఈశ్వరుడు, ఈ నాలుగు ఖండములు కలిసి అఖండ ఎరుక స్వరూపమనబడును. ఇది అఖండ యెరుకయొక్క పూర్ణ స్వరూపము. ఇట్టి అఖండస్వరూపమును పూర్ణముగా విచారించినప్పుడు, ఒకప్పుడు ఖండస్వరూపముగాను, మరొకప్పుడు అఖండ స్వరూపముగాను ఉన్నది కనుక దీనిని మాయాశబ్దితమైనది, భ్రమరూపమైనది, తీసికొని ఉన్నట్లుగా తోచబడుచున్నది. అని ఏమహానుజావులు చెప్పెడరో, బారే మనకు తల్లితండ్రిగా భావించవలెను. అనగా మనయొక్క జన్మను ఉద్ధరించువారుగా తెలుసుకొనవలెను. దీనినే "శ్రీమద్భగవద్గీత"లో శ్లో॥ ఊర్ధ్వమూలమధశ్చాఖో । అశ్వత్థం పౌహు రవ్యయం । చ్ఛందాంసి యస్యర్థాని । యస్తంవేద సవేదవిద్ ॥ అన్నారు. ఈ బ్రహ్మాండమును అశ్వత్థవృక్షమన్నాది అశ్వత్థమనగా 'శ్వ'రేవు, 'నత్థం'లేనిది. అనిభాషము. ఈ బ్రహ్మాంకమునిన్నులేడు. ఇప్పుడు ఉన్నది. రేవులేదు, అనగా భూత,

లేదు. నేను మేనులు కలసియేదేననబడుచున్నది. అలాకానప్పుడు అనగా పూర్ణవిచారణ లేనప్పుడు, వేనెవరిని ? నీవెవరవు ? అని అత్తు పరమాత్మల విషయమై ప్రశ్నించుకొనినప్పుడు నేను - నీవు ఒక్కటే. జీవోబ్రహ్మైవనాపరా” అని అద్వైత సిద్ధాంతముగా కొన్నిచోట్ల, నేను జీవుడను, నీవు పరమాత్మవు. నేను “తవదాసో హం” నీయొక్కదాసుడను, నీవు రక్షకుడవు. అని ద్వైత భావముతోను, మరియు ఈ శరీరమునశించునది. నేను అత్తుస్వరూపుడను అన్యుడును, కనుక ఈ శరీరము నేనుకాను. అని ఇట్టివిధముగా అనేకముగా తనకుతానే తర్కవితర్కములతో భాషించుచు ఉహించుచుండును. కాని నేను లేనిదే ఈ శరీరముగాని జగత్తుకాని లేదు. జగత్తులేనిదే నేను ఉండదు. ఈ రెండును అన్యోన్యశ్రయమైనవి కనుక రెండుకాదు. దేహము-కన్నులు ఒకే దేహము యొక్క అవయవభాగమే అన్నట్లుగా నేను-మేను, దేహి-దేహము. అత్తు-జగత్తు ఇవి రెండుగాతోచుచున్నప్పటికి, ఆసాంతము విచారిస్తే రెండు ఒక్కటేకాని రెండుకాదు. పరిపూర్ణపరదగ్రహ్యము మాత్రమే శాశ్వతమైనది. అది అత్తు జగత్తులుకు అతీతమైనది.

(యెరుకొక్కయెరుక)

58) పిండ జగ్రహ్మండంబులు । రెండును యారెంటితోటి రెండహములుయీ । ఖండములు వాల్గుకూడియ । ఖండంబగు యెరుకరూపుగనరా మాకందీర్తి ॥ యిది దెల్పినఘనుడె తలిదండ్రీ । అండాఖండ బుగ గనుపించే యెరుకానే । దండిద నేటియుద్దంతుల కలనైవ ॥ గనరామాతంద్రీ । యిది దెల్పినఘనుడె తలిదండ్రీ ॥

బావము : ఓ శిష్యా : పిండాండము, బ్రహ్మాండము, మరియు పిండాండములోని అహము జీవుడు, బ్రహ్మాండములోని అహము శివుడు, ఈ నాలుగు ఖండములు గలసి, అఖండ స్వరూప

వీచారించినచో యెరుక భ్రమరూపమైనదనియు, తీసికె తూల మేమియులేదనియు, మూలములేకుండ తనకుతానే “కల” వలె యేర్పడినదనియు, పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మము మాత్రమే శాశ్వతమైనది అనియు, అపరిపూర్ణములో యీ యెరుకలేదనియు తెలియు బడి, యెరుకలేకుండా చావును.

(58) పాపములు పుణ్యములు భువి । ప్రాపించును యెరుక తాత భ్రమసినవారిన్ । ప్రాపింపవెరుక నెడశిన । తాపసులను చిత్త మందు తగదెలునుకొనుమీ ॥ ఆగామిబోధను లెస్సవినుమీ ॥ పాపాలలో శుద్ధస్ఫటిక సన్నిభమైన । అపొజ్యోతిని ప్రత్యగాత్మనీ మతి లోనా ॥ తగదెలునుకొనుమీ । ఆగామిబోధను లెస్సవినుమీ ॥

బాపము : ఓ శిష్యా : యెరుక భ్రమయందున్నవారికి మాత్రమే పాపములు పుణ్యములు కలుగుచున్నవి. యెరుక విడచిన మహాత్ములకు పాపపుణ్యములు కలుగవేరవు. అట్టి యెరుక విడచిన మహాత్ములయొక్కస్థితిని బాగుగగుర్తింపుము. ముందుచెప్పబోయే బోధను బాగుగ గుర్తించుము. కనుపాపలలోనున్న శుద్ధస్ఫటిక సంకాశమైన అపొజ్యోతిని ప్రత్యగాత్మగా చక్కగా తెలిసికొనుము. అదియే యెరుక. అది పర బ్రహ్మమని భ్రమించకుము.

విశేసబాపము : యెరుకచేత భ్రమమన వారనగా-నేనే బ్రహ్మను, నేను దేహమునుకాను, జీవుడనుకాను, బ్రహ్మమునే అనే ఐక్యభావముతో అద్వైతమునందున్నవారు అని అర్థము. అట్టివారికి పాపపుణ్యములనే కర్మద్యయము నశించదు. కర్మలు జడమైనవే కాని మనముచేయుచున్న సమస్త కర్మలుబీజరూపముగా వాసనారూపముగా, సూక్ష్మ, కఠినశరీరములును అంటిపెట్టుకొని

యుండును. మనముచేయు కర్మలు స్థూల దేహముచే చేయుట
 తేడు. స్థూలదేహము జడము. సూక్ష్మ శరీరమే సమస్త కర్మలు
 స్థూలదేహముబ్బా రా చేయుచున్నది. కనుక స్థూలము తగులబెట్ట
 బడినను, సూక్ష్మకారణశరములు రెండును అత్మను అంటిపెట్టుకొని
 ఉండుటచే అవి నశించక వానియందున్న బీజరూప కర్మలు కూడ
 వశించుటలేదు, అందుచేతనే తిరిగి పునర్జన్మకు కారణమగుచున్నది
 జ్ఞానియైనప్పటికి కర్మ నశించదు. జ్ఞానికూడ కర్మ చేయకతప్పదు.
 నిష్కామ్యముగా కర్మ చేయును. నిష్కామ్యకర్మ బ్రహ్మజ్ఞాన
 సిద్ధికి ఉపకరించునేకాని, కర్మఫలితములేసిదిగా అవదు. కామ్య
 కర్మలవలన-ఇహలోక పరలోక భోగప్రాప్తి కలుగును. నిష్కామ్య
 కర్మవలన బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగును. మరియు అని కర్మలు
 తనుకు పుణ్య జన్మలకు కారణమగునేకాని, కర్మ నశించిపోదు.
 అందుచే జ్ఞానికి కూడ జన్మ తప్పదు. అయితే సద్గురుముఖతా తాను
 లేని పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మను గుర్తెరిగి తానేమియులేనని గురు
 వాక్యముచేతను రహితస్థితిపొందినప్పుడు, కర్మలు ఆశ్రయించి
 యున్న సూక్ష్మకారణ శరీరములు తనతోసహా రహితమగును కనుక
 అట్టివానికి కర్మ నశించి పునరావృత్తి కలుగనేరదు. ఇట్టివారికి
 మాత్రమే పాపపుణ్యములు లేవని గుర్తించవలెను; అంతేకాని
 వ్యాచారముగా “పరిపూర్ణమే ఉన్నది. ఈ ఎరుక ఎక్కడాలేదు.
 నేను లేనేలేనని అనుకొనేవారు ఎరుకను విడిచితిమికనుక మాకు పాప
 యములులేవు పుణ్యములులేవని” నానావిధక్షుద్రకర్మలు చేయుచున్న
 ఈ బోధస్థులకు జన్మలేదు కర్మలేదనుట కేవలము అజ్ఞానము. అట్టి
 వారు మహాపాపజన్మలకు రాకతప్పదు. పూర్ణస్థితి పొందిన వారికి
 మాత్రమే కర్మద్వయములేదని వాగుగా గుర్తించవలెను.

౧౧) యెరుకన్నను మరుపన్నను । యెరుకకు యెరుకన్న దేహియనమాయయనన్ । గురుతన సాక్ష్య సజ్జప్త్యన । స్ఫుత యయనన్ ద్రష్టయనిన చూడుమొక్కటిగా ॥ యిదిలేకుంటే చూడ మొక్కటిగా ॥ మరి చలాచలముల మర్మా మెరిగేటిదన్నా : యెరిగి తాలేవని యెగిరిపొయ్యేటిదన్న ॥ చూడు మొక్కటిగా । యిదిలే కుంటే చూడమొక్కటిగా ॥

బావము : ఓశిష్యా! యెరుక, మరుపు, యెరుకకు యెరుక దేహి, మాయ, గుర్తు, సాక్షి, జ్ఞప్తి, స్ఫురణ, ద్రష్ట ఇవన్నియు ఒక్కటేయని తెలియుము. అనగా యెరుకే అని తెలియుము. ఇంకనూ పరిపూర్ణ మెరుకల మర్మ మెరిగేటిదన్నా, అట్లు తెలుసు కొని తానే లేకపోయేదియన్నాయెరుకే. ఇట్టి విచారణలేకుంటే వీటన్నిటిని ఒకటిగా చూడలేడు.

విశేషబావము : యెరుక అనగా సమస్తమును గుర్తించేది. మరుపు అనగా యెరిగే లక్షణములేనిది. ఇట్టి మరుపు రెండు రకములు, 1) సుషుప్తి అవస్థలో ఆక్కడ యెరుక యెరిగేలక్షణము లేదు కనుక అది మరుపు. ఇది అజ్ఞాన సంబంధమైన మరుపు. రెండవది సహస్రిరమున యోగముచేత సమాధిస్థితిపొందినప్పుడు అచ్చటకూడ యెరిగే లక్షణములేదు. ఇదియును మరుపు. కాని యిది జ్ఞానసంబంధమైనది. స్థానబేధముచే ఒక్కవస్తువునకే లక్షణము నూర్పు అరుగుచున్నది. “యెరుకకు యెరుక” అనగా ప్రభుమధ్య స్థానమందున్న యెరుక-ప్రత్యగాత్మ. యిది సహస్రిరమందున్న అత్మయొక్క పరిణామము. సహస్రిరమందున్నది అత్మ. ఇది ఎరుక ఇచ్చట ఎరుకగుర్తించే లక్షణము లేనిది కనుక దీనిని యెరుకలేని యెరుక అనికూడ అందురు. ప్రభుమధ్యస్థానమందున్న ప్రత్యగాత్మ ఎరుక

గతిగత ఎరుక. యిది గుర్తించే లక్షణముకలది. ఈ రెండునూ ఎరుకయే (బింబ-ప్రతిబింబములు) కనుక భూమధ్యస్థానమందున్న ఎరుకకు-ఎరుక సహస్రారమందున్నది అని తెలియవలెను. మాయ అత్మయందే యున్నది. కనుక ఎరుకకే “మాయ” యనియు, “అవ్యక్తమ”నియు, సమస్తమును గుర్తించునది కనుక “గుర్తు” అనియు జాగ్రత. స్వప్న, సుషుప్తి అవస్థలకు సాక్షిగాయున్నది కనుక “సాక్షి” అనియు, జరిగిపోయిన విషయములలో గట్టికర్మము భద్రపరుపబడియుండుటచే జ్ఞప్తి” యనియు, సమస్త సంకల్పములకు మూలస్థానమయినందున “స్ఫురణ” అనియు అన్నింటిని జూచే సత్తాకలది కనుక “ద్రష్ట” యనియు పేర్లు ఈ ఎరుకకు కలిగినవి. ఇది సమస్తమును చూచునదే కాని చూడబడునది కాదు. ‘వృగేవవతుదృశ్యతే’ అన్నారు.

60) ఆనుమానము మది నుంచక । వినుమింకను ఎరుకపేరు వివరించెదము । ద్విజన చిత్తంబుప మానన । మనిన హంకారమనిన సంతాకరణనినన్ ॥ సంకల్పమంచనిన యిచ్చనినన్ ॥ తనని తరులనే తానది గుర్తెరిగేటిదన్నా ॥ తననే కాని తరులతననూ దెలిశేటిదన్న ॥ సంతాకరణనినన్ । సంకల్పమంచనినయిచ్చనిన్ ॥

బావము : శిష్యుః : ఎరుకయొక్క పేర్లు ఇంకను వివరించెదము అనుమానములేకుండగ వినుము. బుద్ధి, చిత్తము, మనస్సు అహంకారము, అంతాకరణ, సంకల్పము, యిచ్చ ఇవన్నియు ఎరుకయొక్క పేర్లే. మరియు తను ఇతరులు అంతా ఒక్కతానే అని తెలిసికొనేదనిననూ, తాను, ఇతరులవేరు తాను అమృతము. ఇతరమంతయు జడము అని) తెలిసేటిదన్నా ఈరెండునూకూడ ఒక్కెరుకే అని తెలియుము.

61) వినుమితరులు యెరుకను । సాక్ష్యనిపల్కిరి నేనుసాక్షిని
హనుని నీతో వినజెప్పితి నింతియెవే । రనకూడదు రెంటినినొక్కటని
తెలుసుకోరా ॥ మాటల భేదమని కనుక్కోరా ॥ అనరాని వినరాని
కనరాని బయలందు । తనకై తాజనునీ ॥ సాక్ష్యని తెలుసుకోరా ।
మాటల భేదమని కనుక్కోరా ॥

బావము : శిష్యా : ఇతరబోధస్థులు యీ యెరుకను
సాక్షని చెప్పిరి. నేను ఆసాక్షినే అహంకారమని చెప్పితిని, అంతేకాని
సాక్షివేరు, అహంకారమువేరు అని అనరాదు, రెండునూ ఒక్కటే.
మాటల భేదముగా తెలుసు కొనుము. ఏరకమైన వర్ణనలుకాని
(శబ్దముచేగాని) చూచుటగాని శక్యముగాని పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మ
మందు యీ యెరుక తనంతతానుగా యేర్పడి తనంత తానుగానే
లేకపోవుచున్నది.

— —

62) వన్నియలై దొకచోటను । వన్నుగ గలసినది హృదయ
పద్మంబనుచున్ । యెన్నుదురు జనులు యెరుకం ॥ దున్నాదని
శృతులు పల్కుచున్నావినుమ్మి ॥ తెలసుటె మోక్షమన్నావినుమ్మి ॥
వన్నెలన్నియు మీరియున్నావస్తువుజాడ । నెన్న డెరుంగక ఎన్నో
రీతులపల్కు । చున్నావినుమ్మి । తెలసుటె మోక్షమన్నావినుమ్మి ॥

బావము : శిష్యా : జనులు అయిదురంగులతో కూడిన
హృదయపద్మము అదేచక్రరాజమని అందురు. ట్టిహృదయపద్మము
నందే ఎరుక (పరమాత్మ) ఉన్నదనియు, దానిని తెలుసుకొనుటయే
మోక్షమనియు శృతులు చెప్పుచున్నవి. ఈ రంగులన్నిటినిమించి
ఉన్న పరవస్తువు జాడ తెలియక, లేని యీ ఎరుకను గూర్చి అనేక
రీతులుగా చెన్నారు.

విశేషబావము : “పద్మకోశ ప్రతీకాశగ్ం । హృదయం
 దావ్యధోముఖం । అధోనిష్ఠ్యా వితస్యాస్తే నాభ్యా ముపరిస్థితి.”
 హృదయపద్మము నాభికి ఎగువను, కంఠమునకు దిగువను, రెండు
 ఊపిరితిత్తులకు మధ్యగా అధోముఖమై ఉన్నదని నారాయణో పని
 షత్తులో చెప్పబడినది. మరియు “తస్యశిఖాయామధ్యేపరమాత్మా
 వ్యవస్థితః” నీ వారధాన్యములు అంతటి సూక్ష్మముగా హృదయ
 పద్మ అంతరమందు పరమాత్మ ప్రకాశించుచున్నది అని శృతులు
 చెప్పుచున్నవి. మరియు “అనాహతశబ్దస్య । తశ్శబ్దస్యయోర్ధ్వని ।
 తథ్యనిరంతరగతంజ్యోతిః తజ్యోతిగ్గతం మనః । తన్ననో విలయః॥
 యాంతి । తద్విష్టోః పరమంపవనం । సదా పశ్యంతి సూరయాః ॥
 అనాహత చక్రమధ్యమందు పరమాత్మ అయిన మహావిష్ణువు ఉన్నా
 డనియు, అతనిని పండితులు ఎప్పుడు చూచుచు, ధ్యానించుచున్నా
 రనియు శృతులు చెప్పుచున్నవి. ఇచ్చట అనాహత చక్రమువద్దనే
 పద్మకోశము కలదు. కనుకనే దీనిని చక్రరాజమని కూడ
 చెప్పుదురు.

నామరూప క్రియారహితమైనది పరబ్రహ్మమని చెప్పుచూ
 ఒకదానిని ఆధారముగా (శరీరమును) చేసుకొనియుండి, మెరపు
 తీగవలె విద్యుత్ కాంతి సన్నిభమై, హింకార ప్రణవధ్వనితో. ఈ
 దేహమును ప్రకాశించజేయు క్రియామయుడై యున్నాడని
 చెప్పబడునది నిజమైన పరబ్రహ్మమేనా ? కాదు. ఇది యెరుక.
 ఇట్టి రంగులు, క్రియలు, ఏమీ లేని పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మము
 యొక్క సంగతి ఇంచుకయు తెలియనివారి మాటలను కృష్ణ ప్రభు
 వులు నీరసించుచున్నారు. పరిపూర్ణము శరీరమును ఆధారముగా
 చేసికొని యుండలేగు. కనుక ఈ శరీరమునందు లేక సర్వత్రా

నిండియున్నది పరిపూర్ణము అని కందార్థములో “జలధి జలచరము లోపల కలదా” యని తెలిపియున్నారు. ఆధార ఆధేయములు కానిది పరిపూర్ణము. ఆధార ఆధేయములతో కూడినది యెరుక (ఆత్మ).

— —

63) చులుకని యుక్తిగ నొక్కటి । తెలి పెద విను నంది యంబు దీరును దీనన్ । పలుకున గలిగిన యర్థము । పలుకును విడనాడి నిల్వబడు చోటింకేదీ ॥ రెండును ఒక్క పలుకే అయినాది । తెలియు మీలాగున తెలివి దేహములయ్యె । తెలివి తను వును బాసి తెలివి స్థిరముగ నిల్వ ॥ బడుచోటింకేదీ । రెండుగ ఒక్క పలుకే అయినాది ॥

బావము : శిష్యా : తేలికైన యుక్తితో నీకు తెలియపరి చెదను వినుము. దీనిచే నీ సందేహము తీరగలదు. పలుకు-ఆపలు కునకు సంబంధించిన వస్తువు రెండును ఒక్క పలుకే కదా ! పలు కును విడచి వస్తువు, వస్తువును విడచి పలుకు లేదుగదా ! అట్లే జ్ఞానమే-జ్ఞానము, దేహముగా రెండుగా అయినది. దేహమును విడచి జ్ఞానము స్థిరముగా ఉండగలదా ? లేదు. కనుక దేహ-దేహ ములు రెండునూ ఒక్క తెలివియే (యెరుకయే) అని తెలియుము.

విశేషబావము ! అభిధాన, అభిధేయములకు భేదము లేదని శ్రీ శంకరాచార్యులపౌరుషాభ్యాసానింది యున్నాడు. అభి ధాన మనగా వస్తువు, అభిధేయమనగా పేరు. వస్తువు - పేరు రెండునూ ఒక్కటే అన్నారు. ప్రపంచోత్పత్తిలో అధిష్ఠానమైన హింకారమునుండి అకారాది ఏబది అక్షరములతో కూడిన శబ్ద ప్రపంచమున్ను, సంవభూతమయమైన వస్తు ప్రపంచమున్ను కలిగినవి. కనుక శబ్దమునకు (పలుకు, పేరు)ను, వస్తువునకు

(అర్థము) భేదము లేదు. రెండునూ ఒక్కటే. కనుకనే కాళిదాస మహాకవి రఘువంశ కావ్యరచనలో యెదటి మంగళావరణ శ్లోకములో “వాగర్థా వివసంప్రొక్తే । వాగర్థ పృథివీభ్రతయే । జగతః పితరౌ వందే । పార్వతీ పరమేశ్వరౌ” ॥ అన్నారు. వాక్కు అర్థము ఈరెండును ఏలా కలసి ఉన్నవో అవిధముగా ఒక్కటే అయిన వాగర్థ ప్రతిపాదకు డయిన జగత్పితరుడైన పార్వతీ పరమేశ్వరునకు నమస్కారము’ అని చెప్పెను. కనుక పలుకును, పలుకును కలిగిన అర్థము. రెండునూ ఒక్క పలుకే అని కృష్ణ పృథువుల వారు శెలవిచ్చిరి. అట్లే యెరుకయే దేహి - దేహముగా అయినది కనుక దేహి-దేహములు రెండును ఒక్కటేకాని రెండు గాదు.

64) యెరుకైన భూతములనీ । వెరుగుము ఆకసము గాడ్చుయింగలమునునీ । శ్లిరవంద నేల యనినే । నెరిగిన పద్ధతిని నీకు యెరిగించినాను ॥ ముజ్జగములయ్యె వీట్లతోనూ । పరిపూర్ణమందు కన్పడుచు తమకు దామె । మరికానరా విట్టి మార్గము కలవీటి ॥ నెరిగించినాను । ముజ్జగములయ్యె వీట్లతోనూ ॥

భావము : యెరుకవల్ల యేర్పడినవే యీ ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, పృథ్వి అను పంచభూతములున్ను, ఈ పంచభూతముల చేతనే సమస్త జగత్తు అయినదని (ముజ్జగములు-భూలోకము, పితృలోకము, రేక భువనలోకము, దేవలోకము) నీను తెలుసుకొని అవిధముగ నీకు తెలియపరిచినాను. ఇట్టి పంచభూతములతో అయిన జగత్తు పరిపూర్ణములో ఉన్నట్లు ఒకస్పష్టమైనపడి మరొకస్పష్టమైన తమకు తామే లేకపోవును.

విశేషభావము : “ఆత్మాన ఆకాశస్పృహతః । ఆకాశో
ద్వాయః । వాయోరగ్నిః । అగ్నే ఆపః । ఆపః పృథ్వీ । పృథి
వ్యోషదిభ్యః । ఓషధియో రన్నం । అన్నాత్ప్రజాయస్తే ॥
అనిశృతి వచనము. ఆత్మనుండి ఆకాశము, ఆకాశమునుండి
వాయువు, వాయువునుండి అగ్ని, అగ్నినుండి జలము, జలము
నుండి పృథ్వీ, పృథ్వీనుండి ఓషధులు, ఓషధులునుండి అన్నము,
అన్నమునుండి సమస్త జీవజాలములు ఏర్పడినవి. అనగా యెరుక
నుండియే పంచభూతములతో కూడిన సమస్త జగత్తు, జీవజాల
మంతయు ఏర్పడుచున్నది, కనుక సమస్తము యెరుకయే యని
గ్రహించవలెను.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
యెరుక లక్షణన్నామ చతుర్థోద్ధ్యాయమునకు
భావ - విశేషభావములు
సమాప్తము.

— —

5. యెరుకోత్పత్తి లక్షణము (19)

69) యెరుకోత్పత్తిని దెలియగ । సరసి జగత్పాదులైన
జాలరనెడిచో । నరుడెంతవాడు వాడది । యెరుగుదుసనవట్టిమాటలివి
వింతగాక ॥ తప్పదు వానికిక రాకపోక । ఆరమరలేక సద్గురుమూర్తి
చరణ పం । క్కరుహోద్వ యార్చన నెరుగనినరుమాట ॥ లివి వింత
గాక । తప్పదు వానికిక రాకపోక ॥

బావము : శిష్యా యెరుకయొక్క ఉత్పత్తిని తెలియుటకు, ఆబ్రహ్మదులకే సాధ్యముకాదు, అట్టిచో మానవుడెంతవాడు ? ఎవరైనను ఎరుక ఉత్పత్తి ఈవిధముగా ఫలానాచోటనుండి వచ్చినది అని అన్నచో అవి అబద్ధపుమాటలు, ఎరుగని మాటలు, అలా చెప్పిన వారికి జనన మరణముల ప్రవాహము తప్పదు. భేదము లేనివాడై సద్గురుమూర్తి పాదపద్మద్వయమును నిత్యము పూజ చేసిన వారికి మాత్రమే ఎరుకమూలము తెలిసినది. (మూలము లేనిదని) అలాపూజచేయని నరులకు ఎరుక పుట్టువు ఎంతమాత్రము తెలియదు.

విశేషబావము : యెరుకస్వయంభు అన్నారు. తనంతట తానే యేర్పడినది. కనుక దానికి మూలము లేదని చెప్పవలెను. బ్రహ్మదులకే తెలియదనగా బ్రహ్మదులందరు, అఎరుకవల్ల ఏర్పడినవారే. వీరు ఎరుకయొక్క స్థానమునకు పోవుసరికి వీరందరూ ఎరుకలో లయమైపోవుదురు. అందుచే దానిసంగతి అట్టిదని తెలుసుకొను రెండవవస్తువు ఏదియును ఉండదు. దానిని గుర్తించే మరొకటిలేదు. సద్గురుమూర్తి పాదపద్మముల పూజ నిత్యము జరుపుకొనే వారికి మాత్రమే ఆగురుకరుణ వలన యెరుక తేలిపి కలవతె తోచబడినదను యదార్థము తెలియబడినది. మిగిలిన వారికి భ్రమరూపముగా తోచబడుచున్నది. భ్రమలోనివారే కనుక అట్టివారికి జననమరణములు తప్పవు. గురుమూర్తిని సేవించుటలో 'ఆరమరలేక' అన్నపదమువాడినారు. అంటే భేదములేకుండగ అని అర్థము. అనగా గురుడునరుదని తలువకుండుగ, అ పర బ్రహ్మమే ఈ గురువు అను ఉన్నతభావముతో నిత్యము పూజచేసుకోవలెను. అపరబ్రహ్మమే ఈ గురువు. ఈ గురువే - అపరబ్రహ్మము అని

ఏకీభావము కలియుండవలెను. భేదభావము పనికిరాదు. ఇట్టివారికి మాత్రమే పరిపూర్ణభావము తెలియబడి అట్టి స్థితికలుగ గలదు.

.....

66) లేనెరుక బయలులోపల ! తానెట్లుజనించెననిన తగవిను వంధ్యా । సూనుని గతి వియదజ్జవి । ధానంబునయక్షరాజధానీ విధమునన్ ॥ రజ్జువు సర్పమైనావిధమునన్ । స్థాణువురుషుని చందాన మృగజల । శశవిషాణ పలె స్వప్నానందముగ ॥ రాజ ధానీ విధమునన్ । రజ్జువుసర్పమై నావిధమునన్ ।

బావము : శిష్య ! లేని యీ యెరుక పరిపూర్ణములోపల ఏవిధముగా ఏర్పడినదనగా . గొడ్రాలి బిడ్డవలె, ఆకాశపుష్పము వలె, కుబేరనగరమువలె, త్రాడందు పామువలె, మొద్దుయందు దొంగవలె, ఎండమావులలో నీరువలె, కుందేటికొమ్మువలె, కలలో తోచబడిన అనందమువలె ఇట్లు లేనిదే భ్రమరూపముగా ఉన్నట్లు తోచబడుచున్నదే కాని నిజమునకు పరిపూర్ణములో యెరుక పుట్టనే లేదని తెలుసుకొనుము.

విశేషబావము : ~~అధ్యాయోపాసనాధ్యాయం~~ **అధ్యాయోపాసనాధ్యాయం** । నిష్కృష్ట పంచం ప్రపద్యతే॥" లేని ప్రపంచము అధ్యాయోపాసనాధ్యాయము లచే ఉన్నట్లు చెప్పబడుచున్నది. అధ్యాయోపాసనగా - ఉన్నవస్తువుపై లేని వస్తువు కలదని అరోపించుట. ఉనా॥ త్రాడుమీద లేని పాము ఉన్నదని భావించుట. అపవాదు అనగా అసలు వస్తువే లేదు. కాని ఉన్నదని చెప్పకొనుట ఉదా॥ కుందేటి కొమ్ము. గొడ్రాలి బిడ్డ. చెప్పుకొనుటకు మాత్రమే కాని వస్తువు లేనే లేదు. ఈ విధముగానే ఉన్న పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమునందు లేని యీ యెరుక పుట్టినదని చెప్పుట. అని భావము. ఈ భావమునే ఈ క్రింది పద్యములో కూడ మరొక మారు చెప్పుచున్నారు.

67) లేనెరుకను యెరుకని యన । లేనెరుకెట్లా యన నిన
 లెస్సగ వినుమా । లేని మృగజలము వంధ్యా । సూనులు గలి
 గుండి వెదకి చూడాలేనట్లు ॥ లేనెరుక యాడలేదట్లు । స్త్రీలు
 పురుషుడు శశివిషాణము । గగన ప్రసూనము నదనీ స్వప్నానంద
 మివి ॥ వెదకి చూడలేవట్లు । యీలే నెరుక యాడలేదట్లు ॥

బావము : లేనెరుక యెలా అయినదనగా లేని ఎండమావు
 లోని నీరువలె, గొడ్రాలి బిడ్డవలె, మొద్దు దొంగవలె, కుందేటి
 కొమ్మువలె, ఆకాశ పుష్పమువలె, మానవునికి స్వప్నములో కలిగిన
 ఆనందమువలె, లేనిదే ఉన్నట్లుగా ఏర్పడినది. అనగా మాటవరకే
 గాని అవి వెదకి చూచినచో ఎక్కడనూ లేవు. అవన్నియు యేలా
 లేవో అలాగుననే యెరుక భ్రమరూపము. విచారిస్తే ఏమియులేదు.

68) యెరుకేద్భవమెట్లన్నను । సరళంబగు నారిశేఖ సలిల
 ముభంగిన్ । యెరుకెట్లుబోవునన్నను । కరిమిగ్రింగిన వెలగపండు
 కరడిగానెరుగూ ॥ తిరిగి రానికరణింకోటెరుగూ । పరిపూర్ణమున్నాది
 ఎరుకతానెరిగితే । ఎరుకే మ్రగ్గును భస్మాసురుడు మ్రగ్గిననాటి ॥
 కరడిగా నెరుగూ । తిరిగి రానికరణింకోటెరుగూ ॥

బావము : శిష్యా : ఎరుక యేలా పుట్టిన దనగా—కొబ్బరి
 కాయలోనీరుఎవరికి తెలియనిదే కనుపించకుండగా యేలా వచ్చినదో
 అలాగున యెవరికి తెలియకుండగ తనుంతతానుగానే వచ్చినది.
 మరి యెరుక యేలాపోవుననగా— ఏనుగు మ్రింగిన వెలగపండు
 అపండు ఎంతమాత్రము భిన్నము కాకుండగ అందులో గుంజు
 పదార్థము అంతయు హరించిపోయినట్లుగా అట్లే ఎరుక తనకు
 తానే లేకుండాపోవును. అంటే దీని రాకడ పోకడకు ఆధారమేమియు

లేదని భావము. ఇలాపోయిన యెరుక తిరిగి రాకుండ పోవలెనంటే ఆయెరుక వరిపూర్ణమున్నదని గుహముఖతా సూచన మాత్రముగా గుర్తించినచో. భస్మానుబంధు తనహస్తచంద్రే తానే నాశనమైన విధముగా, యాయెరుక తనకుతానే తిరిగిరాకుండాపోవును.

69) సంతోష సంతోషము । అంతలోగనవచ్చి పీడిత నరుగు నెచటికో । వింతై యున్నది చూచితే । యింతి యెనుమి యెరుక పుట్టువిక దెల్పుకోరా॥ సంశయమేలయిది నమ్ముకోరా । యెంతాని దెలుపూదు యాదేశమార్గమం । దంతాట బహువర్సెలగుసడి యగు వడ ॥ వికదెల్పుకోరా । సంశయమేల యిది నమ్ముకోరా ॥

భావము : శిష్యా : ఒక మంచిమాట వినగానే మనకు సంతోషము కలుగును. అంతలో మరొకదెలువార్త వినగానే దుఃఖము వెంటనే కలుచు గున్నది. దుఃఖము కలుగు సరికి సంతోషము పూర్తిగా పోయినది. యీ సంతోషము - దుఃఖములు అంతలో వచ్చుచున్నవి. అంతలోనే లేకపోవుచున్నవి. విచారిస్తే చాల అశ్చర్యమేగా నున్నదికదూ ! అట్టివిధముగానే యెరుకయొక్క ఉత్పత్తి నాశములు కూడ - అంతలో ఉన్నట్లుగా లోచబడి విచారించునదికి ఏమియులేకుండపోవును. సంశయము ఏమాత్రము లేకుండగ యీవిషయము సస్పృహము. ఇదిదేవమార్గము అనగా మృత్యువులేని విధానము (జననమరణములు లేనిది) యీ యెరుక అనేక విధములుగ అంతలో కనవడి అంతలో లేకపోవును. కనుక యాయెరుకయందు భ్రమనువిడువవలె.

70) రాకడ పోకడలేకను । యేకస్థితినుండునట్టి యీ బయలండున్ । రాకడపోకడ కలిగియ । నేకముగా దోచులేని యెరుక

సుశీలా ॥ ప్రతిమలో లేని పెరుమాళ్ళ లీలా ॥ లేక తోచిన యెరుక
లేనేలేదనుచునీ । కిక్కిలు గురునిచె యెరుకైతే జా ॥ లుళ్ళ క్కెరుకా
సుశీలా ॥ ప్రతిమలోలేని పెరుమాళ్ళ లీలా ॥

బావము : మంచిశీలముగల ఓశిష్యా : ఉత్పత్తి నాశము
లేకుండా సర్వేశ్వరము ఒకేరీతిగానుండే యీపరిపూర్ణ పర బ్రహ్మము
నందు, ఉత్పత్తి నాశము కలిగిన యెరుక అనేకవిధములుగా తోచు
చున్నది. అది ఎట్లనగా దేవతా ప్రతిమలలో చైతన్యము లేక
పోయినను ఉన్నట్లుగా భావించి ఉత్పవాదులు జరుపుకొనుచున్నారు.
అట్లే యీయెరుకకూడ లేనిదేతోచ బడుచున్నది. అలా తోచినయెరుక
లేనేలేదను రహస్యము సద్గురుమూర్తి కరుణచే నీకు తెలిసినచో యీ
యెరుకలేకుండాపోవును.

విశేషబావము : పస్తువులో మార్పు ఉన్నచో ఆపస్తువు
నశించునని తెలియవలెను, అలాకాకుండగ “ఏకస్థితి” అనగా ఎట్టి
వికారము, మార్పు, చలనములేని దానికి నశించుట ఉండదు
నశించనిది పుట్టుదు. అనగా జనన మరణములులేనిది, అట్టిది ఒక్క
పరిపూర్ణమే తప్ప మిగతా సమస్తము వికార స్వభావము కలిగినదే.
అందుకే “వికార రహితమేప ఈశ్వరః” అదే పరిపూర్ణము. విగ్రహా
ములు(ప్రతిమలు) మనచే తయారుకాబడినవే. అందులో ఏరకమైన
చైతన్యము లేదు. అందునా అది దైవమని భ్రాంతిచే లేని చైత
న్యము మనము కల్పించుకొని అనేక చిత్ర విచిత్ర కార్యములు
చేయుచున్నాము, తుదకు ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఆవినశించునవే.
అట్లే ఎరుక లేనిదే ఏర్పడి, పరిణమించి, విచిత్రములతో వికారము
చెంది తుదకు ఏమియులేకపోయేదే. ఇట్టి ఉత్పత్తి, స్థితి, నాశములు
లేనిది ఒక్క పరిపూర్ణము మాత్రమే.

71) వనిగల్లుదకములోపల । తనకై తావచ్చి తనకు తానేగు
విధంబున పరిపూర్ణములోపల । తనకై తావచ్చి ఎరుక తననై తా
జనునూ ॥ అచలంబున్నదని తానెరిగిననూ । తనలేమి నిజమని
తనకైతోచునుతోచి తన కల్మిమ్ముషగా భావనజేసి నిలువక ॥ తనకై
తాజనునూ । అచలంబున్నదని తానెరిగిననూ ॥

భావము : ఓ శిష్యా : వాన కాలములో నీటి బుడగలు,
ఆ నీటిలో తనకు తానేవచ్చి, కొంతసేపుండి, దిరిగి తనకు తానే
లేకుండగపోవును. అటులనే ఈ ఎరుక, పరిపూర్ణములోపల తనంతట
తానుగ తోచబడి, తనకుతానే లేకపోవును. అనగా ఎరుక యొక్క
రాక_పోకలు, తనకు తానే ఏర్పడినవేకాని పరిపూర్ణము వలన కాదని
భావము. ఇట్లు ఎరుక, పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మము స్వతస్సిద్ధముగా
ఉన్నదని గురుకరుణచే గుర్తించినచో తాను లేనను నిజమును
గుర్తించి, తను ఉన్నాననుట అబద్ధమని తెలిసికొని తనకుతానే
లేకుండాపోవును.

విశేషభావము : పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మము శాశ్వతమైనది
స్వతస్సిద్ధమైనది. కారణ కార్యములుకానిది. కనుక అందులోతోచిన
ఎరుక నీటిబుడగలవలె తనంతటతానుగా ఏర్పడి కొంతసేపుండి
తనకుతానే లేకపోవును. ఇట్లు ఉత్పత్తి_స్థితిలయములు తనకునేతా
జరుగుచున్నదికాని పరిపూర్ణము ఎంతమాత్రము కారణము కాదని
తెలుసుకోవలెను, ఇట్లు అనేకమార్లు పుత్పత్తి_లయములు పొండి
ఎరుక, పరిపూర్ణమున్నదని గుర్తించనంతవరకు, తానేబ్రహ్మమని
శాశ్వతమని, జగదధిష్ఠానమని, భావించుకొనును. ఇట్టి ఎరుక
గురుముఖతా పరిపూర్ణము వున్నదని తెలిసిన వెంటనే, పరిపూర్ణమే
శాశ్వతమని, తాను అబద్ధము. లేననియు, తెలిసితాను లేకపోవును

“తన కలిమి మృషగా భావనచేసి” అనగా తనకలిమి అనగా తానే బ్రహ్మము, శాశ్వతము గొప్పది మరేదిలేదని భావించిన ఎరుక నిజమును తెలుసుకొని అశాశ్వతమైనది లేనిది తానేనని తెలిసి తానే లేకుండాపోవును.

72) పరిపూర్ణములో దోచుచు । యెరుకే చను తనకు దానె యేర్పడ వినుమీ । తొరటలు తొమ్మిది గలదై । తరితీపులునొందు చుండి తనువాన దగుచూ ॥ అచలం బున్నదని తాలేననుచూ । మరుగిట్లెరుకకు దెలియ యెరుకె నిల్వదుగాని । పరిపూర్ణముండు దాన్నెరిగే దెట్లిక గుర్తు ॥ తనువానదగుచూ । అచలం బున్నదని తాలేననుచూ ॥

భావము : శిష్యుః : వినుము. యెరుక పరిపూర్ణముతో తనకు దానే నవరంధ్రములతో కూడిన శరీరధారియై ఏర్పడి నానా యాతనలు పొంది, తుదకు లేకుండా పోవును. అట్టి యెరుక పరిపూర్ణమే ఉన్నదని, తానులేనను రహస్యము తనకు తెలియగానే తానే లేకపోవును. కాని పరిపూర్ణము శాశ్వతముగా ఎప్పటివలెనే ఉండును. అయినను యెరిగే యెరుక లేకపోయిన తరువాత పరిపూర్ణమున్నదని యెరిగే దేలాగు ? ఉన్నదని గుర్తించేదే లేదు. కనుక గుర్తే (ఎరుకే) గుర్తుగాను, తనువుగాను యేర్పడుచున్నది అని భావము.

విశేషభావము : ఈ పద్యమును దండాన్వయము చేసి కొని అర్థము చేసుకొనలేను. “పరిపూర్ణములో యెరుకె తనకు దానె దోచుచు, తొరటలు తొమ్మిది గలదై తనువనదగుచు యేర్పడ, తరితీపులు నొందిచుండి, చను, వినుమీ । అచలం బున్నదని, తాలే ననుచు (యీ) మరుగిట్లెరుకకు దెలియ, యెరుకె నిల్వదుగాని

పరిపూర్ణముండు, దాన్నెరిగే దెద్దిక ॥ గుర్తు తనువానదగుచు ॥
అని డండాన్వయము చేసుకొవలెను.

(తరి తీపులు - నానా యాతనలు)

— —

79) తొలుకారు మెఱపుకై వడి । పొలుపుగనీళ్లందు దోచు
బుగ్గల రీతినీ । అల సూర్యకిరణమందున । గల నీళ్లంబలెనె
యెరుక గనుపించునయ్యా ॥ అంతలో యచట గనుపించదయ్యా ।
కలకాల మొకరీతి గలిగుండదీ యెరుక : తిలకింప బవలురాత్తిరి
దిరుగు విధమూన ॥ గనుపించునయ్యా । అంతలో యచట గను
పించదయ్యా ॥

బావము : శిష్యా : తొలకరి వర్ణాకాలమున వచ్చే మెఱ
పుల వలెను, నీటియందు ఏర్పడి బుడగలవలెను, సూర్యకిరణ
మందలి నీళ్లవలెను (తేమ) యీయెరుక. అంతలో కనుపించి అంత
లోనే లేచిందపోవును. కలకాలము ఒక్కరీతిగ నుండదు. ఆలోచిం
చగ పగలు తరువాత రాత్రి, ఆతరువాత తిరిగి పగలు ఏవిధముగా
తిరుగుచుండునో, అట్టి విధముగానే ఎరుక ఉన్నట్లు తోచుట (జనిం
చుట) తిరిగి లేకపోవుట (గతించుట) తిరిగి తోచుట జరుగు
చున్నది.

విశేషబావము : జగత్తు అనేక మార్పులు చెందుచుండునే
కాని ఒక్కరీతిగా ఒక్క క్షణమైననూ ఉండదు. కనుకనే సర్వలక్ష
ణికం క్షణికం" కాన్పారు. బ్రహ్మము శాశ్వతము అనగా ఎప్పు
డునూ ఎట్టి మార్పు చెందనది. జగత్తు, అధిష్ఠానమైన యెరుక
చేతనే యేర్పడుచున్నది. జగత్తులో వికారము కనుపించును.
కాని యెరుక యందు వికారము కనుపించదు. కాని జగత్తు స్వత

స్పృహ మైనది కాదు. యెరుకవల్లనే యేర్పడుచున్నది. అనగా యెరుక కారణము. జగత్తు కార్యము. కారణ కార్యములు రెండునూ ఒక్కటే కాని రెండు కావు కనుక, అధిష్ఠానములో లేనిది జగత్తులో ఉండుటకు వీలులేదు కనుక, జగత్తులోని వికారము అధిష్ఠానమందును కలదని చెప్పవలెను. అది నిర్గుణ రూపముతో వికారము ఉన్నది. కనుక ఈ వికారములు అధిష్ఠానమైన ఎరుకలో ఉన్నదని విచారణచే తెలియనగును. “వికార రహితమేవ ఈశ్వరః” వికార రహితమైన ఈశ్వరుడు ఒక్క పరిపూర్ణము మాత్రమే అని తెలియవలెను. అది మాత్రమే శాశ్వతమైనది. జనన మరణములు లేనిది.

— —

74) కట్టెందు నిప్పులేకనె । కట్టియ నొక సమయమందు గను పడి బహుగా । మిట్టిపడి తుదకు గనుపడ । దట్టి దెనుమి యెరుక పుట్టు వమల విచారా ॥ తనకు దానె యరుదెంచెనారా । పుట్టుగిట్టుటలనే నట్టిట నిలచుండి । బట్టబయలు పొడగట్టిన గను పొడ ॥ దయల విచారా । తనకు దానె యరుదెంచెనారా ॥

బ్రాహ్మము : శిష్యా : కర్త్రయందు నిప్పు కనపడదు. కాని ఒకప్పుడు అనగా వేసవికాలములో కర్త్రా కర్త్రా రాపిడుటవలన అందు సూక్ష్మరూపముగా నున్న అగ్ని బయటపడి దాదాగ్నిగా పేద్ద రూపమై ఆకట్టిల నన్నిటిని కాల్చివేసి తుదకు ఆ అగ్ని ఎప్పుడును లేకుండగ పోవుచున్నది. యీ యెరుక పుట్టువుకూడ అట్టి విధముగానే లేక యేర్పడి బహుగా విస్తరించి తుదకేమియు లేకుండా పోవును. తనంత తానుగా యేర్పడిన యీ యెరుక జనన మరణములనే నడిసముద్రములో ఉండి పరిపూర్ణముయొక్క కొడ కనిపెట్టిన వెంటనే ఏమియు లేకుండ పోవుచున్నది. ఓ మఱిన

తహితమైన శిష్యా : తనంత తానుగా యేర్పడిన యెరుక ఎంత అశ్చర్యముగా ఉన్నదో చూడుము.

విశేషబావము : కట్టలో సూక్ష్మరూపముగానున్న నిప్పు కట్ట కట్ట రాపిడివలన అందున్న అగ్నిష్టులరూపమును దాల్చి కట్టల నన్నిటిని భస్మము చేసి తుదకు ఆ అగ్ని కూడ లేకపోయినట్లుగా, యెరుక తనకు దానే వచ్చి విచారణ గురుముఖతా చేసినచో తాను జగత్తు సమస్తము విమాత్రము లేకుండగ పోవుచున్నది. ఈపద్యములో శిష్యుని “అమల విచారా : అని సంబోధించిరి. అనగా మలిసము లేని విచారణ గలవాడా : అని అర్థము. అనగా అత్మ-బ్రహ్మ-జగత్తు-పరిపూర్ణము వీటియందు దేనియందును, మమకార ద్వేషములు లేకుండగ విచారణ చేయువాడని అర్థము. మమకారము కాని ద్వేషము కాని అన్న విచారణచే నిజము గ్రహింపబడదు. అట్టి మలినరహితమైన విచారణ చేసిన శిష్యునికే, అధిష్ఠానము మాయయే కాని బ్రహ్మము కాదు. పరిపూర్ణము మాత్రమే చావు పుట్టుకలు లేనిదని తెలియును.

— —

7.) తనమూలము తలిదండ్రులు । తనవలెనే వారు వారి తలిదండ్రులకున్ । తనవలెనేగాని యన్యము । గననజనస్థానమొకటి గల దనతరమా॥ బ్రహ్మదులకది తెలియతరమా । వినుమీ బ్రహ్మాండ జననము నీనాయం । దున నైన దిదియుగాదని వేరేయింకోటి ॥ గలదనతరమా । బ్రహ్మదులకది తెలియతరమా ॥

బావము : శిష్యా : తన మూలము తలిదండ్రులు, అట్లే ఆతలిదండ్రులకు మూలము వారి వారి తలిదండ్రులు, ఇంతకన్న అన్యమైన పుట్టుక ప్రావము వేరేయింకొక్కటి చెప్పతరమా । అలా

చెప్పట బ్రహ్మదులకైనను తరహుకాదు, కనుక బ్రహ్మాండము నీ-నాయందున అయినది. యితకన్న బేరే జనవస్థినము ఉందని చెప్పట బ్రహ్మదులకైనను వశముగాదు.

విశేషబాపము : తనమూలము తలిదండ్రులు అనగా

సమస్త జీవులందు ఆత్మ (ఎరుక) ఒక్కటిగా వ్యాప్తమైయున్నది అదే తలిదండ్రులలోను ఉండుటచే, అందరిలోను ఒకేగా వారి వారి తలిదండ్రులలోను ఉన్నది ఒక్కటే కనుక పుష్పత్తి-స్థితి - అయి ములు తనకు దానే జరుగుచున్నది, కాని దీనికంతకు కారణము వేరే మరొకటి గలదనుట శాస్త్రసమ్మతముకాదు. అన్నిటికి కారణము కర్మ కర్మయే బ్రహ్మ, బ్రహ్మయే కర్మ. కనుకనే “కర్మమున బుట్టు జంతువు । కర్మమునవృద్ధిపొందు కర్మమున జెడున్ । కర్మమెనరులను దైవము । కర్మమె సుఖదుఃఖముల కారణమధిపా” ॥ అన్నారు. సమస్త జీవుల పుష్పత్తి స్థితిలయనగా అది కారణము తామే (కర్మ) తప్ప మరేదియుకాదు. అట్లే యీ బ్రహ్మ అదనుకూడతనలోనే ఏర్పడుచున్నది నీ-నాయందున జరుగుచున్నది సగావ్యక్తము, మాయ, కర్మ. బలము. “నా” యనగా బ్రహ్మము, రసము. ఈ రస బలసమ్మేళన పదార్థములోనే, దానియందే బ్రహ్మాండము యొక్క పుష్పత్తి స్థితిలయములు జరుగుచున్నది కాని మరొక కారణ మైనది ఏదియులేదు.

— 0 —

76) కనరాని దాన్ని సూక్ష్మం । బనియనదగును గాని బయలు ననదగను సుమీ । కనకచ్చుచున్న దిందులో । కను గొనుటకు యెరుక లేదు కనుగొనరాదా ॥ యెరుకనె సూక్ష్మమని యనరాదా । కనవచ్చెనా లేదా, కనుగొంటి, లేదాని । యనరాదా

భయమేమి. యనుమానించకుమిదిగో || కనుగొనరాదా | యెరుకనే శూన్యమని యనరాదా ||

బావము : శిష్యా | విచారిస్తే కనుపించని దానిని శూన్య మనవత్తును కాని పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మమును మాత్రము శూన్యము అనరాదు. ఎందుచేతననగా విచారించినచో పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మము ఉన్నదని నిర్ణయము జరుగుచున్నది, యీ పరిపూర్ణములో విచారిస్తే యెరుక యెచ్చటనులేదు. కనుక యెరుకనే శూన్యమని చెప్పవలెను. యీ విధముగా విచారించినచో పరిపూర్ణము శాశ్వతముగా ఉన్నదని తెలియబడినదా? అనిగురుమూర్తి వ్రశ్చించగా, శిష్యుడు: “అవునుస్వామి కనుగొంటిని, ఉన్నదని నిర్ణయమైనది” అనిఅనెను అంత గురుమూర్తి” మరియుక భయమెందుకు ? అనుమానము లేకుండగ యెరుకలేదని నిశ్చయముగ చెప్పము, ఇదిగో పరిపూర్ణము. విచారించి చూడుము. యెరుకయేలేదు. అని గురుమూర్తి చెప్పిచూపించెను.

విశేషబావము : కనుట అన్నపదమునకు విచారించుట అని అర్థము చెప్పకోవలెను. చర్మచక్షువులకు జగత్తుయున్ను జ్ఞాన చక్షువునకు జగదదిష్టానము ఉన్నట్లు తెలియబడినది. కాని “గురు బుద్ధిర్విశేషతః” నద్గురుమూర్తియొక్క కరుణచే కల్గిన విశేష సూక్ష్మ ప్రజ్ఞానముచే, వారు చెప్పినట్లుగా విచారిస్తే పరిపూర్ణమే శాశ్వతముగా ఉన్నదనయు, జగత్తు - జగదదిష్టానములు లేనేలేవు త్రమ తావమనియు తెలియబడినది. కావున పరిపూర్ణమే శాశ్వతమై ముఖ గ్రుచ్చ సందులేక వ్యాప్తమై యున్నదనియు, ఎరుక ఎచ్చుకను ఎంతమాత్రములేదనియు దృఢముగా తిలియవలెను.

77) యెరుకబయలందులేమిని । యెరుకను శూన్యంబటంచు
యెరిగించజడెన్ । యెరుగుమిదె అకసంతి । ద్విరిగితె యెరుకాక
సములు యెకమౌగదరా ॥ అకసము బయలేకమెదెరా । పరిపూర్ణ
విదిగో కన్పడు శూన్యమనరాదు । యెరిగుందు మెదిరిస్తే యిక
సాచై జూచేపూ ॥ యెకమౌగదరా । అకసము బయలేకమెదెరా ॥

భావము : శిష్యా : యెరుక పరిపూర్ణములేదు; కనుక
యెరుక్తయే శూన్యమని తెలుపబడినది. యీ సమస్తము అకాశ
అకాశముచే తయారైనది. నీలోని జ్ఞాత, తెలుసుకొనే తెలివి, జ్ఞాత
అర్థాంశమెకదా । అనగా నీలోని తెలివి, దానిచే తెలియబడ్డ సమ
స్తము అకాశముయొక్క అంశస్వరూపమే. అనగా ఎరుకయే
కనుకనే యెరుక - అకాశములు ఒక్కటగుచున్నవి. పరిపూర్ణము
అకాశముకాదు, ఎరుకకాదు. కనుక నీలోని జ్ఞాత (ఎరుక) పరిపూర్ణ
ములు ఏకముకావు. కలియుటలేదు. నీలోని యెరుక పరిపూర్ణములో
శూన్యమైపోవుచున్నది. ఇందుకు విరోధిస్తే (యెదిరిస్తే) నాచేయి
చూస్తావుగాని పరిపూర్ణము పరబ్రహ్మను చూడజాలవు.

విశేషభావము : గురుమూర్తి శిష్యునకు పరిపూర్ణము
యొక్క అవరోక్షజ్ఞానమును కలిగించుటకై ఈ పద్యమును చెప్పి
నారు. అకాశముయొక్క అర్థాంశము తెలిసికొనేతెలివి జ్ఞాతఅయినది
మిగిలిన అర్థాంశము మిగిలిన నాల్గు భూతములతో
కలిసియున్ను, మిగిలిన నాల్గు భూతాంశములు అకాశ
భూతాంశముతో కలిసి సమస్త జగత్తు అయినది. అనగా తెలివి
తెలుసుకొనే సమస్తము అకాశభూతాంశమే. జ్ఞాత అనగా యెరుం
తన స్వరూపమే అయిన సమస్త జగత్తును తెలియగల్గుచున్నది.

మన జ్ఞానము (చూపు) యెంతదూరము చూచినను అకాశాంశమున
 వస్తువునే చూడగలదు. దానితో ఏకము కాగలదు. కానీ మధ్యగా
 పరిపూర్ణముందు నిలువక నిర్గుణమైపోవుచున్నది. కనుక బయలుందు
 జ్ఞాత (చూపు) నిలుచుటలేదు, ఎందుచేతననగా బయలు అకాశ
 అంశముకాదు. బయలు (పరిపూర్ణము) తప్ప మిగిలిన సమస్తము
 అకాశాంశమే. మనలో చూచేది అకాశాంశమే. ఈ రెండును ఏక
 మగునుగాని, పరిపూర్ణము మనలోని జ్ఞానము (చూపు) ఏకము
 ఎన్నటికికాదు. పరిపూర్ణము ఇదిగో, అంతటా నిండియున్నది. వివా
 రించిచూడుము. నేచెప్పినట్లుగాక విరోధిస్తే అనగా ఎదిరించి మాటా
 డితే నాచెప్పు కనిపిస్తుంది. పరిపూర్ణమును చూడలేవు. కనుక
 అకాశము పరిపూర్ణము ఓకటి కాదని ప్రత్యక్ష ప్రమాణముగా
 నద్గురుమూర్తి ఈవద్యములో వివరించెను.

— —

78) కనుపడెడు బయలులోవల | కనుగొనలేదయ్యెయెరుక
 గావున శూన్యం | బయలునెడిన్మొదల | వివరించినది
 మాయనోయప్పా || యంతకు వేరె మాయయెదప్పా | కనుకనె
 యీ విశ్వమును తేనిదనిలేస్స | వినజెప్పనాయెను కనబోకుండని
 పోనీ | మాయనోయప్పా | యంతకువేరెమాయ యెదప్పా ||

భావము : శిష్యా : విచారిస్తే ఉందని తెలియబడి పరి
 పూర్ణ పరమాత్మములో విచారించగా యెరుకలేదని నిర్ణయమైనది,
 గావున యె | శూన్యమనబయును. ఇట్టిలేని యెరుక చేతనే
 జగత్తు ఏ | మున్నది ఇ | తకన్న | మ | యే యెదైన
 ఉన్నదా | క | క లేని యెరుకవల్ల ఏర్పడినది కనుక విశ్వమును
 గూడలేదని, అ సానతూపమైనదని, బాగుగవిచారించిచెప్పుచున్నాను.

దీనిని ఉన్నదని ఎన్నడూ అనుకోవద్దని లేనిదనే నిర్ణయములో ఉండమని కాగుగ వినజెప్పవలసివచ్చినది.

విశేషబావము : “అకాశం గగనం శూన్యం” అమరశ్లోకము. యెరుకను విచారించినచో లేనిదని నిర్ణయముగా తెలియుచున్నది. కనుక యెరుకను విచారించినచో లేనిదని నిర్ణయముగా తెలియుచున్నది. కనుక యెరుకను శూన్యమని, అకాశమని అనవచ్చును. లేని యెరుకవలన జగత్తు అధ్యారోప, అపవాద రూపముగా ఏర్పడినది. “శశవిషాణవత్”, శుక్తిరజితువత్, వంధ్యా సూనవత్ ఇత్యాదిగా జగత్తులేదని మాయమని చెప్పబడుచున్నది.

79) అహమనదుగదా అచలము । అహమున్నదో లేదో చూడదదినిజమెకదా । అహమును జుట్టించదుగదా । అహముదయించేదివరకే అది ఉన్నదికదా ॥ అహమేవిశ్వమై నిర్మిందిగదా । అహమే యీ ముచ్చట్లన్నట్లుచుగునుగదా । అహమెతాలేనని యెరిగితే సరిగదా ॥ అది ఉన్నదిగదా । అహమే విశ్వమై నిర్మిందిగదా ॥

జాపము : శిష్యా ! పరిపూర్ణము అహము (నేను) అనదు గదా : మరియు నేననేయెరుక ఉన్నదో లేదో దానికి తెలియదు. అది నిజమేకదా : మరియు నేనను యీ యెరుక పుట్టుటకు పరిపూర్ణము కారణము కాదుగదా : ఇట్టి నేనను యెరుక పుట్టుటకు పూర్వమే పరిపూర్ణము ఉన్నదిగదా : అనే నేననే ఎదుకే విశ్వరూపమైనది. యీ ఎరుకలన్నియు ఉన్నట్లు, జగత్తు ఉన్నదని వగైరా ముచ్చట్లను ఎరుగుచున్నవి. కనుక అన్నిటికి కారణమైన ఎరుక, పరిపూర్ణమున్నదని గ్రహించి, కానే లేనని తేకపోతేసరి. పరిపూర్ణమే ఉండును.

80) ఆవరణము నాకసము । రావరణము నచలమనుచు
అనిరిమహాత్ముల్ । ఆవరణము మిగిలినది ॥ దావరణము లేంది
అమితమని తెలుసుకోరా ॥ యీ రెంటిని వేరని కనుక్కోరా ।
ఆవరణముననే నిరావరణము ను జూచి । ఆవరణమెడలిన నావలి
మాటలేదని ॥ తెలుసుకోరా । యీ రెంటిని వేరని కనుక్కోరా ॥

బావము : శిష్యు ! అకాశము ఆవరణము కలిగినది. పరి
పూర్ణము ఆవరణరహితమైనది అసహజములు చెప్పియున్నారు.
కనుక పెద్దలవ్యాకానుసారముగా వివరణచేసినచో ఆవరణమున్నది
అనగా మితస్వరూపము తెలుసుకోవలెను. కనుక అకాశము మిత
స్వరూపము తెలుసుకోవలెను. కనుక అకాశము మితస్వరూపము.
పరిపూర్ణము ఆవరణలేనిది కనుక అమితమైనది. అందుచే అకాశము
పరిపూర్ణము ఈరెంటిని వేరని తెలుసుకొనుము. ఈ ఆవరణ సహిత
మైన అకాశమునందే నిరావరణమైన పరిపూర్ణము ఉన్నదని విచారించి
చూచి, ఆవరణ స్వరూపమైన అకాశము లేనిదని తెలుసుకొంటే,
దానికావలగా ఉన్న పరిపూర్ణము ను గురించి చెప్పటకు మాటలేదని
తెలుసుకొనుము.

విశేషబాచనము : “ఆవరణ రహితమచలం । కర్తృ కార్య
వివర్జితం” । అని అన్నారు మహాముఖులు. కనుక పరిపూర్ణము అవ
రణరహితమై, అమితమై, అచలమై సర్వే సర్వ త్రాములు గ్రుచ్చ
సంధులేనిదై నిండి నిశ్చలమై స్వకస్సిద్ధమైయున్నది. అందులో
లేనిదే తోచినది అకాశము అనగా మహాకాశమైన అత్మ, (ఎరుక)
ఈమహాకాశము అగరణకలిగినది. అనగా సత్తాయే ఆవరణగా కలి
గినది. మాయావ్యయమైనది మహాకాశము. అదేబ్రహ్మాండము. కనుక
ఆవరణ కలిగినది మిత స్వరూపము. మితము అల్పమైనది, మృత

మనీ శృతులు చెప్పుచున్నవి. అట్టి మహాకాశములేనిదని దృఢమైనచో ఆ మహాకాశమునకు లోపల వెలుపల అంతటా నిందియున్న పరాకాశమైన పరిపూర్ణమును గురించి చెప్పుటకు మాటయేది? మల్లాదుటకు రెండోవస్తువులేదు? కనుక శాస్త్రతమైనది, రెండోది లేనిది, వికార రహితమైనది పరిపూర్ణమే ఉన్నది. దానందు ఓ అను శబ్దములేదు. శబ్దరూపముగా వర్ణించుటకు రెండోవస్తువుకూడా లేదని గ్రహించవలెను.

.....

81) అకాశము శూన్యంబని. లోకులు మొరవెట్టి దానిలో నవనాదుల్. ప్రాకటముగ బుట్టినవని. చీకాకుగచెప్పినారు చీ వినరాదు || వంధ్యాసంక్లిష్టితిలోనలేదూ. కాకుంటె నినుచోద్యమాకుంటేదికొమ్ము. నీకాలమున మేమెకంటి మనుమాట || చీవినరాదు, వంధ్యా సంక్లిష్టితిలోన లేదు ||

భూమిలోని అకాశము శూన్యమని బసవాక్యము. అట్టి శూన్యమందుగాలి, అగ్ని, నీరు, భూమి భూతచతుష్టయము ఏర్పడినవని చెప్పిరి. అకాశమే శూన్యమయినప్పుడు, దానితో గాలి మొదలగునవి కలగననుట చీకాకుమాటలేకదా. అట్టిమాటలు వినరాదు గొద్రావిలిడ్డ ఎచ్చటై నా కలదా? కాకపోతే ఈకాలమందుకుంటేలుకు కొమ్ము మేము చూచినాము అన్నమాట నిజమా? అట్టి మాటలు వినరాదు. శూన్యమందు ఏమీయం ఉండనేరదు.

విశేషము : "అకాశం గగనశూన్యం" అని అమరే ఋషిలో అకాశమునకు శూన్యమని సర్వాయోవదముకబదు. శూన్యమనగా ఏమీయు లేదని భావము. అకాశమే లేనిదయితే, అందులో

వాయువు మొదలైన భూతములేర్పడుట, వాటివల్లనే సమస్త జగత్తు ఏర్పడుట వింతయైన మాటకదా । అందుకే ఆకాశముతో నహాసమస్తమయిన జగత్తు లేనిదని, మాయమనె, మిశ్రమయని చెప్పిరి. ఆ భాసరూపమేకాని ఉన్నదనటకు పీలుకాదని చెప్పబడెను యీ పద్యభావము.

— —

82) లేనెరుక బయలుందున । లేనేలేదనక యిక్కడలేల పరికిర । లేనివికలదని పిదపను । లేనేలేదనుచు సిగ్గులేక యీ నీలూ॥ చీవినకి చీకాకు నీకేలా॥ మేనందశుద్ధము తానల్లుకొని మత్స్య । పూనికడిగిన రీతి నేను సిగ్గొకయింత । లేక యీలీలా ॥ చీ వినకి చీకాకు నీకేల ॥

బావము : శిష్యా : లేనెరుక పరిపూర్ణములో లేనేలేదని వొక్కిచెప్పక, యితర సిద్ధాంతములలో యీ లేని ఎరుక జగత్తులు కలవనియు, అవి ఏలా ఏర్పడినవో వివరించి, చివరకు ఇదంతయు మిథ్యయని సిద్ధాంతీకరించిరి. లేనిది ఉన్నదనిచెప్పి, అపిదపలేదని చెప్పట, రెండుమాటలాడుట సిగ్గులేకనేకదా : అవి ధ్వంధ్వమ మాటలు. అవి వినకు. శరీరమందు ఆశుద్ధము పూనుకొని, తిరిగి చీచి అది శుభ్రముగా కడిగికొనుట ఎంత వెలిపినో-అట్లే లేనిది ఉందని చెప్పి పిదప లేదని చెప్పట సిగ్గులేక చెప్పిన మాటలు. అట్టిమాటలు వివరాదు.

విశేషబావము : సాంఖ్యది సిద్ధాంతమునకు యందు **
"అధ్యారోప అపవాదాభ్యాం నిష్పరిపంచం ప్రవచ్యతే" అని లేని జగత్తు భజ్జునర్పమువలె, కుండేటి కొమ్మువలె అధ్యారోపముగాను

మరియు అవవాదురూపముగను ఏర్పడినదని ఈప్రపంచోత్పత్తి క్రమమును పహుముఖులు చెప్పియున్నారు' మరియు వారే బ్రహ్మ సత్యం-జగత్సత్యం అనుచు భేదంకయు లేనిచే కలిగవది కాని నిజమునకు ఈ సమస్తము కొంచెముకూడ లేదని నిర్వికారమైన పరబ్రహ్మమే సత్యమైనదని చెప్పిరి. ఈవిధముగా లేనిది మొదటగా ఉన్నదనుట, అతరువాత లేనేలేదని నిర్ధాంతీకరించుట అవి ద్వంద్వవిధములుగా మార్పాడుట అపిచయకొనును. అట్టి ద్వంద్వ మాటలయందు బుద్ధినిగడిచి పరుక లేనేలేదని దృఢవ్రజ్ఞ కలిగి యుండమని చెప్పటయే యీ పర్యభావము.

బ్రహ్మమేదో-జగత్తునగా ఏదో, నేను అనగా ఏదో ఎరుగని అల్పజ్ఞులకు లేని జగత్తు ఏలా కలిగినదో చెప్పటకు అట్టి ద్వంద్వ విధములయిన మాటలతో పహుముఖులు నిర్వచించిరి. అవి అన్ని పూర్తి చేసుకొని అఖరిమాటలయిన ఈ పరిపూరభోధలో శిష్యునికి దృఢవ్రజ్ఞ కలుగుటకై అట్టి ద్వంద్వమాటల నిర్ధాంతములు ఎంత మాత్రము నమ్మకుండుటకై నిరసన పద్యముగా భావించవలెను.

83) అన్నపు సూక్ష్మేశము మన । సెన్నగనీరంబు ప్రాణ మెరుగుము యీరెం । డెన్నడు కలియవొనాడే । సున్నసుమీ యెరుకమాట సుగుణసంపన్నా ॥ కలసుటె యెరుకసుమి యింత కన్నా । పున్నాదెరుకకు మూలమన్నాది చినలేదు । యెన్నడు యీత్రాంతి నిన్నంటనివ్వకు ॥ సుగుణ సంపన్నా । కలసుటె యెరుకసుమి యింతకన్నా ॥

బావము : సద్గుణ సంపత్తిగల ఓ శిష్యా : అన్నము యొక్క సూక్ష్మభాగము మనస్సున్ను, జలముయొక్క సూక్ష్మ

భాగము పొగిణమున్న యీ రెండెప్పుడు విడిపోవుచున్నదో అప్పుడే యెరుకమాట లేకుండాపోవును. మనస్సు, పొగిణము ఈ రెండుకలసి నవో యెరుక అసబడుచున్నది, యంతకన్న యెరుకకు మూలమేమియులేదు. వారేదో మూలముకలదను బ్రాంతిపిన్నడూ నీమనస్సునందు కానీయకుము.

విశేషబాపము : మంచియేదో, చెడు యేదో చక్కగా విమర్శించి చెడును పూర్తిగా, విడిచి, మంచిని ఆచరించుటయే సద్గుణ వత్తుని లక్షణము అవిధముగాశిష్యుడు ఎరుక, వరములనుచక్కగా విమర్శించి అశాశ్వతమైన యెరుకయందు బుద్ధిని విడచి శాశ్వతమైన పరిపూర్ణమును గ్రహించినవాడు కనుక శ్రీకృష్ణప్రభువుల శిష్యుని ప్రేమపూర్వకముగా “సుగుణ సంపన్నా ।” అని సంబోధించిరి. మనము తినే అన్నము వైశ్వానరాగ్నియందు హుతమై స్థూల, సూక్ష్మ, సూక్ష్మాతి సూక్ష్మములను మూడు భాగములుగా విడిపోవుచున్నది. అందు స్థూలభాగము మృతమై పురీషముగా బయటకు నెట్టివేయబడుచున్నది. సూక్ష్మ భాగము రసాది క్రమమును పొంది, సత్తాధాతువులనుచేరి పోషించుచున్నది, సూక్ష్మాతి సూక్ష్మ భాగము అమృతము. ఇది బయటనుండి చంద్రునివలన సోమరసముగా, హిషదులలోచేరి అన్నరూపముగా మనయందు ప్రవేశించి, తిరిగి సూక్ష్మాతి సూక్ష్మ భాగముగా విడివడి. మనస్సునుచేరుచున్నది అట్లే మనము త్రాగిన జల, పానీయములు జీర్ణమై మూడు రూపములుగా అనగాస్థూలము, సూక్ష్మము, సూక్ష్మాతి సూక్ష్మ రూపముగా విడిపోవును, స్థూలభాగము మూత్రమై బయటకు పోవుచున్నది. సూక్ష్మ భాగము రక్త మగుచున్నది. సూక్ష్మాతిసూక్ష్మ భాగము ప్రిణమును చేరుచున్నది. ఈ విషయము చాందగ్యో వనిషత్తుతో చెప్పబడినది.

శృతి॥ అన్నమ శితం త్రేధావిధీయతే । తన్మయః స్థవిష్టోధాతు ।
స్తత్పురీషంభవతి । యోమధ్యమస్తన్నాగ్ సః ।
యోణిషస్తన్ననః ॥

జలసూక్ష్మంశము ప్రాణము ।

శృతి॥ అపః పీత్వా స్త్రేధావిధీయంతే । తాసాంయస్తవిష్టోధాతు
స్తన్నా త్రంభవతి । యోమధ్యమస్తల్లోహితః । యోణి
షస్తన్నప్రాణః ॥

— —

ఇట్లు అన్నముయొక్క సూక్ష్మంశము మనస్సు, జలము
యొక్క సూక్ష్మంశము ప్రాణము ఈ రెంటి కలయికవల్లనే ‘నేను’
అను ఎరుకయొక్క ఉనికి కలుగుచున్నది. ఈమనః ప్రాణములు
విడిపోయినచో ‘నేను’ అనలేము, అనగా గ్రదవస్తలో 24 ఇంద్రి
యములు చేరి పనిచేయుటచే మనఃప్రాణములు రెండు కలసి పని
చేయుచున్నవి కనుక “నేను” అనబడుచున్నది. అట్లే స్వప్నావస్థ
లోను 17 ఇంద్రియములు కలసి పనిచేయును. అందులోను మనః
ప్రాణములున్నవి. కనుక స్వప్నావస్థలోను “నేను” అనబడు
చున్నది. అనగా అహంవృత్తి కలదు. సుషుప్తి అవస్థలో ఇంద్రియ
వ్యాపారములేకపోవుటచే మనః ప్రాణముల కలయిక లేకపోవు
చున్నది. అందుచే ఈ అవస్థయందు అహం, నేను అనువృత్తి
లేదు. మరియు తురీయావస్థయందును ఇంద్రియములు పని
చేయుటలేదు. అందుచే ఇక్కడకూడ మనః ప్రాణములు కలియక
లేదు. కనుక ఇచ్చటకూడ నేను అనుమాటలేదు. కనుక ఈ విధ

ముగా విచారించి రెంటి కలయికే “నేను” అని తెలియుచున్నది. రెంటి కలయికే యెరుక. రెండు విడిపోతే ఏమిలేదు. మనస్రూపములు, నేను + మేనులు, స్థూల + సూక్ష్మములు, అత్మ + జగత్తులు రస + జలములు ఇట్లు రెంటి కలయికే యీ యెరుక. రెండు విడిపోతే ఏమిలేదని తెలియపర్చుటే ఈ పద్యభావము. అలాగా యెరుక ద్వంద్వరహితమేగాని ఒక్కటి, ఏకమైనము కాదని నిర్ణయము.

— 0 —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
 ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
 యెరుక లక్షణస్థాను
 పంచకొండభ్యాయమునకు
 భావ విశేష భావములు
 సమాప్తము.
 || దై గురు ||

6. యెరుకను విడిపించుట (22)

84) పిల్లలు తాటాకులతో । పిల్లల గావించి పెండ్లి పేరం
టంబుత్ । కొల్లలుగజేయవారల । తల్లులు గని సత్యమునుచు
తలచేరామదని ॥ నినునీవిట్లు దలచరమదినీ ॥ కల్లాసంసారముగని
మానవులుసంత । సిల్లగ గురుమంత్ర సిద్ధులు నిజమని ॥ తలచేరా
మదినీ । నికునేవిట్లు దలచరామదినీ ॥

బావము : శిష్యా : చిన్నపిల్లలు తాటాకులతో బొమ్మలు
తయారుచేసి, వాటికి పెండ్లిండ్లుచేసికొనుచు, పేరంటములు పెట్టు
కొనుచు అడుకొనుచుందురు, అట్టి పనులన్నిటిని ఆనందములో
వారలయొక్క తలదండ్రులు చూచి ఆపనులు నిజమునకొందురా?
వట్టినే ఆటలాడుకొనుచున్నారని మౌనభావము వహించెదరు. అట్లే
నీవునీచే చేయబడు సమస్త సంసారిక వ్యవహారములు లేనివేయని
గ్రహించుకొనుము. ఈ సత్యముకాని సంసారజగత్తునుచూచి అజ్ఞాన
యుతమైన మానవులు నిజమైనపేసన నమ్మి సంతోష, దుఃఖములు
పొందుచున్ననూ, అశరీర గురు మంత్ర ఆరాధనలైనవారు, ఇదంతయు
నిజమని తలచెదరా? లేదు ఇదంతయు పిల్లలు అడుకొనే
బొమ్మలపెండ్లి వంటిదే, లేనిదే, మని అభావులై యుందురు.

విశేషబావము : పిల్లలు బొమ్మలపెండ్లిండ్లు చేసుకొనే
టప్పుడు వారి తల్లులుకూడా వాతనిసంతోషపెట్టుటకై ఆపెండ్లిండ్లతో
సహకరించెదరు. కాని పిల్లలభావము - ఆ పెండ్లి పేరంటములు నిజ
మైనవిగానే భావించెదరు. కాని వారి తల్లులు పిల్లలతో సహకరించి
నప్పటికి, అవి యెంతమాత్రము నిజమనినప్పుడు. తల్లులు నిజము
కాదనే భావములోనే ఉందురుకదా : అట్లే లోకులుచేయు సంసారిక
జగద్వ్యాపారములవలెనేగురుమంత్రసిద్ధులుకూడ ఆ పనులన్నియు

చేయుచున్నప్పటికి, లోకులు అపనులన్నియు నిజమైనవిగాను, గురుమంత్ర అరూఢతపొందినవారు అపనులన్నియు కల్లయనియు భావించెదరు. అట్లే నీపుకూడ సమస్త వ్యవహారములు నిజమునకు లేకపోయినప్పటికి, లోకమునకు తగినట్లుగా వ్యవహరించుము. అని భావము.

— —

89) మే నెరుకలరెండింటిలో । దానిని యిది దీనినదియు తగస్యజయించున్ । మేనెరుకలివియు మూలము । లేనిదె సృజనా యెననుచూ లేనేలేవంటి ॥ అంటే తప్పలేనేలేదంటి ॥ మే నెరుక లిప్పుడూ దేనందున్నవో చూచి । లేని మేనెరుకలు లేనివనుచూ నమ్ము ॥ లేనేలేవంటి । అంటే తప్పలేనేలేదంటి ॥

భాషము : శిష్యా : దేహివలన దేహము, దేహమువలన దేహి, ఒకదానివలన మరొకటి సృజింపబడుచున్నదేకాని, ఈరెండికి మూలము మరేదియులేదు. ఇట్టి మేనెరుకలు, మూలములేనిదే సృష్టి అయినవి. కనుక యీ మేనెరుకలు లేనేలేవనిచెప్పుచున్నాను ఇట్లు మేనెరుకలు లేనేలేవని చెప్పినప్పుడే తప్పలేదు. ఉన్నవని చెప్పుట తప్పే. కనుక యీ మేనెరుకలు దేనందున్నవో చక్కగా విచారించి, లేని మేనెరుకలు లేనివని నీవు నిస్సంశయముగా నమ్ముము.

విశేషభాషము : శరీరము-ఆత్మ యివి ఒకదానికొకటి అన్యోన్యపేక్షతో ఉన్నవి. శరీరములేక ఆత్మకు ఉనికిలేదు. ఆత్మ లేకుండా శరీరము నిలువదు, ఒకదానికొకటి అశ్రయమైయున్నది పీటికిమూలము మరేదియులేదు. ఆత్మ స్వయంభు. ఒకదానివల్ల ఏర్పడినదికాదు. ఆత్మ వల్లనే జగత్తంతయువచ్చినది. ఆత్మ జగత్తుని

విడచి ఉండదు. ఉంటే దానికి ఉనికిలేదు. బ్రహ్మ + కర్మ బ్రహ్మ అత్మ, కర్మ అనగా జగత్తు, శరీరము. బ్రహ్మ + కర్మ విడిబడిలేవు ఎన్నడూ విడిబడవు. ఇట్టి ఏకరూపమైన బ్రహ్మ మొట్టమొదటగా లేకనే, పరిపూర్ణములో లేక తోచబడినదను విచారణ తెలిసిసవ్వదు, లేక తోచిన బ్రహ్మ + కర్మ లేనేలేవని నిస్సంశయముగా తెలియ బడును. పరిపూర్ణము మాత్రమే స్వతస్సద్దము శాశ్వతమైనది. ఈ పద్యములో “దేసందున్నవొచూచి” అంటే ఈ దేహిదేహములు రెండునూ, పరిపూర్ణములో లేక స్వప్నమువలె తోచబడినవని విచారణచే చూచి, అని అర్థముచేసుకోవలెను.

86) యెరుక పనిచేయవలయు. యెరుగుట మరచుటలు రెండు యెవ్వరివనులో. యెరిగింపుమునా మ్రోలను. వెరువను తప్పితివె దెబ్బవేశాను చూడూ || అట్లనకుండ జేశాను నేడూ || అట్లనకుండజేశాను నేడూ. నెరపించుట దెబ్బవేశాన నాతండ్రి. యెరిగించిపై మర్మమెరుకనునేపిని || వేశానుచూడూ. అట్లనకుండ జేశాను నేడూ ||

భావము : శిష్యా : “యెరుక పనిచేయదు. అది నిర్వికారము “అని అనకుము. యెరుగుట-మరచుట అను యీ రెండూ యెవరి పనులో నాయెదుట చెప్పుము. నేను చెప్పిన విధముగా గాక మరొకవిధముగా విచారించితివా- దెబ్బవేస్తాను జాగ్రత్త. అట్టి తప్పుదారిమాటలు లేకుండగ జేస్తానునేడు. (అంత శిష్యుడు భయముతో మాటలాడకుండుటను జూచి, గురుమూర్తి) భయపెట్టితినే కాని నిజముగా కొట్టితివా నాతండ్రి : పై మర్మమెరిగించి యెరుక లేకుండగ జేస్తానుచూడుము. అని భావము.

విశేషబాపము : ఈ పద్యము, యెరుక (బ్రహ్మము) నిర్వికారము, క్రియాశూన్యము. నామరూప క్రియారహితమైనదను అద్వైత సిద్ధాంతమును ఖండించుటకై చెప్పబడినది. సమాధిస్థితిలో ఉన్నప్పుడు, యెరుక క్రియారహితమై, తన్నుగాని యెదుటను గాని గుర్తించే లక్షణము లేదుకదా ! అని శిష్యుడు అడుగగా- గురుమూర్తి యిచ్చిన సమాధానము. అయితే ఈ సమస్తమును యెరిగేది ఏది ? మరొక యెరుక యేమైన ఉన్నదా ? లేదు. ఒక్కటే యెరుక. ఆ యెరుక సహస్రారమున గుర్తురహితమై (మరుపు) ఉన్నది. అదేయెరుక భూమధ్యస్థానమున సమస్తమును గుర్తించుచున్నది. కనుక యెరుక ద్వంద్వరూపమైనది. వ్యక్త-అవ్యక్త స్వరూపము-ఒకేవిధముగా ఉండేదికాదు. ఈవిధానముగా విచారించితేనే, యెరుక యొక్క నిజస్వరూపము తెలియబడును. ఈ మార్గమును విడచి మరొక (వంకర) విధముగా విచారిస్తే అవి నిష్పక్షపాతమైన విచారణ కానేరదు, కనుక నిజముగ్రహింపబడదు. కనుక సద్గురుమూర్తి శిష్యునికి పైమర్మమెరిగించి యెరుకనునే దీసివేశానుచూడూ" అన్నారు. అనగా అతిరహస్యమైన పరిపూర్ణమెరిగించి, అందులో యెరుక యెంతమాత్రము లేదనియు, మాయ యేకాని, అనగా ఉన్నట్లుగాతోచబడే భ్రమరూపమైనదేకాని, శాశ్వతమైనది కాదనియు, నిష్పక్షపాతబుద్ధితో విచారించి, యెరుకను దీసి వేస్తాను. అని చెప్పుచున్నారు.

87) లేని కల కలిగినప్పుడు । దానికి దశదిశలయందు తగమొదట కొనన్ । తానంట కున్న మేల్కను । లేనికలే చూచె నేని లేకపోవుగదా ॥ కలతో మేల్క లేకపోదుగదా ॥ లేనెంత బయలు లీలాగ నీకెప్పుడు । గాననచ్చితె బోధ గావలెననవపుడూ ॥ లేకపోవుగదా । కలతో మేల్కలేక పోదుగదా ॥

బావము : శిష్యా : లేని యెరుక భ్రమ అనగా సుఖ దుఃఖములతో వ్యాకులత పొందినప్పుడు, యెరుకకు దశదిశల యందు నిండి నిబడికృతమై యున్న (నేను లేని) పరిపూర్ణమును, యీలేనెరుక చూచినచో, యెరుకయే లేకపోవును. కలనుండి మేల్కొనగానే-కలయే లేకపోయినట్లుగా, పరిపూర్ణము ఉన్నదని చూడగానే, యెరుక లేకుండా పోవును. కలతో పాటు మేల్కొలేక పోదుగదా । అట్లే యెరుక లేకుండునే కాని పరిపూర్ణము శాశ్వత మైనది. ఈ విషయము ఎప్పుడు నీకు దృఢముగా తెలియబడునో అప్పుడు నీవిక బోధ కావలయును, అని అనవు.

విశేషబావము : ఈ పద్యములో కల - యెరుకకున్ను, మేల్కొ-పరిపూర్ణమువకు సాటి పరిచి చెప్పినారు. కల వచ్చి అందలి సంఘటనలచే భయాందోళనలు పడుచున్న వ్యక్తికి మెలకువ రాగానే, వానికి కలిగిన కలయున్ను, అందలి సంఘటనలుకూడ లేకపోవుచున్నవి. అప్పుడు ఆవ్యక్తి భయమును విడచినవాడగును. అట్లే యెరుకయొక్క భయాందోళనములు కలిగినప్పుడు, జ్ఞానము తెచ్చుకొని, అంతటా నిండియున్న పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమే శాశ్వతమై యున్నదనియు, అందులో యెరుక యెంతమాత్రము లేదనియు దృఢమైనచో, అట్టివానికి యెరుక లేదు. యెరుక చేష్టలు లేవు. ఇటు దృఢమైన వానికి, బోధ అవసరము లేదు.

— —

88) వంటుకు దాపల వింద్వోం । ట్లంటించిన కొలది లెక్క అధికంబగునా । వంటుకు వలపల వింద్వోక । ట్లంటించిన లెక్క ఉళ్ళ క్కొగదనోయీ ॥ వంటుండిలేందొగదనోయీ ।

భావము : శిష్యా : ఒకటికి దాపల సున్న పెట్టినవొలది ఏదయినది అని గురుని ప్రశ్న. పది, వంద యాలాగున లెక్క పెరిగినది అని శిష్యుని జవాబు, అయితే ఆవకటికి వలపల సున్నా పెట్టినచో ఆప్పుడేమయినది ? అని గురుని ప్రశ్న లెక్క ఉళ్ళక్కి అయినది అని శిష్యుని జవాబు, ఒకటి ఉండికూడ ఒకటి అనుటకు గాని పది అనుటకుగాని వీలులేకుండగ లెక్క ఉళ్ళక్కి అయినది. యీ విధముగానే యెరుక, తనకు పరముగానున్న పరిపూర్ణమును చూచినచో, తానుండి లేకపోవును. దానితో ఏతంటా అు లేకుండగ పోవును. అని గురుమూర్తి శిష్యునితో చెప్పెను.

విశేషభావము : ఒంటుకు దాపల అంటే ఒకటి (10) వేసి ఆ ఒకటికి ఎడమచేతిపై పు సున్న పెట్టినచో అ అంతె పది అయి లెక్క పెరుగుచున్నది ఆ ఒకటికి వలపల అనగా కుడిచేతి ప్రక్క సున్న పెట్టినచో (010) లెక్క ఉళ్ళక్కి అయినది. మరొకవిధముగా ఒకటివేసి (01) సున్నా పెడితే, శిష్యుడు గురుమూర్తికి ఎదురుగా ఉండుటచే దాపలసున్నా అయి లెక్క పెరిగినది అని శిష్యుని జవాబు. అట్లే ఒకటివేసి వెలపలసున్నా పెట్టినచో (10) శిష్యుడు గురు మూర్తికి ఎదురుగా ఉన్న కారణముచే లెక్క ఉళ్ళక్కి అయినదని శిష్యుని జవాబుగా గుర్తించవలెను. ఈ పద్యములో “తంటాదీరును చూడు దానివలెనే యెరుక కంటె బయలును” అన్న వాక్యమును, “తంటాదీరును చూడు దానివలెనే యెరుక బయలునుకంటె” అని అర్థవంతముగా గుర్తించవలెను. యెరుక బయలును చూచినచో యెరుక లేకపోవును అని భావము. తాను ఉండి లేకపోవును. అనగా! ఉన్నప్పటికి దానికి రెండుపై పుల సున్నాలు ఉండుటచే (ఒకటి) అనిగాని 10 అనిగాని అనలేము. ఒకటి ఉండిలేనదగుచున్నది ఇక్కడ 1 అనునది అత్మ దానికి కుడి ప్రక్క సున్నాలు జగత్తు (జగత్తు

మిథ్యా రూపకనుక). ఆపప్పుడు ఆత్మ యొక్క తంటాలు పెరిగిపోవు చున్నది. కాని ఆత్మకు ఎడమప్రక్కన సున్నా పరిపూర్ణము. ఆత్మ పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మను గుఱుము. ఖతా అవలోకనము చేసినచో తాను ఉండి లేకపోవును. అని భావము.

— —

89) యెరుకొక్కటండెనేనియు । యెరుకే యీ విశ్వరూప మేర్పడదాల్పున్ । యెరుకొక్కటి లేకుండిన । యెరుకైన ప్రపంచ మున్న దెవెరెరిగే రికనూ ॥ లేదననైన నెవరుండే రికనూ ॥ పరిపూర్ణ మైనట్టి బయలుండ గనిపెట్టి । గురుని వాక్యముబట్టి గురుతూబో గొట్టితే ॥ యెవరెరిగే రికనూ । లేదననైన నెవరుండే రికనూ ॥

భావము : శిష్యా! యెరుక ఒక్కటి యున్నచో ఆయెరుకే యీ చరాచర విశ్వరూప గా ఏర్పడుచున్నది. ఆయెరుకే లేక పోయినచో ప్రపంచమున్నదని యెరుక, ప్రపంచములు లేవని చెప్పేవారైన ఉందురా? (“నగా అట్లుచెప్పేవారలేరు అని అర్థము) సర్వే సర్వత్రా అంతటా నిండియున్న బట్టబయలును గురుము ఖతా ఉన్నదని గుర్తించి, గురువాక్యమైన దోడశీమంత్రము చే అన్నిటిని యెరిగే గుర్తు (నేను) లేకుండా పోయినచో, పరిపూర్ణమున్నదనికాని ప్రపంచమైన యెరుక లేదనిగాని చెప్పేవారులేరు.

విశేషభావము : యెరుక అనగా నేను. నేను ఉండే సమస్త ప్రపంచము యేర్పడుచున్నది. సమస్త ప్రపంచము నేనే. “మయిసర్వం ప్రతిష్ఠితమ్. అట్టి “నేను” గురువాక్యముచే లేకుండా పోయినచో నేనులేను అనిగాని, పరిపూర్ణమున్నదనిగాని, ప్రపంచము లేదనిగాని, చెప్పేవారెవరు ఉండరు. చెప్పే యెరుకలేదు గనుక అట్లు చెప్పుటకు పలుకాదు. కాని పరిపూర్ణ మాత్రము ఉండును. అయినా అది ఉన్నదని చెప్పుటకు “నేను” లేనని భావము.

90) తెలుపు మృదుత్వము మధురము । గల పస్తువు చక్కెరనుచు గనుగొన్నట్లు । తెలివి శరీర జగములు । గలపస్తువు బిందువునుచు గనుగొనదాదా ॥ నేదెల్పితే వినినమ్మరాదా ॥ తెలివితే బయలుండ దెలిశి యీ తెలివిని । తెలివితేతనెపట్టి తీసివెయ్యరాదా ॥ కనుగొనరాదా । నేదెల్పితే వినినమ్మరాదా ॥

బాపము : శిష్యా : తెలుపు, మృదుత్వము, మధురము ఈ మూడు గలిసిన పదార్థము చక్కెర అని తెలుసుకొన్నట్లుగా జ్ఞాత-విరిగే-శరీరము-జగత్తు ఈమూడు కలిసినవే బిందువు (విరుక) అని తెలుసుకొనుము. యీ విషయముగా తెలియజేయుచున్నాను. వినినమ్ముము. గుర్తించే తెలివితేతనే పరిపూర్ణమున్నదని తెలిసి, అధిష్ఠానమైన గుర్తును (తెలివిని) పట్టితీసివేసినచో సమస్తము లేకుండాపోవును. నేచెప్పిన యీ విషయమును నమ్మి విచారించి చూడుము.

విశేషబాపము : అధిష్ఠానమైన జ్ఞాత గుర్తించే శరీరము (జ్ఞానము) జగత్తు ఈమూడును కలిసినదే యెరుక. అందు యీ మూడు విడబడకుండా ఉండును. కనుకనే దీనిని త్రిశక్త్యాత్మక మున్నారు, కనుకనే సృష్టి స్థితిలయములతో కూడిన జగత్తు అసి ధారగ జరుగుచునేయుండును. యీ యెరుక పింతాండములో “నేను” సహస్రారస్థానము. అప్పుట గుర్తించే లక్షణము లేదు. అందుచే దానిని యెరుకలేని యెరుక అని అందురు. ఆదేతెలివి. భూమధ్య స్థానమందు ఆయెరుక ప్రతిబింబితమై ప్రకృత్యాత్మ యనుపేరుతో సమస్తమును తెలుసుకొనుచున్నది. ఇదియును తెలివియే. యీ తెలివితేతనే గురుముఖతా పరిపూర్ణమున్నదని తెలుసుకొని, గురువాక్యమైన పోదశీ మంత్రముచే సహస్రార

మందున్న తెలివిని కూడ లేనిదని తెలిసి తానియందు భ్రాంతివిడచి
అరూఢత్వము పొందినచో యిక యేమియు ఉండదు. తెలివిచేతనే
తెలివిని పట్టితీసివేయడమనగా, తెలివిచేతనే (యెరుకచేతనే) పరి
పూర్ణమున్నదని తెలిసి, సహ స్రారమందున్న అధిష్ఠానస్వరూపమైన
“గుర్తు” తెలివి, లేనిదని తెలసుకొని దానియందు భ్రాంతిలేకుండుట
అని భావము. అదే లేకపోతే దానివల్ల కలిగిన సమస్తము లేక
పోవునుగదా :

— —

91) లేనెరుక బయలులోపల । తానై తనకేసునడిన తన
మూలమునే । తానెరుగదలచినప్పుడు । తానేలేకుండు దృష్టాంతము
వినుమిచటా ॥ కలదోచదె తనకై తానెచటా ॥ తానై తోచినకల తన
మేల్కొగన బోతె । తానే తనకులేదు తగియున్నదీ దృష్టాం॥ తము
వినుమిచటా । గలదోచదెతనకై తానెచటా ॥

భావము : శిష్యా : యీలే నెరుక పరిపూర్ణము లోపల
తనకై తానుగా యేర్పడినది. అట్లు యేర్పడిన యెరుక తనకు
మూలమేది అని చక్కగా విచారించదలచినప్పుడు, తానే లేకుండ
పోవుచున్నది. ఇందుకు ఒక దృష్టాంతము ఇత్తుట వినుము.
యెచ్చటై నను కల తనంతతానుగానే యేర్పడుచున్నది. అట్టి కల
తనకు ముందున్న మేల్కొను గనతోతే తానే లేకపోవుచున్నదిగదా!
యీ దృష్టాంతము సరిపోవుచున్నదికదా !

— —

92) చచ్చుట పుట్టుట మేలుక । వచ్చుట గాఢా శుశుప్తి
వచ్చుటలీనా । లగ్నము సహజ మెరుకకు పొచ్చుము యీ ఎరుక

నిల్వ బోదుమాయప్పా ॥ అచలము కిట్లులేదుగదప్పా ॥ మచ్చీకతో
రెంటి మర్మాము నీకిప్పు । డెచ్చుగజెప్పితి నెరుగు మెరుకనిల్వ ।
బోదుమాయప్పా । అచలముకిట్లు లేదుగదప్పా ॥

భావము : శిష్యా : చచ్చుట, పుట్టుట, మేల్కొనడట,
గాఢసుషుప్తి పొందుట, అను యీ నాలుగు యెరుకకు సహజలక్షణ
ములు. నాతండ్రి : యీ కపటపు యెరుక శాశ్వతముగాదు. తాని
పరిపూర్ణమనకు పైన చెప్పిన అక్షణము తేలియులేవు. సీమిడ
ప్రేమతో యెరుకపరి పూర్ణముల యొక్క మర్మము నీకిప్పుడు
బాగుగ తెలియజెప్పితిని. చక్కగా తెలిసికొనుము.

93) యెరుకను కలలో పురుషుని । యెరుకే యీ విశ్వ
మగుచు యేర్పడుకలగా । యెరుక బయలుగని తాలేం । దెరిగిన
నెరుకకది మేల్కొనినమ్ములెస్సా ॥ యెరుకతో పొందువదులతె
పిస్సా ॥ యెరుకనెకలనీకు యెప్పుడుదోతితె ॥ యెరుకలేందనుమేల్కొ
నెరుగుమప్పుడు చాలు యిది నమ్ములెస్సా । యెరుకతో పొందు
వమలదెపిస్సా ॥

(పొచ్చుము=కపటపు, పిస్సా=అవివేకము)

భావము : శిష్యా : యెరుక అనే కలలోనివానికి ఆ యెరు
కయే విశ్వరూపమై కలగా యేర్పడుచున్నది. అట్టి యెరుక పరి
పూర్ణమున్నదనియు, తానే లేననియు తెలిసికొనినచో యెరుక అనే
కలకు అదియే మేల్కొ. ఈవిషయము చక్కగా వమ్ముము. ఇంకా
యీ యెరుకతో కూటమి పదలకపోతే అది నీ అవివేకమే. యెరుక
అనే భ్రమ (కల) అది నీకు యెప్పుడు కలిగితే, అప్పుడు యీ
యెరుకలేనిదనే మేల్కొను గుర్తించితే చాలు, అభ్రమ లేకందా
పోతుంది. యిది బాగుగా నమ్ముము.

94) చిత్తరువు రంగుగోడల । నెత్తెరగున దెలిసిరావో
నీవిప్పుడు నీ । చిత్తమున జగము నెరుకను । పుత్తబయల్

నట్లు దెలయుమూ హోతోడుతనూ ॥ తెలిసివిడువుమూ హోజగములను ॥
అత్తైరగునజేస్తే అవలిమాటను ॥ యిత్తైరగని తెలియు నెవరుండే
రలుమీద ॥ నూహోతోడుతనూ ॥ తెలిసి విడువుమూ హోజగములనూ ॥

బాపము : శిష్యా : చిత్రము (బొమ్మ), రంగు, గోడ
అజేవి యేలాగున ఉన్నవి? అనగా గోడపైన రంగుతో బొమ్మ
గీయుబడినది. అట్లే జగత్తు, యెరుక, ఉత్తమములను మూటికి మన
స్సులో ఉహతో సరిపెట్టుకొనుము. అనగా ఎట్టి మార్పులేని స్వచ్ఛ
మైన గోడమీద, రంగుచే, చిత్రవిచిత్ర మైన బొమ్మలు ఏర్పడినవి.
రంగు, బొమ్మలు ఎప్పటికైనా పోయేవే. గోడమాత్రము ఎప్పుడూ
ఉండిను, దానికే వికారములేదుకదా : అట్లే అవివారమైన ఉత్త
మములలో (పరిపూర్ణములో) ఎరుకచే (రంగు) చిత్ర విచిత్రమైన
జగత్తు (బొమ్మలు) ఏర్పడుచున్నవి. బొమ్మలు-ఎరుక, లేక ఏర్ప
డినవే. అవిలేకుండా పోయేవే. కాని పరిపూర్ణము మాత్రము స్థిర
మగుగా వికారమేమియు లేకుండగ ఉండును. ఈజగమును చక్కగా
గుర్తెరిగి ఎరుక జగములను విడచిపెట్టుము. అవిధముగా ఎరుక
జగత్తులను విడచి నతదుపరి (అవలిమాట) పరిపూర్ణము ఇట్టిదని
ఎవరు గుర్తించుటకున్నారు? ఎరికలేకపోయినచో పరిపూర్ణము
ఇట్టిదని చెప్పేవారులేరని బాపము.

91) పరిపూర్ణములో లేనిదె, ఎరుకొక్కటిదో తనను యెరి
గిన మృషగా, యెరుకే విడచునదెట్లన, కరములు తమ పనులు
తామె గడపూనట్లుగనూ ॥ యిది గాకుంటె కలదింకోటివిను ॥ మరి
కానిధామాట మంచిదీమాటని, పరిపారివిధములు నలుకెపలుకులపని॥
గడుపునట్లుగనూ ॥ యిదిగాకుంటె కలదింకోటివిను ॥

బాపము : శిష్యా : పరిపూర్ణములో లేనియెరుక ఒక్కటి బోచినది, అట్టిలేనియెరుక తాను మృష (లేనిదే ఏర్పడుట) యని విచారణచే తెలిసికొనినవో, తనకుతానే లేకపోవును. అదేలాగున ననగా-చేతులు యిచ్చుట, పుచ్చుకొనుటయున్ను, అలాగే నోటితో యిది మంచిమాట అని, చెడుమాట అని పలికినట్లుగా తెలియుము. అనగా ఇచ్చుట-పుచ్చుకొనుట రెండు భిన్నమైన పనులు ఒకే ఆపయనముచే చేసినట్లుగా, యెరుకే - పరిపూర్ణమున్నదని తెలియ నప్పుడు తాను శాశ్వతమని తలచినది. ఆయెరుకే-పరిపూర్ణమున్నదని తెలిసిప్పుడు తానులేనని లేకపోవున్నది. యీ రెండుపనులు ఎదుకకే జరుగునని భావము.

96) తలయెత్తి చూడజాలునె । అలచీకటి యెదుటనిల్చి
అజ్ఞాపుకళన్ । కలవచ్చి మేల్కొనదున । గల చేష్టలమోలనిల్చి
కనుగొన గలదా ॥ అట్లనె యెరుక కనుగొనగలదా ॥ యిలలో
సద్గురుబోధ నెరుగని నరునిచే । ప్థలు గంటెనుశ్శక్కి సద్గురుబోధాట॥
కనుగొనగలదా : అట్లనె యెరుక కనుగొనగలదా ॥

బాపము : శిష్యా : చీకటి మూర్ఖుని ప్రకాశమును ఎదుట నిల్చి తలయెత్తి చూడగలదా ? అట్లే మేల్కొనదున చేసినపనులు ముందుగా-కలలో చేసినపనులు వచ్చి చూడగలవా ? అవిభముగానే యెరుక, పరిపూర్ణమును కనుగొనగలదా ? యిలలో సద్గురు బోధస్థితి నొందిన నరుని సమస్త కర్మలు (చేష్టలు) ఉశ్శక్తి, అనగా తేనివే యని భావము. (యీ పద్యముతో-“అట్లనె యెరుక యిలలో సద్గురుబోధ కనుగొనగలదా, సద్గురుబోట నెరుగని నరుని చేష్టలు, సద్గురుబోధాప గంటె నుశ్శక్తి” అని దండాన్వయము చేసికొన వలయును.

97) అంటదుకల మేల్కనుమే । ల్కంటడు కలనెన్నటికిని
కమనిశ్చయమే । రెంటి క్రియగుర్తు బయలుల । రెంటిని రెండంట
కుండు, రెండ్రెంటిలోనూ ॥ కలయెరుకాళి రెండూ మిధ్యేనూ ॥
దంటాగమేల్క బయలుంటావెప్పటికెరిగి । గెంటుమాపై రెంట రెంటి
కల యెరుకాల ॥ రెండ్రెంటిలోనూ । కల యెరుకాళి రెండూ
మిధ్యేనూ ॥

బొవము : శిష్యా : కలమేల్కను, మేల్క-కలను ఎన్న
టికి ఒకదానిని మరొకటి చూడదు. ఇది నిశ్చయము. ఆ రెండివలెనే
యెరుక-బయలులు రెండూకూడ, ఒకదానిని మరొకటి చూడలేవు.
కల-మేల్క, యెరుక-బయలు, అను రెండు జంటలలోను, కల-
యెరుకలు రెండూ మిధ్యే, అనగా లేనిదే ఉన్నట్లుగా తోచబడినవే.
మేల్క-బయలులు ఎప్పటికి ఉండేవేయని తెలుసుకొని, కల-
యెరుకల జంటను లేనివని విడచిపెట్టుము.

(దంటగ - జంటగ)

98) యెరుగదు సుషుప్తి జాగృత । నితవంద సుషుప్తి రెంటి
నెరుగును మేల్క । ట్లరయగ బయలెరుకల రెం । ట్లరగడు
బయలెరుక రెంటి నెరుగుచునుండూ ॥ గురుముఖమున నెరిగి యీ
రెండూ ॥ తిరముగ నెరుకను తీసివేసితెజాలు । పరులునేననియేడి
పలుకే లేకుండూ ॥ నిట్లెరుగుచునుండూ । గురుముఖమున నెరిగి
యీ రెండూ ॥

బొవము : శిష్యా! గాఢసుషుప్తి-సుషుప్తిజాగ్రదలరెంటిని
ఎరుగదు. మేల్క-జాగృతను, సుషుప్తి నిరెంటినికూడఎరుగునుకదా ।

అట్లే బయలు (పరిపూర్ణము) బయలును, ఎరుకను రెంటిని ఎరుగదు ఎరుక-బయలును, ఎరుకను రెంటిని ఎరుగును. గురుముఖముగా యీ యెరుక బయలులను చక్కగా తెలిసికొని, నిశ్చయముగా ఎరుకలేనిదని తీసివేసినచో చాలును. ఇతరులు, నేననే మాటలేమీ లేకుండగపోవును. ఈ విధముగా గురుముఖముగా తెలిసికొనుము.

విశేషబావము : ఇరవంద సుషుప్తి అనగా గాఢనిద్రలో ఉన్నవ్యక్తి తననుగాని, జాగ్రదవస్థలోనున్నవానినిగాని ఎరుగవలెగానే, పరిపూర్ణము తననుగాని, ఎరుకనుగాని ఎరుగదు. గుర్తించలేదు, కనుకనే పరిపూర్ణమునకు “శుద్ధి సుషుప్తి దృష్టాంతం” అన్నారు శ్రీధరస్వాములవారు. కాని ఎరుక కూత్రము తనయొక్క స్థితిని, పరిపూర్ణమును గుర్తించగలదు. జాగ్రదవస్థలోయున్నవ్యక్తి సుషుప్తి అవస్థలో ఉన్నవ్యక్తిని, తననుకూడగుర్తించగలడుకదా! కనుక యిట్టిపరిపూర్ణమును గురుకరుణతో. గురుముఖముగామాత్రమే తెలిసి కొనగలము. అన్యథా తెలియబడునదికాదు. కనుక యీ పద్యములో “గురుముఖమున నెరిగి యీ రెండూ” అన్నారు కృష్ణప్రభువులు. అట్టి యెరుక, పరిపూర్ణములో లేనిదే కలవలె తోచబడినదని చక్కగా విమర్శించి తెలుసుకొని, లేని యెరుక లేదని వానియందు భ్రాంతిలేకుండాపోవుటవలన, నేను-వరులు అనేమాట లేకుండును. అనగా అత్మ సత్యమైనదని, జగత్తు మిథ్యయనే రెండు మాటలు లేకుండాపోవును అని అర్థము.

— —

99) సంకల్పములేనిదెని . స్పృంకల్పములోన దోచు చను దోచుచనున్ . సంకల్పమే తప్పన నిస్పృంకల్పమునెరిగెనేని చను తాలేననుచూ || నిస్పృంకల్పమును నిల్చేదనుచూ . సంకల్పించుట

కింక సంకల్ప మేదిని । స్సంకల్ప మందిటు సంకల్ప మెరిగితే ॥
చనుతాలేననుచూ । నిస్సంకల్పమును నిల్చేదనుచూ ॥

భావము : శిష్య : యెరుక లేనిదే పరిపూర్ణములో తోచి గతించుట, తిరిగి జనించుట, గతించుట జరుగుచుండును. అట్టి యెరుక చటుక్కున పరిపూర్ణమున్నదని ఎరిగినచో, పరిపూర్ణమె శాశ్వతమైనదని, అందు తనలేమిని తెలిసికొని తానేలేకుండాపోవును. అవిధముగా యెరుక లేకపోయిన పిదప, తానులేననిగాని, పరిపూర్ణమున్నదనిగాని సంకల్పించుటకు ఎరుక లేదుగదా :

విశేషభావము : ఈ పద్యములో “సంకల్పము” అను పదమునకు “ఎరుక” అని అర్థము చెప్పవలెను. అతోచన అను అర్థము చెప్పరాదు. కృష్ణప్రభువులు తమ కిలవ కందార్థములో ఎరుకపేర్లు వివరించుచు. “సంకల్ప మంచని నాయిచ్చనినన్” అన్నారు. కనుక సంకల్పమనగా యెరుక. అనినచో నిస్సంకల్ప మనగా యెరుకకు వ్యతిరేకమైనది-పరిపూర్ణము అని అర్థము చెప్పవలెను. కనుక యీ పద్యమును “యెరుక లేనిదే పరిపూర్ణములో నదోచుచనుదోచనున్ । యెరుక తప్పన (చటుక్కున) పరిపూర్ణము నెరిగినేరి, చనుతాలేననుచూ । పరిపూర్ణమును నిల్చేదనుచూ । సంకల్పించుట కింక యెరుకేది । పరిపూర్ణమందిట్లు యెరుక యెరిగితే । చనుతాలేననుచు । పరిపూర్ణమును నిల్చేదనుచూ” అని అర్థము చేయవలెను.

— 0 —

100) యెరుక తనకు దానిడిపో । దెరుకను విడిపించలేరు యెప్పుడు ధాత్రిన్ । గురుదొకడుదప్ప గురునకు । పరిచర్యయొనర్చి బోధ పద్ధతివినినన్ ॥ తిరిగిరాని పద్ధతి గనినన్ ॥ పరిపూర్ణ మెరుక

యేర్పరుచ నెడుకలేక । హరిని స్వప్నముగన్న కరి మ్రగ్గినబొయీ॥
పద్మావినినన్ । తిరిగిరాని పద్మాతి గనినన్ ॥

బావము : శిష్యా : యెరుక తనంతట తానుగా పోదు. భూమిపై గురుమూర్తి ఒక్కడు తప్ప మరెవ్వరును యెరుకను విడిపించలేరు. కనుక గురుమూర్తికి చక్కగ సవర్య యొనర్చి బోధను, తిరిగి జన్మకురాని వద్దతిని తెలిసికొనవలెను. అట్లు పరిపూర్ణమును, యెరుకను అపరోక్షముగా తెలుసుకొనినచో, ఏనుగు తనకంటే సింహమును చూచి మరణించినట్లుగా, యెరుక తనకుతానే లేకపోవును.

విశేషబావము : “శాస్త్రజ్ఞోపి స్వాతంత్ర్యే బ్రహ్మజ్ఞానా (4)
న్యేషణం నకుర్యాత్” అన్నట్లుగా పరిపూర్ణమును తనంతటతానుగా ఎవ్వరును తెలిసికొనలేరు, అట్టి యెరుకను స్వాతంత్ర్యజ్ఞానముచే ఎవ్వరును విడువలేరు. గురుకరుణచే మాత్రమే పరిపూర్ణము, తెలియబడుట, యెరుక లేకపోవుట యీ రెండు ఒక్కసారిగానే జరుగును. గావున గురుమూర్తికి కరుణపుట్టులాగున సవర్యలు చేయువలెను. కనుకనే “గురుశుశ్రూషయావిద్య” అన్నారు గురు శుశ్రూషచే మాత్రమే బోధస్థితి కుడరగలదు. పరిపూర్ణము - ధైర్యము యీ రెండు శిష్యుడు దృఢముగా తెలియులాగున గురుమూర్తి చెప్పి శిష్యునికి అపరోక్షజ్ఞానము కలిగించవలెను. ఇందులో ఎంత మాత్రము సంశయము వశికిరాదు. అట్టి దృఢనిశ్చయముచేతనే ఎరుక బ్రాంతి నశించును. ఎట్లాగా సింహమును ఏనుగు తనస్వప్నములో గనినంతమాత్రమున ఏనుగు చనిపోవును. ఇతి ఆర్యక్తి. అట్లే పరిపూర్ణము ఉన్నదని గుర్తించిన ఎరుక, తనంత తానుగానే

లేకుండాపోవును. పరిపూర్ణము ఉన్నదని, ఏడుకలేదని దృఢత్వము కలిగినచో బోధస్థితికుదిరి ఎరుకతేమిండాపోవును. ఈ నిర్ణయము అట్టివారికి మాత్రమే తెలియును. అన్యులకు తెలియదు. కనుక సింహము ఏనుగ స్వప్నములో కని చనిపోయినదను ఆర్వోక్తి వలెనే శిష్యుడుకూడ సద్గురు బోధయందు దృఢమైన నమ్మకముకల్గి తెలిసి కొని అట్టిబోధస్థితి గురుకరుణచే పొందిన వెంటనే ఎరుకలేకుండా పోవును. అని గ్రహించవలెను.

— —

101) అపరోక్షమౌనమనుజుల । కుపరోక్షంబైన బయలు గురుకృప లేకన్ । అపరోక్షమౌను మనుజుల । కుపరోక్షంబైన బయలు గురుకృపకలుగా ॥ కీలదె లేని యెరుకతా తొలగా ॥ విప రీతమౌ బుద్ధి విడచి నీవెప్పుడు । ఉపచారములు జేయుచుండుము గురునీకి । గురుకృపకలుగా । కీలదె లేని యెరుకతా తొలగా ॥

బావము : శిష్యా : పరోక్షమైన (ప్రత్యక్షముగా లేని) పరిపూర్ణము గురుకృప లేకున్నచో, మనుజులకు ప్రత్యక్షముగా (అపరోక్షముగా) తెలియబడునా ? గురుకృప కలిగిన మనుజులకు ప్రత్యక్షముగా తెలియబడును. పరిపూర్ణము ప్రత్యక్షముగా తెలియ బడిన వెంటనే ఎరుక తేమిండా పోవును. కనుక లేని యెరుక లేకుండా పోవలెనన్నచో “గురుకృప కావలయును. అన్నదే అసలు రహస్యము. అందుచే విపరీతబుద్ధిని విడచి గురుకరుణ కలుగుటకై గురుమూర్తి కెప్పుడునూ ఉపచారములు జేయుచుండుము.

విశేషబావము : అపరోక్షమనగా - ప్రత్యక్షభావము కలు గుట నిస్సందేహముగా వస్తువు యెడల వస్తు నిశ్చయజ్ఞానము కలు గుట. యెరుక అనగా నేదో, పరిపూర్ణమనగా నేదో, యీరెండూ అప

రోక్షముగా (వస్తు నిశ్చయముగా) తెలియబడాలి అని ఈశ్వర్యము లోని భావము. పరోక్షభావము కేవలము వాచాజానమును మాత్రమే కలిగించును. అపరోక్షజ్ఞానము కలుగునంతవరకు సంశయము, అసంభావన, విపత భావనలు నశించవు. అనగా ఇది త్రాడా ? పామా ? సంశయము. వెంటనే భయముచే ఇది పామే అను అసంభావన కలుగును. ఆవెంటనే దానిని తొలగించుటకు జనసమీకరణ, కత్రిలు మొదలగునవి తెచ్చుట అను విపరీత భావన కలుగును. అట్లు చేరిన జనాభాలో ఒకానొక వ్యక్తి తాగిడు, పాములయందు అపరోక్షజ్ఞానము కలిగినవాడుకంగారు పడవద్దని చెప్పి, పాముగా భ్రమించిన ఆతాగిడును చేతితో తీసి అందరకూ చూపించగా వచ్చిన వారితోపాటు మొట్టమొదలుగా సంశయించిన వ్యక్తిగూడ, ఇది పాము కాదు తాగిడేయని నిశ్చయజ్ఞానము కలుగును. అతనికి అక్షణమందే సంశయము, అసంభావన, విపరీత భావనలు మూడు కూడ పూర్తిగా నశించును. అపగా వస్తువునందు అపరోక్ష జ్ఞానము కలుగనంతవద్దు సంశయము నశించదు అని భావము. అట్టివిధము గనే యెరుక-పరిపూర్ణముల రెంటియందు అపరోక్షజ్ఞానము కలుగు లాగున శిష్యుడు గురుమూర్తికి పరిచర్యలు చేస్తూ, విద్యను అభ్యసించవలెను. శాస్త్రములలో ఎరుకనే పరిపూర్ణముగా చెప్పుబడినది. (4) అదే సద సత్పదార్థము, అట్టి సద సత్పదార్థము కానిది, రసమన దగనిది మాత్రమే పరిపూరమని, సదసత్పదార్థమే యెరుక అని కేటాయించి తెలిసి, అట్టి పరిపూర్ణమైన అన్నదని, దానందు యెరుక యేకాలమందున లేదను దృఢజ్ఞానముచే బోధస్థితిని పొందుటయే, అపరోక్షజ్ఞానము కలుగుట, ఇది కేవలము గురుకంఠచే మాత్రమే కలుగును. గురుకరుణ అనగా నిజమునకు ఈమానుష సురుపు యొక్క దయ అని చెప్పరాదు. అఖండ గురుస్వరూపమేది

కలదో దానియొక్క కరుణ, దానికి దయకలుగుట అనగా ఆగుట స్వరూపమునకు అనినమీపస్తుతే శిష్యుడుండుట వలన అఖండ జ్ఞానము కలుగును. అనగా శిష్యుడు అఖండ గురుస్వరూపమును ధ్యానించుచు నిత్యము అనుష్ఠానము చేయుచుండుటచే అట్టి ప్రజ్ఞ ఏర్పడును. అయినను అట్టి ప్రజ్ఞ ఈమానుష గురుస్వరూపము ద్వారా మాత్రమే పొందవలెను. అందుచే అట్టి అఖండ గురు స్వరూపమును లక్ష్యార్థముగాను, మానుష గురుస్వరూపము వాచార్థముగా చేసుకొని శ్రవణ మనన నిధిధ్యాసలచేతను, అనుష్ఠానము చేతను మానుషగురుమూర్తికి సేవలు చేస్తూ అట్టి అఖండ జ్ఞానము పొందినచో పరిపూర్ణము ప్రత్యక్షముగ తెలియబడి, ఎరుకలేకుండా పోవును. అందుకే ఈపద్యములో “విపరీత బుద్ధిని విడచి ఉపచారములు చేయుము గురునికి “అన్నారు. అనగాగురుమూర్తిని మానుష మూర్తిగా చూడక, కేవల పరబ్రహ్మ స్వరూపముగా గుర్తించి పోడశ దైవోపచారములచేత మానుషగురుమూర్తికి పూజాదులు చేయుచుండవలెనని ఈపద్యముయొక్క భావము.

— —

102) నేనెవ్వడనను జీవుడు । నేనే నను శివుడు యీరెండన కన్ । తానుండున చలము వీటి । నినేనెరిగినను పైవీనేనెట్లనినీ ॥ నేననుకున్న తానెట్లనినీ । నేనన్నతాంట్లోనే నీనాప్రసంగాము । లేనన్నదాంట్లోనే తలపోయవలె నిట్లు ॥ నేనట్లనినీ । నేననుకున్న తానెట్లనినీ ॥

భావము : శిష్యా! జీవుడు-నేనెవ్వడను? అంతా ఆపరమాత్మ డయ అని భావించును. కాని నేనే-నేను అహమేవబ్రహ్మ, నావల్లనే సమస్తము, నాకు పైన ఏమీ లేదు అనుకొంటాడు

శివుడు. కాని పరిపూర్ణము-నేను జీవుడని కాని, నేను శివుడనని కాని అనదు. ఈజీవ, శివ, పరిపూర్ణములను చక్కగా తెలిసికొన్నచో పైది అనగా నేను జీవుడననిగాని, శివుడననిగాని. అనగలవా ? ఈరెండు అనలేవు అని భావము. నేను అన్నా, నీవు అన్నా (శివుడు-జీవుడు) ఈరెండూ నేనే. ఆపరిపూర్ణముతో నేనే అనగా యెరుకే ఈశ్వరుడుగను, జీవునిగను అనేకముగా ప్రమించుచున్నది.

విశేష బాపము : జీవుడు-అజ్ఞానము, ఈశ్వరుడు-జ్ఞానము అజ్ఞానముచే జీవుడు-“నేను కేవలము పాత్రధారిని, సూత్రధారి ఆ పరమాత్మ, ఈశ్వరుడు. ఈజగన్నాటకమునకు నేను కర్తనుగాను. కర్మబద్ధుడననుకుంటాడు అజ్ఞానముచే జీవుడు. కాని జ్ఞాని అయిరవాడు “అహమేవబ్రహ్మ” అంతయు నేనే. మమాత్మా సర్వభూతాత్మా, నేను బద్ధుడను కాను. జీవుడను కాను. ఈశ్వరుడే నేను. అని అనుకుంటాడు. కాని పరిపూర్ణము మాత్రము పలుకు (భావము) లేనిది. కనుక నేను అనదు. అహం లేనిది, జీవేశ్వరుల విషయము ఎంతమాత్రము తెలియనిది. కనుక జీవుడనని, ఈశ్వరుడని అనుకొనేది అహమే, నేనే. ఇట్టి “నేను” పరిపూర్ణమందు లేక తోచబడినదని భావము.

103) తొర్రలు తొమ్మిదిగలమే । న్మర్రికి యొకరెంటిలోన
మర్రలు నాల్గొం । డెర్రది తెల్లది నల్లది । కర్రది దానగ్రమందు
గల దొక్కతూటూ ॥ అది యెరుకనె పులుగుండేచోటూ ॥ కుర్రా
గురుబోధనె గొడ్డాలిచేబూని । మర్రపులుగుల రెంటి మలచికొట్టర
పోనీ ॥ కలదొక్కతూటూ । అది యెరుకనె పులుగుండేచోటూ ॥

పులుసు = పక్షి :
473

బావము : శిష్యా : తొమ్మిది శతద్రుములుగల ఈ శరీర మనే ముద్రిచెట్టుకు రెండు రంద్రములతో ఎరుపు, తెలుపు, నీలము బూడిదరంగు అనునాల్గు తంగులతోకూడి దాని మధ్య కుండు ఒక అతిసూక్ష్మమైన తూటు (రంద్రము) కలదు. అదేయెరుకనే వక్షి యుండేచోటు. శిష్యా : గురుబోధనే గొడ్డలి తేతబూని (పోడశాక్షరి మంత్రముచే) ముద్రిచెటును, దానందున్న పక్షిని రెంటిని కూడ కొట్టినచో రెండూ లేకుండాపోవును.

మలచి = దొలచి

విశేషబావము : నవరంద్రములతోకూడిన ఈదేహమనే ముద్రిచెట్టుకు ఒక రెండు తొర్రలు అనగా నేత్రములంతు ఎరుపు, తెలుపు, సుస్థిల, బూడిదవర్ణముతో కూడిన 4 అవరణములతోకూడిన కంటి గుర్తిండుకలదు. ఎరుపు-భూతత్వము, తెలుపు-జలతత్వము, నీలము - అగ్ని తత్వము, బూడిదరంగు - వాయుతత్వము! అందు మధ్యగా తూటు అనగా సన్నని గొట్టమువలె రంద్రము ఆకాశ తత్వము. అందులో ఆపోజ్యోతి తత్వము. ఇదే యెరుక అనే వక్షి. శరీరమును విడిచి ఎగిరిపోయేది కనుక "పక్షి" అన్నారు. ఈ యెరుకయే "గుర్తు" ఎరిగే శరీరమే - ముద్రిచెట్టు. ముద్రిచెట్టుడుడల అనేకముగా దింపి తాల పరిదేశము వ్యాపించి పెనుగాలులకు సైతము పడిపోక నిలచుండును. అట్లే ఈఎరిగే శరీరము నేను నాది అనే ముప్పుకారమునే ఊడలచే అనేక కర్మలు చేయుచు ఎన్నటికి నశించక తిరిగి, తిరిగి జన్మకువచ్చుచున్నది. అందుచే దీనిని ముద్రి చెట్టుతో పోలికచేసిరి. కనుక గురుమంత్రమునే గొడ్డలితో ముద్రిసి, పుట్టుగును రెంటిని అనగా గుర్తు, ఎరిగే శరీరము - గుర్తెరిగే శతీశు లేదని, పోడశాక్షరి మంత్ర విచారణచే దృఢ పక్షి అర్పాడమగుటయే

నులచిత్తోట్టట అనగా దొలచి దొలచి తొట్టమన్నాడు. అంత యెరుకనే
దేహి-దేహములు రెండును లేకపోవును.

— —

104) తనువుతొవచ్చిన యెరుకే । తనువును తనువనుచు
తనను తానని యెరుగున్ । తనువును బాసిన మీదట తననా వేహ
మును రెంట్టి తానెరుగదపుడూ ॥ అది గనుక తానేలేదెపుడూ ॥
అనుమాన తహితమిందచలామున్నది కంటె । తన మాట తలపోయె
తనకె సిగ్గయి తనను ॥ తానెరుగదపుడూ । అదిగనుక తానేనే
లేదెపుడూ ॥

బాపము : శరీరముతో వచ్చిన యెరుకయే శరీరమును
మిథ్యయని, తాను శాశ్వతమైన బ్రహ్మమని తలపోయుచుండును.
అ యెరుక శరీరమును విడిచినపుడు తన్నుగాని తనశరీరమును
గాని గుర్తించలేదుగదా : అందుచే శరీరమువలె తానుగూడ
(యెరుకగూడ) మిథ్య, లేనేలేదని తెలియవలెను. పరిపూర్ణము
ఇక్కడే ఉన్నదని విచారించి తెలుసుకుంటే, ఎరుకలేదను
మాటలో అనుమానము లేకుండును. అప్పుడు తనమాట (ఉనికి)
తలపోయుటకు తనకే సిగ్గయి తానే లేకుండ పోవును.

— —

105) ఉపై న చేజెడుతరువునా । కప్పుడు విత్తనము
పుచ్చుతారెంటికి ఈ తిప్పలు దప్పవు ధరయే । తిప్పలు తానెరుగ
దిట్ట తెలుసుగదోయీ ॥ తను వెరుక బయలులనట్లెడగోయీ ॥
గొప్పైన గురుతోధ చొప్పున నెరిగి పై । తిప్పలుగలవాణ్ణి తప్ప
దీసివెదాలు ॥ తెలుసుగదోయీ । తనువెరుకబయలులనట్లెరుగోయీ ॥

బావము ! సముద్రములో పుట్టిన తుఫానుచే చెట్లవడి పోయినశించును. ఆచెట్టుయొక్క విత్తనము పురుగువచ్చినశించును ఇట్లు విత్తనమునకు, చెట్టునకు ఈతిప్పలున్నవి కాని. భూమికి మాత్రము యేతిప్పలు లేవని తెలుసుగదా ! అట్లే ఈ శరీరము, ఎరుక, పరిపూర్ణము ఈమూటిని విశాసించి ఎరుగవలయును శరీరము, (చెట్టు) ఎరుక, (విత్తనము) భూమి, (పరిపూర్ణము) గా గుర్తింపవలెను. గొప్పదైన గురుబోధచే, తిప్పలుగలపై రెంటిని అనగా శరీరము, ఎరుకలను ఎరిగి, వాటిని తప్పదీసితే చాలునని తెలుసుకొనుము,

విశేషబావము ! చెట్టు, విత్తనము, భూమి, ఈ మూటిలో గల చెట్టు, విత్తనము ఈ రెండు, రాక, పోకలు గలవి. భూమి స్థిరమైనది. దానికి తిప్పలు లేక స్థిరమై ఉన్నది. అట్లే శరీరము, ఎరుక ఈరెంటికి రాకపోకలనే తిప్పలుగలవు. పరిపూర్ణమునకు అట్టి తిప్పలు ఏమియులేవు. కనుక గొప్పదైన పరిపూర్ణబోధచే తిప్పలుగల శరీర మెరుకలరెండిన్ని లేనివని గురువాక్యముచే రహిత పరచుటయే, తప్పదీయుట. అనగా తిరిగి పుట్టకుండగ జేయుట. అని భావము.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత

యెరుక మోక్షణన్నామ

షష్ఠమోఽధ్యాయమునకు

భావ విశేష భావములు

సమాప్తము.

5. మతాల లక్షణము (29)

106) మతముల వారలు తమన । మృతమైనటువంటి శాస్త్ర మర్యాదలచే । మితమేరపరచుకొని బహు । గతులను కలహింతు రట్టి గతి నీకేమిటికి ॥ చపలతజెందేస్థితి నీకేమిటికి । ప్రతిలేని యీ బట్టబయలుండ జూచి సం । తతములే నెరుక లేదని నమ్ముమిక ॥ వారిగతినీ కేమిటికి । చపలతజెందేస్థితి నీకేమిటికి ॥

బావము : మతములవారు వారి వారి సిద్ధాంతములను పోషించుకొనుటలో అందుకు సమ్మతమైన శాస్త్ర, ఆగమ, నిగమ వాక్యములను తీసుకొని వారి బుద్ధికి సరిపెట్టుకొనేలా వాటి అర్థము లను చెప్పి మితములోనే వారి సిద్ధాంతములను సరిపెట్టుకొని అనేక విధములుగా వారిలో వారు తగవులాడుకొనుచున్నారు. అట్టి గతి నీకు వద్దు. ఆవన్నియు వారి బుద్ధికి తగిన చపలత వాక్యములే. ఆసిద్ధాంతములన్నియు చంచలత్వమునకే కారణమగును. కనుక నీవు యే ఉపమానముచేత నిరూపణచేయలేని యీ పరిపూర్ణమును శాశ్వతముగా ఉన్నదని జూచి, తేనెరుక యేకాలమందును లేదని నమ్ముము. అట్టివో అమతములవారి సిద్ధాంత రాద్ధాంతములతో నీకేమిపని ? ఆ విధముగా చపలతజెందేస్థితి నీకేమిదుకు ? అనగా వాటితో పనిలేదని భావము.

విశేషార్థము : 1) మరణమే మోక్షమని చార్వాకులు, 2) సతతోర్ద్వైగమనమే మోక్షమని క్షపణకులు, 3) విశుద్ధ విజ్ఞాన సంతానోదయము మోక్షమని విజ్ఞానవాదులు 4) సర్వజూన్యతా తోదము మోక్షమని మాధ్యమికులు (బౌద్ధమతశాఖ) 5) బుద్ధ్యాది నవగుణాత్మకానుత్పత్తి మోక్షమని తార్కికులు, 6) ప్రకృతి పురుష వివేకము మోక్షమని కపిల (సాంఖ్య) మతానుయాయులు,

7) క్షేత్రజ్ఞునకు పరమ పురుష సాయుజ్యము మోక్షమని యోగులు
8) అత్మ స్వరూపావస్థానము (ఉనికి) మోక్షమని పాశుపతులు,
9) వాసుదేవాది చతుర్వ్యూహాత్మకుడగు హరియొక్క సారూప్య
సాయుజ్యాదులు మోక్షమని సాత్వతులు ఇట్టి మతబేధములు కలవు
ఇంకను అనేకవృత్తములవారు తమ తమ బుద్ధికి లోచిన విధముగా
శృతులకు వ్యాఖ్యానములు చెప్పి అనేక మతములుగా చీలిపోయి,
వారి సిద్ధాంత భిన్నత్వముచే వారిలో వారు తగువులాడుకొనుట,
లోకవిదితమేకతా : అనన్నియు తాను ఉండి విచారించిన మిత
వాదములు. తనతో సర్వము ఉన్నది, తానులేకపోతే ఏమీలేదు.
అన్నవిషయమును చక్కగా విమర్శించుకొనక తన్ను విడచి నమస్త
మును విమర్శించిన మితవాదములు, యీ అచల పరిపూర్ణసిద్ధాంత
ములో తనకు పరముగా ఉత్తరబట్ట బయలైన పరిపూర్ణము ఉన్నదని
గురుముఖతా చక్కగా విచారించి ఆందుతో "నేను" లేనను విషయ
మును దృఢపప్పుకొని, తాను లేకుండుటయే యీ సిద్ధాంతము
యొక్క పరమలక్ష్యము. కనుక ఇండుతో వృత్తవాదములకు చోటు
లేదు. దీనికి మించినది ఉండనేరదు. కాని యీ సిద్ధాంతమును
గురుముఖతా బహుజాగ్రత్తగా తెలిసికొనవలయును, లేనిచో పాత
సాటు అవప్రశంసల వర్జమాదముచేబౌద్ధమతశాఖయొక్క మాధ్యమికల
పలే భృష్టత్వమునకు కారణమగును.

— —

33

107) ద్వైతాద్వైత విశిష్టలు । సైతురు విని సై సరెపుడు
సై సకపిదపన్ । సైతురు క్రమమున వేదన । నాతతమతి జీవశివు
లనవి వినబోకూ ॥ నేబోధించినది విడబోకూ । పూతమౌ జయలూనూ
పొడచూచి గురునిచే । ద్వైతాద్వైత విశిష్ట ద్వైతములను మాను ॥
మవి విసబోకూ । నేబోధించినది విడబోకూ ॥

బావము : శిష్యా : జీవుడు-శివుడు వేరని చెప్పగా విశేష బుద్ధిచేత ద్వైత మతస్తులు అంగీకరించెదరు. అద్వైత మతస్తులు అంగీకరించరు. విశిష్టాద్వైతమతస్తులు మొట్టమొదటగా అంగీకరించక తరువాత అంగీకరింతురు. ఇట్టిభేదాభిప్రాయములుతోకూడిన మతవాదములు అంగీకరించకు, మరియు నేబోధించిన యీ బోధను విడ పెట్టకుము. గొప్పదైన పరిపూర్ణమును గురుముఖతా ఉన్నదని జూచి, ద్వైతాద్వైత విశిష్టమతములజోలివిడచిపెట్టము. నేబోధించిన యీ పరిపూర్ణబోధను విడచిపెట్టకుము.

విశేషార్థము : యీ పద్యమును కర్మమాలంకారముచే విడదీసి అర్థసమన్వయము చేయవలయునని శ్రీకృష్ణ ప్రభువులు “క్రమమున” అన్న పదము యీపద్యములో వాసియున్నారు. కనుక. 1) నాతతమతి జీవ-శివులు వేరన ద్వైత (తులు) విని సైతురు. 2) నాతతమతి జీవ-శివులు వేరన అద్వైత (తులు) విని సైసరెపుడు. 3) నాతతమతి జీవశివులు వేరన విశిష్టము విని సైసక పిదపన్ సైతురు. అని కర్మమాలంకారముచే అర్థసమన్వయము చేయవలెను.

జీవుడువేరు, శివుడువేరు. ఈరెండూ స్వయంభూలే. ఒక దానియందు మరొకటి కలవదు. జీవుడు అవిద్యాపరివృతుడు, కించిజ్ఞుడు. కాని శివుడు (ఈశ్వరుడు) మాయను అధిగమించినవాడు. సర్వజ్ఞుడు. కనుక శివునియందు జీవ ఐక్యము సంభవముగాదు. ఈశ్వరునియందు జీవులుసాతోక్య (అలోకమునందుండుట) సామీప్య (దగ్గరగా నుండుట) సారూప్య (అట్టిరూపముతో అనగా శంఖుచక్రగదాద్యాయుధ తతుర్బుజుడై యుండుట, ఆతరువాత సాయుజ్యము-అనగా విష్ణువునందై క్యముకాదు, సమీపమునందే

శాశ్వతముగా తిరిగి జన్మకు రాకుండ శుండిపోవుట, ఇది ద్వైత సిద్ధాంతము.

జీవుడువేరు శివుడువేరు అంటే అద్వైత సిద్ధాంతములు శుంగీకరించరు. “జీవోబ్రిహ్మైవనాశరా” అన్నది శివతత్వము (బ్రహ్మతత్వము) ఒక్కటే. అవిద్యచే జీవులు వేరని కర్మబద్ధులమని భ్రమించుచున్నారు. జ్ఞానముచే అట్టి ప్రమత్థులగి “అహం బ్రహ్మస్మి” జీవైక్యము జరుగునని వీరి సిద్ధాంతము.

సృష్టికి పూర్వము విష్ణువు (బ్రహ్మము) ఒక్కటి మాత్రమే అన్నది. రెండోదిలేదు. కాని కొంతకాలము తరువాత విష్ణువు నుండి మాయాపరిచ్ఛిన్నతచే జీవులు విడిపోగా నిష్పనుండివిస్ఫులింగములవలె విడిబడినవి. అలా విడిపోయిన జీవులు తిరిగి విష్ణుమూర్తియందు ఐక్యత జరుగదు. (పాలనుండి విడివడిన వెన్నవలె) అట్టి జీవులు ద్వైత సిద్ధాంతములో చెప్పినట్లుగా సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్య, సాయుజ్యములు చెందును. ఇది విసిష్టాద్వైతసిద్ధాంతము ఇవన్నియు మితవాదములే. వారుచెప్పిన బ్రహ్మతత్వము కేవలము ఒక్కటి అనరాదు. విడదీయబడని రెంటి సమన్వయ స్వరూపము అదే బ్రహ్మ + కర్మ. ఇందు కర్మ అన్నది గనుకనే సృష్టి కారణమగుచున్నది. అట్టి కర్మస్వరూపముకానిది పరిపూర్ణము. కనుకనే శ్రీకృష్ణదేశికేంద్రులు “పూతామౌబయలును” అని పదప్రయోగము చేసిరి. ఇట్టి పరిపూర్ణమును గురుముఖతా అన్నదని గుర్తించవలెను అని చెప్పటయే “ఉండజూచి” అన్నపదమునకు అర్థము.

— —

108) కొందరు దశవిధనాదము । లందు ననతపఃచకంజున చ | కా | లందునలక్ష్మ్యధ్యానం | బందునహంసంబుబుద్ధి వాతీంతునందున

రోయీ ॥ యోగములందు నటించుతురోయి । అంది సిద్ధులచాత
నానందింతురు కొంద । రందారి మనసి బోధదెనీ వుండూము ।
నానందింతురోయీ । యోగములందు, నటించుతురోయీ ॥

బావము : శిష్యా ! కొందరు దశవిధ నాదములందు
(యోగముచే) ఆనందము పొందెదరు. మరికొందరు భూతాకాశము
మొదలైన అకాశ పంచకముందు మనస్సు విహారింప జేయుదురు.
మరికొందరు పట్టు క్రములద్వారా హంసను పయనింపజేసి ధ్యాన
ముద్రచే తారకదర్శనము చేయుదురు. హఠయోగాదియోగములు
చేసి సిద్ధులపొంది ఆనందింతురు. ఇట్లు ఆందరు కొన్నికొన్ని విధా
నములచే అదేమోక్షమని ఆనందించుచుండురు. నీవుమాత్రము అట్టి
పోకడలు పోక యీ బోధయందే స్థిరత్వమును పొందుము.

విశేషబావము : దశవిధనాదములు— 1) జలధి ఘోష,
2) ఖేరీ, 3) చిణీ, 4) వృందంగ, 5) ఘంటా, 6) కాహళ, 7)
కింకిణీ, 8) వేణు, 9) భగ్గమర, 10) ప్రణవనాదములు.

సభపంచకము :- 1) భూతాకాశము, 2) తత్వాకాశము,
3) నిరవయాకాశము, దహరాకాశము 4) మహాకాశము.

సభపంచకము :- అకాశ పంచకము, - జ్ఞాత, మనస్సు,
బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము.

సభపంచకము :- సభపంచకమందు—ఆనగా జ్ఞాత, మనస్సు
బుద్ధి, చిత్త, అహంకారములను జ్ఞాతయందు లయపర్చి ఆనం
దింపట అనికూడ భావము.

109) కొందరు ముద్రలుగనవలె । నందురు మరికొంద
రధికమందురు ద్రష్టన్ । కొందరు భజనే తెన్నని । యందురు
యివియున్ని యెఱుకె, నని తెలుసుకొనుమీ ॥ నీకివియాల పని

లేదు వినుమీ! ముందూగ పరిపూర్ణమున్నది. గని గుర్తు. నెందుండ
కుండా దాన్నెగురగొట్టితే జాలు ॥ నని తెలుసుకొనుమీ । నీ కివి
యాల పనిలేదు వినుమీ ॥

బావము : శిష్యా : కొందరు ముద్రలువేసి యోగము
చేయవలెననియు, మరికొందరు ద్రష్టఅయిన అత్మయందేఅయము
చెందవలెననియు, నామసంకీర్తనమే గొప్పదని కొందరు (“కలౌ
స్మరణాన్ ముక్తిః”) అని అనేకరకములుగా భావింతురు. కాని ఇవి
అన్నియు భృమరూపమైనవేకాని సత్యము కానేరదు. కావునవాటితో
నీకు పనిలేదు. ఏస్పష్టి లేనప్పుడు పరిపూర్ణము మాత్రమే యున్న
దనినే చెప్పిన విధముగా విచారించి గుర్తు అయిన “నేను” సర్వత్ర
ఉన్న పరిపూర్ణములో లేనేలేదని “నేను” లేకంటే అదే చాలునని
తెలుసుకొనుము.

విశేషబావము : ముద్రలు-దశవిధముద్రలు. కుండలినీ
జాగరణకై ఈదశవిధము దలను అభ్యసించవలయును. 1) మహా
ముద్ర, 2) మహాబంధము, 3) మహావేధ, 4) భేదరి, 5) ఉద్యా
ణము, 6) మూలబంధము, 7) జలాంధరబంధము, 8) విపరీత
కరణి, 9) వజ్రోలి, 10) శక్తిచాలనము. ఈ ముద్రాభ్యాసము
వలన కుండలినీ జాగరణ చెందుటయేకాక అణిమాది అష్టసిద్ధులు
కూడ కలుగును.

— • —

118) దేవుణ్ణినిన్ను యిరుగవు । నీవిప్పటి కెట్టివారొనే దెల్పె
దనీ । కేవలైరిబోధలెందుకు! కావున దేవుణ్ణిదిగో కనుగొనవోయీ!
నామరూపకర్మాలేవోయీ । నీవాదేవునితోన నిను లెస్సవెదకిన ।
న్నావలి ముచ్చట నడుగోయీ తెల్పెద ॥ కనుగొనవోయీ । నామ
రూప కర్మాలేవోయీ ॥

బావము : శిష్యా : దేముడు అనగా ఎవరో, నీవు ఎవరో నీకు ఇంతవరకు తెలియదు, మీ ఇద్దరు గురించి ఎట్టివారో నేను తెలియ పర్చెదను. నీకు మరేయితర వెర్రిబోధలు అక్కరలేదు. కావున యిదుగో దేవుడు, చూడుము. యీదేమునికి ఎంతమాత్రము నామ రూప, కర్మలులేవు. కనుక అదేవునియందు నీవు ఎక్కడ ఉన్నావో బాగా విచారించిచూడుము. అతడు వాతసన్నుడుగుము. పై ముచ్చట తెలియపరచెదను.

విశేషబావము : దేవుడు అనగా నామ, రూప, కర్మలు లేనివాడని శాస్త్రము నిర్దేశించుచున్నది. అట్టి నామ, రూప, కర్మ లెంతమాత్రములేనిది పరిపూర్ణము ఒక్కటి మాత్రమే. ఇది సర్వ త్ర నిండి, ముఖగ్రుచ్చించులేనిదై, బుద్ధికిగూడ గోచరించనిది. ఇట్టి దానియందు అణుమాత్రమైన యితరము ఏమీలేనిది. కనుకనే ఉత్తది, ఈబట్టబయలు అన్నారు. కనుక అట్టిదేవునియందు అనగా పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమునందు “నేను” అను తెలివిలేక గుర్తు ఎక్కడైనా ఉన్నదా? అని గురుముఖతా సంపూర్ణముగా విచారిస్తే “నేను” ఎక్కడాలేను అని తెలియగలదు. “నేను” భ్రమరూపము. కలవలెలేక తోచబడినది కనుక, లేనేలేను అని తెలియపడగలదు. నేనులేనని తెలిసిన తదుపరి అడిగేవారెవరు? ఏమనిఅడుగవలెను? ప్రశ్నపేసేదేలేదు. ప్రశ్నేలేనప్పుడు, చెప్పటకు అవలిముచ్చట యేమియుండును? అనగా ప్రశ్నించుటకు నీవులేవు. చెప్పటకు నేనులేను అని భావము. పరిపూర్ణము మాత్రమే యున్నది. దీనికి శ్రీకృష్ణప్రభువర్యులు “నీవాదేవునిలోపల (పరిపూర్ణమందు) నీను లెస్సవెదకి, నన్నాకలిముచ్చట అడుగోయీ తెలిపెద” అని ఈ పద్యముతో విశేషించినారు.

111) మానవుడు చేయబూనిన । దానిని తోతెరిగి చేయ
 గునని మదిలో । నేనెరిగి నీకు జెప్పిత । పూనుము రుచి
 బుట్టదేని, పోనీ నీమనసు ॥ రుచిపుట్టితెపూనూ నీమనసూ । నేనేమి
 యనబోత నీకేమిదోచునో । లేని నిష్కారము లేకుండుట లెస్స ॥
 పోనీ నీమనసూ । రుచిబుట్టితె పూనూనీమనసూ ॥

బావము : శిష్యా : మానవుడు తాను చేయబూనిన పని
 యొక్క మంచి చెడులు బాగా విచారించి, ఆపని వలన తన కార్య
 సాధన జరుగుతుందా ? లేదా ? యని బాగుగ విచారించే చేయవలె
 నని పెద్దలవలన తెలుసుకొని నీకు చెప్పుచున్నాను. కనుక జన్మ
 రాహిత్యమునకై నీవుచేసే ఈపని మంచిచెడ్డలు బాగా విచారించి,
 ఇది చాలమంచిది. ఇదే సరియైన విచారణ అని నీకు తోచినచో ఈ
 బోధయందు వర్తించుము. అట్లు తోచకపోతే నీమనసుకు నచ్చిన
 విధానములోనే యుండుము. నేను ఏమిచెప్పినచో, నీకేమిదోచునో
 లేని నిష్కారములేకుండుటయేబాగు. నీమనసుకునచ్చినవిధానమును
 అవలంబింపుము.

విశేషబావము : జ్ఞానము సంస్కారజన్యమేకాని ప్రయ
 త్నమువలన ఏర్పడేదికాదు. గతజన్మసంస్కారము సరిపడునంత
 లేకపోయినవానికి గురువు ఎన్నివిధములుగ చెప్పినను పుట్టదు.
 జ్ఞానిని గురించి ఈపద్యము చెప్పబడినది. “నీవు విచారించి
 నేచెప్పిన యీ పరిపూర్ణ బోధవలన వునరావృత్తిరహితమగునని
 లెస్సగా నీమనసుకు సరిపోయినచో యీబోధయందు ఉండుము,
 నీమనసుకు సరిపడనిచో నీమనసుకు నచ్చబడిన మరోవిధానమునే
 అవలంబింపుము” అని గురుమూర్తి శిష్యుని గురించి చెప్పిన
 పద్యము.

112) పంచదశాక్షరముల ప్ర. పంచము తానుదృష్టించె ప్రణవాక్షర ముం । దంచు శృతులెన్నెదాన్నెరు । కంచని సీవెరిగి యరుగుము తలాముదీనన్ ॥ నిల్చుకు మెరుకనచలాము లోనన్ । చంచలముకచేత చతురాక్ష రెక్కువం । చెంచేదవెందురు యిది నమ్మతెరుగుమీ ॥ యతలాముదీనన్ । నిల్చుకు మెరుకనచలాము లోనన్ ॥

బావము : శిష్యా : ఏబదిఅక్షరములు, పంచభూతయుత మైన ప్రపంచము, తాను ప్రణవాక్షరమైన “ఓం” నుండి పుట్టినదని శృతులు చెప్పుచున్నవి. అట్టి “ఓం” నే ఎరుకయని నీవు తెలిసి । అట్టి తెలివితేతనే పరిపూర్ణపరబ్రహ్మమును గురుముఖతా గుర్తించి । అట్టియెరుక పరిపూర్ణములోలేదని లేకుండవొమ్ము. అట్లుగాక చవల చిత్తుడవై చతురాక్షరి అయిన “ఓం” ఎక్కువైనది (బ్రహ్మమని) తలంచెదవెందుకు ? యిది నమ్మకుము. అచలమునుయెరుగుము. దీనియందు “ఓం” అయిన ఎరుక ఉన్నది అని నిలపెట్టుకుము.

విశేషబావము : చతురాక్షరి అనగా అ, ఉ, మ, (అర్థ మాత్ర) అనునాల్గు అక్షరములకూడిక ‘ఓం’, ఈఓంకారమునుండియే ఏబది అక్షరములు (సంస్కృతాక్షరములు 50) న్ను, దానివలన సమస్త వాక్ ప్రపంచమున్ను, మరియు పంచభూతములతోకూడిన వస్తుప్రపంచమున్ను కలిగినవని శృతులయందు చెప్పబడినది. అట్టి ఓంకారమే జ్ఞానము, బ్రహ్మము, నేను అనునవి. ఇవన్నియు జ్ఞానము యొక్క (తెలివి యొక్క) రూపాంతరములే కనుక ‘యెరుక’ అని దీక్షిత సిద్ధాంత నిర్దేశము. జ్ఞానము వలన జ్ఞేయము కలుగుచున్నది. కనుక జ్ఞాన, జ్ఞేయము అయిన ఓంకారమును ‘యెరుక’ అని చెప్పబడినది. పరిపూర్ణము అంతట నిండియున్నదై నను జ్ఞానమునకు దొరకనిది అగుటచే పరిపూర్ణము

జ్ఞేయవస్తువు కాదని గ్రహించవలెను. అనగా జ్ఞానమైన ఓంకారము పరిపూర్ణములో లేదనియు, అందుకే పరిపూర్ణము “ఉత్తది” అని నిర్వచించినారు. కనుక పరిపూర్ణములో ఎరుకలేదని తెలియవలెను. చంచలబుద్ధితో పరిపూర్ణములో ఎరుకయున్నదని యెన్నడును అనరాదు.

— —

113) యెరుక జడమజడమీజగ । మరయగ పరిపూర్ణమేమి
యనరానిది యా । యెరుక జగములస్థిరములు । పరిపూర్ణము
శాశ్వతస్థిపాటింబికనరా ॥ కావారెండిపాటివి వినరా ॥ గురుముఖ
మున వీట్లే నరుడు గుర్తెరుగునో । తిరిగి పుట్టుడు. వాడీధరపై
మునుపటివలె । పాటించి కనరా ॥ కావారెండిపాటివి వినరా ॥

బావము : శిష్యా । యెరుక, జగత్తులు రెండూ విచారింపగా జడము, అజడముగానున్నవి. విచారింపగా పరిపూర్ణము జడముకాదు. అజడముకాదు. ఆయెరుక జగములు శాశ్వతమైనవి కావు. పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనది. ఈ విధముగా విచారింపితే లును కొనుము. యెరుక - పరిపూర్ణములు రెండూ విచారించి చూడుము. గురుముఖముగా యేమానవుడయీ విధముగాగుర్తించునో అట్టివాడు పూర్వమువలె భూమిమీద తిరిగిపుట్టుడు. విచారింపిచూడుము.

విశేషబావము : యెరుక_తాను కదలకపోవుటచే జడస్వభావముగను, సమస్తమును కదిలించే సత్తా కలిగినదగుటచే అజడమైనది (చలించునది) గను రెండువిధములుగనున్నది. అట్లే యెరుకవలన యేర్పడిన జగత్తు కదలుచున్నట్లు కనిపించుటచే

చలించునదిగను (అజడము) స్వతస్సిద్ధముగాకదలని కారణముచే జడస్వరూపముగను రెండువిధములుగను ఉన్నది. కనుక ఈ పద్యములో శ్రీకృష్ణప్రభువులు “యెరుకజడముజడమిజగము” అని పదప్రయోగముచేసియున్నారు. అనగా యెరుక జగములు రెండు జడములు. అని అర్థము. ఇక్కడ క్రమాంకకారము సూచించరాదు యెరుక జగములు రెండూ, జడముగాను అజడముగాను రెండు రూపములుగను ఉన్నవి. అని అర్థము చెప్పవలెను. పరిపూర్ణము జడముకాదు. అజడముకాదు. కనుక ఏమీ అనరాదు. ఇట్టిది అని నిర్ణయించుటకు జ్ఞేయపదార్థముకాదు. కనుకనే గురుముఖముగా యెరుక - పరిపూర్ణములు ఇట్టివని గుర్తించి, అ తెలిసిన తెలివే “నేను” అది లేనిది పరిపూర్ణము, శాశ్వతమైనదని తెలుసుకొని తానులేకపోవుటే పునరావృత్తి రహితము.

114) కొందరు భూతములై దిటి | యందున చిత్తంబునుండు రదికములనుచున్ | కొందరు యేమియులేదని | యందుకు గురై రుగుమిన్ని, యపశబ్దములేరా || యివి నిలువానివని తెలియవలెరా | యెందరెన్నన్నా నీకెందుకు బయలును | ముందూగ గని గుర్తు నెందుండనివకవిన్ || యపశబ్దములేరా | యివి నిలువానివని తెలియవలెరా ||

బావము : శిష్యా : కొందరు అకాశాది పంచభూతములే గొప్పవని దైవముగా వాటియందు మనస్సు ఉంచుకొనుచున్నారు. మరికొందరు సమాస్తము యేమీలేదని నాస్తిక భావజ్ఞులై యుందురు. ఇవన్నియు అపశబ్దములు, తప్పుడుమాటలేయని తెలుసుకొనుము, అవన్నియు సంపూర్ణమైన శాస్త్రవాదములో నిలువవని తెలుసుకొనుము. యెందరు యెన్ని సిద్ధాంతములు చెప్పినా నీకెందుకూ.

అన్నిటికీ ముందుగా పరిపూర్ణమే శాశ్వతమైనది కలదని విచారించి
ఆవిచారించిన తెలివి (గుర్తు) “నేను”, పరిపూర్ణములో లేదని లేకుండా
పోము. మిగిలినమాటలన్నీ తప్పుడుమాటలేయని నమ్ముము.

— —

115) కొందరు కర్మములే కాదు గందరు మరికొందరెక్కు
వందరు తనువున్. కొందరు ప్రాణము లధికము. అందురు నీ
కిట్టి వట్టియాశలేమిటికి ॥ వారితో పొందు జేశెవేమిటికి ॥ యెందరీ
మాటలనెన్నీ యీబోధ. కిందీ వెళానిపై కెక్కేవిగావిట్టి ॥ యాశా
లేమిటికి. వారితో పొందుజేశెవేమిటికి ॥

బావము : శిష్యా : కొందరు కర్మ యేగొప్పదని అందురు.
("కర్మమే నరులకు దైవము" అని భారత వచనం). మరికొందరు
శరీరమే గొప్పది అనియు, కొందరు పంచప్రాణములే అధికమైన
పనియు అందురు. ఇట్టి వట్టి యాశమాటలు పద్దు. ఇట్టి వారితో
స్నేహమువద్దు. యెందరు యెన్నిమాటలన్నా, అవన్నియు ఈ
బోధ క్రింది మాటలేకాని పైమాటలు కావని తెలియుము.

— —

116) తను వెరుకలు రెండొక్కటి. యని యనరాదనుచు
కొందరందురు భువిలో. తను వెరుకలతో నొక్కటి. గనరాకుంటేను
రెండు గనరావోయన్నా ॥ రెండొక్కటి వినరామాయన్నా. అను
మానమికయాల అందా హాటల. వినబోకనే బోధించినరీతి నెప్పుడు ॥
గనరావోయన్నా. రెండొక్కటి వినరా మాయన్నా ॥

బావము : శిష్యా : కొందరు దేహి - దేహములు రెండు
ఒక్కటియని యనరాదు అందురు. కాని ఆది నిజముకాదు. తనువు

లేకుంటే యెరుకకు ఉనికిలేదు. యెరుకలేని తనువులేదు. కనుక తనువెరుకలలో యేకకృతి లేకున్ననూ రెండూలేనట్లేగదా : కనుక తను వెరుకలు రెండునూ ఒక్కటే. వినుము. అనుమానములేకుండగ ఆందరిమాటలు (సిద్ధాంతములు) వినబోక, నే బోధించిన విధముగా ఎప్పుడూ విచారించుము.

విశేషబావము : శరీరములేకుండగ (ఉపాధి లేకుండగ) ఆత్మకు ఉనికిలేదు. ఆత్మలేనిదే ఉపాధి నిలవదు కనుక శరీరము ఆత్మ యీ రెండును ఆశ్రయి-ఆశ్రయములు. రెండును అవినాభావ సంబంధముకలవి. అనగా ఒకటి ఉంటే రెండునూ ఉండును. ఒకటి లేకపోతే రెండూ లేకుండపోవునని భావము. ఎనువు అశాశ్వతము. ఆత్మశాశ్వతము అనుమాటలచే యీ రెండును భిన్నస్మభావముకలవిగా కనుపించినను, ఆత్మమంచి అయిన జగత్తు ఆత్మకు భిన్నమగునా ? సంకల్పమైన విచారణ గురుముఖముగా విచారించినప్పుడు ఆత్మ-జగత్తులు రెండునూ ఒక్కటే (చెట్టు - పత్తనములవలె) అని తెలియబడగలదు.

117) కన్నుల ప్రక్కలజేడ్డి । తిన్నగ భూమధ్యమందు దృష్టినిలిపి యది । దున్నది వెన్నెలలో బయలన్నా । కనుమందు రెరుకె, అది నిలువదోయీ ॥ తనువుతో బొయ్యేదని తెలియుమోయీ । యెన్నితనువులు వచ్చియరిగిన రుణక । పన్నా బయలిది జూచి పుల్ల క్కెరుకను మాను ॥ మదినిలువదోయీ । తనువుతో బొయ్యేదని తెలియుమోయీ ॥

భావము : శిష్యా : యెదరు కన్నుల ప్రక్కచేళ్లు పెట్టి కన్నులుమూసి లోదృష్టిచే భ్రూజుభ్యచ్ఛినమందు దృష్టిని నిలిపెట్టి

చూచినచో అందు వెన్నెలకలదు, ఆదేలోబయలు, దానినేచూచుము
అదే పఠమాత్మయని చెప్పుదురు. కాని అది శాశ్వతమైనది కాదు.
శరీరముతో పోయేదేకదా : అందుచేత అది నమ్మకుము. యెన్నె
ఉపాధులు వచ్చినా యెన్నె ఉపాధులుపోయినా, యిసుమంతైన
మార్పులేకుండగ ఎప్పటికి ఒక్కలాగేయున్న వరిపూర్ణమును జూచి
యెరుకలేనిదని తెలిసి లేకుండుము.

— —

1.4) జనులాత్మానుభవంతై । నను ముక్త్యని పల్కిరిల్లు
నమ్మకు మెతుకే । కనరాదెచ్చట గురుకృప । ననుభవ మెవ్వరికి
పైన, ఆమాట నిజమో ॥ అనుభవ ముశ్శక్తి మాట నిజమో । విన
జెప్పమీరెండు వివరించి పైమాట । విడిచే ముందరిబోధ వినిపింతు
వేవేగ ॥ ఆమాట నిజమో । అనుభవముశ్శక్తిమాట నిజమో ॥

బావము : శిష్యా : జనులు అత్మ సాక్షాత్కారమైనచో
మోక్షమనిపల్కిరి. అదినమ్మకుము, అదియును యెరుకే (భ్రమయే)
గురుకృపచే యెరుక ఎచ్చటను కనరాదు. అత్మ సాక్షాత్కారము
ఎవరికి ? అత్మ సాక్షాత్కరించుట అబద్ధము. సాక్షాత్కారము నిజమా?
లేక అత్మను చూచుట జరగనివని, యీ మాట నిజమా ? విచారించి
నాకు వినజెప్పము. అ మాట నేనువిని ముందుచెప్పబోయే బోధను
వినిపించెదను.

విశేషబావము : శ్లో॥ రూపం దృశ్యలోతనం దృక్షద్దృ
శ్యం దృక్తుమానసం । దృశ్యాధీవృత్తయస్సాక్షి । దృగేవనతు
దృశ్యతే ॥ రూపముచూడబడునది-కన్నుచూచునది. కన్నుచూడ
బడునది-మనస్సు చూచునది. మనస్సుచూడబడునది-సాక్షియగు
అత్మచూచునది. అత్మసర్వదాచూచునదే కాని చూడబడునదికాదు.

అనగా దృశ్యము ఎన్నటికిని కాదు. అట్టిచో అత్త సాక్షాత్కారము జరుగుట అబద్ధమేకదా : అత్త ప్రతిబింబము చూడబడునేమోకాని అత్తను చూచుటను రెండోవారెవరు? కనుక అనుభవముశ్చక్తి ఈ మాటే నిజము.

119) తనను తాగనినమోక్షం । బని పల్కిరిగాని జనులు అది నమ్మకుమీ । తనను తాబట్టబైటను । గనబోయితే తనకుదానె, కాన రాదోయీ ॥ విశ్వము తనకు కానరాదోయీ । తననుంచై నదికనుక తాను విశ్వము తెండు । కనుపించుటశ్చక్తి గావున తనకు దా ॥ కానరాదోయీ । విశ్వము తనకు గానరాదోయీ ॥

బావము : శిష్యా : తన్ను తాను చూచుటయే మోక్షమని జనులు పల్కిరి. అదినమ్మకుము. పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మములో తాను ఎక్కడ అని చూచినచో ఎక్కడనూలేదు. పరిపూర్ణమును చూడబోయి తనకుదానే లేకపోవును. ఈ విశ్వమంతయు తననుంచై వది కనుక విశ్వము తాను రెండూ లేకపోవును. కనుక తన్ను తానుచూచుట శ్చక్తి అని తెలియుము.

120) మాయగదా లేనియహం । బాయగదా తనకుదానె అచలముమేర్పా । బాయగదా మాయనలేం । దాయగదా మాయ చిత్రమాయగదోయీ ॥ సంశయమంత పాయగదోయీ । మాయ సమూలము మాయజుస్తుండంగ । మాయమైపాయను మాయకె యిది చిత్ర ॥ మాయగదోయీ । సంశయమంత పాయగదోయీ ॥

బావము : శిష్యా : మాయయే యీలేని అహం యోగు గదా : అచలము (పరిపూర్ణము) తనకుదానె స్వతస్సిద్ధమగు

ఉన్నదిగదా : మాయ అనగా లేనిది అనేగదా : మాయ యెంత చిత్రమైనది : సంశయమంతపోయినదిగదా : లేని నేను (మాయ) చూస్తుండగనే సమూలముగా యీమాయ లేకుండ పోయినదిగదా : యిది యెంత విచిత్రము :

విశేషబావము : మాయ అనగా యా “మా” సమాయ. అనగా యేదైతే లేనిదో అదిమాయ అని అర్థము. కనుక మాయ అనగా లేనిది అని అర్థము. యీమాయ లేనిదే తోచబడినది. అనగాముందు (భవిష్యత్) లోలేదు. వెనుక (భూతకాలముందును) లేదు. పరిస్తతము (వర్తమానమునందు) ఉన్నది. భూతభవిష్యత్తులలో లేక ఇప్పుడు ఉంది అంటే నిజానికి ఇప్పుడుకూడ లేదనే అర్థము. “అదావంతే చయన్నాస్తి. వర్తమానేపి తత్తథా” అన్నారు శ్రీవిద్యారణ్యస్వామి. కాని ఉన్నట్లు తోచబడుచున్నది. యీమాయ అనిర్వచనీయమైనది. అవ్యక్తము. ఈఅవ్యక్తము బ్రహ్మమునందు గర్భితమైయున్నది. ఉన్నట్లుతెలియబడదు. కేవలము బ్రహ్మమే అయితే సృష్టి ఉండదు. కేవలము మాయ ఉండదు. కనుక బ్రహ్మ + అవ్యక్తముల సమ్మేళనపదార్థమే బ్రహ్మము. బ్రహ్మము నుండి మాయ విడదీయబడనిది కనుకనే భగవద్గీతలో “మమ మాయాదురత్యయా” నాయొక్క మాయ దాటశక్యము కానిది. అని చెప్పబడినది. మాయమిథ్య అయినను బ్రహ్మము నుండి విడదీయరాకుండ ఉన్నది. శ్లోకాశ్చతరో పనిషత్తుతో “మాయాంత స్రక్పృతి విద్వాన్ మాయినంతుషు హేశ్వరమ్” అని చెప్పబడినది. ఈమాయనుండి సమస్త జగత్తు ఉద్భవించుచున్నది. నేను (అహం) మాయనుండి ఏర్పడినది కనుక అహమనగామాయ అనగా లేనిది. పరిపూర్ణము ఒక్కటే. అట్టి మాయలేని పరిపూర్ణము ఉన్నదని గురుముఖతా గుర్తించిన ‘జీను’ సమస్త విశ్వముతోకూడి

మాయమైపోవుచున్నాను అనగా లేకపోవుచున్నాను. జనిఅర్థము లేనిది ఉన్నట్లుగా భ్రమింపజేయుట, దానికి ఒడ్డునైపోవుట, అదే ఉన్నదని భ్రమజెందున ఎంత విచిత్రము:

(12!) లేనిగుహకున్న బయలును । లేని ప్రపంచమును తనను తన్నగ తనలోతాను విమర్శించినయా । లేనివి లేకుండు నవలలేదు యేమాటా ॥ యిట్లననై నలేదుయేమాటా । లేనియహమి బైటలేనేలేదిదిభూచి । లేనిది కలదాని లేనిమాటాడేమాట ॥ లేదూ యేమాటా । యిట్లననై న లేదుయేమాటా ॥

బావము : శిష్యా : లేని అహము (నేను), లేని ప్రపంచమును తనను ఉన్న బయలును తనలోతాను బాగుగవిశ్లేషించినచో లేనివి లేకుండాపోవును. అతగువాత యేమాటాలేదు. లేనివి లేవు అనుచెప్పటకూడ (నేనులేనుకనుక) జరుగదు. లేనినేను పరిపూర్ణములో లేదనిజూచి లేనినేను కలనని అబద్ధపుమాటాడేమాట. లేనిమాట మాటాడకుము.

విశేష బావము : శాశ్వతమైన పరిపూర్ణమును నేనైన జ్ఞానముజే గుర్తింపబడదు. అనగా జ్ఞానము జ్ఞేయముకాక పరిపూర్ణము అని తెలియబడుచున్నది. పరిపూర్ణము సర్వత్ర ఉన్నది. అందులో జ్ఞానము లేదుకనుక జ్ఞానముచే గుర్తింపబడలేదు. అట్టిచో పరిపూర్ణములో జ్ఞానములేదనేకదా అర్థము. సర్వత్ర ఉన్నది పరిపూర్ణము, అందులో జ్ఞానములేదు. అనగా జ్ఞానము అయిన “నేను” ఎచ్చటనులేదు. నావల్ల ఏర్పడన ప్రపంచము నేను లేకపోయినచో ఇదికూడ ఉండదుకదా. ఇట్లు చక్కగా విమర్శించితే లేని నేను, ప్రపంచము లేవని ఉన్నట్లుగా కలవలె నోక బడినవే కాని ఉన్నవికావని తాను లేనని దృఢపడుటయే తాను లేక

పోవుట. తానేలేకపోవుటవలన “నేను” లేను అని కాని, పరిపూర్ణమే ఉన్నదనుటకాని యేమాటయు ఉండదు.

— —

122) పరిపూర్ణమెరుకలెట్టివో । గురుముఖమువ రెంట్ని
 లెస్స గురుతెరిగెరుకన్ । సరిపుచ్చుకొన్న మృషయని పరిశుద్ధపు
 తోధయి పొడించికనరా ॥ శివరామూల పద్ధతియిదెరా ॥ నరులు
 కొండరువల్కి రెకుకను మ్రింగి యీ । పరిపూర్ణమయ్యె మంచెను
 గాక, చెడుటకై ॥ పొడించికనరా । శివరామూలపద్ధతి యిదెరా ॥

బావము : పరిపూర్ణము అనగా ఏదో, ఎరుకనగా ఏదో
 రెంటిని గురుముఖముగా లెప్పుగా గుర్తెరిగి, ఎరుకలేనిదని సరి
 పుచ్చుకొన్నచో అదేపరిశుద్ధమైన పరిపూర్ణబోధ. యిదే శ్రీ శివరామ
 దీక్షితులవారి సిద్ధాంతము. ఇది యెరుగక కొందరు నరులు ఎరుకను
 మ్రింగి పరిపూర్ణమయ్యెదము అంటారు. అదిచెడిపోవుటకే.

విశేషబావము : పరిపూర్ణము జ్ఞానముచేగుర్తెరుగబడదు.
 అనగా వేదముతో పరిపూర్ణము గురించి చెప్పబడలేదు. ఎందుచేత
 ననగా వేదము పురుషోత్తముడు అయిన “ఓం”కార స్వరూపుమునే
 తెలియపర్చినది. అంతవరకే శబ్దగమ్యము. దానిక అవలగా నున్న
 పరిపూర్ణము శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధాదులు ఇనుమంతైన
 లేనిది కనుక శబ్దముచే (జ్ఞానము) పరిపూర్ణమును చెప్పలేము. కనుక
 వేదాంత ఆతీతమైనది. కనుకనే పరిపూర్ణమును, ఎరుకను గురుము
 ఖముగా మాత్రమే గుర్తెరుగవలయును. అట్లు గుర్తించినచో
 యెరుకలేదని, పరిపూర్ణము మాత్రమే సర్వత్ర ఉన్నదని తెలియ
 బడి తానైన యెరుక లేకపోవును. అదే అచల పరిపూర్ణసిద్ధాంతము,

లేక శ్రీ శివరామదీక్షితులవారిచే శిక్షాపన చేయబడిన బృహద్వా శిష్టసిద్ధాంతము. యెరుకను మ్రొంగుట అనగా భూమధ్యస్థానాంత ర్గత చైతన్యమే యెరుకనియు, అది సహస్రారమందు లయ మొందుటయే (వమాధిస్థితి) యెరుకను మ్రొంగుట అనియు, అదే పరిపూర్ణస్థితి అనికొందరు భ్రమించిరి. అది తిరిగి జన్మకారణమే కాని జన్మరహితముకాదు.

— 0 —

13) బిందువు తనువున బుట్టును । బిందువు తను విండ్రెయముల బృందంబనువుల్ । అందిముగ గలుగునివి దే । నందున బుట్టినవో తెలియనజునికి తరమా ॥ మూలములేనివని । తెలుసుకొనుమా । అందుకే బయలున్నదరని మూలములేని । బింద్వాది కంబులపేరూ దల్యకు తెలియ ॥ నజునికి తరమా ॥ మూలములేనివని తెలుసు కొనుమా ।

బావము : శిష్యా : బిందువు (శుక్తము) శరీరములో పుట్టును. ఈ బిందువు, శరీరము, విండ్రెయ సమూహము, ప్రాణ మూలు ఇవన్నియు దేనందుబుట్టినవో బ్రహ్మకునైన తెలియశక్యము కాదు. ఇవన్నియు మూలములేనివని తెలుసుకొనుము. అందుకే శాశ్వతమైన పరిపూర్ణము అన్నదని శాస్త్రించి, లేక యేర్పడినబిందువు మొదలైన సమస్తమును విడచివేయు. వాటిపేరు తలవకుము.

— 1 —

134) జనులనిరుదేవుడెవనికి । కనరాడని నామరూపకర్మ జననముల్ । గన నతనికిలేవనియా । జనవాక్యము బయలుకెళ్ళు సహజమే వినరా ॥ అనుమానము బాలించి కనరా । కనినామ

రూపాదికములున్న యెరుకాను । వినబోక కనబోక విడచిపెట్టర
పోనీ । సహజమే వినరా । అనుమానము చాలించికనరా ॥

బావము : శిష్యా : దేముడు ఎవరికి కనిపించువాడు
కాడనియు, నామరూప క్రియలు లేనివాడనియు, జననమరణములు
అతనికి లేవనియు, జనులనుచున్నారు. ఆ జనవాక్యములు పరిపూర్ణ
మునకు మాత్రమే సహజముగాయున్నది. అనుమానములేకుండగ
విచారించుము. యెరుకకు నామ, రూప, జననమరణాదులు కలవని
చక్కగా విచారింపి అట్టియెరుకను వినబోక కనబోక విడచిపెట్టము.
లేకుండపోవును.

— —

125) అంతటగలదీ యెరుకని । యెంతో వాదింపుచుందు
రెరుగనివారల్ । అంతట నింతట గనుపడు । నంతటిదేకాని యెరుక
అంతటగలదా ॥ అది నిజమైతే అగుపడవలదా ॥ అంతట గలదొక్క
అచలమెకానెరుక । సంతాటగలదానియనరాదువినరాదు । అంతట
గలదా । అదినిజమైతే అగుపడవలదా ॥

బావము : శిష్యా : యెరుక, సర్వవ్యాపకమైనది. అంతటా
గలదు. అని దానియొక్క విషయము పూర్ణముగా యెరుగనివారు
ఎంతోవాదింపుచుందురు. యెరుకఅంతట, ఇంతట అగుపడు. సంతటి
దేకాని అంతటాయున్నదా ? (అనగా బ్రహ్మాండము లో అఖండము
గను, పితౄండములో ఖండముగాను, ఖండ అఖండ స్వరూపము)
అంతటాయున్నట్లు కనుపించునదేకాని విచారిస్తే అసలులేనేలేదు.
అంతటా యున్నదైతే విచారిస్తే కనిపించాలి. అట్లు విచారణకు కను
పించుటలేదు. అంతటా సర్వత్రా ములుగుచ్చ నందులేక అంత

అఖండములుగాకయున్నది. ఒక్క ఆచల పరిపూర్ణమేకాని, యొరుక అంతటా గలదని అనరాదు. వివరాదు.

116) బయలాక్షసముని కొందరు । భయపెట్టుదురమెవలన భయపడకు సుమీ । బయందు శబ్దమున్నను । బయలాక సమ నుచు నమ్మబడని నీచేతా ॥ శబ్దములేదీ భ్రమయెందుచాతా ॥ బయలాకసముగాదు పరిపూర్ణమని నమ్మి । నయముగ యొరుకను నమ్మాక విడచిపో । బడని నీచేతా । శబ్దములేదీ భ్రమ యెందుచేతా ॥

బావము : పరిపూర్ణమనగా ఈ ఆకాశమేయని కొందరు తప్పుగాచెప్పెదరు అదివిని తప్పుపడకు. పరిపూర్ణములో శబ్దము లేదు. శబ్దమున్నచో ఆకాశమే పరిపూర్ణమని యనవచ్చును. శబ్దము పరిపూర్ణములో లేకుండుక అట్టి భ్రమపడకు. బయలనగా పరిపూర్ణమే కాని ఆకాశముకాదని నమ్ముము. కనుక ఛక్కగా యొరుకను విడారించి విడచిపెట్టుము.

విశేషబావము : “ఆకాశస్యగుణశ్శబ్దః” అని శ్లోతి. శబ్దము కలిగినది ఆకాశము. పరిపూర్ణములో శబ్దము ఎంతమాత్రము లేదు. కనుక పరిపూర్ణము ఆకాశము ఒకటికాదు. వస్తునిర్ణయము లేకపోవుటచే ఎదురుగా ఉన్న ఆకాశమే పరిపూర్ణము అనితెలియక చెప్పెదరు. ఆకాశము కాకివలె నల్లతూపముకలది. చీకటి వెలుతురుచే ఆక్రమింపబడునది. శబ్దగర్భితము కలది. ఇది భూతాకాశము అనగా పంచభూతములతో ఒకటైన ఆకాశము. ఇది బ్రహ్మము కాదని బావముచే తొలగిస్తే ఇక్కడేయున్నది మహాకాశము. ఇది చీకటి వెలుతురు కానిది. ప్రకాశకారణమైన తేజస్వ్యరూపము. శబ్దగర్భిత నిశ్శబ్దము సత్తాకలిగినది. సృష్టిలయస్థితులకుసత్తానిచ్చునది. కనుక ఇదియును ఎరుకేయని బావముచే అదికూడ లేదని తీర్చివే

నచో ఇక ఉన్నది పరిపూర్ణమని చెప్పబడు పరాకాశము. ఇది శబ్ద రహితము, చీకటి వెలుతురుగానిది. సత్తాలేనిది. ఉత్తది. ఏమీయన రానిది. స్వతస్సిద్ధమైనది. ఇదిమాత్రమే సర్వత్కారములు గుచ్చ సందులేనిదని నిర్ణయించుకొని దీనందు యెరుకయే పరిపూర్ణ సిద్ధాంతము.

— —

177) కలమేల్క లేరుక బయలుల । కిలసామ్యముజేసి చూడు మీ భ్రమదొలగున్ । ఫలమేమి పెక్కుచదువుల । వలనను జపయాగ యోగవ్రతములవలనన్ ॥ శమదమమఖశతమూలవలనన్ ॥ తలక్రిందుగాబడ్డ తనువునెగానన్న । కలమేల్కగని తానెక్కడ నిల్వనట్లానే । వ్రతముల వలనన్ ॥ శమదమ మఖ శత మూల వలనన్ ॥

బావము : శిష్యా : కల, మేల్కలు రెంటిని, యెరుక పరిపూర్ణముల రెంటికి సామ్యముజేసి చూడుము. సీభాగ్రింతి దొలగి పోవును. పెక్కు శాస్త్రములు వగైరా చదువుటవలన ఫలమేమి ? లేక జపములు, యాగములు, యోగములు, వ్రతములు, శమ దమములు, యజ్ఞయాగములు హారుచేసినను జన్మరాహిత్య ఫలముదక్కదు. తలక్రిందుగాపెళ్లి తపమాచరించినను, ఈశ్వరము నేనుగాను అనిపై రాగ్యము జెందుతలనగాని ఫలితములేదు. ఎరుక పరిపూర్ణమునుగని తెనెక్కడ లేకుండు పోయినట్లుగా పైన చెప్పిన వ్రతములు, శమ దమములు, శత శంఖ్యా యజ్ఞయాగముల వలన యేమియు ఫలితములేదు. అనగా జన్మరహితము కాదని భావము.

విశేషబావము : శ్లో । చిత్తస్యశుద్ధయేత్కర్మ । నతు వస్తూపలబ్ధయే । వస్తు సిద్ధిర్విచారేణ । నకించిత్కర్మతోటిభిః ॥

అన్నట్లుగా కర్మలు, వ్రతములు శమ దమములు ఇవన్నియు చిత్త శుద్ధిని కలిగించునవేకాని జన్మరహితస్థితిని కలిగించునవికావు. కల (స్వప్నము) యెన్నడు నిజముకాదు. కల, కల్ల, కట్లకథ ఈ మూడు ఒకేభావ పరిణామములు. అనగా అబద్ధము అనిభావము కలలో జరిగిన విషయములు అన్నియు అబద్ధములేకాని నిజము కాదు. మేల్కొనితే అనగా జాగ్రత ఆవస్థలోని విషయములు నిజమైనవి. అనగా మేల్కొనితే కల పూర్తిగా లేకపోవుచున్నది. అట్లే కలవంటిది యెరుక, మేల్కొనవంటిది - పరిపూర్ణము. కల, యెరుకలు అబద్ధమైనవి. మేల్కొని పరిపూర్ణములు నిజమైనవి. మరియు మేల్కొనితే కల లేకపోయినట్లుగా పరిపూర్ణము ఉన్నదని తెలియగనే యెరుకలేకపోవును. ఇది విషయము గురుముఖతా విచారణ - ల్ల యేర్పడవలసినదే కాని జప, తప, దానయజ్ఞాదు వ్యక్త శతములు చేసినను కలవంటి యెరుక లేకుండాపోదు. అని చెప్పుటయే ఈపద్యభావము.

— — —

128) నీ కలలో నిను నన్నును । లోకుల లోకములజూచి
లోపలి భ్రమచే । నాకరుణ బడసి మేలుక । చేకొని కలకల్ల జేసి
చేరెదవెటకో ॥ సర్వము నీతో చేరెనుయటకో । ప్రాకటముగ
బట్ట బయలెరుక లీరితి । నీకు దెలిసిన మీద నిలువాక వేవేగ,
చేరెదవెటకో । సర్వము నీతో చేరెనుయటకో ॥

బావము : శిష్యా : నీకలతో, నిన్ను నన్ను, లోకులను, లోకములను కలయొక్క భ్రమచే జూచిన నీవు. నాకరుణచే (గురు కరుణచే) మేల్కొని యెరుకను (కలను) అబద్ధమని తలచి ఎచ్చటకో చేరెదవు. అనగా ఎచ్చటను లేకుండ పోయెదవు. నీవు పోతే

నీతోకూడ సమస్తము లేకపోవును. పరిపిద్ధముగ పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనదని యెరుక కలవలె లేనిదని నీకు తెలిసిన మీదట తక్షణమే నీవు లేకుండ పోయెదవు. (ప్రాకటముగ-ప్రసిద్ధముగ)

.....

129) హరికరనఖముఖవిదళిత । కరిమస్తక గళితమైన ఘన మౌక్తికముల్ । దొరకిన నెరుకలు గురిజలె । ధరియింతురు రెండి విలువ తమరెరుగక నెక ॥ అట్లనె బోధక్రమ మెరుగక నెక॥ పరిపూర్ణ బోధను యెరిగింపుచుండిన । యెరుకకె.కొందరు మరిగే రీమర్కము । తమ రెరుగకనెక ॥ అట్లనె బోధక్రమ మెరుగకనెక ॥

బావము : శిష్యా : సింహముయొక్క వాడిగోళ్ల అగ్రములచే ఖండింపబడిన ఏనుగుయొక్క కుంభస్థలమునుండి జారి పడిన గొప్ప ముత్యములు అడవులలో నివసించు ఆటవికులకు దొరకినచో ఆముత్యములయొక్క విలువ తెలియక గురివిందగింజలతో కలిపి హారములవలె ధరించెదరు. అనగా విదళిత - ఖండింపబడిన, గళిత-విడువబడిన, జారిపడిన ముత్యముయొక్క శ్రేష్ఠత్వమును, గురివిందగింజయొక్క అల్పత్వమును విలువ తెలియక రెండిని సమముగా హారములో వేసికొందురు. అట్లనే పరిపూర్ణ బోధయొక్క శ్రేష్ఠత్వమును తెలియక కొందరు పరిపూర్ణ బోధను విని అది యెరుకకె సరిపెట్టుకొందురు. వారికి పరిపూర్ణబోధయుక్క మర్మము క్రమము తెలియకనే కదా :

— —

130) తనువో బహిరింద్రియములొ మనసోపాస్త్రిణములొ విషయ మమతోనేనం । చనినీవని యతనిదియుని । యమమానిం

చెవవ దేల అది తోవగాదు ॥ నీవెన్నాడు యిది వినలేదూ ।
 వినుమీ పరిపూర్ణము గనిలేనియా మీతి । తనువాదికమును లేందని
 గురునిచే దెలియు । మదితోవగాదూ । నీవెన్నడు యిది విన
 లేదూ ॥

బావము : శిష్యా : శరీరము, బాహ్యేంద్రియములు,
 మనసు, ప్రాణములు, విషయామరాగములు వీనిలో, ఏదోవకటి
 ఆత్మయని, మరి జగత్తు అని అనరానిది యని యనుమానించుట
 ఏల ? అది సరియైన తోవగాదు. నీవు యెన్నడూ యిట్టి బోధ
 వినలేదు కనుకనే చెప్పినది వినుము. నే చెప్పిన పరిపూర్ణమును
 చక్కగా తెలిసి లేనియాశరీరము మొదలైన వన్నియు లేనివేయని
 గురుముఖతా తెలిసికొనుము. యిట్టిబోధ నీవు ఇదివరలో వినలేదు.

.....

131) నిను నను ప్రపంచమును జగ । మనియెరిగే యెరుక
 చాత నవలమునుగనుంగొని । నిను నను జగమును జగ । మని
 యెరిగె యెరుకమాను మమల వివేక ॥ చాలును నీపీత్రమ మెరిగి
 నానా । నిన్ను నన్ను పై రెండింటిని విశ్వమనక । బయలన
 కుండె దున్నా దుచనగుర్తు లేకుతము ॥ మమలా వివేక । చాలును
 నీపీత్రమ మెరిగి నానా ॥

బావము : శిష్యా : నీవని, నేనని, ప్రపంచమని, జగత్తుని
 యెరిగే యెరుకచేతనే పరిపూర్ణము అన్నదని విచారించి తెలుసు
 కొని, నీవని నేనని, ప్రపంచమని జగత్తుని యెరిగే యెరుకను
 (తెలివిని, లేక నేనును) విడచిపెట్టు. ఓ మలినము లేని బుది
 మంతుడా : నీవు ఈత్రమమును ఎరిగిన తరువాత చాలును. నీవని,
 నేన పై రెండింటిని విశ్వమనక బయలనక (పరిపూరమనక)

ఉండుము. అవి ఉన్నవని కాని లేవని కాని గుర్తు లేకుండ
ఉండుము.

.....

132) ప్రౌద్ధున నిద్దురమేల్కొని । వద్దకియే తెంచి గురుని
వక్త్ర జనితమౌ । సుద్దులు మ్రొక్కి వినుముయే । ప్రౌద్ధిది బహు
ముద్దు సుమ్మి పుట్టినందులకూ ॥ గురుచరణము పట్టినందులకూ ॥
నిద్ధమా భక్తిచే నీవిట్లు జేసితి । దిద్దితీరిచి బోధ తెరవా జూపును
నీవు పుట్టినందులకూ ॥ గురుచరణము పట్టినందులకూ ॥

భావము : శిష్యా : పృథివీజు ఉదయముననే ప్రాతః
కాలము) నిద్దురనుండి లేచి గురునివద్దకు వచ్చి వారిముఖమునుండి
వచ్చిన మంచి మాటలను గురుమూర్తికి మ్రొక్కి వినుము. ఈ
సాంప్రదాయములో పుట్టినందుకు గురుచరణము పట్టినందుకు ఇట్లు
చేయుట ధర్మము. బహుముద్దు సుమీ : మలినము లేని భక్తిచే
నీవిట్లు జేసితిలేని నిన్ను దిద్దితీర్చి బోధయొక్క మార్గమునుజూపును.
(సుద్దులు—పరిశుద్ధపు మాటలు) నిద్ధమా—నునుపు తేరిన (కల్ప
షము లేని)

విశేషభావము : పరిపూర్ణ బోధ కేవలము గురుకరుణచే
మాత్రమే అవగాహన జరుగును. అట్టి గురుకరుణ అనుష్ఠానము
చేయుటచే కలుగును. ఈ అనుష్ఠానమునకే ప్రౌద్ధున నిద్దుర
మేల్కొని వద్దకియే తెంచి గురుని వక్త్ర జనితమౌ సుద్దులు
మ్రొక్కి వినుము, అన్న మాటకు ఆర్థమని గ్రహింపవలెను. కనుక
గురుపుత్రులు ప్రతిదినము అనుష్ఠానము తప్పక చేసికొన
వలయును.

113) గురుడు పరిపూర్ణమును జూ । పెరుకను లేని ధనుచు
దెల్పియిక దల్పకు మం : చెరిగించక విడిపోవునె । యెరుకనరుల్
సాధనములు యెన్ని జేసిననూ ॥ లక్ష్యము ద్రలెన్నీ జూచిననూ ॥
హరిహర బ్రహ్మ మరాసురముఖులైన । ధరణీ సురాద్యష్టాదశ
జాత్యుద్భవులను ॥ యెన్ని జేసిననూ । లక్ష్యము ద్ర లెన్నీ
జూచిననూ ॥

భావము : శిష్యా : గురుడు పరిపూర్ణముజూపి. యెరుక
లేనిదనియు యిక దానిని తలచకుము అని యెరిగించకుండిన
యెరుక విడిపోవునా ? విడదు అని భావము. నరులు అనేకసాధన
ములు, లక్ష్యము గ్రలు ఎన్ని చేసిననూ ఎరుక విడిపోదు. నరులకే
కాదు, విష్ణుమూర్తి, ఈశ్వరుడు బ్రహ్మదిదీవతలు దేవేంద్రాదుల
కైననూ, వ్రాహ్మణాది అష్టాదశ జాతులలో పుట్టినవారికైనను గురు
మూర్తి విడిపింపనిచో ఎరుక విడిపోదు.

విశేషభావము : గురుముఖముగామాత్రమే పరిపూర్ణము
ఉన్నదనియు, లేనియెరుక లేకమైనను లేదనియు అసద్గురు కరుణ
విశేషముచే మాత్రమే తెలియవలయునుకాని శాస్త్రములవల్ల ఎంత (+)
మాత్రము దెలియబడదు. అందుచేతనే గురుకరుణచేతనే ఎరుక
విడిపోవునుగాని మరియొక విధముగాదు.

అష్టదశజాతులు :- 18 జాతులు 1) బ్రాహ్మణ, 2) క్షత్రియ
3) వైశ్య, 4) శూద్ర, 5) వ్యావహారిక, 6) గోరక్షక, 7) శిల్పక,
8) పంచాణ, 9) కుంభకార, 10) తంతువాయి, 11) క్షేతక, 12)
రజక, 13) వస్త్రచ్ఛేదక, 14) చర్మకార, 15) తిలఘాత, 16)
లుబ్ధక, 17) కసాయి, 18) మాతంగజాతులు.

(లుబ్ధకుడు - (బోయవాడు) పంచాణ - (రాళ్లకొట్టువారు

124) బల ధన విద్యా ధైర్యం । బలుచక్కదనంబు సత్వ
బుద్ధ్యాద్యుత్తులన్ । కలలో యివి లేనిమను । ప్యుల జగమును
తనను తాను జూచి మానవుడూ ॥ మేల్కొనేని చూడాలేడొకడూ । కల
మేల్కొలెరుక బయలులకిట్ల జతగూర్చి । కలయెరుకలను దేశికులచె
వీడితె జాలు ॥ చూచి మానవుడూ । మేల్కొనేని చూడాలేడొకడూ ॥

బాపము : శిష్య : బలము, ధనము, విద్యా, ధైర్యము,
చక్కదనము, సత్వ ధార్మికబుద్ధి మొదలగునవి కలిగియున్నట్లుగా
యిదిలేని మనుష్యులు తనను జగత్తును కలలో చూచిన మానవుడు,
మేల్కొనగా ఇవి యేమియు లేనివాడై మునుపటివలెనే ఉన్నాడు.
అనగా కలలో తోచిన సమస్తము మిథ్యా, లేనిది అని అర్థము.
మేల్కొనాత్రిమే నిజమైనది. అట్లే కల యెరుకకును, మేల్కొ పరి
పూర్ణమునకును జతచేసి ఉదహరించిచుకొని, కలఅయిన యెరుకను
గురుకరుణచే విడదిపెట్టినచో చాలును.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
సకల మత లక్షణస్వామ
సప్తమోఽధ్యాయమునకు
భావ - విశేషభావములు

సమాప్తము.

॥ జై గురు ॥

శ్రీ గురుభ్యో నమః

ఓం

శ్రీ గజగురవే నమః

8. పరిపూర్ణబోధ (26)

135) యీవుత్త బట్టబయలును । నీవిప్పుడు వుండజూచి నిజముగ యెరుకన్ । నీవని నేనని జగముని । భావింపుము పిదప దీన్ని జాయుమనిశమున్ ॥ నిజముగ దీన్ని జాయుకనిశమున్ । శ్రీవనితేశరాజీవ సంభవ భవ । దేవేంద్రాదుల నింక సేవించు తల పేర ॥ పాయుమనిశమున్ । నిజముగ దీన్ని జాయుకనిశమున్ ॥

బావము : శిష్యా : యీవుత్త బట్టబయలును (పరిపూర్ణమును) నీవు శాశ్వతముగ ఉన్నదని జూచి, యెరుకనగా నీవని, నేనని, జగత్తుని భావింపుము. అతరువాత యెరుక లేనిది గనుక విడచిపెట్టుము. పూర్తిగ అట్లు ఎల్లకాలము విడువక విష్ణుమూర్తిని, బ్రహ్మను, రుద్రుడు, దేవేంద్రాది దేవతలను సేవించే తలపెందులకు : ఎల్లప్పుడు ఎరుక లేనిదని విడచిపెట్టుము. ॥

విశేష బావము : గురుముఖముగా పరిపూర్ణ మెరుకల రెంటిని, విచారణగా శాశ్వతముగా సర్వత్రనిండి నిచిడికృతమై ఉన్నది ఒక్క పరిపూర్ణమే ఉన్నదనియు, ఉన్నట్లుగా కనిపించే యెరుక ఏకాలమందును లేదని తెలియబడును. యెరుకనగా నీవు, నేను, జగత్తు సమస్తము అనగా ఎంతవరకు మనకు తెలియబడుచున్నదో అది అంతయు యెరుకే. అసేగా సమస్త దేవతలు మరియు అధిష్ఠాన చైతన్యముతో సహా సమస్త జగత్తు యెరుకే. ఈయెరుక లేనిదే ఉన్నట్లుగా కలవలె తోచబడుచున్నది. కనుక యెరుక లేదని విచారణ పూర్వకముగా దృఢపరచుకొని దానందు ఎంతమాత్రము భ్రమ లేకుండగ విడచిపెట్టవలెను అట్లు విడచిన పిదప విష్ణ్వాది

సమస్త దేవతలమీద భ్రాంతి ఉండకూడదుగదా : అలా కాకుండగ
వారిని సేవించుచుండినచో యెరుకను విడువలేదనియే అర్థము.
కనుక శిష్యునికి ఎరుక భ్రాంతి లేకుండజేయుటకై బ్రహ్మాండ్రాది
సమస్త దేవతలను ఆరాధించు తలంపును మాని "నేనే" ఎరుకను,
అట్టి నేను లేదని లేకుండ ఉండుమని గురుదేవులు ఈపద్యములో
ప్రబోధించినారు. ఒక్క చిన్న విషయము — పద్యభావమును పట్టి
కొని ఏ పూజలు పనికిరావని మానుటకు వీలులేదు. అట్టి పరిపూర్ణ
స్థితి కలిగి పర్యంతము సమస్త దేవతారాధనలు మాని గురుపూజా
తనుష్ఠానము తప్పక ఆచరించవలెను. లేనిచో శిష్యుడు పొడై
పోగలడు.

136) లేదనకు మున్నదదిగో । నేదెలసితననకు దీన్ని నీవెరి
గేవా । కాదది నీచే దెలియను । యేదిర తన్నా త్ర సమితి యీ
బట్ట బైటా ॥ దీనికి సాటి దేదీ యెచ్చోటా । వాదేల లేనెరుకతో
దీన్ని గనిపెట్టి । పోదొడ్డు మెరుకనింకేది బట్టదు చాలు ॥ యీబట్ట
బైటా । దీనికి సాటి దేదీ యెచ్చోటా ॥

భావము : శిష్యా : పరిపూర్ణము లేదనకుము. ఉన్నది
అదిగో. దీనిని నీవు తెలిసితిని అనకము. దీన్ని నీవెరిగితివా, అది
పరిపూర్ణము కానే కాదు, యెందుచేతననగా యీపరిపూర్ణము నీచే
తెలియబడుటకు దానందు శబ్దస్పర్శాది తన్నా త్ర సమూహము
లేకమైననూ లేదుకదా : దేనితో సరిపోల్చదగినది మరేదైనను
కలదా ? వాదములతో పని లేదు. యీలేవి యెరుక చేతనే పరి
పూర్ణము ఉన్నదని కనిపెట్టి, యెరుకలేదని విడచిపెట్టుము. చాలును.
నీకింకేమీ బాధ లుండవు.

విశేషబావము : అశరీర సాంతతాయకగురుముఖముగా

విజ్ఞాపిస్తే తప్ప, పరిపూర్ణము ఉన్నదని యెవరికి తెలియబడదు. అది సర్వత్రా నిండియున్నది. కాని శబ్దస్వర్యాదితన్నాత్రతలచే గుర్తింపబడదు. ఏవస్తువైనను అనగా మాటలు-శబ్దరూపముగను, తాయువు స్వత్వరూపముగను, వస్తువులు (రూప) దృశ్యరూపముగను, రుచులు-రసరూపముగను, వాసనలు-ఘ్రాణరూపముగను, పరబ్రహ్మము-తత్త్వాత్రలు అన్నియుకలసియున్న బుద్ధిచేతను తెలియబడుచున్నది. ఇట్టి శబ్దస్వర్యాది తన్నాత్ర సమూహము లేకమైనను పరిపూర్ణమందు లేవుకనుక “వాచే” తెలియబడనేరదు. అనగా “నేను దాన్ని తెలుసుకొనలేదు. నేను అనగా జ్ఞాత స్వరూపము. తానందు శబ్దస్వర్యాది తన్నాత్ర సమూహము నిండియున్నది. తన్నాత్రలను విడచి జ్ఞానము, జ్ఞానమును విడచి తన్నాత్రలుకాని యుండనేరదు. కనుక “నేను” చే తెలియబడనిది పరిపూర్ణము. అనగా పరిపూర్ణము “నేను” లేనిది అని అర్థము. “నేను” లేనివస్తువు వాచే తెలియబడదు. ఇట్టి తన్నాత్రలు లేని వస్తువు, పరిపూర్ణము తప్ప మరేదీలేదు. కనుక పరిపూర్ణమునకు సాది మరేదీలేదు. పరిపూర్ణమే శాశ్వతమైనది. అంతటా ఉన్నది. ఎరుక పరిపూర్ణముతో లేదుకనుక ఎరుక యెచ్చటనూ కొంచెమైనను తేదని గురుముఖతా గుర్తించి తానుతేకుండా పోవుటయే పరిపూర్ణ సిద్ధాంతము.

— —

137) కనవచ్చి యిట్టిదట్టిది । యని యనరాకుండు బయలున దెకను గొనుమి । కనరాకపోతే హన్యం । జనుమిట్టిదియట్టిదనుచు పరాకవచ్చిననూ ॥ ఎరుక దాంట్లోవలకి జొచ్చిననూ ।

వినుమాబయలును నీవేమనినవొప్పెదగా । నొప్పను నీమాటను, నే
తెప్పినరీతి గనవస్తే ॥ పలుకావచ్చిననూ । యెరుక దాంట్లోవలికి
జొచ్చిననూ.

బావము : శిష్యా: పరిపూర్ణము ఉన్నదని తెలియబడును.
అయినను ఇట్టిది అట్టిది అని చెప్పరానిది, అట్టి పరిపూర్ణము అదిగో
చూడుము. విచారించగా కనరాకపోతే శూన్యమనవచ్చును.
ఇట్టిది అట్టిదియని చెప్పవీలు అయినను, గుర్తించవీలు అయినను,
దానిని నీవేమని అన్నప్పటికి ఒప్పును. కాని నేచెప్పిన రీతిగా విచా
రించినచో పరిపూర్ణమును పలుకు కలిగినదిగాని, గుర్తించదగినదని
గాని అనరాదని తెలియబడును.

— —

138) కనవొచ్చు బయలులేదని । యనవచ్చునె యిట్టిదట్టి
దనవచ్చునె చీ । యనరాదూ యెరుకకెన్నడు । కనుకనె యీ
బయలు యెల్లకాలముంచుండి ॥ దీనందెరుకే కాలములేందీ । విను
మీలేనెరుకాను వివరించశూన్యమౌ । అనుమానమేయెరుకగను విశ్వ
మట్టిదే । కాలముంచుండి ॥ దీనందెరుకే కాలములేందీ ॥

బావము : శిష్యా : విచారిస్తే ఉన్నదని తెలియబడే పరి
పూర్ణము లేదనియనవచ్చునా ? యిట్టిది అట్టిదియని యనవచ్చునా?
చీ అట్లనరాదు. లేదని, యిట్టిది అట్టిదియని చెప్పశక్యమైనది,
యెరుక కె త గు ను. ప రి పూ ర్ణ ము ను అ ట్ల న రా దు.
కనుకనె పరిపూర్ణము యెల్లకాలము శాశ్వతముగా ఉంటుంది.
ఈ పరిపూర్ణములో యెరుక యెన్నడూలేదు. ఈయెరుకను విచారిస్తే

శూన్యము. అనుమానమేమి ? ఎరుకవంటిదే విశ్వముకూడ ఏకాలమందును లేనిదని విచారించుము.

— —

139) పరిపూర్ణమనిన యెట్టిదో, యెరిగెదనని యెరుక బైటి కేగిన్ యెరుకె. యెరుకకు శూన్యంబయ్యెను. యెరుకనుజన్మించినట్టి యీ విశ్వమంత || యెరుకవలెనే యేమీలేదంతే. యెరుక పుండంగానే యెరుకవిశ్వములు లే. వెరుకాకె ఇది జూడ యెంతో వింతై తోచె || యీ విశ్వమంతా. యెరుకవలెనే యేమీలేదంతా ||

బావము : శిష్యా : పరిపూర్ణమనగ యెట్టిదో తెలుసుకుందామనిన ఎరుక విచారించగా తనకు తానే శూన్యమయ్యెను. తనతో యేర్పడిన యీ జగత్తుంతయు కూడ శూన్యమైపోయెను. యెరుక యేలా లేకపోయెనో యెరుకవల్ల ఏర్పడిన విశ్వమంతయు కూడ అలాగే లేకుండా పోయెను. ఎరుక తానుండగానే తాను విశ్వము లేవని విచారణచే తెలుసుకొన్న ఎరుకకు యిదికీఎంతోవింతై తోచెను. తాను ఉండగానే తాను, తనవల్ల యేర్పడిన విశ్వము సమస్తము లేకపోవుటను చూచిన ఎరుకకు యిది ఎంతో విచిత్రమనిపించుచున్నది.

— —

విశేషబావము : పరిపూర్ణమును గురించి విచారించిన నీవు అనగా జ్ఞానము, పరిపూర్ణమే శాశ్వతమైనది, యేమార్పు లేకుండగ సర్వకాలము ఉన్నదని తెలిసికొనినది. తనచే గుర్తించ శక్యము కానందున తాననే జ్ఞానస్వరూపము, పరిపూర్ణమందున లేదనికూడ తెలుసుకొన్న జ్ఞానము తాను లేననిగుర్తించినది. తానేలేకపోయినచో తనవల్ల వచ్చిన జగత్తు ఉండునా ? కనుక తాను ఉండగానే తాను

తేనని తెలుసుకొనుట ఎంత ఆశ్చర్యము ? తాను ఏకాలమందున
లేనను నిశ్చయజ్ఞానము కల్గిన జ్ఞానములేనిదనే నిర్ణయము జరిగినది.
అప్పుడు పరిపూర్ణము మాత్రమే ఉన్నదిగాని పరిపూర్ణమున్నదను
టకు ఎరుకలేదు గదా ! కనుక ఎరుక లేకపోవుటయే పరిపూర్ణము
ఉన్నదనుట. తాను తేనని ఆరూఢజ్ఞానము కల్గి లేకపోవుటయే పరి
పూర్ణము ప్రత్యక్షముగా కనిపించుట అనబడును.

140) గురుమూర్తి జూబుటన్నను । పరిపూర్ణంబెట్లు తనకు
ప్రత్యక్షమగున్ । గురుమూర్తి జూపెనేనియు । పరిపూర్ణము తనకు
తెన్న ప్రత్యక్షమౌరా ॥ చూస్తునె ఎరుక పొరిపోవునురా । ఎరుక
జోయిన వెనుక ఎవరా ప్రత్యక్షాన్ని । ఎరిగిట్టిదంచెరిగెవారటమీద॥
ప్రత్యక్షమౌరా । చూస్తునె ఎరుక పొరిపోవునురా॥

భావము : శిష్యా : గురుమూర్తి చెప్పి చూపింపక పోయి
నచో పరిపూర్ణము నీకు ఏవిధముగా ప్రత్యక్షముగా
తెలియబడును ? గురుమూర్తి చూపినప్పుడు మాత్రమే తక్కుగా
తెలియబడును. అట్లు పరిపూర్ణమును ప్రత్యక్షముగాచూస్తునే ఎరుక
యెక్కడను నిల్వకుండగపోవును. అవిధముగా యెరుకపోయిన
తడుపరి. పరిపూర్ణమును ఎవరు యెరిగి ఇట్టిది ఆట్టిది అని చెప్పేవా
రున్నారు? అనగా పరిపూర్ణమునుగూర్చి చెప్పేవారెవరూ ఉండరు.

141) పరమపదమనిన బయలన । గురుగుహ్యమనంతమనిన
గోప్యంబనినన్ । పరిపూర్ణమచలమనినను తిరమనగా బట్టబాతులు
తెలుయుమాయప్పా ॥ యీ తెలిసిన తెలివి మానప్పా ॥ యెరుక
నెరుగని దన్నా నెరుక మీరినదన్న । యెరుక మరుపులులేని పరవస్తు
వన బయలె ॥ తెలియుమాయప్పా ॥ యీ తెలిసిన తెలివి
మానప్పా॥

బ్రాహ్మ : శిష్యా : పదమపదము, బయలు, గురుగు
హ్యము, అనంతము, గోవ్యము: పరిపూర్ణము, అచలము, తిరము,
బట్టబయలు ఇవన్నియు పరిపూర్ణమునకే పేర్లు అని తెలియుము.
అ తెలిసిన తెలివిన విడచిపెట్టుము. మరియు యెరుకనెరుగని
దన్నా, యెరుకమీరినదన్నా, యెరుకములుపులులేని సరమనస్త
పన్నా, పరిపూర్ణమనె తెలియుము, అలా తెలిసిన తెలివినవిడచిపెట్టుము.

147) బట్టబయలనుచు దీనికి । మొట్టమొదల్ పేరులేదు.
ముదమున యెరుకే । పుట్టి పేర్బెట్టి దీనిని । బట్టుకలవాడులేక పారి
పోవునురా ॥ కనరాదిందు దూరనేరదురా ॥ పుట్టి చచ్చుచు
మళ్ళి బుట్టిగిట్టుచు బుట్టు । నిట్టి తప్పలనొందు యెరుకెబయలును
మానె ॥ పారిపోవునురా ॥ కనరాదిందు దూరనేరదురా ॥

బ్రాహ్మ : శిష్యా : యీ పరిపూర్ణమునకు బట్టబయలని,
పరిపూర్ణమని, మొట్టమొదటగా ఏసేట లేదు. యెరుకపుట్టి యీపేర్లు
దానికి పెట్టి చా ని పట్టకొనలేక (గుర్తించలేక) యెరుకే పారిపోవు
చున్నది. పరిపూర్ణములో ఐక్యమవలేకుండ కనరాకుండ పోవు
చున్నది. పుట్టి చచ్చి తిరిగి పుట్టి ఇట్టి తప్పలనుపొందే యీయెరుక
పరిపూర్ణమును చూచినచో ఎక్కడను లేకుండా పోవును.

148) వినుము నేననుచు యెరిగే । తనువందున లేక బయలు
తానిండినదే । కనుగొను మదికనుగొని । యీ తమపును విడనాడు
మింతె తడవేలనోయా ॥ యీపనికిక గడువేలనోయా । అనుమా
నముంటె నీవధయూచు శివరాము । లను దీక్షితులు జేసెన చలా
గ్గింధమునంత ॥ తడవేలనోయా । యీపనికిక గడువేలనోయా ॥

బాపము : శిష్యా : వినుము. భేననుచు యెరిగే శరీరము (గుర్తెరిగే శరీరము) పరిపూర్ణమందునలేదు. పరిపూర్ణము సర్వత్రముగా గ్రుచ్చ నందులేకుండగ నిండియున్నది. ఈ విధముగా జిహ్వించుము. విచారించి లేని యీ గుర్తెరిగే శరీరమును (యెదు కను) విశిచిపెట్టుము. యీ పనికి గడుపుపెట్టక వెంటనే తేయుము. నీకు ఈ మాటలయందు అనుమానము ఉన్నచో శ్రీ శివరాఘదీక్షితులు వారిచే వ్రాయబడిన అచల గ్రంథమును చూడుము.

విశేష బాపము : "శాస్త్రదృశ్యం గురుర్వాక్యం" అన్న ఆర్థోక్తి ప్రకారము, శ్రీకృష్ణదేశికేంద్రులవారు వ్రాసిన కందార్థము లలోని భావము. పరిపూర్ణమె యున్నదనియు, అది యీ తెలివి గుర్తించలేదనియు. కనుక లేనిది అయిన యెరుక లేనిదనియు ధృడీకరించుచున్నారు. ఇందుకు శాస్త్రసమ్మతము కావలెనుగదా! అందుకే వారు వ్రాసిన కందార్థ భావమునకు శాస్త్రదృశ్యముగా ఈ సిద్ధాంతమును పీఠ ప్రతిష్ఠాపన చేసిన శ్రీ రామడుగు శివరామ దీక్షితులవారిచే వ్రాయబడిన "బృహద్వాసిష్ఠము" అను అచల గ్రంథమును చూడుమని చెప్పియున్నారు.

144) దేహాకారముగానిది। యహంభావములు లేనిదఖిలజనులు
హా। సోహం సోహం బనినను । మోహము జెందనిది ఖైలు మొద
తెరుగవలెరా ॥ యె గిన యెరుక తుదకరుగవలెరా ॥ కోహం
కన్వంబని కూతాలు గూసేటి । వేహి దేహములాను తెలియని యీ
ఖైలు । మొదలెరుగవలెరా ॥ యెరిగిన యెరుక తుదకరుగవలెరా ॥

బాపము : శిష్యా : పరిపూర్ణము దేహాకారము కానిది. "అహం" అనుగా నేను తేనిది. సమస్త జనులు దాసోహం అని

గాని సోహమనిగాని అన్న నూమోహముచెందనిది. ఇట్టి పరిపూర్ణమును ముందుగా తెలిసికొనుము. ఇట్లు తెలిసిన యెరుక తుదకు లేకుండా పోవలెను. నీవెవరు ? నేనెవరు ? అని పలికే యీ దేహదేహములను తెలియని పరిపూర్ణమును ముఖ్యముగా తెలిసి అలా ఎరిగివ యెరుక చివరకు లేకుండా చేసికొనుము.

విశేషభావము : తన దాసోహం అనగా నేను నీకు దాసు యను, నీవు నాకు ప్రభువు అని భక్తుడు మహావిష్ణువు యొక్క సఖబంధముగా ద్వైత, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతము, “సోహం” సః + ఆహం = అతడే నేను. ఆ బ్రహ్మయే నేను, నేనే బ్రహ్మము అన్నది అద్వైత సిద్ధాంతము, ఇట్టి రెండు సిద్ధాంతములకు మీరియున్నది అచల పరిపూర్ణ సిద్ధాంతము. అనగా నేనుగాని బ్రహ్మగాని అననిది గుర్తులేనిది. కారణ కార్యములుగానిది అచలము. కోహం అనగా ఈ + ఆహం. నేను ఎవరిని ? ఈత్వం = కస్త్యం = నీవెవరు ? అను ద్వయబోధములతో నిండియున్న దేహి, దేహములు కానిది పరిపూర్ణమని తెలియవలెను.

145) యేవస్తువు చాతనుదా । నాచిర్భవమొందు దేహమను తరువరయన్ । అవస్తువె దానికి విత్తై వెలయును దాన్నె సాక్షి ద్రష్టానికనుమీ ॥ యెరుకయిదె స్పష్టామువినుమీ । తావించిమాడు మీబట్టబయలనుభూమి । యీ విత్తుచెట్టున్న దరయ దావిత్తునే । ద్రష్టానికనుమీ ॥ యెరుకయిదె స్పష్టామువినుమీ ॥

భావము : శిష్యా : విచారించగా యేవస్తువుచేత యీ దేహమనే వృక్షము సుట్టచున్నదో. అదే దేహమనే వృక్షమునకు విత్తనమని తెలియును. అదే సాక్షి, ద్రష్టా అని తెలుసుకొనుము. యీ విషయము స్పష్టముగ అనుమానములేకుండగ విచారించుము

విత్తశమును వృక్షమును యీ భూమి ఎట్లు తెలుసుకొనకుండగ ఉన్నదో, అట్లే ఆత్మ (ద్రష్ట) అనువిత్తనమును దానినుండియేర్పడిన దేహము అనువృక్షమును యీ రెండిని ఎంతమాత్రము యెరుగనిది (భూమివంటిది) పరిపూర్ణమని చక్కగా భావింపుము.

— —

146) యే పరిపూర్ణము మేనికి! లోపల వెలినుండి యుండు లోపము లేకన్ । ఆపరిపూర్ణమె జగతికి । లోపలవెలి, నుండు దాని లోనెపున్నవిరా ॥ పై రెండెవ్విలేని వెన్నకురా ॥ యీ పూర్ణబోధచే పై ప్రపంచ శరీర । రూపము లేడబాపు మీపట్లనె దాని । లోనెపున్నవిరా । పై రెండెవ్విలేని వెన్నకురా ॥

బావము : శిష్యా : యే పరిపూర్ణము శరీరమునకులోపల వెలుపల, ఎంతమాత్రము సందులేకుండగ నిండియున్నదో, ఆ పరిపూర్ణమె జగత్తునకు లోపల, వెలుపల నిండియున్నది. మరియు మేను జగత్తులు పరిపూర్ణములోనే యున్నవి. కాని మేనుజగములు రెండులేనివే అఖాసరూపముగా తోడబడుచున్నవి. పరిపూర్ణబోధచే ఆశరీర ప్రపంచములు లేనివని విచారించి ఇప్పుడెవ్వరిని లేకుండ జేయుము.

.....

147) యెరుకనగా యెరిగేటిది । మరువనగా యెరుకతనను మరచుట మీరెం । ద్విరుగనిదె బయలివిని । వెరిగెడుకనుమరుపు తిప్పు డెరుకచెవిడరా ॥ వీడితె పైమాటెరిగెదెవ్వడురా ॥ యెరుకె పరిపూర్ణ ముంచెదిరించి వదిలేనూ పరిపూర్ణమైతే చూపరబయలందున దాన్ని । యెరుక చెవిడరా ॥ వీడితె పై మాటెరిగె దెవ్వడురా ॥

బావము : శిష్యా : యెరుకనగా_సమస్తమును యెరిగే దనియు, మరుపనగా_యెరుక తనను మరచుటయనియు, యెరుక మరుపులు యీ రెంటిని యెరుగనిదే పరిపూర్ణమని, నీవు తెలుసుకొని, యెరుక మరుపుల రెంటిని యెరుకచేతనే విడచిపెట్టుము. అలాగున విడిచితే పరిపూర్ణమునుగాని యెరుకనుగాని యెరిగేదెవరు? యెరుకే పరిపూర్ణమని యెఱిగించి పలుకుచున్నావు. పరిపూర్ణము యెరుక ఒక్కటే అయితే, ఆయెరుకను పరిపూర్ణముతో చూపించుము :

విశేషబావము : సమస్తమును తెలుసుకొనునదే తెలివి ఏదయితే ఉన్నదో, అదే యెరుక సమస్తమును గుర్తించుటయేకాక తనను తానుకూడ తెలుసుకొనును. అనగా భూమధ్యస్థానము వలదున్న ప్రత్యగాత్య తనను తానే గుర్తించుచున్నది, అయెరుకే సహస్రార్థమున మరియు హృదయస్థానమున గుర్తించే తెలివి లేకుండగ తనలో తాను మరుపుజెందుచున్నది, ఇట్టి మరుపునకే సహస్రార్థమున సమాధిస్థితియని హృదయస్థానమున అజ్ఞానమందు లయమయినదని అందుచు. ఇదియును యెరుకయే. అంటేఎరుకకు రెండవస్థలు. ఎరుగుట, మరచుట. యీ రెండవస్థలను పొందుచున్నది యీ యెరుకయే. ఇట్లే యెరుగుట, మరచుటలు లేనిది పరిపూర్ణమని తెలియవలెను. అంతేకాని నిర్వికల్ప సమాధిస్థితి తన స్వస్థానమునందున్న యెరుకనే, సంకల్ప వికల్పములు లేని పరిపూర్ణమని భావించుటకేవలము, యెరుక పరిపూర్ణముకాదు. పరిపూర్ణము యెరుక యెన్నటికి కాదు. పరిపూర్ణములో లేనిది యెరుక. కనుక అయెరుకచేతనే యెరుకను, పరిపూర్ణమును చక్కగా వస్తునిశ్చయముగా గుర్తించి యెరుకను విడచినచో పరిపూర్ణమునుగాని, యెరుకనుగాని తెలియలేము అని తక్కుగా తెలుసుకొనవలయును.

148) లేదన్నను కనుపడుగదా । నే దెలసితి ననిన బైటనే నిల్వగదా । నే దీనివెనుకగదా । కేదో మూలంబు యిడిగాదికలే దెచ్చోటా ॥ కనుక నెవుళ్ళక్కినే । న్నాటా ॥ యేదీతేదిదిదప్పనే దెలియనిదియని । తాతెలుసుకొని యెరుకె తనను వీడితెజాలు ॥ యికలేదెచ్చోటా ॥ కనుకనెవుళ్ళక్కినేనన్నాటా ॥

బావము : శిష్యా : పరిపూర్ణము లేదంటివా : విచారిస్తే కనుపించుచున్నదికదా : “నేను” తెలుసుకున్నానంటితా : అ పరిపూర్ణములో “నేను” లేదుగదా : ఇక ఎట్లు తెలుసుకొందువు, ‘నేను’ పరిపూర్ణముతరువాతనే, లేక ఏర్పడినదిగదా : అయితే నాకు మూలము యీ పరిపూర్ణముకాదు. మరియేది నాకు మూలము అని విచారించగా పరిపూర్ణము మూలము కాదనియు, మరి యింతేదీ నాకు మూలము లేదనియు తెలియుచున్నది. కనుకనే “నేను” మూలములేనిది కనుక ‘నేను’ లేనేలేనని తెలియవలెను. నాచే సమస్తము తెలియబడుచున్నది. ఒక్కపరిపూర్ణము తప్ప “నే” తెలియనిది ఏదీలేదు. అని విచారించి తెలుసుకొని, యెరుక తనకు తానే లేకుండపోతే చాలును. ఎరుక ఏకాలమందు ఎచ్చటను లేకుండ పోవును.

విశేషబావము : “నేను” అనగా యెరుక. యెరుక అనగా తెలుసుకొనునది, తెలియబడినది అనికాడ ఆర్థము, తెలివిచే తెలియబడిన సమస్తము తెలివియొక్క రూపమే. ఆన్యమకాదు. కనుక తెలియబడిన సమస్తము యెరుకే. పరిపూర్ణములో యెరుక లేదు కనుక పరిపూర్ణము నాకు తెలియబడదు. ఇది ఒక్కటి తప్ప సమస్తము ‘నేనే’ : అంతయు నాచే తెలియబడును. కనుక ఇంతయు “నేనే” కనుక నాకు మూలముఏదీ ? అని విచారిస్తే పరిపూర్ణములో

లేను కనుక పరిపూర్ణము నాకు జ్ఞానముకాదు. సమస్తము 'నేనే' కనుక మరింకేదీనాకు మూలములేదు. అనగా నేను లేకనే, కలవలె యేర్పడినది. కనుక "నేను" అను ఎరుకలేనేలేదు.

149) సత్యమగు బట్టబయలున । సత్యంబగు యెరుక నెరిగి నద్గురు కృపచే । సత్యముగాదని యెరుకను । సత్యముగా నమ్మి వుంటె చాలుచాలన్నా ॥ వానితోటి సాధెవ్వరన్నా ॥ నిత్యానిత్యము లనె నిర్ణయమెరుగక । నిత్యుత్తైయుండేటి నిజబోధ కలిగితె ॥ చాలుచాలన్నా । వానితోటి సాధెవ్వరన్నా ॥

బావము : శిష్యా : శాశ్వతమైన పరిపూర్ణమును, ఆశాశ్వతమైన యెరుకను గురుకృపచే నెరిగి ఆశాశ్వతమైన యెరుక సత్యముగాదని స్థిరముగా నమ్మి వుంటె చాలును. అట్టివానితోటి సాధెవ్వరూ ఉండరు. నిత్యమైనది పరిపూర్ణమని, అనిత్యమైనది యెరుకనే నిరయములెరుగక, లేక ఉన్న పద్ధతిని తెలిపే నిజబోధ (పరిపూర్ణబోధ) కలిగియుంటే చాలును. అట్టివానితో సాటి ఎవ్వరును ఉండరు.

విశేషబావము : సత్యమైనది పరిపూర్ణమని. అసత్యమైనది అనగా లేనిదే ఉన్నట్లు తోచబడుచున్నది ఎరుకని, అట్టి ఎరుక శాశ్వతము కాదని స్థిరముగా శ్రీ గురుముఖముగాను, గురుకరుణచేతను తెలియవలెనేకాని శాస్త్రజ్ఞానము వగైరాలనే అట్టిపద్ధతి తెలియబడదు. ఆవిధముగా ఎరుకను విడచినవాడు తానులేనివాడు గనుక వానికి సాటి ఉండరు, లేనివానికి సాటి ఉండదు. ఉన్నదానికే సాటి ఉండును.

(*)

150) పరిపూర్ణములో దోచిన । ఎరుకేకల, లేని ఎరుక నెరిగి మృషని యీ । మరుగెరుక తెరుక దెల్పిన । ఎరగటమె మేల్కు

సుమ్మియిదియామరకు మీ ॥ సద్గురువాఙ్మతెదిరి మీరకుమీ ॥ ఎరుక
యీ రీతిగ ఎగిరిపోయిన వెనుక । పరిపూర్ణమొకటుండు పలుక
రాదెట్లందు ॥ నిదియామరకుమీ ॥ సద్గురువాఙ్మతెదిరి మీరకుమీ ॥

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : పరిపూర్ణములో తోచిన యెరుక కల
వలె లేనిది. అట్టి లేనియెరుక మృష (అసత్యము)యని యెరుకకు
దెల్పుటయే యెరుకై నకలకు మేల్చు యని యిది మరువకుమీ. ఇది
సద్గురువాఙ్మతెదిరించి మాటాడకుము. యెరుక యీ
రీతిగ లేకపోయిన పిదప పరిపూర్ణమొకటుండునుగదా : కాని పరి
పూర్ణమొకటున్నదని అనరాదు. నీవే లేకపోయిన వెనుక ఉన్నదని
ఎట్లందువు. యిదిమరువకుము.

— —

151) తిప్పలగురాకపోకల । నెప్పుడు తానెరుగనట్టి యీ
బయలుందున్ । తప్పక తనకై తానే । తప్పన గననచ్చి యెరుక
తాగానరాదూ ॥ బయలున్నాది తనకెరుకలేదూ ॥ యెప్పుడు బయ
లున్న దెరిగితానేనట్టి । లొప్పున దెలసితే తాగానరాదూ ॥ బయ
లున్నది రనకెరుకలేదూ ॥

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : జనన మరణములనే తిప్పలు ఎంత
మాత్రము లేనట్టి యీ పరిపూర్ణమందు, యెరుక తనంతతానుగా
చటుక్కునఁచి అంతలోనే లేకుండాపోవుచున్నది. పరిపూర్ణమున్న
దని తనకు తెలియదు. యెప్పుడు పరిపూర్ణమే ఉన్నది అనియు
అందు తానులేని విధమును యెరుక తెలుసుకొనుచున్నదో, అప్పుడే
యెరుక లేకుండాపోవుచున్నది.

— —

152) అన్నము శుక్లంబగు రస । మున్నతిగా రక్తమగును
 వాకచో రెండున్ । పన్నుగ గలసిన మేనని । యెన్నబడున్
 యెరుక గల్గి యిదె మాయసుమ్మి ॥ మూలములేనిదిదె నీవునమ్మి ॥
 యున్నావు సరిపూర్ణమున్నది గతిలేని । దెన్నడు లేదని యెరిగితె
 చాలు గుర్తదె ॥ మాయసుమ్మి । మూలములేనిదిదెనీవునమ్మి ॥

బావము : శిష్యా : అన్నము శుక్లమగుచున్నది. జలము
 రక్తమగుచున్నది. (శ్రోతము) ఒకచోట యీ రెండు
 (శుక్ల, శ్రోతములు) ను కలసినచో జీహమై యేర్పడుచున్నది.
 అందుచో యెరుకయేర్పడి దేహిగాయేర్పడుచున్నది. యిదిమాయ
 గదా । యీ దేహిదేహములకు మూలమేమియు లేదని నీవునమ్మి
 యున్నావు. పరిపూర్ణమున్నదని విచారించిచూచి, లేని యీయెరుక
 యెన్నడూలేదని ఎరిగితె చాలును, యీఎరుకె. గుర్తు, మాయ అని
 తెలుసుకొనుము.

— —

153) కనకమనఘాషణంబులు । యిసుమన శస్త్రాధికంబులి
 త్తడియనినన్ । గనుగొన పాత్రలు గనుపడు । తమవన నవయవ
 ములన్ని తగదొంతియనినా ॥ కుండలు భూతతతి జగత్తనినా ॥
 వినుమట్ల యెరుకన్న వివరించతత్వాలు । మనసందు గట్టిగ మరు
 హకు మీమాట తగదొంతియనినా ॥ కుండలు భూతతతి జగత్తనినా ॥

బావము : శిష్యా । బంగారమనగా వివిధఘాషణములు,
 యిసుమనగా కత్తులు మొదలగు శస్త్రములు, ఇత్తడియనగా వివిధ
 పాత్రలు, దొంతియనగా కుండలున్ను, పంచభూత సమూహమే
 జగత్తనినా, అట్లేశరీరమనగా అవయవసమూహమేగతాకనవతును.

అట్లే యెరుక అనగా ఏది అవి వివరించుగా వచనతత్వ సమూహమే.
యోజనా మనస్సులో మరువక గట్టిగా డౌన్ యంతుంచు
కొనుము.

— —

154) పొరలరటిదుంపయనినను. తరువులు వనమనినతవలు
ధారుడియనినన్. గిరియనిన రాళ్లు బట్టలు. ధరముల్లియనిన
తత్వతతి యెరుకంచనినా || లేనిదె యెరుకస్థితిలేస్సకనినా || ఎచుకా
జేసిక విశ్వమెరుక వలెదె బయలు|| నెరుక గుర్తెరిగి కానేగితెవరి
తత్వతతి యెరుకంచనినా || లేనిదె యెరుక స్థితి లేస్సకనినా ||

బావము : శిష్యా : అరటి దుంపయనగా పొరలు, వన
మనగా చెట్ల సమూహము, రవలు (భూశికణములు) సమూహమే
భూమి, రాళ్లు సమూహమే కొండ (వత్వతము) మూల అనగా
బట్టిలేకదా అట్లే యెరుకనగా తత్వ సమూహమే. యెరుకస్థితిలేస్సగా
విచారిస్తే లేనితెయని తెలియబడును. యెరుక వలన యేర్పడిన
యీ జగత్తుకూడ యెరుకవంటిదే. అనగా యెరుక లేనిది కనుక
జగత్తుకూడ లేనిదే. శరీరార్థము అట్టిది కాదు.
పరిపూర్ణమును యీ యెరుక ఉన్నదని గుర్తించి కాను లేకపోతే
మరేదియులేదు.

.....

155) పెనుతూయశుజూడుముయిదె. జనతుని జరరంబు
వలన జననీగర్భం. బునకొచ్చి తూరురూపున. జనియించును నవ
యోవములు జనితామైభువిని || వినుకతూరిదు మూర్కొమువచ్చును
వనీ || దినదినమభివృద్ధ్యే దీనిచే బయలును. గనియా తూర్పు
మతిశ్రద్ధ మాయించుము పోని || జనితామైభువిని. వినుకమ
నినుమూర్కొను వచ్చునుచని ||

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : పెనుమాయను యిదే చూడుము. జనకుని యొక్క జరరంబువలన తయారైన శుక్లము, జనని గర్భములో జొచ్చి పిండరూపమై అవయవములు ఏర్పడి భూమిపై బిడ్డరూపముగా పుట్టుచున్నది. ఇంతకన్న వేరేమాయయేమి కలదు. అటువచ్చిన బిడ్డ వినును, చూచును, వాసన చూచును. పోవును. దిన దినము అభివృద్ధ్యై. దీనిచే తనేపరిపూర్ణమున్నదని వివాచించి మాయలమల్లి అయిన ఎరుక యొక్క కథలేకుండాజేయుము.

156) పెట్టియలోపలి గారణి. చెట్టుపయిన్ గానవచ్చి చెట్టున జూడన్. గట్టుపయిదోచునిదికని. కట్టునుమీ దీనివతేనే గనుపించు నెరుకా || అంతలొయెచట గనుపించదెరుకా || దిట్టామోతోధ చేపట్టి యెరుకను తిరిగి. పుట్టాకుండగ దాని పుట్టిముంచుములేదె || కను పించునెరుకా. అంతలొ యెచట గనుపించదెరుకా ||

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : గారణివాడు ఒకవ్యక్తిని పెట్టెలోపెట్టి, వాని చెట్టుమీద కనుపింపజేయును, అంతతో వాడు చెట్టుపెల్లకుండగ గట్టుమీదనుండి వచ్చుచుండును, యిదంతా కనికట్టునుమీ, ఆనగా లేనిదే భ్రమరూపముగా తోపింపజేయబడుచున్నది. ఈవిధముగానే యెరుక కూడ కనిపించును. అంతతోనే కనుపించకుండగపోవును. గట్టిదైన ఈ పరిపూర్ణబోధచేత యెరుక తిరిగి పునరావృత్తము కాకుండగ లేకుండాచేయుము.

— —

157) నేననివ బ్రహ్మతోపల. లేనిదె సంభవము నొంది లీల తనకుదా. మేనుజగములై బెలశెను. నేనది మృగజన్మము రీతి నిజముగాదనుచు || తోకులనేటి గజిబిజివినుచు || మానసమున

వారి మాటకామోదించి । దానికిబోధాకు తగునంచు వినజేస్తి ॥ నిజముగాదనుచు ॥ లోకులనేటి గజిబిజివినుచూ ।

బావము : శిష్యా : “నేను” అనని బ్రహ్మయందు లేనితెయెరుక యేర్పడి తనకుదానె అటరితిగా మేను, జగత్తులై యేర్పడుచున్నది. నేను అవిషయమును ఎండమావులరీతిగా నిజముగాదని చెప్పుచున్నాను. లోకులనే గజిబిజి మాటలను విని మనస్సులో వారిమాటల కామోదించి, అమాటలకు ఈపరిపూర్ణబోధకు సరిపోవును. అన తలంచి, ఇదిగీకు వినజెప్పుచున్నాను.

విశేషబావము : నేనని బ్రహ్మ అనగా “అహం” లేని బ్రహ్మ. అదే పతిపూర్ణము. పరిపూర్ణములో యెరుక తనంతతానుగా యేర్పడి, లేని యీశరీర, జగత్తులుగాతయారై నది, ఈసమస్తము లేని రుకవలన ఏర్పడినది. లోకులందరు దేవుడు ఎవ్వరికి కనపడని, నామరూప క్రియలేమియులేవని, శాశ్వతమైనవాడని, పుట్టుక చావులులేనివాడని చెప్పుచుందురు. కాని వారుచెప్పే బ్రహ్మ తత్వమునకు అమాట లుపప్పువు. తిరిగి వారే అంటుంటారు క్రియ లేదని చెప్పబడిన అభగవంతుడే ఈ జగన్నిర్మాణము చేసెను అంటారు. ఇవన్నియు సరియైన వివారణలేక అనే గజిబిజిమాటలు. కాని దేవునికి చెప్పిన ఆ పై లక్షణములన్నియు సత్యమైనవే. అలక్షణములు లోకులు చెప్పిన భగవంతునికిలేవు. కాని పరిపూర్ణమునకు అలక్షణములన్నియు సత్యమైనవే కనుక ఈ పరిపూర్ణబోధ సత్యమైనది.

— —

158) కలనెడకాసిన మనుజులు । కలలోపలి పనులు చేయకలవారననా । కలవారు గారు వారల । పతి యెరుకను గురునిచేత

పదలెరుకలోనా ॥ గలవని చేయవలదెరుకలోనా ॥ కలవారం చని
నోట పలుకూటమరయక : సలికిన వారికి తొలగాదుపాపము ॥ పద
లెరుకలోనా : గల వని చేయవలదెరుకలోనా ॥

బ్రాహ్మణుడు : శిష్యా : కలవిడచిన మనుజులు కలలోపనులే
చేయుచున్ననూ కలవారనా ? కాదు. అకలవారుకాదు, తెలియని
వారు తమల్లాగుననే చేస్తున్నారు. గురునిచే కల విడచినవారుకదా
వీరు, మరి వీరు మావలెనే కలపనులన్నియు చేయుట తగునా ?
ఇలాంటి కలవశులు వీరు చేయకూడదు అంటారు, అభేదము తెలి
యకనేకదా : అట్లుపలికినవారికి పాపము తొలగదు.

విశేష బ్రాహ్మణుడు : ఇచ్చట కల అనగా ఎరుక అని అర్థము
ఎరుకను గురుబోధచే విడచినవారు కూడ యెరుకలో వారిపలెనేతినుట
సంసారముచేయుట మొదలగు సమస్త వ్యవహారములు చేయు
చుందురు. కాని యెరుకలో ఆపనులు చేసిన వారికి, యెరుక విడచి
ఆపనులు చేసిన వారికి తేడాకలదు. కలలో (స్వప్నములో) ఒక
భవనము కట్టుకున్నట్లు కలవచ్చినది. ఇదికలలోపని. ఈ నిర్మాణ
మైన భవనము మేల్కొలిపేదికదా : కాని మేల్కొలిపే కట్టిన భవ
నము గట్టిగా కనుపించును. ఇది మేల్కొలిపని. ఒకేవని కలతో
చేసిన దానికి మేల్కొలిపేసిన దానికి చాల తేడా ఉన్నది. అట్లే
గురుబోధచే, గురుకరుణచే యెరుకను విడచినవారు చేసే సమస్త
క్రియావిశేషములు, తాము లేమనే భావముతో తేకచేసేవనులు. అవి
వారి మనసులో (దృష్టిలో) ఎంతమాత్రము లేవు. కాని యెరుక
విడువనివారు తాముచేసేవనులు ఉండిచేస్తారు. కాశ్యతమైనవే అని
చేస్తారు. తిరిగి ఫలితమును ఆశించిచేస్తారు. కనుక యెరుకనువిడువ
కుండగ చేసేవారి వనులకు ఎరుకతోచేసేవారివనులకుహస్తముశకాంత

రము. చాలా తేడా ఉన్నది. కాని తెలియనివారు ఈ తేడాను గ్రహించలేరు. అట్లు యెరుకను విడచివారిని కలవనుత్తి న సంసారమువగై రావనులు చేయకూడదు అని విమర్శించుదురు. ఈ తెలియనివారికి పాపము తొలగదు. అసగా జనవసురణములు తప్పవని భావము.

— 0 —

159) గుణమే మధురము మధురమే । గుడమాగుడ మధురముల గొనకొడి తొఱతన్ । బొడమినదేదవ సరిగా । బొడమిందొకటిగ రెండు పోయినట్లెకదరా ॥ తనువెరుకలిట్లెనట్లెకదరా ॥ పొడజూచి బయలు నిప్పుడె మేనెరుకలజోలి ॥ విడరాలేనివె రెండు పెడచా పెట్లకవిను ॥ పోయినట్లెకదరా । తనువెరుకలిట్లెనట్లెకదరా ॥

బావము ! శిష్యా : బెల్లమే, తీవ-తీవయే-బెల్లము. ఈ బెల్లము-తీవ అను రెండిని విచారించి మొట్టమొదటగా వుట్టినదేది ? అని నిర్ణయించుటకు వీలులేదుకదా : రెండును వక్కపోరే ఏర్పడినవి. ఈ వుట్టిన రెండిలో ఒకటిపోతే రెండూలేకపోవునుకదా : ఇట్లే తనువు-ఎరుకల వద్ధతికూడ యింతే. తనువువల్ల-యెరుకయొక్క యునికి తెలుసును. యెరుకవలన తనువు ఏర్పడును. ఈ రెండిలో ఒకటి లేకపోయినచో రెండూ లేకపోవును. ఇట్టి తను వెరుకలచే వరిపూర్ణము యొక్క పొడచూతి, ఇప్పుడే ఈమేనెరుకలజోలి విడచి పెట్టుము. పెడచెవి పెట్లక వినుము. తనువు యెరుకలు రెండూలేనివే. ఒకటి సత్యము-రెండవది అసత్యమనరాదు. రెండూ ఒక్కటే.

(బొడముట-పుట్టుట)

— — —

— — —

160) ఇది ఉన్నది యిదివున్నది । యిది వున్నదియనుచు బయలునెరిగియెరుకచే । యిదిలేనిది యిదిలేనిది యిదిలేనిదియనుచు నెరుకనెరిగితెసరిరా ॥ ఆపై నుండే దెట్లందు వినరా ॥ పుదయాస్త మానములు డుగాకయిదిగీనె । మ్మదిలోననమ్ము నామాట నిశ్చయమి యెరిగితె సరిరా ॥ ఆపై నుండే దెట్లందు వినరా ।

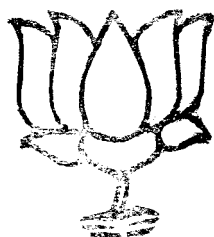
భావము : శిష్యా : పరిపూర్ణమె యున్నదని నిశ్చయముగా (ముమ్మాటికి) ఎరుకచే తెలుసుకొనుము. మరియు ఎరుక చేతనే యెరుక నిశ్చయముగ (ముమ్మాటికి) లేదని ఎరిగితె సరి. ఇక అపైన ఉండేదానిని ఎట్లనగలవు? నామాట నిశ్చయము. ఉదయాస్త మానములు విడచిపెట్లక పరిపూర్ణమె ఉన్నదని, యెరుక లేదని నీమనస్సులో నమ్ముము. అట్లెరిగితే సరి. నీకు పునరావృత్తి ఉండదు.

విశేషభావము : ఇది వున్నది అని మూడుసార్లు చెప్పుట తోను, ఇదిలేనిది అని మూడుసార్లు చెప్పుటతోను నిశ్చయార్థము నకై చెప్పిన మాటగా గ్రహించవలెను. ముమ్మారు చెప్పుట లోక విదితమే. అంతెకాని మరి యేరకమైన వివరితార్థము చెప్పరాదు. ఒకానొకరు యిది వున్నది (భూతాకాశము ఉన్నది) యిది వున్నది మహాకాశము ఉన్నది. ఇది ఉన్నది పరాకాశమైన పరిపూర్ణము ఉన్నది. అనియు, ఇది లేనిది-భూతాకాశములేనిది, యిదిలేనిది-మహాకాశములేనిది, యిదిలేనిది-పరాకాశమైన పరిపూర్ణములేనిది అని వివరితార్థము చెప్పిరి. ఇట్లు చెప్పుట తప్పు. పరిపూర్ణము ఉన్నది. అందుతో ఏమియులేదు. అని చెప్పవలెనేకాని, పరిపూర్ణములేదు అని చెప్పుట సాంప్రదాయ

విరుద్ధము. మాధ్యమిక సిద్ధాంతమైన సర్వశూన్యతాబోధకమగును. తనుక ముమ్మాటికి నిశ్చయార్థకముగానే మూడుసార్లు పద ప్రయోగమునకు అర్థము చెప్పవలెను.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
 ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
 పరిపూర్ణబోధోనామ అష్టమోఽధ్యాయమునకు
 భావ - విశేషభావములు
 సమాప్తము.

9. గుమంత్ర ప్రతాపము (27)

161) యెరుగననేడిది యెరుకే । యెరుగుదునని తనను
పడులనెరిగే దెరుకే । యెరుకనెరుంగుదునను దా । న్నెరుగుచు
నుండేటి దెరుకే నిరుపమాబుద్ధి ॥ నీ వెఱుగిదినిగమప్రసిద్ధి । గురు
మంత్రమనియేదిగృద్ధాలికోటియా । యెరుకా కూకుడువేరు నెరిగి
త్రవ్వితె చాలు ॥ నిరుపమాబుద్ధి । నీవెఱుగిది నిగమప్రసిద్ధి ॥

బావము : శిష్యా : నాకేమియు తెలియదు అనేది ఎరుకే.
నాకన్నీయు తెలుసునని తనయొక్క విషయము, ఇతరులవిషయము
గుర్తించేడి యెరుకే, యెరుకయొక్క సంగతి (తనసంగతి) ఎరు
గుదునని దాన్ని గుర్తించేడి యెరుకేనయ్యా. ఓ ఉపమానములేని
బుద్ధికలవాడా : ఓ నిగమప్రసిద్ధి : గురుమంత్రమనే గ్రుద్ధలితో
యీ యెరుకయొక్క కూకుడువేరు (తల్లివేరు) చక్కగా యేదో
విచారించి, దానిని త్రవ్వి పొరేస్తే చాలునయ్యా : నిరుపమాబుద్ధి :

విశేషబావము : యెరుగననేడిదెరుకే - అనగా యెరుక
సహస్రారమందు నిర్గుణత్వమునుపొంది తననుగాని ఇతరమును
గానీ గుర్తించే లక్షణము లేకుండును. అట్టిస్థితిలో ఉన్నది ఎరుకే
కాని మరొకటికాదు. భూమధ్యస్థానమందున్న యెరుక (వ్రత్య
గాత్మ) తనకుపై గా సహస్రారమందున్న ఎరుక నెరుగుదునని
దాన్నిగూర్చి విచారించి తెలుసుకొనునదీ యెరుకే. నేత్రస్థానమున
(చివ్వనిగా) తనను, జగత్తును తెలుసుకొనుచున్నదీ-యెరుకే.
ఒక్కొక్కచోట స్థానవిశేషముచే ఎరుకకు క్రియాభేదము కలుగు
చున్నను అన్నిస్థానములయందు, అన్ని క్రియలను భేయు
చున్నది. ఒక్కయెరుకేకాని, అన్యముకాదు.

నిరుపమబుద్ధి : ఉపమానములేని బుద్ధికలవాడా : అనగా తిరిగివునర్తనృకురాని బుద్ధికి సరివడు ఉపమానము చెప్పగల బుద్ధి మరేదీలేదని చెప్పుట.

నిగమ ప్రసిద్ధి :- వేదములలో ప్రసిద్ధి పొందినవాడా । వేదములలో వ్రసిద్ధిపొందినదిఅత్తు. కనుక ఓఅత్తు స్వరూపుడా : అని సంజోధించుట యనతగును. తల్లివేతు నెరిగిత్రవ్వుట యనగా యీ సమస్తమునకు ఆధారమేదియని విచారించి, నిర్గుణ స్వరూపము అని చెప్పబడుచున్న ఏ పరబ్రహ్మము ఉన్నదో అదేఎరుకయని బానియందు బ్రాంతి తపితపడుటయే, త్రవ్వుటఅనబడును. దానందు బ్రాంతియున్నంతకాలము అదే నీవుకనుక, నీవు ఉన్నట్లగును. పునరావృత్తి తప్పదు. కనుక అదేలేదని నిశ్చయత్వమును పొందినచో నీవుతేకుంకపోదువు. ఇదియే బ్రాంతిరహితం ఇదంతాక్షం.

182) యెరుకే చదువుల జేసును । యెరుకే విను చదువు జెరుక నెరుకే తిరమం । చెరిగించును శంకించును । ఎరుకే కొనకేమి తేక యేగునోయన్నా । బయతే చదవు యెరుగాదోయన్నా ॥ ఎరుకే ఎన్నటికైన పరిపూర్ణమున్నాదం । చెరిగితాలేనాని ఎరిగితే నిలువకయే గునోయన్నా । బయలేచదువు ఎరుగాదోయన్నా ॥

భావము : శిష్యా । సమస్తశాస్త్రములను చదివేది ఎరుకే. శాస్త్రములను వ్రాసేది, యేర్పరిచేది ఎరుకే. వాటిని చదువుచు వినునది ఎరుకే. ఎరుక స్థితమైనది శాశ్వతమైనది అని భావించును మరియు ఒకప్పుడు కాను స్థితమా ? కాదా ? అని శంకించును. చివరకు ఏమీలేకుండా పోయే ఎరుకే. ఓ యన్నా : (ప్రీతిహర్షక సంబోధన) పరిపూర్ణము మాత్రము ఏశాస్త్రములు చదువదు,

వినదు, చేయదు. ఎరుకే ఎప్పటికైనా పరిపూర్ణమున్నది అని తెలుసుకొని తానులేనని తెలిసి ఎచ్చటను లేకుండా పోవును.

విశేషబావము : బయలే చదువు ఎరుగదు అనగా పరిపూర్ణము శబ్దరహితము. అందు శబ్దములేదు. శబ్దముదానినితాకదు. చదువు శబ్దసంబంధముగనుక శబ్దము పరిపూర్ణమును తాకదు అని భావము. అన్నా ! అని సంబోధించుట అగ్రజ ఆర్థము కాదు. ఎవరైనా ఎవరినైనా ప్రీతి పూర్వకముగా సంబోధించుటలో అన్నా! అనువద ప్రయోగము శాస్త్ర విహితము. అనగా గురుమూర్తి శిష్యుని ప్రీతిపూర్వకముగా సంబోధించెను.

— —

163) చూపులలోగల వస్తువు చూపులగునవస్తువులునుచూపులు గూడన్. తేవకు ఎరుకని తెలియుము : చూపులు లేనట్టిబయలుచూచే దింకేమీ॥ ఎరుకేలేదు తోచేదింకేమీ ॥ దీపామువలె కనుపాపాలాకల వస్తువే! పరమాత్మని జూపితె ఎరుకాయ॥ చూచేదింకేమీ! ఎరుకేలేదు తోచేదింకేమీ.

బావము : శిష్యా : చూపులలో (కంటిలో) గల వస్తువు చూడబడిన వస్తువు, చూపు ఈ మూడును ఒక్క ఎరుకే. అని తెలియుము. అట్టి చూపులు లేని పరిపూర్ణము దేనినిచూడగలదు? దానితో ఎటుకలేదు. కనుక దానందు తోచుటకులేదు. (సంకల్పములేదు) జ్యోతివలె కనుపాపలలో చూడబడే వస్తువే పరమాత్మని కొందరు చూచిస్తారు. అది ఎరుకే. కాని మరేదీకాదు.

విశేషబావము : ద్రష్ట (చూడేది), దర్శన (చూపు), దృశ్యము (చూడబడినవస్తువు) ఈ మూటి నిత్రిపుటి అందురు. ఈ మూడును ఒక్కటి. చూచేది ద్రష్ట, దాని కిరణముచూపు. చూడ

బడినది దృశ్యము. యీ మూడు దృష్టయొక్క రూపాంతరములే. కనుపాపలలో కనుపించే అపోజ్యోతి తత్వమే పరమాత్మ అని కొందరు చెప్పెదరు. అనగా ద్రష్టయొక్క స్వరూపమే. అయినా ద్రష్టయే ఎరుక అని చెప్పబడుచున్నప్పుడు దాని స్వరూపము అపోజ్యోతి యిదికూడ ఎరుకయే. పరిపూర్ణములో శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధాదులు కాని గుర్తించే తెలివికాని లేదు. కనుక పరిపూర్ణము దృశ్యవస్తువుకాదు. దృష్టయునుకాదు. అందు గుర్తుకూడ లేదుకనుక అది భావగమ్యము కాదు, దానందు సంకల్పము కలుగదని భావము.

— —

164) శత వక్రాస్తుని పొడగని । యతిరయమున తిమిర మణి యగువడదె । ట్ల తులితగురుకృప గలిగిన । మతిమంతుల జూచి యెరుక, మరినిల్వబోదు ॥ సంశయము నీమది నిల్పురాదు॥ శృతులందు స్పృతులందు యతిహాసములయందు । సతతము శ్రమపడి వెతకిన యీ యెరుక । మరినిల్వబోదు ॥ సంశయము నీమదినిల్పురాదు ॥

భావము : శిష్యా : సూర్యుని పొడజూచినంతనూ త్రావున వెంటనే చీకటి లేకుండా పోయినట్లుగా, గొప్పదైన గురుకృపకలిగిన ఋద్ధిమంతులనుజూచి, యెరుక వారివద్ద నిలువకపోరిపోవును. ఇందు ఎంతకూతక్రము సంశయమునీ మనస్సులో ఉంచవద్దు. వేదములు ధర్మశాస్త్రములు, పురాణములు ఇవన్నియు ఎరుక శాశ్వతమైనదే అని ఎంత చెప్పినా, యెరుక నిల్చేడికాదు.

విశేషభావము : సూర్యునిచీకటి ఎన్నడై ననూచూడదు. సూర్యుని యొక్క పొడగని సంతనే చీకటి లేకుండా పోవుచున్నది.

అట్లే గురుకృప కలిగిన ఋద్ధిమంతులకు కూడ యెరుక బ్రాంతి యుండదు. కనుకనే గురుకరుణచేమాత్రమే యెరుక లేకపోవును. గాని శాస్త్రోత్తిహాస పఠనలో యెరుకే బ్రహ్మమనిచెప్పబడుచున్నది. కాని పూర్ణవిచారణకు ఆయెరుక నిలుచుటలేదు. తేకుండాపోవును. కనుక యెరుక శాశ్వతముకాదు.

169) యెరుకే కొశములై దెరు । గెరుకే భూతముల నెరుగు నెరుగును సర్వం । బెరుకే యెరుక నెరుంగును । యెరుకను గుర్తెరుగవేరె ఎరుకావున్నదా ॥ పున్నదంటి నరకామెకాదా ॥ నిరతము గురుసేవ పరతంత్రులగుచుత । త్కరుణాకు పాత్రులై ఎరుకమాలిన వారి । తెరుకావున్నదా । పున్నదంటి నరకామెకాదా ॥

బావ ము: శిష్యా! ఎరుకే పంచకోశములను, పంచభూతములను సమస్తమును ఎరుగుచున్నది. ఎరుకనుకూడ ఎరుకే ఎరుగుచున్నది. యీ ఎరుకను గుర్తించే ఎరుక వేరుగా మరొకటిలేదు. ఆలా మరొక ఎరుక పున్నదనేవారికి నరకము తప్పదు ఎల్లప్పుడు గురుసేవాపరాయణులై, వారియొక్క కరుణకు పాత్రులై ఎరుక శ్రమవికచినవార్కి ఎరుకావున్నదా? లేదు. ఉన్నదనేవారికి నరకము తప్పదు.

విశేష బావము : అగ్నిమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ విజ్ఞానమయ, అనందమయకోశములను పంచకోశములనుగుర్తించునది ఎరుకే ఈ పంచకోశములు అత్మ (అవ్యయ పురుషుని) యొక్క కళలే. శాస్త్రములో పంచకోశ వ్యతిరిక్తమయినది అత్మ యని చెప్పదురు. అక్కడ సందర్భమువేరు, నిజమునకు పూర్ణముగా విచారించినచో పంచకోశములయందు తిరుగుచున్నది

(+) అత్తయే అనగా ఎరుకయే. మరియు శుద్ధజ్ఞానముచే మలిన
 మాయయైన యెరుకను గుర్తించి అదిలేకుండ తేనుకోవలయును
 అన్నది శాస్త్రవాక్యము. మలినమాయ_ఎరుకే, మరియు శుద్ధజ్ఞా
 నము_ఎరుకే. కనుక ఎరుకను గుర్తించేది యెరుకే కాని, మరొక
 శుద్ధ యెరుక ఏమీలేదు. స్థానభేదముమాత్రమే. అట్టి శుద్ధయెరుకను
 బ్రహ్మమని బ్రాంతి పొందువారికి నరకము తప్పదు. అనగా
 జన్మ తప్పదని భావము,

.....

186) గురుమంత్రముచే నిలువని । ఎరుకను పరిపూర్ణ
 మనుచు నెరిగి నిరతమున్ । యెరుకైయుండినవారల । తెరువక
 నీకేల వట్టిదీజోలి. మాను ॥ యెరుకలేనియాజోలిబానూ ॥ గురునిచే
 పరిపూర్ణమరసి యీతెలసిన । యెరుకానెన్నటికి నీవెరుగకు మిదివట్టి॥
 దీ జోలిమాను । యెరుకలేనియాజోలిబాను ॥

బావము : శిష్యా : గురుమంత్రముచే లేకపోయే యెరు
 కను, పరిపూర్ణమని తెలుసుకొని ఏల్లప్పుడు యెరుకై యుండేవారల
 సాంగత్యము మానుము. వారి మార్గము నీకెందుకు. అదివట్టిది.
 కనుక వారి సంబంధము విడిచిపెట్టుము. యెరుకలేని యీ పరిపూర్ణ
 బోధస్తుల సాంగత్యము పూనుము. గురుముఖముగా పరిపూర్ణమును
 తెలసి యీ తెలిసిన తెలివి (యెరుకను) వట్టిది, లేనిది, కనుక
 ఎన్నటికి దీనిని ఎరగకుము. అనగా విడిచిపెట్టుము. దాని సాంగ
 త్యము చేయకుము,

విశేషబావము : గురుమంత్రమనగా_షోడశాక్షరి మహా
 మంత్రము. కొందరు ద్వాదశాక్షరి మంత్రమును గురుమంత్ర
 మందురు. కాదు గురుమంత్రమనగా గొప్ప మంత్రము. "సేను"

మూలములేనిది, బ్రహ్మముకాదు, వట్టిమాయ అనిచెప్పినది పోత శాక్షరి మంత్రము. ఈమాట ఏ ఇతర సిద్ధాంతముతోను చెప్పబడలేదు. “నేను” రహితపర్చేది పోతశాక్షరి మంత్రము కనుక ఇది గురుమంత్రము.

167) లేనికల దోచినప్పుడు । లేని విచిత్రములన్ని తేకని తోచున్ । లేని కల మేలుకొన్నను । లేని విచిత్రములు తాను లేక పోవుగదా ॥ అనుమానము లేదందు వినరా । లేనెరుక యీరీతిగానె బయలుగని జూస్తే । తాను తన చిత్రములు పూనెండు నిలచుండు ॥ లేకపోవుగదా । అనుమానము లేదందు వినరా ॥

బావము : శిష్యా । లేనికల తోచినప్పుడు, లేని విచిత్ర జగత్తులెన్నో తేకుండగానే తోచబడుచున్నవి, ఆ లేని కలనుండి మేల్కొని పొందగానే, ఆకల-కలతోవచ్చిన విచిత్రజగత్తు ఇవన్నియు లేకుండా పోవుచున్నది. ఈవిషయమై అనుమానము లేదుకదా. అట్లే యీలేనెరుక ఉన్న పరిపూర్ణమును జూచినచో తాను, (యెరుక) తనతో ఏర్పడిన చిత్రములు (వింతలు) అన్నియు ప్రయత్నించి ఎక్కువైనను ఉండామనుకున్నా ఎక్కువను లేకుండాపోవును. ఈ విషయమై అనుమానములేదు.

168) మరణ సుఖపుల జెందిన । పురుషుడు మేల్కొనిన పొడు, భువిత వితకుడో । పురుషుడు కలగనువాడని । యెరిగుండుము మీదటి తుతదెడుగాడిరెంట్లు ॥ రెండోపురుషుడెరుగూనిరెంట్లు

యిరువురొక్కటెనుమ్మి తిరిగిపుడుదురువీరె । గురునీచె మేల్కొంటే
తిరిగి పుట్టనెపుట్ట ॥ డెంగాడి రెంట్నీ రెండో పురుషు డెరుగూసి
రెంట్నీ ॥

బావము : శిష్యా : మరణము, గాఢనిద్ర చెందిన పురుషులు (1) మేల్కొనెందు ఉన్నవాడు వీనికి ఇతరమైనవాడు కలలో ఉన్నవాడు (2) అను ఈ రెండు తరగతులవారు. మొదటి తరగతిలోని పురుషుడు తనసంగతి కాని రెండోపురుషు సంగతికాని గుర్తించలేనివాడు రెండవతరగతిపురుషుడుతనసంగతిఇతరులసంగతి కూడ గుర్తించగలడు. అయితే యీ రెండు తరగతుల పురుషులు ఒకరకమైనవారే అనగా తిరిగి పునర్జన్మకు వచ్చేవారే. వీరెగురునీచే మేల్కొనిపోయినచో తిరిగిపుట్టరు.

విశేషబావము : పరిపూర్ణస్థితి తానులేనిస్థితి అనగా ఒకటి ఉన్నదని, మరొకటిలేదనే భావములేవారు. సమాధి స్థితిపొందిన వానికి కూడ గుర్తులేదు. అనగా తన స్థితినిగాని ఇతరులస్థితినిగాని గుర్తించలేదు. అట్లేపరిస్థితి మరణించినవాడు, గాఢ నిద్ర అవస్థలో ఉన్న వారలయొక్కస్థితి వారు దేనిని గుర్తించలేరుకదా. మేల్కొన్నున్నవాడు బాహ్యప్రజ్ఞకలవాడై తనను ప లను గుర్తించు చున్నాడు. కలగనువాడు అంతఃప్రజ్ఞకలవాడై తనను పరులను (కలలో) గుర్తించుచున్నాడు, తనుక మరణము సుషుప్తి చెందిన వారు ఒకరకమైనస్థితిగలవారు. జాగ్రత, స్వప్నావస్థలలో ఉన్న వారు రెండోరకమైనవారు రెండు రకములైన వారిని లోకమున మనము గామచున్నాము. రెండరు పునర్జన్మ రావలసిన వారే అని ఎరుకము. గుర్తులే వారైనను అనగా సమాధి స్థితి పొంది వారైనను తిరిగి జన్మ రావలసినదే అని చెప్పటయే ఈ ఉద్దేశముయొక్క అంతర్భావము. వీరు గురునీచే మేల్కొనిపోయి

నప్పుడు మాత్రమే తిరిగి పుట్టడు. అవగా గుర్తు లేకపోయినను గురుమేల్క పొందిన వారికి మాత్రమే పునరావృత్తిరహితమని భావము.

— —

169) యెరుకే యెరుకకు కొడుకులు । యెరుకే తలిదండ్రులు యెరుకకెరుకే యికరుల్ । యెరుకే యెరుకకు మూలము । యెరుకకు మూలంబుబయలంచెట్లందునోయా॥ యెరుకే, యెరుకకేమీలేదోయా॥ యెరుకలేనిపుత్త పరిపూర్ణమును జూచి । యెరుకె తానేనని । యెరుకే పోయితేపై మా॥ బెట్లందునోయా । యెరుకే, యెరుకకేమీలేదోయా ॥

భావము : శిష్యా : యెరుకకు కొడుకులు యెరుకే. ఏరుకే తలిదండ్రులు యెరుకకు ఇతరులు యెరుకే. ఈ యెరుకకు మూలము యెరుకే. పరిపూర్ణము యెరుకకు మూలము అని ఎట్లందును ? యెరుకకు మూలము యెరుకే. యెరుకకు వేరే మూలమేమియు లేదు. యెరుకలేని పుత్త పరిపూర్ణమును జూచి, యెరుక తానులేనని లేకుండాపోయినచో పైమాట అయిన పరిపూర్ణమే యెరుకకు మూలమని ఎట్లందును ? కనుక యెరుకకు మూలమేమియులేదు. యెరుకకు యెరుకే మూలము.

— —

170) గురుతనుకలతో నారీ । నరులూరకెవచ్చి పొంది నయముగ నుతున్ । వరకన్నియ గాంచియు । గురువరుచే మేలుకొంటె గురుకుండదన్నా ॥ అపై మాట నెరిగేదేదన్నా ॥ యెరుకొక్కటంటెనే యెర్పాటలుండున । గురుకొక్కటే గీతయెర్పాటజేసేటి॥ గురుతుండదన్నా । అపై మాట నెరిగేదేదన్నా ॥

బౌద్ధము : శిష్యా । “గుర్తు” అను కలలో స్త్రీ పురుషులు తమంత తాముగావచ్చి నీతిగ క్రీడించి, కుమారులను, కుమార్తెలను కని, అపై న గురుమూర్తిచే మేల్కొనిపోయినచో “గుర్తు” అనేకల లేకుండాపోవును. అతరువాత (పై మాటఅయిన) కుమారులు కుమార్తెలను ఎరిగేది ఏది? ఎరుక ఒక్కటి ఉంటేనే సమస్తమైన సంసార జగత్తులు ఉండును. యెరుక ఒక్కటి లేకపోతే యేర్పాట్లుచేసే “గుర్తు” ఉండదు.

విశేషబౌద్ధము : “గుర్తు” అనగా అధిష్ఠాన చైతన్యమైన అఖండ యెరుక అని గ్రహించవలెను. దానియొక్కకలలో ఈ సమస్త జగత్తు. నారీనరులు, వాచకనిన కుమారులు కుమార్తెలు అన్నీ. ఇట్టి నారీనరులలో ఒకానొకజంట సమస్త వ్యవహారములలో ఉన్నా అతనియొక్క పూర్వపుణ్యవిశేషముచే సద్గురుమూర్తిని పొంది, వారి బోధచే మేల్కొని పొంది “నేను” అనే యెరుక విడచిన వానికి, అధిష్ఠానచైతన్యమైన “గుర్తు” ఉండదు. నేననే యెరుక ఉంటేనే ఈ వ్యవహారములన్నీ ఉంటాయి. నేననే యెరుక లేకపోయినచో సంసార-జగత్తు సంబంధమైన సమస్త యేర్పాట్లు ఉండవు. అట్టివానికి అధిష్ఠాన చైతన్యమైన “గుర్తు” ఉండదు, నేనులేకపోయిన వెనుక అధిష్ఠానముకూడ ఉండదుకదా ।

171) నినునను నిపు కలగాంతువు । నిను నను కలలోనే గాంతు నేనొకశేషన్ । నినునను నిపు నేననునిపు । గనుగొనగా గలమె మేలుకనినామీదటనూ ॥ గురుబోధట్ల విదనామీదటనూ ॥ మునుపూ గలిగిన యెరుక మొదటికి నిలువారు । నినునన్ను నే నిన్ను నినునీవెరుగుటమెట్లు ॥ కలనామీదటనూ । గురుబోధట్ల వినినామీదటనూ ॥

బావము : శిష్యా : నిన్ను, నన్ను నీవు కలతో చూడ గలవు. అట్లే నేనునిన్నును నేనునుకలతోచూచెదను. ఒకానొకప్పుడు గురుమేల్క పొందినచో నిను. నన్ను, నేనిన్ను నీవు చూడగలవా. అట్టి గురుబోధ ఆవిధముగా వినినమీదట, పూర్వము, ఉన్న యెరుక పూర్తిగా లేకుండపోవును, యెరుక లేకపోయిన వెనుక నీవు నన్ను, నేను నిన్ను, నీవు నిన్ను యెరుగుటయే గున ? అనగా ఎరుగ లేవని భావము.

విశేషబావము : కలలో జరిగిన విశేషములు మేల్కనగా లేకపోవుచున్నవి. గురుశిష్యులిద్దరు విచారణచేయుట అనేది ఒకకల. ఆకలతో నన్ను-నీవున్ను, నీవు-నన్నును, నీకు-నీవే విచారించుటయే కలలోని విశేషములు. అట్లు విచారించి గురుమేల్క పొంద గానే మునుపు కలిగియున్న యెరుక మొదటికె నిలువదు. అనగా పూర్తిగా లేకుండపోవును. యెరుకపోయిన పిదప నిన్ను-నేనుగాని నన్ను-నీవుగాని, నీకు నీవేగాని చూడలేరు. ఎరుకతోనివారు అనగా కలగనువాడు వాని పూర్వ పుణ్యవిశేషముచే సద్గురుమూర్తివద్ద ఆశ్రయములభించినవాడై, బోధవిచారణ గురుముఖతా చేయును. ఇది అందరికి ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు జరిగేదికాదు కదా : ఇందుకే ఈపద్యములో “ఒకవేళ్ళన్ మేలుకొనిన అమీదట కనుగొనగా గలమె” అన్నారు. ఒకానొకప్పుడు ఆతనియొక్క పుణ్య విశేషము అనుభవించే కాలము సమీపిస్తే జరుగును. కనుక ఈ పద్యములో ఒక వేళ్ళన్ అనే పదము ఉపయోగించినారు.

— — —

172) నినునీవు నన్నునేనును. ననునిన్ను నిన్ను యెరిగినదె కలయిదితా. తననెరుగని దానిని గని : తన కలిమి మృషనుచు

దెలసి తానేగెనేని ॥ అది మేల్కొనలి దాన్నెవ్వ డెరిగెనేని ॥ నను
నీవునే నిన్ను బోధవినిపించు వినుమని । యనుట కిద్దరి శివుడు
మునుపున్న యెరికేది ॥ తానేగెనేని । అదిమేల్కొనలిదాన్నెవ్వ
డెరిగెనేని ॥

బావము : శిష్యా : నిన్నునీవు, నన్నునేను నన్నునీవు.
నిన్నునేను యెరిగినదే కల. అనగా ఎరుక. ఈ కల అనే ఎరుక,
ఎరుక నెరుగని పరిపూర్ణమునుజూచి, తన స్థితి మృషయని తెలుసు
కొని తానులేకపోవడమే మేల్కొని ఆనితెలుసుకో. అట్టిమేల్కొనిపొందిన
తరువాత ఆవలనున్నదానిని ఎవ్వరెరుగుదురు? అప్పుడు నన్ను
నీవు బోధవినిపించుమని, నేను నిన్ను బోధవినుమని యనుటకు
మనకిద్దరికీ పూర్వమున్న ఎరుక ఉన్నదా? తానే లేకపోయిన
పదప మరేదియులేదు.

విశేష బావము : సమస్తమును, తనను తాను గుర్తించు
మున్నదేదో అదేయెరుక. అదికల. ఈకల (ఎరుక) “నేను” లేని
పరిపూర్ణమును దెలిసి తాను లేనది లేకపోవడమే—మేల్కొని అని చెప్ప
బడును. మేల్కొని పొందుట అనగా యెరుకలేకపోవడమే. ఇట్లు
ఎరుక లేకపోయినవెనుక వినుటకు, చెప్పుటకు ఎవరుందురు? చెప్పే
వాడు వినేవాడు ఒకరిని విడచి మరొకరు ఉండరు. వినుట చెప్పుట
అనునది ఎరుక కలిగినప్పుడే. ఎరుక లేకపోయిన తదుపరి బోధ
వినుటకు, బోధ చెప్పుటకు ఎవరూలేరు. ఇదే “గురు-శిష్యద్వయం
నాస్తి” గురుశిష్యులు ఇద్దరూ యెరుకే. యెరుకపోతే గురు -
శిష్యులు లేరు.

173) తిమిరారియందులేనిదే । తిమిరము తనుదానెవచ్చితే జోనిధియో । తిమిరారియునీకి గనుగొని । తిమిరముతానిలుననట్లు తెలుసుకొరాదా ॥ బయలెరుకాల తెలిసియామీదా ॥ భ్రమరూపమైనట్టి బ్రహ్మాండ మెరుకాల । భ్రమదీసివేసితే భాగ్గింతిపుట్టదుమల్లి ॥ తెలుసుకోరాదా । బయలెరుకాల తెలిసియామీద ॥

బావము : శిష్యా : సూర్యునియందు చీకటిలేదు. లేనిదే చీకటి తనకుతానే వచ్చి తేజోనిధియైన సూర్యుడు ఉన్నాడు అని తెలుసుకొని. చీకటి తనకుతానే లేకపోవును అని తెలుసుకొన్నట్లుగా పరిపూర్ణము యెరుకలను గూడ తెలుసుకొనుము. యెరుకయొక్క రూపమే బ్రహ్మాండము-యెరుకయున్ను. యెరుక దీసివేసితే యెరుక తిరిగి పుట్టదు అని తెలుసుకోవలయును.

విశేషబావము : సూర్యునివంటిది పరిపూర్ణము. చీకటి వంటిది యెరుక. సూర్యునియందు చీకటి లేనిదే తనంత తానుగా చీకటి ఏర్పడి, సూర్యుడు ఉన్నాడని (ఉనికి) తెలిసితే చీకటి లేదు. అట్లే పరిపూర్ణములో లేనిదే ఎరుక తనంత తానుగా ఏర్పడి పరిపూర్ణము ఉన్నదని తెలిసితే తాను లేకుండాపోవును. బ్రహ్మాండము ఎరుక అనునది కేవలము ఉన్నదనుట భ్రమరూపము మాత్రమే. రెండూ మిథ్యే. ఉన్నదనేభాగ్గింతి పరిపూర్ణము ఉన్నదని గురుముఖతా గుర్తించినప్పుడు మాత్రమే లేకపోవును. అట్లు ఎరుక లేకపోయినతరువాత తిరిగి పునర్జన్మకురాదు.

— —

174) లేదు లేదనుచు యెందరు । వాదించిన లేకపోదు పరిపూర్ణముదా । పోదుపోదనుచు నిల్చిన । పోదనియునుకోకు

ఎరుకపోనెపోచుండి ॥ గట్టిగలేచి పోనెపోచుండి ॥ వాదభేదములేని
వారీచే ఎరుకాది । పాడు పెకలించేటి వద్దాతి నెరిగీతె ॥ పోనెపోచుండి॥
గట్టిగలేచిపోనెపోచుండి ॥

బావము : శిష్యా : లేదులేదని ఎందరు వాదించినను
పరిపూర్ణము తప్పక ఉండును. లేకపోదు. పోదుపోదు అని ఎన్ని
విధములుగా నిలబెట్టచూచినను యెరుక పోదనియనుకోకు. తప్ప
కుండగ లేకపోవును. వాదభేదములులేని వారీచే ఈయెరుక యొక్క
మూలమును విచారించి తీసివేసేపద్ధతి ఎరిగినప్పుడు ఈయెరుక
ఎంతమాత్రము నిలవకుండాపోతుంది.

విశేషబావము : ఎరుక అనగా అభిప్రాయ చైతన్యము-
ఆది శాశ్వతమనియు, నశించదనియు వేద శాస్త్రాదులు ప్రశంసిం
చినవి. అది ఉన్నంతవరకు జగత్తు ఉండకతప్పదు. అనగా జనిం
చుట, గతించుట తప్పదు. కనుక జననమరణములనుండి తప్పకో
వలెనంటే ఎరుకను విడువక తప్పదు. ఎరుకను విడచినవానికి
మాత్రమే జననమరణములు లేకుండాపోవును. ఎరుక ఉన్నదనుట
గాని లేదనుటగాని నాకు సంబంధితము మాత్రమే. నాకు ఎరుక
యందు భ్రాంతిరహితమగుటయే ఎరుకను విడచుట. అట్టి భ్రాంతి
రహితునకు ఎరుక లేదుగదా : పోదని శాస్త్రాదులు చెప్పినను,
అట్టి యెరుకయొక్క ఆదిపాదును పెకలించే పద్ధతి అయిన పరిపూర్ణ
బోధ తెలసినవానికి ఎరుకపోవుచున్నది. కనుక పోదనుకోకుము.
గట్టిగపోనే పోతుండి” అన్నారు. పరిపూర్ణములేదనుకుము. ఎందరు
లేదని వాదించినా అది ఉన్నది. “వాదభేదములేనివారీచే ఈఎరుక
యొక్క మూలమును పెకలించే పద్ధతి తెలసినప్పుడు” అన్నారు
ఈపద్యములో. వాదము భేదము ఈరెండూ ద్వయ దోషములు.

భేదము ఉన్నప్పుడే వాదము కలుగును. వాదమేర్పడినచో భేదబుద్ధి యేర్పడును. ఇట్టి ద్వయ దోషములు లేని వారనగా ఎరుక విడచిన మహానుభావులైన సద్గురుమూర్తిచే ఎరుక యొక్క మూలమును పెకళించే పద్ధతి అయిన పరిపూర్ణ బోధను తెలిసినవారికి యీ యెరుక లేకుండా పోతుందని ఈ పద్యభావము.

175) మేనెరుకల రెంట్లొక . దానిని యడబాసి చేయ తరమాపనులన్ . మేనికి యెరుకకు గావున . మేనన యెరుకెరుక యునిన మేనాని యెరుగూ ॥ యీరెంట్ని నివునేనాని యెరుగూ ॥ యెరిగి మేనెరుకల . తిరిగిచూడకు చూస్తే . గురునిపాదములాన ॥ మేనాని యెరుగూ . యీరెంట్ని నివు నేనాని యెరుగూ ॥

బావము : శిష్యా : మేను, ఎరుక ఈ రెంటిలో ఏ ఒక దానిని విడచి పనులుచేయతరమా ? మేనికి గాని ఎరుకకుగాని ? చేయలేవు. కనుక మేననగా యెరుక. యెరుక యనగా మేనని యెరుగుము. యీరెండూ నీవు-నేనని తెలియుము. యీమేనెరుకల చేతనే పరిపూర్ణమున్నదని యెరిగి, మేనెరుకలను చూడకుము. చూస్తే గురుపాదములాన.

విశేషబావము : శరీరము-ఎరుక ఈ రెంటియొక్క లక్షణములు వేరుగా యున్నందున ఈ పూర్ణభావములో తప్ప మిగిలిన సిద్ధాంతములలో మేను లేనిది, యెరుక శాశ్వతమైనది. ఈ రెండూ వేరని చెప్పదురు. కాని ఈ సిద్ధాంతములో మేనెరుకలు రెండు ఒక్కటి అంటారు. ఎరుకకు అతీతము పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనది. తనుక ఈ సిద్ధాంతములో మేనెరుకలు రెండునూ లేనివే. కనుక రెండూ ఒక్కటి. మేనును విడచి ఎరుకకు ఉనికిలేదు. ఎరుకను

మూర్ఖ, సమాధి, మరణము ఈయందు అవస్థలయందు గుర్తించే లక్షణములేదు. కనుక ఇదే పరిపూర్ణస్థితి, ఇదే జన్మరహితస్థితి అనుకుందువేమో : కాదు. ఇవన్నీయు ఎరుక లక్షణములే, ఎరుగుట, మరచుట ఈ రెండున్ను ఎరుకలక్షణములే. కనుక పీఠంఁదూరరిగివుట్టేవారే. పరిపూర్ణస్థితియనగా ఎరుకలేని పరిపూర్ణమును గురుకరుణచే నెరిగి, ఎరుకను విడచుట. అవిధముగా గుర్తు రహితము. కావలయును. ఇట్టివారికి మాత్రమే జన్మరహితము. ఈ మెలకువ గ్రహింపజేయుటయే ఈపద్య తాత్పర్యము.

— — —

117) పరిపూర్ణమెరుకలివియని । యెరుగని బయలందులేని యెరుక తనకుదా । నరుదెంచిట గురుశిష్యుల । తెరగున మాట్లాడి రెంట్ని దెలిసితాజనునూ ॥ అపైమాటపలికేదేదికనూ ॥ అరమరలేకునే నెరిగించినట్టి యీ । గురుబోధమీత్రులనెరుగాక తెలిపేవు ॥ తెలిసి తాజనునూ । అపైమాట పలికేదేదికనూ ॥

బావము : శిష్యా । పరిపూర్ణమిది, యెరుకయని అని తెలియని పరిపూర్ణములో లేని యెరుక తనంతతానుగా ఏర్పడి ఇచ్చట గురుశిష్యుల విధముగా మాట్లాడి, పరిపూర్ణమెరుకలను తెలిసి, తాను లేకుండాపోవును. అలా ఎరుకలేకపోయిన తరువాత పరిపూర్ణమెరుకలివియని పలికేదేదున్నది ? అరమరలేకుండగ నేనెరిగించిన యీ పరిపూర్ణ గోధ అర్హతలేనివారికి తెలియక బోధిస్తావేమో ? అట్లు జేయకుము.

(అరమరలేక-మర్మములేకుండగ.)

విశేషబావము : ఎరుకే సమస్తము. ఇచ్చట గురుశిష్యుల తూపముగా వచ్చినది ఎరుకే. కొందరు గురువుపరిపూర్ణము అందురు.

జన్మము ఎరుకకుసాటిపర్చుకొనవలెను. అవిధముగా రెంటిని ఎరిగి యెరుకలేకుండ చేసికొనవలెను. అట్లు ఎరుక లేకపోయిన వెనుక పరిపూర్ణమును ఎట్లు ఎరిగెదవు ? గురుమంత్రమిదే దీనిని మరువక యే ప్రొద్దు స్మరించుకొనుచున్నచో తిరిగి జన్మకురావు.

విశేష బావము : మరుపు అనగా తన్ను తానుమరచుట అదికోమాస్థితి అనవచ్చును లేదా సమాధిస్థితి కావచ్చును. అట్లే గాఢనిద్రావస్థ మరణములు ఈ అవస్థలలో గుర్తులేదు. అందుచే పరిపూర్ణము ఈ అవస్థలకు సాటిపరచమన్నారు. యెరుకనగా గుర్తించేది కనుక, జ్ఞప్తి, జాగ్రద, జన్మములలో గుర్తించే లక్షణము కలిగిన అవస్థలు కనుక ఈ అవస్థలను ఎరుకకు సాటిపరచవలెను. అట్టి ఎరుక పరిపూర్ణములని తెలిసి, ఎరుకలేదని, ఎరుకను విడచిన తదుపరి, పరిపూర్ణము ఇట్టిదని చెప్పుటకు గుర్తులేదుకదా :

— —

ప్రతి

179) క్షితిలోన నరుడు పక్వా । స్మృతత్తినిదిని కక్కిమరల నాకునె యతిసం । సృతి విడచి తిరిగి పూనునె । వితరణశాలిచ్చినట్టి విత్తమడిగేనా ॥ సత్యవాది సత్యముడిగేనా ॥ ప్రతిలేని గుతుబోధ స్థితిజెంది యెరుకానీ ॥ గతి సం గహించాడు కృతకృత్యు డిచ్చిన ॥ విత్తమడిగేనా । సత్యవాది సత్యముడిగేనా ॥

బావము : శిష్యా : భూమ్మీద ఏనరుడైనా మంచి రుచి గల అన్నమును తిని వాంతిజేసికొనినచో అవాంతిని తిరిగి నాకునా? సంసారమును విడచిన సన్యాసి తిరిగి సంసారమును పూనునా?

త్యాగశీలుడైనవాడు దానము చేసిన ధనము తిరిగి అడిగిపుచ్చు కొనునా? సత్యమునే చెప్పు నియమము కలవాడు ఎప్పుడైనా

అబద్ధము పలుకగలడా ? అట్లే కృతకృత్యుడైనవాడు సాటిలేని పరిపూర్ణబోధస్థితినిపొంది తిరిగి ఎన్నడూ ఎరుకస్థితిని పొందడు.

— 0 —

180) మరుపన తొలిమేనులు మూ । డెరుకన నాలవశరీరమీ రెండొకటే । పరిపూర్ణమవలిదీవలి । యెరుకను గురువాక్కు చేత యెగరాజిమ్మిననూ ॥ పోవును లేనిదెరిగే దేగిననూ ॥ యెరిగేది లేకుండుయేమొ ఆవలిజాడ । నెరిగెవారెవరింక యింతెచాలెరుకను । యెగరాజిమ్మిననూ ॥ పోవును లేనిదెరిగేదేగిననూ ॥

బావము : శిష్యా : మొదటి మూడు శరీరములు అజ్ఞాన శరీరములు. నాల్గవ శరీరము జ్ఞానము. ఆయిననూ ఈ రెండూ ఒక్కటే. దీనికి ఆవలిది పరిపూర్ణము. ఈవలియెరుకను పోడశీ మంత్ర విచారణచేత లేకుండా చేయ ప్రయత్నించినచో లేనియెరుక లేకుండాపోవును. యెరిగే యెరుకపోతే ఇక యెరిగేది ఏమియులేదు. అటుపైనున్న వాటియొక్క జాడ తెలుసుకునేదీదింక. అంతియే చాలును.

విశేషబావము : మరొక అనగా అజ్ఞానము. స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ శరీరములు మూడున్న అజ్ఞాన శరీరములు. ఈ మూడు శరీరములచే, ఆహార నిద్రభయము మొదలగు సమస్త లోకవ్యవహారములు చేయుచుందురు. ఈ వ్యవహారములు పశు పక్ష్యాదులకుకూడకలదు. ఈవ్యవహారములన్నియు అజ్ఞానసంబంధ మైనవే. కనుక ఈ వ్యవహారములయందుతిరిగే స్థూల, సూక్ష్మ కారణ శరీరములు మూడు అజ్ఞాన శరీరములు అని చెప్పబడెను.

నాల్గవదైన మహాకారణ శరీరము భూమధ్యాంతర్గతమైనది. తన యొక్క స్వరూపమును సర్పించేది. కనుక జ్ఞానశరీరము. తెలుసుకొనేది కనుక ఎరుక అన్నది, ఈనాల్గవశరీరము ఎరుక, జ్ఞానము అయినప్పటికి జ్ఞానా అజ్ఞానములు రెండును జన్మకు కారణమైనవే కనుక ఈరెండొక్కటే. ఎరుకైనను, మరుపైనను ఈ రెండొక్కటే అని ఈపద్యములో చెప్పినారు. అనగా జ్ఞానులైనను, అజ్ఞానులైనను పునర్జన్మకు రావలసినదే. జ్ఞానాజ్ఞానములుకానిది. ఎరుక లేనిది కనుక, యెరుకచే పరిపూర్ణమున్నదని యెరిగి, ఈయెరుకను పోడశీమంత్ర విచారణచే లేకుండ జీయ ప్రయత్నించినచో, గురుకరుణచే యెరుక లేకపోవును. యెరుకయే సవస్తమును యెరిగేది. కనుక యెరుకపోయిన వెనుక యెరిగేదేమియులేదు. అనగా ఇది ఉన్నది శాశ్వతమైనది అనికాని, ఇదిలేనిది అశాశ్వతము, మాయ అనిగాని గుర్తించేదిలేదు. అదే పునరావృత్తిరహితస్థితి.

181) నానావిధావయవములు | నానావిధ నానారూపనటనలు
మాయల్ | నానావిధాల పూహలు | నేనను యెరుకఁదె యిన్ని
నిబిడామైయుండూ || బయలును గనతా నిలువలేకుండూ || నేను
మేనీ రెండు నేననేలేకుంటె | మేనులేదిది లేకనే నిల్చెదిట్లన్ని ||
నిబడమైయుండూ | బయలును గనతా నిలువలేకుండూ |

భావము : శిష్యా : నానావిధములైన అవయవములు,
నానావిధములైన పేర్లు, రూపములు, క్రియలు, మాయలు మరియు,
నానావిధములైన సంకల్పములు ఇవన్నియు “నేను” అనే
యెరుకయందే కూడియున్నవి. అట్టి యెరుక పరిపూర్ణమునుకనినచో
తాను నిలువదు. నేను-శరీరము ఈ రెండూ “నేనే”. “నేను”,
లేకుంటే మేను లేదు. యీ మేను లేక నేను ఉండేది

ఏలాగున ? ఈవిధముగా అన్నియు “నేను” అనే ఎరుకయందే నిండియున్నవి.

— —

182) జగమువలన సంకల్పము । జగమా సంకల్పమునను జనియించునువే । రగుపడదు జన్మమందిర । మగుపడదెడబాసి నిల్వ వారెండెన్నటికి ॥ బయలును గనిసీవీరెంటెన్నటికి ॥ యికదల్చ బోకూము యివి బుట్టుటుళ్ళక్కి । మృగజలమగుపడ్డ మిథ్యం చెరిగిన మాడ్కి ॥ యారెండెన్నటికి । బయలును గనిసీవీ రెంటెన్నటికి ॥

బ్రాహ్మము : శిష్యా : జగమువలన యెరుక, యెరుకవలన జగము పుట్టుచున్నవి. ఇంతకన్న యీరెంటికి వేరే మరొక జన్మ స్థానము విచారించినచో, కనుపించుటలేదు. అవి రెండు ఒకదానిని ఒకటి విడచి నిలువవు. నీవు పరిపూర్ణమును చక్కగావిచారించిచూచి యీజగము ఎరుకల రెండిని ఎన్నటికి నిలబెట్టక విడచిపెట్టుము. యికవాటినిదలచకుము, అలాచేస్తే అవి పుట్టట అనేమాట ఉళ్ళక్కి. ఎండమావులతోని నీరు కనుపించుట ఏలా ఉళ్ళకోక్కో అలా యెరుక జగములు తిరిగిబుట్టుట ఉళ్ళక్కగును.

విశేష బ్రాహ్మము : జగము అనగా శరీరమనియు, యెరుక అనేదే నేననియు భావించవలెను. అనగా యీపద్యములో జగమా - సంకల్పము అనుపదములు వాడినారు. సంకల్పమనగా ఎక ఆని గ్రహించవలెను. అందుచే జగమ - యెరుక. ఇవే మేను, నేనుగా గుర్తించెవలెను. నేను వలన మేను జనించుచున్నది. ఒకదానిని విడచి రెండోది నిలబడదు. కనుక నేను-మేనులు, రెండూ ఒక్కటే యీనేనుమేనులు ఎండ

మావులలోని నీరు ఎలామిధ్యయో, అలాంటిదే యీ సేనుమేనులూ, కమక పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనదిగాచూచి, అందులో మిధ్యయిన యీసేను మేనులెవని వాటిని తలంచక విడచిపెట్టినచో, అవి ఇకపై తిరిగిపుట్టవు అనిభావము.

— —

183) పరిపూర్ణమనెడిపల్కే . యెరుకను బల్పాక్షరముల కెచ్చటగణనన్ . తిరమైయున్నది కనుగొని . యెరుకను బల్పాక్షరములనికగట్టిపెట్టా ॥ యెవరికి దెలియదిది మూలగుట్టా . గురుమూర్తి కరుణచె యెరిగి తెల్పితినేనీ . పరిపూర్ణబోధను పనులుజెప్పిన బోధ ॥ నికగట్టిపెట్టా . యెవరికి దెలియదిదిమూలగుట్టా ॥

భావము : శిష్యా : పరిపూర్ణము-పలకఅనియు, యెరుక అనగా-బలపమనియు, అక్షరములనగా-జగత్తు నియు భావింపుము. పలకపై బలపముచే అక్షరములు వ్రాయబడినట్లుగా, పరిపూర్ణముతో యెరుకచే జగత్తు సృష్టింపబడుచున్నది. వ్రాయబడిన అక్షరములు అన్నియు పలకలోనేయున్నవికాని. పలకనుమించి ఆవలలేవు. మరియు అక్షరము గీటుఉన్నచోట, అక్షరమునకు వెలుపల లోపలకూడా పలక ఉన్నది. అట్లే పరిపూర్ణములోపల ఎరుక తనంతతానుగావచ్చి జగత్తును సృష్టించుచున్నది. యెరుక జగత్తులను మించిఉన్నది పరిపూర్ణము. అనగా పరిపూర్ణము లోపలనే ఎరుక జగత్తులున్నవి కాని దాటి వెలుపలలేవు. ఎరుక జగత్తులుకు లోపల వెలుపల అంతటా పరిపూర్ణమున్నది. ఎరుక జగములు శాశ్వతముకావు. వస్తూపోతూ ఉండును. కాని పరిపూర్ణమునకు ఎట్టి మార్పులేకుండగ వికార రహితమై శాశ్వతముగా ఉన్నది. ఇది

మూలగుట్టు. ఎవరికి తెలియదు. గురుమూర్తి కరుణచే యీ రహస్యమును నేను తెలుసుకొని నీకు ఈ పరిపూర్ణ బోధను చెప్పుచున్నాను. ఇతరులుచెప్పిన ఇతరమైన బోధలను కట్టిపెట్టి. నేచెప్పిన ఈ పరిపూర్ణ బోధను గ్రహించుము.

— —

184) చూపించజూపరానిది । చూపించితి దాన్ని వుండజూచినవుగదా । చూపించజూచెనిదిదీ । నేన్నే ప్రొద్దికదల్చబోకు మిదెగురబోధా ॥ నిన్నంటదునిరతమేబాధా । నాపాపనాకూన నాచిన్ని నాయన్నా । నాపెన్నిధానమనా రత్నముల కొండ ॥ యిదెగురబోధా । నిన్నంటదు నిరతమేబాధా ॥

బావము : శిష్యా : వస్తురూపముగా చూపించుటకు వీలుకాని పరమార్థమును చూపించితి. దానిని నీవు ఉన్నదని చూచితివి గదా నేను చూపించగా యెరుక చూచినది. యీ యెరుకనిక ఎప్పుడును తలచుకుము. ఇదే గురుబోధ. ఇటుపై నీకు ఏవిధమైన ఇతరబాధలు అంటవు. నాపాపా । నాకూన । నాచిన్నీ నాయన్నా : , నాపెన్నిధానమా : , నారత్నాలకొండా : యిదెగురబోధ. యీ బోధస్థితియందున్నచో ఏబాధలు నిన్ను అంటవు.

విశేషభావము : పరిపూర్ణము శబ్దస్వరూపి తన్నాతరహితము. జ్ఞానమున కతీతము గనుక బుద్ధిచేకూడ చూచుటకు వీలుకానిది. అయినను గురుమూర్తి తన ప్రియమైన శిష్యునికి అట్టి చూపింప వీలుకాని పరమార్థమును అన్వయ వ్యతిరేక లక్షణయుతమైన బోధచే చెప్పిచూపించగా, శిష్యుడు అట్టిపరమార్థము కలదని భృథవచ్చుకొని చూచినాడు. ఆ తెలుసుకొన్న తెలివి పరమార్థమందు

లేదు కనుక ఆతెలివి లేనివని, దానిని విడచిపెట్టమని చెప్పెను. ఆతెలివియే ఎరుక. అనగా అన్నిటిని గుర్తించునని, ఇదే నేను. యీ ఎరిగే యెరుక పరిపూర్ణమందులేదు కనుకనే, బుద్ధిరూపముగానైనను పరిపూర్ణము తెలియబడుటలేదు. అట్టిపరిపూర్ణమును గురుమూర్తి, ఎరుకకు వ్యతిరేక లక్షణములచే ఎన్నోయుక్తులు సూక్తులుజెప్పి, ఉన్నదని దృఢపరచుటచే, శిష్యుడుగురుకరుణచే అట్టి పరమార్థమేకలదనియు దానందు నేనను గుర్తు లేదుకనుక, అట్టిగుర్తు స్వరూపమైన “నేను” విడచి, ఎరుకలేనివాడై యుండును. అట్టివానికి మాత్రమే పునరావృత్తిరహితము. గురుమూర్తి చెప్పిన విధముగా శిష్యుడు ఉన్నాడు కనుక అంతటి సచ్చిష్యునిజూచి, గురుమూర్తి అనందాతికమగుచే నాపాపా ! నారత్నములకొండా ! యని సంబోధించుచు నేచెప్పిన యీబోధ అనగా గొప్పబోధ ఇంతకు మించినబోధ ఏమియులేదు. ఇదే పునర్జన్మరహితవచ్చునట్టి ఏకైక బోధ అనిచెప్పెను.

— —

185) నామము రూపము నటన । స్తోమము బయలందు లేదుచూడుము నీవా । నామము రూపము నటన । స్తోమము యెరుకందు గలదు చూడుమి నిజమూ॥ బయలెరుకాలజూచి చూడకుమూ॥ వేమూదు నేనెంతవినజెప్పినాగాని । యీ మార్గమెతప్ప యికలేదు రెండోది ॥ చూడుమినిజమూ । బయలెరుకాలచూచి చూడకుమూ ॥

బొప్పము : శిష్యా : నామ, రూప, క్రియాసమూహము, పరిపూర్ణమందులేదు చూడుము. అనామరూపనటన సమూహము నిజముగా ఎరుకందుగలదు చూడుము. యీవిధముగా పరిపూర్ణ

మెరుకలచూచి విడచిపెట్టుము, అనేకమార్లు నేనెంత వినజెప్పినా, యీమార్గమే తప్ప యికరెండో విధానము ఏమియులేదు. యిది నిజము. చూడుము.

విశేషబావము : నాను, రూప, క్రియారహితమైనది పరిపూర్ణము. అందులో ఏమీలేదు. ఉత్తది. యీనాను, రూప, క్రియారహితమైనది ఎరుక. యెరుకలో సమస్తము ఉన్నది. కాని ఎరుకయే లేనిది. అనగా పరిపూర్ణములోలేనిది. మూలములేనిది. పరిపూర్ణము ములుగుచ్చిసందులేకుండ సర్వవ్యాప్తమైయున్నదని గురుముఖతా గుర్తించినప్పుడు, ఎరుక పరిపూర్ణముతో లేదుకనుక, ఇక ఎరుక ఎక్కడ ఉన్నట్లు ? పరిపూర్ణము సర్వత్రిఉన్నది. ఎరుక ఎక్కడాలేదు. ఎరుకలేకపోతే ఎరుకలో ఉన్ననామరూప క్రియారహితమైన జగత్తుకూడాపోవును, యీవిధముగా పరిపూర్ణమెరుకలను చక్కగావిమర్శించిగురుముఖతాపరిపూర్ణము ఉన్నదనిగుర్తించి, ఎరుకలేదని తెలసి యెరుకను విడచిన వానికి-పరిపూర్ణము ఉన్నదని గాని ఎరుకలేదనిగాని అనగలదా : రెంటిని విడచినవాడేకదా. కాని పరిపూర్ణము ఉన్నది. అదిపోదు. ఎరుకే లేకపోవును కాని అది ఉన్నదని-ఇది లేదను యెరుకే లేకపోయినది. దీనికి యీ పద్యములో “బయలెరుకల చూచి-చూడకుమీ” అన్న పదప్రయోగము ఎంతజెప్పినా ఎంతవిన్నా-పరిపూర్ణము ఉన్నది. ఎరుకలేదు. అన్నబోధికాని మరొకబోధలేదు. యీవిధముగానే యెరుక లేకపోవలెను గాని మరేమార్గముగాను యీ ఎరుకపోయేవికాదు.

— —

186) గురుడు గురుబోధ శిష్యుని । తెరిగిచెటి వేళ్ళ శిష్యుడెరిగెటి వేళ్ళన్ । యిరువురు వైశ్వానరక । ర్పురములవలె వెలిగి

యవలపొడజూపరోయీ ॥ అట్లనె నీవిక్కడ తెలియుమోయీ ॥
 పరిపూర్ణమెరుకల నెరిగియా మీదట యెరుకను విడిచుట గుంబోధం
 చెరుగుము పొడజూపరోయీ ॥ అట్లనెనీవిక్కడ తెలియుమోయీ ॥

← (స్తోమము = సమాము.) ?

భావము : శిష్యా । గురుమూర్తి శిష్యునికి మొట్టమొదటగా
 బోధ తెలియపర్చు సమయమున కర్పూరము-దీపము వెలిగించి
 చూపి, కర్పూరము దీపము రెండునూకూడ వెలిగి, రెండునూ చివ
 రకు ఏమీలేకుండపోవుట చూపించబడినదికదా : అట్లనె యిప్పుడు
 యీసమయమున తెలిసికొనుము. పరిపూర్ణ మెరుకల రెంటిని
 గురుముఖతా యెరిగి యెరుకను విటచుటయే గుంబోధ అని
 తెలియుము.

విశేషభావము : సద్గురుమూర్తి శిష్యుని ఉపదేశము
 చేయునప్పుడు, ఇత్తడిపళ్ళెములో హారతికర్పూరము ఉంచి,
 దానికి దీపశిఖ తగిలించి చూపును. అప్పుడు కర్పూరము వెలిగి,
 కర్పూరరమంతయు కాలిపోయిన పి. ప దీప లేకుండాపోవును.
 కర్పూరముకూడా లేకపోవును. పళ్ళెము మాత్రమే పూర్వమువలె
 యథాతథముగ ఉండును. ఇచ్చటపళ్ళెమునుపరిపూర్ణముగాను, కర్పూ
 రము శిష్యునిగాను, దీపశిఖ గురుమూర్తిగాను పోల్చబడుచున్నది.
 మొట్టమొదటగా ఉన్నదే పళ్ళెము దా లోలేదే వచ్చినది యెరుక.
 అనగా కర్పూరము, దీపశిఖ. యెరుక ఒక్కటేకదా, ఇక్కడ ఎరు
 కకు రెండువస్తువులు చూపించుచున్నారు. అదెట్లు? అనగా యెరు
 కకు రెండురూపములు 1) జ్ఞానము, 2) ఆజ్ఞానము ఈరెండునూ
 యెరుకయే. రూపానికి బొమ్మ-బొరుసువలె. కనుక కర్పూరము
 అజ్ఞానస్వరూపమైన శిష్యునికి ప్రతీక. దీపశిఖ-జ్ఞానస్వరూపమైన

గురమూర్తికి ప్రతీక. కనుకనే గురుశిష్యులిద్దరూ యెరుకే అని వెనుక పద్యములలో చెప్పబడినది. అవిధముగా దీపముముట్టించిన కర్పూరము పూర్తిగా వెలిగి, కర్పూరము పూర్తిగా అయిపోయే పత్యంతము వెలిగి అవల దీప, కర్పూరములు రెండును ఇను మంతకూడ లేకుండా పోవుచున్నది. వెలుగుట అనగా విచారించుటకు ప్రతీకగా గ్రహించవలెను. ఆ దీపకర్పూరములు లేక పోయిననూ పల్లెము ఏమాంపులేకుండగ ఉన్నది. అనగా యెరు కకుముందుగనే పరిపూర్ణమున్నది. అందులో లేనిదే యెరుక గురు శిష్యుల రూపముగావచ్చి విచారణజేసినచో ఎరుక లేకపోయినది, కాని పల్లెమునకు యేవికారము లేకుండగ ఉండిపోయినట్లుగా పరి పూర్ణమునకు యెరుకసంగతిగాని వాటివిచారణగాని తెలియకుండగనే, ఏమార్పు చెందకుండగ అట్లేయున్నది. యెరుకకుముందుఉన్నది. యెరుక పోయినా ఉన్నది. కనుక పరిపూర్ణమే శాశ్వతమైనదని తెలియుటయే గురుబోధ. యెరుకకే పుట్టుట, పెరుగుట, చచ్చుట అనే సమస్త వికారములు. ఇది మొదటలేదు. కనుక లేనిది. లేక వచ్చినది. దీనికి కారణము పరిపూర్ణముకాదు. యెరుక తనకుతానే వచ్చినది కలవలె. కనుక కల ఏలాలేనదేవచ్చి లేకపోవునో ఊహింప యెరుక లేకనేవచ్చి ఏమియు లేకుండాపోవును. యీ విషయము శ్రీ సద్గురుమూర్తి హ ఖముగా బాగుగవిచారించి తెలుసుకొనవలెను. ఇది తెలియుటకు గురుకరణయే ప్రధానము.

187) సతికొగిట తత్పతిత। త్పతికొగిట సతియుజేరి పవళించి కలన్ । మృతిజెంది మేలుకగిను । స్థితులై యొకరొకరి కట్టిచేష్ట డెల్పుదురా ॥ సిగ్గెదలియాచేష్ట నిల్పుదురా ॥ ప్రతిలేని గురుబోధ

స్థితి జెంద్యుడైన సం । తతి తిరిగి లేనెరుకగతి యిట్టిదని దా ॥
చేష్ట దెఱ్ఱుదురా । సిగ్గుడలయాచేష్టా నిల్పుదురా ॥

బావ ను : శిష్యా : భార్యకొగిటలో సతియు, సతికొగిటలో భార్యయు జేరి క్రీడించి, నిదురపోయి, ఆ నిదురలో మృతిజెంది నట్లు కలగని మేలుకొన్న పదప ఉదయమున రాత్రివారు పవళించి క్రీడించిన క్రీడలుగురించి, కలలో మృతిజెందిన సంగతి ఇవన్నియు అభార్యాభర్తలు ఒకరికొకరు చెప్పుకుందురా ? సిగ్గువిడచి ఆ చేష్టలన్నియుచేసి చూపుకొందురా ? అట్లే ప్రతిరహితమైన పరిపూర్ణ స్థితినిజెంది, తిరిగి అలే నెరుక గతి యిట్టిదని ఆ యెరుక చేష్టలను చెప్పుకొనుట, చేయుట జరుగునా ? అనగా స్థితిమంతునకు యెరుక చేష్టలు ఉండవని భావము.

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణవిరచిత

ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే

గురుమంత్ర ప్రతాపం నామ సవమోఽధ్యాయమునకు

భావ - విశేషభావములు

సమాప్తము.

10. చోద దృఢీకరణము (5)

188) రానిది పోనిది బయలని, లేనిది యీయెరుకయనుచు
 లెస్సగ దృఢమౌ । దానుక నీవీమంత్రము । మానక జపించుచు
 చుండు మానీతిశాలి ॥ లేనిదిలేదు మరువాకిజోలి ॥ లేనిది లేదని
 పూని నిశ్చయమైతే । తానొక్కటుండునుగాని యెట్లన విను ॥
 మానీతిశాలి । లేనిదిలేదు మరువాకిజోలి ॥

బాపము : శిష్యా : జనన మరణములులేనిది పరిపూర్ణ
 మనియు. లేనిది యీ యెరుక అనియు భాగుగా నీమనస్సుకు
 దృఢమయ్యేదాక ఈమంత్రము మానక జపించుచుండుమా । ఓ
 నీతిశాలి లేనియెరుకలేదు. ఇదిమరువకు ఈవృత్తాంతము మరువ
 కుము. లేనిది లేదని ప్రయత్నముచే నీకునిశ్చయమైతే, పరిపూర్ణ
 మొకటుండునుగదా : కాని అది ఉన్నదని యెట్లందువు ?

విశేషబాపము : ఈ పద్యములో జననమరణములులేనిది
 పరిపూర్ణమనియు. ఉన్నట్టుగా కనుపించే యీ యెరుక లేదనియు
 భావదృఢత్వముపొందేవరకు శిష్యుని “రానిది పోనిది బయలని,
 లేనిది యీ యెరుక” అనేదే మంత్రముగా జపించమని శ్రీకృష్ణదేశి
 కేంద్రులవారి ఆదేశము.

(జోలి - సంగతి, వృత్తాంతము.)

— —

189) ఉన్నది పరిపూర్ణము లేం । దెన్నటికి యెరుకయనుచు
 నిది దృఢమౌదా । తెన్నుమునేబోధించిన । తిన్నని యీబోధ శిష్య

తిలకమరువకుమీ ॥ సుజనుల మోగిల పలుక వెరువకుమీ ॥ నిన్నకు
మతులువచ్చి నీలోతడిగితెవారీ । తెన్నివిధముల నీయెరిగింపకది
శిష్య । తిలక మరువకుమీ ॥ సుజనుల మోగిల పలుక వెరు
వకుమీ ॥

బావము : శిష్యా : పరిపూర్ణమె సర్వకాలములందున్న
దనియు, యెరుక యేకాలమందు లేదనియు, యీ విధముగా
ధృడమయ్యెవరకు నే బోధించిన యీ తిన్ననిబోధ మరువకుండగ
చదువు కొనుచుండుము. ఓ శిష్యతిలక ! సుజనుల యెదుట యీ
బోధపలుకుటకు జంకకుము. కాని నిన్ను దుష్టబుద్ధికల ఇతరసాంప్ర
దాయకులువచ్చి యీబోధయొక్క సంగతి తెలుసుకొనే నిమిత్తమై
అనేక విధములుగా వారు అడిగినప్పటికీ బోధ యెరిగింపకము.
శిష్యా తిలక యీ మాట మరువకుము.

— —

190) పరిపూర్ణము నెరుకనునే! నెరిగించితి నీవు రెంటి నెరిగి
తివికదా । యెరుకను గురుదక్షిణగా । మరెవేగిరమివ్వు పట్టిమాట
లేమిటికి ॥ యెరుకతో యింక కూటా మేమిటికి ॥ వరులు నేనని
యేటిభావ మభావమై । నిరతాము ఒకరీతి నిలచుండుమిక వట్టి ॥
మాటలేమిటికి । యెరుకతో యింక కూటమేమిటికి ॥

బావము : శిష్యా : పరిపూర్ణము, యెరుకను నేను నీకు
యెరిగించితిని. నీవురెంటిని నిశ్చయముగ యెరిగితివికదా : యింక
పట్టిమాటలు ఎందుకు ! తక్షణమే యెరుకను గురుదక్షిణగా ఇవ్వుము.
యీ యెరుకతో కూటమి యింకనూ నీకెందుకు ? జగత్తు - అత్య
అనే భావము అభావమై ఎల్లప్పుడు ఒక్కరీతిగా ఉండుము.

విశేషబాపము : విద్య పూర్తయిన పిదప శిష్యునిగురువు గురుదక్షిణ ఇయ్యమని కోరుట, శిష్యుడు వినముడై గురుమూర్తి కోరిన గురుదక్షిణ గురుపాదములకర్పించుట. ఇది శిష్టాచారము. అందుకే పరిపూర్ణమును, ఎరుకను చక్కగా బోధించి, ఆరెంటి విషయము నిశ్చయముగ శిష్యుడు తెలుసుకొనిన పిదప సద్గురుమూర్తి గురుదక్షిణ ఇయ్యమని శిష్యుని కోరెను. మొదటగా శిష్యుడు గురుమూర్తికి శరణుజొచ్చి తన్ను కృతార్థుని జేయమని కోరినప్పుడు, గురుమూర్తి అంగీకరించి “మొదలచలము నెరిగించెద. విదితముగా లేనియెరుక వివరింతువయిన్. తువకైలకను విడిపించెద” అని అభయమిచ్చియుండెను, ఇక్కడితో శిష్యునికి అచలము నెరిగించుట, లేనియెరుక వివరించుట అనురెండు పనులు పూర్తి అయినవి. ఇంకతనమాట ప్రకారముగా యెరుకను విడిపించుట కావలయును, యెరుకను విడిపించినప్పుడే శిష్యుడు కృతార్థుడగుచున్నాడు. అందులకై సద్గురుమూర్తి శిష్యుని-ధన, కనక, వస్తువాహనాది దక్షిణలు అడుగకుండగ “యెరుకను” గురుదక్షిణగతక్షణమే యిమ్మానియు, అలా ఇచ్చినపిదప యెరుక కూటమి మానమని కోరెను. అట్లు యెరుకను గురుదక్షిణగా యిచ్చినవాడు ముందువాటిపై ముచ్చట వెనుకటివాటిపై వాడుక వంటి ద్వంద్వరహితుడైయుండవలెను. అందుకే యీపద్యములో పరులు-నేను అనేభావము అభావమై, నిరతము ఒక్కరీతినుండుమని అదేశించుచున్నారు.

(191) పరిపూర్ణమెరుకలివియని. గురువరుడెరిగించి యెరుక కూటమి మాన్పన్. గురువుకు గురువెవరనుటకు. మరి శిష్యునికింక

నోటమాట వెళ్లినా ॥ పోయిన యెరుక మళ్లీ మళ్లీనా ॥ గురుశిష్యులనియేటి గురుతెన్నదెరుగక । నిరతాము యెరుక నిలచున్న బయలందు ॥ మాటవెళ్లినా । పోయిన యెరుక మళ్లీమళ్లీనా ॥

బావము : శిష్యా పరిపూర్ణము, యెరుక యివిఅనిచూపించి తెలియపరచి గురుమూర్తి శిష్యునికి ఎరుకకూటమి మాన్పించగా గురువుకుగాని శిష్యునికిగాని నోటమాట వస్తుందా ? రాదు ఎందుచేతననగా పోయిన యెరుక మళ్లీ వస్తుందా ! గురుశిష్యుల రూపముగామన్న యెరుకను ఎన్నడూ యెరుగక ఎల్లప్పుడు వికారములేకుండగలన్న పరిపూర్ణమునందు మాటవస్తుందా ?

విశేషబావము : యెరుకకూటమి విడచుట అనగా యెరుక విడచిన శిష్యునకు "గురువెవరు" అని అనుటకు మాటరాదు. అట్లు ప్రశ్నించుటకు శిష్యునికి ఎరుకలేదుగదా । ఎరుక లేకపోయిన శిష్యునికి గురువు ఉండునా? అందుచే గురువుకు మాటాడేదిలేదు. గురుమూర్తికి ఎరుకలేదు. గురుశిష్యులు అనగా ఎరుకే. ద్వంద్వ రూపము. ఎరుకలేని బయలులో గురుశిష్యులులేరు అనగా ఎరుక లేదని భావము.

— —

192) స్థిరమగు పరిపూర్ణమున । స్థిరమగు యీ ఎరుక నెరుక దెలియుజగములన్ । ఎరిగిన దెరుకే కదన్ । ధూరు కృపచే ఎరుక బోతె గురుశిష్యులేరీ ॥ నోరెత్తాక మరివినరోరీ ॥ గురునిపాదములాన గురుతులేనటువంటి । పరిపూర్ణ మొకటుండు పలుకరాదట్లంటె ॥ గురుశిష్యులేరీ । నోరెత్తాక మరివినరోరీ ॥

బావము : శిష్యా : పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనది. ఎరుక అశాశ్వతమైనది. యీ యెరుకచే తెలియబడు సమస్త జగములు,

ఇంకా యెరిగిన సమస్తము యెరుకే కదా : సమస్తమూర్తి కరుణచే యెరుకపోతే గురుః ఘ్యలున్నారా? నోరెత్తక ఇంకనూ వినుము. యెరుకలేకపోయినా, గురుపాదసాక్షిగా చెప్పుచున్నాను. ఎరుకలేని పరిపూర్ణముమాత్రమే ఉండును. కాని నీవు ఎరుక లేదనినపిదప పరిపూర్ణమున్నదని పలుకరాదు.

విశేషభావము : పరిపూర్ణముశాశ్వతమైనది. రాకడపోకడ లేనిది. ఎరుకచే నెరెగబడిన సమస్తము ఎరుకే కనుక ఏమీలేనిదే. ఆశాశ్వతము । గురుకృపచే ఎరుకపోయినను పరిపూర్ణము మాత్రము శాశ్వతముగా ఉండును. కాని ఎరుకపోయిన పిదప పరిపూర్ణము ఉన్నదనుటఎట్లు? అనుటకు ఎరుకలేదు. ఇచ్చట ఏమీలేదు శూన్యవాదమని భ్రమిస్తారేమో అని గురుపాదసాక్షిగా పరిపూర్ణమున్నదని శిష్యునికి ఆస్తిక నిశ్చయార్థమై గురుమూర్తి ఒట్టుపెట్టి చెప్పియున్నాడు.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
బోధ దృఢీకరణన్నామ
దశమోఽధ్యాయమునకు
భావ, విశేషభావములు
సమాప్తము.

11. బోధస్థితి పురుష లక్షణమ్ (6)

193) గురుడ చలచలములను తన । తెరిగించిన శిష్యుడెరిగి
యెరుకై యుండన్ । యెరుకను నిల్పుకుమనినను । యెరుకను
విడనాడి శిష్యుడెట్లుండు నంటే ॥ అట్లనే నేనింతెట్లుండు నంటే ॥
పురుషుడు లేనట్టి హాలతి సౌందర్యము । మరిమరి కలిగుండి మరి
లేనట్లనియంటి ॥ యెట్లుండునంటే । అట్లనే నేనింతెట్లుండునంటే ॥

భావము : శిష్యా । గురుమూర్తి పరిపూర్ణమును ఎరుకను
శిష్యునకు యెరిగించినపిదప, శిష్యుడు యెరుకతో ఉండగా, యెరు
కను విడువుమని గురుమూర్తి చెప్పగా, యెరుకను విడచిన ఆశిష్యు
డెట్లుండుననగా, అట్లనేయుండును. మరియు ఇంకా ఏవిధముగా
ఉండుననగా, భర్త లేని స్త్రీ యొక్క సౌందర్యము ఉండికూడ లేక
పోయినట్లుగా ఉండును.

విశేషభావము : పరిపూర్ణమెరుకులనెరిగి, యెరుకను విడ
చిన వానియొక్క స్థితి యెట్లుండునో ఈపద్యములో శలవిచ్చు
చున్నారు. ఎరుకలో ఉన్నప్పుడు ఏరకమైన వేషము ఆచరణ
యున్నదో, అట్లనేయుండును. వే ష భా ష ణ లు
ఏ మి యు మా ర దు. అ ట్లే యుం డు ను. కా ని
భావములో నూర్చువుండును. భర్త లేని స్త్రీకివున్న సౌందర్యము
భర్తవున్నప్పుడు ఎలాగున్నదో, భర్త లేనప్పుడుకూడా ఆసౌంద
ర్యము ఎక్కడాపోదు, అలాగేవుండును. కాని సౌందర్యవతిగా
యుండునా ? ఉండదు. ఆసౌందర్యారాధనలు ఏమిలేక సౌందర్య
విషయమై అభావము కలిగియుండును. అట్లే ఎరుకను విడచినవాడు

ఎరుకలో పనులు అన్నీ చేస్తూనేయున్నా, ఎరుక భ్రాంతి ఎంతమాత్రము పుండదు.

194) యెరుకను విడనాడినయా । పురుషునిస్థితి యెట్టిదనిన పొందుగ వినుమీ । సరిపడు సరిపడదనకను । సరిగావర్తింపుచుండు సమరాసబుద్ధిన్ ॥ కార్యములందు సహజ ప్రవృద్ధిన్ ॥ పరిపరి విధముల పరువులు బెట్టడు । మరి వైరాగ్యముచేత మానుకొనుండడు ॥ సమరాసబుద్ధిన్ ॥ కార్యములందు సహజప్రవృద్ధిన్ ॥

భావము : శిష్యా : యెరుకను విడచిన వానియొక్క స్థితి ఎట్లుండుననగా చక్కగా వినుము. రాగద్వేషములు మొదలగు ద్వంద్వములు లేకుండగ కార్యములందు సహజమైన లక్షణముచే సమరసముగా ప్రవర్తించుచుండును. కార్యములు చక్కపెట్టుకొనుటలో అనేకవిధములుగా ప్రయత్నముచేయడు. అలాగని వైరాగ్యము పూని మానివేయడు. సమరసబుద్ధి కలవాడై సహజముగా కార్యక్రమములు చేయుచుండును.

195) అనహంకారుడని మిషుడు । గనుకనె విశ్వంబనేటి కలగానడహం । బనువాడు ససిమిషుడుగా । పునవిశ్వంబనేటి స్వప్నోద్యోగముబూనీ ॥ చేయుచు యాపుద్యోగముమానీ ॥ యనుస్వప్నోద్యోగమునకునేకారణమనితా । ననిమిషుడెన్న డనుకోడీమాటను ॥ ద్యోగముబూనీ ॥ చేయుచు యాపుద్యోగముమానీ ॥

భావము : అనహంకారుడు అనగా ఎరుకలేనివాడు అని మిషుడు (దేవతలు). కనుక విశ్వమనే కల యెన్నడూ లేదు.

అహంబనువాడు అనగా ఎరుకతో ఉన్నవాడు సామాన్య నరడు (సనిమిషుడు) కనుక ఇతడు విశ్వమనే కల పనులు చేయుచుండును. ప్రయత్నించి యా పనులను చేయుచుండును. ఎరుక లేనివాడు మానసి అను స్వప్నకార్యమునకు అనగా ఆత్మజగత్తులనే స్వప్నకార్యములకు తాను కర్తనని ఎన్నడూ అనుకొనడు.

విశేష బావము : అనహంకారుడు అనగా అహంకారము లేనివాడు అనగా ఎరుక లేనివాడు. అట్టివాడు అనిమిషుడు. అనగా రెప్పపాటు లేనివాడు దేవతలు అని అర్థము. రెప్పపాటు లేడు కనుక నిద్ర, కలలు లేవు. ఇచ్చట కలలేనివాడు అని అర్థము. విశ్వమనే కలలేనివాడు. ఎందుచేతననగా తాను ఉంటే విశ్వము న్నది. తానే లేడు కనుక విశ్వమనే కల, ఎరుక లేనివానికి లేదు. ఈ విశ్వమనే కల పనులన్నియు తాను ఉన్నాడనుకొనే ఎరుకలో ఉన్నవానికే ఉండును. ఎరుకలో ఉన్నవాని, సనిమిషుడు అన్నారు. అనగా రెప్పపాటు కలిగినవాడు, అంటే కలగనువాడని అర్థము. ఎటువంటి కల అనగా, విశ్వమనే కల గాంచుచుండును. మరియు ఎరుక లేనివాడు మానసి అను కల పనికి అనగా నాదినీది అనుట గాని, ఆత్మ-జగత్తు అనే కల విశ్వపు పనులకు తాను కర్తనని భావించడు. అనగా “అహమేవ బ్రహ్మ” అని గాని, నేనే సమస్తమును అయియున్నాను. నాకు స్యైతని ఏదియులేదు, నావల్లనే సమస్తము ప్రకాశించుచున్నది. ఈవిధమైన భావములు ఎరుకను విడచినవాడు ఎన్నడూ అనుకొను. అని భావము.

— —

196) కల మేలుకొన్న పురుషుడు । కల లోపలి భాము ల్లోక కలిగుండగనే । తిలకింపలేవు గురుకృప । దెలివొందిన వాని

కింక తిప్పాయిన్నావే || తెల్పుర కొద్ది గొప్పలున్నావే || త్రిదండి
దొరదాతకుల దైవమాపులు | కల, బాంధవులు దేశికులని నమ్మి తె
యింక | తిప్పాయిన్నావే || తెల్పురకొద్ది గొప్పలున్నావే ||

బాపమ : ఎరుకను కలనుండి మేలుకొన్న పురుషుడు,
కల లోపలి కష్ట సుఖములు ఎరుక శుండగానే కనుపింపవు. అవిష
ముగా గురుకృపచేత మేలుకొన్నవానికి జనన మరణములనే తిప్ప
లున్నాయా ? లేక కొద్ది గొప్పలున్నవేమో చెప్పము, అట్టివానికి
తల్లి, దండ్రీ, దొర, దాత, కుల దైవము, ఆపులు వీరందరూ కల
పంటి వారు. అబంధువులందరూ గురుమూర్తియే యని నమ్మినచో
అట్టివానికి తిప్పలున్నవా ? అనగా లేవు.

విశేషబాపమ : ఎరుకను కలనుండి మేల్కొనుట యనగా
యెరుకను విడచి, సరిపూర్ణ స్థితిని పొందుట అని అర్థము. అట్టి స్థితి
లోని వానికి తాను ఎరుకలోకాన్ని ఎరుకయొక్క ద్వంద్వ విషయ
ములు ఏమాత్రము వానిని అంటవు. అట్టి స్థితి గురుకృపవలన
మాత్రమే కలుగవలెను గాని బోధచేత కాదు. బోధపూర్ణమును
గుర్తింపజేయును, స్థితిని కలిగించును. స్థితి గురుకరుణచేమాత్రమే
కలుగవలయుననుట నిర్వివాదము. గురుకరుణ అనగా ఈమానుష
గురుమూర్తి కరుణ అని అర్థము కాదు. అఖండ గురుస్వరూపమే
దైతే కలదో దానియొక్క కరుణ. అచ్చట ద్వంద్వము లేదుకదా :
మరి దాని కరుణ అనగా ఏమి ? సాధకుడు ప్రతినిత్యము గురు
మూర్తిచెప్పిన విధముగా అనుష్ఠానము, జపము, అధ్యయనములతో
పాటు గురుబోధను శృతి సమ్మతముగా విచారించుకొనుచు, చెప్ప
బడిన ధర్మములతో చక్కగా నడచుకొనుచు, ఆచరణయుక్తుడై
యున్నప్పుడు, ఆసద్గురుమూర్తి సామిప్యమునకు చేరుట అగును.

అదే “హృజ్జలజంబను వీరముపై నిలిపి ఇతరము మాని
గురువునే కొల్చునమ్మి” అను పద్యభావము. పద్యసవేషి దగ్గర
ఇనుము బంగారము అయిట్లుగా ఆగురుమూర్తి చేయవలె అనగా
సమీపములో ఉన్న సచ్చిష్యునకు ఆగురుస్వరూపము యొక్క
అఖండ జ్ఞానము కలుగును. అదే గురుకరుణ. అయితే ఇక్కడ
మానుష గురుమూర్తి ప్రభావములేదని ఆర్థము కాదు. అకరుణ
జ్ఞానము, ఈమానుష గురుమూర్తి ద్వారానే సంపాదించుకొనవల
యును. అకరుణచే మాత్రమే స్థితిని పొందగలడు. మరేమార్గము
లేదు. స్థితి పొందిన వానికి జనన మరణాది తప్పలు ఏమాత్రము
ఉండవు. అట్టివానికి కొద్ది గొప్పలుండవు. కొద్ది, గొప్ప అనగా
తీవ్ర-శివులు, కించిత్త - సర్వజ్ఞత్వములు అనే భేదము లేకుండ
ఉండును. తానే లేని స్థితి కనుక ఇతరమైన మరేదియు ఉండదు.
అట్టి స్థితికై ఈ ప్రయత్న పగుటలో తత్త్వి, తండ్రి దొర, శాత కుల
దైవము, అపులు వీరందరూ కలలోని వారే అన్నభావము కలుగ
వలయును. అబాంధవులు గురుమూర్తియే అనినమ్మి వారియందు
భక్తి భావముతో ఉండవలయును.

— — —

197) ఈరీతి స్థితిగలిగిన । నేరుపుశాలి తరజుల పందాస్తు
తులన్ । తారేగి చేయడెన్నడు । వారలు మరి జేసిరే వలదాని
యనడూ ॥ చెవియొగ్గి కావలెనని వినడూ ॥ వారు మీవారు
మావారు వీరనుకొంచు । సారేకు వీడిలో పోరాడే వారీని । వలదని
యనడు : చెవియొగ్గి కావలెనని వినడూ ॥

బావము : శిష్యా : ఇట్టి పరిపూర్ణ స్థితి కలిగినవాడు ఇతర
జనులను నిందించుటగాని, స్తోత్రము చేయుటగాని చేయుడు; విశ్వా

ఇతరులు నిందాస్తుతులు చేసినచో ఎంతమాత్రము చలించడు. వారు మీవారు, వీరు మావారు అని పదే పదే వీధిలో పోరాడుకొనుచుండే వారి మాటలను వినుట, అపోరాటముతో తిరుగుట తీర్పులువగైరా చెప్పట మొదలగు లక్షణములు ఏమియు కండవు.

— —

198) ధ్వని మొదలగు తన్మాత్రాలు । గనుగొనగా లేశ మైన గాన్నించనిచో । టునుబట్టబయలుగాగని । ధ్వనిముఖతన్మాత్రలున్నదాన్నె యెరుకగనూ ॥ గని యీరెంట్లో దేన్ని యెరుగకనూ ॥ పునికి గలిగిన యట్టి ఘనుని సన్నుతి జేయ । జనులకు శక్యమంచన రాదు వినరాదు ॥ కాన్నె యెరుకగను । గని యీరెంట్లో దేన్ని యెరుగకను ॥

బావము : శిష్యా : శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములను తన్మాత్రాలు లేశమాత్రమైనను లేని వస్తువును పరిపూర్ణముగను, తన్మాత్రలున్న వస్తువును యెరుకగను విచారించుము. అట్లు విచారించి ఆరెంటిలో దేన్ని యెరుగకుము. అట్టి పనికి (స్థితి) కలిగిన మహాత్ముని స్తుతి చేయుటకు జనులకు శక్యమని యనరాదు. అట్టి మాటలను వినరాదు.

విశేషబావము : “ధ్వని ముఖతన్మాత్రలున్న దాన్నె యెరుకగను, గని యీరెంట్లో దేన్ని యెరుగకను” అనుటయే సరియైన విధము. ఈ విధముగానే శ్రీకృష్ణ ప్రభువులు వ్యాసిన చేతి వ్యాత గ్రంథములో వ్రాయబడినదిగా నేను స్వయముగా చూచియున్నాను. ఇట్లుగాక కొందఱు దాన్నె యెరుగకను, గని యీరెంట్లో దేన్ని యెరుగకను” అని వ్రాస్తూ, అర్థము చెప్పుచున్నారు. అది తప్పు పద్ధతి । ఈ సాంప్రదాయకులు కృష్ణ ప్రభువు తప్పు

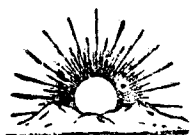
వ్రాసెను అనుట చాల అవివేకము. అట్టివారు ఈబోధస్థులు ఈ
సాంప్రదాయకులని నరారు.

ఆట్టి స్థితినుంతుని స్తోత్రము చేయుటకు ఎవరికి శక్యము
కాదు. ఉన్నవానికి స్తోత్ర పాఠము. లేనివానికి స్తోత్ర మెక్కడిది ?

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
బోధస్థితి పురుషలక్షణస్వామి ఏకాదశోఽధ్యాయమునకు
భావ - విశేషభావములు
సమాప్తము.

— —

12. బోధ పఠన లక్షణం (14)

199) నామాట లెస్స వినుమా । సామాన్యంబనుచు జూడ జనదీబోధన్ । ప్రేమాతిశయము నంగని । వేమారిది గురుని నోట వినవలెనుమ్మి ॥ నిత్యము జదువుకొనవలెనమ్మి ॥ నామరూప క్రియ నటనలుగలిగిన । దేమి । వస్తువొదాన్ని । యెటు నిల్వనివ్వదు ॥ వినవలెనుమ్మి । నిత్యము జదువుకొనవలెనమ్మి ॥

భావము : శిష్యా : నామాట బాగుగ వినుము. ఈబోధ సామాన్యమైనదిగా జూడవద్దు. దృఢమైన ప్రేమచే ఈబోధను ఆనేక మార్లు విచారించుకొనుచు సద్గురుమూర్తి యుఖస్తముగా వినవలయును. దీనియందు నమ్మిక ఉంచి ప్రతి నిత్యము జదువుకొనుచుండవలెను. అట్లుచేసినచో నామరూప క్రియలున్న వస్తువు ఏదోదాన్ని ఎక్కడ నిల్వకుండగచేయును. కనుక నిత్యము జదువుకొనుచు గురుముఖతా వింటూ ఉండవలెను.

విశేషభావము : పరిపూర్ణబోధ సామాన్యమైనదిగాదు. మూఢజనులుకు సహతము చక్కగా నేర్వగలిగినదిగా అందరూ భావిస్తున్నారు. అట్లుకాదు. మొట్టమొదట అల్పతత్వబోధ గురుని వద్ద శుశ్రూషచేసి ఆత్మదృఢత్వమును పొందవలెను. అటుపిమ్మట గురుముఖముగానే పరిపూర్ణబోధను నిస్సంశయముగా తెలుసుకొనవలయును. ఈబోధ గురుముఖముగాతప్ప పుస్తక రూపముగా గాని, స్వతంత్రముగాగాని అభ్యసంపరాదని చెప్పబడుచున్నది. “శాస్త్రోక్తోఽపి, స్వాతంత్రేణ బ్రహ్మజ్ఞానాన్వేషణం నకుర్యాత్” అని మహాబుషివాక్యము. శాస్త్రములు తెలిసిన పండితైనను స్వతంత్రముగా, గురువులేనిదే బ్రహ్మజ్ఞాన సంబంధమైన వేదాంత శాస్త్రమును అధ్యయనము చేయరాదు. కనుక ఈపద్యములో గురుని

నోటనేపలుమారు వినపలెనని వ్రాసినారు. అంతేకాదు శ్రవణమనన నిధిధ్యాస పూర్వకముగా అధ్యయనము చేయవలెను. మొట్టమొదటగా, హృదయమునకు పట్టటకై మననము చేయుచుండవలెను అంతేకాదు. అనుష్ఠానము చేసికొనుచు, సత్కార్యాచరణగలిగి, ద్వంద్వములను అనగారాగద్వేషాదులు పదులుకొనుటకు నిత్యవ్యవహారములలో అతిమెలుకువను కలిగి, కార్యక్రమములు జేయుచుండవలెను. ఇదియే నిధిధ్యాస. ఇది చాలకష్టము. ఇన్నివిధములుగ ప్రయత్నించినప్పుడుకాని ఈబోధస్థితికుదరదు. కనుక సామాన్యముగా తలంచవద్దని శ్రీకృష్ణదేశికేంద్రులవారు ఈ పద్యములో ఈసాంప్రదాయకులను హెచ్చరించుచున్నారు. బోధయందు గట్టి నమ్మిక, దృఢమైన ప్రేమ యున్నప్పుడు మాత్రమే పైవిషయములను సాధించుటకు ప్రయత్నింతురు. అట్లు అచరరించినచో బోధయొక్క మర్మధర్మములుగుర్తింపబడి ఎవరను భ్రాంతిటొలగి, బోధస్థితి కలుగుటకు కారణమగును.

200) నే మొదట నిన్ను గనుగొని । యే ముక్కలు నీచెవిలో యిమిడిస్తినో నీ! వాముక్కల మూడింటిని । యేమాత్రము మనవకుండ యీబోధనిస్తి ॥ అంతకెయింతగా బోధజేస్తి ॥ ప్రేమా తోజనువు మిదేమారకెప్పుడు । కామితార్థము నిచ్చు పోమియింటికి దీవి ॥ చీ బోధనిస్తి । అంతకెయింతగా బోధజేస్తి ॥

బావము: : శిష్యా : నేను నిన్ను మొట్టమొదటగా చూచినప్పుడు యేమూడుమంత్రములు నీచెవిలో చెప్పియున్నానో, ఆ మూడు మంత్రములను యేమాత్రము మరువకుండుటకై యీబోధ చెప్పబడినది. కనుక యీ బోధను ప్రేమతో జదువుము. ఎప్పుడు మరువకు. అట్లుజేసినచో నీవు కోరినకోరిక తీరగలదు. ఇకమియింటికి పొమ్మని శిష్యుని అశీర్వాదించెను.

విశేషభావము : ద్వాదశాక్షరి, షోడశాక్షరి, పంచదశాక్షరి అను మూడుమంత్రములకే ఈపరిపూర్ణబోధ, ఎంతచెప్పినా. ఆ మూడు మంత్రభావములను దాటిచెప్పుటకు వీలుపడదు. ఆమూడు మంత్రములు బాగుగా దృఢపడుటకై గురుదేవుడు ఎన్నోరీతుల ఎన్నో యుక్తులచే బోధించవలసి వచ్చుచున్నది. బోధంతయు పూర్తి అయినది అనిచెప్పచూ సద్గురుమూర్తి శిష్యుని “నీ కామితార్థమును ఇచ్చును పాము మియితికి “అని ప్రేమపూర్వకముగా ఆశీర్వాదించెను. నీకామితార్థము అనగా-నీవు కోరినకోర్కె. శిష్యుడు మొట్టమొదటగా గురుమూర్తిని సమీపించినప్పుడు, ఎన్నటికి తిరిగి పుట్టని, జన్మకురానిబోధమార్గము తెలియజేయమని కోరియుండెను. అదే ఆతనికోరిక. ఆకోర్కె సిద్ధించగలదని ఆశీర్వాదించి పంపుటయే ఈపద్యభావము.

— —

201) అన్నముదిన్నను ఆకలి । తిన్నగ నీరంబుద్రావ తృప్తయురోగం । బెన్నగ నాషదసేవను । జన్న క్రియన్ యెరుక నిల్వజాలదోయన్నా ॥ యీబోధ నీచాలాతోవిన్నా ॥ కన్నులతో జూచి కడముట్ట జదివిన । నిన్నెన్నటికి యెదుట నిలచుంధి కనుగొన జాలదోయన్నా । యీ బోధనీచాలతోవిన్నా ॥

భావము : శిష్యా : ఆన్నముదినినతో ఆకలియు, నీరు ద్రాగినచో దాహమున్ను, ఔషధసేవచే రోగము పోయినట్లుగా, యీపరిపూర్ణబోధ నీచెపులతోవిన్నా, పుస్తకమంతయు కన్నులతో జూచుచు చివరకు చదివినా, యెరుక నిన్నెన్నటికి ఎదుట నిలబడి నిల్వజాలదు.

— —

102) జననమరణ ప్రవాహము । నణమను యీ బోధ పట్టు
డని సాధువులిచ్చిన । నొల్లకుండి వారలు జనినిపుతా బోధమీద జన్మి
యించి ప్రేమా ॥ వెదకెదరట్టి జనచేష్టలేమా । యని తోచి నీకునే
వినజెప్పవలసె । నీవును యీబోధను వల్లననకు దొరకదుమళ్ళి ॥
జనియించి ప్రేమా ॥ వెదకెదరట్టి జనచేష్టలేమా ॥

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : యీ పరిపూర్ణబోధ జనన మరణ
ప్రవాహమును లేకుండగ జేయును, గ్రహించమని సాధువు
(గురువు) లిచ్చినప్పుడు అంగీకరించక ఉపదేశము తీసుకొనరు.
అటుపై గురుమూర్తి వెళ్ళిపోయినపిదప కొన్నాళ్ళకు ఈ బోధమీద
ప్రేమ కలిగి, అప్పుడు ఈ బోధ ఎవరిచెప్పుదురాయని ఆ చెప్పే
వారిగురించి వెదకెదరు. ఇట్టి జనులవసులు ఏమని చెప్పను. ఇది
నాకిప్పుడుతోచి నీకునే చెప్పుచున్నాను. నీవుకూడా యీబోధ వద్దన
కుండగ గ్రహించుము. నీవు కావాలని కోరినప్పుడు అప్పుడు
దొరకదు.

— —

203) మరుపుకుతన్నా త్రలుగల । వెరుకకుతన్నా త్రలున్నవీ
రెండొకటే ॥ పరిపూర్ణమునకు లేవవి । పరిపూర్ణము యెరుక గాదు
మరుపూగాదోయీ ॥ వెతకిన దీనిసరిదిలేదోయీ ॥ పరిపూర్ణమెరుకాల
పరిశోధించి గ్రంథము । రచించి నీతిస్థిస్తురువక చదువెరుకః మరుపు
గాదోయీ । వెతకిన దీనిసరిదిలేదోయీ ॥

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : శబ్దాది పంచతన్నాత్రలు మరుపుకు
అనగా అజ్ఞానమునకు ఉన్నవి, ఎరుకకు అనగా జ్ఞానమునకు
ఉన్నవి, కనుక జ్ఞాన అజ్ఞానములు రెండును ఒక్కటే. పరిపూర్ణము

జ్ఞానముకాదు. అజ్ఞానముకాదు. ఎంత పరిశోధించినా పరిపూర్ణము నకు సాటియైనదేదీయులేదు. ఈ పరిపూర్ణము ఎరుకలను గురు ముఖతా నేను చక్కగా పరిశోధించి, యీ గ్రంథము రచించినీకిచ్చు చున్నాను. మరువకుండగ చదువుకొనుము.

— —

204) అందముగా సగ్రంథము । చందము వినిపింతుదాన్ని చదివిన వినినన్ । ముందుగ బయలెరుకై యే । సందున లేనెరుక లేక జనవలెనుమ్మి ॥ అదెయినివిచి చదువునమ్మి ॥ యెందుకు నీ కింక యితరశాస్త్రముల జో । లందు గుర్తుండి పోదదిగాన యీ యెరుక । జనవలెనుమ్మి ॥ అదెయిదివిచి చదువునమ్మి ॥

బావ ను : శిష్యా : సగ్రంథమునగా ఎట్టిదో చక్కగా వివరించెదనువినుము. సగ్రంథమును చదివినను వినినను మొట్ట మొదటగా పరిపూర్ణము తెలియబడి, లేనెరుక ఎచ్చటను, యెంత మాత్రములేకుండగపోవలెనునుమా : అదే సగ్రంథము. ఆసగ్రంథమెయిది. కనుక దీనియందునమ్మకముచి బాగుగచదువుకొనుము నీకు యింక యితర శాస్త్రములజోలి యెందుకు ? అవి చదివినచో నీగుర్తు (యెరుక) పోకుండా ఉండును. అందుచే ఇతరశాస్త్రముల జోలి నీకువద్దు. యెరుకలేకుండా పోవలెనుగాని నిలబడుట పనికిరాదు. అట్లు ఎరుకలేకుండాపోగొట్టే గ్రంథము యిదే.

విశేషబావము : ఈపద్యములో“బయలెరుకై”అన్నారు. అందుకు కొంతమంది అల్పజ్ఞత్వముచే పరిపూర్ణము ఎరుక అవుతుంది అని అర్థము చెప్పుచున్నారు. అది సరిగాదు. పరిపూర్ణము ఏదీగాదు. ఎట్టిమార్పు జెందదనిది అని అనేకమార్లుచెప్పియున్నారు

పరిపూర్ణములో ఇనుమంతయు యేమీలేనిది. ఇనుమంతమార్పు
 ఎన్నడూ జేందనిది అనియు, ఎట్టి భావ విచారములు లేనిది అని
 బాగుగ గుర్తించవలెను. కనుక బయలు యెరుక అవదు. బయ
 లెరుకై అన్నపదమునకు అర్థము, బయలు తెలియబడును అని
 అర్థము. ఇట్లే 'యెరుక బయలై' అన్నపదము కొన్నిచోట్ల మన
 పెద్దలు ఉపయోగించినారు. ఇక్కడకూడ కొంతమంది తప్పుగా
 అర్థము చెప్పకొనుచున్నారు. యెరుక ఎన్నడూ బయలుకాదు.
 బయలును చూడబోయిన యెరుకేలేకపోవును. అని అనేక సందర్భ
 ములలో చెప్పియున్నారు. మరి ఎరుక బయలేలాగున అగును ?
యెరుక-యెరుకే, బయలు-బయలే. బయలు-బయలే. దీ ఇట్లు
కాదు, ఇది అదికాదు. యెరుకబయలగుట అనగా ఎరుకను
గూర్చి గురుముఖతా విచారణ జేసినప్పుడు, యెరుక
శాశ్వతముకాదు. కేవలము మాయ, లేనిది అని తెలియబడినది.
 విచారణ లేనప్పుడు యెరుక స్పృహగా తెలియబడక అది బ్రహ్మమని
 భావించుకొనుచున్నాము. కాని విచారించిన పిదప దానిగు తెలియ
 బడినది. అదే యెరుకబయలగుట. ఎరుకయొక్క రహస్యము
 బయలై పోయినది అనగా రహస్యమేమియు లేకుండగ తెలియ
 బడినది అని అర్థముచెప్పవలెను. కనుక బయలు-యెరుక అవదు
యెరుక-బయలవదు. ఇటు బయలెరుకపుటుంది, యెరుకబయలపు
టుంది అనేవాడు మనసిద్ధాంతములుకారు. ఒకవేళ మనసాంశ్రదాయ
కులే అయినా, వారు శ్రీ దీక్షిత సిద్ధాంతమును చక్కగా గ్రహించిన
వారుకారు. అట్టివారి బోధలు వినరాదు. ✱✱

205) చక్కెరమెక్కక లోకులు । చక్కెరమాధుర్య మెరుగ
జాలరటువలెన్ । మక్కువతోవనిచదువక । చక్కగ గ్రంథార్థమెరుగ
జాలేరాజనులూ ॥ కావున నీవు చాలించి పనులూ ॥ చొక్కామీ
గ్రంథాముచూడూమికొనవెళ్ళ । యిక్కడితో జన్మమెత్తావు సరి ॥
తెలియజాలేర జనులూ ॥ కావున నీవు చాలించి పనులూ ॥

బావము : శిష్యా : చక్కెరతినకుండగా, జనులు చక్కెర
యొక్క మాధుర్యమును తెలియలేరుగదా : అట్లే యీ గ్రంథ
మందు ప్రేమ ఉంచి చక్కగ గురుముఖతా విని నిత్యము చదువక
పోయినచో జనులు ఈగ్రంథముయొక్క భావమును చక్కగా
గ్రహించలేరు. కనుక నీవు యితరమైన పనులు మాని గొప్పదైన
యీ గ్రంథమును చివరవరకు పూర్తిగా విచారణ పూర్వకముగా
చదువుకొనుము. అక్కడితో (అట్లుజేసితే) ఇక తిరిగి జన్మకురావు.
ఈ విషయము సామాన్యజనులకు తెలియదు.

— —

206) గూఢార్థమెరిగి సతతా । రూఢుడై సతతు గ్రంథముచి
గొనడు, భువిన్ । గాఢతరజ్ఞానంబున । మూఢుడై యున్నవారు
మొదటికే వినడూ ॥ సుజనులపొడ ముదమొప్పగనడూ ॥ వాడు
వీడన రానివాడే గ్రంథము వినె । వాడు నిశ్చయమిట్టి వార్తలెరు
గనివాడు ॥ మొదటికే వినడూ । సుజనుల పొడముద మొప్ప
గనడూ ॥

బావము : శిష్యా : ఈపద్యములలోని గూఢార్థమెరిగి
ఎల్లప్పుడు ఆ రూఢస్థితిని పొందినవారు ఈ గ్రంథమును వారు
చదువరు. మరియు గాఢమైన అజ్ఞానస్థితియందున్న మూఢజనులు

ఆసలు ఎంతమాత్రము ఈ గ్రంథమును చదువరు. వారు పేరు కాని వారే అనగా ఆరూఢస్థితి పొందినవారు, మూఢులుకాని వారే సంతోషాతిశయముగా ఈ గ్రంథమును చదువుచు వినుదురు. ఇదినిశ్చయము. ఇట్టి పరిపూర్ణబోధ సూక్తులెరుగని మూఢుడు ఈ గ్రంథమును అసలు వినడు. అంతేకాదు సుజనులచెంతకు ఎంతమాత్రము చేరదు.

విశేషబాపము : "గూఢార్థమెరిగి" అన్న పదమునకు ఈ ఈపద్యములలోని రహస్యభావము నెరిగి అని అర్థము చెప్పచున్నారు. అందరికి విశదమగుటకే అర్థములో వ్రాసినట్లుగను, కొంచెములో సరిపుచ్చక చాల పెంచిన కారణము ఈభావము తేట తెల్లముగా తెలియుటకొరకే అని కృష ప్రభువులు మొట్టమొదటగా గ్రంథ సభావిజ్ఞాపనముతో శెలవిచ్చిరి. అట్టిచో వారి రచనలలో రహస్యార్థముండుటకు తావులేదు. అయితే గూఢార్థము. గూఢ-రహస్యమైన, అర్థము-వస్తువు. అనగా రహస్యమైన వస్తువు అది ఏది ? అతిరహస్యమైనదిబట్టబయలు. "అతిరహస్యం బట్టబయలు" అనులోకోక్తి కలదుకదా । కనుక ఈపద్యములోచెప్పిన గూఢార్థ పదమునకు పరిపూర్ణము అని అర్థము చెప్పుకోవలయును. కనుక పరిపూర్ణమెరిగి ఆరూఢస్థితియందున్న వారికి గ్రంథముతో పనిలేదు. అజ్ఞానముచే పారమార్థికచింతనలేక తిరిగి మూఢజనులకు ఈ గ్రంథము వారికి ఎంతమాత్రము రుచించదు. అపై ఇద్దరు కానివారు అనగా పరిపూర్ణస్థితి పొందనివారు, మూఢులుకానివారు అట్టివారికి మాత్రమే ఈగ్రంథము వినగలరు. వారికి సంతోషము కలుగజేయగలదు.

201) తాబేటి తలపుచేతను : తాబేల్పిల్లలక్షుదార్తి తలగుట తెలియన్ । తాబేటి గర్భమందున । తాబేల్ పుట్టుకున్న తరమా యితరులకూ ॥ సద్గురు బోధట్లరయిన తరులకూ ॥ యేబాధలెరుగనికబోధగలవారి । చేబోధ, బడయకచే కొనదలచితే ॥ తరమా యితరులకూ । సద్గురుబోధట్లరయనితరులకూ ॥

బావము : శిష్యా : తాబేలు, తన పిల్లలను గూటియందు విడచి ఆహారమునకై బయటకేగినప్పుడు, కొంతసేపటికి తనపిల్లలకు ఆకలిఅగుచున్నదే మోయని తలంపు కలుగును, అట్లు తలచినంతమాత్రముననే ఆతాబేలుపిల్లలయొక్క ఆకలి దీరిపోవుచున్నది. ఇట్టివిషయము తెలియవలెనంటే తాబేలు గర్భమందు తాబేల్ పుట్టుకుండగ తెలియశక్యము కాదుగదా । అట్లే యీ సద్గురుబోధ యేబాధలెరుగని యీ బోధగలవారిద్వారా తెలుసుకొనకుండగ, తమంతతామే యీబోధ తెలుసుకొనశక్యముగాదు.

విశేషబావము : తాబేటి తలపు మాత్రముచే తనపిల్లలక్షుద్బాధ తీర్చగలుగుట తాబేటి గర్భమందు జన్మించుకుండగ ఆ విషయము తెలియశక్యముకాదు అని ఈపద్యములో చెప్పబడినది. ఇది శాస్త్రవాక్యము. అయితే ఇట్లుచెప్పినవారు తాబేలు గర్భమందు జన్మించి, గతించి, తిరిగి మానవులై పుట్టినపిదప, పూర్వజన్మ అయిన తాబేలుజన్మ జ్ఞానము ఈ మానవజన్మయందు కర్మియుండి చెప్పగల్గెనా ? ఇది సంభవమేనా ? అనుసంశయము కలుగుచున్నది. దీనికి సమాధానము. అట్లు చెప్పినవారు మహాబుద్ధులు మనకు ఈ పద్యరూపముగా చెప్పినవారు ~~శాస్త్రవేత్తలు~~ శాస్త్రజ్ఞులు. ఈ పద్యములో ఉదహరించుకొన్నారు. శాస్త్రము మహాబుద్ధుని వాక్యము. మహాబుద్ధులు నిర్భవురులు. కనుక అబుత్తు

రూపాలు మరియు మహత్ స్వరూపాలు కారలరు. మహత్ స్వరూపముగా, సర్వజీవులయందు ఆత్మస్వరూపముగా వ్యాపక స్వరూపాలు కారలరు. అట్టిచో తాబేలుయందుకూడా ఆత్మస్వరూపముగా వ్యాపక స్వరూపమై వాటిపిల్లలయొక్క ఘటార్తి తొలగిన విధమును స్వీయముగా తెలుసుకొనియే, ~~మరియు మహాముఖులు~~ లేనిచో వారికి మాత్రము ఎట్లు తెలియగలదు, కనుకనే తాబేలు గర్భమందు జన్మించకపోయినచో అపిల్లల ఘటార్థము ఎటు తీరినదో, తెలియదు అన్నారు. కనుక ఆ మహాముఖులు వ్యాపక స్వరూపమై తాబేలు పిల్లల ఘటార్థము ఎటుతీర్చినదో స్వయముగా తెలుసుకొని ~~ములో చెప్పినాడు~~. మరియు మహాముఖులు సర్వజ్ఞులు. వారికి తెలియని విషయముండదు అని గ్రహించవలెను.

అట్లే యీ బోధయొక్క మర్మధర్మములు కూడ తెలియవలెనంటే యీ బోధ చక్కగా తెలిసిన సద్గురుమూర్తివద్ద ఉపదేశము పొంది వారిద్వారా గ్రహించవలెనేగాని. యితరులకు సాధ్యముకాదు. ఈ పద్యములో “యేగాధలెరుగని యీబోధగలవారిచే” అన్నారు. యేబాధలెరుగని అనగా సమస్త బాధలకు మూలమైన జన్మకు వచ్చుట అను బాధలేని, అనగా తిరిగి జన్మించని స్థితి గల సద్గురుమూర్తి ద్వారా ఈ పరిపూర్ణబోధను గ్రహించవలెనని అర్థము. అందుచేతనే గురుగీతలోకూడ “అభ్యాసులగురుంసమ్యక్” అన్నారు. శ్రేష్ఠమైన గురువును సంపాదించుకొనుము అన్నారు. కనుక ఈ పరిపూర్ణబోధయొక్క మర్మధర్మములు తెలియవలెనంటే, బోధపురుషస్థితిగల సద్గురుమూర్తికి జ్ఞానపుత్రుడై జన్మించి, యీబోధను నేర్చుకొని గ్రహించవలెను. మరొక విధముగా తెలియనేరదు అని భావము.

208) ఈతాపీక్షను మనుజులు । నూతిదరించేరినిల్చి నోట గొలిగినన్ । యీ తేలవచ్చువారికి చేతులతో నిళ్ళమీదజేతీ యీద

కనూ॥ మునునేర్చినవారిదిచకనూ ॥ యీ తిరుగనెదేశికేంద్రుడు
దెల్పుక । చాతుర్యమున బోధసాధించనయ్యాన ॥ చేరియీదకనూ ।
మునునేర్చినవారిదిచకనూ ॥

బావము : శిష్యా : ఈతనేర్చుకొనవలెనను కోర్కెగలవాడు
జలాశయముదరిజేరి, “ఈతరావాలి” అని నోటితో పలుమార్లు అన్న
ప్పటికి, వానికి ఈతవచ్చునా ? రాదు. జలాశయమునందు తన
కన్న ముందుగా ఈత నేర్చినవానితోదిగి, అతనునేర్చుచూ, తాను
నీటిమీద చేతులతో ఈదుతూ నేర్చుకొంటేనే ఈతవచ్చును. అట్లే
యీబోధ శేర్చుకోవాలి అనిభావించినవ్యక్తి, గురువుపద్దజేరి ఉపదేశ
క్రమముగా గురువును చక్కగా ఆశ్రయించి, గురువుచెప్పినట్లుగా
నడచుకొనుచు నేర్చుకొనినవానికి మాత్రమే యీబోధ మర్మము
తెలియబడగలదుగాని, మరియు యితరమైన సాధనలవలన యీ
బోధ మర్మములు తెలియరావు.

విశేషబావము : “యత్తు స్వతః అపార్థం । తత్
శాస్త్రేణబోధితవ్యం” । తనకుతానుగా ప్రయత్నించి పొందలేని
బ్రహ్మవిద్యను, ~~అత్యుత్తముద్వానా~~ ~~గ్రహించనలెను~~. మరియు “~~అత్యుత్తము~~
జ్ఞోపి, స్వాతంత్రేణ, బ్రహ్మజ్ఞానాన్వేషణంనకుర్యాత్” । బాగుగా
~~అత్యుత్తము~~ చదివిన పండితుడైనను, బ్రహ్మవిద్యను తెలియజేయు
~~అత్యుత్తము~~ స్వతంత్రముగా అభ్యసించరాదు. కనుకనే
“అచార్యవాన్ పురుషోవేద” । గురువుకల్గినవాడు పరమును అనగా
బ్రహ్మమును తెలియుచున్నాడు అని అన్నారు. కనుక పైపద్య
ములోచెప్పినట్లుగా చక్కనిబ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నుడు, శిష్యాచారుడు.
పూర్ణస్థితిపరుడైన గురువును చక్కగా ఆశ్రయించి, పరిపూర్ణబోధను
పొందవలయును.

209) ప్రవిమలచిత్తుడు శిష్యుడు. సవినయమున దేశికునకు శరణాగతుడై । త్రివిధప్రసాదములన్ గొని । భవనాశస్థితులులేని పద్మాతివినినన్ ॥ తిరిగిరాని పద్మాతిగనినన్ ॥ భువిలోపాని సాటిబోల్చు నెవ్వరులేరు । ఆవిరళభక్తి నీవాతినుండేవీ ॥ పద్మాతి వినినన్ । తిరిగిరాని పద్మాతి గనినన్ ॥

బావము : శిష్యా : యెంతమాత్రము కుటిలత్వములేని శిష్యుడు, వినయ విధేయతా పూర్వకముగా సద్గురుమూర్తికి శరణాగతుడై, వాచే నొసంగబడిన త్రివిధ ప్రసాదములను తీసుకొని, పుట్టుక, పెరుగుట, నశించుటలులేని యీ పరిపూర్ణబోధను క్రమ పద్ధతిగావిని, తిరిగి పునరన్వక్షరాని పూర్ణస్థితి పరుడైన వాని సాటి, యీ భూమిమీద ఎవ్వరును ఉండరు. నశించిపోని భక్తిచే నీవు అరీతిగా ఈ బోధనువిని ఉండుము.

విశేషబావము : త్రివిధ ప్రసాదములు అనగా 1) అన్న ప్రసాదము, 2) పాదోదకము, 3) మంత్రము. యీమూడును శిష్యుని మూడు శరీరములను పవిత్రత చేయుటకై శిష్యుడు తీసుకోవలయును. స్థూలశరీరము అన్న మయకోశము కనుక, గురు మూర్తి తినినపిదప మిగిలిన ఆహారమును ప్రసాదముగా శిష్యుడు గ్రహించవలయును. అంతేకాని ఎంగిలి అనుపేరుతో నోటిలో తిను తున్న ఎంగిలి ఆహారమును తినరాదు. ఉచ్చిష్టమనగా గురువు తినగామిగిలినదంతయు గురోచ్చిష్టమేయగును. గురువుఅహ్మిడించి యిచ్చిన పండ్లు వగైరా ప్రసాదముకూడ ఉచ్చిష్ట ప్రసాదమే యగును. కనుక శిష్యుని స్థూలశరీర పవిత్రతకై గురోచ్చిష్ట అన్న ప్రసాదమును తినవలయును. 2) సూక్ష్మశరీరము పాఞ్డప్రధానమైనది. కనుక పాఞ్డము జలాశయము. అందుచే పాదోదకముచే,

సూక్ష్మ శరీరము పవిత్రమగును. అందుచే శిష్యుడు గురుపాదోదకమును తీసుకొనవలయును. 2) కారణ శరీరము అవిద్యాసంబంధమైనది. అవిద్యానిన్పత్తికొరతై శిష్యుడు గురువుయొక్క నోటి ద్వారా చెప్పబడిన (ఎంగిలి) మంత్రములను గ్రహించుట. ఈ మూడును త్రివిధ ఉచ్చిష్ట పరిపాదములు. ఈపద్యములో శిష్యుడు ప్రవిమలచిత్తుడై యుండవలెనని చెప్పినారు. ప్రవిమలచిత్తుడు అనగా ఎంతమాత్రమైనను మలినములు, కుటిలత్వము, రాగద్వేషములు లేక సదాచార సంపన్నుడైనవాడు అని అర్థము. ఈ మాటచే ఈ బోధస్థులమైన మనమందరము ఏలా ఉండవలయునో త్రికృష్ట దేశికేంద్రులవారు శెలవిచ్చుచున్నారు. కృష్ణదేశికులు మనసాంప్రదాయక గురుశ్రేష్ఠులు వారుచెప్పినట్లుగా మనమందరము అచరించి తీరవలసినదే.

“శరణాగతుడై” అనగా శిష్యుడు పునర్జన్మనుండి విముక్తిని గోరి అనేక ప్రయత్నములు చేసినను, దానివలన పునర్జన్మ ఇక నాకులేదను దృఢత్వము కలుగలేదు. అతనిని పునర్జన్మ భయము విడచిపెట్టలేదు. అందుచే పునర్జన్మనుండి తప్పించగలనని చెప్పిన సద్గురుమూర్తికి భయస్తుడైన శిష్యుడు శరణుకోరుటచే, శిష్యుడు శరణాగతుడు అయ్యెను, అభయమునుండి జాభవడుచున్న శిష్యునికి సద్గురుమూర్తి అభయదానమొసంగెను.

210) ఉపనయనముగానిదె తా! ను పనయనముమీదివదువు నూహనుగొనినన్ । విపరీతమగును దానను । భవలుడు బ్రాహ్మణుడుగాడు వర్చించిచూడా ॥ ఘాత్రుడు వాణ్నియర్చించరేడా ॥

పుపమాచేబోధట ఊహించినిక్కేటి । కపదాచిత్తుడు సాధుగణమూతో
సమమౌనె ॥ చర్చించిచూడ । శూద్రుడు వాణ్ని యర్పించరేడా ॥

బ్రాహ్మణ : శిష్యా : ఉపనయనముగాకుండగ, ఉపనయనము అయినపిమ్మట చెప్పకొనే చదువు అనగావేదమును, ఊహచే పుస్తకముద్వారా వరించి నేర్చిన బ్రాహ్మణుని, వేదసంస్కారములను చేయించు పురోహితబ్రాహ్మణునిగా ఎవ్వరును అంగీకరించరు. మరియుటివానిని, విపరీతముగా గ్రహించి, చపలునిగాను శూద్రునిగాను భావించి, అట్టివానిని పురోహితుని పూజించిన విధముగా పూజించరు. అట్లనే ఎవ్వడైనను గురుమూర్తికి సేవజేసి శుశ్రూషచేయి బోధ నేర్వకుండగ పుస్తకరీతిగానో, వారు వారు చెప్పకొందె వినో, ఈ బోధను కొద్దిగా గ్రహించి, పరిపూర్ణబోధ నాకు తెలుసునని గర్వపడేవాడు, మోసగాడేవాని, గురుశుశ్రూషచే విద్య నేర్చుకొన్న సాధుసజ్జనునితో సమానముకాడు. అట్టివాడు శూద్రుడు అతనిని గురువుగా ఆరాధించరాదు.

విశేషబ్రాహ్మణ : బ్రాహ్మణ కులములో వేదవిద్యను అభ్యసించుటకు ముందుగా గురువు (పురోహితుడు) ఆవిద్యార్థికి ఉపనయనము అనే సంస్కారముచేసి గాయత్రీ మంత్రోపదేశము చేసి, అటుపిమ్మట వేదమునుచెప్పి విద్యావంతునిగా చేయును. ఉపనయనము కాకపోయినచో కులమునకే బ్రాహ్మణుడు అగునుగాని నిజమునకు వాడు బ్రాహ్మణుడు అనిపించుకోడు. ఇట్టి ఉపనయన సంస్కారముగానిదే వేదవిద్యను తనయొక్క తెలివితే పుస్తకరీతిగా అభ్యసించినప్పటికి. అతను వేదసంస్కారములు చేయించుటకు అర్హతలేనివాడగును. వానిచే ఎవరూ సంస్కారములు చేయించుకొనరు. పూజించరు. అట్లే గురువువద్దజేరి మంత్రోపదేశ

ముపొంది క్రమశిక్షణగా బ్రహ్మవిద్యను అభ్యసించినట్లయితేనే అట్టిజ్ఞానము అతనికి ప్రకాశింపగలదు. “గురువులేనివిద్య గుడ్డివిద్య” అనిలోకోక్తి. కనుక గురువులేనిదే తన తెలివిచే పుస్తకములలో చదివి, నాకు బ్రహ్మజ్ఞానము తెలిసినది, నేను బ్రహ్మజ్ఞుడను అని గర్వించే దుష్టునివద్ద విద్యనభ్యసించరాదు. అతడు చపలుడు. బ్రహ్మజ్ఞానం ‘తు’బ్రాహ్మణః అన్నారు కావునబ్రహ్మజ్ఞానముకలవాడు బ్రాహ్మణుడే. కాని గురు శుశ్రూష లేకుండగ పుస్తకరీత్యా బ్రహ్మవిద్యను అర్జించినవాడు కనుక ఇట్టివాడు బ్రాహ్మణుడుకాడు హద్దుడే.

211) మంత్రముచేసంతెట్లగుతంత్రములేకున్నకాదుతంత్రముచేతన్మంత్రములేకనువగిడుల । మంత్రముతంత్రంబు రెండు రిమగూడుకొనీ॥ కార్యములన్ని జరించుపూనీ॥ మంత్ర తంత్రములలో మర్మాము గరుడెరుగు । మంత్రాతంత్రములలో మరుగెరుగు గురునిచే ॥ మరిగూడుకొని । కార్యములన్నీ జరిగించుపూనీ॥

భావము : శిష్యా : కేవలము మంత్రోపదేశము చేసినంత మాత్రమున ఉపనయనముకాదు. అందుకు జరుపవలసిన తంత్రములుకూడ జరగాలి. లేక తంత్రములు జరిపి, మంత్రోపదేశము, లేకున్నను ఉపనయనము జరిగినట్లు భావింపబడదు. అందుచే వడుగు (ఉపనయనము) మంత్రోపదేశవ, అందుకు చెప్పబడిన తంత్రములు ఈ రెండును సమముగా జరిగినప్పుడే, ఉపనయనము జరిగినట్లు అంగీకరింపబడును. అట్లే గురువువద్ద శిష్యునికికూడ మంత్రము, కొన్ని తంత్రములు రెండునూ జరగాలి. ఈ మంత్ర తంత్రములలోని భావము గురినికి తెలుసును. అందుచే నీవుచక్కగా గురుముఖముఅమంత్ర తంత్రములలోని రహస్యములన్ని చక్కగా తెలుసుకొనుము.

విశేషబావము : ఈ పద్యములో “సంతు” అన్న పదము నకు కొంతమంది సంతానము అని అని అర్థము చెప్పుచున్నారు. సంతు అనగా ఉపనయనము విద్యార్థికి విద్యార్థనకుమందుచేస్తారు మంత్రోపదేశము. మరియు యజ్ఞోపవీతధారణ మొదలగు తంత్రములచే ఈ ఉపనయన కార్యక్రమము జరుగును. అందుచే కేవలము మంత్రోపదేశముచేసి ఏతంత్రము జరుగవలయునో అది ఉపనయనము కానేరదు. లేక అన్నితంత్రములు జరిపి, మంత్రోపదేశము గాకున్నను అది ఉపనయనము కానేరదు. మంత్రము ఉపదేశించుచు అందుకు ఉపనయనమున యజ్ఞోపవీత ధారణ మొదలగు తంత్రములు కూడ పూర్తిచేస్తేనే అది ఉపనయనము అనిపించుకొనును. అట్లే శిష్యుడు గురుపూజ అందు ఆచరించవలసిన విధులు వచ్చెరా తంత్రములతోను, గురుమూర్తి ఉపదేశించిన మంత్రోపదేశము. ఈ రెండు సక్రమముగా జరిగినప్పుడే ఆశిష్యుడు గురు పుతుగ్రహగును. శిష్యుడనిపించుకొనగలడు. ఈ ఉపదేశించబడిన మంత్రముయొక్కయు, తాను ఆచరించిన స్వాస్థాంగ నమస్కారము పూజ మొదలగు తంత్రములు యొక్కయు రహస్యభావములను సద్గురుమూర్తిద్వారా చక్కగా తెలుసుకొనవలయును.

(సంతు=ఉపనయనము)

— —

219) సంకల్పాదికగుణముల । సంకులమీ యెరుకయందు సమకూడుండున్ । సంకల్పాదిక గుణముల । సంకుల మచలమున జూడజూడలేదన్నా ॥ యీ రెంటికి యీ డూగాదన్నా ॥ కొంచక యీరెంట్ని గూర్చి గ్రంథముజేస్తే । సంకోచింపక జరుపు శంక ముట్టదు శంక ॥ జూడలేదన్నా । యీ రెంటికి యీ డూగాదన్నా ॥

బావము : శిష్యా : సంకల్పము మొదలగు సమస్తగుణముల సమూహము, యెరుకయందు నిత్యము ఉండును. యీ సంకల్పాది సమస్తగుణ సమూహము పరిపూర్ణమందున వెదకి జూచినను యిసుమంతయులేదు. కనుక ఎరుకకు - పరిపూర్ణమునకు ఎంతమాత్రము పోలికలేదు. యీ రెండూ ఎన్నడూ ఒకటి కాదు. సంశయమెంతమాత్రము లేకుండగ యీ యెరుక పరిపూర్ణముల గూర్చి యీగ్రంథమును జేసితిని, నీవుకూడ, యీ యెరుక పరిపూర్ణములగూర్చి విచారణజేసి యీగ్రంథమును గురుముఖతా చక్కగా అధ్యయనము చేయుము. అప్పుడు నీకు ఏవిధమైన అనుమానము పుట్టదు. అంతేకాదు-యెరుక తిరిగి పుట్టనేరదు.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
 ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
 బోధ పఠనలక్షణన్నామ
 ద్వాదశోధ్యాయమునకు
 భావ, విశేషభావములు
 సమాప్తము.
 || జ్ఞే గురు ||

13. భద్రాద్ర్యంకితము (8)

213) అలభద్రాచలమనిన బ । యలుగా గురైరుగవలయు
యెరుకను విష్ణుం । దులదోచి గురుని కృపచే । నిలువకవిష్ణ్వేగిరి
పోతె, నిశ్చయమదెరా ॥ కృష్ణదాసు నిశ్చయమదెరా । యిల
మీద యెవరైన యీకందార్దములలోపలి గూఢార్దము । దెలియ
భ్రమను జెందరు వారు ॥ నిశ్చయమదెరా । కృష్ణదాసు
నిశ్చయమదెరా ॥

బావము : అక్కడఉన్న భద్రాచలమనగా, పరిపూర్ణమే
నని యెరుగవలయును. అందు యెరుక అనే విష్ణువు ఉన్నట్లుదోచి
గురుకరుణచే ఆ విష్ణువు నిలువక ఎగిరిపోతే (లేకపోతే) అదే నిశ్చ
యము, నిజము. శ్రీభాగవతుల కృష్ణదాసుయొక్క నిశ్చయమదే.
యీ భూమిపై యెవరైనను ఈకందార్దములలో చెప్పబడిన పరి
పూర్ణభావమును తెలిసినచో వారు ఎరుకభ్రమ చెందరు. ఇది
నిశ్చయము.

విశేషబావము : గూఢమైన, రహస్యమైన, అర్థము.
అనగా బట్టబయలని గుర్తించవలెను. అర్థము-భావము. కనుక
గూఢార్థమనగా పరిపూర్ణభావము అని తెలిసుకోవలయును.

భద్రాచలమే-పరిపూర్ణమనియు, భద్రాచలమందున్నవిష్ణువు
(రాముడు) తోచబడిన ఎరుకనియు, గురుకృపచే విష్ణువుఎగిరిపోతే
ఎరుకలేకపోతే. ఉన్నది పరిపూర్ణమే. అదే నిశ్చయము. ఈ
విధముగా శ్రీకృష్ణ దేశికులవారు ఈగ్రంథమును అట్టిభద్రాద్ర
యందున్న విష్ణువునకు అంకిత మొనర్చినారు.

214) భాగవతుల నారాయణ ! యోగికి జానకియనేటి
యువిదామణికిన్ । భాగుగవుత్పత్తిడనై భూ । భాగమునన్ కృష్ణు
డనుచు ప్రభవించినానూ ॥ అనంతకి ప్రభువునై నానూ! నాగురువు
కృపచేతనయమైన యీబోధ । నేగంటి కన్నంత నీకుదెల్పుటకిట్లు!
ప్రభవించాను । అనంతకి ప్రభువునై నానూ ॥

బావము : శ్రీ భాగవతులనారాయణయోగి. జానకి అనే
దంపతులకు యీ భూమిపై పుత్పత్తిడనై కృష్ణభట్టు అనునామము
కలి పుట్టినాను. అనంతలక్ష్మి అనునామెకు భర్త సైతిని. నా సద్గురు
మూర్తి కృపచేత మంచిదైన యీబోధనేర్చితిని. నేర్చిన సమస్తము
నీకు తెలియ పర్చుటకు ఈ గ్రంథము వ్రాసితిని.

215) దేశాటనంబుజేసితి । వ్రాసితి గ్రంథములు కొన్ని
వతగుతుశిష్యుల్ జేసేటి చర్చ వింటిని । రోసితిమోఁవెద్యపేక్షరూఢిగ
వినుమీ ॥ నీవిట్టి యా రూఢతగనుమీ । దేశకు దయబుట్టజేసి
శుశ్రూషోప । దేశముగొని యుపదేశమిచ్చితిమెచ్చి ॥ రూఢిగ
వినుమీ । నీవిట్టియారూఢతగనుమీ ॥

బావము : నేను కొన్నిదేశములు తిరిగినాను, కొన్ని
గ్రంథములు వ్రాసినాను. శ్రేష్ఠులైన గురు శిష్యులు చెప్పుకొనే
బోధలు, చర్చలు విన్నాను. చివరకు మోక్షము నందపేక్ష విడచి
పెట్టినాను. సద్గురుమూర్తికి దయబుట్టలాగునచతుర్విధ శుశ్రూషలు
చేసి, వారినుండి ఉపదేశము తీసుకొని (బోధతెలుసుకొని) నేను
తిరిగి కొందరికి ఉపదేశమిచ్చినాను. మోక్షపేక్ష విడచి పెట్టినాను.
శిష్యా : నీవుకూడ ఇట్టి అరూఢస్థినిని పొందవలయును.

విశేషబావము : “గురు శుశ్రూషయావిద్య” అన్నారు
సద్గురుమూర్తికి చతుర్విధ శుశ్రూషలుచేసి వారికి దయకల్పలాగున

ప్రవర్తించి వారికిలన మంత్రోపదేశము, సద్గురు బోధ తెలుసుకోవలయును. కొన్ని ప్రదేశములు తిరిగి అచ్చట ఉన్న అనేక సంప్రదాయక గురుఃష్యుల బోధలు చర్చలు విన్నాను. అన్నారు ఈపద్యంలో. అంటే అన్ని గురు బోధలు విని ఈ బోధకన్న మిన్నయైనది లేనని నిర్ణయం చేసుకున్నానను భావము తెల్పక తెలియజేయుచున్నారు.

— —

216) హటసున కుటిలాత్ముని జం । పుటరై భటతోటి కాజ్ఞా భూపతియిడినన్ । భటులటువలె జేసెటిలో । పటకుటిలుడు పడిన పాటు పాటించి కనునా ॥ అట్లనెగురి నోటతావినెనా ॥ ఎటువంటి బోధను యెటువంటి నరుడైన । అటువెనుక తనచేష్టలెటువంటివావాట్ని । పాటికచికనునా । అట్లనె గురునినోట తావినెనా ॥

భావము : సేరముచేసినదుష్టుని ఉరితీయమని మహారాజు భటులకు ఆజ్ఞయిచ్చాడు. ఆ సేరస్తుని భటులు ఉరితీసేలోపల, ఆ దుష్టుడు తాను ఇదివరలోచేసిన కష్టాలు సేరములు గూర్చి విచారింపుమంటూ ఉంటాడా? (తనకు ఇక బ్రతుకలేదు. తైముదగ్గర పడుతూ ఉండనే ఉండును.) అట్లే ఎటువంటి నరుడైనను సద్గురు మూర్తి ద్వారా ఉపదేశము పొంది యీపరిపూర్ణబోధను చక్కగా తెలిసికొనినచో ఆ తరువాత అనరుడు తన వెనుకటి చేష్టలను విచారించుకొనలేడు. ఎవరను విడచినవాడు కనుక అట్టి ఎవరకచేష్టల యందుబుద్ధి ఉండదు అనిభావము.

217) సకల జనుల సమ్మతిగా । నొకరైనను నడువలేరు నుర్వీస్థలిపై । మకరాంకజనని జనకా । ద్యకళంకులలోననేసివన సేమి గణనా ॥ బోధంపెతర జనులేమిగణనా ॥ వికలమానసుడైనై

వెతనాందబోకునీ । నకుటిలభక్తుడవని తెల్పితిబోధ ॥ నననేమి
గణనా । బోధందితరజనులేమిగణనా ॥

భావము : శిష్యా । సకలజనుల సమ్మతిగా ఈభూమి పై
ఒక్కడైనను ఉండలేరు. మన్నధుని తలిదండ్రులైన - లక్ష్మీదేవి
విష్ణుమూర్తులకే అదిసాధ్యముకాలేదు. ఇంక నీవు, నేను ఒకలెక్కా.
ఈబోధకు ఇతరజనులైనవారు ఏమంటేనేమి ? అది లెక్కచేయకు.
వారందరు ఈ బోధవిషయమైనన్ని ఏదో అన్నారని
మనస్సులో విచారము పెట్టుకొని భాధపడవద్దు. నీవు కుటిలత్వము.
లేని భక్తుడవనితెలుసుకొని నీకు యీగొప్పబోధ తెలియపరిచినాను
ఇతరజనులు నిన్నేమన్నను భాధపడకుము. వాటిని లెక్క
చేయకుము.

విశేషభావము : మకరాశ్రమ జనని జనకులు అనగా,
మకరాంకుడనగా మొసలి గుర్తుగాగల జెండాగలవాడు - మన్న
ధుడు. అట్టివాని తలిదండ్రులు - లక్ష్మీదేవి, నామవిష్ణుమూర్తి. వీరు
కూడ ప్రపంచములో అందరికి దైవముగా భావింపబడుటలేదు.
మహమ్మదీయులకు వీరిని కొల్వ ఇష్టములేదు. పూర్వపురాణగాథలు
వీరిద్దరు రాక్షసులకు శత్రువులేకదా! కనుక ఏటి గొప్పవాడైన
అందరికి మంచివాడు కాలేకపోవచ్చును. యీపరిపూర్ణబోధ అందరికి
ఇష్టపడేదికాదు. “సత్యం జనవిరోధాయ । అసత్యం జనరంజకం”
అన్నారు కనుక సత్యమైనది. కాశ్యతమైనది అయిన యీ పరిపూర్ణ
బోధ కొందరి జనులకు విరోధ భావము కలిగించవచ్చును అంత
మాత్రముచే యీబోధస్థులను భాధపెట్టుకోవద్దని కృష్ణప్రభువు ఈ
వద్యములో ప్రబోధించుచున్నారు, బోధ వారికి నచ్చకపోయినా
నీ ప్రవర్తన మాత్రము అందరికి మెప్పుకలుగులాగున ఉండవలెను

అంతేకాని మన ప్రవర్తనను, వారు విమర్శించులాగున ఉండరాదు. కనుకనే జనులు నిను నను తిట్టనడువకు" అని ముందుపద్యములో చెప్పిరి. శృతియు "జనకృపానైఃపుర్యము సృజ్యతాం" జనులకు నిఘారముగా ప్రవర్తింపకుము అన్నారు కనుకమన ప్యవర్తన తోపము పనికొరదు.

— —

218) బలధన విద్యలు దుష్టుల । కిల గల్గిన నొకల నొంతు రీర్ష్యముచేతన్ । బలధన విద్యలు శిష్టుల । కిలగల్గిన నొకల బ్రోతు రెంతో మోదమునా ॥ నీపీరెంటినెరిగి మోదమునా ॥ కలలోనైనా దుష్టులచెతజేరాకు । మెలమి శిష్టుల జెంత కలనైనవదలాకు ॥ యెంతోమోదమునా । నీపీరెంటినెరిగిమోదమునా ॥

భావము : శిష్యా : బలధన విద్యలు చూడు దుష్టులకు కల్గినచో యీర్ష్యాసూత్రము గర్వములు పెరిగి ఇతర జనులను ఎంతో బాధపెట్టెదరు, అబలధనవిద్యలు సుజనులకుకల్గినచో సంతోషముగా వినయముతో జనులకు మంచిచేయుదురు. కాని అవి దుష్టులవద్ద ఉన్నయడల దుష్టత్వముబలపర్చిటకేకపయోగించును. శిష్టులవద్ద ఉన్నయడలవారి మంచిగుణములనే వృద్ధిపఱచి లోకమునకు ఎంతో ఉపకరింతురు, కనుక శిష్యా : నీపీరెండు విషయములను తెలుసుకొని, దుష్టులచెంత కలతోనైనా చేరకుము. అనగా దుష్ట సహవాసమువద్దు అనియు సజ్జన సాంగత్యమే చేయమనియు గుర్తు మూర్తి శిష్యునకు హితోపదేశము చేయసెనని ఈపద్యభావము.

219) అందమగు స్వాతిశర్షవు । బిందువు లెందెందుపడునొ వృద్ధిని తత్తు । ద్విందువులు పాధివశమున । జెందును తగునామ రూపచేష్టాదికమునా ॥ ఒట్లనే నీవుజెందే విన్నియునూ ॥ పండితో

జతగూడి మాట్లాడినంతలో । అందుకే సహవాసమరయుము తగు
దాన్ని ॥ చేష్టాదికమునూ । అట్లనే నీవు జెందేవిన్నియునూ ॥

బావము : శిష్యా : వానాశాలములో స్వాతికార్తియందు
పడిన వర్షపు బిందువులు ఎందులోపడిన అయా రూపగుణములు
అయా ఉపాధివశముచే ఏర్పడుచున్నవి. అట్లనే నీవుకూడ ఎటు
వంటి బుద్ధిగలజనులతో సహవాసముచేస్తావో అట్టివారిగానేమారెదవు.
కనుకనే విచారించి ఎట్టివారి సహవాసముచేయాతో తేలిసిచేయును.
అన్నవారి సహవాసముచేస్తే ఉండిపోయెదవు. లేనివారి సహవాసము
చేసినచో నీవులేకపోయెదవు. సహవాసము చేతనే నీవు నామరూప
చేష్టలు అన్నియు ఏర్పడుచున్నవి.

విశేషబావము : స్వాతికార్తెలో పడిన వర్షముయొక్క
బిందువు ముత్యపుచిప్ప పురుగునోటియందు పడిన అందు మంచి
ముత్యములు తయారగును. ఎర్రనేలలోపడిన ఎర్రగిన్నెరుగామారును
చేలయందలి బురదలోపడిన చీడపురుగులు ఉచ్చవిందును. వాల్ల
బిందువు ఒక్కటియైనను ఉపాధుల భేదముచే అబిందువు అందుకు
తగిన నామ, రూప, క్రియలుతో కూడిన వివిధజేదములతో కూడిన
వస్తువులుగా మారుచున్నది. అందుచేత జనులు ఎటువంటివారి
సహవాసము చేయుదురో అట్టిగుణరూపములు కలవారగుదురు.
కనుక యీ పద్యము లో ఎట్టివారి సహవాసము చేయ
వలెనో అలోచించి అట్టివారి సహవాసము చేయమని చెప్పబడినది.
అనగా జన్మకుహేతువైన సిద్ధాంతుల సహవాసము చేయుదువో
లేక జన్మరహితపరిచే సిద్ధాంతుల సహవాసము చేయుదువో అది
చక్కగా విచారించి వారి సహవాసము చేయుము అన్నారు. అనగా

ఈ అశరీర గురుసాంప్రదాయుల సహవాసముచేసి జన్మరహితుడవు కమ్మని జోధించిరి.

— —

230) జాలరులకు తోకులందరు । జాలరువలె తోచబడుట సహజగుణంబౌ । చోరులకు సకల జనములు । చోరకులని మదికి చోచుటనికి సహజమురా ॥ అట్లనె దుష్టాత్మునికి సహజమురా । సారములేని సంసారాబ్ధిదాటించు । వారిని తనవంటివారిగ గనుటట్టి॥ సహజము వినరా । అట్లనె దుష్టాత్మునికి సహజమురా ॥

బావము : శిష్యా : వ్యభిచారి అయినవానికి జనులందరు వ్యభిచారులగనే కనపడుదురు. దొంగకు జనులందరూ దొంగలవలె కనిపింతురు. ఇది వారి సహజగుణము. అట్లే జననమరణములతో నానా యాతనలుపొంది ఈసంసార సముద్రమునుదాటించే మహానుభావులను, ఈబోధస్థులు కాని ఇతర దుష్టజనులు తమవంటివారిగనే భావించుట_అది వారి సహజగుణము.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
భద్రాద్ర్యంకితన్నామ
త్రయోదశాధ్యాయమునకు
భావ - విశేషభావములు
సమాప్తము.

14. గురుని లక్షణం 11

221) కం॥ బయలెరుకలు శిష్యునకున్ । దయతో గురు
దెరుకజేసి తరువాతను సం । దియమేమి లేక యెరుకన్ ,
నయమున విడిపించు గురుడు నయశాలిగా ద॥ నీమదికిది నాటెన
లేదా । భయభక్తి గురుసార్వభౌమునిసేవ । నిశ్చయముగ జేసితె
జయమందెదొ గురుడు ॥ నయశాలిగాద । నీమదికిది నాటెనా
లేదా ॥

బ్రాహ్మణు : శిష్యా : పరిపూర్ణము, యెరుకల గురించి
గురుమూర్తి శిష్యునకు దయతో తెలియజేసి తరువాత సందేహమొక
మాత్రములేకుండగ, యె - కను విడిపించిన గురుమూర్తి గొప్పవాడు
గాదా : కనుక అవిధముగా ఎరుకలేకుండపోవుటకై, గురుసార్వ
భౌమునికి భయభక్తితో పాదసేవ నిశ్చయముగ జేసినచో తప్పక
జయము పొందగలవు.

విశేషబ్రాహ్మణు : గురుపాద సేవ చేతనే శిష్యుడు
తాను విజయమును పొందగలడు. అనగా తాను వునరావృత్తి
రహితమునకోరి గురుమూర్తి వద్దకు వచ్చియుండెను. అందు విజ
యమునుపొందగలడు. అనగా తాను వునరావృత్తి రహితమును
కోరి గురుమూర్తినద్దకు వచ్చియుండెను. అందు విజయము
సాధించుటకు గురుకరుణచేమాత్రమే అపసేపూర్తగును. అట్టి గురు
కరుణ సిద్ధించుటకై నిత్యము అనుష్ఠానము అనగా గురుపాద పూజ
యున్ను, గురుమూర్తికి శతర్పిత శుశ్రూషలు చేయుచు వారు
చెప్పిన బోధను వక్కాగావిని అచరణయుక్తుడైనపుడు మాత్రమే

గురుకరుణపొందినవాడై ఎరుకలేకుంకపోవును. అందుచే ఈ వద్యములో “గురుసార్వభౌమునికి భయభక్తితో సేవ నిశ్చయము గణేసితే జయమందెదవు” అని చెప్పినారు.

— —

222) కం॥ పదిరెండక్షరములుగల । సదమల మంత్రార్థమెరిగి సద్గురుకృపచే । పదియారక్షరములుగల । దదియెట్టిదో తెలిసినవాడే సద్గురుడు ॥ యివి రెండెరుగనతడేటిగురుడూ । మొదటివి పరిపూర్ణమును దెల్పునెరుకాను । తదనంతరపుదిబోధను జేయునివి దెలిసి ॥ సతడే సద్గురుడు ॥ యివి రెండెరుగన తడేటి గురుడూ ॥

భావము : శిష్యా : పన్నెండు అక్షరములు గల పవిత్రమైన మంత్రార్థమెరిగి, గురుకృపచే పదహారక్షరములుగలదియేదో తెలిసినవాడే సద్గురుడు. ఈ రెండు మంత్రముల నెరుగనివాడు గురుడుకాదు, మొదటిమంత్రము పరిపూర్ణముఅనగా ఎట్టిదోతెలియవచ్చును, రెండవ మంత్రము యెంతవరకైనా యేదో తెలియజేయును. ఈపరిపూర్ణమెరుకలగురించి చక్కగా తెలిసినవాడే సద్గురుడు.

విశేషభావము : “పదిరెండక్షరములు గల సదమల మంత్రార్థ” మనగా “యీ మంత్ర బట్టిబయలు పడినందు” అనుద్వాదశి మంత్రభావమును గురుముఖతా చక్కగా తెలిసుకొనవలెను. అట్లే పదియారక్షరములు గలది” “అనగా “మూలంలేని యీ గుర్తెరిగే శరీరం యేమీలేదు” అనుపోడశాక్షరిమంత్రము. ఈ మంత్ర అర్థ మంత్ర కీలక విచారణతో సహా గురుముఖత చక్కగ తెలుసుకొన

వలయును. ఈ మంత్రములు తెలియనివాడు ఈ సంప్రదాయక గురువులు కారు.

— —

223) కం॥ ఆమంత్రయుగము దెల్పెద । నేమముతోదలపు
ముత్తదీబట్టబయల్ । యేమీలేదని పల్కిన । ఆమంత్రమె ద్వాద
శాక్షరింకోటివినుమీ ॥ యెప్పుడు నోట యివిమరువకనుమీ । యీ
మూలంలేని గుర్రెరిగె శరీరము । యేమీలేదనియంటె యిదె షోడ
శాక్షరి ॥ యింకోటి వినుమీ । యెప్పుడు నోట యివి మరువ
కనుమీ ॥

బావము : శిష్యా । (పై పద్యములో రెండు మంత్ర
ములు ఆన్నాను గదా :) ఆమంత్రములేవో తెలియపరచెదను
వినుము. “ఈ ఉత్తబట్టబయలు ఏమీలేదు” ఇది ద్వాదశాక్షరి
మంత్రము, “మూలం లేని ఈ గుర్రెరిగె శరీరం ఏమీలేదు”
ఇది షోడశాక్షరి మంత్రము. ఈ రెండు మంత్రములను నియమ
ముగా యెప్పుడు తలచుచు జపించుచుండుము.

విశేషబావము : శ్రీకృష్ణ దేశిశేంద్రులవారు ఈ పద్య
ములో రెండుమంత్రములైన ద్వాదశాక్షరి, షోడశాక్షరి మంత్ర
ములు రెండును తెలియపర్చినారు. మంత్రములు రహస్యమైనవి.
గురువుమాత్రమే శిష్యునకు ఉపదేశకాలమందు చెప్పవలసినది
మాత్రమే. అయినా రహస్యమేమియు లేకుండగ ఈ పద్యములో
తెలియపరిచినారు. ఎందుచేతనవగా ఈ కాలమందు మంత్రములే
రకరకములుగా మారిపోవుచున్నవి. ఆమంత్రార్థములుకూడ తప్పు
అర్థవశలతో చెప్పుచున్నారు. ఇట్టి అనర్థము భవిష్యత్ కాలములో

ఏర్పడిననూ సాంప్రదాయముగా వచ్చుచున్న మంత్రములివి అని కొందరైనను గ్రహించి సమాజమును శక్తిదిద్దుకొనుటకు వీలొపడ గలదని మంత్రములు ఈ 223 పద్యములోను, ఈ మంత్రములు చెప్పినవారు మాత్రమే దీక్షిత సాంప్రదాయక గురుపరంపరులని 222 వ పద్యములోను, మంత్రములయొక్క ఆర్థము 224, 225 పద్యములలోను చెప్పినారు. కనుక సాంప్రదాయకులు ఈ మంత్రములు యథాతథాముగ ఉపదేశించగలరు.

— —

224) క॥ తొలుమంత్రపర్థమెక్కడ । గలదోయని వెతుక నేల కలదంతటయా । వలిమంత్రపర్థమెక్కడ । గలదోయని చూడ నేల కాదా చూచేదీ ॥ వినేది యనేది తినేది ॥ అలతొల్తాన్ని నీవవలోకనముజేసి । కలకాలమె రుకాలుగలదాన్ని విడు వెరుక ॥ గాదాచూచేది । అనేదివినేది తినేది ॥

బావము : శిష్యా : మొట్టమొదటి మంత్రమయిన ద్వాదశాక్షరి లక్ష్యార్థభావము ఎక్కడ ఉన్నదో చూడనేల ? సరే సర్వత్రా ములు గ్రుచ్చ సందులేక నిండయున్నది ఇదిగో. రెండవమంత్రమయిన షోడశాక్షరి మంత్ర లక్ష్యార్థమెక్కడగలదోయని చూడనేల ? నీలోండిచూచేది, వినేది, తినేది మొదలగుసనుస్తమయిన పనులు, ఆలోచనలు దేనిసత్తాచే జరుగుచున్నదో అదే. అదే ఎరుక. (నేను). కనుక నీవు మొదటగా ద్వాదశాక్షరి మంత్రార్థమయిన పరిపూర్ణమును చక్కగా విచారించి చూచి, ఎల్లప్పుడు జ్ఞానస్వరూపమయిన ఎరుకను అనగా "నేను" మ విడచియుండుము.

విశేషబావము : ద్వాదశాక్షరి మంత్ర అర్థమైన పరిపూర్ణము సర్వత్ర నిండియున్నది. నీ-నామధ్య సర్వే సర్వత్రా,

అఖండంబై, చులుగుచ్చ సందులేక వెల్లిలేనిదగుటచే అనలమై, నేను అనుజ్ఞానములేనిదై, ఈచీకటి వెలుతురుకానిదై, భూతాకాశ, మహాకాశములును అతీతమై, సత్తా ఎంతమాత్రములేనిదై, ఉన్నది ఏదో అదే పరిపూర్ణము. ఈ విషయమును బాగుగా గురుముఖతా విచారించి తెలుసుకొని, ఇక అన్నివ్యవహారములకు మూలమైనది కారణ, కార్యములు కలది సగుణ, నిర్గుణములు మొదలగు ద్వంద్వములతో కూడినది ఎరుక. ఇదే అందరియందు “నేను” అనువ్యవహారముతో ఉన్నది. నిజానికి ఇదిలేదు. లేనిదే కలవలె పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమందు తోచబడినది. ఇట్టి మేల్కొని పొందినవారికి ఎరుక ఏకాలమందున లేదు అని నిర్ణయమగును.

— —

250) కం॥ ఇది వన్నయేమిలేదని । మొదటిది మొరబెట్టుచుండు ముదమునవినుమా । ఇదియేమిలేదు పొమ్మని । వదలక రెండోది తెన్న వదరుచుండునురా ॥ బయలెరుకల నిది నిశ్చయమురా ॥ అదిగాన నీరెంటినరసి నీవిష్పాదు । విదితముగ రెంట్ని విడరా మంత్రములిట్లు ॥ వదలుచుండునురా । బయలెరుకలనిది నిశ్చయమురా ॥

బావము : శిష్యా : పరిపూర్ణమెతప్ప యికరమైనదేది లేదని మొదటి మంత్రము చెప్పుచున్నది. “నేను” ఏమిలేదని రెండవదైన షోడశాక్షరి మంత్రము చెప్పుచున్నది, కావున ఈ పరిపూర్ణ మెరుకలను బాగుగా విచారించి చూచి బాగుగ రెంటిని విడచి పెట్టుము.

విశేషబావము : “విదితముగా రెంట్ని విడరా” అని పద్యముతో చెప్పినాడు. అనగా రెండులేనివే అసీ అర్థముకాదు.

పరిపూర్ణము ఉన్నది. ఎరుక లేదు అని బాగుగా విచారించి ఆ తెలి
సినజ్ఞానము (నేనును) విడచినచో ఎరుకను విడచినవాడగును. అ
ఎరుక విడచిన తదుపరి పరిపూర్ణమున్నదని చెప్పుటకు ఎరుకలేదు
గదా ! అందుకే రెంటిని విడరా అన్నాడు. కనుక ఎరుక లేదని
ఎరుకయందు భ్రమను విడచి పరిపూర్ణమున్నదని గుర్తు ఉండ
రాదు అని చెప్పుటయే “రెంటిని విడరా అన్నమాటకు అర్థము.
పరిపూర్ణముకూడ లేదని నునవాళ్లు చెప్పుట పినుచున్నాను. ఇది
తప్ప-తప్పగింజ మొలకెత్త చున్నట్లు, ఇది జననమరణములులేనిది
అని భావము.

— —

226) కం॥ పరిపూర్ణమిదుగో యిదిగో । యెరుకని చూపించి
లే! యెరుకను లేదం । చెరిగిందిన గురుదేశరి । యెరుకను లేప్పటి
గురుడు యెందుకొయన్నా ॥ తద్బోధ నీకెందుకొయన్నా ॥ శర
ణన్నా వారి మస్తకమందు చెయిపెట్టి । తిరగు గ యెరుకను తీసి
వెళ్ళునివాడు । యెందుకొయన్నా । తద్బోధ నీకెందుకో
యన్నా ॥

బాపము : శిష్యా : ఇదిగో పరిపూర్ణము, యిదిగో యెరుక
అని నిశ్చయముగ చూపించి, లేని యెరుకను లేదని నిరూపించి
తెలియపర్చేవాడేగురుమూర్తి ఎందుకే ప్రహ్లాదుని నిలపెట్టిగురువులు
గురువులుకారు. వారిబోధలు నీకెందుకు ? జన్మరహితమును కోరుచు
శరణి మ్రొక్కిన శిష్యుని హస్తమస్తక సంయోగము గావించి
స్థిరముగా యెరుకను తీసివేయలేని గురువులు ఎందుకయ్యా ? ఆట్టి
వారి బోధలు వినవద్దు.

— —

227) కం॥ పరిపూర్ణబోధ నెరిగిన । గురువరుచే బోధగొన్న
గొప్ప ఫలంబౌ । పరిపూర్ణబోధ నెరుగని । గురువరుచే బోధగొన్న
గొప్ప ఫలమౌనా ॥ అదియెట్లన్నకూడి రతిలోనా ॥ పురుషునిచే
సంతుపొలతి బడయును బడయ । తరమాన వారికె తమవంటి
వారిచే ॥ గొప్పఫలమౌనా । దియెట్లన్నకూడిరతిలోన ॥

బావ ము : శిష్యా : పరిపూర్ణబోధ ఎరిగిన గురుమూర్తి
ద్వారా బోధను పొందినచో గొప్పదైన ఫలితము నుపకూరును.
అనగా జన్మరహితస్థితి కలుగును. అట్లుగాక పరిపూర్ణబోధ నెరుగని
గురుమూర్తివద్ద బోధపొందినచో అట్టి గొప్పఫలితమైన జన్మరహిత
స్థితి కలుగదు. అదియెట్లనగా స్త్రీలు పురుషునిచే సంతానము పొంద
గలరు గాని, తమవంటి స్త్రీల పొందువలన సంతానము పొంద
లేరుగదా :

విశేషబావము : శిష్యుడు ఎరుకలోనివాడు. జన్మరహిత
స్థితి పొందనివాడు. అట్టి ఎరుకబోధనే చెప్పే గురుమూర్తి వలన
ఎరుక విమలమేను జన్మరహితస్థితిని పొందలేడుగదా : ఎట్లనగా
స్త్రీ తనవంటి స్త్రీవలన సంతానము పొందలేరుగదా : అని భావము.

— —

228) కం॥ పరిపూర్ణబోధ నెరుగని । గురుశిష్యులు బోధకొరకు
కోరవనిబడున్ । గురువర్యునొకని మరలను । హరువరమునబుట్టినట్టి
యాశిఖండికినీ ॥ భార్యైనట్టి యబల తండ్రికినీ । వరులనిద్దరిని
దేవలెనీయల్లుడు నేను । వరియింతుమనిచెప్ప వనితనంపినయట్ల ॥
యాశిఖండికినీ । భార్యైనట్టి యబల తండ్రికినీ ॥

బావము : శిష్యా ! పరిపూర్ణబోధ తెలియని గురు మూర్తిని చేరిన శిష్యుడు జన్మరహిత స్థితిని బొందలేడు. కనుక ఆగురువు, శిష్యుడు ఇద్దరూకూడ పరిపూర్ణబోధ తెలియపరిచే మరొక గురువును ఆశ్రయించవలసివచ్చును. అదెట్లనగా ఈశ్వరుని వరమునపుట్టిన శిష్యుడి జన్మతఃస్త్రి. అమెను పురుషవేషముతో పెంచిన తండ్రి ఒకకన్యతో వివాహముచేసిన తదుపరి, అస్త్రి తనభర్తగా పొందిన శిష్యుడి స్త్రీయేగాని పురుషుడు గాదని తెలుసుకొని తన తండ్రికి, తనకు తనభర్తకు ఇద్దరువరులను వెదకవలెనని వర్తమానము పంపినట్లుగా - ఇక్కడ గురు శిష్యులిద్దరు పరిపూర్ణబోధకొరకు మరొక గురువును ఆశ్రయించవలెనని భావము.

229) కం॥ దృష్టాంత మెరుకకేదని । యోగ్యము గడలించ గానె యొరులు కలనుచున్ । ద్రాష్టాంత మడుగబోధకు । సృష్టముగా కర్పూరము దీపము జూపవోయా ॥ యీ యుక్తితోపము జేయకోయా ॥ తుష్టినొందెదరిట్లు తోచి చెప్పితివేని । శ్రేష్ఠామాయాబోధచేకొన్నవారు ॥ దీపము జూపవోయా । యీ యుక్తితోపము జేయకోయా ॥

బావము : శిష్యా : యెరుకకు దృష్టాంతమేది అని ఇతరులు పెదవి విప్పి అడుగగానే కల అని చెప్పుము. యీ బోధకు ద్రాష్టాంతము అడిగినచో కర్పూరము దీపశిష్యు చూపించి సమాధానపరుచుము. యీ బోధచెప్పుకున్నవారికి సృష్టముగా తెలిసి సంతుష్టిపొందెదరు. కనుక యీ యుక్తితోపము చేయకుము.

విశేషబావము : దృష్టాంతము అనగా ఉపమానము. యెరుకలేనిదే ఉన్నట్లు తోచుచున్నది. అనుటకు ఏదైనా ఉపమానము

కలకా అని ఇతరులు అడిగినప్పుడు కలతో దోచిన వస్తువులు లేనిదే ఉన్నట్లు ఏలా తెలియబడుచున్నదో అట్లే ఈ యెరుక యెన్నడూ లేనిదే ఉన్నట్లుతోచుచున్నది అని చెప్పవలెను. అట్లే పరిపూర్ణమై తప్ప అందులో తోచిన సమస్తములేదని చెప్పుటకు ప్రత్యక్షముగా చూపించగలవా? (త్యాగిష్టాంతము) అని అడిగినప్పుడు పల్లెము పరిపూర్ణము వంటిది అనియు అందులో వచ్చిన శిష్యుడు మొదలు లేనిదే వచ్చిన కర్పూరమును, దానికితగిలించినదీపశిఖ గుఱుమూర్తి గనుచూపించికర్పూరదీపములువెలిగించి(గురుశిష్యులు) విచారియి అరెండు లేకపోయినవనియు, కాని పల్లెము యథాతథముగాయున్నదనియు, అలాగే జ్ఞానాజ్ఞాన స్వరూపంబైన ఎరుక లేకపోయిననూ పరిపూర్ణము శాశ్వతమని, వికారరహితమని, చెప్పి చూపించుటచే యీ బోధస్థులకు బోధ ప్రత్యక్షముగా తెలియబడ గలదు.

— —

230) కక॥ యెరుక భ్రమగల్గు శిష్యుని పరితాపముమాన్వి నట్టివండితుడెవడో గురుడతడెకానిగురువులెగురువులమని పొట్టకొరకు గొలిగేవారెల్ల॥ వారికిబోధతెలియుటకల్లా॥ పరిపూర్ణమునులేని యెరుక నేర్పడదెల్పి॥ యెరుకను విడిపించనెరుగాక గురువుల్లి ॥ గొలిగే వారెల్లా॥ వారికిబోధతెలియుటకల్లా॥

బావము : శిష్యా : యెరుక భ్రమయందున్న శిష్యుని హృదయపరితాపము మాన్వినట్టి వండితుడే గురువనబడునుకాని పొట్టకొరకు ధనసంపాదనకోసం కులగురువులమని వచ్చేవారు గురువులా? వారందరూ గురువులుకాదు అట్టివారికి ఈబోధ తెలియుట కల్ల. పరిపూర్ణమును, లేనియెరుకను విశదముగా తెలియవరచి, యెరుకను విడిపించుట యెరుగని గురువులు కేవలము పొట్టకొరకు బోధచెప్పకొనేవారు గురువులుకారు.

231) కం || గురుశుశ్రూషనానర్చ్యుట । యోగించెద నెట్ల
ననిన యేర్పడ వినుమా । నరులిష్టదైవములకున్ । పరిచర్య
యొనర్చునట్లు । భక్తితోడు తను || గురుమూర్తి కత్యుక్తితోడు
తనూ || నిరతామరమరలేక నీవు సర్పితివేని । గురుబోధ మరుగు
సద్గురు నీచెదిలిసేపూ || భక్తితోడుతనూ । గురుమూర్తి కత్యుక్తి
తోడుతనూ ||

బావము : శిష్యా : గురుశుశ్రూషచేయుట యెట్లో విప
రించెదను, చిక్కగా వినుము. నరులు ఇష్టదైవములకు పూజావిధులు
ఏవిధముగ చేయుచున్నారో, అట్లే భక్తితో గురుమూర్తికి న్యాయ
ముగా పూజాదులు జరిపించుము. భేదభావము లేకుండగ ఎల్లప్పుడు
నీవు ఈవిధముగ గురుమూర్తికి సేవజేసినచో, గురుబోధయొక్క
రహస్యము, బోధ స్థితి ఆ సద్గురు మూర్తి కరుణచే
తెలిసికొనగలవు.

విశేషబావము : “నరులిష్టదైవమునకున్ పరిచర్యలానర్చు
నట్లు” అనగా ఇష్టదేవతలకు షోడశోపచారములచే పూజచేసినట్లుగానే
గురుమూర్తికి కూడ షోడశోపచారములచే పూజించవలెనని అర్థము. దైవ
మునకెట్లు చేసితివో అట్లే జేయువలయుననుటలో అర్థమేమనగా
ఆచమనం సహస్ర యామి అన్నప్పుడు గురువుగారిచేత ఆచమనం
చేయించుట, అర్ఘ్యం అన్నప్పుడు గురువుగారిచేతిలో నీరుపోసికడుగుట,
నైవేద్యమన్నప్పుడు ప్రసాదమును గురువుగారి నోటితో తిని
పించుట పానీయమన్నప్పుడు ఫలరసము త్రాగించుట ఇట్లు
వెర్రి వెర్రి పనులు చేయుట, అట్లు చేయరాదు. ఇష్టదైవమును
పూజించినట్లే గురుమూర్తి వికారములు పొందక ధ్యానమునకు

విఘ్నము కలిగించేలా ఉపచారములు చేయరాదు. దక్షిణ అయినా
 వస్త్రమైనా, బంగారం భూషణములై నా గురుపాదములవద్దనే ఉంచ
 వలెనని భావము. అయితే ఇక్కడయుక్తితోడుత అన్నారు: యుక్తి
 అనగా న్యాయము అని అర్థము కలదు దేవునివద్ద పెడిన సమ
 స్తము, పూజ అయిన వెంటనే అవన్నియు తిరిగి భక్తుడే తీసు
 కొనును. కాని ఇక్కడ న్యాయముగా అన్న వదము ఉపయోగించు
 టచే అవన్నియు గురుమూర్తికి సమర్పించినందున అవన్నిటిని
 గురుమూర్తికే ఇచ్చుట న్యాయమని గ్రహించవలెను. వాటిని శిష్యుడు
 తిరిగి తీసుకొనరాదు.

— —

శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత

ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే

గురుమూర్తిలక్షణన్నామ

చతుర్శోఽధ్యాయమునకు

భావ, విశేషభావములు

సమాప్తము.

॥ జ్ఞే గురు ॥

— —

15. శిష్యుని లక్షణము (16)

232) కం॥ తను మనధనములు పురునకు । వినయంబున
ధారపోసి వేడ్కగురునిచే । అనువైనబోధ బడసిన । ఘనమతి
మంతునకు సాటి గలదా యీభువిని ॥ లోకులు మ్రొక్కవలదా
చాలవిని ॥ తన నితరులనే తాననక యేమాటను । వినక పరిపూర్ణత
దపరు వానికి సాటి ॥ గలదా ఈభువిని । లోకులు మ్రొక్కవలదా
చాలవిని ॥

బావము : శిష్యా : తనువు, మనస్సు, ధనము ఈమూటిని
వినయముతో గురుమూర్తికి ధారపోసి, ఆ గురుమూర్తిచే తగిన
బోధ పొందిన గొప్పబుద్ధిమంతునకు యీభూమిపై సాటి ఎవ్వరను
లేరు. అట్టివాడని విని తెలుసుకొన్న లోకులు, అతనికి మ్రొక్కవలసి
నదే. తానని, ఇతరమని చెప్పే "నేను" అనక ఆమాటలు ఏమీ
వినక పరిపూర్ణస్థితిని పొందిన వానిక సాటి యీ భూమిపై ఎవ్వరు
ఉండరు.

విశేషబావము : గురుమంతోపదేశము తీసుకొనుటకు
ముందుగా శిష్యుడు గురుపాదములకు తన తనువు, మనస్సు,
ధనము ఈమూడింటి ధారపోయవలెను. ఇది ఈ గురుసంప్ర
దాయము. ఈ ధారపోయు అన్నపని గురుపాదములకే ధార
పోయవలెకాని గురుమూర్తి చేతిలో ధారపోయతగదు. చేతిలో
ధారపోయుట వ్యక్తికి ధారపోసినట్లుగును. గురుపాదములకు
ధారపోసినచో అఖండ గురుమూర్తికి ధారపోసిన భావము
వచ్చును. ఇట్లు ఎందుకు ధారపోయవలెననగా - శిష్యునికి తాను
ఏమీ ఆచరించినను, అదంతా సగ్గురుమూర్తిదే అను భావముకల్గి,
తనకర్తృత్వమును (హంకారము) లేకుండజేయుటకు మనస్సెద్దలు

ఈ సంప్రదాయమును నెలకొల్పిరి, మనము ఏపనిచేసినా శరీరము చేగాని, సంకల్పము ఒకరికి చెప్పి చేయించుటచేగాని. మనధనము, పుత్రులు, భార్య బంధువులు, భూములు మొదలగు సమస్త సంపదలచేత సమస్త పనులు చేయగలము. అందుచే శరీరము. మనస్సు (సంకల్పము) పుత్రభారాదులు (ధనము) ఈమూటిని గురు పాదములకు ధారపోయుటచే, వాటిచే చేయించిన, చేయబడిన సమస్త కార్యములు క్రియలు, తానుచేసిననుటకు వీలుకలుగదు. అందుచే కర్మత్వ (అహంకార) రహితమునకు కారణమగుచున్నది. అందుచే అట్టి ప్రవర్తన, భావముకలుగుటకై గురుపాదములవద్ద తనువు, మనస్సు, ధనము ధారపోయవలయును, “వినయంజున వేడ్క ధారపోసి” అనగా ఈ ధారపోయుట వినయముగను సంతోషముగను ధారపోయవలెను. అలాచేయాలి అనే కట్టుబాటులో చేయుటగాదనిభావము. “ఆనువై నబోధ”-తగినబోధ అనగా తాను పునరన్న పొందకుండుటను గోరి గురుమూర్తివద్దకు వచ్చెను కనుక అందుకు తగిన బోధను పొందుట అని ఆర్థము. అట్టి సచ్చిష్యుడే గొప్పబుద్ధిమంతుడు. బుద్ధిగలవాడు తొరదగినది తిరిగి రాకుండే పద్ధతినిమాత్రమే అని అర్థము అట్టివాడు పూర్ణస్థితినిపొంది తాను ఇతరము అని పల్కే “నేను” రహితమైనవాడు. కనుక అట్టివాడు తాను అని, ఆత్మ అని జగత్తనే మాటలను అనడు వినడు. అట్టి వానికి జనుబంధము మ్రొక్కవలసివచ్చే. అట్టివానికి సాటి ఎవ్వరూ ఉండరు. అని పము.

256) కం॥ జలమునెడబాచునొల్లని । జలచరముల తీవి బూని సచ్చిష్యుడు హృ । జ్వలజంబను పీఠముపై । నిలిపితరము మాని గురువునే కొల్చుచుమ్మి ॥ తదూత్తులనే తల్చునమ్మి ॥

కలకాలమీరీతి గడువుచునే ప్రొద్దు । తలిదండ్రు దొరదాత దైవ
మనకు గురువు । నేకొల్పునుమ్మి ॥ తదూత్తులనే తల్లునమ్మి ॥

భావము : శిష్యా : జలచరములు జలమును విడచి
బయట ఉండవలెననే తలంపు ఎన్నటికి ఉండనట్లుగానే, సచ్చి
ష్యుడైనదాడు హృదయపద్మమందు ఇతరమునువిడచి గురుపాద
ములనే పృతిష్ఠించుకొని నిత్యము అర్చించుకొనుచుండును. ఎల్ల
కాలము ఈవిధముగా ఆచరించుచు, గురువునే తలి, తండ్రు, దొర,
దాత, దైవమని భావించి పూజించుకొనుచుండును.

— —

234) కం॥ సతి పొరుగుారికిబోయిన । పతిరాకడ కోరినట్లు
భావములోనన్ । మతిమంతుడు సచ్చిష్యుడు । సతతము గురు
రాకగోరు సత్యమువినరా ॥ వానితోటి సాదెవ్వరనరా ॥ హితుని
రాకడను స్నేహితుడు గోరినయన్ । అతిదరిద్రుడు ద్రవ్యతతి
రాగోరినయన్ ॥ సత్యాము వినరా । వానితోటి సాదెవ్వరనరా ॥

భావము : శిష్యా : పొరుగుారికి బోయినభర్త ఎప్పుడు
వచ్చునాయని అతనిభార్య కోరుకొనునట్లుగను, ఒకస్నేహితుడు
తన స్నేహితుని రాక గోరినట్లుగను. అతిదరిద్రుడు
ధనరాశి ఎప్పుడు తనకు గల్గునామని ఎల్లకాలముకోరుచుండునట్లు,
సచ్చిష్యుడు తనయొక్క గురుమూర్తి రాకను ఎల్లప్పుడు
కోరుచుండును. ఇట్టి సచ్చిష్యునితో సాటి ఎవ్వరూ ఉండరు.

— —

235) కం॥ అతివల రతిచతురతలా । యతిమలచే వారి
తండ్రుల రయరనుచుత । తృతులరయరెరెనట్లనె । మతి

మంతుడు గురుడుబోధ మానీనగాని ॥ తద్బోధతామానడుపూనీ ॥
అతి దరిద్రునిచె విద్యార్జించినతగాడు । చతురుడై విత్తమార్జన
జేయు పంతులు ॥ మానీనగాని । తద్బోధతామానడుపూనీ ॥

భావము : శిష్యా : స్త్రీలయొక్క రతి చతురత ఆ స్త్రీలచే
వారి తండ్రులు తెలుసుకొనలేకదా, యని ఆ స్త్రీల భర్తలు వారి
రతిచతురతను తెలియకుండురా ? అట్లే అతిదరిద్రుడైన ఉపా
ధ్యాయునిచే విద్యసంపాదించుకొన్నవాడు చతురుడై ధనసంపాదన
చేయకుండునా? అట్లేగురుమూర్తి బోధమానినప్పటికి సచ్చిష్యుడైన
వాడు బోధను మానడు.

— —

236) కం॥ పరిపూర్ణబోధతెల్పే । పరియంతము సేవజేసి
బహునమ్మికగా । గురుమూర్తికి తరివాతను । మరెకన్నుల గననివాని
మార్గము చీచి ॥ తలచరావామాట చీచిచీ ॥ గురువాజ్ఞయివనిదె
గురువై శిష్యునిగూర్చి । గురుబోధతెల్పేటి గురువంచకునియొక్క ॥
మార్గము చీచి ॥

భావము : పరిపూర్ణబోధ తెల్పే పరియంతము గురుమూర్తికి
బహునమ్మిక కల్గినట్లుగా సేవజేసి, ఆబోధను పొందిన పిదప ఆ
శిష్యుడు తన గురుమూర్తిని ఎన్నడూ దర్శనము చేసికొనకుండగ
పోయేవానియొక్క పద్ధతి చీ. తప్పడునునిపివాడు. అంతేకాదు
గురువాజ్ఞ యివ్వకుండగ అనంతతానే గురువై శిష్యులను చేసుకొని
గురుబోధచెప్పేవానియొక్క మార్గముకూడ చీచి. వీరి యొక్క
పద్ధతులు తప్పడు పద్ధతులు.

237) కం॥ తన శిష్యులువితి తననతి । వినయంబునగొల్పు
కొతకు వినుతియొనర్చు । తన గురువును గురుడింటికి । జమదేంచిన
జూచి శుశ్రూషనొనర్చకుండు ॥ లేమిని దెల్పి చనుమనుచుండు ॥
వినుముకుచ్చిత శిష్యాగ్రహి వీడువీడెట్లు । ఘనబోధోక్తస్థితి గనునొ
గురునకు ॥ శుశ్రూషనొనర్చకుండు ॥

భావము : కుచ్చితుడైన శిష్యుడు తన శిష్యుడు తనను
అతివినయముచే సేవించుకొరకు, తాను తనగురువునకు బహుసేవ
జేసితినిని చెప్పుకొనుచుండును, కాని తనగురువు తన ఇంటికి వచ్చి
నప్పుడు ఏవిధమైన శుశ్రూషలుచేయడు. మరియు తను దరిద్ర
బాధతో ఉన్నాననిచెప్పి ఈసారి వెళ్లిరండి, ఇప్పుడు ఉండవద్దని
చెప్పును. ఇట్టివాడుకుచ్చిన శిష్యులలో మొట్టమొదటగా లెక్కించ
తగువాడు. ఇట్టివాడు పరిపూర్ణబోధ స్థితిని ఎట్లు పొందగలడు ?
అనగా కుచ్చితులైన వారు మనః శుద్ధిలేనివారు బోధస్థితిని పొంద
లేరని భావము.

— —

238) కం॥ కుటిలాత్ముడైన శిష్యుడు । యిటువలెతాం
బలుకుచుండు యింటికివస్తే । యెటుబోవుచుండి వస్తురో । యిటుకిక
దర్శనము మళ్లియెప్పుడయేనో ॥ యెవరికిదెలుమయెప్పుడేమానో ॥
యెటుదో, చదేమైన యిత్రామందనుకొందె । తుటుకునవకరాగి
దుడ్డయినలేథిప్పు । డెప్పుడయేనో ॥ ఎవరికిదెలుసుయెప్పుడేమానో ॥

భావము : కుటిలాత్ముడైన శిష్యుడు, గురువు తనయింటికి
వస్తే, ఎటుబోవుచుండి ఇలావచ్చినారో : మళ్లి తమ దర్శనము
నాకు ఎప్పుడుగల్గినో యెవరికి దెలుసు ? ఎప్పుడు ఏమాత్రం
ఏమిచెప్పగలను. ఏదైన దక్షిణ యిచ్చుకుందామనుకుంటే, ఒక్క

తాగిదమ్మిడి అయినా లేదు. ఏమీతోచకున్నది అని ఈ విధముగా పల్కుచుండును.

.....

239) కం॥ జపములు తపములు సలుపును । విపరీతస్మృతణ జేయు వేదాంతార్థం । బపరిమితంబుగ జెప్పును కపటాత్ముడు శిష్యకోటిగని మెచ్చుకొరకు॥ మెచ్చి ద్రవ్యమును యిచ్చుకొఱకు॥ అపకీర్తిచేతల కదిరినట్లు గుపడి । ఉపమచె బ్రతుకుచునుండులోకులు తనను ॥ గని మెచ్చుకొఱకు । మెచ్చి ద్రవ్యమును యిచ్చుకొఱకు ॥

బావము : కపటాత్ముడైనవాడు, జపములు, తపములు చేయుచు విపరీతముగా మాడిమాటికి “గురుదేవా” అని స్మరించుచుండును. వేదాంతభావము అపరిమితభావముతో జెప్పుచుండును. అనగా విపరీతభావమునే విశిషభావముగా తెలియపత్తును. అపకీర్తిని తెచ్చే తప్పుడు పనులకు అదిరిపడినట్లుగానడించుచు ఉపాయముతో బ్రతుకుచుండును. ఇవన్నియు తనశిష్యులుచూచిమెచ్చి హెచ్చుగాధనము ఇచ్చుటకొరకే కదా :

— —

240) కం॥ గురుమూర్తితెదుర హంకృతి । దొరకొన్నను దొంగత్రోవ ద్రాక్కిన చెవులన్ । గురునిందవినిన జేసిన । నరునకు పరిపూర్ణబోధనలవియె తెలియ ॥ కూడదువాన్ని తెలియక కలియ ॥ గురుడు దెల్పుని పుస్తకరీతిచె పూర్ణ । మరసితినని యెంతో ముతసీన యీబోధ ॥ నలవియె తెలియ । కూడదు వాన్ని తెలియక కలియ ॥

బావము : శిష్యా : గురుమూర్తికి ఎదుట అహంకారపడి నను, మోసపువిధానములవలంబించినను, గురునిండఁజేసిన, గురు నిండజేసినను, ఇట్టివానికి పరిపూర్ణబోధ తెలియశక్యముకాదు. గురు మూర్తి చెప్పకుండగ పుస్తకముఱదివి పరిపూర్ణబోధ గ్రహించితినని చెప్పేవానికి యీబోధ తెలియశక్యముకాదు. ఇట్టివారిని తెలియక వారితో సంభము పనికిరాదు.

— —

241) కం॥ వాలుగు శుశ్రూషణములు । లోలతగావించు కొనుచు లోకాతీతం । బాలోకించి గురునిచే । యీ లోకము జోలి విడువమింతేచాలన్నా ॥ నీతోగూడ యిదిమరువకన్న ॥ కీలు దెలియని చదువు చాలా చదివెందుకు । చాలంచి నీవిట్టికీలు దెలిసితివేని ॥ యింతేచాలన్నా ॥ నీతోగూడయిది మరువకన్నా ॥

బావము : శిష్యా : గురుమూర్తికి చతుర్విధ శుశ్రూషలు సంతోషముచే చేయుచు గురుకళాణచే లోకాతీతమైన పరిపూర్ణమున్న దని అవలోకనజేసి, యీలోకముల పొందు విడచిపెట్టుము. నీతో సహా లోకములపొందు విడువవలెను. ఇది మరువకుము. ఇట్టి రహస్యము దెలియని శాస్త్రములు వగైరా పెక్కుచదువులు ఎందుకు ? అవన్నిటిని కట్టిపెట్టి, నీవు తిరిగి పుట్టని రహస్యమును గురుమూర్తి ద్వారా తెలిసితివేని అంతేచాలును.

విశేషబావము : చతుర్విధశుశ్రూషలు అనగా, అంగ-స్థాన-భావ-అత్మ శుశ్రూషలని నాల్గుసేవలు, సద్గురుమూర్తికి చేసుకొనుచు వారికి దయకలులాగన అభివృద్ధిచెందును. కొన్నిచోట్ల స్థాన-అంగ-అత్మ-సద్భావ శుశ్రూషలని వరుసమార్చి చెప్పట కలదు. ఈ వరుసక్రమము మార్చరాదు. ఎందుచేతననగా వాటికి బాహ్యార్థ

ములేకాక అంతరార్థముకూడ కలదు. అంతరార్థమువరుస మార్చినచో కుదరదు.

కనుక మొదట అంగశుశ్రూషయనగా, గురుమూర్తి వన యింటికిరాగానే వారిపాదములు కడగి శిరస్సున జల్లుకొని, శేష జలమును త్రొక్కకుండగ ఒకపూలమొక్కమొదటబోయవలయును తదుపరిపాదములువత్తి పూజించినమస్కారము చేసికొనుట, మొదలగు శరీరమునకుచేసెడిసేవ అంగశుశ్రూషయనబడును. ఇది బాహ్యార్థము. అంగమనగా శరీరము కనుక శరీరము ఏలావచ్చినదితెలియజేపెడు సాంఖ్య పాఠమును గురుమూర్తిద్వారా తెలుసుకొని, తిరిగి అపాఠమును గుఱువుగార్చి వప్పగించిననాడు గుమూర్తికి అంగశుశ్రూషజేయుట అనబడును. ఇది అంతరార్థము.

స్థాన శుశ్రూషయనగా గురుమూర్తిని ఒక ఉన్నతాననము నందు కూర్చుండబెట్టుట శయ్యాదులు కల్పించుట, వారు వాడుచున్న అసన శయ్యాదులందు పవిత్రభావము కల్గియుండుట, ఇది బాహ్యార్థము. తనశరీరమందున్న అధారాది షట్పక్రములు వాటి స్థానములు, భీజములు వగైరా తారక విచారణ పాఠమునుచక్కగా తెలుసుకొని వల్లించి తిరిగి గురుమూర్తికి వప్పగించిననాడు. ఇది గురుమూర్తికి స్థాన శుశ్రూష చేసినట్లగును. అంతరార్థము. భావ శుశ్రూషయనగా గురుమూర్తికి ఏసమయమునకు ఏది అపసరమో, అకాలము సందర్భముల ననుసరించి, వారు అడుగకుండగనే ఆహారవాసీయాదుల నొసంగుట, నారి భావమునకు అనుకూలముగా వర్తించుటఅనబడును. ఇది బాహ్యార్థము. భావమనగా సంకల్పము. ఈ సంకల్పములు పుట్టి లయమయే

స్థానముమనస్సు ఇట్టిమస్సు దానిచంచలత్వమును నిరోధించి ఏకాగ్రతను, స్వస్థానమునందు మనస్సు లయింపజేయుటచేసాధింపనగును. కావున అట్టివిధానమును తెలియవరిచే అమనస్క పాఠమును గురుమూర్తిద్వారాలెలుసుకొని తిరిగి అమనస్కపాఠమును గురుమూర్తికి వప్పగించిననాడు భావశుశ్రూష చేసినట్లు గును. ఇది అంతరార్థము. అట్లే అత్మ శుశ్రూషణునగా గురుమూర్తి యొక్క అత్మీయుల యోగక్షేమములనుదెలిపి వారియందు గౌరవభావముప్రదర్శించుట బాహ్యార్థము. అత్మ సర్వగతమయినదనియు, ఒకదానియందు బంధింపబడదనియు, సమస్త జీవోపాదుల లోన, బయట గండియున్నదే అఖండమైన పరమాత్మ స్వరూపము. తెలియజేయు మహావాక్య విచారణను సద్గురుమూర్తిద్వారా తెలిసికొని అవగతము చేసుకొని తిరిగి ఆ మహావాక్య విచారణపాఠమును గురుమూర్తికి వప్పగించుటయే అత్మ శుశ్రూష అనబడును. ఇది అంతరార్థము.

ఈ విధముగా బాహ్యార్థ, అంతరార్థములుతో గురుశుశ్రూష చేయుచు విద్యను అత్యసించవలెను. కనుకనే “గురుశుశ్రూషయా విద్య” అన్నారు. ఆ విధముగా గురుమూర్తికి అంతరార్థముగా చేయు శుశ్రూషణ వరుసగా సాంఖ్య, తారక, అమనస్క, మహావాక్య విచారణలు కనుక బాహ్యార్థముగా చెప్పినప్పడుకూడ అంగస్థాన-భావ-అత్మ శుశ్రూషలని చెప్పవలెను. వరుస క్రమము మార్చరాదు.

— —

242) కం॥ దేశీకుని చరణతీర్థము । కాశీగంగయని గురుని గనుగొన్నను వి । శ్వేతుడని యతడుతనకుప । దేశంబొనరించినట్టిదే

తారకమని ॥ మనసందు తానీతీరునగని ॥ యేసీమయందున్న కాశీ
ప్రయాగ । రామేశునిపురమై ప్రకాశించునాసీమ ॥ దేతారకమని ।
మననునందు తానీతీరునగని ॥

బావము : శిష్యా : గురుపాదజలమే, కాశీగంగ తీర్థ
మనియు, గురునిదర్శించుటయే-విశ్వేశుని దర్శనమనియు, గురు
మూర్తి తనకుపదేశించిన మంత్రమే - తన్ను భవసాగరము నుండి
తరింపజేయుమంత్రమనియు, గురుమూర్తి యేదేశమందుండునో,
లేక యేస్థలమందుండునో అది కాశీ, రామేశ్వరము, ప్రయాగ
వంటి పుణ్యతీర్థములని మనస్సులో దృఢమైన భావముకల్గియున్న
శిష్యుడే పరిపూర్ణబోధస్థితిని పొందగలడు.

విశేషబావము : గురువు ఆనగా అఖండ పరబ్రహ్మము.
ఆదే వైష్ణవ సాంప్రదాయముగా మహావిష్ణువనియు, శైవసాంప్ర
దాయములో పరమేశ్వరుడనియు ప్రసిద్ధి. గంగానది విష్ణుపాద
ములవద్ద ఉద్భవించినదని శాస్త్రవచనము. కనుక గురుమూర్తి
(విష్ణువు) పాదములనుండి నీరు బడినది గంగా తీర్థము అని
చెప్పబడినది. మరియు గురుమూర్తి ఆనగా విశ్వమంతయు
వ్యాపించియున్న, లేక విశ్వము అంతకు ప్రభువుగా ఉన్నవాడు
కనుక విశ్వేశ్వరుడు. అందుకే “గురుమధ్యేస్థితం విశ్వం, విశ్వ
మధ్యేస్థితో గురుః” అన్నారు.

— —

24) క ॥ గురుచరణజలముగోదా । వరియని గురుమూర్తి
రామద్రుండనిత । త్వరమును భద్రాచలమని । గురుమంత్రమే
తారకమని గురిగల్గినట్టి ॥ తిరిగిరాని మరుగెరిగినట్టి ॥ నరుడున్న

చోటి సుందర శిష్యగిరిభద్ర । గిరిరంగనాయకపురమనదగియుండు
గురిగల్గినట్టి । తిగిరిరాని మరుగెరిగినట్టి ॥

బావము : శిష్యా : గురుపాద తీర్థము గోదావరి తీర్థ
మనియు, గురుమూర్తియై శ్రీరామచంద్రుడనియు, వాడున్న
ప్రదేశమె భక్తాచలమనియు, వారుపదేశించిన మంత్రమె భవ
తారకమంత్రమని సమ్మిక కల్గియుండవలెను. తరిగి జన్మకు రాని
పరిపూర్ణబోధ మర్మధర్మముల నెరిగినమహాత్ముడైన సద్గురుమూర్తి
ఉన్నచోటనే, సుందరమైన శిష్యగిరి, భద్రగిరి, రంగనాయకపుర
ముగా భావించదగును.

— — —

244) కం॥ గురుడు నరుడనుచు డలచిత ! గురుమంత్రము
మరచియున్న । గురుపుత్రులనా నరణ యొనర్చకయు దిన ।
గురువును విడనాడి రెండో గురునీ జేరిననూ ॥ సద్గురుబోధ నెరిగి
దూరినను ॥ యెరుక మహాత్మ్యము నెరిగినయిటువంటి । నరన
దప్పదు సరకము నిజమింకొ ॥ గురునీజేరినను । సద్గురుబోధనెరిగి
దూరినను ॥

బావము : శిష్యా : గురుమూర్తిని మనుష్య మాత్మునిగ
దలచినను, గురుమంత్రము మరచిపోయినను, గురుపుత్రులను,
అనాదరణ చేసినను, గురువును విడచి రెండో గురువుని అశ్రి
యించినను, సద్గురుబోధ నెరిగిన పిమ్మట అబోధను దూషించినను
అట్టివాడు యెరుక మహాత్మ్యము యెరిగినవాడైనను వానికి నర
కము తప్పదు. అనగా గర్భసరకము తిరిగి పుట్టుట అని భావము,

విశేషభావము : గురుని మనుష్యమాత్రునిగ దలచక, తన్నుద్ధరించుటకై ఈశ్వరుడే ఈమనుష్యరూపముగా తనగురించి అవతరించినట్లుగా భావించవలెనని శాస్త్రవాక్యము.

గురువునువిడచి రెండోగురువునుచేరరాదు అనగా మంత్రోపదేశము చేసిన గురువుకు సరిగా బోధరాదనిగాని, గురువుచనిపోయిన తనకు బోధచేసేవారు లేరనిగాని ఇదేపారంపర్య గురువును మరొకరి పాదములు పట్టి తిరిగి ఉపదేశముపొందరాదు: ఉపదేశమువలననే గురువనిపించుకొనును. కాని విద్య తెలియక పుట్టవలన కాదు గనుక, గురువు బోధకుడు కాకపోయిననూ, గురువు చనిపోయినను, అట్టివారి శిష్యులకు మరొక గురువు బోధ చేయవలసినదే కాని తన శిష్యులుగా చేసికొనరాదు.

— —

245) కం॥ జ్ఞానవైరాగ్యరక్త్యసం । మానసదీప్సాన దేవ మంత్ర పఠనత । ధ్యానమఖతంత్రములు పఠ । మని, నిరతిగోరు నట్టి మనుజుసంఘముకూ ॥ బోధమదెల్పు, మనిన వారలకు । తాను బోధించుట తగదు బోధించితే । తాను నేనను క్షాంతి తలగే దేలా గట్టి ॥ మనుజుసంఘముకూ । బోధను దెల్పుమనిన వారలకూ ॥

(నిరతి = మిక్కిలి యాసక్తి)

భావము : శిష్యా : జ్ఞాన, వైరాగ్య, భక్తులకు సమానమైన పుణ్యసదీప్సాము, దేవతార్చన, తన్మంత్రజప, ధ్యానములు, యజ్ఞయాగములు మొదలగు తంత్రములు, పఠము నిచ్చునని మిక్కిలి యాసక్తితో కూడినవాడు ఈబోధను దెల్పుమని అడిగిననూ అట్టి మనుజులకు బోధించతగదు. ఎందుచేతననగా అట్టివారలకు

జీవేశ్వర ద్వంద్వబుద్ధిపోదు. కనుక అట్టివారలకు ఈ బోధ బోధించతగదు.

— —

246) కం || ఇంగితము నెరిగి సద్గురు । పుంగపుచే నరుడు
భుక్తి ముక్తి క్రియలన్ । సంగాసంగములెడలిన । శృతగారమె
వానిచేష్టచూచేవారలకు || వాడున్నట్లు తోచెవారలకు || మంగళ
సూత్రమెభృంగిశృంగారమొ । శృంగారపతికి యశృంగారపతి
కట్టు || చూచేవారలకు । వాడున్నట్లు తోచెవారలకు ||

బావము : శిష్యా : సద్గురుము ర్తి చే వారి మనోభావమును
చక్కగా గుర్తెరిగి, సంగా సంగములను విడచినవాడై, భుక్తి ముక్తి
క్రియల రెండిని చక్కగా నడుపుకొనుచున్న వాని క్రియ చూచి
వారలకు మరియు తోచువారలకు కూడ శృంగారము. అనగా
మంచిగా అనిపించుకొనును. అట్లే అనగా మంగళసూత్రము దాని
ధరించుచున్న స్త్రీలకును, ఇదివరలో ధరించి ఇప్పుడు ధరించని స్త్రీలు
(పై ధవ్యముతోనున్న)కు కూడ మంగళ ప్రదమనే భావము సమా
నమే కదా :

విశేషబావము : సద్గురుము ర్తి వ్యాసా వారియొక్క
మనోభావము (ఇంగితము) నెరిగి, అనగా పరిపూర్ణబోధ నెరిగి అని
అర్థము. “భుక్తి ముక్తి క్రియలన్ సంగా సంగము లెడలిన” సంగము
అనగా కలసి ఉన్నది. దీనియందు సమస్తము ఉన్నదో అదే.
అత్తు అని అర్థము. అసంగము అనగా విడిగా ఉన్నది. జీవభావము
అనగా జగత్తు. అత్తు జగత్తులను రెండిని విడచి, భుక్తి ముక్తి
క్రియలనగా దేహకళ్యాణ నిమిత్తమై భుక్తి, ముక్తి క్రియలనగా

ఆత్మకళ్యాణమునకై ముక్తిక్రియయున్ను, గురుముఖతాపరిపూర్ణభావమెరిగి, ఆత్మజగత్తులనువిడచి, న్యాయముగా అర్జించిన విత్తముచేభుక్తియున్ను పరిపూర్ణబోధచే ముక్తికి పాటుపడుచున్న వ్యక్తియుక్క నడక అప్పుడుచూచేవారలకు, అట్టివాడని విని తెలుసుకొన్న వాతలకును (తోచువారలకు) కూడ శృంగారముగా ఉండును. అదెట్లనగా, మంగళసూత్రము ఇప్పుడు ధరించుచున్న స్త్రీలకు (చూచువారలు) మంగళపత్రిదమైనదనే గౌరవభావము కల్గించును. అంతేకాదు ఇది వరకు ధరించి ఇప్పుడు ధరించని స్త్రీలు (వైధవ్యమును పొందిన వారు) (తోచువారలు)కు కూడ ధరించే స్త్రీలకు ఎంతటి గౌరవము కలదో, వీరికికూడ అంతే గౌరవభావము కల్గియుండును. అని భావము.

ఉదా॥ శ్రీకృష్ణదేశికేంద్రులు గురుముఖతా పరిపూర్ణభావము నెరిగినవారు. వారు న్యాయముగా సంపాదించుకొని (భుక్తి) తాను తిని ఇతరులకు పెట్టుచు, వృధాకాలక్షేపము చేయకుండగ చక్కగా విద్యచెప్పుకొనుట ఇతరులకు చెప్పుటలోనే కాలం గడిపిన మహనీయులు. అట్టివారియొక్క నడక అకాలమందు చూచిన వారలకు శృంగాతమే, అంతేకాదు ఇప్పుడు మనకు అట్టివారని తెలిసిన వారము అనగా తోచువారలము. మనకు కూడ వారియొక్క నడక శృంగారముగనే తోచజుడుచున్నది.

— —

247) కం॥ జనులందరు గురుబోధను । గనిరాజనులందు నేను గలియకయున్నన్ । ననుమన్నింతురెవారని । మనసునతల

పోపై బోధమర్మమబ్బినా ॥ అబ్బిన వారి ధర్మమబ్బినా ॥ జనన
మరణములేని ఘనమైన శ్రోతనే । గననై తినని బోధగనమున్న
యీబోధ మర్మామబ్బినా । అబ్బినవారి ధర్మమబ్బినా ॥

భావము : శిష్యా : తనబంధుజనులందరు ఈగురుబోధను
తెలుసుకున్నారు. వారితోపాటు నేనుకూడ తెలుసుకొనకపోతే వారిలో
నాకు గౌరవము లేకుండును గదాయని భావించి
యీబోధను తెలుసుకొనివచ్చి, అట్టివానికి ఈబోధయొక్క మర్మ
ధర్మములు ఎంతమాత్రము తెలియవు. జనన మరణములు లేని
యీ గొప్పబోధను నేను తెలుసుకొని తరించాలి అనేగొప్ప మనస్సు
కల్గి ఈబోధ తెలుసుకున్నవానికిమాత్రమే ఈ బోధయొక్క మర్మ
ధర్మములు చక్కగ తెలియబడగలవు.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
శిష్యలక్షణామ
పంచదశాధ్యాయమునకు
భావ - విశేషభావములు
సమాప్తము.

16. గురుశిశోభయ లక్షణం. (12)

248) కం॥ హృదయ గ్రంథి విడుటకై । నదయత యీ
జోధ దెల్పు జనదా గురుడై । నదలక చిత్తములో గురు । పద
యుగళము దలవవలదె భక్తుడై నపుడూ ॥ భ్రాంతిరహితాసక్తుడై
నపుడూ ॥ కుదురదు యివిరెండు గురు శిష్యులకులేక । కదలికె
లేనట్టి ఘనబోధోక్తస్థితి ॥ భక్తుడై నపుడూ । భ్రాంతిరహితా
సక్తుడై నపుడూ ॥

బావము : శిష్యా : గురుమూర్తి తన శిష్యునియొక్క
హృదయ గ్రంథిని విడిపించుటకై దయతో యీ పరిపూర్ణబోధను
దెల్పువలయుననే సంకల్పముతో శిష్యునివద్దకు వెళ్ళవలెను.
శిష్యుడు భక్తుడై భ్రాంతిరహిత ఆ సద్గుతుమూర్తి పాదయుగళ
మును తనమనస్సునందు (హృదయస్థానము) ఉంచుకొని మరువ
కుండగ అర్పించుకొనుచుండువలెను. ఈ విధముగా గురుశిష్యుల
యొక్కభావము ఉండవలెను. గురుశిష్యులకు యీరెండువిధముల
లేకపోయినచో జనించుట గణించుట అనే చలనములేని గొప్పబోధ
యొక్కస్థితి (పరిపూర్ణస్థితి) గురుశిష్యులకు కలుగదు.

విశేషబావము : హృదయ గ్రంథి అనగా అనేకులు
అనేకవిధములుగా చెప్పుచున్నాడు. అనాహత చక్రమువద్ద నున్న
హృదయకమలమే, హృదయస్థానము. ఈ హృదయస్థానమందు
కూటస్థుడు, జీవుడు లేక అక్షరుని స్థానము. అక్షరుడే సమస్తవ్యవ
హారములు నడుపువాడు. శ్రిఅక్షరుని కూటస్థుడు అందురు “కూటస్థో
ఽక్షర ఉచ్యతే” అన్నారు భగవద్గీతలో. వీనికే జీవుడు అని వ్యవ
హారము. ఈ క్షుడే సమస్త వ్యవహారములు నడుపువాడని తెలియు

చున్నది. (ఇదం బ్రహ్మచతుష్పాత్ అనుపాఠములో విశదపరచడమైనది.) క్షరోపాది వస్తూపోయేదే. దీనికే ప్రయత్నము అవసరములేదు. కాని అక్షరోపాది అయిన రెండవశరీరము స్వతఃశిద్ధముగా నశించదు. దీనిని పరిపూర్ణబోధచే క్షరా అక్షరముల లెంబిని నశింపజేయుటకే పరిపూర్ణబోధ - కొఱకు సద్గురుమూర్తి వద్దకు శిష్యుడు వచ్చి ఆశ్రయించవలెను.

.....

249) కం॥ గురుడాస వదలకుండిన । మరిశిష్యుడు ద్రవ్య లోభమగున్నంతైనన్ । మరియాద దక్కదిరువుర : కెరిగుండుము వీరలతిహీనులాయన్నా ॥ గట్టిగ దురభిమానులాయన్నా । గురుడు శిష్యునికన్న కొడుకుగ గనకున్న । గురునిపై శిష్యుడాగురి నిల్చుకుండిన ॥ హీనులాయన్నా । గట్టిగదురభిమానులాయన్నా ॥

భావము : శిష్యా : గురుమూర్తి ఆశ విడువకపోయినను, శిష్యుడు ద్రవ్య లోభముకలవాడైనను, ఇద్దరకు ఒకరియందు మరొకరికి గౌరవము ఉండదు గురుమూర్తి శిష్యుని కన్న కొడుకుగాచూచుకొనకున్నను, అట్లే శిష్యుడు గురుమూర్తిపై తనతండ్రివలె గౌరవభావము లేకున్నను, ఇద్దరుకూడ అతిహీనులని తెలుసుకొనుము.

.....

250) కం॥ గురుగురుజ్ఞాదలచేతను । పరిపూర్ణము నెరిగి యెరుక జాసిన యతనిన్ । గురుతెరుగనొరులశక్యమె । యెరిగిన నరులిట్టిబోధ నెరిగిరోయన్నా ॥ వారెరుగని మరుగుండదన్నా ॥ చిరుతపాపనిరీతి మరిపైశాచముభాతి । తిరుగుచునుండు వెక్కురు

మాడ్కి గురుడె ట్లు॥ యెరిగెరోయన్నా । వారెరుగని మరుగుంత
దన్నా ॥

బావము : శిష్యా : గురు గురుబోధలచే పరిపూర్ణమును
ఎరిగి, యెరుక విడచిన వానిని గుర్తించుట యితరులశక్యముకాదు.
అలా యెరిగినచో అట్టి బోధ నెరిగినవాడు కాదునాయనా. యెరుకను
విడచిన మహాత్ములు ఎరుగని రహస్యమేదియునుండదు. అట్టివారు
చిన్నపిల్లలవలె పిశాచముపట్టిన వారివలె అనేకకరకములుగ తిరుగు
చుందురు.

విశేషబావము : గురు గురుబోధలనగా, గురుబోధఅనగా
ఆత్మబోధ అని అర్థము అట్టి ఆత్మబోధకన్న గొప్పబోధ పరిపూర్ణబోధ
అని అర్థము. “యెరుగిన నరులిట్టిబోధ యెరుగరోయన్నా” యెరుక
విడచినవారిని గుర్తించినచో గుర్తించినవారు ఈయెరుకను విడచిన
వాకురారు. పరిపూర్ణబోధ నెరుగనివామమాత్రమే. అట్టివారిని గుర్తించ
గలరు. అసగా వారుకూడ చునవలె జ్ఞానభావమును గుర్తించినవారు
అనుకుందురేగాని జ్ఞానాత్మితమైన పూర్ణబోధస్థులని వారికితెలియదు.
అని భావము. ఆవిధముగా ఎరుకను విడచి వర్తించువారు ఏ నిర్ణ
యములేక మనోరహితులై యుందురు అని చెప్పుటకే వారియొక్క
నడకచి న్నపిల్లలవలె, పిశాచము పట్టినవానివలె ఉండునని పద్య
ముల్లో చెప్పబడినది.

251) కం॥ మలయా ద్రిచెంత చెంచుల । కిలచందన భూరు
హములె యింధనమటమి । క్కిలి గలుగబట్టియుట నె । చులుకన
నుమియింటగలుగు సూరీభూషణుడు ॥ బహుమాన్యుడు దూరస్థు
డెపుడూ ॥ తెలియనివారికి తెలిసేది కఠినము । తెలివీచె దెలసితే
తెలియజేసునుబోధ ॥ సూరీభూషణుడు । బహుమాన్యుడు దూర
స్థుడెపుడు ॥

బావము : శిష్యా : మలయ పర్వత సమీపమున నున్న
 అటవికులు, అచ్చటమంచిగంధపుచెట్లు ఎక్కువగా నుండుటచే,
 ఆ చెట్లనే వంటకట్టలుగా ఉపయోగించెదరు. అట్లేమనకు సమీపమున
 నున్న ఉత్తమపండితుడు అనగాపరిపూర్ణబోధగురువును, బహుచులు
 కనగా అందరి జనులవలెనే చూచెదము. దూరస్తుడైనవానిని ఎక్కువ
 గొప్పగా చూచెదరు. తెలియని మూర్ఖులకు ఇది తెలియుట కష్టము.
 సూక్ష్మజ్ఞానము కలవాడు తెలుసుకో గోరినచో అట్టి మహాపండితుడు
 ఈ పరిపూర్ణబోధను చక్కగా తెలియజేయును.

— —

252) కం॥ దూరమున నుండి విన్నను । చేతును సజ్జనుడు
 గురుని చెంతకు బోధం । గోరి దుర్జనుడు కోరడు :
 దూరస్తుడుగాక గురునితో గూడయుండి ॥ యెట్లని యన్న
 దూరాననుండి ॥ కోరితుమ్మొద తమ్మిజేరితేనియ గ్రోలు । నారీతి
 నెరుగవు చేరి కప్పలు తమ్మి ॥ తోగూడియుండి । యెట్లనియన్న
 దూరాన నుండి ॥

బావము : శిష్యా : సజ్జనుడు దూరముననుండి విన్ననూ
 బోధనుకోరి గురువుపద్దకు చేరును. దగ్గరనే యున్నప్పటికి దుర్జ
 నుడు బోధనుకోరడు. అదెట్లనగా తుమ్మొద తామరపువ్వులలోని
 మకరందముకోరి దూరముననుండి వచ్చుచున్నవికాని దగ్గరలోనే
 యున్నకప్పలు మకరందమును గ్రహించగల నేర్పు లేదుకదా !

253) కం॥ చూసి మదిదెలిశి శిష్యుని । యాశయమును
 తగినబోధ నతనికిదెలియన్ । జేసి ముదమొందజేసెటి । దేశికుడే
 ముఖ్యుడనుచు తెలుసుకోవోయీ ॥ కనియతగాణ్ని కలుసుకో

వోయా ॥ చేసినదియతో నీయాశయ సంపూర్తియై వచ్చితివి. వచ్చితివి తె
వేసుకొనరాదు ॥ తెలుసుకోవోయా. కనియతగాడ్ని
కలుసుకోవోయా ॥

బావము : శిష్యుని ప్రవర్తనచూసి, అతని మనసందున్న
కోర్కె దెలిసి, అతని ఆశయమునకు తగిన బోధ తెలియజేసి గురువే
ముఖ్యుడని తెలుసుకొనుము. అట్లు చక్కగా విచారించి తెలుసుకొని
అట్టిగురువును కలుసుకొనుము. అతను దయతో అంగీకరించినా -
నీయాశయము సంపూర్తి అగును. ఈ మాటలను వ్రాసి ఉంచుకొని
చూచుకొనుము తార్కాణము. అనగా నేచెప్పినమాటలు నిజమగునో
కాదో చూచుకొనుము అని భావము.

విశేషబావము : ఈవద్యమును ఈవిధముగా దండన్వ
యముచేసి చదువుకొనవలెను. “శిష్యుని ఆశయమునుచూసి, మది
తెలిసి అతనికి తగిన బోధ తెలియింపజేసి, ముద మొందజేసెడి దేశి
కుడే ముఖ్యుడనుచు తెలుసుకోవోయా. కనియతగాడ్ని
కలుసుకోవోయా. దయతో యిట్లు చేసినది, నీయాశయ
సంపూర్తి : యిట్లువచ్చితివి వేసుకోవచ్చు తార్కాణము ॥
ఈవద్యములో ఎట్టి శిష్యునికి గురువుబోధ జెప్పవలయునో ఎట్టి
గురువును శిష్యుడు చేరవలెనో సూక్ష్మముగా చెప్పిరి. శిష్యుని
యాశయమనగా పునరావృత్తి రహితమైన మార్గమును గోరు
యాశయమున్నవానినే, గురువు శిష్యునిగా జేసుకోవలయును.
ఇతర ఆశయముల వారిని చేరదీయరాదు. అట్లే ఆ ఆశయము
నెరవేర్చగలిగిన పరిపూర్ణబోధ దృఢస్థుడు, చక్కని ప్రవర్తన కలి
గిన గురువును, “కనియతగాడ్ని కలుసుకోవోయా” అన్నపద
మును ఉపయోగించినారు. అట్టి గురువు అవునో కాదో చక్కగా

విచారించి తెలుసుకొని, అట్టి గురువును మాత్రమే ఆశ్రయించ వలెనని భావము.

254) గం॥ మంతనమున గురుబోధన । యెంతో వింతను చునమ్మి తింతేకదయే । వింతలుగనరావనిధా । వంతము నొందేటి వాని బ్రతుకెంతకంటె ॥ చింతలులేని గతిగానడింటె ॥ అంతకంతకు వానికతి చాదస్త మెకాని । సంభాషణముతోటి సంభాషించడుతాని । బ్రతుకెంతకంటె । చింతలులేని గతిగానడింటె ॥

భావము : ఈగురుబోధ యెంతో వింతయైనది, చాల గొప్పది, అని ఆశించి ఇందులోకి పచ్చితిని. ఆలోచించగా ఇందులో ఏవింతలు, మహిమలు వగైరా ఏమియు లేవని దుఃఖించేవాని బ్రతుకు, ఎంతకంటే, అనగా ఇదివరకు ఎట్టివిధముగా జననమరణ ములతోనుండెనో ఇప్పుడూ అట్లే యుండును. దుఃఖములేనివిధానము వానికి తెలియబడదు. అట్టివానికి ఉన్నకొద్దీ చాదస్తముపెరుగును. అనగా ఆ మంత్రములు ఈమహత్తులు సంపాదించాలి అనేకోరికలే పెరుగును. జన్మరాహిత్యమెరిగినమంచివానియొక్క సమూహముతో సంభాషణ, విచారణచేయుటకర్హము. వాని బ్రతుకు అంతే.

(ధావంతము = దుఃఖము)

— —

255) కం॥ తనగురుబోధను తాజది । విన వినుజనవితతి మదికి వింతై యీబో ! ధనునేర్వకున్న వ్యర్థము । జననంబవితోచి శరణ నెట్టు ॥ వెంటనె వాండ్లు దరిజేరెట్టు ॥ ఘనమైన యుక్తి జేసినవాడె శిష్యుడు । అనుమానమేమిందు గనరాదు వినవోయి ॥ శరణనెట్టు । వెంటనె వాండ్లు దరిజేరెట్టు ॥

బొంబాయి బొంబాయి : శిష్యా : తనగురువు బ్రహ్మసంకయారాధనాబోధను తానుచదువుచున్న సమయమున విని ఇతరజనములతోపాటు మనస్సునకు చాల గొప్పదైన నీ యీ పరిపూర్ణబోధ అనితోచి, వెంటనే వారు గురువుదగ్గరకువచ్చి శరణని మొగ్గి క్షిప్రముగా వారకుడయి బోధ చెప్పుకొనేటట్లుగా గొప్ప ఉపాయమును చేసినవాడే శిష్యుడు. ఇందుతో ఏరకమైన అనుమానములేదు.

విశేషబొంబాయి : యీగురుబోధను మనము చెప్పుచున్న సమయమున వినిన ఇతరజనులుకూడ యీబోధనుక్లోరి గురువును ఆశ్చర్యముచేల్చుచు ఉండుట. అట్టివారే శిష్యులు అని యీబోధ యాత్మార్థము. అంటే యానందచేష్టయీబోధ చెపులకింపై నవిధముగా ఉండాలి. కరోరభాషియు అనాచారముతోకూడిన కుడుక వనితకాదు. చివరేవారికి ముఖము కల్గించాల్సిగాని యీబోధయెడల : చెతు భావముకల్గెల్సగును అడగరాదు అని భావము. సమయమున కింత కలిగియుండినదియో ముఖమున కుండు అట్టియే శిష్యులు. అట్టియే శిష్యులు అని యీబోధ యాత్మార్థము.

2వో) కల॥ తన భార్య రూపురేఖలు । తన పత్రుల సద్గుణములు తన సంపదయున్ । తన పెరటియందు చిట్టలు । తన గ్రామపు సౌధుజనులు తనకు మెప్పునా ॥ యీయింతలో యెంతటివానికైన ॥ వినలేదెనీవాహుల్యను జూచి మోహించె । పునవాహనుండు చక్కని భార్యగలిగుంటి ॥ తనకు మెప్పునా । యీయింతలో యెంతటివానికైనా ॥

బొంబాయి : శిష్యా : యీభూమిపై యెంతటివానికైన తన భార్య అందచందములు, తనకుమారుల సద్గుణములు, తనయొక్క

అనగా యీ పద్యములు గళమునకు ఉనికిపట్టు అజాలి అంటే,
శంకరము చేయమని భావము.

— —

257) కం॥ విననేర్చి చెప్పనేర్చిన । మనుజులకే దీనిలోని
మత్తము దెలుసున్ । వినజెప్పనేర్వకుండిన । మనుజులు యీబోధ
లోని మర్మమెరిగెర ॥ దీనందుండె ధర్మామెరిగెరా ॥ జనులె
కొబ్బరికాయ తిననేర్చుగలవారు । తిననేర్చునా కోతి తనకాకాయ
చ్చినా ॥ మర్మమెరిగెర । దీనందుండె ధర్మమెరిగెత ॥

బావము : శిష్యా : యీబోధ విననేర్చి తిరిగిచెప్పనేర్చిన
వారికే యీబోధలోని మర్మధర్మములు బాగుగ దెలియుగలవు. విన
జెప్పలేనివారు చక్కగా యీబోధ మర్మధర్మములు గ్రహించలేరు.
అట్లైనగా కొబ్బరికాయ ఒలిచి తినగల్గినవారు మనుజులెకాని. కోతికి
తిననేర్చుగలిగిఉన్నా ఒలచేనేర్చు లేదుకనుక కోతికి కొబ్బరికాయ
దొరకినా తినలేకపోవుచున్నది.

— —

258) కం॥ నేనెంత లెస్స జదివిన । దీనిని దెలియంగ
గలరె దేశికవర్యున్ । పూనిసేవించకుండిన । మానవులదియెట్లు
నన్నమరి వినవోయీ ॥ నామాటందుమనసుంచవోయీ ॥ వానా
కాలములోని వర్షాము ఒకిబిందు । వై న మిట్టను నిల్వదది నిశ్చయ
మెకద ॥ మరివినవోయీ । నామాటందు మనసుంచవోయీ ॥

భావము : శిష్యా : నేనెంత బాగుగజదివి భావము జెప్పినను, శిష్యుడు ప్రయత్న పూర్వకముగా గురువును చక్కగా అనుష్ఠానము చేయనిదే ఈ పద్యభావమును, పరిపూర్ణబోధను గ్రహించలేడు. నాయీమాటయందు నమ్మికతో ఉండుము. వానకాలములో పడిన వర్షము ఒక్కబిందువుకూడా కొండపై నిలబడక నీరంతయు త్రిందికి దిగజారిపోవుచున్నదికదా : కనుక చక్కగా అహంరహితత్వమునకై గురుమూర్తిని నేవించి ఉపాసించుమని భావము.

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత

ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే

గురుశిష్యోభయలక్షణస్నామ

షోడశోద్ధ్యాయమునకు

భావ, విశేషభావములు

సమాప్తము.

17. గురు దత్తాభయదానం (11)

260) కం॥ నన్నా శ్రయించినావని । యన్నా ఈబోధ నీకు
అతుకుటకొరకై । యెన్నోయుక్తుల జెప్పితి । విన్నావా దీన్ని నీవు
విడువకెప్పటికీ ॥ నాయాజ్ఞాను గడువకెప్పటికీ ॥ నన్ను నీవు
నిన్ను నేగన్న వేళెట్టిదా । నన్ను నీవు విడువలేవు నిన్ను నేవిడలేను ॥
విడువకెప్పటికీ । నాయాజ్ఞానుగడువకెప్పటికీ ।

బావము : శిష్యా : నన్ను నీవు ఆశ్రయించినావని, యీ
పరిపూర్ణబోధ నీకు చక్కగా తెలియుటకొరకై యెన్నో ఉదాహర
ణలతో చెప్పినాను. విన్నావుగదా : ఈ బోధను నీవు ఎప్పటికి విడచి
పెట్టుకుము నాయాజ్ఞాను దాటక వర్తింపుము. నన్ను నీవు. నిన్ను-
నేను చూచినవేళ ఎంతటి మంచి ముహూర్తమో : నన్ను నీవు
విడువలేవు. నిన్ను నేను విడువను.

261) కం॥ పతియైనను సతియైనను । నతిసాహసపరులు
గాక మాంతర్యమునన్ । రతివేళ్ల లజ్జపడనం । తతిగలుగదుచూడు
నుట్ల తగదు లజ్జించా ॥ గురుశిష్యులు తగులజ్జనొందా ॥ మతిని
నీవిట్లు సమ్మతిజేసియేయె । సంగతినన్న తగుము బోధస్థితి నొంద
దృఢపరతు ॥ తగదు లజ్జించా । గురుశిష్యులు తగులజ్జనొందా ॥

బావము : శిష్యా : భర్త అయిన, భార్య అయిన, రతి
సమయములో సిగ్గుపడినచో సంతానము గలుగదు. అట్లే గురు
శిష్యులు కూడ అడుగుటలోను చెప్పటలోను సిగ్గుపడకుండగ ప్రశిక్తిచి
తెలుసుకోవలెను. కనుక నీవునన్నులో ఈవిధముగా తెలుసుకొని

యేయేసంగతి తెలియబడబోదో అది అడిగినచో నేనునీకు బోధ
దృఢపరతును. సిగ్గుపడక వ్రాశ్చించుము.

— —

(6) కం॥ రతికొఱకుగాదె సతివతి । కతిహితమతి సేవ
జేయునటువలెబోధ । స్థితి నీకు కుదురుటకు । సమ్మతితో గురు
సేవ జేయుమా నీతివంత ॥ అభిమానము పోనినీదంతా ॥ అతని
దయవస్తే అరరనిముషమునబోధ । స్థితి నీకుకుదిరించు సిగ్గువిడచి
కొల్పు ॥ మానీతివంత । అభిమానము పోనినీదంతా ॥

బావము : శిష్యా : భార్య, భర్తకు ఎంతో ప్రేమతో
సేవజేయుట దాంపత్యసౌఖ్యమును పొందుటకెకదా : అట్లే అభి
మానమును విడచి సంతోషముతో గురుసేవచేసినచో బోధస్థితి కుదర
గలదు. ఓనీతివంతా । ఆ సద్గురుమూర్తికి దయవస్తే అరనిముష
ములో నీకు బోధస్థితికుదరగలదు కనుక సిగ్గు అభిమానములను
విడచి గురుమూర్తికి సేవజేయుము.

విశేషబావము : గురుకడుణచే మాత్రమే బోధస్థితి కుదు
రును. తీవ్రమైన ఎండ అంతటాయున్నప్పటికి ఆ ఎండలో ఉన్న
తృణము (గడ్డి)నకు నిప్పు అంటుకొని భస్మము కావటములేదు. ఆ
ఎండలో భూతఅద్దముద్వారా సూర్యకిరణమును అగడ్తిపై కేంద్రీక
రించినచో క్షణములో నిప్పుపుట్టి గడ్డిని భస్మముచేయును. అట్లే
అఖండ గురుస్వరూపముయొక్క దయవలననే శిష్యుని అజ్ఞానము
భస్మము కావలసియున్నది. అయినను మానుష గురుమూర్తికి
సేవజేసి అతనికిదయపుట్టులాగున ప్రవర్తించినచో, అఖండ గురు

కడుగు, మానుష గురుమూర్తి ఛావారా శిష్యునిపై కేంద్రీకరింపబడి, బోధస్థితి కలుగును. కనుక లక్ష్యార్థముగా అఖండగురువును, వాచ్యార్థముగా మానుష గురుస్వరూపమును శుశ్రూషలచేత శిష్యుడు సేవించవలెను. ఎండలో భూతద్దమువలననే నిప్పు పుట్టినట్లుగానే, మానుష గురువు భూతద్దమువలె శ్రేష్ఠమైనవాడు, శాస్త్రజ్ఞుడు, బ్రహ్మనిష్ఠుడు కావలయును. అట్టి సద్గురుమూర్తివల్ల మాత్రమే శిష్యుడు తరించగలడు అని గ్రహించవలెను.

— —

263) కం || నీమానసమున సంశయ । ఏమాత్రము నిల్చ బోకుమికనాతోడే । నామాట నిశ్చయమునే । నేమాత్రము దాచలేదు నీతోడునుమ్మి ॥ యింతకు మిక్కిలికలేదులెమ్మి ॥ నామీద తల వుంచునను మటువకికనేను । నీమీద దయవుంతు నిజమిందుకిదె వొట్టు ॥ నీతోడునుమ్మి । యింతకు మిక్కిలికలేదులెమ్మి ॥

బావము : శిష్యా : నీమానస్సునందు ఏమాత్రము సంశయము ఉంచుకొనకు. నామీదవొట్టు. సంశయముదాచక అడుగుము నేచెప్పిన బోధ నిశ్చయమైనది. ఇందులో ఏమాత్రముదాచకుండగ సమస్తము నీకుచెప్పినాను. అందుకు నీమీదవొట్టుపెట్టి చెప్పుచున్నాను. నమ్ముము. యింతకన్నా గొప్పదైన బోధవిషయమేదు ఎల్లప్పుడు ఆ సద్గురుమూర్తిపై మనస్సు ఉంచుము. గురుమూర్తిని మరువకుము. అట్లే నేను నీమీద దయ ఉంచగలను. ఇందుకు నీమీదవొట్టువేసి చెప్పుచున్నాను.

విశేష బావము : బోధలో యేమాత్రము దాచకుండగ జెప్పిననియు, ఈ బోధకన్న ఎక్కువ విశేషమైన బోధయేదియు

లేదనియు వొట్టపెట్టి గురుమూర్తి చెప్పినాడు. అట్లే శిష్యునికూడ ఏసంశయములేదని తనమీద వొట్టపెట్టి చెప్పించుకొనెను. అందుచే గురుశిష్యుల బోధ మనస్సు ఏవిధముగా ఉండవలెనో శ్రీకృష్ణ ప్రభువులు ఈవద్యములో చెప్పినాడు. శిష్యుడు ఎల్లకాలము గురువును మురువరాదు. తాను గురువైనప్పటికిన్ని తనగురువు నకు తాను శిష్యుడే అన్నవిషయము మరువరాదు. అట్లే గురువు తనశిష్యులను ఎన్నడు మరువక బోధజేసి తరింపజేయుటకు ప్రయత్నించుచుండవలెను. ఈనాడు కొందరు గురువులు వందలాది శిష్యులను చేసుకొనుచున్నారని కొంతమందిని తిరిగి మరొకసారి చూచుటకూడ జరుగుటలేదనుట సాహసముకాదు. అట్టివారిని నేనెరుగుమను. అది గురుశిష్యులకు తగదని ఈవద్యభావము.

— —

284) కం॥ నీగురుబోధను నీచే । బాగుగవిని నిందసేయు భగ్గుల మాటల్ । తో గొని విడిచే విడి నీ । కేగురుడీలాటిబోధ నెరిగించడోయి ॥ యెరుకతోడె యెరిగించునోయి ॥ ఆగురుబోధలనన్నీ నేదెలనుండి । నాగురుబోధనే నయముగ నీకిస్తి ॥ యెరిగించడోయి । యెరుకతోడె యెరిగించునోయి ॥

బావ ను : శిష్యా : పరిపూర్ణబోధను నీచే తెలుసుకొని విని ఇది మంచిదికాదు అని నిందించే భగ్గుల మాటలు విని ఈ బోధను విడిచెదవేమో : ఇట్టి గొప్పబోధ ఏగురువు తెలియవర్చదు. ఎరుక బోధనే చెప్పెదరు. ఆలాటి గురువుల బోధలన్నియు నేనెరిగి, యీ పరిపూర్ణ బోధకన్న గొప్పబోధేమియులేదని తెలుసుకొని, నీకు

యీ పరిపూర్ణబోధను ప్రీతితో తెలియపర్చినాను. కనుక యెన్నటికి
దీనిని విడువకుము.

— —

(65) కం॥ నిక్కముగ బీరపీచుల । చిక్కునుమి విచ్చ
రాదు భీ యీ యెరుకన్ । మక్కువనే బోధించిన । చక్కనిబోధాగ్ని
జేత సాధించుపొర ॥ విచ్చే చింత చాలించుకోర ॥ చౌక్యామౌ యీ
బోధకెక్కడయ్యాడోను । తక్కిన బోధాల దిక్కుచూడక దీన ॥
సాధించుపొర । విచ్చేచింత చాలించుకోర ॥

బావము : శిష్యా : యెరుక నిక్కముగ బీరపీచులాంటిది
బీరుపీచును చక్కగా విడదీయుట జరుగదు. అట్లే యీయెరుకబోధ
కూడ తిన్నగ ఎంకరలేకుండ చెప్పవీలుకాదు. యీ పరిపూర్ణబోధ
అనే అగ్నిచేత యెరుక అనే బీరపీచును చక్కగా భస్మము చేయ
నగును. అంతేకాని దీనిని విడదీసే ప్రయత్నము మానుము. ఆ
యెరుక బోధలు యీ పరిపూర్ణబోధకు యొక్కడ సమము కాగలవు ?
కనుక తక్కిన బోధలవంక యెంతమాత్రము చూడక ఈ పరిపూర్ణ
బోధచేమాత్రమే ఎరుకలేకుండ సాధించుకొనుము.

— —

(66) కం॥ అడవిపుసికయు జలనిధి । బొడమిన లవణం
బటంచు బొగడిన రీతిన్ । పుడమిని ఈస్థలమందున । కడువేడుక
నీవు నేను గలనుట వినరా ॥ నీనా ప్రేమగలసె కన్గొనరా ॥ విడ
లేవునీవునన్ను విడలేను నేనిన్ను । పొడజూచి నీవు నేనెక్కడబోక
నిలచిల్లు ॥ గలనుట వినరా । నీనా ప్రేమగలసె కన్గొనరా ॥

బావము : శిష్యా : అడవిలోని పుసిరికాయ, సముద్రము నుండి పుట్టిన ఉప్పు రెండు కలసినట్లుగా, ఈస్థలమందు చక్కగా నీవు-నేను కలసుటకూడ అట్లే ఉన్నది. నీయందునాకు, నాయందు నీకు వాత్సల్యము ఏర్పడినది. కనుక నీవునన్ను విడువలేవు. నేను నిన్ను విడువలేను. నిన్ను చూచినప్పటినుండి నేనెక్కడికిపోకుండగ నీవు నన్ను ఆపి ఈవిచారణ చేసుకున్నాము.

— —

విశేషబావము : అడవిలోపుట్టిన ఉసిరికాయ, సముద్రములో పుట్టిన ఉప్పు ఈరెండు వస్తువులు భిన్నప్రదేశముల నుండి వచ్చినవి. ఒకచోటగలసి ప్రజలచే బహుమాన్యము పొందినది. అట్లే ఎక్కడనుండో గురువు, ఎక్కడోనుండి శిష్యుడు వచ్చి ఒక చోట వీరిద్దరు కలసి విచారించి, ఇద్దరూ ప్రజలందరుచే మంచిగా కొనియాడబడినారు. మరియు గురుశిష్యులు ఇద్దరూ ఒకరినొకరు విడువరు. తారహితమయ్యే పర్యంతము ఇద్దరూ ఉంటారు. ఒకరి హృదయంలో మరొకరు ఆత్మవాత్సల్యముచే ఉందురు. శిష్యుడు రహితమయ్యేవరకు వీరు విడిగా ఉండలేరు. కర్పూరము (శిష్యుడు) నిప్పు (గురువు) ఈ రెండుకలసిన తరువాత అవిలీకపోయే పర్యంతము ఒకదానిని విడచి మరొకటి ఉండవుకదా :

— —

287) కం॥ పెద్దల నింద యొకర్చకు । పెద్దలసేవించు కొరకు పిరిదివియకుయే । పెద్దలతో వాదించకు । పెద్దల జెప్పేది సుద్ధిపెడచెవుల వినకు ॥ పెద్దలు నడచే నడకనే మనకు ॥ పెద్దల కన్ననే పెద్ద నంచసుకోకు । పెద్దల గనుగొన్న ప్రియముతో

మ్రొక్కుము ॥ పెడచెవుల వినకు । పెద్దలు నడిచే నడకనే
నునకు ॥

బావము : శిష్యా : పెద్దలను యెన్నడు నింద చేయు
కుము, పెద్దలకు సేవజేయుటలో వెనుదీయకు. ఏ పెద్దలతోడి
వాదించకుము. పెద్దల నడకను ఏమీ అనకుము. పెద్దలకన్న నీవు
పెద్దవని ఎన్నడూ అనుకోకుము. పెద్దలను చూడగనే సంతోషముతో
నమస్కరింపుము.

.....

268) కం॥ పెత్తనమున యేనుంగిల చెత్తను దినవలసె
చీమ చిన్నతనవ చే । హత్తుకొని తినును చక్కెర । యిత్తరి యీ
రెంట్లో నీకు యిష్టమేదై తె ॥ చేకొనుమదె స్పష్టమిదై తె ॥ పెత్తన
మున చేబె పెంపొందుచుండును । చిత్తములో దెలియు చిన్నతనమె
మేలు ॥ యిష్టమేదై తె । చేకొనుమదె స్పష్టమిదై తె ॥

బావము : శిష్యా : పెత్తనముచే (పెద్దతనం) యేనుగు
అనేకవిధములుగా చెత్తను (వృక్షశాఖలను) తినుచున్నది. కాని
చిన్నతనమున చీమ చక్కెర రేణువును హత్తుకొని తినుచున్నది.
ఈరెండిలో అనగా పెద్దరికము, చిన్నతనము ఈరెండిలో నీకు
యిష్టమేదై తె అర్థమైయుండుము. పెత్తనముచే కష్టములు పొంద
గల్గును అన్నమాట స్పష్టముగా చెప్పుచున్నాను. విచారస్త్రీ చిన్న
తనమే మేలు అని చెప్పుచున్నాను.

విశేషబావము : పెత్తనముచే ఏనుగు చెత్తనంతయు
తిన్నట్లుగా అధికారి అయినవాడు గురువు) శిష్యులసందేహములను
తిర్చిటై అనేక శాస్త్రములు, గ్రంథములను చదువవలసివచ్చును.

ఆచదివే శాస్త్రములు గ్రంథములు రహితస్థితికి వసికిరావు. అయినా శిష్యుల అనేకరకముల సందేహములను తీర్చేనిమిత్తమై గురువు చెత్త వంటి అనేక గ్రంథములు చదువుచున్నాడు. కాని చిన్నతనముచే చీమ చక్కెర రేబువును చక్కగా తినుచున్నది. అట్లే చిన్నతనమున (శిష్యుడు) గురువును హత్తుకొని (ఆశ్రయించి) చక్కెర వంటి మధురమైన బోధను గ్రహించి అతనుచువుగ తాను రహితమయ్యే మార్గము తెలుసుకొనుచున్నాడు. పెత్తనముచే అనేక కష్టములు పొందవలసివచ్చును. కనుక విచారించగా గురువు అయిన తదుపరి అహంకారము వృద్ధిఅయిపాడై పోవుటకు అనేకమార్గములు కలుగును. కాని శిష్యుడు చిన్నతనముచే పెద్దలనడచినమార్గములో నడచుచు అనహంకారుడై బోధస్థితిపొందుటకు అర్హుడగును. ఈ విషయము కాగుగ విచారించి, పెత్తనమే కావలయునో, చిన్నతనమే కావలయునో ఎంచుకొనుమని కృష్ణ ప్రభువులు మేల్కొల్పుచున్నారు.

— —

289) కం॥ తనకుశరణన్నవారల । మనసెట్టిదో తరచిచూచి
మరి తెల్పదగున్ । వినువారికి తగినట్టిది । యనితిట్లు మహానుభావుల
తిచాతుర్యమునా ॥ వినికని నీమన సతిచార్యమున ॥ ఘనమైన
ఈ బోధ కరుడిస్తి దీన్ని । చచ్చినదాక నిదురవచ్చినదాక మరు
వాకు ॥ మతిచాతుర్యమునా । వినికని నీమనసతిచాతుర్యమున ॥

బావము : శిష్యా : తనకు శరణని వచ్చి శిష్యునిగా చేర
దలచినవారి మనసు ఎట్టిదో తరచిచూచిన తరువాత ఈ బోధ తెలియ

వర్చాలి. అట్టివారికి తగిన బోధ ఇది అన మహానుభావులు చెప్పిరి. అట్టి విధము నీమనసు అతిదాతుర్యముగా విచారించి చూచి తెలుసుకొని ఈ గొప్పదైన శరీరార్థబోధను నీమీద డాటుచేత ఇచ్చితిని. కనుక దీనిని నీవు నిదురవచ్చుదాక చచ్చుదాక మరువకుము.

విశేషభావము : “అశుప్తే రామ్యతే కాలేనయం వేదాంత చింతయా” నిదురవచ్చుదాక చచ్చుదాక కాలమంతయు వేదాంత భావము చేయుము అని శృతి చెప్పుచున్నది. అట్లేకృష్ణప్రభువులు కూడ ఈ గొప్పబోధయొక్క భావమును సర్వకాలము మరువవద్దు అని చెప్పుచున్నారు. మరియు శరణని అడిగినంత మాత్రముచే చెప్పక వానియొక్క మనసు బాగా తరచి తెలుసుకొని అర్హుడైన వానికి మాత్రమే ఈ బోధ తెలియపర్చమనిరి. ఇది ఈ సంత్ర దాయస్థులు అందరు గమనించదగిన విషయము.

.....

270) చెప్పదగు గురుడుబోధను । చెప్పినపని జేసెనేని శిష్యాగ్రణ్థికిన్ । చెప్పతగదు చెప్పినపని । తప్పుని వాదించెనేని దయదల్చి బోధ ॥ యిద్దరికుండదగునిట్టిమేధ । చెప్పి ముందుగ బోధ చెప్పండి వనులన్న, చెప్పగూదదు వాన్ని తిప్పలపెట్టక ॥ దయదల్చిబోధ । యిద్దరికుండదగునిట్టిమేధ ॥

భావము : శిష్యా : చెప్పినపని చేసిన శిష్యునకు ఈ బోధ చెప్పదగును. చెప్పినపని తప్పు అని వాదించె వానికి దయదలచి ఈ బోధ తెప్పతగదు. ముందుగా బోధచెప్పి ఆతరువాత పనులు తెప్పండి చేస్తాను, అని చెప్పిన వానికి కూడ తిప్పలుపెట్టకుండగ ఈ బోధ చెప్పతగదు. అయితే ఈవిధముగ

గురువు ఎట్టివాడో, శిష్యుడు ఎట్టివాడో జాగుగ నిర్ణయములు ఒక
రిని మరొకరు తెలుసుకున్నాకనే వారిద్దరూ గురుశిష్యులుగా
ఉండవలెను.

.....

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వ
గురుదత్తాత్రయదాననామ
సప్తదశాధ్యాయమునకు
భావ - విశేషభావములు
సమాప్తము.

18. సుజన లక్షణం (6)

271) కం॥ ఇది వినుమనినను సుజనులు । చెవియొగ్గెద
రివియు సృష్టిజేసికృతికిబల్ । చవిబుట్టింతురదెట్లన । శివుడు కళా
నిధిని చక్కజేసెన లేదా ॥ నీ మదిశంకకాసెన లేదా ॥ అవనిలో
శ్రీరాముడవగుటి నాహల్య । నెవరేమియనకుండ సవరింతి సుగు
ణిగ ॥ జేసెన లేదా । నీమది శంకకాసెన లేదా ॥

బావము : శిష్యా : ఈపద్యములను సుజనులైనవారిని
వినుమనినచో, అనగా అట్టివారికివినిపించినచో, ఈపద్యభావములకు
చక్కని అర్థము వచ్చులావున సవరణలు చేసెదరు. అది ఎట్లనగా
శివుడు క్షయగ్రస్తుడైన చంద్రుని. తనశిరస్సునవాల్చి చందురునికి
దేవతాగణములలో చక్కని గౌరవమును కలిగించెనుగదా । అట్లే
శ్రీరాముడు తవ్వజేసిన అహల్యను, ఎవరూ నిందజేయుటకు
వీలుకాకుండగ స్త్రీరూపము దరింపజేసి చక్కజేసెనుగదా :

— —

272) కం॥ గురునూచనైన నరులను । మరి మరి విను
మనుచు జదువు మాపద్యములన్ । గురునూచన యెరుగనియా ।
నరులను వినుమనుచుజదువ నగువాటే గదరా ॥ అదియెట్లన్న
యిదిగొనే దెల్పెదర ॥ పురుష సంగతిలేని పొలతి కొక్కోకశాస్త్ర ।
మరసి మెచ్చునె దాన్ని యతి ప్రాధనతివలె ॥ నగువాటే
గదర । అదియెట్లన్నయిదిగొనే దెల్పెదర ॥

బావము : శిష్యా : గురునూచన అయినవారిని పదే పదే
వినుమని ఈ పద్యములను చదువుము. ఇందలి భావము తెలిసి,

వారు సంతసించగలరు, గురుసూచనకాని (ఈ బోధస్తులుకాని) వారికి ఈ పద్యములు వినిపించినచో హేళనచేసిపోయెదరు. అది ఎట్లనగా పురుషుని హిందు ఎరిగిన స్త్రీ కొక్కోకశాస్త్రము చదివి మెచ్చుకొన గలదుగాని పురుష సంగమము తెలియని స్త్రీ ఆ శాస్త్రమును మెచ్చు కొనగలదా ?

.....

273) కం॥ యెవరుంటె యేమి భయముర । సవరింతుడు తప్పలుంటె సాధులువిన్నన్ । సవరించనివ్వుమిదివిని । యవనీతులు నిందజేస్తై అయ్యేదేమో యీ ॥ అందులో మనది పొయ్యేదేమో యీ ॥ భవనాశస్థితిలేని పద్ధతి ఈ బోధ । చారంగ వినిసించు చాటేల నూటేల ॥ అయ్యేదేమోయీ । అందులో మనది పొయ్యే దేమోయీ ॥

బావము : శిష్యా : ఈ పద్యములు చదువుటకు సభలో యెట్టివారున్నప్పటికి భయపడకుము. సజ్జనులైనవారు ఇందు తప్పలేమైన వుంటె సవరించెదరు. సవరించనిమ్ము. అదిగాకుండగ దుర్జనులైనవారువిని నిందించెదరేమో అనికూడ భయపడకుము. అట్టివారు నిందించినచో ఏమైనది ? కనుక ప్రభవ, ప్రతిష్ఠ పరాయణత్వములులేని యీ పరిపూర్ణబోధను చాటుమాటు లేకుండగ చెవులకు ఇంపయేటట్లు తినిపించుము .

.....

విశేష బావము : సభతో ఎటువంటివారు ఉన్నప్పటికి భయపడక చదవమన్నారు. చాటుమాటువద్దన్నారు. కాని చదివినది

వినేవారికి చెవులకింపగునట్లు చదవమన్నాడు. ఇతి గమనార్హము. కనుక సభలో చెప్పినప్పుడు చక్కగా వినేవారికి అనందము కలుగు లాగున భావము చెప్పువలెననే కాని కఠినోక్తులు పనికిరాదని భావము.

274) కం॥ పుట్టింట బిడ్డ బహుద । దిట్టయిఉండినను ఎవరు దిట్టరు భువిలో । పుట్టింటివారు కోడలు దిట్టయినను అత్తవారుదిట్టరు నుమ్మి ॥ చేతులకొద్దీ కొట్టేరునుమ్మి ॥ అట్టుంటలెనే బహు దిట్టయిన శిష్యుని । తిట్టాడు గురుమూర్తి వట్టివారు జూస్తే ॥ తిట్టేరు నుమ్మి । చేతులకొద్దీ కొట్టేరునుమ్మి ॥

బొవము : శిష్యా : ఆడపడుచు దిట్టదై నప్పటికి పుట్టింటి యందు ఆమెను ఎవరూ తిట్టరు. ఆ వ్యక్తి అత్తవారింటివద్దకూడ ఆలాసోరుపొరేసుకుంటే అందరు ఆమెను తిట్టెదరు. చేతులకొద్దీ కొట్టెదరునుమీ । అట్లనే శిష్యుని నోరు మంచిది కాకపోయినను గురుమూర్తి తిట్టడు. కాని ఇతరులు మాత్రము ఊరుకొనక తిట్టెదరు మరియు కొట్టెదరునుమా :

275) కం॥ అంధముగ ఘనులు మెచ్చెద । రెండుకు మెచ్చెదరు దీన్ని యితరజనంబుల్ । చంధురుడు దయంబందిన సింధువు చెలరేగినటు చెలగునెచ్చెర్లా ॥ కోనేర్లు నూతులు బావులేర్లా ॥ మండయానలపొందు మగవారెనుతి జేతు । రెండుకునుతి జేతురిల పండపురుషులు ॥ చెలగునెచ్చెర్లా । కోనేర్లు నూతులు బావులేర్లా ॥

బొవము : శిష్యా : యీ గ్రంథమునుజూచి చాలాగొప్ప గ్రంథమని ఘనులైనవారు మాత్రమే మెచ్చుకొందురు. యితర

జనములు దీన్ని ఎందుకు మెచ్చుకొందరు ? అనగా మెచ్చుకొనరని భావము. అది ఎట్లనగా చంద్రోదయమైనప్పుడు సముద్రము పొంగినదికాని, చెరువులు నూతులు ఏరు పొంగుటలేదుకదా ? అట్లనే యువకులయొక్క పొందు మగవారు కొరదరుగాని, నపునక జీనులు కొరదకదా ?

విశేషభావము : ఈ గర్వింధమును ఘనులు మెచ్చెదరు.

ఇచ్చట ఘనులు అనగా గొప్పవారు, అనగా ఘనమైన విషయము. అన్నిటికన్న గొప్పది అత్త. అట్టి అత్తతత్వమును పూర్తిగా విమర్శించి తెలుసుకుని దానందుకూడ పునర్జన్మకలదని గుర్తెరిగి, అతకు మిక్కిలి అయిన పరిపూర్ణబోధ గురుముఖతా గుర్తించినవారు - ఘనులు. ఎందుచేతననగా అన్నిటిని గుర్తించినవారు. ఆసాంతము తెలిసినవారు. ద్వయదోషరహితులు. అట్టి సంపూర్ణ శాస్త్ర విద్యాకోవిదులు గనుకవారు ఘనులు వారెరుగని మరుగులేదు. ఆలాకాకుండగ అల్పవిద్య, కొద్దిమాత్రమే తెలిసినవారు దీనియొక్క గొప్పతనమును పూర్తిగా గ్రహించలేరు. అధిక జలసంపదగల సముద్రమే చంద్రోదయమునకు పొంగినది కాని అల్పజలాశయ ములైన చెరువులు, బావులు, ఏర్లు పొంగుటలేదుకదా ?

276) కం॥ కాకంబులు సంపూర్ణత । బాకస్థజలంబులెట్లు
త్రాగక తృప్తచే । గైకొనునొ కుశోభజలము । దీక్షలయుగమందు
దుష్టులంపుమీరగనూ ॥ నిల్వరుబోధ కంపుబారిననూ ॥ మీకు దీని
రెలంరె మాకేలయిట్టి చికాకు కొక్కెకమైతె గైకొందుమందురూ ॥
యంపుమీరగనూ । నిల్వరుబోధ కంపుబారిననూ ॥

బావేము : శిష్యా ! కాకులు దాహముచేత జలము ఎక్కువుగా నున్న చెరువులయకదు నీతుత్రాగక, అల్పజలము కలిగిన కుండలయందు నీరు త్రాగగోరును. అట్లే ఈ కలియుగములో దుష్టులైనవారు ఈ బోధ వినినచో వారికి సంతసము కలిగించకపోవుటచే ఇందులో నిలవకుండగపోవుదురు. “ఈ బోధ మీకె సరిపోవును, మాకెందుకు యీ బోధ యిట్టి చికాకు, కొక్కోకమైతే బాగుండును” అని అనుకొనుచు ఇందుండక బయటకు పోయెదరు.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
సుజన లక్షణస్నామ
అష్టాదశాధ్యాయమునకు
భావ, విశేషభావములు
సమాప్తము.

19. కు జ ల ల ఙ్గణం (4)

277) కం॥ కుచ్చితమతియగు పురుషుని । చెప్పెరవిను
మనుచు జడునశిష్టబుద్ధితా । ముచ్చటపొయ్యి వినడివి । కుచ్చుల
కుక్కాయి కుక్కకూనకెందుకు ॥ పిడుడుకు దుగ్గపాన
మెందుకురా ॥ పొచ్చెన ముక్కల పచ్చలపతకము । గ్రుచ్చి
పేరుగణే పేసికె కోతి ॥ కూనకెందుకురా । పిడుడుకు దుగ్గపాన
మెందుకురా ॥

బాహము : శిష్యుల శిష్యులు ఈ గ్రంథమును విని ముచ్చట
పడినట్లుగ, దుష్టులైనవారు దిద్దివిని నంతసించలేరు. కుచ్చుల
కుక్కాయి కుక్కపిల్లకెందుకు ? పిడుడు పొలపొదుగును పట్టుకొని
రక్తమును త్రాగునువాని పాలుతానికెందుకు ? అటులనే గొప్పవైన
ముక్కలు పచ్చలపతకముతో కూడిన హారము కోతికూనకెందుకు ?
అన్నట్లుగా ఈ గొప్పదైన భావముతో కూర్చిన గ్రంథము, శిష్ట
జనులకు వినిపించినచో అనందింతు శతాని దుష్టజనులు అనందింప
లేరు అని భావము.

278) కం॥ అక్షయబోధ్యతగల లక్షణ వేత్తలకు మెప్పు
లైన కృతులలో । కక్షకుతప్పలుకు మతి ప । రీక్షింపుదుందునెన్నో
రీతుల వినుమీ ॥ తద్భావమీరే తమమీ ॥ మక్షిక మెప్పుడు మాని
సుగంధాదు । రీక్షింపు ప్రణమూ ప్రత్యక్షమెకద ॥ యెన్నోరీతుల
వినుమీ । తద్భావమీరేతదిగనుమీ ॥

బాహము : పుట్టుక భావులు లేని బోధనీతి లక్షణము గల
వారికి మెప్పు అయిన గ్రంథములలో, "ఈర్ష్యచే దుష్టులైనవారు
ఎన్నోరీతుల తప్పలు వెనుకుచుందురు. వారియొక్క మనోభావమె

అంత. ఈగ ఎప్పుడూ సువాసన ద్రవ్యముల వద్దకు పోకుండగ
గాయమునే కోరుచుండును. ఇది ప్రత్యక్షమెకకా :

279) కం॥ రమ్మని పిలువనిదే ప । ద్యమ్ములు జడువంగ
వచ్చి యతినిందించున్ । సమ్మతిగాక కుమతి విని । యిమ్మ హియది
యెట్లనన్న నిట్లానె వినుమి ॥ వాని బుద్ధ్యదట్లానెకనుమి । బొమ్మ
లాటలో దిచ్చుబొమ్మ తానొకటి చీ । పొమ్మనియనినా హాస్యమ్మొ
నర్పదె పోక ॥ నిట్లానె వినుమి । వానిబుద్ధ్యదట్లానెకనుమి ।

బావము : శిష్యా : దుష్టబుద్ధి కలవాడు తనని రమ్మని
మనము పిలువనదేవానంతటవాడేవచ్చి, వద్యములు జదివి అతిగా
నిందచేయును. దుష్టనిబుద్ధి అది అనితెలుసుకొనుము. ఆదెట్లనగా
తోలుబొమ్మలాటలో జుట్టుపోలిగాడు వాడిపాత్రలేనిదే తెరమీదవచ్చి
నప్పుడు “చీ నీవు ఇచ్చటకెందుకు వచ్చితివిపోరా : అని అన్నను
పోకుండగ నిలచి హాస్యములాడుచుండునుకదా : అట్లనె ఇట్టి
దుష్టులుకూడ జుట్టుపోలిగాడివలె పిలవనిదేవచ్చి ఈ గ్రంథమును
జదివి నిందజేయుచుండురు.

— —

280) కం॥ వదియించిన చమ్ములు గల । కుడిలాలకి నింద
జేయు గుత్తపురవికన్ । యెటువలె తనతప్పెరుగక । యెటువలె
గ్రంథమును మెచ్చడ తిదుర్జనుడూ ॥ లేనిదె తప్పు వెదకుచు
నుండు ॥ యెటువంటిబోధ నేనెరిగెదెట్లునుకోక । కటువాక్యములు
బల్కి ఘనుల గాసిలజేయు ॥ నతి దుర్జనుడూ । తేనిదె తప్పు
వెతకుచునుండు ॥

బావము : శుష్కించిన చన్నులు గల యువతి, తను తొడిగిన రవిక బిగుతుగా అంటుకొని లేదని రవికను నిందజేయు నట్లుగా, దుర్జనుడు అయినవాడు తనతప్పు తెలియక ఈ గ్రంథమును సెప్పుకొనడు. మరియు లేని తప్పులు వెదకుచుండును. యింత గొప్పబోధ తనకెట్లు తెలియును అని అనుకోక, కఠినమైన వాక్యములను బల్కుచుండును.

.....

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత

ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వ

కుజనలక్షణం నామైకోనవింశోధ్యాయమునకు

భావ - విశేషభావములు

సమాప్తము.

71111

20. శిష్య విజ్ఞాపన (8)

281) కం || గురువరమీ నానందున : యోరుకను తెరగలిగి యుండె యిన్నాళ్ళ గొలెన్ . కరుణాదాసే క్షణములన్ . తెరదీసితి రెరుకమాటవీధెనిక్కడికిఁ . చాలు బోధాదూరేదెక్కడికిఁ || పరిపూర్ణమును లేని యోరుకను జూపించి . యోరుక లేదని యంత్రయోరే లేదాయెను || తీరెనిక్కడికిఁ . చాలుబోధదూరేదెక్కడికిఁ ||

బావము : “గురువర్యా : మీ నానందున యోరుకనే తెర ఇంతవరకు ఉన్నది. మీ కరుణామృత దృష్టిచేత ఆయోరుకనే తెర దీసివేస్తేరి. అందుచే ఇక్కడితో ఎరుకమాట తీరినది. కనుక బోధ కావలెననే కొరికలేదు. అందుచే బోధచాలును. పరిపూర్ణమును, లేనియోరుకనువిశదపరచి చూపించి, యోరుకలేదని చెప్పగా, యోరుకయే లేకపోయినది. అని శిష్యుడు గురుమూర్తితో విజ్ఞాపన చేసికొనెను.

విశేషబావము : ఈపద్యములో గురు - శిష్యుల మధ్య ఇంతవరకు యోరుకనే తెరగల్గియున్నది అన్నారు. ఇచ్చట యోరుక అనగా “మాయ” అని అర్థము చేసుకోవలెను. మాయచే అవరింప బడినవాడు శిష్యుడు. శేషల జాతమూర్తి గురువు. కనుక వీరిద్దరి మధ్య ఎరుక - (మాయ) అనే తెర || ఉన్నది. గురుమూర్తి తన కరుణాకటాక్షముచే పరిపూర్ణ మెరుకల రెంటిని బోధించి చూపించగా, శిష్యునకు ఎరుక ప్రభువదలినది. అంతటితో ఎరుకను విశదినవాడయ్యెను. అట్టివానికి బోధతో పనిలేదు. తానేలేననువానికి బోధ యెట్లుచెప్పట, కనుక ఈ పద్యములో “బోధదూరేదెక్కడికి||”

ఇక్కడితో గురుశిష్యుల పనితీరి వారిద్దరూ లేకపోయిరి కనుక
“తీరనిక్కడికి” అన్నారు.

—

282) కం॥ ధారుణి కొంతజరించిని । దారించితిగాని యీ
విచారమునేనె । వ్యారలు జెప్పగ వినలే । దారయ మీనోట విన్న
నయ్యా గురుమూర్తి ॥ నాతరమానుతి జెయ్యమీకిర్తి ॥ సారస
నయనపురారివీరజబ్బం । దారకముఖులై నేరానుమిముదెలియ ॥
నయ్యాగురుమూర్తి । నాతరమానుతి జెయ్యమీకిర్తి ॥

బావము : అయ్యా గురుదేవా : ఈ భూమిమీద కొంత
దేశము తిరిగి అనేకమందియొక్క బోధ విచారణ నేను విన్నానుకాని
ఇట్టిబోధ ఎవరూ చెప్పటం వినలేదు. ఈ బోధమీ ముఖతామూత్రమే
విన్నాను. ఇట్టి గొప్పబోధ జెప్పిన మీకిర్తి, ప్రజ్ఞను స్తోత్రము
చేయుట నాతరమా ? విష్ణుమూర్తి, మహేశ్వరుడు, బ్రహ్మ మొద
లగు వారికే మీ ప్రజ్ఞను (బోధను) స్తుతిజేయలేరు. మరియు
మిమ్మువారు దెలియలేరు. ఇకనాతరమా గురుదేవా :

విశేషబావము : దేశములో ఎన్ని మతములసిద్ధాంతముల
వారై నను వర బ్రహ్మమునే తెలియించి చెప్పుచున్నారు. అక్కడే
మాయయున్నదని చెప్పినా దానిని విడిచి వద్దని తెలియలేక
పోయిరి. ఒక్క పరిపూర్ణబోధ మాత్రమే మాయను విడచి సరైన
పూర్ణము చెప్పుచున్నది. కనుకనే ఈ బోధవలన మాత్రమే జనన
మరణ ప్రవాహము తెగిపోవుచున్నదనుట నిర్వివాదము. కనుక
ఓంతటి గొప్పబోధ మరేదిలేదు. “అన్ని బోధలకన్న మిన్నయైన
యీబోధపరిపూర్ణబోధ” అన్నారు. ఇంతటి గొప్పబోధను స్తుతించ

లేళ్లు పండుచేతననగా బోధ గ్రహించినవాడు బోధస్థితిమంతుడు అ
అట్టివాడు “ఇతరమును నిందస్తుతితారేగి చేయుడెన్నడు” ఎందు
చేత ? తానేలేడుకనుక. కనుక యీబోధనుగాని ఆగురుమూర్తిని
గాని బోధస్థితిమంతుడు స్తుతిచేయలేదు. బ్రహ్మ విష్ణు ఈశ్వరాది
దేవతలుకూడ గురుబోధనుకాని గురుమూర్తినిగాని దెలియుదు. వారికి
తెలుసుకొనే సత్తలేదు. దేవతలు ప్రాణశక్తులు గ్రహించ నేర్పుగల
వాళ్ళకారు. మోక్షార్థులుకారు. కనుక వార్ని ఈబోధ తెలియదు.
గురుమూర్తి క్రిందనున్నవారు. అస్థానమునకు వీరువెళ్ళినచో గురు
స్వరూపమునందులయమెచోదురేకాని గురుమూర్తినిగూర్చించలేరు.

కావ్య ప్రబంధములు : పాదములు : పాదములు : పాదములు

అయ్యో (అట్టి) కం॥ ఘటమేదుట బెట్టిచూపిన యటువలె బయ
లుండబాపె యేత మాయలెజ్జె । నడియింపుచున్న యెరుకను ।
త్పట్టో యిడివినచిపుడు దీరమచ్చరక ॥ యికబుటదు యేరితి
శంక ॥ యెటుదొడ్డికలువెక్కి యటమిముజూచిన పుడినుంలి
యెడిదొడ్డి కీర్తి పేరిత (అట్టి) మచ్చరక ॥ ఇక బుటదు
యేరితిశంక ॥

అయ్యో (అట్టి) కం॥ ఘటమేదుట బెట్టిచూపిన యటువలె బయ

ద్యకలయొప్పులు. భుక్షదేవాః కుండను యెదురుగా పెట్టి, “అయ్యో
కటయోతాని ప్రత్యక్షమౌర్తిః శుభాక్షవి తెలియవచ్చును. ఇధామగ్నాః
సాత్తాత్తదేవతాని సద్విద్యాచూడ్యమామృతలక్షణిభ్యుంజయిత యేతత్తనాః
తదేవ లోకే నిడివినచిపుడు దీరమచ్చరక ॥ యికబుటదు యేరితి
శంక ॥ యెటుదొడ్డికలువెక్కి యటమిముజూచిన పుడినుంలి
యెడిదొడ్డి కీర్తి పేరిత (అట్టి) మచ్చరక ॥ ఇక బుటదు
యేరితిశంక ॥

విశేషబౌద్ధము : వాచ్యార్థము, లక్ష్యార్థము; అనుభవార్థము నిర్ణయార్థము అని తెలుసుకొనే విధములు న్నాల్గు. కంఠికి కనుపిల్చకుండ. ఉన్నపదార్థముఁబట్టిదనిచెప్పట వాచ్యార్థము. మూమిడిపండు ఇలా ఉంటుందని బొమ్మగీసి చూపించి దానిరుచి విశేషాదులను తెలియపర్చుట వ్యాచ్యార్థము. అట్లు పండు తెచ్చి చూచిఁబినప్పుడు అది లక్ష్యార్థముగా తెలియబడినది. దానిని తినినప్పుడు అనుభవార్థము వెంటనే నిర్ణయార్థముగ ఆమామిడిపండు యొక్క విషయము సరిపూర్ణముగ అవగాహన అయినది. అట్లే కుండన్నజూపించి యిదిగోకుండ అని చూపినప్పుడు వాచ్యార్థము లక్ష్యార్థము, అనుభవ, నిర్ణయార్థము లతో సంశయరహితముగా ఘటజ్ఞానము కుదిరినట్లుగా, చెప్పిచూపింపఁచున పరిపూర్ణమును గురుమూర్తి యెన్నో రీతుల అన్వయ వ్యతిరేక భావములతో, యుక్తులు సూక్తులు జెప్పి చూపించినప్పుడు, శిష్యునకు పరిపూర్ణమై ఉన్నదని యెరుకయెంత మాత్రములేదని, యెరుక భ్రమ పూర్తిగా నశించి అరూఢజ్ఞానము యేర్పడి సర్వసంశయ నివృత్తి అయినది.

284) క॥ ఒరులు నేననక నిలిన । దెరిగింపు మదేమొ బయలు, యేనొరులనుచున్ । యెరుగునీవెవరు యీలే । నెరుకను పున్నావు పుంటె యిని లేదంచున్ ॥ నేనొనినునీమదిని తేననుకో ॥ యెరిగి యీ లేనెరుక యిట్లా లేపండితె । పరిపూర్ణమౌ దాన్నీ పగిది గురైరిగేము । యితి లేనంచనుకో । నేనొ నిను నీమదిని తేననుకో ॥

బావము । ఈ పద్యభావమును ప్రశ్నజవాబుగా తెలుసుకొనవలయును.

గురుని ప్రశ్న

శిష్యుని జవాబు

1) శిష్యా : ఇతరమునేను అనకుండుగ
సర్వత్రా నింతినది ఏది ? } అదే పరిపూర్ణము.

2) నేనని ఇతరమని తెలుసుకొనే నేనె యీలైనెరకను.
వరు ?

3) పున్నాపు గదా : .... పుంటి యిది లేదంచనుకో.

మరియు

నేను, నీవుకూడ లేనని భావించు
వలెను.

ఈవిధముగా తెలుసుకొని యీలైనెరుక యీవిధముగా లేక
పోయినచో పరిపూర్ణమువలె ఉండువు. కనుక యీ యెరుక లేదనుకో
అని గురుమూర్తి చివరగా చెప్పెను.

విశేషబాపము : పద్యములో చివరవాక్యము, “యీలే
నెరుక యిట్లా లేకుండితే పరిపూర్ణమౌదు.” అన్నారు. అనగా యెరు
కను విడచినవానియొక్క స్థితి పరిపూర్ణస్థితి. అనగా తననుగాని ఇతర
మొనుగూని యెరిగే అజ్ఞానములేదు. ఎందుచేతననగా యెరుకలేదు
కనుక అంతుచేత అట్టిస్థితి “దాన్నే పుగివెగుర్తెరిగెము” యిట్లు
గుర్తించలేము అని భావము.

అట్లుగానే గురుమూర్తి ప్రశ్నలకు సమాధానములు చెప్పినారు.

సాక్షాత్తుల వాగ్దేవత

285) కం॥ నాబుద్ధికి సరిపడ్డది । నీబుద్ధికాని యెన్ని నేర్పుల గనినన్ । చీ బద్ధుల యాబుద్ధులు నాబుద్ధికి మెప్పురావు నాతండ్రి వినర॥ శేబాసునిన్నేతండ్రిగనెరా॥ యీబుద్ధినికమానకేబుద్ధిబానాకు! యేబుద్ధి బూసిన నీబుద్ధి చెడిపోవు ॥ నాతండ్రి వినరా । శేబాసు నిన్నేతండ్రిగనెరా ॥

బావము : శిష్యా : నాబోధకు సరిపడునది నీబోధికాని, ఇతరబోధలు నా బోధవంటివికాదు. యెన్నివిధములుగ చెప్పినా అబద్ధులయొక్క బోధలు నాబోధకి సరిరావు. నాతండ్రి వినము. నీబోధ నేచెప్పినట్లుగా ఉన్నది శెబాష్. ఏతండ్రిగనెనో - నీకు ఆతండ్రి బోధే వచ్చినది శెబాష్. యీబోధను ఎన్నటికి విడువవద్దు ఇతరబోధను గ్రహించకుము. యేబోధ గ్రహించినా నీబోధ చెడిపోవును.

విశేషబావము : ఈపద్యములో బుద్ధి అనువదమునకు జ్ఞానము అనగా బోధ అని గ్రహించవలెను. గురుమూర్తి చెప్పిన విధముగానే శిష్యుడుబోధ సక్రమముగా తిరిగిచెప్పగలిగినందువల్ల, గురుమూర్తి సంతోషమునుజెంది నీతండ్రి బుద్ధికి (బోధకు) సరి పోయినది నీబుద్ధి. శెబాష్ అని మెచ్చుకొనుట గమనార్హము. యంతకన్న ఎక్కువబోధలేమియులేవు. ఇదే ఆఖరుబోధ పరిపూర్ణ బోధ, “గురుశిష్య ద్వయం రహితము కనుక గురువులేడు, వినేందుకు శిష్యులేడు.

— —

286) కం॥ కొట్టితి తిట్టితి శ్రమలన్ । బెట్టితి నీమనవిచెపులం బెట్టక పెడచా । బెట్టితి మొట్టితివెడలన్ । గొట్టితి నీమనసు దెలియకోపము

తేకా॥సరె తెలిసెనీవోపికపోక పట్టుమిచ్చెదయింక నజ్జేమియనిదయం ।
బుట్టియిచ్చితి బోధగట్టి వాడవురోరి ॥ కోపములేక । సరె తెలిసె
నీవోపికపోక ॥

బావము : శిష్యా : నిన్నుకొట్టితిని, తిట్టితిని, శ్రమ
పెట్టితిని, నీవు చెప్పిన మాటలను వినకుండగ మొట్టితిని, వెడల
గొట్టితిని. నీమీదనాకు కోపములేదు. నీమనస్సు ఈబోధయందు
స్థిరముగా ఉండునోలేదో తెలుసుకొనుటకు, కష్టసుఖములయందు
ఓపికయున్నదోలేదో చూచుటకే నేనట్లు జేసితిని. అన్నిటికి సరిపడి
నావని తెలిసి యీబోధ పట్టుముయిచ్చెదనని నీమీద దయపుట్టి
యీ బోధ యిచ్చితిని. నేజేసిన పరీక్షలకు నిల్చిన గట్టివాడవు.
అంతేకాని నీమీద నాకు కోపములేదు.

— —

287) కం॥ నీవెంతకొట్టితిట్టిన । నేవిడిచే వాడగాను నీ చర
ణంబుల్ । చావైన పెండ్లియైనను । నేవిడువనటంటివట్టి నిజభక్తుడ
వెర ॥ నేగనుగొంటినీ. నిష్టనారా ॥ కావున నీకిట్టి ఘనమైన యీ
బోధ । నేవేగదయజేసి నీవిదివిడువకు ॥ నిజభక్తుడవెరా ॥ నేగను
గొంటినీనిష్టనార ॥

బావము : శిష్యా : “నీవెంతకొట్టి తిట్టిన నీపాదములను
నేను విడచే వాడనుకాను. చావైనను, పెండ్లియైనను నిన్ను నేను
విడువను” అని అన్నావు. అట్టి నిజమైన భక్తుడవే. నీయొక్క
పట్టుదల (తీవ్రమైనమోక్ష అపేక్ష) తెలుసుకొంటిని. కనుకనే నీకు
యిట్టి గొప్పబోధ దయతో యిచ్చినాను. దీన్ని నీవు విడువకుము.

.....

288) కం॥ నానోటిమాట వెంబడి । తానెప్పుడు సంచరించెక
గనీ చిత్తం । బేనదిగని యీబోధ । నిదానము నీకిసి దీర్చిదాచుకొ
నుమ్మి ॥ నిత్యము నీవు చూచుకొనమ్మి ॥ యేనరుడైన నిన్నీబోధ
నడిగితే । వాని మనసరయక వానికిజూపేవు ॥ దాచుకొనుమ్మి ।
నిత్యము నీవు చూచుకొనమ్మి ॥

బావము : శిష్యా : నానోటిమాట యేవిధముగ వచ్చినదో
అదేవిధముగా నీవు ఆచరించినావు. అవిధముగా నీనునన్ను నేను
తెలుసుకొని, యీ బోధ విధానమును నీకు ఇచ్చినాను. దీనిని
ఎక్కడవడితే అక్కడ వదలకుండగ దాచుకొని నిత్యము జమవు
కొనుచు, మననము చేసుకొనుము. యెవ్వరైనవచ్చి నిన్ను
ఈబోధ చెప్పమని అడిగినచో, వాని మనస్సు ఎట్టిదో తెలియనిదే
యీబోధ చెప్పుకుము.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత
ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే
శిష్య విజ్ఞాపనం నామ
వింశతమోఽధ్యాయమునకు
భావ, విశేషభావములు
సమాప్తము.

— —

21. గ్రంథ సంపూర్తి (3)

288) కం॥ కూడి గురుశిష్యులిద్దరు । వేడుకతో బయలు
వున్న విధమొరిగెరుకన్ । వీడిరిదిలేనిదని । మాటాడుట కికయేమి
దోచదదియేమొకానీ ॥ వింటిరె మీరలిది యిందులోని ॥ జాడమీ
తెరుకని వేడితి వినుమఱచు । యీడికి సరిముచ్చట కాడుటకికదోచ॥
దదియేమొకాని । వింటిరె మీరలిది యిందులోనీ॥

బావము : గురు శిష్యులిద్దరు కలసి సంతోషముతో పరి
పూర్ణమున్న విధమును ఎరిగి, ఎరుకలేనిదని విడిచిపెట్టిరి. ఇంత
మాటాడుటకు యేమీతోచదు(సంకల్పములేదు) మీకుకూడ విన్నాడు
కదా : యిందులోని భావము మీకు తెలియ బడుటకై వినుమని
వేడుచున్నాను. దీనికి సరిపోయే భావము మాట్లాడుటకు ఏది
యునులేదు.

— —

290) కం॥ శరశాస్త్ర స్వరహిమకర । (1765) పరిమితమై
నట్టి శాలివాహనశకమం । దరయగ శోభ కృదనువ । త్వర మార్గ
శిరంబు కృష్ట చవితి నాటికినీ ॥ పద్యాల్పది తక్కువ మున్నూటి
కినీ ॥ మురయుచుజేస్తే నెవ్వరు విన్న జదివిన । పరిపూర్ణమెరుకై
లేనెరుక లేకుండునె ॥ చవితినాటికి నీ । పద్యాల్పది తక్కువ
మున్నూటికినీ ॥

బావము : శాలివాహన శకము 1765 కు సరియగు
క్రీస్తుశకము 1843 సం॥రము శోభకృన్నామ సం॥ర మార్గ
శిర బహుళ చవితినాటికి 290 పద్యములు సంతోషముగా జేసితిని.
వినిని ఎవరువిన్నా చదివిన పరిపూర్ణము తెలియబడి, లేనెరుక
లేకుండాపోవును.

విశేష బావము : శర, శాస్త్ర, స్వర, హిమకర - ఇవి అంకెలకు సంస్కృతములో సాంకేతికపదములు. శర అనగా - అయిదు, శాస్త్ర - ఆరు, స్వర - ఏడు, హిమకర - ఒకటి. అనగా 1765 ఇది చాలివాహనశకము. దీనికి సరియగు క్రీస్తుశకము 1843 సం॥రములో మార్గశిరమాస కృష్ణచవితినాటికి ఈ పద్యములో కలిపి 290 పద్యములు వ్యాసినట్లుగా కృష్ణప్రభువులు ఈ పద్యములో వ్యాసుకొనినారు. ఇందులో "పరిపూర్ణము ఎరుకై" అని వ్రాసినారు. అంటే పరిపూర్ణము - ఎరుక అవుతుంది అని అర్థముకాదు. పరిపూర్ణము తెలియబడి, లేనెరుక లేకుండాపోవును. అని గ్రహించవలెను.

291) కం॥ ఏపురుపుడు గురువర్యుని (శ్రీపాదము పట్ట లేదొసేలుగ నాతం । డీ పుస్తకమును జూచిన । యేపట్టున నిలువ కేగునిది నిజమయ్యా ॥ నరులార మీరిది దెలియరయ్యా । యీపరమ గోప్యము యెవ్వరెరుగ రోరయ్యా : నాపట్టు మదిలోన నాదీన వారికి యిది నిజమయ్యా ॥ నరులార । మీరిది దెలియరయ్యా ॥

బావము : ఎవరైతే గురుమూర్తి యొక్క శుభమైన పాదము పట్టలేదో అతడు ఈ పుస్తకమును జూచినచో యొక్కడ ఉండక లేచిపోవును. యిది నిజము. ఓనరులార ఈ విషయము మీరు దెలుసుకొనుడు. యిది పరమరహస్యము. ఎవ్వరూ ఎరుగరు, నేచెప్పిన యీమాటలు మనస్సున నాదీన వారికి యిది నిజము.

విశేషబావము : గురుపాదము పట్టని మానవుడు ఈ పుస్తకమును జూచినచో, అతనికేమియు దెలియక, విపరీతముగ దోచి, అచ్చటనుండి వెళ్లిపోవును. ఎప్పుడూ ఈ గ్రంథమును తిరిగి చూడడు. అందుచే । ఈ పుస్తకము యొక్క భావము,

బోధ గురుమూర్తి పాదము పట్టి గురుముఖతా వినువారికి మాత్రమే
యిందులోని మర్మధర్మములు తెలియబడునని కృష్ణప్రభువులు
చెప్పక చెప్పెను. ఇది పరమరహస్యము. గురుకరుణచే మాత్రమే
గురుముఖతా తెలియబడును. కనుక గురుపాదము నాశ్రయించని
వారికి ఎంతమాత్రము తెలియక లేచిపోవును. అనిభావము.

— —

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత

ద్వైతాద్వైత రహిత పరమతత్వే

గంధ సంపూర్తి నామ ఏకవింశోధ్యాయమునకు

భావ - విశేషభావములు

సమాప్తము.

.....

22. గ్రంథ సమాప్తి (1)

292) కం॥ ఎరుక నెరుంగని బయలులో, గురుశిష్యును శిష్యుండు వారి గొడవయునేమీ । రెరిగించినపన్నియు మీ । రెరిగినపన్నియునుమీరలేను నుళ్ళక్కి ॥ పుళ్ళక్కితానెప్పుడుళ్ళక్కి । మరియుంక మాటాడ మాటే లేదాయెను । సరిపోయె సరిపోతె సరిపాయె సరిమీర ॥ లేను నుళ్ళక్కి । ఉళ్ళక్కి తానెప్పుడుళ్ళక్కి ॥

బావము : ఎరుకనెరుగనిపరిపూర్ణములో, గురుశిష్యులిద్దరు గూడి విచారించినదియు, దానిని నేను మీరెరిగించినదంతయు, మీరెరిగిన సమస్తమున్ను, మీరు, నేనున్ను అంతయు ఏమీలేదు “నేను” ఎప్పుడునూ లేనేలేదు. ఇంక మాటాడుటకు మాటలేదు. సరిపోయినది. అలా మీరు, నేను, మాట అంతయు సరిపోతే మరి ఏమియులేదు. సరిపోయెను. నేను మీరు ఉళ్ళక్కి ఏమియులేదు.

విశేషబావము : ఇక్కడితో ‘శుద్ధ నిర్గుణ తత్వ కందార్థ దరుపులు అను గ్రంథము సమాప్తి చేసెను. ఇంతటి విచారణ అంతయు గురువు శిష్యుడు విచారించుకొనినట్లుగా చెప్పబడినది. ఈవిచారణపరిపూర్ణములోనేజరిగినది.విచారించినవారు గురుశిష్యులు-ఎరుకయే. విచారించిన సమస్తము ఎరుకయే. పరిపూర్ణములో ఎరుకలేదను,నిర్దయమేఈ గ్రంథంతోచెప్పబడినదినిరూపింపబడినది కనుకగురువు శిష్యుడు, విచారించిన సమస్తము, అట్టివిచారణవిన్నవారుఅంతాఎరుకే. ఇదంతయుకలవలె ఏమీలేనిదే. పరిపూర్ణబోధను మేల్కొను పొందుటచే, సమస్తకల ఇసుమంతయు లేకుండాపోయె ననుమాట సరిపోతే, ఇకచెప్పకొనుటకు మాటలేదు. చెప్పేవాడు

లేడు. చెప్పకొనేవారు, వినేవారు లేరు. ఏమియులేదు. ఇదేపునరా
వృత్తిరహిత పద్ధతి.

— —

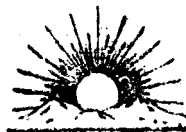
ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత

ద్వైతాద్వైత రహిత పరమ తత్వే

గ్రంథసమాప్తి నామ ద్వావింశోధ్యాయమునకు

నితుందిన సగోత్రోద్భవుండును, సూర్యనారాయణావధాని
దత్తత పుత్రుండును, శ్రీ సమరస నిర్మల ప్రజ్ఞాన విలక్షణ
అరట్ల రామారావు సద్గురు ప్రభు ప్రియ శిష్యుండును,
బుధజన విధేయుండును నగు, శ్రీ సమరస బోధానంద
వేంకటరామ కృత భావ — విశేషభావములు
సమాప్తము.

// సర్వం సద్గురు చరణారవిందార్పణమస్తు //

తపాస్సుల పట్టిక

Dr DayanandaSwamy ebooks

శ్రీ జీ వర స				శ్రీ జీ వరుస			
నెం.	నెం.	తపస్సు	ఓప్పు	నెం.	నెం.	తపస్సు	ఓప్పు
3	24	అనభిష్క్య :	అనభిష్క్యః	47	1	నవగా	నవగా
9	8	తానెందు	తానెందు	47	18	యేమిర	యేమిర
10	11	చేకొంటి	చేకొంటె	49	4	దంచబడి	దంచబడి
10	19	కలజోని	కలజోలి	51	6	తానౌరా	తానౌరా
12	24	సాటినులు	సాటిఅనుట	51	8	బయట	బయలు
13	6	సత్ అసత్	సత్ అసత్	51	9	వ్యవ	వ్యవ
13	19	సపదార్థ	సత్ పదార్థ	53	14	బయట	బయలు
15	12	తప్తాస్సు	తప్తాస్సు	57	5	విద్యుల	విద్యులు
18	7	ముద్దుగా	ముద్దుగా	57	14	నివర్తంచే	నివర్తంతే
18	22	పద్యములో	పద్యములో	57	17	భావచమ్యము	భావగమ్యము
19	5	తోల్పెట్టి	తోల్పెట్టి	57	17	వచింప	వచింప
20	10	బ్రతుకె	బ్రతుకే సాటి	57	18	వలెను	వలెను
20	13	అంక్ష	అంక్ష	57	21	పరమార్థము	పరమార్థము
20	17	తప్తకలిగిన	తప్తకలిగిన	57	25	యెక్కడికేరా	యెక్కడికొర
21	13	నీయమని	నీయనని	60	19	జగత్తును	జగత్తును
24	11	అంటి	అంటి	62	13	గురుముఖతే	గురుముఖతా
24	15	గల్పిస్తే	గల్పిస్తే	62	21	వచ్చునో	వచ్చునో
34	13	లేని లేని	లేని	63	22	సుష్టుప్తి	సుష్టుప్తి
44	20	మెరుగ	మెరుక	64	1	పరిపూర్ణము	పరిపూర్ణ
43	17	చుట్టువలె	చుట్టువలె	64	3	స్థానాలుమైవ	స్థానమందున్న
43	17	అన్నాను	అన్నారు	64	20	చేతన	చేతన
44	5	నట్లుగ	నట్లుగ	65	9	ఒంటచు	ఒంటచు
44	7	పరిపూర్ణము	పరిపూర్ణము	65	17	నేకవిధ	అనేకవిధ
44	25	వానలయాక	వానలనలయాక	66	3	పరమాత్మల	పరమాత్మల
45	13	వచించుట	వచించుట	66	15	పరబ్రహ్మము	పరబ్రహ్మము
45	14	నైనంభిందంతి	నైనంభిందంతి	66	20	ఖండలుగ	ఖండములుగ
45	14	శస్త్రాణి	శస్త్రాణి	67	8	గుర్తించి	గుర్తించిన
46	6	మాత్ర	మాత్ర	67	8	మరుపకుండ	మరుపకుండ
46	9	మేమీయు	మేమీయు	67	22	మధశ్చాఖో	మధశ్చాఖో
46	16	మెరుకలేదు	మెరుకలేదు	67	23	యస్యస్థాని	యస్యస్థాని
46	24	ఆచరించినను	ఆచరించినను	68	4	సాంప్రదాయ	సాంప్రదాయ

పేజీ వరుస				పేజీ వరుస			
నెం.	నెం.	తప్పు	ఒప్పు	నెం.	నెం.	తప్పు	ఒప్పు
69	7	నెడశిన	నెడసిన	100	11	నీపు	నీపు
69	10	దెలుసుకొ	దెలుసుకొ	100	13	వేనన	వేనని
69	18	భావయి	భావము	100	16	మని	యని
70	4	శరము	శరీరము	101	3	నీపుకూడ	నీపుకూడ
70	9	అవదు	అవదు	101	3	వ్యవహార	వ్యవహార
70	11	అని	అన్ని	102	13	(పంక)	(పంకర)
71	16	మరురు	మరుపు	102	14	నేదీని	నేదీసి
81	17	తోచబడి	తోచబడి	102	16	మైన	మైన
82	5	సర్వకాలము	సర్వకాలము	103	19	ఇటు	ఇట్లు
82	17	రహితమేవ	రహితమేవ	105	20	వలెనే	వలెనే
83	5	రాజనును	తాజనును	106	1	రూపకముక	రూపముకముక
83	17	తోచిన	తోచిన	106	9	నెవరుండే	నెవరుండే
83	19	తనకునేతా	తనకుతానే	107	3	గొనదాదా	గొనరాదా
85	1	దెట్లిక	దెట్లిక	106	7	లేదననైన	లేదననైన
85	19	సర్వలక్షణిక	సర్వంక్షణిక	107	11	అధిష్ఠానమైన	అధిష్ఠానమైన
86	15	దయల	దమల	107	21	అయెరుక	అయెరుక
86	21	కవపుచ్చు	కవవచ్చు	108	29	నమ్ముము	నమ్ముము
88	6	అనగా	అనగా	110	5	బొమ్మ	బొమ్మ
89	20	దనయు	దనియు	110	16	నతరుపరి	నతరుపరి
90	5	మెట్లారా	మెట్లారా	110	20	నదెట్లన	నదెట్లన
90	15	పరిపూర్ణము	పరిపూర్ణ	111	3	కొనినచో	కొనినచో
91	11	ఒకటి	ఒకటి	111	9	తెలిసినప్పుడు	తెలిసినప్పుడు
92	8	రజిత	రజిత	111	22	బోట	బోధ
92	13	మెరుగును	మెరుగును	111	23	బోధాప	బోధాట
93	10	స్వరూపము	స్వరూపమని	113	7	ఎరుగవట్లు	ఎరుగవట్లు
94	5	రహితమై	రహితమై	113	14	అన్యధా	అన్యధా
94	21	కబద	కలదు	114	1	దిటు	దిట్లు
99	21	ఎన్నడ	ఎన్నడు	115	1	నటాయీ	నట్లాయీ
99	3	సూక్ష్మము	సూక్ష్మము	115	23	తానగానే	తానుగానే
100	5	నికు నీవిట్లు	నిను నీవిట్లు	116	12	యెరుకలౌ	యెరుకతా
100	8	అడుకొను	అడుకొను				

పేజీ వరుస				పేజీ వరుస			
నెం.	నెం.	తప్పు	ఒప్పు	నెం.	నెం.	తప్పు	ఒప్పు
117	2	జానమున	జ్ఞానమును	134	21	యనరాదు	యనరాదు
117	3	కలుగునంత	కలుగనంత	135	20	తనువుతో	తనువుతో
117	4	విపత	విపరీత	137	13	నుంచైనది	నుంచైనది
117	20	పరిపూర	పరిపూర్ణ	137	17	మేర్పా	యేర్పా
118	3	గురుస్వరూప	గురుస్వరూప	137	14	పోవును	పోవును
118	7	వాచా	వాచ్యా	137	22	స్పిర్దముగ	స్పిర్దముగ
118	19	లేనన్న	తానన్న	138	12	చున్నది	చున్నది
118	21	జీవుడు	జీవుడు	141	4	సమాధి	సమాధి
119	22	రెంటి	రెంట్టి	141	21	సహజమే	సహజమో
120	2	రంద్రము	రంద్రములు	142	2	సహజమే	సహజమో
120	17	క్షిడల	క్షిడలను	142	13	నంతట	నంతట
120	24	ఆరూఢ	ఆరూఢ	142	22	నందులేక	నందులేక
122	12	అటే	అట్లే	143	4	బయందు	బయలందు
122	17	భాషము	భావము	143	22	తేజస్వరూ	తేజస్వరూ
123	1	5. మతాల	7. మతాల	144	4	యెరుకయే	యెరుకలేదని
123	22	బోధము	బోధము	146	5	మౌక్తిక	మౌక్తిక
124	2	స్వరూపాప	స్వరూపాప	146	18	పెట్టుకొందురు	పెట్టుకొందురు
124	21	జీవశివు	జీవశివు	147	6	యామరాగ	యామరాగ
125	6	విడపెట్టుకు	విడచిపెట్టుకు	147	15	పైరెండింటి	పైరెండింటి
125	7	విడచిపెట్టుము	విడచిపెట్టుము	147	21	బుది	బుద్ధి
125	17	జీవుడు	జీవుడు	147	23	నేన	నేననే
125	17	శివుడు	శివుడు	147	23	(పరిపూర)	(పరిపూర్ణ)
125	17	స్వయంభూ	స్వయంభూ	148	13	జేసితివని	జేసితివని
126	23	నాటింతునందున	నాటింతు	148	16	పరిపూర్ణ	పరిపూర్ణ
127	13	భేరి	భేరీ	151	9	పాడై	పాడై
129	23	నన్నావలి	నన్నావలి	152	17	ఆదిగో	అదిగో
131	15	చతురాక్షరి	చతురాక్షరి	152	18	యెందుచేత	యెందుచేత
132	22	యేర్పడిన	యేర్పడిన	155	5	యెరుకవలెనే	యెరుకవలెనే
133	6	జడముగాను	జడముగాను	155	5	లేదంతే	లేదంత
133	14	రధికము	రధికము	155	6	పుండంగానే	పుండంగానే
134	7	మాటలనెన్నో	మాటననెన్నోనా	156	10	ఎరిగిట్టిదంచె	ఎరిగిట్టి దట్టిదంచె

పేజీ వరుస				పేజీ వరుస			
నెం.	నెం.	తప్పు	ఒప్పు	నెం.	నెం.	తప్పు	ఒప్పు
156	20	పరిపూర	పరిపూర్ణ	183	18	కనుగొన	కనుగొన
157	5	మలుపులు	మరుపులు	184	8	అని	అని
157	5	పరమవస్తు	పరవస్తు	184	8	అట్టి	అట్టి
157	6	పెటుము	పెట్టుము	184	19	అనునది	అనునది
160	7	పైలెండెన్సి	పైరెండెన్సి	190	6	ఆని	అని
160	20	వదిలేవు	వదిరేవు	190	8	స్వరూపుడు	స్వరూపుడు
161	4	పెటుము	పెట్టుము	190	16	బ్రహ్మ	బ్రహ్మ
162	3	నేన్మాటా	నేనన్మాటా	190	19	పుట్టువు	పుట్టువు
162	7	నంటితొ	నంటివా	194	19	సంకల్పము	సంకల్పము
162	8	ఎట్లు	ఎట్లు	195	16	పరిపూర్ణ	పరిపూర్ణ
163	7	యుండేటి	యుండేటి	196	7	నిరతమే	నిరతమే
163	12	నిర	నిర్ల	197	2	న్నిటిని	అన్నిటిని
164	4	మేల్చు	మేల్క	197	18	వేమూడు	వేమూరు
164	6	చొప్పున	చొప్పున	198	7	రెండునూ	రెండునూ
165	15	రవకెరుక	తనకెరుక	199	10	యెరకను	యెరుకను
165	17	యెరిగితెనరి	యెరిగితెనరి	199	16	కర్పూరము	కర్పూరము
167	20	నేననిన	నేనని	199	19	దాలో	చానిలో
168	8	అన	అని	201	3	సతియు	సతియు
168	9	నేనని	నేనని	201	3	సతికొగిపి	పతికొగిట
168	12	రుకవలన	ఎరుకవలన	202	3	లేదులేదు	లేనిదిలేదు
168	13	పడని	పడదని	206	6	పరిపూర్ణ	పరిపూర్ణ
169	1	గలవని	గలవని	206	7	నెరెగబడిన	నెరుగబడిన
171	5	నిశ్చయమియె	నిశ్చయమిట్లె	209	19	నాకున్యమైన	నాకు అన్యమైన
171	11	అట్లెరిగితె	అట్లెరిగితె	209	23	లెల్లుక	లెరుక
171	15	చెప్పిన	చెప్పిన	210	17	అనగా	అనగా
174	23	పోయెయెరుకే	పోయెదియెరుకే	213	2	అని నరారు	అని అనరారు
178	16	పరిపూర్ణ	పరిపూర్ణ	214	10	దీయందు	దీనియందు
179	9	అనుమాన	అనుమాన	214	10	క్రియలున్న	క్రియలున్న
180	15	అదేపరి	అదేపరి	215	2	మొట్టమొదట	మొట్టమొదట
181	5	యితరుల్	యితరుల్	215	3	పట్టులకై	పట్టుటకై
182	13	పరిపూర్ణ	పరిపూర్ణ	215	4	సత్కార్యా	సత్కార్యా
182	15	వ్యవహారము	వ్యవహారము	215	9	సామాన్యము	సామాన్యము
183	8	మేల్కొనగా	మేల్కొనగా	216	21	చివరకు	చివరవరకు

పేజీ వరుస

నెం.	నెం.	తప్పు	ఒప్పు
217	2	జని	జని
217	22	పరిపూర్ణము	పరిపూర్ణము
219	10	దిఇబ	అది ఇది
219	15	దానిగుతెలి	దానిగుట్టుతెలి
221	6	చేరడు	చేరడు
223	7	ఎటు	ఎట్లు
223	15	యేగాధ	యేబాధ
224	9	గురువుపద్ద	గురువుపద్ద
226	3	నివృత్తి	నివృత్తి
226	16	సుండి	సుండి
227	5	పరించి	పరించి
227	19	ఉపనయకము	ఉపనయనము
227	23	సంస్కార	సంస్కార
228	24	ముఖము	ముఖముగా
229	15	మంత్రము	మంత్రము
231	8	మనగా	మనగా
233	7	జంపుటకై	జంపుటకై
233	11	పాటికచి	పాటించి
234	17	ఏట్టి	ఏట్టి
235	1	ప్రవరన	ప్రవర్తన
235	20	చేయసెనని	చేసెనని
236	9	నీవు	నీకు
236	13	ముర్యములు	ముత్యములు
237	3	జూలరులకు	జూరులకు
237	3	దుష్టాత్మనికీ	దుష్టాత్మునికీ
241	14	సరే సర్వ	సర్వేసర్వ
244	5	దియెట్ల	అదియెట్ల
245	7	పురుషుడు	పురుషుడు
245	14	తుష్టి	తుష్టి
249	6	దపరు	దనరు
250	16	రాకుందె	రాకుండే
251	16	తలిదండ్రీ	తలిదండ్రీ
253	11	కుచ్చిన	కుచ్చిత
253	15	యిటువలెతాం	యిటువలెతా
253	16	వస్తురొ	వస్త్రరొ

పేజీ వరుస

నెం.	నెం.	తప్పు	ఒప్పు
253	17	దెలుసు	దెలుసు
253	20	యికటికి	యింటికి
255	14	అవలోపన	అవలోకన
257	4	తెలుసు	తెలుసు
257	7	దెలపి	దెలసి
258	1	మనసందు	మనసందు
258	3	మనసునందు	మనసందు
259	6	మంత్రమని	మంత్రమని
259	6	సమ్మిక	సమ్మిక
259	11	యుడిన	యుండిన
259	13	వరనకు	నరునకు
260	13	తభ్యానప	తధ్యాన
260	16	జోధను	బోధను
262	17	అకాలము	ఆకాలము
263	1	పోస్తె	పోస్తె
264	20	స్థానము	స్థానము
264	21	కూటస్థో	కూటస్థో
264	22	జీవుడు	జీవుడు
265	2	వస్తూ	వస్తూ
266	7	కరకములు	రకములు
271	2	అకదు	అందు
271	4	విన్నావు	విన్నావు
271	10	బస్తీర	బస్తార
275	14	బోధ	బోధ
278	4	బోధాగ్ని	బోధాగ్ని
278	6	బోధ	బోధ
278	6	బోధాల	బోధల
284	9	శిరస్సువాల్చి	శిరస్సునదాల్చి
284	9	ధరింప	ధరింప
285	13	సజ్జను	సజ్జను
285	15	దుర్జను	దుర్జను
287	15	తనమును	తనమును
287		లింపుమిర	లింపుమిర
288	2	యకదు	యందు
293	10	ఇట్టి	ఇట్టి

ఓం

ఓం శ్రీ సద్గురు పరబ్రహ్మణేనమః

క్షీరాక్షరార్పణ ద్వియదాషరహిత

కందపద్మములు

(భావ విశేష భావ సహితము)

రచయిత

శ్రీమద్భాగవత కృష్ణదేశికేంద్రులు

భావ విశేష భావ రచయిత

శ్రీ సమరస బోధానంద నేమాని వెంకటరామం

శ్రీ శివరామదీక్షిత అచల గుర్వాశ్రమము

వానపల్లి - 533228

ప్రకాశకులు

శ్రీ చిరగోని వీరాస్వామి అండ్ అదర్స్

రాజుల కొత్తపల్లి

వరంగల్ జిల్లా

క్షరా క్షరోపాధి ద్వయదోషరహిత కంద పద్యము

అకారాది పద్య విషయసూచిక

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
అ - 17			21	ఆకాశ మనిన శూన్యము	132
1	అయమాత్మయనిన రీతిగ	40	22	ఆకాశ మనిన కాలము	133
2	అట్టిదియిట్టిది అనరానట్టిది	42	ఇ - 3		
3	అది యిది యంచన రానిది	43	23	ఇచ్చా రాహిత్యంబునె	73
4	అబ్బీ యీ బయలున్నది	49	24	ఇది గాదు బోధనే	100
5	అచలమున మొదలు లేకనె	91	25	ఇతర మెరుంగని	261
6	అష్టాంగ యోగముల	99	ఈ - 7		
7	అనుభవ వేదాంతులమని	110	26	ఈకల కందములను	1
8	అందరి కల నీకల	131	27	ఈక్షితి శివరామా హ్వయ	15
9	అహమే తనువీ విశ్వం	134	28	ఈ నిర్మలమౌ బయలున	52
10	అందరి మాటల కురికే	155	29	ఈ గురైరిగే మేనును	83
11	అని గురుడు బోధజేసిన	203	30	ఈ వికాసించు గురుడు	161
12	అని శిష్యుడన్న మాటకు	206	31	ఈ అచల మొకటి బ్రహ్మని	236
13	అని గురుడు తనను బల్కిన	208	32	ఈ చెప్పిన గురు బోధను	253
14	అంగము లింగము గలుసుటె	231	ఉ - 3		
15	అని మెచ్చి యే మిచ్చెద	242	33	ఉన్నది గద నేజెప్పిన	64
16	అర్థము తెలియక గ్రంథము	257	34	ఉన్నలేనే మోయనకన్	69
17	అందరిని చణుకు చుందురు	252	35	ఉన్నదానందు నిజముగ	71
ఆ - 5			ఎ - 10		
18	ఆ దీక్షితుల కృపకు	17	36	ఎప్పటి కొక్క రీతిగ	46
19	ఆ సీతాపతి నతి	20	37	ఎందరు లేదన్నను తా	97
20	ఆనే నొనర్చి నాడను	23			

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
38	ఎరుగుట జ్ఞానము	121	57	కదలడట పరమ పురుషుడు	31
39	ఎరుక సుమీ బ్రహ్మనినను	136	58	కదలనిది కదలదెన్నడు	35
40	ఎరుక లేనట్టి బయలున	153	59	కదలనిది కదిలెనన్నను	36
41	ఎన్నో గ్రంథ జలధులను	195	60	కలనీకు జగము కంతట	44
42	ఎందరు దూషించితెయే	113	61	కలనేన్న సింహమును	45
43	ఎరుకన మరుపన రానిది	233	62	కానరా వారు మతములు	57
44	ఎరుకన సత్య గుణంబని	234	63	కలలోపల యేనుగుపై	96
45	ఎవరీ పద్యము లన్నియు	256	64	కోపమె పాపంబున బడు	114
ఏ - 4			65	కొందరు భక్తి త్రయంబున	118
46	ఏ కందమె కా కందమె	3	66	కొందరు వైరాగ్యంబున	117
47	ఏయపేక్ష జనించిన	74	67	కలత నను లేను కలనని	120
48	ఏ బోధశిష్యులకు గలదో	184	68	కలలో వానికి మేలుక	142
49	ఏ నిర్ణయమును జేయడు	145	70	కలకాదు వాని చదువులు	143
ఒ - 4			71	కావేటి కాలువల వలె	224
50	ఒక సారియైన వినకిన్	10	72	కలరాజు సకల సంపద	144
51	ఒకరు విని మెచ్చ	182	73	కలవేళ్ళను యీ మేల్కొను	54
52	ఒకచోట నవ్వుదును	223	74	కట్టెలు పిడుకల లేకనె	151
53	ఒప్పుకుమీ పరబోధలను	245	75	కోటి విధంబుల చెప్పిన	163
ఓ - 1			76	కొత్త దంపతుల కూటమి	179
54	ఓ పాపరూప	72	77	కమలంబులున్న కొలనుకు	187
క - 28			78	కాకులవలె కూకలిదే	192
55	కథకాదు జనన మరణ	5	79	కనక సుమగంధ వాసన	196
56	కేరుచుమిము వినుమని	14	80	కప్పురము విప్పు గలిసే	201
			81	కూడకుమీ దుర్జనులను	246
			82	కదలీనా మొదలీనా	78

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
గ - 7			104	జ్ఞానము నేనన నొక్కటె	129
83	గొప్ప ప్రతిష్ఠకు మిక్కిలి	8	105	జంభాల పోతుగోరునె	198
84	గురు శిష్యుల మాటలవలె	25	106	జఠర జనితులైనను	200
85	గురుడు తన నెంత మెచ్చిన	168	107	జనులవలె జరుపు పనులను	248
86	గురుశిష్యుల లక్షణములు	169	త - 14		
87	గురుడు తన యజ్ఞ లోపల	176	108	తక్కువ పొండిత్యము	6
88	గురు కను సంజ్ఞ గనుగొని	177	109	తక్కిన భోదల వలె	12
89	గురుని కపరాధి యగనా?	191	110	తనకు తావచ్చిన సదృశ	27
చ - 6			111	తర్జనుల వలన జూపును	103
90	చిల్లర బోధల నన్నిట	24	112	తనువును విడి బ్రహ్మను	116
91	చెప్పి చూపించ రానిది	63	113	తనకు దానొరులు	140
92	చలనమన నీవు సుమాతా	82	114	తనువున్నే గానంటే	152
93	చలియంచని దాకాశము	84	115	తనువునే తాననింటివి	154
94	చందురుని చీమ	241	116	తాము తమ తప్పు నెరుగక	157
95	చెప్పదొడంగెను మును	244	117	తన సంతతిపై గల దయ	171
జ - 12			118	త్ర్యక్షుని నిందించిన	190
96	జ్ఞాన కర్మ స్వరూపము	51	119	తన హిత మెరుగని	194
97	జ్ఞానా జ్ఞానంబులు యీ	89	120	తల్లివి, దండ్రీవి, దాతవు	205
98	జలమందు మొదలు లేకనె	90	121	తనువుకు, నాకును వేరని	212
99	జలధి జలచరము లోపల	93	ద - 9		
100	జలరాశికి పుట్టవు గద	94	122	దక్షిణామూర్తి యనదగు	16
101	జింహ్వాపథుల విషయము	111	123	ధారుణ్యత్రయ సూయలు	22
102	జ్ఞానంబు సత్వగుణమన	125	124	దేహమున కొంత నిజమని	81
103	జ్ఞానమగు నీవు	127	125	దీపము గతి కన్నులలో	102
			126	ద్వైతా ద్వైత విశిష్టా	109
			127	దవ్యప్పున జనినట్లుగ	158

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
128	దేవుడుతే, తెమ్మనునా	162	151	నాబోతు రుచికి రుచినిడు	156
129	దిచ్చు తనపు శిష్యుని	167	152	నీ మదికొనిజ బోధన్	186
130	దీవించి యిస్తినే నీ	202	153	నేనీకు చెప్పబూనిన	189
న - 39			154	నా కొరకు కష్టపడితిరి	204
131	నే ఛందము జది వెరుగను	4	155	నే జెప్పినట్లు జెప్పర	207
132	నతిజేసెద నప్పయ్యన్	18	156	నే మొదలులేని మేనును	209
133	నే పెద్దలచే విన్నది	30	157	నను రమ్మని పొమ్మని	213
134	నిను మేనును ప్రకృతి ద్వయం	37	158	నే నిల్వ జగము లేకను	219
135	నీవున్నచోట నుండును	47	159	నానా భాషల చేతను	222
136	నానా వికారములు గల	48	160	నేనాడు దాన నొడును	225
137	నేనీ వనని మహాత్ముని	53	161	నేనుల మేనుల కుప్పను	226
138	నేనే తానైతే నావలె	56	162	నేనుగా కొకటి శుద్ధ	227
139	నా మీది ప్రేమ చేతనె	58	163	నేమాత్రముందు నని యెను	228
140	నీ తండ్రి తాతలవలె	59	164	నేనన్ననహమ హంబన	229
141	నీ తండ్రి జననిన మీదట	76	165	నేనన నాలవ దేహము	230
142	నీవె సుమీ జీవశివుల్	77	166	నన్నెరుగనట్టి బయలున్	235
143	నిరుపాధికమగు బయలున	87	167	నా గురుడు నాకు దెల్పిన	238
144	నీరండు చేపలేకనె	92	168	నీవంటి గట్టి వాడిక	240
145	నీకచ్చిరాని యూరును	98	169	నరులంత మెచ్చి నడువను	251
146	నీరాంశము సృగ్యోదన	106	ప - 19		
147	నిజ గురుబోధ నెరుగక	115	170	పరమ పురుషు డును	28
148	నీ కలను వచ్చి పోయిన	130	171	పరమ పురుషుడన నెవ్వడో	29
149	నా మాట నమ్మ వేమో	147	172	పురుగుక్కు స్తంభంబును	32
150	నేను గలమేను లేదని	150	173	పేరచల మనుచు	38

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
174	పరమ పురుషు డీ బయలని	39	198	బంగారు వంటి యీ	162
175	పంచకోశముల సంచును	65	199	భూమను భద్రాచలమను	237
176	పురుషోత్తముడని పూజలు	104	మ - 24		
177	పాషండమతము వారల	112			
178	పుట్టదు గిట్టదు బయలని	95	200	మాటలేనట్టి బయలున	2
179	పుట్టింది గిట్టు జ్ఞానము	126	201	మెప్పైన బోధ గల	9
180	ప్రకటమగు బింబమందున	138	202	మూలము లేకనె	50
181	ప్రాకటముగ నిద్దరయక	178	203	మేను జడమ జడము	55
182	పెద్దల నెవరిని జూచిన	193	204	ముడిబడి కర్మము జ్ఞానము	67
183	పతిభక్తి గల యువతివలె	199	205	మేనని నను తెలిసిన గతి	79
184	ప్రకటమగు బట్టబయలున	214	206	మేనొక్కటి నేనొక్కటి	80
185	పదియిరువై యయిదులు	255	207	మానసమున దేహి జీవుం	88
186	పాటసుమీ భక్తులకిది	258	208	మంత్ర యంత్రములు	101
187	పరమహంసా శ్రమధరుని	259	209	మన సన్నపు సూక్ష్మాంశము	107
188	ప్రతి దినము జదివి	260	210	మనమో బయలున	124
బ - 11			211	మనమచల మనదగదు	128
189	బుచ్చి వెంకమ్మ తల్లిని	19	212	మాట సుమీ నేననినను	133
190	భాగవత వంశ భవుడను	21	213	మనసుకు, వాక్కుకు దెలియని	141
191	బయలెపుడు పుట్టిగిట్టదు	60	214	మలకలులే నీ త్రోవను	146
192	బయలనిన నిత్యవస్తువు	61	215	ముద్దగ యీ గ్రంథంబును	149
193	బయలనిన నేను లేనిది	62	216	మనసున నొక్కటి దల్చును	173
194	బ్రహ్మాండు లేక కలిగిన	86	217	మనసున, వాక్కున, దనువున	174
195	భ్రమరహిత సహిత జనులకు	119	218	మేలైన బోధ వినుటకు	175
196	భ్రమయనిన పుట్టుక నినను	135	219	మన సరయనక ప్రజలను	180
197	బోధల కెల్లను	160	220	మనము మన పెద్దలందరు	216

వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.	వరుస నెం.	పద్యం పేరు	పద్యం నెం.
221	మేను మజ్జనని నేనే	217	శ - 3		
222	మేనున్నది నేలేకను	218	242	శూరత్వ మాతృ పనికై	172
223	మీరకుమీ గురువాజ్ఞను	247	243	శ్రద్ధ బోధలందు నిలిపి	240
ర - 4			244	శరధి కరితురగ	254
224	రెండు వస్తువుల నడుమ	70	స - 14		
225	రసమన దగనిది వస్తువ	105	245	సూరిజనులె యీ గ్రంథపు	7
226	రెండు రీతుల కనంబడు	108	246	స్వచ్ఛాన్వయ గుచ్ఛములని	11
227	రోగపు చేష్టలు బోయిన	166	247	సకలకార్య ప్రయత్న	13
ల - 9			248	సకల నిగమాగమాది	26
228	లేని నేనీవు లేని	41	249	సురలందు దోచు స్వప్నము	34
229	లేని నేనను శరీరము	66	250	సకలంబులేని బయలున	68
230	లేనినీ కలిమి వంధ్య	75	251	సురలందు దోచుకలవలె	123
231	లేని నీరాకడె స్వప్నా	139	252	సిద్ధాంతోక్తులు యివి	148
232	లేని నేలేక వచ్చిన	210	253	సాధనలు జోప్పి శిష్యుల	159
233	లేని నారాకపోకలు	211	254	సదమల గురువెవరని	165
234	లేని నే నెరుగ కుంటిన	215	255	స్థిరముగ నిల్చేదైతే	170
235	లేనినే మాయమైనను	220	256	సాధారణముగ దెల్పుకు	183
236	లింగము విక్షేంబన	232	257	సురవర్యుడ హల్య కోసము	188
వ - 5			258	సంశయమె జన్మహేతువు	250
237	వలదెక్కువ ముచ్చట్టిక	85	హ - 3		
238	వీనుల వినడీ బోధల	181	259	హరియందు దోచు విశ్వము	33
239	విను భాష్యములను	221	260	హెచ్చైన బోధ దెల్పే	185
240	విని శిష్యుని వచనోక్తులు	239	261	హద్దుసుమా గురువాజ్ఞను	197
241	విని శిష్యుడు గురు మూర్తిని	243			

శ్రీగురుభ్యోనమః

క్షరాక్షరోపాధి ద్వయదోష రహిత పరమ తత్వ

కందములు.

భావవిశేష భావములు

కం॥ ఈకలకందములను విను । డోకల నరులారమీకు వొప్పిద మైనన్ । నేకల గనుక రచించితి । యాకల మోక్షమును జెంద నగునివినినన్ ॥ 1

భావము:- ఓకల నరులారా! నేను కల. కనుక ఈకల కందపద్యములను రచించితిని. మీకు అంగీకారమైనచో వినుడు. వినినచో కల, మోక్షమును పొంద వచ్చును.

విశేషభావము:- క్షరా అక్షర ఉపాధిద్వయదోషములను రహితపర్చిన ఈకంద పద్యములను శ్రీభాగవతుల కృష్ణదేశికప్రభువులు “నేను” అనునదే కల అని తెలియుము. అనే భావముతో ప్రారంభించిరి. నేనుకలకనుక నాచే రచించిబడిన ఈపద్యములు కలలో పలవరించినట్లుకలే. కనుక ఓకలనరులారా! మీకు అంగీకారమైనచో అనగా నేను మీరు సమస్తముకలే అనుభావము అంగీకారమైనచో అనిభావము. నేను కలగనుక, నాకు మోక్షము అనగాఏమి? నేను లేకపోవుటే. కలకుమోక్షము మేల్కా. నేను అను కలకుమోక్షము నేను లేకపోవుటే. ఈ“నేను” ద్వయదోషముతో కూడినది. 1. క్షరోపాధి, 2. అక్షరోపాధి అను రెండు దోషము లతోకూడియున్నది. “క్షరసర్వాణిభూతాని! కూటస్థాక్షర ఉచ్యతే”॥ అని గీతావాక్యము. ఈకనుపించే సమస్త భౌతిక ప్రపంచము క్షరము. ఈ భౌతికప్రపంచము “నేను” అనుచైతన్యముచే ప్రకాశింపబడుచున్నది. నేను లేకపోతే ప్రపంచము లేదు కనుక, ఈ క్షరమును ఉపాధిగాగొని సమస్త వ్యవహారములు జరుగుచున్నది. కనుక “నేను” క్షరోపాధి అనవలసెను. 2. ఈ భౌతిక ప్రపంచమంతయు” యదృశ్యం తనఽశ్యతే” అను శృతిరీత్యా లేనిదే ఆభాసమాత్రము చేయున్నట్లు తెలియుచున్నది. కాని నిజమునకు ఇదేమియు లేదు. నేను అనుచైతన్యమే శాశ్వతమైనది. అని అనినచో ఈనేను తన యందరిమాయాశక్తిచే పురుషుడై అక్షరప్రాణ విశేషమును ఉపాధిగాగొని లేని

సమస్త జగత్తునకు అభిన్న నిమిత్తో పాదాన కారణమగు చున్నది. ఈ అక్షరుడు నశింపక, నేను అను అవ్యయ పురుష గర్భితుడై నిత్యుడై యుండును. కనుక ఈ “నేను” అక్షరుని ఉపాధిగా గొని జగత్తునకు నిమిత్తకారణుడన బడుచున్నాడు. కనుక విచారించగా “నేను” అక్షరోపాధి మరియు క్షరోపాధి అనుద్వయదోషములు కలిగియున్నది. ఈరెండింటిని విడిచి ఎన్నడును తాను ఒక్కటిగా నుండనేరరు. నేను స్వతశ్చిద్దముగా నిర్వికారము అని శాస్త్రాదులలో నిరూపించినను, అక్షర, క్షరములు రెండును “నేను” గర్భమునందే ఉన్నవి. అవి మాయసంబంధమే కాని నేను సంబంధించినవి కావు అన్నను-ఆమాయ నేనుయందే విడిపడని రీతిలో దీప - ప్రకాశవ్యాయముగా ఉన్నది. కనుక క్షరాక్షరోపాధిద్వయదోషరహితమనగా “నేను” అను కల లేకపోవడమే. అదే పునరావృత్తి రహితము.

కం॥ మాటలేనట్టిబయలున | మాటగలిగెననుట వినుటమాయ గదయ్యా | మాటమాయైతె మానెను | మాటను మాట్లాడిమనము మానుదమవలన్ ॥ 2

భావము :- శబ్దము ఎంతమాత్రము లేని పరిపూర్ణములో శబ్దము కలిగినది అనుట, వినుట మాయ అనితెలియుము. శబ్దము మాయయే యైననూ, ఆశబ్దము దానివలన కలిగిన లేక తోచిన సమస్తము విచారించి, అవి లేనిదని తెలిసి ఆతరువాత దానిని విడుచుదము.

విశేషభావము:- మాట అనగా శబ్దము. అదే “ఓం నేను; జ్ఞానము, ఇవన్ని ఒక్కటే. దీనికే ఈపద్యములో “మాట” అనేపదము ప్రయోగించబడినది. మాటలేనట్టి బయలున - నేను లేనట్టి (ఓంలేనట్టి) పరిపూర్ణములో “నేను” కలిగెననుట మాయ. అనగా లేనిదే ఆభాసరూపముగా కలవలెతోచినది అనిచెప్పుట. అయినా ఆనేను గురించి ఆసాంతము విచారించి అదిలేనిదని గురుముఖతా గ్రహించిదానిని విడచుటయే ఈగ్రంథము యొక్కసారము.

కం॥ ఏకందముకాకందమె | మాకందఫలరసరుచిని మరిపించు రుచిన్ | మీకందములైనను విను | డీకందములన్నిసత్కవీంద్రుల్లారా ॥ 3

భావము :- ఏకందపద్యమునకాకందపద్యము, మామిడి పండ్ల రసరుచులను మరిపించును. కనుక ఓ సత్కవీంద్రుల్లారా! మీకు అంగీకారమైనచో ఈకంద పద్యములను వినుడు.

విశేషభావము:- మామిడి ఫలజాతులుచాల కలవు. వాటియొక్క మాధుర్యముచి ఏజాతిపండుది అజాతిదే. దేనిరుచి దానికుంది. అన్నీ మామిడి పండ్లే అయినా, వాటిరుచులు భిన్నములై అన్నిటిని గ్రహించతగినవే అయినట్లుగా, శ్రీకృష్ణదేశి కేంద్రులవారు రచించిన ఈ కందపద్యములు, ఏకందపద్యము యొక్క రసానుభూతి ఆకందపద్యముదే. అన్నిపద్యములు భిన్న భిన్నరుచులు గలదై, అన్ని పద్యములు గ్రహించదగినవే కాని, ఒక్కటియును విడువవలసినదిలేదు. అని “మామిడిండ్లరస రుచినిమించిన రుచి గలిగినవి ఈపద్యములు” అని పైపద్యములో చెప్పియున్నారు.

కం॥ నేఛందముజదివెరుగను । నాచందంబిదియుగురుని నమ్మిర చిస్తిన్ । యీచందపు పద్యములను । చూచందరు నగకదిద్దురుడీ సుకవుల్ ॥ 4

భావము:- ఓసుకవులారా! నేనుచందశ్చాస్త్రముజదివి యెరుగను. నాగురుమూర్తిని నమ్మి వారుపల్కించిన విధముగా రచించినాను. ఇది నావిధానము. యీ విధానముగల యీపద్యములు చూచి తప్పులున్నచో నవ్వక దిద్దవలయును.

కం॥ కథగారు జననమరణ । వ్యధమానుటకై రచిస్తే వరకవులారా! మధియించి చూచి దిద్దుడి । పథమేమాత్రంబుతప్పి పారకయుండన్ ॥ 5

భావము:- ఓ శ్రేష్ఠమైన కవులారా! యిది కథ గాదు. జననమరణ వ్యధ బాపుటకై యీ గ్రంథము రచించితిని. దీనిని చక్కగా విచారించి, పరిశోధించి, తప్పులు న్నయడల నాభావము (మార్గము) నకు విరోధము కలిగించకుండగ దిద్దుడు.

కం॥ తక్కువ పాండిత్యముచే । నిక్కేపండితులు మెచ్చనేరరు వీటిన్ । ఎక్కువ పాండిత్యము గల । చక్కని పండితులు మెచ్చి సరెనన్నట్లున్ ॥ 6

భావము:- ఎక్కువ పాండిత్యముగల పండితులు దీనిని చదివిమెచ్చుకొని అంగీకరించినట్లుగా, తక్కువ పాండిత్యము గల్గి అహంకరించేవారు దీనిని మెచ్చుకొనరు.

విశేషభావము:- దీనికి సమభావము 275 వ పద్యము. “చందురుడు దయంబందిన సింధువుచెలరేగినట్లు”. అనుపద్యభావమును సరిచూచు కొనవలయును ఎక్కువ పాండిత్యము అనగా సమస్త శాస్త్రాదులు చదివి

అహంకారములేనివాడు అని అర్థము. అట్టివాడు పరిపూర్ణబోధను గ్రహించి స్థితిబొందగలడు. కాని తక్కువ పాండిత్యముచే సమస్తముతనకు తెలుసునని అహంకరించేవానికి దీనిభావము తెలియదు. కనుక సాంఖ్యతారక, అనునస్క, మహావాక్యవిచారణతోసహా, సమస్త ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రము తెలిసుకొని “నేను” అనుభావము విడచి అంతా ఆబ్రహ్మమే అనుస్థితికి వచ్చిన తరువాత, అట్టివానికి పరిపూర్ణబోధనేర్చుచే చెప్పినచో ఆ బ్రహ్మమే నేను అనేజ్ఞానము రహితమైపోగలదు. అని ఈ ఆధ్యాత్మభావము. అందుచే పరిపూర్ణబోధకు ఏరకమైన ఆధ్యాత్మిక శాస్త్ర భావములు పనికిరావనుట, విచారణలేనివారిమాట. అట్టి వారివలనే ప్రస్తుతము ఈసాంధ్రాయమునకు గ్రహణము పట్టినది.

కం॥ సూరిజనులెయీ గ్రంధపు । సారముగనువారు గానిసంసార మహా । ఘోరవారాసిజేరిన । వారలుదీన్నిజూచివచ్చియింపుదురే ॥7

భావము :- పాండిత్యము గల్గిన సత్పురుషులె యీగ్రంధముయొక్క భావవిశేషమును గ్రహించగలరు గాని, జగత్సంసారమనెడు ఘోరసముద్రములో కొట్టుకొను పోవువారలు, దీన్నిజూచి వారికి అర్థముకాని కారణముచే ఏమాత్రము మెచ్చుకొనకపోవుదురు.

పైపద్యవిశేషభావమే దీనికిని అన్వయము.

కం॥ గొప్పప్రతిష్ఠకు మిక్కిలి । తిప్పలబడునృతతికెపుడుదీరదువిననీ । యొప్పులకుప్పగు బోధను । తప్పకనామాట నమ్మదగు తప్పనకన్ ॥ 8

భావము :- లేనిఆడంబరములు, గొప్పప్రతిష్ఠలు, కీర్తి గురించి, నానాయాతనలుపడే నరసమూహమునకు ఈగొప్పదైన బోధవినుటకు సమయముకుదరదు. నేను చెప్పిన యీమాట తప్పనక నమ్మతగ

విశేషభావము :- కీర్తికోరుకానో వారు, కీర్తిని సంపాదించుకొనుటకు జనులతో అనేక విషయములతో తగుల్కొని, అహంకారభావము కల్గియుందురు. అహంకారులకు ఈగ్రంధభావము అబ్బదు. వారికి యీగ్రంధము చూచుటకు తీరిక లేకుండగ, ప్రజలయొక్క పనులకే వారిసమయము సరిపోక బాధపడు చుందురు. కనుక అట్టి కీర్తికాములు ఈబోధకు పనికిరారని భావము.

కం॥ మెప్పైన బోధగలమా । యప్పులుతప్పుంటె దిద్దుడదినాకిష్టం । బిప్పగిదికందములనే । జెప్పితియీకవితజూచిశిడిముడిపడకన్ ॥ 9

భావము :- గొప్పదైన యాబోధగలమా తండ్రులు, యిందులో తప్పులున్నచో దిద్దుడు. అదినాకిష్టమే. యీవిధముగా యీకందపద్యములనుజెప్పితిని. యీక వితను జూచి కోపగించక తప్పులుంటెదిద్దుడు.

విశేషభావము :- ఈపద్యములో “మెప్పైనబోధగలమాయప్పలనే” దిద్దమనిరి. అనగా గొప్పదైన పరిపూర్ణబోధతెలిసిన పెద్దలు శ్రేష్ఠులను మాత్రమే ఈ కవిత్వములో తప్పులున్నచో దిద్దమని. అంతేకాని వివరు పడితే వారు దిద్దుటకు వీలులేదు. ఎందుచేతనగా శాస్త్రమర్యాద, పరిపూర్ణబోధ తెలియనివారు తప్పులు దిద్దుటకు అర్హులుకారు. కనుకనే “అప్పలు” అన్నపదప్రయోగము చేసిరి అప్ప అనగా ద్రవిడభాషలో శ్రేష్ఠవాచకప్రయోగము మరియు తండ్రి అనికూడ అర్థము కలదు. కనుక “మెప్పైన బోధగల మాయప్పలు తప్పులుంటె దిద్దుడు అదినాకిష్టమే”. అన్నారు. (అప్పలు=తండ్రులు, శ్రేష్ఠులు)

కం॥ ఒకసారియైనవినకన్ వికవికనవ్వేటికుకవివేత్తల్లారా ప్రకటించక మీశౌర్యం బికదాచుటె మీకు మాకు హితవైయొప్పున్ ॥ 10

భావము :- ఈ పద్యములను ఒక్కసారి యైనను వినక, దీన్ని గూర్చి చులకనగా చూచే కుకవివేత్తల్లారా! మీ విద్యా శౌర్యము ప్రకటించకుండగ మౌనము వహించుటయే మీకు మాకు మంచిదగును.

విశేషభావము :- దీనిభావము సరిగా గుర్తించని చిన్నపండితులను కృష్ణప్రభువు ఈపద్యములో హెచ్చరించినారు. ఈగ్రంథమును చులకనగా చూడవద్దనియు, సామాన్యులకు తెలియబడేదికాదనియు, కనుక సామాన్యజనులు, సాధారణ పండితులైనవారు ఈ గ్రంథమును తక్కువ భావముతో విమర్శించవద్దనియు, అలా తక్కువగా అంచనావేసి తెలియకవిమర్శించే వార్కి తగిన విధముగా సమాధానముచెప్పి, వారివాదనఖండించగలమనియు, కనుక అట్టివారు దీన్ని గురించి విమర్శించక ఊరకుండుటయే మేలనియు, ఈపద్యరూపముగా హెచ్చరించినారు.

కం॥ స్వచ్ఛాన్వయ గుచ్ఛము అని పృచ్ఛయొనరెదరు కవులు పృథుయశులారా యిచ్ఛజనించినజదువుడి యచ్ఛాపద్యంబులివ్వి యాసాంతముగాన్ ॥ 11

భావము :- ఓ మంచికీర్తివంతులారా! మంచిపండితులు దీన్ని స్వచ్ఛమైన పుష్పగుచ్ఛములని (దండలు) దీన్ని గూర్చి తెలుసుకొనుటకై ప్రశ్నచేయుచుందురు. కనుక మీకు కూడ కోరికపుట్టినచో, యివి చాలమంచిపద్యములు మొదటినుండి చివరవరకు చక్కగా చదువుడు.

కం॥ తక్కినబోధలవలెనిది చిక్కులు గల బోధగాదుచేట్టదగున్ | మక్కువతోమీమునుపటి | చిక్కులబోధలను చూర్లజెక్కిముదమున్ || 12

భావము :- తక్కినబోధలవలె యీబోధచిక్కులతోకూడినదిగాదు. కనుక మీకుతెలిసిన మునుపటి చిక్కులబోధలను విడచిపెట్టి సంతోషముతో ఆసక్తితో యీబోధను చేపట్టదగును.

విశేషభావము :- ఇతరమైన సమస్త బోధలు అనేక ప్రయాసలతో కూడినవి. మరియు వాదప్రతివాదములు అనగా పూర్వపక్షము. సిద్ధాంతములతో కూడి అనేక చిక్కులు గలవిగా ఉన్నవి. సమస్తము బ్రహ్మమే, బ్రహ్మేదేదసర్వం" అని ఒకసారి, యీ సమస్తము అనాత్మ. లేనిదే ఆభాసముగాకనిపించుచున్నదని మరొకచోట, యీవిధముగా ఏది బ్రహ్మమో, ఏదికాదో ఇదమిద్దముగా తెలియబడుటలేదు. బంగారము నుండి తయారైన సమస్త ఆభరణములు బంగారమునకు భిన్నము కాదు. కాని బ్రహ్మమునుండి ఏర్పడిన యీసమస్త జగత్తుబ్రహ్మముకాదు. ఇది అనాత్మ. కనుక బ్రహ్మముమాత్రమే శాశ్వతమియు, ఈజగత్తు అశాశ్వతమైనది క్షణికమైనది అనిచెప్పుచున్నారు. కనుక ఇట్టి చిక్కులతోకూడినవే అన్నిబోధలు. కాని ఈపరిపూర్ణబోధలో అట్టి చిక్కులుఏమిలేవు. బ్రహ్మము - జగత్తు అంతా ఉన్నదన్నాలేదన్నా ఫరవాలేదు. ఈతెలుసుకొనే "నేను" లేనిది అనిగ్రహించితాను లేకపోవడమేసరి, అనిచెప్పిన తిన్ననైన బోధ కనుక అందరు దీన్ని ఆసక్తితో వినదగును. అనిభావము.

కం॥ నకలకార్యప్రయత్నజ | నకమగు వస్తువునుబట్టి నలచివైచుడ్చి న్నొకసారి వినినచదివిన | నికనింతకుయెక్కువైనవే బోధలయా ||13

భావము :- దీన్ని ఒక్కసారి చదివిన, వినినను, సమస్త సృష్టి కార్యక్రమములకు మూలమైన దేదిగలదో, దాన్నిలేకుండా చేయును. కనుక యింతకన్న యెక్కువైన బోధ ఏమిగలదు? అనగా మిగిలిన బోధలన్నియు దీనికన్న క్రిందబోధలేయని భావము.

విశేషభావము :- “యతో వా ఇమావిభూతానిజాయంతే” అన్నశ్చతిరీత్యా ఈ సమస్త సృష్టికి మూలమైనదే బ్రహ్మము. అది మాయతో కూడినదేకాని ఏక వస్తువుకాదని, యీబోధనిర్ణయముచేసి, మాయతోకూడినది మాయయేకాని బ్రహ్మముకాదని, అదికలవలె స్వతశ్చిద్దముగాలేనిదే తోచినదనియు, కనుక అదిలేనిదని నిర్ణయించును. కనుక దీనికన్న ఎక్కువ బోధమరేదియులేదని నిర్ణయము. మరియుతానే లేకపోవును కనుక, ఈబోధకన్న ఎక్కువైన బోధమరేదియు లేదను మాట నిశ్చయము.

కం॥ కేరుచుమిమువినుమనినే । సారెకుమీచుట్టు దిరిగి సన్నుతిజేసే ।
తోరపుబోధకు మూలం । జైరెవ్వరొవార్చిదలచివరుసనుతింతున్ ॥ 14

భావము :- పదేపదే మీచుట్టదిరిగి ఈబోధచాలగొప్పది అని సన్నుతిజేయుచు, మిమ్మువినండి అని చెప్పేయీగొప్పబోధకు మూలమైన పెద్దలను వరుసగా తలంచి నమస్కరింతును. అనగా గురుపరంపరను చెప్పుకొని నమస్కరింతును అనిభావము.

కం॥ ఈక్షితిశివరామాహ్వాయ । దీక్షితులకు బోధజేసి దిద్దినసామ్యో ।
దక్షుని శ్రీధరమూర్తిని । నిక్షేపముగా దలంచినేవినుతింతున్ ॥ 15

భావము :- ఈభూమిపై (ఈబోధపీఠస్థాపనజేసిన) శివరామఅనుపేరుగల దీక్షితులకు బోధజేసిచక్కదిద్దినస్వామి, రక్షకుడు, అయిన శ్రీధరస్వామిని, చక్కగా నామనస్సునందు భావించుకొని నమస్కరింతును. (దక్షుడు-రక్షకుడు)

కం॥ దక్షిణామూర్తియనదగు । వీక్షితిశివరామవామదీక్షితులనుచున్ ।
వీక్షింతు రార్యులతనికృతార్థము కంఠములబెట్టి ప్రేమములింతున్ ॥ 16

భావము :- శివరామదీక్షితులని పేరుకల్గిన ఆమహానుభావుడు, ఈభూమిపై దక్షిణామూర్తి అనదగినవారని పెద్దలుభావించెదరు. అట్టి శివరాములకుప్రేమతో స్తోత్రము చేయుచు, వారికి నమస్కరించెదను.

కం॥ ఆదీక్షితులకృపకుడా । పాదైయ్యప్పమంత్రి పరియించెనుయీ ।
మేదిని తద్బోధనతని । పాదములకు నతులొనర్చి ప్రార్థింతుమదీన్ ॥ 17

భావము :- ఆశివరామదీక్షితుల కృపకు పాత్రులై, కంబాలూరి అప్పయ్య మంత్రి యీబోధవినితెలుసుకొనెను. అట్టిఅప్పయ్యమంత్రి వర్యులపాదములకు నమస్కరించి ప్రార్థించెదను. (నతి=నమస్కారము)

కం॥ నతిజేసెదనప్పయ్యన్ । గతికైకొల్పతడుబోధగనెనోనేనా ।
ప్రతిలేనిపరశురామ । క్షితిసురవంశమణియైన సీతాపతికిన్ ॥ 18

భావము :- అప్పయమంత్రిని, తనకు తిరిగి జన్మించని గతికొరకై ఆశ్రయించి
యీబోధకొనిన, బ్రాహ్మణవంశమందు పుట్టిన ప్రతిలేని పరశురామసీతాపతికి
ననుస్కరించెదను.

కం॥ బుచ్చి వెంకమ్మతల్లిని । చెచ్చెరపెండ్లాడికాశీసేతువుదాకన్ ।
విచ్చలవిడియెగజల్లెను । సచ్చరితుల కచలబోధసాకల్యముగాన్ ॥ 19

భావము :- ఆపరశురామసీతాపతి, బుచ్చి వెంకమ్మ అనుసాధ్వీమణిని పెండ్లి
జేసుకొని, కాశీలగాయతు కన్యాకుమారి అగ్రమువరకు. (అనగాదేశమంతట)
ఈఅచలబోధను మంచి లక్షణములు గల వారికి చెప్పి గొప్పప్రచారము జేసెను

కం॥ ఆసీతాపతినతివి । శ్వాసమునంగొల్చికొంటిసర్వేశ్వరుడం ।
చీసద్బోధనుతేటగ । జేసితినివి సకలజనులు చెవియొగ్గినిన్ ॥ 20

భావము :- ఆపరశురామసీతాపతిని, అతినమ్మికతో సర్వేశ్వరడను తలంపుతో
భక్తితో సేవజేసి, ఈసద్బోధను గ్రహించితిని. ఆ సద్బోధను అందరకు తెలిసి
చెవి యొగ్గి వినునట్లుగా యీ పద్యరూపముగా జేసితిని.

కం॥ భాగవత వంశభవుడను । భాగవతోత్తములపాదపద్మంబు
లకున్ । సాగిలిమ్రొక్కేవాడను । బాగుగ ననుజనులు కృష్ణభట్టందు
రిలన్ ॥ 21

భావము :- నేను (గ్రంథకర్త) భాగవత అనుయితీపేరుగల వంశమందు
పుట్టినవాడను. భాగవతోత్తముల పాదపద్మములకు సాష్టాంగనమస్కారము
చేసేవాడను. నన్నుజనులందరు కృష్ణభట్టు అందురు.

విశేషభావము :- భాగవతోత్తములు అనగా భ-భక్తి, గ-జ్ఞానము, వ-వైరాగ్యము,
త-తత్వము, ము-ముక్షుత్వము. అనగా భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్య, తత్వము,
ముక్షుత్వములు కల్గినవారిలో ఉత్తములైనవారు. (అనగా పరిపూర్ణబోధస్థులు
అనిభావము) వారికి సాష్టాంగనమస్కారముచేసే వాడను అనిచెప్పుకొనుట కవి
యొక్క అనహంకారత్వమును చెప్పుచున్నది. కృష్ణ భట్టు అందురు, అని తన
నామమును జనులు అంటారు అనిచెప్పినారు. తనపేరు, గురువుయొక్కపేరు,

భర్తపేరు, తననోటితో చెప్పరాదని శాస్త్రము. కనుక తనను జనులు “కృష్ణభట్టు” అందురు అని శాస్త్రసమ్మతముగా తనపేరును ఈ పద్యములో చెప్పుకొనుట గ్రంథకర్తయొక్క శాస్త్రవిజ్ఞతకు ఉదాహరణ.

కం॥ ధారుణ్యత్రయసూయలు | వీరేయనిజనులుబొగడవెలసి
నవారల్ | నారాయణ జానకీయను | వారిరువురుగన్నయట్టివాడను
సుమ్మీ ॥ 22

భావము :- ఈభూమ్మీద అత్రిఅనసూయలంతటివారని జనులు బొగడిన నారాయణ, జానకీఅనుదంపతులు కన్నవాడను. (పుట్టినవాడను)

కం॥ ఆనేనొనర్చినాడను | యీనిజకందముల గ్రంథమెప్పుడుదీనన్ |
వీనుల వినికన్నులగని | రేనట్టిజనంబుబల్కునేనేననుచున్ ॥ 23

భావము:- ఆపైన జెప్పిన కృష్ణభట్టు అను నేను ఈ శాశ్వతమైన కందపద్యములతో కూడిన గ్రంథము జేసితిని. దీనిని విని కన్నులతో జూచినట్టిజనుల్లు నేనే బ్రహ్మను అని పలుకగలరా ?

విశేషభావము :- ఆనేనొనర్చినాడను - అనగా ఆ పైన జెప్పిన కృష్ణభట్టు అనుపేరుగల నేను రచించితిని అని ఒక అర్థము. ఇట్టిగొప్పభావముతో కూడిన పద్యములు మరొకరికి సాధ్యపడలేదు. ఇట్టిరచనమరెన్నడు ఉండదనుట నిర్వివాదము. గొప్పభావగర్భితము. పైకి బహుతేలిక అయినకవిత్వము. పరిపూర్ణబోధను ప్రకటించుటలో ఈపద్యములకు సాటియైన కవిత్వమేదియును లేదు. నేను రచించితిని అనుటలో “అహం” కనిపించుచున్నది. మరియు నేను అనునది జీవుడు. దీనిచే చెప్పబడినది భ్రమ ప్రమాదములతో కూడియుండును. అట్టి భ్రమప్రమాదములు లేనిది, నేను చేరచించనిది, కేవలము వేదము మాత్రమే. అందుకేవేదము ఎవ్వరూ రచించలేదు. బ్రహ్మముఖమునుండే వెలువడినదనుట ఆర్యోక్తి. ఆ బ్రహ్మమే “నేను” అనేను, అనగా నిర్మలుడై, దోషరహితుడైన ఆబ్రహ్మ, గురుస్థానము నందున్న నేను రచించినాడను అని అర్థము చెప్పుకోవలెను. కనుక ఈపద్యములలోని భావము వేదమువలె భ్రమ ప్రమాద రహితమైనది. అని నిస్సంశయముగ చెప్పవచ్చును. 2. యీ నిజ కందములు. అనగా నిజ అనుపదమునకు శాశ్వతమైన అని అర్థము. శాశ్వతమైనది ఒక్కపరిపూర్ణము మాత్రమే. అట్టి పరిపూర్ణమును గురించి తెలియపర్చిన కందపద్యములు కనుక “నిజకందములు” అని పదప్రయోగములుచేసినారు.

3. వీనులవిని కన్నులగనిరే - అనగా ఈ పద్యభావమును (బోధను) గురు ముఖతాచెప్పలార వినిమరియు అందుజెప్పబడిన పరమార్థమును సత్యమును కన్నులతో చూచినవారు అనగా అపరోక్షజ్ఞానులైనవారు అనిచెప్పవలెను. అనగా ఎరుకనువిడచుటయే పరిపూర్ణమును ప్రత్యక్షముగా చూచుట అనిచెప్పవలెను. అట్టివారు 4. "నేనే ననుచున్ బల్కు," నేనేబ్రహ్మ "అహంబ్రహ్మస్మి" అని పల్క గలరా? నేనులేనివారుకనుక నేనే బ్రహ్మను అని అనరు అనిభావము.

కం॥ చిల్లరబోధలనన్నిటి । నొల్లరునిజ బోధ దెలసి యొప్పటిపెద్దల్ । పొల్లనియందుకెనేనవి । వల్లక యీ బోధయందెవర్తిజుమీ ॥ 24

భావము :- పరిపూర్ణబోధ దెలసి ఆ రూఢులైన పెద్దలు, చిల్లర బోధలైన మిగిలిన అన్ని బోధలు వానియందు సారమెంత మాత్రము లేదని వాటిని అంగీకరింపరు. కనుకనే నేను వాటిని విడచి యీ బోధయందె వర్తించితిని.

కం॥ గురుశిష్యుల మాటలవలె । పరిపూర్ణ బోధకంద పద్యఫణితితే । విరచిల్లి వినుడి ముందర । జరిగే ముచ్చట్లుమీకు సహ్యంబైనన్ ॥ 25

భావము :- పరిపూర్ణబోధను గురుశిష్యులసంవాదమువలె కందపద్యరీతిగా రచించితిని. ముందుజెప్పేబోధమీకు ఇష్టతయైనచో వినుడు. (ఫణితి=రీతిగా)

కం॥ శకలవిగమాగమాది । ప్రకరమహావారికేళఫలసారముద్ది । సాక్ష గ్రంథముజేసితిలా । కిజజనులొకనేళగొన్నకీడుదొలంగున్ ॥ 26

భావము :- సమస్తవేద, శాస్త్రములుమొదలైన మహాగ్రంథముల యొక్క సారము దీసి ఈగ్రంథముజేసితిని. జనన మరణములతోకూడియున్న సామాన్యజనులు వారి పుణ్యవిశేషసంస్కారబలముచే ఈగ్రంథమును చూచినచో వారి కున్నకీడు పూర్తిగాతొలగిపోగలదు.

విశేషభావము :- కొబ్బరికాయ యొక్కలోపలి ముక్కనుతీసుకొనుటచాల కష్టమైనపని. కాయనుచెట్టునుండి కోయుటేకష్టము. ఆకాయను పైడొక్కవలచి పెంకు బద్దలుకొట్టి అందలి కొబ్బరినిపెంకునుండి బహునేర్చుగా విడదీయగల్గిన వారే ఆకొబ్బరిని అనుభవించగలరు. అట్లే వేదములు, శాస్త్రములు మొదలగు మహాగ్రంథములను చదివి వాటియొక్క భావమును గ్రహించుటకూడ కొబ్బరి కాయనుండి కొబ్బరినివేరుచేసి అనుభవించుటవలె బహు దుస్సాధ్యము. అని ఆశాస్త్రములసారము "వారికేళఫలసారము" అని ఈపద్యములో వర్ణించినారు.

అట్టిసారమును తీసి ఒకగ్రంథముగా చేసితిని అనిచెప్పెవారు. దీనిని తొక్కి జనులు అనగా ఏరకమైన సాధనలు శాస్త్రజ్ఞానము వగైరా ఏమిలేని సామాన్య జనులుకూడ, ఒకకేళగొన్న అనగావారిపుణ్యకర్మసంస్కారముచే అనిఅర్థము చెప్పవలెను. అట్టిసంస్కారముచేగాని, పూర్ణబోధదారకదని .. ర్యోక్తి కలదు కనుక, “ఒకవేళగొన్న” అనుపదమునకు” సంస్కారబలముచే లభ్యమైనచో” అని అర్థము చెప్పవలెను. అనగా పూర్ణబోధశాస్త్రజ్ఞానమహాపాండిత్యముచేత గాకుండాగ, పూర్వజన్మపుణ్యకర్మసంస్కారబలముచే మాత్రమే లభ్యమగును. అట్లు లభించినచో వారికీడుదొలగును. అనగా వారికి అనాదిసిద్ధముగా ఉన్న జనన మరణములచక్రభ్రమణము తొలగును అనిభావము.

కం॥ తనకు దావచ్చి సద్బోధ . ధనుదెల్పుమటంచుమ్రొక్కుతన
శిష్యునకున్ . వినజెప్పదొణగెనొకగురు. డను మానించకనువాని
కతిదయతోడన్ ॥ 27

భావము:- తనంతతానుగా సద్గురుమూర్తి వద్దకు వచ్చి, నమస్కారపూర్వకముగా ఈబోధను తెలియపరచమని కోరిన శిష్యునకు సద్గురుమూర్తి అట్టి సచ్చిష్యుని యందు అనుమానములేకుండగ అతిదయతో ఈబోధను విన జెప్పనారంభించెను.

విశేషభావము:- “తనకు తావచ్చి” శిష్యుడు తన పుణ్యవిశేషముచే ఇట్టిసద్బోధను తెలుసుకొనవలెనను ఇచ్చజనించి సద్గురుమూర్తి వద్దకేగి ఆశ్రయించవలెను కాని గురువే శిష్యునివెతకి పట్టుకొని, వానికి కోరిక ఆపేక్ష లేకపోయినను ఈబోధ తెలుసుకోమని చెప్పుట తగదు. అనిపద్యభావము.

కం॥ పరమపురుషుడును లేనిది . యెరుకయు గల దరసి లేని
యెరుకనువిడుమం . చెరిగించినశిష్యుడు గురు . వరునడిగెను
మ్రొక్కిరెంటివర్తనలపుడున్ ॥ 28

భావము:- శిష్యా! పరమ పురుషుడును, లేని యెరుకయు గలవు. ఈరెంటిని చక్కగావిచారించి, లేని యెరుకనువిడుపుము. అని గురుమూర్తిచెప్పగా గురు మూర్తికి నమస్కరించి, ఆరెంటిని గూర్చి వివరముగా చెప్పవలసినదిగా శిష్యుడు అడిగెను.

విశేషార్థము:- ఈపద్యములోను ఇంకాకొన్ని పద్యములలోను పరమపురుషుడు అనుపదము ఉపయోగించిరి. ఇచ్చటపరమపురుషుడు అనగాపరిపూర్ణము అని

అర్థము చెప్పవలెను. కాని పురుషోత్తముడు, పరబ్రహ్మము అనుభావము చెప్పరాదు. అట్లుచెప్పినచో అద్వైతభావము వచ్చును. ఇదికవిహృదయముకాదు. గ్రంథముయొక్క భావముకూడ కానేరదు.

కం॥ పరమపురుషుడననెవ్వడో । యెరుకెట్టిదో తెల్పియవలయెరు కనువిడచే । తెరువెట్టిదోయిన్నియునా । కెరిగించుమటంచు బల్కనిట్ల నెగురుడున్ ॥ 29

భావము:- గురువర్యా! పరమపురుషుడనగా ఎవరో, యెరుకనగానేదో, సవివరముగా తెలియపర్చి, ఆతరువాత యెరుకనువిడచే విధానమువిదో, ఇవన్నియు నాకెరిగించుముస్వామీ అని శిష్యుడు బల్కెను. అంతగురుడు ఈవిధముగా చెప్పుచున్నాడు.

కం॥ నేపెద్దలచేవిన్నది । నీపైదయబుట్టి చెప్పనేబూనితిని । కాపద్ధతి నంతయువిని । యేపద్ధతికాశపడకు మిదివిడువకుమీ ॥ 30

భావము:- శిష్యా! నీయందు నాకు దయపుట్టి, నేను పెద్దలచే విన్నదంతయు నీకు చెప్పఘానుచున్నాను. ఆబోధంతయు విని మరియేయితరబోధలకు ఆశపడకుము. ఈబోధ విడచిపెట్టకుము.

కం॥ కదలడట పరమపురుషుడు । కదలికమాయయట యిట్టి కదలిక కేదో । మొదలన పెద్దలు బల్కిరి । కదలనిదేకలదు లేదు కదలిక యనుచున్ ॥ 31

భావము:- శిష్యా! పరమపురుషుడు కదలడు అనగా చైతన్యము లేనిది. కదిలే సమస్తము మాయయనియు, ఈకదిలే దానికి మూలమేమియు లేదని పెద్దలు చెప్పిరి. మరియు చైతన్యరహితమైన దే శాశ్వతమైఉన్నదనియు, కదిలే మాయలేనిది అనియుచెప్పిరి.

విశేషభావము:- పరమపురుషుడు అనగా పరిపూర్ణము. దీనియందు కదలికలేదు. సర్వేసర్వత్రానిండి నిదీడికృతమై, ములుగుచ్చుటకు కూడ వెల్లిలేనిదైయున్నందున, కదలుటకుచోటులేనిది కనుక, కదలదు. అంతేకాదు. ఇతరమును కదిలించ జేయుచైతన్యము సత్తా కూడా లేనిది. ఇది అనాది. స్వతశ్శిద్ధము, ఇదియే శాశ్వత మైనది. కదిలేది అనగా తాను కదులునది మరియు ఇతరమును కదిలించజేయు సత్తా కలిగినది. అదే మాయ లేక ఎరుక. ఇది మూలములేకుండగా పరిపూర్ణములో

తోచినది. పరిపూర్ణము దీనికి మూలముకాదు. కనుక ఈపద్యములో “కదలిక కేదో, మొదలు” అగా కదలికకుమూలము ఎదో? అనగా లేదు అని భావము చెప్పవలెను. కదిలేది అనగా వికారము గలది. మార్పు జెందు స్వభావము గలది అగును. కనుక అట్టిది నశించి తీరును. కనుకనే “కదలనిదేకలదు, లేదు కదలిక యెప్పుడున్” కదలని పరిపూర్ణమే శాశ్వతమైనది. కదిలే మాయలేనిది అనిభావము.

కం॥ పురుగుక్కుస్తంభంబును । కొరికినదనవీతిహాత్రుగొని మింగి చెదల్ । ధరననినను మాయాకతి । హరిని చీకాకుగయెనచ్చెన నవిన దగునే ॥ 32

భావము :- పురుగు ఉక్కుస్తంభమును దొలచివైచినదనినను, చెదుపురుగులు అగ్నిహోత్రునిపట్టితినివేసినదనినను, మాయ పరిపూర్ణమునకు వికారము పుట్టించినదనిన, ఈభూమీద ఇవన్నియు నమ్మదగినమాటలు కావుకదా !

విశేషభావము :- బ్రహ్మము నిర్వికారము. అందున్నమాయవలన బ్రహ్మవికార భూతుడై సృష్టి కార్యక్రమములు జరుగుచున్నవి, అని ఇతివృత్తంలో చెప్పబడినది. కాని బ్రహ్మనిర్వికారుడు. మాయలేనిది. అట్టి మాయ శాశ్వతమైన వికారరహితమైన బ్రహ్మను వికారపరచ గలదా? అనగా బ్రహ్మ నిర్వికారుడుకాదు, వికార గర్భితుడే. కనుక మాయ, బ్రహ్మను వికారపరచగలిగినది. కాని పరిపూర్ణమే బ్రహ్మము కేవలనిర్వికారమైనది. దీనిని ఏమాయ, ఎరుక ఎట్టివికారమును కల్పింపనేరవు. కనుక పరిపూర్ణమే పరబ్రహ్మము “వికారరహితమేవ ఈశ్వర” అనియన్నారు. కనుక పరిపూర్ణమే పరబ్రహ్మమని నిర్ణయము.

కం॥ మాయానందుదోచు విశ్వము । నరస్వప్నము వంటిదనిరానా ననముల్ । మరస్వప్నము వంటిదియనే । స్థిరమతి శివరామనామ దీక్షితులుధరన్ । 33

భావము :- శిష్యా! బ్రహ్మమునందుతోచబడిన జగత్తు మానవులకుస్వప్నము ఏలాకలిగినదో ఆలాలేకనే జగత్తుతోచినది అని అనేకమంది అనేకగ్రంథములలో వ్రాసిరి. కాని శ్రీశివరామదీక్షితులు జగత్తు దేవతల స్వప్నమువలె తోచినదని చెప్పిరి.

విశేషభావము :- నరస్వప్నము. అనగా నరుడు ఉన్నాడు అతనికి కలలేనిదే తోచబడినది. ఈకలకుఆధారము నరుడు. కనుక జగత్తు నరులకు దోచిన

కలకంటిది, అనగా జగత్తులేదు కాని జగత్తునకు ఆధారము హరి అనగా బ్రహ్మము. అని అర్థము. అయితే ఇక్కడ బ్రహ్మ ఆధార ఆధేయభూతమగు చున్నది. ఇది సిద్ధాంతవాక్యముకానేరదు. కనుక స్థిరమతియైన శ్రీ శివరామ దీక్షితులవారు సురస్వప్నమువంటిదనిరి. సురలు అనగా దేవతలు. వీరికి రెప్పుపాటు లేదు. అనగా నిద్ర అవస్థలేదు. వారికి స్వప్నమెట్లుకలుగును. అనగా అసలు లేదు అని అర్థము. కనుక జగత్తు అసలు పుట్టనేలేదు అని దీక్షితులవారి అభిప్రాయమని భావము.

కం॥ హరియందు దోచుస్వప్నము - హరియందుదోచు విశ్వము సురల హరిన్. యెరిగిన కల విశ్వముతా. మరుగవెళుతులేమి వెలికి యలిబిడియమువన్.

34

భావము:- శిష్యా! దేవతల యందు దోచిన స్వప్నము, హరియందుదోచినవిశ్వము, ఆదేవతలను, హరిని తెలుసుకొనినచో స్వప్నము, విశ్వమురెండును తాములేమని తెలుసుకొని తాములేకుండా పోవునుగదా !

విశేషభావము:- గురుముఖతా పరిపూర్ణమును గుర్తెరిగినచో దేవతలు, బ్రహ్మము, అందుదోచబడిన విశ్వము సమస్తము కలవలె, లేనిదేయని తెలియబడి పరిపూర్ణమే శాశ్వతమైనదని, మిగిలిన సమస్తము లేనిదేయనిలేకపోవుచున్నది. అనిభావము.

కం॥ కదలనిదికదలదెన్నడు । కదలికగలదనిన దానికగుపడదు మొదల్ । కదలికలేదదిగావున । యిదిపరమరహస్యమెవ్వరెరుగరు దీనిన్ ॥

35

భావము:- శిష్యా ! చలించనిది ఎన్నడు చలించదు. చలనముకలిగిన దానికి మూలము ఏదియులేదు. చలించుట, చలంపజేయుట దానికి లేదు కనుక దీనిని ఎవ్వరు ఎరుగరు. పరమరహస్యమైయున్నది.

విశేషభావము:- సాధారణముగా ఏవస్తువునైనను పరీక్షించినచో, ఆవస్తువు దేనివలన తయారైనచో, ఏయేగుణవిశేషములు కలిగియున్నదో, ఈవస్తువునుండి ఏవేవి ఉత్పన్నమగునో తెలిసికొనుట శాస్త్రలక్షణము. అట్లే, ఈదృశ్యమానజగత్తుకు ఆధారమేది? ఇందలిచైతన్యమెట్టిది? దీనికి మూలమైన పదార్థమెట్టి లక్షణము గలది? అని విచారించిన ఆధ్యాత్మికశాస్త్రకారులు, జగత్తు చైతన్య రహితమైన దనియు, దీనికి ఆధారమైన బ్రహ్మము నిర్వికారము, చైతన్య గర్భితము

అనియు, ఆధారమును, ఆధేయమును పరిశీలించి ఆధారమైన బ్రహ్మము శాశ్వతమైనదని ధృవపరిచిరి. కాని ఆధారాధేయములు రెండును ఒక్కటేగాని రెండుకాదు. ఒక్కదానివల్ల రెండోది ఆలంబనమై ఏర్పడుచున్నది. కనుక రెండును ఒక్కటేగాని రెండుకాదు. రెంటివస్తువులందు చైతన్యము (కదలిక) చేతన, అచేతన అనురెండురూపములు కలిగి యున్నదే. బ్రహ్మము చైతన్య గర్భితమై అచేతనరూపముగా ఉన్నది. కానిజగత్తును చైతన్యవంతముచేయుటచే చేతనరూపమైయున్నది. అట్లే జగత్తు స్వతస్సిద్ధముగా కదిలే లక్షములేనిది కనుక అచేతనము. కానికదిపితే కదిలే లక్షణము గలదగుటచే చేతనవస్తువు. కనుక బ్రహ్మము, జగత్తులు రెండును చేతన అచేతనరూపములే. ఈరెంటివర్కే విచారించిరికాని, వీటికి అతీతమైన పరిపూర్ణము జగత్తునకుగాని బ్రహ్మమునకు గాని ఆధారముకాదు. మూలముకాదు. చేతనముకాదు. అచేతనముకాదు. కనుక దీనిని ఎవ్వరు తెలిసికొనలేరు. కనుక ఇది పరమరహస్యమైనది. ఒక్క గురుమూర్తి ద్వారా మాత్రమే అట్టి సంస్కారులకు తెలియబడును.

కం॥ కదలనిది కదిలెనన్నను । ముదమునవినదగదువారిముచ్చటనె పుడున్ । కదిలిన కదలనిదెట్లగు । నదిగావున కదలదనుచునమ్మదగు జుమ్మి ॥ 36

భావము:- శిష్యా! కదలనిబ్రహ్మము చైతన్యము కలిగినదని అనేవారి మాటలను ఎప్పుడును నమ్మరాదు. చైతన్యముకలిగిన వస్తువుకదలని దెట్లగును? కావున కదలనిది ఎన్నడూ కదలదు. అదే పరిపూర్ణము అని తెలుసుకొనుము.

విశేషభావము :- చలించని బ్రహ్మము నందు చైతన్యము కలదనియు, ఆ చైతన్యముచే జగత్తు ఏర్పడుచున్నదనియు, చెప్పిన మాటలు పూర్తినిజమైనదిగాదు. కదలుట, కదిలించు శక్తి రెండూ ఒక్కటే. కదలుటగాని కదిలించు శక్తిగాని ఉన్న వస్తువు, కేవల నిర్వికారము కానేరదు. కనుక శాస్త్రములో చెప్పిన బ్రహ్మము కదలకపోయినను, కదిలించు శక్తి కలిగియున్నందున, కేవల నిర్వికారము కాదు. వికార గర్భితము. కనుక అదియే బ్రహ్మము అన్న ముచ్చట వినదగినది కాదు. కావున చైతన్యమెంత మాత్రము లేని పరిపూర్ణ బ్రహ్మమే కదలనిది. శాశ్వతమైనది. కేవల నిర్వికారమైనది.

కం॥ నేను మేనును ప్రకృతి ద్వయ । మని నిను నీమేను మృషని మానిరి నీజో । లిని పెద్దలు నీవెరుగక । నిను నీవొక కొండ నంటె నిజమామాటా ॥ 37

భావము:- శిష్యా! నేను, మేను ఈరెండును ప్రకృతి ద్వయములు. అందుచేతనే నీ మేనువలెనే నీవు గూడ మిథ్యయని పెద్దలు నీవే బ్రహ్మమనుట మాని వేసిరి. నీ సంగతి పూర్తిగా నీవెరుగక నేనే భూమను అని అంటే అది నిజమగునా?

విశేషభావము:- ప్రకృతి ద్వయములనగా ఆకలి - దప్పులు, ఆలు - మగలు ఆత్మ-అనాత్మలు, పురుష-ప్రకృతులు వలెనే నేను-మేను. ఈరెండు ప్రకృతిలో సహజమైనవే. ప్రకృతి లక్షణము గలవే. నేను బ్రహ్మను అనియు మేను అనాత్మ మిథ్య అనియు వచించురు. నేను లేని మేనులేదు. మేను ఉండి నేను లేకపోదు. నేను లోనే మేను గర్భితమై యున్నది. కనుక ఈ మేనుపోయినా తిరిగి నేను నుండి మేను ఉద్భవించుచున్నది. కనుక నేను - మేను రెండును ఒక్కటే కాని రెండు భిన్న లక్షణములు గలవి కావు. అన్యోన్య్యాశ్రయభూతములు. కనుక ఒకటి బ్రహ్మము శాశ్వతమైనది అనరాదు. ఈ విచారణ తెలిసిన మహానుభావులు నేను లేనిది అన్నారు. దాని జోలిని విడచిపెట్టిరి. ఇట్టి విచారణ తెలియనివారు నేను అనునదే భూమ (గొప్పది, పెద్దది) అన్నారు. అది అసలు లేనేలేదను విచారణ తెలియక.

ఈ పద్యమును ఈవిధముగా దండాన్వయము చేయవలెను.

నేను మేనును ప్రకృతి ద్వయమని, నిను నీమేను మృషని పెద్దలు నీ జోలిని మానిరి । నిను నీ వెరుగక, నీవాక కొండ (భూమ) నంటే నిజమా మాటా ॥ (కొండ=పెద్దది, అచలము, భూమ)

కం॥ పేర చలమనుచుబయలని । పేరెప్పుడు లేని మనము బెట్టుట చేతన్ । పేరాయబయలు కిప్పుడు । పోరానివు నేను మృషనిపోతే జాలున్ ॥ 38

భావము:- నామరూపములు ఎంత మాత్రము లేని పరిపూర్ణమునకు మనము దాని గురించి తెలుపుడు చేసుకొను నిమిత్తమై అచలము, బయలు అని వ్యవహారిక నామములు పెట్టుకొని వ్యవహరించుచున్నాము. కనుక “నేను” లేనిదని, మిథ్యయని తెలుసుకొని నీవు లేకుండా పొమ్ము.

విశేషార్థము:- పరిపూర్ణము నామ రూప క్రియా రహితమైనది. బుద్ధిచే కూడ తెలియరానిది. కాని దాని గురించి అన్వయ వ్యతిరేక భావములచే ఉన్నదని దానిని గుర్తించినప్పుడే “నేను” లేకపోవును. నేను లేకపోవుటే జన్మరహితము కనుక జన్మరహితమును చేయుటకై సద్గురుమూర్తి పేరులేని పరిపూర్ణమును -

పరిపూర్ణము, భూమి, బయలు, అచలము అని అనేకవిధములుగా మనకు తెలియ పర్చు నిమిత్తమై లేని పేరును పెట్టి వ్యవహరించిరి. నిజమునకు దానికే పేరు లేదు. రూపమున్న దానికే పేరు. రూపమున్నదానికే క్రియ. కనుక నామ - రూప - క్రియా రహితమైనది పరిపూర్ణమని భావము. నామరూపక్రియా సహితమైనది “నేను”. దీనికి ఓం అని పేరు కలదు. సర్వస్వరూపము. సర్వక్రియాన్వితము. కనుక ఇది బ్రహ్మము కానేరదు. ద్వంద్వరూపమైనది. కనుక దీనివలన పునరావృత్తి రహితము కానేరదు.

కం॥ పరమపురుషుడీ బయలని । గురుడెరిగించినను జూచి గొప్ప కురుచలై । యెరిగెటి నిను నేమృషనని । యెరిగరుగుము నీ వెమాయ విక బుట్టవిలన్ ॥ 39

భావము :- పరబ్రహ్మమే యీ పరిపూర్ణమని గురుమూర్తి ఎరిగించగానే, అట్టి పరిపూర్ణము ఉన్నదని జూచి, సమస్తము నాలోనే యున్నదని నేను భూమననియు, అన్నిటియందు నేను ఉన్నాను కనుక అణువు కన్నా అణువుననియు ఇలా ఒకప్పుడు గొప్ప (పెద్ద)గను, మరొకప్పుడు చిన్న (కురుచ)గను అయే “నేను” మృషని, మాయయని తెలిసికొని “నేను” లేనని లేకపోయినచో పునర్జన్మము నీకు ఉండదు.

విశేషభావము :- “అణోరణీయాన్, మహతో మహీయాన్” పెద్దదాని కన్న పెద్దది, చిన్నదానికన్న చిన్నది. సమస్త బ్రహ్మాండములు దీనియందే ఉన్నవనుటచే పెద్దది అనియు భూమి అనియు, పిపిలికము నందు కూడ ఉన్నందువలన చిన్నదానికన్న చిన్నది అనియు అణువు అనియు “నేను” అను బ్రహ్మమును చెప్పుచున్నారు. ఒకప్పుడు ఒకలాగ, మరొకప్పుడు మరొకలాగ కనుపడునది తెలియబడునది మాయయే గాని, శాశ్వతమనరాదు. నిజమైనది శాశ్వతమైనది ఎప్పుడును ఒక్కతీరుగా ఉండవలెను. కనుక ఈ “నేను” మాయయని తెలిసి, దీనందు బ్రహ్మమనే భ్రాంతి విడచి, నేనువిడిచినచో, నేను లేకపోయిన కారణముగా పునర్జన్మకు వచ్చే “నేనే” లేకపోయినది.

కం॥ అయమాత్యయనినరీతిగ । నయముగ బట్టబయలు నదిగో యనుటల్ । అయమియమనియనుటుళ్ళ । క్క్రియయినన నవలసె నీదుకీడుగుటకై ॥ 40

భావము:- శిష్యా! “అయమాత్మ బ్రహ్మ” అను మహావాక్యమును చెప్పి చూపించిన విధముగా, చక్కగ ఈ బట్టబయలును అదిగో అని చూపించుట పరియైనది కాదు. అయం ఇయం అని చెప్పిది ఉత్తర్కే లేనిది. అయినా నీకు గుర్తింపునకై, నీవు తిరిగి పునర్జన్మకు రాకుండుటకై చెప్పి చూపింపరాని పరి పూర్ణమును అదిగో ఇదిగో అని చెప్పితిని.

విశేషభావము :- “అయమాత్మ బ్రహ్మ” అను మహావాక్యము. ఈ ఆత్మే బ్రహ్మమని అంతట నిండియున్నది అని చేతిచే అంతటను చూపించెదరు. అట్టి విధముగానే ఈ ఉత్తరబట్టబయలు ఇదిగో అని గురుమూర్తి అంతటా ఉన్నది పరిపూర్ణము ఇదిగో అని చెప్పి చూపించిరి. అయమాత్మ బ్రహ్మను చూపించిన విధముగానే చూపించిరి. కాని పరిపూర్ణము చూసబడేదికాదు. మాటలచేత చెప్పబడేది కాదు. ఇదిగో అని నిర్దేశింపరానిది. అయినా శిష్యునికి పరిపూర్ణమే ఉన్నదని, నేనైన ఎరుక లేనిది అని దృఢముగ తెలియుటకై ఇదిగో పరిపూర్ణము. అంతటా ఉన్నది. ఈ చీకటి వెలుతురు కానిది, శబ్దరహితమైనది. మహాకాశమునకు కూడ మించి సర్వత్ర ఉన్న పరిపూర్ణము ఇదిగో. ఇది తప్ప మరేది లేదని ఇట్లు అనేక సూక్తులు, యుక్తులచే నిర్ణయము చేయుచున్నాడు. అట్లు నిర్ణయమైనప్పుడే నేను అను ఎరుక భ్రాంతి విడిపోవును. ఎరుక లేకపోవుటయే జన్మరహితము. ఈ జననమరణములనే కీడు చొలగుటకై చూపింపరాని పరిపూర్ణమును ఇదిగో అని చెప్పి చూపించెను. నిజమునకు పరిపూర్ణమును చూపించే వాడు లేడు. చూచేవాడు లేడు. అయినా ఇట్టిది అని తెలియవలెను కదా. సర్వత్రా అఖండమైన ఆత్మ ఇదిగో అని చెప్పినప్పుడు తాను, చెప్పే గురుడు ఖండ స్వరూపులై యున్నారు కదా! అట్లే ఇక్కడ పరిపూర్ణమును కూడ చెప్పి చూపించెను.

“అయ మియమనియనుటుల్లక్తి” అనగా “స్వప్రకాశాపరోక్షత్వమయం” అని శాస్త్ర భాష్యము. అయం అనగా కుండ మొదలగు వస్తువుల వలె దృక్ నిర్ణయము (చూడబడేది) కాదనియు, స్వర్గము, సరకముల వలె ఎప్పుడును కనుబడనిది కాదనియు, అర్థము చెప్పిరి. పరిపూర్ణము ఎప్పుడూ ప్రత్యక్షమే. ఎదురుగానే ఉన్నది. కాని దృశ్య వస్తువు కాదు. కనుక అయం అనుటుల్లక్తి. అని భావము. కం॥ లేనినే నీవు లేని । స్థానంబును కారణంబు సర్వమునకధి । స్థానంబు సాక్షిసత్య । జ్ఞానానందంబు అనిన సత్యములగునే ॥41

భావము :- శిష్యా! నేను, నీవు లేని స్థానము ఏదైతే కలదో, దానిని ఈ సమస్తమునకు కారణము, అధిష్ఠానమనియు, సాక్షియని, సత్యజ్ఞానానందము అనినచో ఆ మాటలు నిజమగునా?

విశేషభావము :- నేను - నీవు లేని స్థానము - పరిపూర్ణము. పరిపూర్ణములో నేను లేను. అనగా నేనైన ఆత్మ లేదు నీవైన జగత్తు లేదు. ఆత్మ - జగత్తులు లేనిది పరిపూర్ణము. ఆత్మ జగత్తులు లేని పరిపూర్ణము సమస్తమునకు కారణము, అధిష్ఠానము కానేరదు కదా. ఆత్మజగత్తులు గల యెరుకయే, సృష్టి స్థితి లయములకు కారణము. అధిష్ఠానము. సాక్షి, బ్రహ్మ, సత్యజ్ఞాన ఆనంద స్వరూపము అని చెప్పిరి. పరిపూర్ణములో ఏమియు లేదు. ఉత్తది. ఇది కారణ కార్యములు కానిది. ఆధార ఆధేయములు కానిది, అని తెలియవలెను.

కం॥ అట్టిది యిట్టిది యనరానట్టిది బయలనుచు దెలసియా మీదట నీ । వట్టిది యిట్టిది యనరా । నట్టిది బయలనిన దాని నరయకు మెప్పుడున్ ॥

42

భావము :- శిష్యా! ఇట్టి లక్షణములు గలిగినటువంటిది అని చెప్పవీలు లేనిది (అనగా ఏలక్షణములేనిది) పరిపూర్ణమని తెలియుము. ఏ లక్షణము లేనిది పరిపూర్ణము అనితెలిసిన తెలివి అనగా “నేను” ను విడచిపెట్టుము.

విశేషభావము :- ఎట్టి లక్షణములు కానిది పరిపూర్ణము. ఏ ధర్మము లేనిది పరిపూర్ణము, సర్వలక్షణ, సర్వధర్మములు గలది ఏరుక. అనగా జ్ఞానము. ఈ జ్ఞానమే “నేను”, నాయందున్న తెలివి. నాయందున్న తెలివి చేతనే ఏ లక్షణము లేనిది పరిపూర్ణమని గురుముఖతా తెలిసి, ఆ తెలిసిన తెలివియే “నేను” అని, ఎరుకని, దానిని విడచుటయే పరిపూర్ణస్థితి.

కం॥ అది యిది యంచని యనరా నిది బయలని తెలిసి నీవు యిది యది యనరా నిది బయలని తెలిసిన నిను । వదిలుండుము లేన టంచు వరగుణవంతా ॥

43

భావము :- శిష్యా! అది యిదియని యనరానిది పరిపూర్ణమని తెలియుము. అది యిది యనరానిది పరిపూర్ణమని తెలిసిన తెలివి (నిన్ను) ని, లేదనుచు తెలిసి దానిని విడుపుము. (భావము పై 42వ పద్యము వలెనే).

కం॥ కలనీకు జగము కంతట । గల బయలుకు గలిగి యున్న
ఘనమగు తిప్పల్ కలయగనిమేలు కనియా కలవలెమేలు కను
జూచి కదులు ముళ్లక్కి ॥ 44

భావము :- శిష్యా! (కల అనగా భ్రమ) భ్రమ నీకు, జగత్తుకు, అంతట గల
పరిపూర్ణమునకు ఉన్నచో ఘనమైన తిప్పలు (జనన మరణములు) తప్పవు.
అనగా భ్రమ యెచ్చటగలదో అచ్చట జనన మరణములుండును అని
తెలిసికొనుము. ఈవిధముగా విచారించినచో ఈభ్రమ దేనికున్నది? అని
మేలుకొనుము. పరిపూర్ణమునకు తప్ప మరి అన్నిటికి భ్రమ యున్నది. భ్రమ
అనగా పుట్టుక (135 పద్యము కం॥ చూడుము). కల మేలుకొన్నచో యేలా
లేకపోవుచున్నదో అవిధముగా మేల్కాయయిన అనగా భ్రమలేని పరిపూర్ణమును
భ్రమ అయిన నీవు జూచి, నీవు లేకుండా పొమ్ము.

విశేషభావము :- ఈ పద్యములో కల అను పదమునకు భ్రమ అని అర్థము.
భ్రమ అనగా పుట్టుక, నేను, నీవు అని అర్థములు 135వ కంద పద్యములో
చెప్పిరి. కనుక భ్రమ దేనికిఉండునో దానికి ఘనమగు తిప్పలు తప్పవని
కలయగనుము. అనగా విచారించుము. విచారించినచో అంతట గల బయలుకు
భ్రమ లేదని తెలిసినది. అదియే మేల్కా. ఆమేల్కాను జూచి కల అయిన నీవు
లేవని లేకుండా పొమ్ము అని పద్యభావము.

కం॥ కలనేన్గ సింహమునుక । స్నుల గల మృతి జెందినట్లు
యుళ్లక్కగునీ । వల గురుకృపచే బయలున్ । దెలసూరికె యుంటి
వేని తీరును మాటా ॥ 45

భావము :- శిష్యా! కలలో ఏనుగు సింహమును చూచినచో మృతిజెందిన
విధముగా, ఆ గురుకృపచే పరిపూర్ణమును తెలిసి “నేను” లేదనియూరుకున్న
చో నీవు ఉళ్లక్కి అగుదువు. అంత ఎరుకమాట తీరిపోవును.

విశేషభావము :- ఏనుగు సింహమును స్వప్నములో చూచినంత మాత్రమున
నే ఏనుగు చనిపోవును. ఇది ఆరోక్తి. నిజమునకు సింహము రాలేదు. చంప
లేదు. స్వప్నములో చూచి చనిపోయినది. అట్లే పరిపూర్ణము ఉన్నదని ఎరుక
తెలుసుకొన్నంత మాత్రముచే, ఎరుకే లేకుండాపోవును. ఇచ్చట, ఒకసత్యమును
గ్రహించవలెను. పరిపూర్ణము చూడబడేదికాదు. పరిపూర్ణమును చూచి ఎరుక

లేకపోవుటకాదు. పరిపూర్ణమున్నదని చూచి అనగా పరిపూర్ణమే ఉన్నదని “నేను” లేను అని ఆరూఢమైతే అదే పరిపూర్ణము ప్రత్యక్షమగుట - ఎరుక లేకపోవుట అనబడును. ఇట్టి స్థితి శాస్త్రజ్ఞానదులచే ఎంతమాత్రము కాదు. “అలగురుకృపచే” అనగా ఆ గురుకరుణచే అని అర్థము. ఆ-అనగా అఖండగురుపుయొక్క కరుణ ఈ మానుషగురుమూర్తి ద్వారా శిష్యునియందు కలిగి పరిపూర్ణస్థితికలుగును. అని ఈపద్యభావము.

కం॥ ఎప్పటికి యొక్క రీతిగ, తప్పకనిలచున్నదాన్ని దయతో గురుడున్ । చెప్పినగనియ గణితమగు । తిప్పలు గల నిన్ను నీవు దీసి తెసరిరా ॥ 46

భావము :- శిష్యా! సర్వకాల సర్వావస్థల యందు ఒకే రీతిగా, ఏ వికారము చెందకుండా, స్థిరముగా ఉన్న పరిపూర్ణమును, గురుమూర్తి దయతో తెలియ పర్చినచో, దానిని చక్కగా విచారించి, లెక్కలేనన్ని తిప్పలు గలనిన్ను (అనగా “నేనును) లేనని నీకు నీవే దృఢపడితే సరిపోవును.

విశేషభావము :- ఎప్పటికి ఒక్కరీతిగ=సర్వకాలములందు ఒకే రీతిగా “ధిక్కాల్లా ద్యనవచ్చినము” దేశ, కాల, వస్తు బేధములచే మార్పు జెందనిది అని అర్థము; ఒక్కరీతిగ=ఏవికారము లేకుండగ, ఏ మార్పులేకుండగ,, తప్పక నిలచున్న దాన్ని=స్థిరముగా ఉన్న పరిపూర్ణము. శాశ్వతమైనది. భూత, భవిష్య, ద్వర్తమాన ముల యందు ఎల్లకాలము శాశ్వతమై ఉన్నటువంటిది పరిపూర్ణము అని అర్థము. ఇది గురుకరుణచే మాత్రమే ఉన్నదని తెలియవలెను. కనుక “దయతో గురుడున్ చెప్పిన” అని అన్నారు.

కం॥ నీవున్నచోటనుండును । నీవివిధ విచిత్ర జగమునీతో గూడన్ । నీవు లేనట్టిచోటను । నీవివిధ విచిత్ర జగమునిలువదుకుర్రా ॥ 47

భావము :- శిష్యా! నీవు ఉన్నచోటనే, ఈవివిధ విచిత్రములతో కూడిన జగత్తు నీతో కూడియుండును. ఇట్టి జగత్తునీవులేని చోట ఎంత మాత్రము నిలువదని తెలుసుకొనుము.

విశేషభావము :- నీవు అనగా “నేను” ఎంత వర్కు ఉన్నదో అంత వర్కు జనించుట, గతించుట అను జగత్తు ఉండును. జగత్తుకు సత్తా ఇచ్చేది నేను. నేను లేని జగత్తు ఉండదు. కనుక “నేను”, అహం, ఎరుక అనునది ఎంత

పరకు ఉండునో అంత వర్కు జగత్తు ఉండుననుట నిస్సంశయము. ఈ జనించి గతిచే జగము “నేను” లేనిచోట ఉండనేరదు. నేను లేనిచోట పరిపూర్ణము, పరిపూర్ణములో నేను లేదు కనుక, పరిపూర్ణములో జగము లేదని తెలిసికోవలెను. పరిపూర్ణము సర్వత్రా ఉన్నది కనుక నేను జగము ఎంతమాత్రము లేనిదని గురుముఖతా దృఢ పర్చుకొని, తారహితనుగుటయే జన్మరహితము.

కం॥ నానా వికారములు గల । నానావిధనామ రూపనటనలు గలయీ! నీనా దశదిశలను గల । దీనందే లేక మనము తిరుగుట మప్పా ॥

48

భావము :- శిష్యా! నానా విధములుగా మార్పు జెందుచు, నానావిధములైన నామరూపక్రియలతో గూడిన యీ జగత్తు -ఆత్మలకు, దశదిశల నిండియున్న యీ పరిపూర్ణము నందే, మనము లేక తిరుగుచున్నాము.

కం॥ అబ్బీయీ బయలున్నది । దబ్బున గురుడెరుక జేయదబ్బర ననుచున్ । దెబ్బకు మాయము గాకను । కబ్బము జెప్పుటకు నిల్వగలవే నీవున్ ॥

49

భావము :- శిష్యా! యీపరిపూర్ణమెప్పుది అని రూఢిగ సద్గురుమూర్తి తెలియజేయగా నీవు (ఎరుక) లేనిదని మాయము గాకుండగా కథలు జెప్పుటకు నిల్వగలవా! (అనగా నీవు లేకుండా పోదువు ఎరుక లేకుండా పోవును అని భావము.)

కం॥ మూలములే కనెవచ్చిన । నీ లీలలు జూచుకోని నీవెమురు తువీ । బైలున్నదనుచుదో చితె । నీలేమిని నీవెరింగి నిలువపు కుర్రా ॥ 50

భావము :- కుమారా! నీవు (ఎరుక) మూలము లేకుండగ తనకు తానుగానే వచ్చి, ఎన్నో చిత్రవిచిత్రములైన కార్యములు చేయుచు, ఆ పనులు చూచి తానే ఎంతో సంతోషమును పొందుచున్నది. అట్టి నీవు (ఎరుక) యీ బయలు న్నదని రూఢిగ తోచినచో, అందునీవులేవని తెలిసి ఒక్క క్షణమైనను నిలువక లేకపోదువు.

కం॥ జ్ఞాన కర్మస్వరూపము । గాని బయల్ నదిగొ చూచి కల కాలము యీ । జ్ఞానకర్మ స్వరూపం । బొనిను నీవెరింగి మృషని పనివినవో యీ ॥

51

భావము :- శిష్యా! జ్ఞానకర్మ స్వరూపము గాని పరిపూర్ణము సర్వకాలము ఉన్నదని చూచి, యీ జ్ఞానకర్మస్వరూపమయిన నిను నీవు మృషని యెరుగుటయే నీ పని అని తెలుసుకొనుము. అనగా జ్ఞాన కర్మస్వరూపమయిన నిను అనగా ఎరుక మృషని నీవు యెరుగుటయే నీవు పుట్టినందులకు తెలుసుకోవలసిన పని అని తెలుసుకొనుము.

కం॥ ఈ నిర్మలమౌ బయలున । నానాగమనిగమ కల్పనాయ నటంటే । యేనరులు నమ్మరిందుకు । నానీయందున నటంటె నమ్మిన మాడ్కిన్ ॥

52

భావము :- శిష్యా! యీ స్వచ్ఛమైన పరిపూర్ణములో నానాగమములైన వేదశాస్త్రాదులు కల్పింపబడినవి అన్నచో యే నరులు నమ్మరు. ఆ శాస్త్రాదులు నీ-నా మధ్యనే కల్పింపబడినవి అనిచిచో అందరు నమ్మగలరు

విశేషభావము:- నిర్మలమౌ బయలున శబ్దరూప రస, గంధాదులేమియుగాని, నామరూప నటనలు గాని ఏమియులేనందున స్వచ్ఛమైనది. దీనికి సాటి మరొకటియేది లేనందున యిది స్వచ్ఛమైనది పరిపూర్ణము అని చెప్పవలెను. వేదశాస్త్రములు శబ్దము వలన యేర్పడినది. అనగా ఓం అను శబ్ద బ్రహ్మవలన ఏర్పడినది గాని, స్వచ్ఛమైన పరిపూర్ణము వలన, ఏర్పడినదికాదు. సకల సృష్టికి ముందుగా వేదము (జ్ఞానము, శబ్దము) పుట్టినది. దానినుండి సమస్త సృష్టి కార్యము యేర్పడినది. అందుచే స్వచ్ఛమైన పరిపూర్ణము-ఏమీలేనిది, ఉత్తది కనుక పరిపూర్ణము వలన ఏ రకమైన శబ్ద జ్ఞానము పుట్టలేదు. ఆ శాస్త్రాదులన్నియు అనగా సమస్త జ్ఞానము నీ-నాయందుననే కలిగినది. నీ అనగా జగత్తు, నా అనగా ఆత్మ. ఇంకనూ వివరించవలె నంటే, నీ - అనగా అవ్యక్తము (మాయ) నా - అనగా బ్రహ్మ. బ్రహ్మ అవ్యక్తముల సమ్మేళనమే సమస్తమైన జ్ఞాన, కర్మ స్వరూపమయిన ఆత్మజగత్తులు. కనుక బ్రహ్మ+అవ్యక్తముల మధ్యనే సమస్త వేదము కల్పింపబడినది.

కం॥ నేనీవనని మహాత్ముని । కీ నిగమాగమ విచార మిష్టతి యౌనా । నే నీ వని యీ పల్కే । నానీకే యిష్టతౌ రనా నాయన్నా ॥

53

భావము :- శిష్యా! నేనని, నీవని అనని మహాత్మునికి యీ వేద, శాస్త్ర విచారము ఇష్టత ఉండదు. నేను, నీవు అని పలికే నాకు నీకే యీ వేద శాస్త్ర విచారము ఇష్టత అగును నాయనా.

విశేషభావము :- నేను, నీవు అనని మహాత్ముడు అనగా తానని ఇతరమనే యీ ద్వయదోషములు లేని మహాత్ముడు అని అర్థము. నేను ఆత్మను నీవు అనాత్మవు అని కాని, నేను జ్ఞానస్వరూపుడను, నీవు అజ్ఞానివి అని గాని రెండుగా జూచుట ద్వయదోషములు కల్గియుండుట, మరియు నేనే సమస్తము అనుట “అహంబ్రహ్మ” స్వయదోషము. ఇట్టి ద్వయదోషము కాని, స్వయ దోషము కాని లేనివాడు పరిపూర్ణ స్థితి గలవాడు. అట్టివానికి ఏ రకమైన విచారణ, వాదోపవాదములు, గ్రంథపఠనము, మొదలగునవి అక్కరలేదు. ఇష్టపడడు, కోరడు, ఇవన్నియు నేను, నీవు అని పల్కేజ్ఞానులకు (నా) అజ్ఞానులకు (నీకు) మాత్రమే యిష్టత అగును అని భావము. జ్ఞానాతీతులకు ఏమియు అక్కర లేదు.

కం॥ కలవేళ్లను యీ మేల్కను । గల యీ బయలుండజూచి
కలమేల్కలలో గలలేని నిన్ను నీమే । నులు లేవని దెలసి
యుండుము చాలున్ ॥

54

భావము :- శిష్యా! జాగ్రత స్వప్నములందు శాశ్వతముగా యున్న యీ పరిపూర్ణము ఉన్నదని జూచి జాగ్రదావస్థలోను స్వప్నావస్థలోను లేని నీమేను నిన్ను, లేవని దెలసికొని యూరకుండుము.

విశేషభావము :- శాశ్వతమైన పరిపూర్ణ మొక్కటియే జాగ్రదవస్థలో ఏలా ఉన్నదని తెలియబడినదో, స్వప్నావస్థలో కూడ ఎట్టి మార్పు లేకుండగ అదే విధముగా ఉన్నది. కనుకనే పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనది. వికార రహితమైనది. అనవలసి వచ్చినది. “నేను” - “మేను” లు ఈ రెండును లేనివే. ఉన్నట్లుగా తోచబడుచున్నది. విచారిస్తే లేనేలేవు. కల - కలకనేటప్పుడు లేనిదే, జాగ్రదలోను లేనిదే. అదేవిధముగా నేను-మేనులు రెండును కలలోను లేవు. జాగ్రదలోను లేవు. కనుక వీటియందు భ్రాంతి విడచి లేనివని నిర్ణయములో ఉండవలెను.

కం॥ మేనుజడ, మజడమనినను । నేననుమీ, రెండు గలసి నేనన
బడుస్వ । ప్నానందమెమదవస్థగు । నేనే ననుమృషని తెలియనే
మృషనౌదున్ ॥

55

భావము :- శిష్యా! శరీరము జడము (అచేతనము) నేను అజడము అనగా చైతన్యము. ఈమేను-నేను రెండును గలసియే “నేను” అనబడును. దీనికి స్వప్నానందమే అవస్థ. అనగా లేనిదే ఉన్నట్లు అనుభవించుటయే అవస్థగా గలిగినది. ఇట్టి “నేను” లేనిదని తెలియగానే నేను లేకపోవును.

విశేషార్థము :- మేను అనగా శరీరము ఇచ్చట శరీరమునగా స్థూలశరీరము చెప్పుట కన్న సూక్ష్మ శరీరమును “మేను” అని చెప్పుట యోగ్యము. సూక్ష్మ శరీరము స్వతః జడము. ఆత్మచైతన్యముచే మాత్రమే ప్రకాశించి పనిచేయును. కనుక ఆత్మ (నేను) అజడము. అనగా చైతన్యము. సూక్ష్మశరీరము (మేను) ఎప్పుడును ఆత్మను అంటియే యుండునుకాని విడిగా ఉండదు. శనుకనే ఆత్మతో సూక్ష్మ శరీరము కూడ పోవుచున్నది. కూడవచ్చుచున్నది. పంచ భూతముల వల్ల తయారైనది కాదు. కనుక నేను (ఆత్మ) మేను (సూక్ష్మశరీరము) ఈరెండును కలిసి నేను అనబడును. అని ఈ పథ్యములో చెప్పబడినది. కలలో ఆనందము ఏలా లేనిదో అలాగున “ఇది ఉన్నది” అనుట భ్రమ. కనుక దీని అవస్థ స్వప్నానందము అని చెప్పబడినది.

కం॥ నేనేతానైతే నావతే । యీనేలేనట్టి బ్రహ్మనే ననకున్నే । నేనందునేను లేనిదే । మేను జగత్తులయితోచి మృషనా కొంచున్ ॥ 56

భావము :- శిష్యా! నేనే తానైతే (నేనే పరిపూర్ణ బ్రహ్మమువైతే) యీ నేను లేని పరిపూర్ణ బ్రహ్మ “నేను” అనకుండునా? నేను పరిపూర్ణము నందులేనిదే, నేనే -మేను జగములయి తోచబడచు లేకపోవుచున్నది.

విశేషభావము :- “అహమేవ బ్రహ్మ” అన్న ఆర్యోక్తి ప్రకారముగా నేనే పరిపూర్ణ బ్రహ్మను అయినచో ఆ పరిపూర్ణపరబ్రహ్మ కూడ “నేను” అనవలెను. కాని అనుటలేదు. కనుక నేను పరిపూర్ణము ఒక్కటికాదు. పరిపూర్ణ పర బ్రహ్మము నందునేను లేను. అందులో నేను లేనిదే “నేను” తోచబడినది. యీ నేనే, మేను - జగములుగా తోచబడి ఉన్నట్టుండి, విచారించు సరికి లేకపోవుచున్నది.

కం॥ కానరావారుమతములు । నానాగమనిగమ సమితి నామము రూపం । బేనులేనప్పుడు నాకై । నేనరుదెంచినను వెంటనెయవి వచ్చున్ ॥ 57

భావము :- శిష్యా! “నేను” లేనప్పుడు అనగా “నేను” లేకపోయినచో ఆరు మతములు, వేదములు, శాస్త్రములు మొదలగు నానా విధ సమూహ జగత్తు పేర్లు రూపములు క్రియలు ఇవేమియు లేకుండును. “నేను” వచ్చినచో ఇవన్నియు, ఆపైన చెప్పిన సమస్తము వచ్చును.

విశేషభావము :- వేదములు, శాస్త్రములు, ఇతిహాసములు జగత్తు నామరూపాలు ఇవన్నియు “నేను” నుండియే వచ్చినవి. అనగా “ఓం”

(ఇదియే నేను) నుండి అకారాదిక్షకార పర్యంతమైన శబ్దప్రపంచమున్ను, పంచ భూతములతో కూడిన వస్తు ప్రపంచమున్ను, ఓం తత్సర్వం" ఏర్పడినట్లుగా శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. కనుక శబ్ద ప్రపంచము అనగా వేద, శాస్త్ర ఇతిహాసాది సమస్తమున్ను, వస్తు ప్రపంచమనగా నామరూప క్రియా విశేషములతో కూడిన భౌతిక జగత్తున్ను, ఓంకారము నుండే పుట్టినవి. అనగా "నేను" నుండి యే వచ్చినది. అనగా నేను ఉంటేనే అవన్నియు ఉండును. "నేను" లేకపోయినచో అవేమియు ఉండుటకు వీలులేదు.

కం॥ నామీదిప్రేమ చేతను । యీ మనుజులునిలుప దలచి
యెన్నో యుక్తుల్ । తామొనరించిన నిల్తునె । నే మృష, మృష
నిల్వగలదె నిశ్చయము వలెన్ ॥ 58

భావము :- శిష్యా! నామీద ప్రేమచేత అనగా "నేను" అనునది బ్రహ్మ అను భావముచేత, యీ మనుజులు నేను శాశ్వతమని, చెడనిది, పరబ్రహ్మమని, యెన్నో శాస్త్రములు యుక్తులు కల్పించి చెప్పినారు. కాని "నేను" మృష, మిథ్య, లేనిదే, అభావము. ఇట్టి మిథ్య, శాశ్వత వస్తువువలె నిలబడగలదా! అనగా "నేను" శాశ్వతమైనది కాదు. మిథ్య అనిభావము.

కం॥ నీతండ్రి తాతలవలెనె । నీ తనయులు నీవుజనుట నిశ్చయమె
కదా । మీ తోటిరాదు గదబయ లీ తెరగెరిగిపుడు శూన్యమేదో
కనరా ॥ 59

భావము :- శిష్యా! నీ తండ్రి, తాత గతించినారు. అట్లే నీవు నీతనయులు గతించెదరనుట నిజమే కదా! కాని మీతో బయలురాలేదు, కనుక మీతో బయలు పోయేదికాదు. ఈవిధముగా చూస్తే శూన్యమేదో చూడుము. అనగా పరిపూర్ణము గతించేది కాదు శాశ్వతమైనది. ఎరుక అయిన "నేను" శూన్యము అని భావము.

కం॥ బయలెపుడు పుట్టిగిట్టదు । బయలెపుడు ముట్టుకోదు
బ్రహ్మాండంబున్ । బయలెపుడు వన్నెరుంగదు । బయలెపుడు
చేయ బోదు పనులెల్వెనన్ ॥ 60

భావము :- శిష్యా! పరిపూర్ణము ఎన్నడు పుట్టదు- చావదు. పరిపూర్ణము ఎన్నడు బ్రహ్మాండమును అంటి యుంచదు. అనగా బ్రహ్మాండము పరిపూర్ణము

వలన వస్తుట పోవుట జరుగదు. పరిపూర్ణము విన్నడు "నేను" అను ఎరుకను ఎరుగదు. అనగా పరిపూర్ణములో ఎరిగే గుర్తులేదు. పరిపూర్ణము విన్నడు ఏ పనులు చేయదు. అనగా సృష్టి స్థితి లయములు పరిపూర్ణము చేయుటలేదు.

కం॥ బ్రహ్మవిత్ నిత్యమృత్యుః । బయలన నొకరిలినుండు బ్రహ్మాండములే । బయలనిన కండ్లబడనిది । బయలన బ్రహ్మాండము వలబరగెడిది మమి ॥ 61

భావము :- శిష్యా! పరిపూర్ణమనగా శాశ్వతమైనది. నశించేది మార్పు జెందేది కాదు. బ్రహ్మాండములో ఒకేరీతిగా మార్పులు గాని ఎట్టి ఉపాధులను పొందుట గాని లేకుండ ఉన్నది. పరిపూర్ణమనగా కంటికి కనుబడునది గాదు. దృక్ సిద్ధము కాదు. (కనుక నశించదు). పరిపూర్ణమనగా బ్రహ్మాండమునకు ఆవలకూడ ఉన్నదని గుర్తించుము. (మించిఉన్నదని భావము)

కం॥ బయలనిన నేను లేనిది । బయలనిన మహాధిగాన బడని బయపుడున్ । బయలనిన పలుకులేనిది । బయలిట్టిది యమచు తెలియ బడదెవ్వరికిన్ ॥ 62

భావము :- శిష్యా! పరిపూర్ణములో "నేను" (ఎరుక) లేదు. పరిపూర్ణమునకు ఉపాధి యేమియులేదు. దీనందు శబ్దము లేదు. పరిపూర్ణము ఈవిధముగా ఉన్నదని ఎవ్వరికి తెలియబడదు.

విశేషభావము :- నేను అనగా ఎరుక. అనగా ఎరిగేది. జ్ఞానము, అజ్ఞానము అని అర్థము 1. పరిపూర్ణము నేను లేనిది-అనగా జ్ఞానము అజ్ఞానముకానిది. 2. ఉపాధి గానబడనిది. ఎరుక ఉపాధి సహితము క్షరమును ఉపాధిగా కలిగినది మరియు అక్షరమునకు ఉపాధి అయి యున్నది. అట్టి ఉపాదిలేనిది పరిపూర్ణము. కనుకనే క్షరా-అక్షరోపాధి ద్వయ దోషసహితమైనది పరిపూర్ణము. ఉపాధి అనగా ఆధార-ఆధేయములతో కూడినది అని అర్థము. పరిపూర్ణమునకు ఆధార, ఆధేయములు లేవు. 3. పలుకులేనిది, "ఓం" శబ్దము లేదు. శబ్దము కలిగినది నామ రూపక్రియలు గలిగియుండును. శబ్దముచే వర్ణింపబడి చెప్పుటకు వీలు కలుగును. పరిపూర్ణము నందు శబ్దము-నిశ్శబ్ద రూపముగా కూడలేదు. కనుక దీనికి నామరూపములు లేవు. మరియు శబ్దము చేత వర్ణించలేము. శబ్దముచే తెలియబడదు. 4. ఇట్టిది అట్టిది అనుచు తెలియబడ దెవ్వరికిన్. అనగా తెలియబడదు. బుద్ధికి గూడ ఊహించ వీలుకానిది. కనుక

అగ్రాహ్య, మచింత్య, మబుద్ధకం, తెలియబడిన సమస్తము తెలివికన్న చిన్నది. తెలివికి లోబడినదే అగును. పరిపూర్ణము తెలియబడదు ఎవ్వరికైనను, కనుక తెలివికి జ్ఞానమునకు మించినది. జ్ఞానా జ్ఞానములు కానిది. కనుక ఇదే “భూమి” అని చెప్పవలెను.

కం॥ చెప్పి చూపింపరానిది । యప్పాయల్లదిగా చూడుమని నేనీకున్ । చెప్పి చూపిస్తే మరువకు । యెప్పటికిది నమ్మిలేని యెరుకను విడరా ॥ 63

భావము :- శిష్యా! చెప్పుటకు గాని చూచుటకు, చూపుటకు గాని వీలుగాని పరిపూర్ణమును, అయ్యా! అదిగో చూడుమని నేను నీకు అనేక యుక్తులచే చెప్పి చూపించినాను. మరువకుము. యెప్పటికిని దీన్ని నమ్మి లేని యెరుకను విడచి పెట్టుము.

కం॥ ఉన్నది గదనే జెప్పిన । దన్నా దాన్నుండ జూచి తలగుము మృషయౌ । నిన్నంటి యున్న సంపద । అన్నియు గొని నీవు వచ్చి నట్లు మృషగుచున్ ॥ 64

భావము :- శిష్యా! నేజెప్పిన పరిపూర్ణము ఉన్నదిగదా! (ఉన్నట్లు దృఢముగా తోచబడినదికదా) అయ్యా! దాన్ని ఉన్నదని జూచి మృషయైన “నిన్ను” అనగా ఎరుకను విడుపుము. ఆ యెరుకతో కూడ లేని యీ జగత్సంపదలన్నిటిని గొని అది ఏలా వచ్చినదో అలా లేకుండ పోవలెను.

విశేషభావము :- పరిపూర్ణమే ఉన్నది. ఎరుకలేదని దృఢము కావలెను. అట్లు ఎరుకలేదని దృఢమైనచో ఎరుకయు ఆ ఎరుకతో వచ్చిన సమస్త సంపదలు అన్నియు కూడ ఏలా వచ్చినవో అలానే లేకపోవును. అనగా లేక, కలవలె వచ్చినది. మేల్కాను జూడబోవుసరికి కలలేక పోయినది. అట్లే ఎరుక, ఎరుకతో వచ్చిన జగత్తు సమస్తము పరిపూర్ణమనే మేల్కా ఉన్నదని చూచుసరికి, కించిత్తు కూడ లేకుండాపోయినది. లేకవచ్చినది లేకనే పోయినది. అనగా రావడము అబద్ధమే, పోవడము అబద్ధమే.

కం॥ పంచకోశముల సంచును । మించినదీ యెరుక యనుట మేలా బయ । లంచెంచిన దగు నా ముచ్చట । నంచిత సద్భక్తి యుక్త అమితాసక్తా ॥ 65

భావము:- ఓ అంతులేని మంచి భక్తి గలిగి బోధ యందు అమితమైన ఆసక్తిగల ఓ శిష్యా! పంచకోశములనే సంచులను మించినది ఈ యెరుక అనుట బాగుగాలేదు. ఆ మాట పరిపూర్ణమునకు మాత్రమే చెప్పనగును.

విశేషభావము:- పంచకోశములనగా 1. అన్నమయకోశము, 2. ప్రాణమయ కోశము, 3. మనోమయకోశము 4. విజ్ఞానమయకోశము, 5. ఆనందమయ కోశము. కోశము అనగా సంచి అని అర్థము. అందుకే పంచకోశముల సంచును అనగా పంచకోశములనే సంచిని అని అర్థము.

“అవస్థాత్రయములకు సాక్షియు, పంచకోశ వ్యతిరిక్తుడను అయినది ఆత్మ” అని శాస్త్రవచనము. అన్నమయాది పంచకోశములు అవ్యయుని పంచకళలు. (ఈ వివరణ నాచే వ్రాయబడిన పరిపూర్ణ బోధపాఠములు” అను వ్రాతప్రతిలో “చతుష్టయం వా ఇదం సర్వం” అను పాఠములో వివరించి యున్నాను.) ఆత్మలేక ఎరుకయే బ్రహ్మాండములో పురుషోత్తముడు అనబడును. ఇతడే అవ్యయుడు, సంసార, నిస్సారముల రెంటికి కారణభూతుడు. అక్షరరూపముగా సమస్తమునకు కర్తగాను, అవ్యయరూపముగా అకర్తయు అయియున్నాడు. భగవద్గీతలో “కర్తారమపి మాంవిద్వ్య కర్తారమవ్యయం” అన్నారు. నేను సమస్తము నకు కర్తనే అయినప్పటికీ, అవ్యయరూపముగా అకర్తను అని తెలిసికొనుము. అన్నాడు గీతాచార్యులు. కనుక అవ్యయుడే పురుషోత్తముడు. పురుషోత్తముడే “నేను”, ఎరుక. అని తెలియవలెను. ఈ అవ్యయుడు పంచ కళాత్మకుడు, ఆనంద, విజ్ఞాన, మనః ప్రాణ, వాక్కులను పంచకళలతో కూడినవాడు. ఈ పంచకళలే పంచకోశములు అని చెప్పబడును. కనుక ఈ పద్యములో కృష్ణ ప్రభువులు ఎరుక పంచకోశములతో కూడియున్నదే కాని, మించినది అని చెప్పుట మేలు కాదు. అని చెప్పిరి. మరియు పరిపూర్ణమునకు పంచకళలు గాని పంచకోశములు గాని ఏమియులేవు. కనుక “పంచకోశముల సంచును మించినదీ బయలంచెంచిన దగు నాముచ్చట” అని చెప్పబడినది.

కం॥ లేని నేనను శరీరము । లోనబయట గలిగినట్టి లోకసమితి కిన్ । లోన బయటగల బయలిది । దీనందే లేకమనము తిరుగుట మనఘా ॥

66

భావము:- శిష్యా! ఓ పాపరహితుడా! లేని నేను అనే శరీరమునకు లోపల బయటగల లోకసమూహమునకు, లోపల బయట సర్వత్రా నిండియున్న పరిపూర్ణములోనే, మనము లేక తిరుగుచున్నాము.

విశేషభావము :- నేను అను శరీరము అనగా గుర్తెరిగే శరీరము. గుర్తు (సహస్రారము) ఎరిగే శరీరము (ప్రతిదింబమైనది ప్రత్యగాత్మ) ఇది మహాకారణ శరీరము. సమస్తమును తెలుసుకొనుచున్నది కనుక దీనిని ఎరిగే శరీరమన్నారు. ఇది ఆత్మ యొక్క ప్రతిదింబము. ఆత్మదింబము. దీనికే గుర్తు అని మన సంప్రదాయకులు అన్నారు. దింబ ప్రతిదింబములు రెండును ఒక్కటే కనుక. గుర్తు- ఎరిగే శరీరము కలిపి గుర్తెరిగే శరీరము అన్నారు. గుర్తునే “నేను” అందురు. కనుక ఈ పద్యములో నేనను శరీరము. ఇదిలేనిది కనుక “లేని నేనను శరీరము” అన్నారు. ఈ లేని నేనను శరీరము లోపల బయట గల లోక సమితి అనగా బ్రహ్మాండ మంతయు అని అర్థము. శరీరము లోపల వెలుపల, బయట ఉన్న బ్రహ్మాండము లోపల వెలుపల అంతటా నిండియున్నది పరిపూర్ణము. అని భావము ఈ పరిపూర్ణములోనే మనము- బ్రహ్మాండము, లేక తిరుగుచున్నాము.

**కం॥ ముడిపడి కర్మము జ్ఞానము । నిడువక నారెండు వెల్లె
విశ్వమననదే । కడునేడ్క బయలు గనెనా । ఘడియైనను నిత్యలేక
కల్తెపోవున్॥**

67

భావము :- శిష్యా! కర్మము-జ్ఞానము ఈరెండును ముడిపడి విడువక కలిసియున్నవి. ఆరెంటి వలన వచ్చినదే విశ్వము. ఆ కర్మ జ్ఞానము (అమితమైన వేడుకతో) పరిపూర్ణమును జూచినచో ఒక్క క్షణమైనను నిలువక లేకుండాపోవును.

విశేషభావము :- కర్మము-జ్ఞానము. ఈ రెండు విడదీయరానిది. రెండు కలిసియున్నదే బ్రహ్మము-(ఎరుక) కనుక బ్రహ్మకర్మ అన్నారు. బ్రహ్మము జ్ఞానము, కర్మ-కర్మము (క్రియారూపశక్తి) బ్రహ్మకర్మలు రెండు కలిసియే యున్నవి. విడదీయ రానిది. కనుకనే బ్రహ్మము నుండి విశ్వము యేర్పడుచున్నది. బ్రహ్మము నందే కర్మ క్రియా రూపశక్తి ఉన్నది. కనుకనే విశ్వము యేర్పడినదని చెప్పవలెను. కర్మ బ్రహ్మ స్వరూపము అను ఆర్యోక్తియు గలదు. “కర్మమే నరులకు దైవము” అన్నారు భారతంలో. ఇట్టి కర్మజ్ఞాన స్వరూపమైన ఎరుక పరిపూర్ణము ఉన్నదని తెలుసుకొనినచో తన లేమిని తెలిసి ఒక్క క్షణమైనను నిలువక లేకుండా పోవును. లేనిదే ఉన్నట్లు తోచబడి, నిజంగా లేకపోవుటచేత “కల్తెపోవున్” అని చెప్పినారు.

కం॥ సకలంబు లేని బయలున । సకలము లేనిదిటకొచ్చి చనెనా
లేనం । చుకనితాలేచిపోయిన । నికనిలచే బయలు నెరుగనే
దుండునురా ॥ 68

భావము :- శిష్యా! ఏమియులేని ఉత్త పరిపూర్ణములో సమస్తము కలిగియున్న
ఎరుక తనంత తానుగా వచ్చినది. తానులేనని లేకపోయినచో ఇక మిగిలియున్న
పరిపూర్ణమును ఎరిగే వారెవరుందురు? అనగా పరిపూర్ణమున్నదని .. ఎరిగేదేమియు
లేదని భావము.

కం॥ ఉన్నలేనమోయనకన్ । వున్నదిబయలనుచు యేమోపుండిని లేనం ।
చెన్నులేనట్టి నిన్నును । పన్నుగగని లేని నీవు పరుగిడవోయి ॥ 69

భావము :- శిష్యా! ఉన్నదో లేదో యనకుండగా, చుక్కముగ ఉన్నట్టి
పరిపూర్ణమును, ఉన్నదని, ఉన్నానో లేనో అని అనుకొనే లేని నిన్నును చక్కగా
విచారించి లేనని, నీవు లేకుండపాము.

కం॥ రెండు వస్తువులనడుమన । ఖండంబిదె కానుపించు గద
దీనినినీ । వుండికనుగొని చనందగు । మండిత సత్కీర్తి సాంద్రమానన
చంద్రా ॥ 70

భావము :- శిష్యా! గొప్పదైన కీర్తిగల మానవశ్రేష్టుడా! రెండు వస్తువుల
మధ్యనున్నదే - అది అఖండ స్వరూపముగా కనుపించును గద. దానిని నీవు
ఉండి విచారించి తెలుసుకొని, నీవు లేనని లేకుండా పాము.

విశేషభావము :- రెండువస్తువుల నడుమ ఏ బయలున్నదో అది ఖండము
అఖండముగా నట్టి అఖండ స్వరూపమైన పరిపూర్ణముగా గ్రహించమని ఈ
పద్యములో చెప్పిరి. ఇచ్చట కొద్ది విచారణ కావలయును. రెండు వస్తువుల
నడుమ ఉన్న కాళీ విచారిస్తే మూడు విధములైనది ఉన్నది. 1. భూతాకాశము.
ఇది పంచభూతములలో నొకటైనది. ప్రతివస్తువునందు ఖండముగాను వస్తువులు
లేనపుడు అఖండము గానువున్నది. పగలు సూర్యప్రకాశముచే తెలుపుగను
(వెలుతురు), రాత్రి కాలమందు ప్రకాశము లేకపోవుటచే నలుపుగను (ఏకటిగను)
ఉన్నది. శబ్ద గుణము కలది. కాకి వలె నల్లనిరూపముగా గలది. ఇట్టి లక్షణ
ములు గలది పరిపూర్ణము కాదని, దీనిని బుద్ధిచే లేదనితీసివేస్తే ఉన్న కాళీ.
2. మహాకాశము. ఇది పిండాండములో ఖండముగను, బ్రహ్మాండములో

అఖండముగను, చీకటి వెలుతురు కానిదై సమస్తమునకు సత్తా ఇచ్చునదై, అమృతస్వరూపమై, కారణకార్యమై ఉన్నది. ఇదికూడ పరిపూర్ణము కాదు. ఇదే ఎరుక. ఇదికూడ పరిపూర్ణముకాదు కనుక, ఇదికూడ లేదని బుద్ధి విశేషముచే తీసివేయగా, మిగిలినది. ఉపాధిరహితము. కనుక ఖండ స్వరూపము కానిది. అఖండ రూపమైనది. కారణ కార్యములు, అమృతము, సత్తాకానిది. ఉత్తది. ఇదే పరిపూర్ణము అని తెలియవలెను. మందబుద్ధిచే శూన్యమను కొందురేమో! శూన్యమనరాదు. సర్వకాలము సృష్టికి ముందు, సృష్టిఉన్నపుడు, సృష్టిలేక పోయినపుడు ఎప్పుడు ఒకే రీతిగా ఉండే అఖండ రూపము. కనుక ఈ పద్యములో “రెండు వస్తువులనడుమ అఖండంబుగ కానిపించును” అని వ్రాసినారు. మిగిలిన రెండూ ఖండముగను అఖండము గను ఉన్నవి. కాని పరిపూర్ణము ఉపాధి గతము కాదు కనుక అఖండ రూపమే కాని ఖండూపమన రాదు. ఇట్టి పరిపూర్ణమును “నీవుండి కనుగొని చనందగు” నేను ఉండి తెలుసుకోవలెను. జ్ఞానము చేతనే తెలుసుకోవాలి. ఆలా తెలుసుకొని, తెలుసు కొన్న జ్ఞానము లేదని లేకపోతే సరిపోతుంది. ఉండి తెలుసుకోవాలి గాని లేక తెలుసుకోలేము. తెలుసుకొని లేక పోవలెనని విశేషభావము (మండిత= అలంకరింపబడిన)

కం॥ ఉన్నదానందు నిజముగ | నెన్నడు లేనట్టి మనము యేతించి
టయీ | తిన్నని ముచ్చటలాడితి | మిన్నియిక్న్ మనముబోతె
యేదిరమాటా ॥ 71

భావము :- శిష్యా! శాశ్వతమై ఎప్పుడూ ఉన్నపరిపూర్ణమునందు, నిజమునకు ఎన్నడూలేని మనము, (ఎరుక) యిచ్చటకువచ్చి, స్వచ్ఛమైన ఈ మాటలను మాట్లాడితిమి. యిక మనము లేకపోతే ఆమాటేది? అనగా ఎరుకలేకపోతే ముచ్చట్లు ఏమియులేవు అనిభావము.

కం॥ ఓపాప రూపబయ | లేపరమాత్మనుచు నమ్మితేనట్టినినున్ |
ఆపోజ్యోతిననుచుదెల | నీపట్లనెలేనటంచు చేరు ముళ్ళక్కిన్ ॥ 72

భావము :- ఓ (కను) పాపరూప! శిష్యా! పరిపూర్ణమే పరమాత్మని నమ్ముము. నిన్ను (అనగా “నేనును”) ఆపోజ్యోతి రూపమని దెలిసి ఇప్పుడే నీవు (నేను) లేవని లేకుండా పొమ్ము.

విశేషభావము :- “నేను” అనునది ఎరుక. అది ఆపోజ్యోతి రూపము. అనగా కనుపాపలో ఉండి, సమస్తమును గుర్తించునది కనుక ఆపోజ్యోతి అన్నారు. నేను పరమాత్మను కాను ఆపోజ్యోతివని తెలియుము అని ఈపద్యభావము. ఇంద్రియ అవయవములో ఉండి కన్నుమూస్తే లేకపోయేది. కనుక పరమాత్మకాదు. శాశ్వతమైనది వికారరహితమైనది పరిపూర్ణమే పరమాత్మగా తెలిసికొని నీవు లేవని, లేనిదే ఉన్నట్లు తోచబడే మిథ్యాస్వరూపమని, నేను లేనని లేకపోతే సరి. అంతయు ఉళ్లక్కి.

కం॥ ఇచ్చారాహిత్యంబునె! స్వచ్ఛంబగు బోధయనుచు సజ్జనులనిరీ । యిచ్చనెకూడనిదనిరా । స్వచ్ఛందుల మాటలన్ని సత్యము వినరా ॥

73

భావము:- శిష్యా! ఎరుకను రహితపరచునదె స్వచ్ఛమైన బోధయని సజ్జనులనిరి. యీ యెరుక కూడనిది. మంచిదికానిది అనిరి. అట్టి మహాత్ముల మాటలన్నియు సత్యమైనవి వినుము.

విశేషభావము:- ఇచ్చఅనగా యెరుక అని అర్థము చెప్పవలెను. ఎరుక యొక్క పేర్లు వివరించుటలో 60వ కందార్థదరువులో “సంకల్పమని నా యిచ్చనినన్” అన్నారు. కనుక ఇచ్చ అనగా యెరుక అని అర్థము చెప్పవలెను. ఈ ఎరుకను రహితపరచే బోధ పరిపూర్ణబోధ. అదే స్వచ్ఛమైనబోధ. ఎందుచేతననగా తిరిగి జన్మకు రాకుండ జేసేది కనుక. జన్మరహితపరచలేని యితరబోధలు శాస్త్రదృశ్యములతో కూడి యున్నను, స్వచ్ఛమైన బోధ అనుటకు వీలులేదు.

కం॥ ఏ యాపేక్షజనించిన । నాయాపేక్ష లెల్ల మాయయని తెలియ దగున్ । ఆయా సమౌనుదానను! ఛీయనియవి విడువ దగును సేమముకొరకై ॥

74

భావము :- శిష్యా! ఏ అపేక్షపుట్టినా, ఆ అపేక్షలన్నియు మాయయేయని తెలియుము. ఆ అపేక్షలను తీర్చుకొనుటకు, బహుప్రయాసలు పడవలసి వచ్చును. ప్రయాసే తప్ప ప్రయోజనమేమియు లేదు కనుక, ఛీ అని అపేక్షల యందు బుద్ధి విడచి ఉండుము.

విశేషభావము:- మోక్షమునందు అపేక్ష కల్గిన వాడైయుండవలెను అనుచుందురు. అదియును అపేక్ష, కోరికయే. మోక్షము ఒకరిచ్చేదికాని, ఒకరు తెచ్చుకొనుటకు సంపాదించుకొనేదికాదు. నాకు మోక్షము కావలెను, అనుట సరియైనది కాదు.

నేను లేకపోవుటయే మోక్షము. “మోహః క్షయః” ఇతి మోక్షః అన్నారు. అనగా భ్రాంతి రహితమే మోక్షము. కనుక కోరికలు ప్రయాస తెచ్చిపెట్టేవి. నేను” యందు భ్రాంతిని విడచి, తానులేనని లేకపోవుటయే మోక్షము. జన్మరహితము. అని చెప్పుటయే ఈ పథ్యభావము.

కం॥ లేనినీ కలిమివంధ్య! సూనునివలె పుష్కరప్రసూనము వలె స్వ! ప్నానందమువలె గంధ । ర్వానీకస్థానమువలెనని తెలియదగున్ ॥ 75

భావము:- శిష్యా! లేని నీ ఉనికి - వంధ్యపుత్రునివలె, ఆకాశపుష్పము వలె, స్వప్నానందమువలె, గంధర్వ నగరమువలె లేనిదే, మిద్యయే అని తెలియుము.

కం॥ నీ తండ్రి జనినమీదట । నీతనయుడు రాకమునుపు నీవున్న పుడున్ । యే తత్వమంతటనుగల । దాతత్వము నరసి మృషని తలపుము మిమ్మున్ ॥ 76

భావము:- శిష్యా! నీతండ్రి పోయినతరువాత, నీకుమారుడు రాకముందు, నీవున్నపుడు యేతత్వమైతే అంతటను గలదో, ఆ తత్వమును విచారించి చూచి, మిమ్ములను మృషని తెలుసుకొనుము.

విశేషభావము :- నీ తండ్రిపోయిన తరువాత అనగా భూతకాలమునందు, నీతనయుడు రాకముందు అనగా భవిష్యత్కాలము నందు, నీవున్నపుడు అనగా వర్తమాన కాలమందు అని అర్థము. అనగా మూడుకాలముల యందు అనగా ఎల్లప్పుడు ఏ తత్వముగలదో? పరిపూర్ణమే ఉన్నది. సృష్టికి పూర్వము, సృష్టిపోయిన తరువాత, సృష్టి ఉన్నప్పుడు మూడుకాలము లందును ఏ మార్పులేని తత్వము పరిపూర్ణము మాత్రమే ఉన్నది. కనుక పరిపూర్ణము మాత్రమే శాశ్వతమైనది. మిగిలిన సమస్తము మిథ్యయే.

కం॥ నీవెనుమీ జీవశివుల్ । నీవెనుమీవేనుజగమునీవేనుమీృ! జీవశివైక్యము బయలున । నీవు గలుగలేదు లేదునీ మొదలెచటన్ ॥ 77

భావము:- శిష్యా! జీవుడు, శివుడు నీవే. నీవే మేను, జగము. జీవశివైక్యము నీవే. పరిపూర్ణములో నీవు గలుగలేదు. నీకు మొదలు (మూలము) ఎచ్చటను లేదు.

విశేషభావము:- ఈ పద్యము శిష్యునితో చెప్పుచున్నట్లుగా చెప్పినందున నీవు అని చెప్పిరి. నీవు అనగా నేను అని అర్థము చెప్పుకోవలెను. నేనే జీవుడను. నేనే అధిష్ఠానచైతన్యము. అదే జీవుడు, శివుడు, శరీరము జగము. జీవుని ఆవరణ

శరీరము. శివుని ఆవరణ జగము. 'జీవ-శివ ఐక్యమయిననూ నేనే కదా! ఇట్టి "నేను" పరిపూర్ణమందున లేక తోచబడినది. దీనికి మూలము ఏమియు లేదు.

కం॥ కదిలీనా మెదిలీనా! కదలని యీ బయలునిన్ను గనలేదుగదా! మొదలెక్కడగనరాదిక! కదులుము నీకలిముళ్లక్కిగా దల్చిసుతా ॥ 78

భావము :- శిష్యా! నీవు కదిలినను, పరిగెత్తినను, కదలని యీ పరిపూర్ణము నిన్ను జూడలేదు. ఇట్టి నీకు మొదలెక్కడ కనుపించుటలేదు (అనగా మూలములేదు) కనుక నీ ఉనికి లేనిదని, కలవంటిదని తెలిసి లేకుండా పొమ్ము కుమారా!

కం॥ మేననినను దెలసిన గతి! నేనననిది బయలుగాను నీవెరు గోయా । నేనననిది నేననదని । నేనను నేనరయ మృషనినే మృషనౌదున్ ॥ 79

భావము :- శిష్యా! ఈ గుర్రెరిగే శరీరమే నేను అని తెలిసినవిధముగా, "నేను" అహం అననిదే పరిపూర్ణముగా తెలుసుకొనుము. నేను అనని పరిపూర్ణము ఎన్నటికి "అహం" అనదనియు, ఈ నేను మృషయని విచారించి తెలుసుకొనినచో నేను లేకుండును.

కం॥ మేనొక్కటి నేనొక్కట! నేనీ మాటలను విడచి నినునీతను వున్ । నేనేనని, యచలముగని । నేననునీవే గవోయినే మృష ననుచున్ ॥ 80

భావము :- మేనువేరు, నేనువేరు అనే ఈ మాటలను విడచి, నీవు నీతనువు ఈ రెండుకూడ నేనే యని తెలిసి, పరిపూర్ణమును విచారించి ఉన్నదని తెలిసి, నేననే నీవు మృష, మిథ్యయని తెలిసి నీవు లేకుండుము.

విశేషభావము :- ఈ పద్యమును "మేనొక్కటి, నేనొక్కటనే । నీ మాటలను విడచి" అని విడదీయ వలయును.

కం॥ దేహమున కొంత నిజమని! మోహంబున నిల్చుకొనుటె మోసంబుగురు । ద్రోహమగు గాన విడువుము । మోహంబును మేల్కొని కలముణిగిన రీతిన్ ॥ 81

భావము :- శిష్యా! దేహమున కొంత నిజమని మోహముచే అది సత్యమని నిల్చుకొనుట, నిన్ను నీవు మోసము చేసుకొనుటయే కాగలదు. మరియు గురువుచెప్పిన విషయమునకు భిన్నముగా భావించుటచే గురుద్రోహమగును. కావున దేహములొ కొంత నిజమని మోహము చెందినదానిని, మేల్కొలుపుదు కలలేక పోయినట్లుగా విడుపుము.

విశేషభావము :- దేహి - దేహము. దేహము జడము, దేహిచైతన్యము. దేహిచైతన్యముచే దేహము చైతన్యవంతమగుచున్నది. దేహి-దేహములు రెండుగా కనుపించినను విచారించగా, దేహిని విడచి దేహముకాని దేహమును విడచి దేహిగాని ఉండనేరదు. కనుక రెండును దీపప్రకాశముల వలె ఒక్కటేయని తెలియవలెను. అట్లు విచారించక దేహి సత్యమైనది; దేహము మిథ్య అనుట తన్నుతాను మోసగించు కొనుటయే. గురువు దేహిదేహములు రెండును ఒక్కటే అని చెప్పగా శిష్యుడు కొంత నిజము అనగా దేహి నిజము అనుట గురుద్రోహము అగును. అందుచే తిరిగి పునర్జన్మకు వచ్చును. అదే తన్నుతాను మోసగించుకొనుట, కావున మేల్కొలుపు కలలేక పోయినవిదముగా, పరిపూర్ణములో యీదేహి దేహములు లేవని, దేహి నిజమనే మోహమును విడచి తాలేకపోవలెను.

కం॥ చలనమన నీవు సుమ్మీ । చలనరహితమనిన బయలు,
చలనమె కల, యీ । చలనము చలనరహితము । గలదని కని
తొలగమేలు కగునో యప్పా ॥ 82

భావము :- శిష్యా! నీవు (నేను) చలనము. చలనములేనిది ఒక్క పరిపూర్ణము మాత్రమే. చలనము కలవలె అబద్ధము. యీ చలనము అనగా “నేను” పరిపూర్ణమున్నదని విచారించి చూచి లేకపోవుటయే; చలనమనే కలకు మేల్కొలుగును.

కం॥ ఈ గురైరిగే మేనును । బాగుగ విడచుండు మిందుబట్టకు
దేనిన్ । ఆగడమౌదాననువిని । త్యాగమునీకుంటె మంచిదౌరా వోరీ ! ॥83

భావము :- ఓరీశిష్యా! ఈ గురైరిగే శరీరమును (నేను) బాగుగ విడుపుము. ఇందు కొంతభాగమును ఆశ్రయించకుము. పూర్తిగా విడచి ఉండుము. కొంతభాగమును ఆశ్రయించుట వెర్రి పని అగును. విడువగల (త్యాగము) బుద్ధి ఉంటే నీకు మంచిదౌను. (ఆగడము=వెర్రిపని)

కం॥ ~~చలియించనిదాకాశము చలనంబే~~ వాయువనుచు సాటింప
దగున్ । చలనమే విశ్వము నేననుచు చలనమే తను వెరుకల నిన్
జగమునిన నుతా ॥ 84

భావము :- కుమారా! ఆకాశము చలించనిదా? కాదు చలనమే. చలనమే
వాయువు అని చెప్పుము. చలనమే విశ్వము, “నేను” అనేది, తనువు, ఎరుక,
జగత్తు యివన్నియు చలనమే. (అచలము ఒక్క పరిపూర్ణము మాత్రమే)

విశేషభావము :- ఈ పద్యమును మొదటిపాదము ప్రశ్నార్థకముగా గుర్తించవలెను.
“చలియించనిదాకాశము? చలనంబే! చలనంబే వాయువనుచు సాటింపదగున్!
అని చదివి అర్థము చేసుకోవలెను.

కం॥ వలదెక్కువ ముచ్చట్టిక! చలనము లేనట్టి బయలుచందము
గనియి! చలనమగు నీకు నీవే! తలదండ్రుల టంచుదెలసి
తలగుము చాలున్॥ 85

భావము :- శిష్య! ఇక ఎక్కువ ముచ్చట్లు వద్దు. చలనం లేని పరిపూర్ణమును
చక్కగా తెలిసి, చలనమగు నీకు నీవే తలదండ్రులని తెలసి లేకుండా పొమ్ము
చాలును.

విశేషభావము :- చలనము అనగా కదులుట మరియు కదిలించు శక్తి అని
తెలియవలెను. తాను కదలకపోయినను కదిలించు శక్తి గలిగినదానిని కదిలేది
అనవలెను. కనుక అధిష్ఠాన చైతన్యమైన యెరుక తాను కదలకపోయినను
కదిలించే శక్తి గలిగినది కనుక చలనమే అగును. ఆకాశమనగా భూతాకాశము
అనుటకన్న మహాకాశము అని అర్థము చెప్పటమేలు. ఇచ్చట పరిపూర్ణమే
కదలనిది అనియు మహాకాశమైన యెరుక కదిలేదేగాని కదలనిది కావని
చెప్పటమే ఈ పద్యభావము. చలనముగల వాయువునకు భూతాకాశము
మాత్రమే కనుక ఆకాశము కూడా చలనమే. ఒక్క పరిపూర్ణము మాత్రమే
చలనరహితమైనది. నీకు నీవే తలదండ్రులు అనగా నీకు నీవేమూలము నీవు
మరేదియు మూలముకాదు. నీకు అనగా “నేను” ఎరుకకు మూలము యేదియు
లేదు. తనకు తానే మూలము అనిభావము.

కం॥ బ్రహ్మాందులేక కల్గిన బ్రహ్మమ నేన నెటి మాయప్రబలి
జగంబై బ్రహ్మమగని తానే గుటె బ్రహ్మనవేమాయకు పని
బ్రహ్మాందు జామీ॥ 86

భావము :- శిష్యా! పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమందు లేకతోచిన “నేనేబ్రహ్మను” అనే మాయ ఒకటి తోచి, జగత్తై విస్తరిల్లినది. ఇట్టి నేను అనే మాయ పరిపూర్ణ బ్రహ్మను వివారించి చూచి, పరిపూర్ణ బ్రహ్మలో తాను లేనని, మాయనని గుర్తించి, తాను లేకపోవుటయే బ్రహ్మ అనే మాయకు పని సుమా ॥

కం॥ నిరుపాధిక మగు బయలునామరిలేకనె కలిగినట్టి మారుత మునకే! పరియాయ నామములగు కరువలియన యెరుకయనిన కడుమాయయనన్ ॥ 87

భావము :- శిష్యా! ఉపాదిరహితమైన యీ పరిపూర్ణములో లేకతోచబడిన వాయువునకే కరువలి, యెరుక, మాయ అనే పర్యాయపదములు కలవు.

విశేషభావము :- ఇచ్చట వాయువునకు యెరుక అని చెప్పిరి. జీవులందు ఈ వాయువే ప్రాణము హంస అనే నామములతో వ్యవహారము కలదుకదా. చనిపోతే వాయువు, హంస యెగిరిపోయినది. అని మరణమునకు చెప్పు చున్నారు. అంతేదాని ఆత్మ పోయినది అనుటలేదుకదా. అందుకే ఈ పద్యములో సమస్త జీవులందు ప్రాణరూపముగా సున్నవాయువును ఎరుక అని వ్యవహరించిరి.

కం॥ మానసముదేహి జీవుండానందము సత్తుచిత్తులహము జగదధిష్ఠానంబు సాక్షి సత్యజ్ఞానము ద్రష్టనిన నీవె సత్యము సుజ్ఞా ॥ 88

భావము :- ఓ సుంచి జ్ఞానము గలవాడా! మనస్సు, దేహి, జీవుడు, సత్తు, చిత్తు, ఆనందము, అహము, జగదధిష్ఠానము, సాక్షి, సత్యజ్ఞానము, ద్రష్ట ఇవన్నియు నీవే ఇది సత్యము. (అనగా నేను అను యెరుకయే.)

కం॥ జ్ఞానా జ్ఞానంబులు యీజ్ఞానంబువె కాని వేరుగావెన్నటికీ ।

జ్ఞానాజ్ఞానానికి పనిజ్ఞానాతీతమును గాంచి చనుటయె సుమ్మి ॥ 89

భావము :- శిష్యా! జ్ఞానము అజ్ఞానము యీ రెండును జ్ఞానమే. అనగా ఎరుగుట, ఎరుగకపోవుట అనుపనులు జ్ఞానమునకే అని అర్థము. కనుక జ్ఞానము వేరు అజ్ఞానమువేరుకాదు. రెండును ఒక్క జ్ఞానమే. అట్టి జ్ఞానాజ్ఞానము జ్ఞానాతీతమైన పరిపూర్ణమును తెలిసి తానులేకపోవుట యే దాని పని సుమా॥

కం॥ జలమందు మొదలులేకనెజలచరములు బుట్టి పెరిగి
సమసిన రీతిన్ అలపరిపూర్ణములోనీ విలసజ్జననంబు స్థితియు
విలయములౌర ॥ 90

భావము :- శిష్యా! నీటియందు మొట్టమొదటగా లేకనే జలచరములు
(మీనములు) పుట్టి, పెరిగి, నశించినట్లుగా, ఆ పరిపూర్ణములో నీవు కూడ ఈ
మంచి పుట్టుక పుట్టుట, పెరుగుట, లేకపోవుట జరుగుచున్నది.

విశేషభావము :- నీటియందు మొట్టమొదటి చేప తనంత తానుగా భూమి
నీటి రాపిడికి పుట్టుచున్నది. ఆ తరువాత సృష్టిలక్షణము గానే అనేక
మీనరాశి పుట్టుచున్నది. అనగా నీటియందు లేకనే చేపలు పుట్టినవి. అని
భాగవత కృష్ణప్రభువుల వారు శాస్త్ర దృశ్యమును ఆధారము చేసికొని ఈ
పద్యములో చెప్పినారు. అట్లే మన మందరము ఈజగత్తు సమస్తము ఆ
పరిపూర్ణములో లేకనే జనించి, పెంపొంది లయమగుచున్నట్లుగా తెలిసి కొన
వలెనని ఈపద్యభావము.

కం॥ అచలమునమొదలులేకనె సచరాచరజంతునిచయ జనన
మగుయ పృచ్ఛయమున లేని జలచరానిచయము జన్మించినట్లు
నిశ్చయము సుమీ ॥ 91

భావము :- శిష్యా! జలనిధి యందు లేని జలచర సమూహము పుట్టినట్లుగా,
పరిపూర్ణములో మొదటలేకనె యీ చరాచర జంతు సమూహము పుట్టినట్లుగా
దృఢముగా గుర్తించు సుమా ॥

విశేషభావము :- “అచలమునమొదలులేకనె సచరాచర జంతుని చయము
జననమగుట” అనగా పరిపూర్ణములో మొట్టమొదటగా లేకనే సమస్త చరాచర
సమూహము జన్మించినది అని ఒక అర్థము. మరియు పరిపూర్ణములో ఈ
చరాచర జంతు సమూహము అంతయు మూలములేకనె జన్మించినది అని
విశేషార్థముగా రెండవ అర్థము.

కం॥ నీరందు చేపలేకనెనీరున జన్మించి మించి నీల్గిన రీతిన్ తోరమగు
బట్టబయటనువారక గుర్రెరుగు మేను వచ్చున్ పోవున్ ॥ 92

భావము :- శిష్యా! నీటియందు చేప లేకనే నీటియందు జన్మించి, పెంపొంది
నశించిన విధముగా, గొప్పదైన పరిపూర్ణములో గుర్రెరిగే శరీరము లేకనె వచ్చు
చున్నది తిరిగి లేకపోవుచున్నది.

కం॥ జలధిజల చరము లోపల । గలదా జలరాశిలోని జలచరము
వలెన్ । జలధి నిత్యంబ నిత్యము । జలచర మట్లచల చలముల
సరణులు గనుమీ ॥ 93

భావము:- సముద్రము చేపలో గలదా! లేదు. సముద్రము నందే జలచరములు
గలవు. సముద్రము నిత్యమైనది. జలచరములు అనిత్యము. వస్తూ పోతూ
ఉండేవి. అట్టి విధముగా అచలము జగత్తుల విధమును తెలిసికొనుము.

విశేషభావము:- సముద్రములో జలచరములు కలవు. కాని జలచరము లోపల
సముద్రము (నీరు) లేదు. జలచరములో సముద్రములేదు, అన్నంత మాత్రమున
సముద్రము వెల్లిలేనిదే కదా. పూర్ణస్వరూపమై ఉన్నది. జలచరములు పుట్టుచూ
చచ్చుచున్నవి. నిత్యమైనది కాదు. సముద్రమువిప్పుడును ఒక్కరీతిగా నిండి
యున్నది. పరిపూర్ణము వెల్లిలేనిది. నిండియుండి శాశ్వతమైనది. అందులేక
ఉన్న సమస్త చరాచర విశ్వమంతయు అనిత్యము. వస్తూపోతూ ఉండేదే.
జలచరములో నీరు (సముద్రము) లేని విధముగా నీయందు పరిపూర్ణము
లేదు. ఉన్నదంటే, పరిపూర్ణమునకు ఆధార-ఆధేయ రూపమైన ద్వయ దోషము
కలుగును. ఆత్మ ఆధార-ఆధేయ రూపమైన ద్వయ దోషము కల్గినది. అనగా,
ఆత్మ ఉపాధిని ఆధారముచేసికొని, తన ఉనికి గల్గించుకొనుచున్నది. అందుచే
శరీరము ఆత్మకు ఆధారము. ఆత్మఆధేయము అగును. ఇట్టి ద్వయ దోషము
లేనిది పరిపూర్ణము, అని గుర్తింప జేయుటకై పరిపూర్ణము మనయందు లేక
పోయినను, జలచరములో నీరు లేకపోయినను సముద్రము వెల్లిలేనివిధముగా,
పరిపూర్ణము వెల్లిలేక నిండి యున్నదని శ్రీకృష్ణ దేశికేంద్రులవారు చక్కగా ఈ
పద్యములో నిరూపించినారు. పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనది. అందులో లేక ఉన్న
చరాచర విశ్వమంతయు అనిత్యము లేనిదే యని భావము.

కం॥ జలరాశికి పుట్టవు గదా! జలచరములు వాటికవ్వెజనియించు
గదా! కలకాలమిట్లు బయలెరుకలగాంచిన సంశయంబు కడకేగు
జామీ॥ 94

భావము :- శిష్యా! జలచరములు సముద్రమునకు పుట్టవుగదా! వాటికేవే
పుట్టుచున్నవి. ఈవిధముగా ఎల్లకాలము పరిపూర్ణమెరుకలను విచారించి
తెలుసుకొనినచో నీ సంశయమంతయు లేకపోవును సుమా.

విశేషభావము :- జలరాశియందు జలచరములు వాటంతట అవే జన్మించి నశించుచున్నవి. జలరాశి వలన జలచరములు పుట్టుట లేదని గ్రహించవలెను. అట్లే పరిపూర్ణములో ఎరుక తనంతతానుగా ఏర్పడి లేకపోవును. అంతేకాని పరిపూర్ణము వలన ఎరుక పుట్టుచున్నదనరాదు. ఎరుకకు పరిపూర్ణమునకు ఏ విధమైన సంబంధము లేదు. పరిపూర్ణము వలన ఎరుక పుట్టుట లేదను సత్యమును బాగుగ గ్రహించుటకై “జలరాశికి పుట్టువు గద జలచరములు” అను ఉపమానమును ఈ పద్యములో చూపించినారు. కనుక ఎరుక తనంత తానుగ పరిపూర్ణములో లేకతోచి, విస్తరించి, లేకపోవుచున్నది. అని తెలుసుకొనవలయును.

కం॥ పుట్టదు గిట్టదువొకరినిపుట్టించదు చంపబోదుభూమి, యెరుకదా! పుట్టును గిట్టును వొకరినిపుట్టించును సమయజేయు భూమకితరమై ॥ 95

భావము :- శిష్యా! పరిపూర్ణము పుట్టదు, నశించదు మరియు వొకరిని పుట్టించదు, నశింపజేయదు. యెరుక తనకు తానే పుట్టును, నశించును, వొకరిని పుట్టించును, నశింపజేయును. కనుక పరిపూర్ణమునకు ఎరుక వేరైనదిగా తెలుసుకొనుము.

విశేషభావము :- ‘జాతస్యహిధ్వవో మృత్యుః’ పుట్టిన సమస్తము మరొకప్పుడు చచ్చి తీరును. అన్నట్లుగానే పుట్టి చచ్చేదే మరొక దానిని పుట్టించుట చంపుటయు కూడ చేయగలదు. ఇదంతయు నామ,రూప, క్రియా సహితమైన ఎరుక లక్షణము. నామరూపక్రియా రహితమైన పరిపూర్ణము, నామ,రూప,నటన, స్తోమము ఆవంతయు లేనిది కనుక, తాను పుట్టుట, చచ్చుట, ఒకరిని పుట్టించుట, నశింపజేయుట అనునది లేదని ఈ పద్యభావము. “యతో వా ఇమాని భూతాని జాయంతే, యేన జాతాని జీవన్తి, యత్ర యంత్యభి సంవిశన్తి, తద్బ్రహ్మ” అను శ్లోక రీత్యా - ఈ సమస్త భూత ప్రపంచము దేని వలన పుట్టుచున్నదో, వృద్ధి పొందుచున్నదో, మరియు నశింపజేయబడుచున్నదో అదే బ్రహ్మ అని చెప్పబడుచున్నది. ఇది బ్రహ్మమునకు తటస్థ లక్షణముగా శ్మతుల యందు చెప్పబడుచున్నను, ఎట్టి లక్షణము కల్గినను అది నామ రూప క్రియాసహితమైనది. నామరూపక్రియ కల్గినది బ్రహ్మము కానేరదు. అదే ఎరుక, దీనికి వ్యతిరేకమైనదే పరిపూర్ణము. అదే బ్రహ్మ అని ఈ పద్యభావము.

కం॥ కలలోపల యేనుగపైగల దొరమేల్కనిన నిల్వగలడా
గురుడున్ తెలపి బయలు, నీవులేవికాదలపకు మన నీకు
నిల్వదరమా తలపన్ ॥ 96

భావము:- శిష్యా! స్వప్నములో తాను ఏనుగుపై అంబారీలో కూర్చొని ఊరేగు
చున్నట్లు కలగనినవాడు, మేల్కొనగానే ఆ ఊరేగింపు ఏనుగు, ఉత్సవముతో
నిల్వగలడా! అవన్నియు కలయే అనగా లేనిదే. అట్లే గురుమూర్తి, పరిపూర్ణమును
తెలిపి, “నీవు” లేవనియు, దానిని తలపవద్దని దృఢపరిచినచో “నీవు” అనగా
యెరుక నిల్వగలడా! అనగా లేకుండా పోవునని భావము. యెరుక కలవంటి
దనియు, పరిపూర్ణమును మేల్కొనెందు కల అయిన ఎరుక లేకపోవుచున్నది
అని భావము.

కం॥ ఎందరులేదన్నను తా నెందుకు లేకుండు బయలు నే
నీవనకన్ యెందరుకలదనియన్నను, యెందుకు కలిగుండు
యెరుకనేనీ వనుచున్ ॥ 97

భావము:- శిష్యా! (మూర్ఖత్వముచే) ఎందరులేదని యన్నను, నేను, నీవు అని
ఆనే పలుకులేని పరిపూర్ణము యెందుకు లేకుండును? అనగా శాశ్వతమై
ఉన్నది. అట్లే (మూర్ఖత్వచే) నేను, నీవు అని పలికే యెరుక ఎందరు ఉందని
వాదించినను, అది నిశ్చయముగా ఉండనిదే, లేనిదే. అని తెలియుము.

విశేషభావము:- నేను-నీవు అని పలుకులేనిది పరిపూర్ణము. నేను ఆత్మను,
నీవు జగత్స్వరూపము. నేను శాశ్వతము, నీవు అనిత్యము అని ద్వంద్వముతో
కూడినది యెరుక. ఇట్టి ద్వంద్వము లేనిది పరిపూర్ణము. శాస్త్రజ్ఞానమును
మాత్రమే కలిగి, విశేషమైన గురు బుద్ధి లేనివారు ద్వంద్వ సహితమైన
యెరుకయే శాశ్వతమని చెప్పినను, ఎరుకయెంత మాత్రము నిలిచేది కాదు.
కలవంటిదే. లేనిదే, మరియు వారు పరిపూర్ణమును చక్కగా గుర్తించ లేక
అదిలేదు, శూన్యమని వాదించిననూ, పరిపూర్ణము శాశ్వతమైనది. పరిపూర్ణము
మాత్రమే ఉన్నది. అందులో ఎరుక ఎంతమాత్రము లేదు. అనిభావము.

కం॥ నీకచ్చిరాని యూరుననీకేగృహమచ్చనట్లు నీవొమేనన్ నీ
కచ్చిరాదు నీవునినుచేకొనుటము మానవయ్యశ్రేయస్కామా! ॥ 98

భావము:- శిష్యా! ఓ శ్రేయస్సును కోరువాడా! నీకు అచ్చిరాని గ్రామములో ఏ గృహము నీకు అచ్చిరాదు నచ్చదు. అట్లే నీవే అయిన శరీరము నీకు అచ్చిరాదు. కనుక నీవు నిను అనగా “నేను” అను దానియందు భ్రాంతి మానవయ్యా.

విశేషభావము:- ఈ పద్యములో శిష్యుని “శ్రేయస్కామా” అని సంబోధించిరి. శ్రేయస్సు కోరువాడా అని అర్థము. జన్మరహితమైన మోక్షమార్గము శ్రేయస్సు అనియు, పునరావృత్తి సహితమైన లౌకిక మార్గము నిశ్రేయమనియు శాస్త్ర వచనము. శిష్యుడు పునరావృత్తి రహితమైన మోక్షమార్గమును కోరుచున్నవాడై నందున కృష్ణదేశికేంద్రులవారు శిష్యుని “శ్రేయస్కామా” అని సంబోధించినారు.

అచ్చిరాని గ్రామములో ఏ గృహమైనను అచ్చిరాదు. తననామమును బట్టి ఒక పేరుగల గ్రామము వానికి అభ్యున్నతి కారణమగునో కాదో గ్రామార్థ్యమను శాస్త్రములో చెప్పబడినది. అభ్యున్నతికి కారణము కాని అట్టి గ్రామములో వాడు ఏయింటి యందు ఉన్నను, బౌద్ధత్య కారణము కానేరదు. ఆ ఊరు అతనికి అచ్చిరాలేదు. అట్లే “నేనే” లేనిది. ఇది ఉన్నదని భ్రాంతి పడుట జన్మకారణమగుచున్నది. కనుక “నేను” లేనిదని గురువాక్యముచే విడువ వలయును. “నేను” ను విడచినవాడు శరీరమునందు భ్రాంతి పడుట తగదు కదా! ఎందుచేతననగా నేను-మేనులు ఒక్కటే నేనును విడచుట యనగా మేను సహితమైన “నేను” ను విడుచటయే అగును. నీవు శ్రేయస్సును కోరుకొనేవాడివే అయినచో మేనుతో సహా నేను యందు భ్రాంతి విడుపుము అని ఈ పద్యభావము.

కం॥ అష్టాంగయోగములనతికష్టించే ప్రజలవలెనే కష్టించకయీ ।

స్పష్టమగు బోధవినునీకష్టములన్నియును దొలగికడకేగు సుమీ ॥99

భావము:- శిష్యా! అతి కష్టములచే అభ్యసించు అష్టాంగ యోగులవలె కష్టపడక, యెట్టి వంకర లేని స్పష్టమైన (ప్రత్యక్ష ప్రమాణముగా తెలియబడే) యీ పరిపూర్ణబోధవిని సమస్త కష్టములు కల్గిన పునర్జన్మ లేకుండా పొమ్ము.

విశేషభావము:- అష్టాంగయోగములు-యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధ్యాన, ధారణ, సమాధులనునవి. బహుకష్టసాధ్యములు. కాని జన్మ రహితము కానేరదు. పునరావృత్తిని కల్గించునవే. ఒక్క పరిపూర్ణ బోధ వలన మాత్రమే పునరావృత్తి రహితమగును. ఇది ప్రత్యక్షమే ప్రమాణముగా గలది, కనుక స్పష్టమైనది పరిపూర్ణ బోధ అని చెప్పబడినది.

కం॥ ఇదిగాదు బోధనేదె, త్పద రమ్మని నీకు వేరే పేరిడి యవలన్.
ముదమున నే బ్రహ్మననుచు, వదరుమనిన వాడె మాయ వసుమతి
లోనన్ ॥ 100

భావము :- శిష్యా! నీవు తెలుసుకొనినది పరిపూర్ణబోధకాదు. వేరే ఏదో పేరు పెట్టి, కొత్త బోధ యిది, దీనివలన మాత్రమే పునర్జన్మ లేకుండాపోవును, అట్టి దీనిని నీవు తెలుసుకొనుమని రమ్మని పిలిచి, చివరకు “నేనే” బ్రహ్మనని తెలియబట్టిన వాడే మాయ అని గుర్తించుము. అట్టి ఇతరమైన బోధస్థుల దరిజేరకమని భావము.

కం॥ మంత్రయంత్రములు ముద్రలుతంత్రంబులు నీకు దెల్పి
ధనమడిగెటియా, మంత్రజ్ఞుల మంత్రములకు, యంత్రములకు
తంత్రములకు నీ గకుకూనా! ॥ 101

భావము :- శిష్యా! కుమారా! మంత్రములు, యంత్రములు, ముద్రలు, తంత్రములు దెలియపర్చి ధనము వోచుకొనే మంత్రగాళ్ల మంత్రములకు, యంత్రములకు, తంత్రములకు నీ మనసు పోనీయకుము.

కం॥ దీపము గతికన్నులలో, పాపవలెన్ మెలగు నిన్ను
పరమాత్ముడవం । చీ ప్రజలు దలతురెరుగక । నీ పాల్లెరుగుండి
నేను నిను నమ్ముదునే ॥ 102

భావము :- శిష్యా! కనుపాపలో ప్రకాశరూపమై అపోజ్యోతిగా తెలియబడే నిన్ను (నేననుచైతన్యము) ఎరుగని ప్రజలు పరమాత్ముడవని దలంతురు. కాని నీ (నేను) పాట్లు (జనన-మరణములు) ఎరిగిన నేను (అపోజ్యోతిని) నమ్ముదునా? అది యెరుకే యని తెలిసి విడచి పెట్టెదవని భావము.

కం॥ తర్జనుల వలన జూపును, నర్జున వర్ణగత నీలమని శిష్యుల
కున్ । దౌర్జన్య గురుడునీవు వి । సర్జింపుమ సత్యమనుచు సజ్జన
తిలకా ॥ 103

భావము :- శిష్యా! తర్జనీ శ్రేణిలో (చూపుచున్న) కనురెప్పలు మూసి లో దృష్టిచే చూచుము ఎరుపు రంగు మధ్య నీలిరంగుతో ప్రకాశించునదే పరమాత్మ. యని దౌర్జన్య గురువులు చూపించెదరు. అవన్నియు అసత్యమని విసర్జింపుము. ఓ సజ్జనులలో శ్రేష్ఠుడా!

కం॥ పురుషోత్తముడని పూజలు । వరులొనరింపుదురు భువిని
నానాచోట్లన్ । ధర మొదలగు భూతములను । చిరుత శిశువు
లాడుకొనెటి చేస్తల రీతిన్ ॥ 104

భావము:- శిష్యా! చిన్నపిల్లలు బొమ్మలతో పెళ్ళిళ్ళు చేసుకొని ఆటలాడుకొనునట్లు
ఆనందించినరీతిగా అనేక చోట్ల అనేకమంది జనులు పృథివ్యాది
పంచభూతములు వగైరాలను పరబ్రహ్మమని పూజలు చేయుచును.
(అదంతయు యెరుకేయని తెలియుము).

కం॥ రసమనదగనిది వస్తువు, బసవన్నకదెట్టులెరుక ప్రభువుకు
దెలుసున్, రసమైతె విసము సగుణము, ససిగాదా ముచ్చటంత
చెవులవినుటకై.. ॥ 105

భావము:- శిష్యా! పరిపూర్ణము అమృతమనదగని వస్తువు. అట్టి పరిపూర్ణము.
అజ్ఞానులకెట్లు తెలియును. గురు ప్రభువులకు మాత్రమే తెలియును. అమృత
మైనదియేదో అదేవిషము (మృతము) కూడ అగును. కావున ఆమాటలు
వినుటకు ఎంతమాత్రము బాగుండలేదు.

విశేషభావము :- రసమనగా నిర్విశేషరసము అని అర్థము. ఇది బ్రహ్మము
కాదు. ఇది బ్రహ్మము కాదని తీసివేయగా అనగా బుద్ధిచే వేరు చేయగా
చిట్టచివరకు బాగా శేషించిన అమృత పదార్థమునకు నిర్విశేషరసమని పేరు.
ఇదియే బ్రహ్మమని, ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మమని చెప్పబడినది. ఇది ఒక్క
అమృత రూపము, ఒక్కటే అయినచో సృష్టి ఇందుండి ఏర్పడే అవకాశములేదు.
కనుక ఇందులో “రసము”న కు భిన్న ధర్మములు కల “బలము” అను
పదార్థము ఖండఖండాయమానములు గాయున్నది. కాని రస, బలములు
ఎంత మాత్రము విడదీయరానివి. దీప-ప్రకాశముల వలె భిన్నధర్మములు కల
రెండు పదార్థముల సమ్మిశ్రమ పదార్థమే అయినను నిర్విశేషరసము- బలము
ఈ రెండును ఎన్నడూ, ఎప్పుడూ, విడదీయబడవు. కనుక ఒక్కటే. దీనిచే
సదసత్పదార్థము అనికూడ అందురు. దీనినుండియే బ్రహ్మాండములు అనంత
సృష్టి ఏర్పడుచున్నది. ఇదియే అద్వైత బ్రహ్మ పదార్థము. అమృతము. పరి
పూర్ణము ఇట్టి నిర్విశేష రసము కానిది. సదస ద్రవీకృతపదార్థము. రసమునకు
అతీతమైనదే పరిపూర్ణమని, పరిపూర్ణబోధగురువునకు తప్ప మరి యితర

సిద్ధాంతులకు తెలియదు. రసమే పరిపూర్ణముని భావించెదరు. రసము, అమృతము-మృతము, రెండు భిన్న పదార్థముల మిశ్రమమే కదా! కనుక రసమైతే-విషము సగుణము అన్నారు. రసము-అమృతము, నిర్గుణము. అందలి బలము-విషము మృతము, సగుణము. ఈ రెండును కలిసియున్న కారణము వలననే, అందుండి సృష్టి ఏర్పడుచున్నది. సృష్టి లేని స్థానము కాదు. సృష్టికి మూలమైనది. కనుక అదే జన్మరహితమైన స్థానము అనుట సరికాదు. అని ఈపద్యములో చెప్పబడినది.

కం॥ నీరాంశమ సృగ్వోదన! సారము రేతస్సు రెంటి సమ్మిశ్రంబే! ధారుణీతను వైనిలుచును! నారీ నరసంగమమున నయగుణరత్నా॥ 106

భావము:- శిష్యా! మంచి గుణములు కలవాడా! నీటియొక్క అంశము శ్రోణీతము. అన్నము యొక్క అంశము రేతస్సు (శుక్రము) స్త్రీ పురుష సంయోగముచే ఈ శుక్రశ్రోణీతముల కలయికే శరీరధారియై భూమిపై యేర్పడుచున్నది.

విశేషభావము :- నీరు వలన రక్తము యేర్పడుచున్నది. ఈరక్తము యొక్క అంశయే శ్రోణీతము (శుక్) అన్నము యొక్క సూక్ష్మభాగము సప్తధాతువులు. అదే రేతస్సు (శుక్రము). 83వ కందార్థ దరువు విశేష భావము చూడనగును.

కం॥ మనసన్నపు సూక్ష్మాంశము! వినుజల సూక్ష్మాంశ వలన వెలసెను ప్రాణం! బును రెండు గలసి పిండం । బన బ్రహ్మాండం బనంగబరగును వత్సా ॥ 107

భావము :- కుమారా! అన్నము యొక్క సూక్ష్మాతి సూక్ష్మ భాగము వలన మనస్సున్ను, జలము యొక్క సూక్ష్మాతిసూక్ష్మ భాగము వలన ప్రాణమును ఏర్పడి ఈ మనఃప్రాణములు కలసి పిండ బ్రహ్మాండములుగా యేర్పడుచున్నది.

విశేషభావము :- బ్రహ్మాండములో ఉన్న చైతన్య విశేషమునకు పురుషుడు లేక పురుషోత్తముడు అందురు. ఈ పురుషుడు త్రిపురుక్షైక మూర్తి. 1) అవ్యయ పురుషుడు, 2) అక్షర పురుషుడు, 3) క్షర పురుషుడు అని మూడు విధములు. వీరే బ్రహ్మాండ, పిండాండ వ్యవహారకర్తలు, క్షరపురుషుడు - ఉపాదాన కారణము. అక్షరపురుషుడు - నిమిత్తకారణుడు, అవ్యయపురుషుడు - సృష్టి చేయుటలో విట్టి నిమిత్తము లేనివాడయ్యెను, కుండలు చేయుటలో భూమి

వలె సర్వాలంబన కారణము. అందుకే భగవద్గీతలో “కర్తారమపి మాం విద్ధిఽకర్తార మవ్యయం” అని చెప్పబడినది. నేను ఈ సృష్టి (అక్షర రూపములో)కి కర్తనే అయినను, అవ్యయు రూపములో అకర్తనుగా తెలియుము అన్నారు. ఇట్టి అవ్యయ పురుషునకు 5 కళలు కలవు. 1) ఆనంద, 2) విజ్ఞాన, 3) మనః, 4) ప్రాణ, 5) వాక్కులు. మూడవ దైవ మనస్సే 4వ దైవ ప్రాణభాగముతో చేరి నపుడు పిండాండములో పిండాండవ్యవహారమును, బ్రహ్మాండములో బ్రహ్మాండ వ్యవహారము అనగా సమస్త సృష్టికి కారణమగు చున్నది. మనస్సు ప్రాణ భాగమును విడచి ఆనంద విజ్ఞానములతో కలసినప్పుడు సృష్టిలయ మొంది ముక్తి కారణ మగుచున్నది. (ఈ పాఠము పూర్తి వివరము, నాచే సంకలనము చేయబడిన వేదాంత పాఠములు అనుపుస్తకములో “ఇదం బ్రహ్మ చతుష్కాత్ అను పాఠములో కలదు). కనుక మనః పాణముల కయిక వల్లనే పిండ బ్రహ్మాండములలో సమస్త సృష్టి వ్యవహారములు జరుగుచున్నవి అని ఈ పద్య భావము.

కం॥ రెండు రీతుల గనంబడు । చుండే యీమేని చేత చూచి
బయలును । ద్దండత దీనినుళక్యని । యుండుము దీనందువాంఛ
నుంచకశిష్యా! ॥

108

భావము :- శిష్యా! సగుణ, నిర్గుణ రూపములుగా తెలియబడే ఈ గుర్రెరిగే శరీరము (నేను) చేత పరిపూర్ణమున్నదని చూచి, ఈ గుర్రెరిగే శరీరము లేదని సంశయరహితముగా దృఢపడి, ఇట్టి గుర్రెరిగే శరీరమునందు భ్రాంతిని విడుపుము.

విశేషభావము :- భూమధ్య స్థానాంతర్గతమైన ఎరిగే శరీరమే మేను అనబడును. ఇది సహస్రారమందలి ఆత్మయొక్క ప్రతిబింబము. ఆత్మయే “నేను”. ‘గుర్తు’ అనబడును. ఆ స్థానమునందు ఆత్మ నిర్గుణ రూపమై ఎరిగే లక్షణము లేనిది. కాని ఆ ఆత్మయే భూమధ్య స్థానమునందు సమస్తమును ఎరుగుచున్నందున, ఈ స్థానమునందున్న ఆత్మ ప్రతిబింబిత చైతన్యమును “ఎరిగే శరీరము” లేక “ప్రత్యగాత్మ” అని వ్యవహారము. బింబ-ప్రతిబింబములుకు భేదము లేదు కనుక ఆత్మ - ప్రత్యగాత్మలకు అనగా గుర్తు - ఎరిగే శరీరములకు అభేదము. కనుక రెంటిని కలిపి గుర్రెరిగే శరీరమని ఏకత్వముతో చెప్పుట శ్రీ దీక్షిత సాంప్రదాయము. ఇట్టి గుర్రెరిగే శరీరము (మేను) భూమధ్య స్థానమున సగుణ

రూపమై సర్వక్రియా సమన్వితముగను, సహస్రార మందు నిర్గుణరూపమై నిష్ప్రియగాను రెండురూపములుగా వ్యవహరించుచున్నది. కనుక యీ మేను అనగా “నేను”, రెండు రూపములుగా గనుపడుచున్నది. యిట్టి నేను చేతనే పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మము ఉన్నదని గురు ముఖతా గుర్తించి, గుర్తించే “నేను” లేదని ఈ నేను బ్రహ్మము కాదని భ్రాంతిని విడుచుటయే ఈ పద్యభావము. కం॥ ద్వైతాద్వైతవిశిష్టా । ద్వైతులమని కీచులాడు దయ్యము లవలెన్ । ద్వైతాద్వైతవిశిష్టా । ద్వైతులతో కీచులాడ దగునే నీకున్ ॥

109

భావము:- శిష్యా! ద్వైత, అద్వైత, విశిష్టా ద్వైత సిద్ధాంతాలు మా సిద్ధాంతము గొప్పదంటే మా సిద్ధాంతమే గొప్పదని తగువు లాడుకొను నీచులవలె నీ సిద్ధాంత మే గొప్పదని ఇతర సిద్ధాంత వాదులతో ఎన్నడును వాదించకుము.

విశేషభావము:- జీవుడు - శివుడు రెండునూ స్వయంభువులే ఒక దానియందు మరొకటి ఎన్నడును లయమొందునవి కావు కనుక “జీవ బ్రహ్మైక్య సిద్ధాంతము తప్పని ద్వైత సిద్ధాంతాలున్ను, జీవ-శివులు మొట్టమొదటగా రెండు కావు ఒక్కటే శివరూపమనియు, నిప్పు నుండి విస్ఫులింగముల వలె శివుని నుండి అనేక జీవులు ఏర్పడినవనియు, అట్లు శివుని నుండి వేరుపడిన జీవులు, పాల నుండి విడివడిన వెన్న తిరిగి పాలలో కలవనట్లుగా, తిరిగి శివరూపము నందైక్యము, కాలేవనియు, అందుచే జీవ - శివైక్యము అసంభవమని విశిష్టా ద్వైతులున్ను, ఏక స్వరూపమే అయిన శివుడు ఒక్కటే తప్ప జీవులు వేరుగా ఎన్నడూ లేవనియు “జీవోబ్రహ్మైవనాపర” అని జీవుడే శివుడు అను సిద్ధాంతముతో అద్వైతులున్ను వాదించుకొందురు. ఇట్టి సిద్ధాంతములతో పునరావృత్తి రహితము కానేరదు. అట్టి శివుడు, జీవుడు రెండును ఎరుకయే కాని బ్రహ్మము కానేరదు. పరిపూర్ణమే శాశ్వతమైనది అను సిద్ధాంతము కల ఈ అచల పరిపూర్ణ సిద్ధాంతాలకు ఇతర వాదములతో పనిలేదు. మాది గొప్ప సిద్ధాంతము అనుమాట అహంకారులకు మాత్రమే కాని, అహం రహితులకు వాదప్రతివాదములతో పనిలేదు కనుక ఎట్టి సిద్ధాంతవాదుల తోను వాదించ పనిలేదనుటయే యీ పద్యభావము.

కం॥ అనుభవ వేదాంతులమని । తినరాని పదార్థమెల్లతను దుర్జను
లన్ । కనబోకుముతద్బోధను । వినబోకుము యెన్నటికి వివేక
విచారా ॥ 110

భావము :- మంచియేదో చెడుయేదో శాస్త్రాధారముతో విచారించే ఓ శిష్యా!
లోకములో కొందరు అనుభవ వేదాంతులమని చెప్పుకొనుచు, తినరాని
పదార్థములను తినే దుర్జనులను, ఎన్నడు కలియకుము. వారు చెప్పే బోధను
వినకుము.

విశేషభావము :- తినరాని పదార్థములు :- కల్లె, మలమూత్రములు, వీర్యము,
వమనము ఈపదార్థములను మానవులు తినరాదని శాస్త్ర వచనము. కొందరు
వేదాంత గురువు తన యొక్క వీర్యమును కల్లుతో కలిపి శిష్యసమేతముగా
త్రాగివేయుదురు. అనగా ఎరుకనుమింగి వేసితిమి అందురు. అలాగే శాస్త్రేయ
మతములో త్రాగి కక్కిన వమనమును “భైర్య” పేరుతో ఆ భక్తులు ప్రసాదముగా
త్రాగుదురు. వీరందరూ అనుభవ వేదాంతులమని చెప్పుకుందురు. ఇవి దురా
చారములు. ఎంత మాత్రము వినదగినవి కావని ఈ పద్యభావము.

కం॥ జంహ్వో పస్థల విషయము । తెప్పిగలవా నాటి విడువలేని
గురువులన్ । యెవ్వరుజేరికొలుతురో । యివ్వసుధను వారుజెడుదు
రిదినిజము సుమీ ॥ 111

భావము :- శిష్యా! జంహ్వ చాపల్యము ఉపస్థచాపల్యములు ఈ రెంటిని
విడువలేని గురువులను చేరికొల్పిన శిష్యబృందము చెడిపోవుదురు. యిది
నిజము సుమా!

విశేషభావము :- జంహ్వ చాపల్యము అనగా అతి తిండి మరియు రుచులను
విడువలేక పూర్వపు విధముగనే నానారకములైన తిళ్లు శిష్యులచే తెప్పించు
కొని తినుట. కొందరు గురువులు శిష్యుల యింటికి వచ్చినప్పుడు మొదలు,
వెళ్లేవర్కు రకరకములైన మాంసాహారములు చెప్పి వండించుకొని సంతోషముతో
తినిపోయెదరు. ఇది దురాచారము. రాజస తామస హారములను జ్ఞాన సము
పార్జనచేయు వారు తినరాదు. అట్లే స్వభార్యతో దాంపత్య సుఖమును అను
భవించ తగును కాని ఎంత మాత్రము వ్యభిచారము పనికి రాదు. ఇది యే
ఉపస్థ విషయమై చాపల్యము అనబడును. భార్యలేనివారు కొందరు, తమవును

ధారపోసితివి గదా అని స్త్రీ శిష్యులతో పొందుచేయు కొందరు గురువులు ఈనాడు ఈ సాంప్రదాయములో పెరిగి పోవుచున్నారు. ఇది ఎంతటి దౌర్భాగ్యమో గమనించ వలయును. ఇట్టి దౌర్భాగ్యగురువులను చేరి కొల్లే శిష్యులు తప్పక చెడిపోయి, జ్ఞానహీనులయి, నరకము పాలయ్యెదరు.

కం॥ పాషండమతము వారల । వేషంబులు జూచి శిష్య నిత్యము ప్రవించున్ । ఈషత్తీ బోధెరుగక దూషింతురు విన్నకన్న దుర్భాషా లన్ ॥ 112

భావము:- శిష్యా! కాపాలికాది పాషండ మతము వారల యొక్క వేషభాషలను జూచి, ఈ బోధకొంచెమైన ఎరుగని శిష్య జనసమూహము భ్రమ చెందుదురు. వారినిజస్థితిని తెలిసినవారు, వారిని జూచినను, లేదా వారి మాటలు విన్నను దుర్భాషలనాడెదరు.

కం॥ ఎందరు దూషించితేయే మందరు మనవారెకాని యన్యులెనీవా! యందరితో వాదించక నందంబొనిట్టి బోధన రయరతండ్రి ॥ 113

1) భావము :- శిష్యా! (తెలియక) ఎందరు దూషించితేయేమి? అందరు మనవారే కాని ఇతరులా? ఆ అందరితో నీవు వాదించక చక్కని యీ బోధను బాగుగ తెలుసుకొనుము తండ్రి!

2) భావము:- శిష్యా! నిజబోధ నెరుంగక ఎన్నిమతవాదులు నిన్ను దూషించితే యేమిపోయినది? వారందరు మనలాంటి వారే, కాని ఇతరులే. (మనతో సమానమైన వారుకారు). అట్టి వారితో నీవు వాదించక చక్కని యీ బోధను బాగుగ గ్రహించుము.

కం॥ కోపమెతాపంబనబడు । గోపమెహంకార మనచుకొని యాడ బడున్ । కోపమెతాపంబనబడు । గోపమె మృత్యువనబడును కుటిలనిరహితా ॥ 114

భావము :- శిష్యా! కుటిలత్వములేనివాడా! కోపమె తాపమనబడును. అనగా కోపమువలన తాపకర్మచేయబడును, కోపమె అహంకారమునకు మూలము. కోపము వలన ఉగ్రమైన తామస ప్రవృత్తి యేర్పడును. చివరకు కోపము వలన కఠినమైన మృత్యువు కూడ యేర్పడుచున్నది. కనుక జ్ఞానసముపార్జన చేయు

వారు కోపమును తప్పక విడువవలయును. (కోపము అనగా ప్రతికార యోచన అని గ్రహించవలెను).

కం॥ నిజగురు బోధ నెరుంగక । గుజగుజ శిష్యులకు జెప్పు
గురువుల బోధల్ । భుజగవిషోపమగు సుమీ । సుజనోఘము
మెచ్చదట్టి సుద్ది నిబద్ధి । 115

భావము:- శిష్యా! ఓ ని బద్ధి (నిజస్వరుడా!) స్వచ్ఛమైన పరిపూర్ణబోధ పూర్తిగా నెరుగక, గురువులై బాధించుచు, శిష్యులకు చెప్పే గురుబోధలు పాము విషముతో సమానమైది సుమా. సజ్జన సమూహము అట్టి వారి మాటలను వినరు. (గుజగుజ - పీడితము)

కం॥ తనువును విడి బ్రహ్మానునే । నను, మునుపటి నీ విచార
మటు బెట్టిపుడున్ । నినునీతనువును వేరని యనకను పరిపూర్ణ
మరసి యవి విడువదగున్ ॥ 116

భావము:- శిష్యా! శరీరమును విడచి (అనగా శరీరము అశాశ్వతమైనదని దీనందు మనసు విడచి) “నేను బ్రహ్మానే” అనే పూర్వపు విచారణ మానివేసి, ఇప్పుడు పరిపూర్ణమును గురుముఖతా తెలిసి నిన్ను నీ శరీరము ఈరెండు వేరని యనకుండగ, ఆ రెండు లేనివేయని విడచిపెట్టుము.

కం॥ కొందరు వైరాగ్యంబున, కొందరు తీర్థాటనమున కొందరు
కర్మం బందున వ్రత జపతపముల, కొందరు నటియింతురట్టి
కోర్కెల మనుజుల్ ॥ 117

భావము:- శిష్యా! కొందరు వైరాగ్యముచే సన్యాసలుగను, మరికొందరు కాశీ ప్రయాగాది తీర్థములు తిరుగుచును, మరికొందరు యజ్ఞయాగాది కర్మములు చేయుచు, మరికొందరు జపములు తపములు చేయుచు ఈ విధముగా అనేక మంది అనేక కోర్కెలచేత అనేక విధములుగా నటించుచుందురు.

కం॥ కొందరు భక్తిత్రయమున, కొందరు యోగముల యందు
కొందరు జ్ఞానం బందురమింతురువారల, కందరికీ బోధ
యిష్టతొన నాయన ॥ 118

భావము:- శిష్యా! కొందరు కర్మ, భక్తి, తపస్సులనెడు భక్తి త్రయమందునను, మరికొందరు యోగాభ్యాసముల యందును, మరికొందరు జ్ఞానస్వరూపంబైన పరబ్రహ్మ తత్వమందున వారి మనస్సు సంచరించును. అట్టివారికి ఈ పరిపూర్ణ బోధ ఇష్టత అగునా తండ్రీ!

కం॥ భ్రమరహిత సహిత జనులకు, సుమనసులను నరుల సమము జూచిన విశ్వం, బమరిలేకుండు నుండును, క్రమమున కలవంటి దగుచుకడు నిజము జామీ॥ 119

భావము:- శిష్యా! భ్రమతో కూడిన జనులునరులు. వీరికి విశ్వము (జగత్తు) నిజమైనదనే భావము కల్గియుండును. భ్రమ రహితమైన వారు దేవతలు వంటివారు. వారికి జగత్తు కలవంటిదై లేకుండును అని భావము.

విశేషభావము:- ఈ పద్యము క్రమాలంకారములో చెప్పబడినది. కనుక ఈ పద్య భావమును ఈ విధముగా విడగొట్టవలయును. భ్రమరహితజనులకు, సుమనసుల సమముజూచిన విశ్వంబు మరి లేకుండును కలవంటి దగుచు॥ భ్రమ సహిత జనులకు నరుల సమము జూచిన విశ్వంబుమరి కడునిజము జూచి (అనుచు) ఉండును.

ఈ పద్యములో “భ్రమ” అనగా ఎరుక అని అర్థము. ఎరుకతోకూడిన వారు నరులు అనగా జనన మరణములతో నుండువారు. వారికి జగత్తు నిజమై ఉండుననే భావము కల్గియుండును. ఎరుకను విడిచినవారు (భ్రమరహిత జనులు) దేవతలతో సమానము. అనగా జనన మరణములు లేనివారని అర్థము చెప్పవలయును. అట్టి భ్రమరహితులకు ఈ జగత్తు కలవంటిదై లేక పోవును. తానే కలవంటిది కనుక తనతో కూడిన జగత్తు కలవంటిదై లేకపోవును.

కం॥ కలతననులేను కలనని । తలపోసెటి వారి మాట తమకే నిజమౌ । కలలేని వారు కలవా । రలువీరలె నొకరి నొకర రయరి రువురున్ ॥ 120

భావము:- శిష్యా! యదార్థముగ “నేను” లేను. కలవంటిది యని భావించే వారి మాటవారికి మాత్రమే నిజము. “నేను” లేనివారు, “నేను” ఉన్నవారు, వీరిని ఒకరినొకరు యిద్దరు చూచుకొనలేరు. అనగా ఒకరి భావము మరొకరికి పరిపడదు అని భావము. (కలత=యదార్థము).

విశేషభావము:- “నేను” కలవంటిది. కనుక లేను అని దృఢమైన వారి యొక్క భావము వారికే నిజము కాని కలలో ఉన్నవారు అనగా ఎరుకలో నున్న వారికి నిజముకాదు. ఎరుకలో ఉన్నవారు, ఎరుక విడచినవారు వీర్దిరు ఒకరినొకరు చూడలేరు అనగా ఎరుకలో ఉన్నవారు ఎరుక విడచిన వారి భావమును గ్రహించలేరు. ఎరుక విడచినవారు తామే లేనివారు కనుక ఎరుకలో ఉన్నవారిని (కలను) చూడలేరు.

**కం॥ ఎరుగుట జ్ఞానము దానను, జరిగే పని కర్మమనుచు
జనులెన్నిరియ్య! యెరుకయు కర్మము లేనిదె, పరిపూర్ణము వీటి
నీవుబట్టకు మెప్పుడున్ ॥**

121

భావము:- శిష్యా! ఒక విషయము తెలిసికొనుటయే జ్ఞానము. దానివలనజరిగే పనియే కర్మము అని పెద్దలు నిర్ణయించిరి. ఇట్టి జ్ఞానము, కర్మము లేనిది పరిపూర్ణము. కనుక కర్మజ్ఞానముల రెంటియందు మనసు ఉంచక విడచిపెట్టుము.

విశేషభావము :- ఎరుగుట జ్ఞానము. ఈ సమస్త జగత్తును గుర్తించే సత్తా కలిగినదే జ్ఞాన స్వరూపమయిన పరబ్రహ్మము. అట్టి పరబ్రహ్మము యొక్క సత్తాచే ఏర్పడినది కర్మ స్వరూపమయిన జగత్తు. ఈ రెండును అన్యోన్య శ్రయ సంబంధము కలిగినవి. కనుక రెండును ఒక్కటే. ఇట్టి బ్రహ్మ జగత్తుల కతీతమై నది పరిపూర్ణము. పరిపూర్ణములో గుర్తించే సత్తాలేదు. కనుక జగత్తు కూడలేదు. ఏమియులేనిది కనుక ఉత్తది. ఇట్టి పరిపూర్ణమే ఉన్నదని గురుముఖతా గుర్తించి, ఆ గుర్తించిన గుర్తులేనిదని విడువవలయును.

**కం॥ కలవారికి మేలుకలో, గలవారికి జాగ్రతందు కలహము గలదా
కలహించిరేనివారలు, కలవారలె మేల్కవారు గారెన్నటికిన్ ॥ 122**

భావము :- శిష్యా! స్వప్నావస్థయందున్న వారితో జాగ్రతావస్థయందున్న మేల్కవారు ఎన్నడును కలహించుట జరుగదు. అట్లే ఎరుకలో ఉన్నవారు (కలవారు) తో, మేల్కయందున్న వారు (కలవిడచినవారు అనగా ఎరుకను విడచినవారు) ఎన్నడను కలహించరాదు. అట్లు కాకుండ కలహము చెందినచో మేల్కవారు కాదు. అనగా పరిపూర్ణులు కారు. ఎరుకలోని వారే అగుదురు. కనుక ఈ అచల పరిపూర్ణులు ఎరుకలోని వారితో ఎట్టివాదోపవాదములు చేయరాదని పెద్దలయొక్క భావముగా గుర్తించవలెను.

కం॥ సురలందుదోచుకలవలె, నరుదెంచును బ్రహ్మయందు
నఖిల జగంబుల్ । యరుదెంచి యజునిగన్గొని, బిరబిరతామేగు
నిల్వబిడి యంబగుచున్ ॥ 123

భావము:- శిష్యా! దేవతలయందుదోచిన కలవలె, పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మములో
ఈ సమస్త జగత్తుతోచినది. అట్లుతోచిన జగత్తుపరిపూర్ణమున్నదని గుర్తించినచో
తాను లేనను విషయము తెలిసి, సిగ్గుపడి లేకుండా పోవును.

విశేషభావము:- దేవతలకు స్వప్నములేదు. కనురెప్పపాటు లేని వారు దేవతలని
పెద్దల వాక్యము. అందుచే వారికి స్వప్నము ఉండదు. అందుచే “బ్రహ్మయందు
దోచు నఖిలజగము” అనగా పరిపూర్ణములో దోచిన సమస్త జగము, సురలందు
దోచిన స్వప్నము వంటిది అనగా లేనేలేదని భావము. ఇచ్చట జగము అనగా
“నేను” తో సహా జగత్తు అని అర్థము. అందుకే “అఖిలజగము” అని పదము
ప్రయోగించినారు. ఇట్టి “నేను” అజునిగన్గొని అనగా పుట్టని వానిని చూచి
అనగా పరిపూర్ణమును .జూచినచో, తానే లేనని సిగ్గుపడి లేకుండాపోవును అని
భావము.

కం॥ మనమీ బయలునలేనిదె, మనకు మనమె వచ్చి నిల్చి మన
మేగినయే, మనక మనజోలిగానకన్ । తనకై తానుండి యున్నదది
గోకనరా ॥ 124

భావము:- శిష్యా! మనమందరము ఈ పరిపూర్ణములో లేనిదె మనకు మనమే
వచ్చితిమి. (మనకు మూలమేమియు లేదు) అట్లు మనమందరము రాక
ముందు, ఉన్నప్పుడు, మనము పోయినప్పుడు, నిత్యమై, శాశ్వతమై యున్న
పరిపూర్ణము, మనసంగతియెంత మాత్రము తెలియక తనంతతానుగా స్వత
స్సిద్ధమై ఉన్నది అదిగో చూడుము. తెలుసుకొనుము.

కం॥ జ్ఞానంబు సత్వగుణమను । దానకి జన్మించెననుచు దామో
దరుడా । మేనత్త కొడుకుతో ననె । జ్ఞానమునకు జన్మమొకట్టి
గలిగె గదోయా ॥ 125

భావము:- శిష్యా! జ్ఞానము సత్వ గుణమునకు కలిగినదని భగవద్గీతలో
శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునితో చెప్పెను. కనుక జ్ఞానము కూడ పుట్టినదే కదా!

విశేషభావము :- “సత్త్వా త్సంజాయతే జ్ఞానం” అని భగవద్గీత గుణాత్రయ విభాగ యోగములో 17వ శ్లోకములో చెప్పబడినది. కనుక జ్ఞానము సత్య గుణమునకు పుట్టినదని ఈ పద్యములో చెప్పిరి. పుట్టుక కల్గినది నశించును. కనుక జ్ఞానము ద్వంద్వ గుణమాత్రమైనదని గుర్తించ వలయును.

కం॥ పుట్టింది గిట్టు జ్ఞానము । పుట్టెననుచు కృష్ణమూర్తి పురు
హూతజుడౌ । నట్టి తన ముద్దు మరిదికి । గట్టిగ వినజెప్పె నిందు
కల తేమోయీ ॥ 126

భావము :- శిష్యా! పుట్టిన సమస్తము నశించును కదా. జ్ఞానము పుట్టినదని శ్రీకృష్ణుడు తన ముద్దు బావమరిది అయిన అర్జునునితో దృఢముగ జెప్పెను గదా. ఇంకను జ్ఞానము శాశ్వతమని భ్రమ చెందె దవెందుకోయీ! అనగా జ్ఞానము కూడ లేనిదే అని నమ్ముము.

కం॥ జ్ఞానమగు నీవు జ్ఞేయం । బైన బయలు గాంచి జ్ఞానమగు
నిను నీవే । లేనంచుదెలియు మని తా । నానరునకు వాసుదేవుడా
నతి యిచ్చెన్ ॥ 127

భావము :- జ్ఞాన స్వరూపమైన నీవు, జ్ఞేయవస్తువైన పరిపూర్ణమును (ఉన్నదని గురుముఖతా) తెలసి, జ్ఞానమైన “నిన్ను” నీవేలేవని తెలియవలసినదిగా - అర్జునునకు శ్రీకృష్ణుడు ఆజ్ఞ యిచ్చెను.

కం॥ మన మచల మన దగదు తగ । దనుటము మన మచలము
నకు తగవే రని రెండనిలేవు మనమచల మని । విను, మన
ముళ్లక్కి తెలియవిడు మనము మనన్ ॥ 128

భావము :- శిష్యా! మనమే అచల స్వరూపులము అని అనకూడదు. అచలమునకు మనము వేరని అనుట కూడ తగదు. మనము, అచలము అని రెండు ఎన్నడును లేవు. పరిపూర్ణము (అచలమును) తెలియగనే మనము ఉళ్లక్కియని తెలసి మనమే లేక పోదుము.

విశేషభావము :- అచలము అనగా పరిపూర్ణము. పరిపూర్ణము - నేను (మనము) ఒక్కటి ఎన్నడును కాదు. ఆలాగని పరిపూర్ణము నాకు వేరని కూడ అనరాదు. ఎందుచేతననగా పరిపూర్ణము - నేను అని రెండెన్నడు లేవు. పరి పూర్ణమే

ఉన్నది. “నేను” ఎన్నడు లేను, అను విషయము గురు ముఖతా దృఢమైనచో “నేను”. లేకపోవును. పరిపూర్ణముక్కటియే త్రికాలములయందు శాశ్వతమై ఉన్నది. ఇంతకన్న రెండవ వస్తువు ఎన్నడునూ లేదు. ఉన్నదనుట భ్రాంతి మాత్రమే.

**కం॥ భావమువే నననొక్కటే । జ్ఞానమువే వేరటంను గనబోకు
నుమీ । జ్ఞానము వచ్చును బోవును । జ్ఞానాతీతమును తాను
గాంచిన దాకన్ ॥**

129

భావము:- శిష్యా! జ్ఞానము “నేను” ఒక్కటే. నీవు జ్ఞానమునకు వేరు గాదు. రెండును ఒక్కటే. ఈ జ్ఞానము పుట్టుట, చచ్చుట (మార్పు జెందుట) జరుగుచుండును. జ్ఞానమునకు అతీతమైన పరిపూర్ణమును గురుముఖతా తెలియువర్కు ఈ జ్ఞానము వచ్చుచూపోవుచుండును. అనగా పరిపూర్ణమును ఉన్నదని గుర్తించినచో, గుర్తించిన జ్ఞానము ఏమియు లేకుండ పోవును అని భావము.

**కం॥ నీ కలను వచ్చి పోయిన । లోకుల లోకముల వలెనెలో
నినుగనుమీ । నీకలను నీవు మేల్కొని । యీ కలనటువలెనె జూస్తై
యెటు నిల్వవురా ॥**

130

భావము:- శిష్యా! నీ కలలో లోకులు లోకములు వస్తూ పోవుచున్నవి. అట్లే నీవు కూడ ఎరుకను కలలో వచ్చుచూ పోవుచున్నట్లుగా నీవు తెలుసుకొనుము. కనుక ఎరుకనే కల నుండి నీవు మేల్కొని, ఆయెరుకనే కల కూడ పరిపూర్ణములో లేక దోచినదే యని తెలిసికొన్నచో, ఏ లోకమునందు నిల్వ కుండ లేకపోదువు.

విశేషభావము:- స్వప్నములో వచ్చిన సమస్తము మేల్కొని లేకపోయినవి. అట్లే ఎరుక అనే కల(అధిష్ఠానమైన ఎరుక)లో నీవు కూడ కలవలె వచ్చినట్లు తెలుసుకొని, మేల్కొని అయిన పరిపూర్ణమును గురుముఖతా గుర్తించినచో నీవు, ఎరుక లేకుండ పోవును.

**కం॥ అందరికల నీ కలెకద । అందరు నీ కలను వచ్చి అగుపడి
పోవన్ । కందువు గద నిన్నట్లనె । మందమతీ కనగదోయి మరి
లేననుచున్ ॥**

131

భావము :- శిష్యా! అందరి యొక్క స్వప్నము నీ స్వప్నము వంటిదే కదా! నీ స్వప్నములో అందరు కనుపడి లేకపోవుట చూచుచున్నావు గద. అట్లనే అందరు నీ కలలో అగుపడి లేకపోయినట్లుగా నీవు లేనట్లు గుర్తించవోయీ మందమతీ! అని భావము.

జనులందరు నీ స్వప్నములో అగుపడి లేకపోవుచున్నారు. అట్లే అందరి స్వప్నములోను నీవు అగుపడి లేకపోవుచున్నావు అని తెలుసుకొనుము. కనుక స్వప్నములో కనపడినవి లేనివే అని తెలుసుకొన్నట్లుగా, నీవు అందరి స్వప్నములో కనపడినప్పుడు, నీవును లేకపోవుచున్నావు, గదా. నేనే స్వప్నము అని తెలుసుకొన్నచో నేను లేనను నిశ్చయము నీకు తెలియబడునని భావము.

కం॥ ఆకాశమనిన శూన్యం । బాకాశంబనిన సగుణ మాకాశ మనన్, కాకివలె నల్లరూపుది । ఆకాశము మితము లోన నణగుండు జామీ ॥ 132

భావము :- శిష్యా! ఆకాశమనగా శూన్యము. ఏమీ లేనిది. మరియు ఆకాశ మనగా సగుణము, కాకివలె నల్లని రూపము గలది. పరిమితమైనది అని తెలుసుకొనుము.

విశేషభావము :- “ఆకాశంగగనంశూన్యం” అని అమరకోశము చెప్పుచున్నది. కాళీ ప్రదేశమునకు ఆకాశము అనిపేరు. మరియు “అవకాశస్య ఆకాశః” “ఆకాశస్య గుణశ్చబ్జః” అనియు చెప్పబడుచున్నది. ఒక వస్తువు ఉండుటకు అవకాశము నిచ్చు కాళీకి ఆకాశము అనిపేరు. ఇది శబ్ద గుణము కలది. ఆకాశమున్నచోటే శబ్దము ఏర్పడును. ఆకాశము లేనిచోట శబ్దము పుట్టదు. కనుక ఆకాశమునకు నామ, రూప, క్రియలు గల్గినది కనుక సగుణము అని చెప్పబడినది.

కం॥ ఆకాశమనినకాలం । బాకాశంబనిన నిలంబమాకాశమనన్ । లోకమున చంచలంబగు । వాకాశము శబ్దరూపమగు నివనోయీ ॥ 133

భావము :- శిష్యా! ఆకాశమనగా కాలము. ఆకాశమనగా వస్తువు ఉండుటకు వీలు కల్గించు జాగా. ఆకాశమనగా చంచలము మరియు ఆకాశమనగా శబ్దరూపమైనదని వినుము.

విశేషభావము :- ఆకాశము నల్లని రూపము గలది. అనగా చీకటి. సూర్యుని వలన పగలు, ఆకాశము వలన చీకటి (రాత్రి) కలుగుచున్నది. పగలు - రాత్రి

కలసి 1 రోజు అనుకాలము ఏర్పడుచున్నది కనుక ఆకాశమనగా కాలము అని ఈ పద్యములో చెప్పబడినది. ఆకాశము అవకాశమిచ్చునది కనుక వస్తువులు అందులో ఒకచోట నుండి మరొక చోటుకు చలించుటకు అవకాశ మిచ్చుచున్నది. చలించనిది అయినా చలించుటకు కారణమైనదైనను చలించు స్వభావముగా గలది అని చెప్పవలెను. కనుక ఆకాశములోకమున చంచలము అని చెప్పిరి.

కం॥ అహమే తనువీ విశ్వం । బహమే జీవేశ్వరులన నహమే తదైక్యం । బహమే యహముకు మూలం । బహమణాగిన నణగు నన్నియనఘచరిత్రా ॥

134

భావము:- శిష్యా! ఓ పాపరహితమైన చరిత్ర గలవాడా! అహమే శరీరము, విశ్వము. అహమే జీవుడు, ఈశ్వరుడు. అహమే జీవేశ్వర ఐక్యము. ఇట్టి అహమునకు మూలము అహమే. మరేదియు మూలము కాదు. ఇట్టి అహము లేకపోయినచో జీవ, శివ, శరీర విశ్వములన్నియు లేకపోవును.

విశేషభావము:- అహ మనగా సర్వాధిష్ఠాన చైతన్యమైన “నేను”. దీని నుండియే జీవ-శివ రూప బేధములు ఏర్పడినవి. ఈ అహము వలననే జీవ పురుషుని బట్టి శరీరమనియు, ఈశ్వర పురుషుని బట్టి విశ్వమనియు ఆవరణ రూపములు ఏర్పడినవి. జీవ-ఈశ్వరులు రెండును ఒక్క అహమే ఉపాధి భేదముచే వేరుగా చూడబడుచున్నది. కనుక సమస్తము ఒక్క అహము వలననే ఏర్పడుచున్నది. అట్టి అహము ఒక్కటి లేకపోయినచో సమస్తము లేకపోవునని తెలియవలెను.

కం॥ భ్రమ యనిన పుట్టుకనినను । భ్రమకే వామంబులిట్టి భ్రమ వేనీవున్ । భ్రమె యీమేను జగత్తులు । భ్రమె యెరుకయు మఱపు రెండు భ్రమె భ్రమనివరా ॥

135

భావము:- ఓ శిష్యా! భ్రమరూపా! భ్రమయనినను, పుట్టుకనినను, నేను, నీవు, యీ శరీరము, జగత్తు, యెరుక, మఱపు సమస్తముకూడ భ్రమయని తెలుసుకొనుము.

విశేషభావము:- “భ్రమ మూలమిదం జగత్తు” అన్న ఆర్యోక్తి ప్రకారంగా భ్రమ అనగా లేనిదే ఉన్నట్టుగా కనుపించే, తోచే సమస్తము భ్రమయని అర్థము. ఒక్క పరిపూర్ణము తప్ప సమస్తము లేనిదే ఉన్నట్టుగా తోచబడుచున్నది. తోచబడునది,

తోచిన వస్తువు ఎవరికో వారితో సహా సమస్తము భ్రమయే. అట్టి భ్రమ కానిది ఒక్క పరిపూర్ణము మాత్రమే. కనుక పరిపూర్ణము ఇట్టిదని తెలియశక్యము కానిది. కనుకనే “భ్రాంతి రహితమిదం మోక్షం ” అన్నారు.

కం॥ యెరుక సుమీ బ్రహ్మనినను । యెరుక సుమీమాయ
యనిన యెరుకే జీవుం । డెరుకసుమీ ఈశ్వరుడన । యెరుక
సుమీ నేను విశ్వమిది సత్యము రా॥ 136

భావము :- శిష్యా! బ్రహ్మయనినను, మాయయనినను, జీవుడనినను, ఈశ్వరుడనినను, నేనన, విశ్వమనినను యెరుకే. ఇది నిజము సుమా!

కం॥ మాటసుమీనేననినను । మాట సుమీ మాయయనిన మరి
జీవ శివుల్ । మాట సుమీ బ్రహ్మనినను । మాట సుమీ మేను
జగము మాటే సుమ్మి ॥ 137

భావము :- శిష్యా! నేననినను, మాయ యనినను, జీవ, శివులనినను, బ్రహ్మ, జగత్తులనినను ఇవన్నియు మాటే సుమా. అనగా ఎరుకే సుమా!

విశేష భావము :- మాట అనగా పలుకు, వాక్కు. ఈ వాక్కు పరా, పశ్యంతి, వైఖరీ అని మూడు విధములు. ఈ వాక్కు మొట్టమొదట సహస్రార స్థానమున నిర్గుణ సంకల్ప రూపముగా యేర్పడును. ఇది పరావాక్కు. భూమధ్య స్థానమున సగుణ సంకల్ప రూపముగా అనగా పశ్యంతి వాక్కుగా మారి, నోటి వెంట వైఖరీ రూపముగా మాటయేర్పడుచున్నది. మాట మొదటి రూపము. ఇచ్చ, తరువాత సంకల్పము, తరువాత శబ్దరూపము పొందుచున్నది. సహస్రార స్థానము, భూమధ్య స్థానము రెండును, ఎరుకయే కనుక “మాట” అనగా ఎరుక అని అర్థముగా, ఈ పద్యములో చెప్పబడినది. సమస్తము సంకల్ప రూపము, సంకల్పము, సంకల్పించునది, సంకల్పముచే యేర్పడిన సమస్తము యెరుకయే కనుక ఈ పద్యములో సమస్తము “మాట” సుమీ అని చెప్పిరి.

కం॥ ప్రకటమగు బింబమందున । ముకురము ముకురస్థ
బింబములు లేవెప్పుడన్ । ముకురంబు వలన బుట్టును ।
ముకురస్థము దానివలన ముకురముదోచున్ ॥ 138

భావము :- శిష్యా! ప్రసిద్ధముగా తెలియబడే పరిపూర్ణములో అద్దము, అందు కనుపించే ప్రతిబింబములు ఎప్పుడును లేవు. అద్దము వలన బింబము, బింబము వలన అద్దము ఏర్పడుచున్నవి. (ప్రకటము=ప్రసిద్ధము.)

విశేషభావము :- ఈ పద్యములో ప్రకటమగు బింబమందున” అన్న పదమునకు ప్రసిద్ధముగా ఉన్నట్లు తెలియబడే పరిపూర్ణము”లో అని అర్థము చెప్పవలెను. పరిపూర్ణములో బ్రహ్మ, జగత్తులు ఎప్పుడును లేవు అనగా పరిపూర్ణము వలన బ్రహ్మ-జగత్తులు ఏర్పడలేదు. ముకురము అనగా అద్దము. స్వచ్ఛమైన అద్దములో ప్రతిఫలించే జగత్తు ముకురస్థము. అనగా బ్రహ్మ వలన జగత్తు, జగత్తు వలన బ్రహ్మ యేర్పడుచున్నవి. ఆ రెంటికి మూలము పరిపూర్ణము కాదని చెప్పుటయే యీ పద్యభావము.

కం॥ లేనీనీ రాకడే స్వ. ప్నానందము నీకు గురుడు పరిపూర్ణం బున్.
పూని తెల్పి మేల్కొల్పిన । నేననకను నీవుబోవనీ మేల్కదిరా ॥139

భావము :- శిష్యా! లేని నీవు పుట్టుట కలవంటిదని తెలుసుకొనుము. నీకు గురుమూర్తి ప్రయత్నముచే పరిపూర్ణమును తెలియపర్చి, ఆకలనుండి మేల్కొల్పినవెంటనే, నేనే బ్రహ్మననే మాటను విడచి, నేను లేనని లేకపోవడమే, నీ మేల్కయని తెలియుము.

కం॥ తనకు దానొరులు చణకిన । ధ్వనిబుట్టనిచోట బ్రహ్మతను
దానొరలున్ । చణకిన ధ్వని గలచోటది । వినుమాయయు
లేనిమాయ విడులేననినన్ ॥

140

భావము :- శిష్యా! తనకుతానుగాని, తనను ఇతరులు గాని తాకినచో ధ్వని గలుగనిచోట బ్రహ్మయనియ, తనకుతానుగాని తనను ఇతరులు గాని తాకినచో ధ్వని పుట్టిన చోటును మాయయని తెలిసికొని ఆలేని మాయను లేదని విడుపుము.

విశేషభావము :- శబ్దము సాధారణముగా రెండువస్తువులు తాకినప్పుడు కల్గును. కుడిచేతియందు శబ్దములేదు, ఎడమచేతియందు శబ్దములేదు. కాని రెండు చేతులను తాకించినపుడు శబ్దము కలుగుచున్నది. దీనినే అన్యోన్యభావము అని అందురు. కాని భూమధ్యస్థానమునందు తనకుగా “ఓం” అను ప్రణవ శబ్దము ఏర్పడుచున్నది. ఈ శబ్దము సహస్రార మందలి

చైతన్య సత్త్వలన ఏర్పడుచున్నది. అందుచే తనకుతానుగా తాకినచో శబ్దము కల్గుచోటు, సహస్రారముభూమధ్యస్థానములు, మరియు తన్ను ఒరుల అనగా ఇతరులు తాకిన చోటు అనగా జాగ్రద స్వప్నావస్థలలో మనః ప్రాణముల కలయికవలన శబ్దము కలుగుచున్నది. అందుచే జీవుడైనను, ప్రత్యగాత్మ అయినను లేక సహస్రార మందైనను శబ్దము పుట్టేచోటు కనుక, ఇది అంతయు ఎరుకే. అట్టి శబ్దములేనిచోటు పరిపూర్ణము మాత్రమే. ఇతరమంతయు ఎరుకే అని నిర్ణయము. ఈ పరిపూర్ణమునే ఈపద్యములో “ధ్వని” బుట్టనిచోటు “బ్రహ్మ” అని పిలిచిరి. బ్రహ్మ అనగా పరిపూర్ణము అని అర్థము చెప్పుకోవలెను.

కం॥ మనసుకు వాక్కుకు తెలియని । ఘనవస్తువు బయలటంచు గనియారెంటిన్ । నిను నను విశ్వముగా గని । విను మూలములేని వీటి విడరా శిష్యా । 141

భావము :- శిష్యా ! మనస్సుచే ఊహించుటకుగాని, వాక్కుచే వచించుటకుగాని వీలుకాని గొప్పదానిని పరిపూర్ణమనియు, మనస్సు వాక్కుల కలయికచే యేర్పడిన జగత్తును, మనోవాక్కులను మాయయని తెలిసికొని మనోవాక్కులరెంటిని మూలము లేనివని తెలిసి వాటిని విడచిపెట్టుము.

విశేషభావము:- మనః ప్రాణ - వాక్కులే కన్పించే సమస్తముగా పరిణమించినది. కనుక మనో-వాక్కులచే సమస్తము అంటే ఆత్మవస్తువు సహితమైన సమస్త జగత్తు తెలియబడుచున్నది. అట్టి మనః - వాక్కులకు అందని ఘనవస్తువు పరిపూర్ణమనియు, మనః - వాక్కులచే తెలియబడే నిను, నను, విశ్వము ఇదంతయు మూలములేనిదే తమంతతాముగా కలవలె ఏర్పడినవి కనుక, అవిలేనివని విడువవలయును.

కం॥ కలలో వానికి మేలుక । గలదని గుర్తెరుగ వశమె కలమేల్కనినన్ । కలవాడు గలడె తెలియను । తలపోయుము నిన్ను నీవు తగ నీ రీతిన్ ॥ 142

భావము :- శిష్యా! కలలో ఉన్నవానికి మేలుక గలదని గుర్తించ వ్యూహా? ఆకల నుండి మేల్కొనిన వానికి వెనుకటి కల కలిగియుండునా? అనగా కల

- మేల్క. రెండును ఒకదానిని మరొకటి గుర్తించదు అని భావము. అట్లే నిన్ను నీవే కల అని గుర్తించి మేల్క. అయిన పరిపూర్ణమున్నదను మేల్క.పొందినచో కల అయిన నీవు లేకపోదువు.

కం॥ కలవాడు వాని చదువులు । గలవాతామేలుకొనిన గనుగొను మటులన్ । కల నిన్ను నీదు చదువును । ఫలమేమిక చాలు పెక్కు పలుకులు తండ్రి! 143

భావము :- శిష్యా! తండ్రి! కలలో ఒకడు అనేక శాస్త్రములు విద్యలు చదువుకొన్నట్లు కలగని, వాడు మేల్క.గన్నఅయవాత వానికి ఆ విద్యలు శాస్త్రములు ఉన్నవా? లేవు. అటులనే నీవు నీ చదువు సమస్తము కలవంటిదే. పరిపూర్ణమనే మేల్క.పొందినచో, నీవు నీ చదువు అంతయులేకపోవును. అందుచే ఇంతకన్న ఎక్కువ మాటలు ఎందుకు?

కం॥ కలరాజు సకలసంప । త్కలితుండై తానుమేలుకొనలే డెచటన్ । కలనిన్ను వానివిధమున । దలపుము తలచితేవె చాలు ధన్య చరిత్రా! ॥ 144

భావము:- శిష్యా! ఓ ధన్యచరిత్రా! కలలో రాజ్యాధిపత్యము సకల సంపదల కలిగినవాడు మేల్కొనగానే, ఆ రాజ్యము సంపదలు వానికి ఉండునా? వాని విధముగానే నీవే కల అని తలపోయుము, మేల్క. అయిన పరిపూర్ణమును గన్నచో నీవే లేకపోదవు. అంతే చాలును.

కం॥ ఏ నిర్ణయమును జేయడు । నే ననని మహాత్ముడెప్పుడు నేననువాడే । నానావిధాల వదరును । నేనను తనవంటి వారి నెప్పుడు గనినన్ ॥ 145

భావము:- శిష్యా! “నేను” అనని మహాత్ముడు ఎట్టి నిర్ణయములు చేయడు. నేను అనేవాడే తనవలె నేను అనేవారిని ఎప్పుడు చూచిన అనేక విధములుగా మాట్లాడుచుండును.

విశేషభావము:- బ్రహ్మసత్యం, జగన్మిథ్యావంటి నిర్ణయములు, నేనే బ్రహ్మను అనేవాడు అనగలడు. నేను లేను, నే నే యెరుక కలవంటిది, కనుక నేనులేను. అనేవాడు బ్రహ్మ అనేది ఫలానా అనిగాని, పరిపూర్ణము ఉన్నదని గాని, నేను లేను అని గాని నిర్ణయములు చేయడు. ఏ నిర్ణయము జేసినా “నేను” ఉన్నాననే

వాడే, “నేను” ఉన్నాననే వారితో మాత్రమే అట్టి నిర్ణయములు చేయగలడు. వినేవాడు ఉంటేనే చెప్పేవాడు ఉండును కనుక, “నేను” లేనను వాని వద్ద “నేను” ఉన్నాననే వాడు నిర్ణయవాక్యములు పలుకలేడని కూడ అర్థము.

కం॥ మలకలులే వీత్రో వను । చులుకనగా దెలియవచ్చు
సుజనులకెల్లన్ । తలుపదగు దీని నెప్పుడు । మలకల త్రోవలకు
బోకమాన్యచరిత్రా! ॥ 146

భావము :- పొగడదగిన చరిత్ర గల ఓ శిష్యుడు । ఈ పరిపూర్ణ బోధ ఏ విధమైన చిక్కులు లేని మార్గము. మరియు సుజనులైన వారికి సులభముగా తెలిసి కొనవచ్చును. కనుక నీవు చిక్కులు గల ఇతర సిద్ధాంతముల జోలి పోకుండా దీనిని తలచ దగును.

కం॥ నామాటనమ్మవేమో । నీ మానస మెరుగకంటినే నీ మాటన్ ।
నా మాట పథ్యమైనను । యే మారకుదీన్ని నీవికెప్పటి కప్పా । 147

భావము :- ఓ తండ్రీ! నీ మనోభావము తెలియక నేను ఈ మాటను (పైపద్యభావమును) అన్నాను. నా మాట యందు నీకు నమ్మకము లేదమో! నా మాట నీకు ఇష్టమైనచో ఇక ఎప్పటికి దీన్ని మరచిపోకుము.

కం ॥ సిద్ధాంతోక్తులుయి వినీ । బుద్ధికి దెలసుండి చదువబోకుము
వీటిన్ । బద్ధుల వినుమని వారలు । యుద్ధమునకు కాలు ద్రువ్వు
చుందురు పెలుచన్ ॥ 148

భావము :- శిష్యు! వాదోపవాదములచే స్థిరీకరింపబడిన స్థిరమైన వాక్యములు, ఈ పరిపూర్ణ బోధ (సిద్ధాంతోక్తులు). వీరు బొంకులాడేవారని (బద్ధులు) నీ బుద్ధికి తెలిసినచో, వారి వద్ద ఈ బోధను చదువబోకుము. ఎందుచేతననగా ఈ బోధను విని వారు అగ్రహముచే నీతో యుద్ధమునకు కాలు ద్రువ్వుచుందురు.

కం॥ ముద్దుగ యీ గ్రంథంబును । పెద్దలముందరవచింపపిరి
దివియకుమీ । దిద్దెదరు తప్పులున్నను । వద్దనకను దిద్దనివ్వు
వరకీర్తినిధీ ॥ 149

భావము :- ఓ శ్రేష్టమైన కీర్తిగలవాడా! చక్కగా యీ గ్రంథమును పెద్దల ముందర చెప్పుటకు భయపడి వెనుదీయకుము. ఒకవేళ తప్పులున్నచో చక్కజేతురు. అట్లు వారు దిద్దుటకు వద్దనకుము.

విశేషభావము :- ఈ పద్యములో పెద్దలు అనే పదమునకు వయోవృద్ధులు అని భావము కాదు. “ఎవరు గుణవృద్ధులో వారు వృద్ధులు కాని, యేండ్లు మీరిన వారావృద్ధులు?” అని నీతిశాస్త్ర వాక్యరీత్యా ఈ పద్యములో పెద్దలు అను పదమునకు ఈ పరిపూర్ణ బోధశాస్త్ర విహితముగా ఆరూఢముగా తెలిసినవారు అని అర్థము. వారి ముందర ఈ గ్రంథమును ముద్దగ చదువమని చెప్పినారు. అనగా “న బ్రూయాత్ సత్యమప్రియం” అని తైత్తిరీయోపనిషత్తు వాక్యరీత్యా సత్యవచనములైనను అప్రియముగా, కఠిన పదజాలముతో ఈ గ్రంథమును జదువక, వినువారికి శ్రావ్యముగా ఉండులాగున జదువమనే అర్థము. కనుక యీబోధయితరులకు గాని మన పెద్దల ముందుగాని చదువు నప్పుడు ఈ నియమమును పాటించమని శ్రీకృష్ణదేశికేంద్రుల మనోభావము.

కం॥ నేను గలమేనులేదని । మేమననీ వుండి యిట్లు మిడుకుటమేలా । మేనును విడిచను వినియెద । మానుగ నీవనక యున్న మాయవెనుమ్మా ॥ 150

భావము:- శిష్యా! “నేను” ఉన్నాను. మేను అనగా జగత్తు, లేక శరీరము లేనిదని మాయయని యనుట మంచిదికాదు. ఎందుచేతననగా శరీరమందే నీవు ఉండి బ్రతుకుచున్నావు. ఇట్టి శరీరమును విడచి “నేను” అని అనుము. ఎలా అందుచో వినియెదను. అట్లు అనలేకపోయినచో నీవు మాయవే సుమా!

విశేషభావము:- నేను బ్రహ్మను అనే వాక్యము శరీరమందుడే అనవలెను కాని శరీరము విడచి అనలేరు. అనగా నేననే చైతన్యమునకు మేను ఆధారము. నేను ఆధార ఆధేయములతో కూడినదే కనుక “నేను” బ్రహ్మకాదు. మాయయే యని నిర్ణయము.

కం॥ ఖట్టెలు పిడుకలు లేకను । యెట్టుంబలెనిప్పు నిల్వకేగునా వుడమిన్ । అట్టుంబలెనే నీవును । యిట్టి శరీరములేక వెందుందువురా ॥ 151

భావము:- శిష్యా! కర్రలు, పిడుకలు లేకుండా నిప్పు యెలా నిలచియుండదో అట్లే నీవు యీ శరీరము లేకుండగ ఎచ్చట ఉండగలవు?

విశేషభావము :- “నేను” బ్రహ్మ అయినచో శరీరమును ఆధారము లేక స్వతంత్రముగా ఉండవలెను. అప్పుడే బ్రహ్మసత్యము అనవచ్చును. కాని “నేను” శరీరము లేకుండగ (స్థూల శరీరమే కాదు సూక్ష్మశరీరమైనను లేకుండగ)

ఎచ్చటను యీ నేను ఉండడు. యీ లోకములో స్థూలశరీరముతోను, సైలోకములలో సూక్ష్మశరీరముతోను ఉండును కాని యే శరీరములేకుండగ యెన్నడు ఉండదని భావము.

కం॥ తమవు న్నేగానంటే । ఘన సుఖదుఃఖములు రెండు గమపడెనీపై । గనక తమవునీ వొక్కటె । వినరావామాటనిట్టి వెర్రిప బడకన్ ॥

152

భావము:- శిష్యా! శరీరము నేనుగాను అని అంటే గొప్పవైన సుఖదుఃఖములు నీవు అనుభవించుచున్నావు. స్థూల శరీరమును ఉపకరణముగా చేసికొని సూక్ష్మశరీరముచే సుఖదుఃఖములను “నీవే” అనుభవించుచున్నావుగదా. కనుక శరీరము నీవు ఒక్కటే, వేరుగాదు. అట్టి వెర్రితనమును విడచినే చెప్పినమాట వినుము.

కం॥ ఎరుక లేనట్టి బయలున । బిరబిర నరుడెంచి యెవరు బిలువనిదే తా । నరసిపరిపూర్ణమున్నది । యెరుకేగితెచాలు లేనిదెరుక నిలేకన్ ॥

153

భావము :- శిష్యా! ఎరుకలేని పరిపూర్ణములో, ఎరుక యెవరు బిలువనిదే తనంతలానుగా సత్వరముగ ఏతెంచినది. అట్టి యెరుక పరిపూర్ణమున్నదని చూచి తాను లేనని లేకపోతె చాలును.

కం॥ తమవునే గాననంటివి । విను సుఖదుఃఖములు యెవరి డిరవాతోడన్ । వినజెప్పుము నేవినియెద । తనయా తప్పితివె నిన్ను దండింతు జుమీ ॥

154

భావము :- కుమారా! శరీరము, నేను గాను అంటున్నావు. అయితే సుఖదుఃఖములు అనుభవించుచున్నది యెవరో నాతో వినజెప్పుము. తప్పుడు మార్గములో విచారించితివా, నిన్ను దండించెదను సుమా !

కం॥ అందరి మాటలకురికే । వెందుకు నా మాటనమ్ము మిదే చాలును యీ । యందరు లేనిబయలుగని । యందున నీలేమి నెరిగి యరిగితె సరిరా ॥

155

భావము:- శిష్యా! పలువిధ సిద్ధాంత వాదుల మాటలకు ఉత్సాహ పడెదవెందుకు ఈ బోధ చాలును, నామాట నమ్ముము. ఏమియులేని ఈ ఉత్తపరిపూర్ణమును జూచి, అందులో నీవు లేనని తెలిసిలేకపోతే సరిపోవును. (ఇక జన్మకూర్పు) కం || నాబోతు రుచికి రుచినిడు । నీ బోధనపేక్ష చేత నేర్చినవారిన్ । యే బాధలు బాధింపవు । బాబూ యిది నీవు నేర్చి పఠింయించగదే || 156

భావము:- శిష్యా! పటికబెల్లం రుచికన్నా, ఆశించి ఈ బోధనేర్చినవారికి యీ బోధ ఎక్కువ రుచిని కల్గించను. యీ బోధవలన సమస్త బాధలు నశించును. కనుక బాబూ దీన్ని నీవు నేర్చుకొని పఠించుము.

విశేషభావము:- నాబోతు అనగా పటికబెల్లము, కలకండ అని అర్థము. ఇది దేశీయవాడుక పదమే కాని గ్రాంథికపదము కాదు. శ్రీకృష్ణప్రభువుల కాలములో ఆదేశమున ఎక్కువగా వాడుకలో ఉండి ఉండవచ్చును. ఈ పద్యములో నాబోతు ప్రయోగము ఒక విధముగా జరిగి ఉండవచ్చును. ఈ పద్యములు చాటువులు. అనగా ఒకానొక సమయములో ఒకానొక సంఘటన గూర్చి ఆశువుగా చెప్పెడు పద్యములను చాటు పద్యములు అందురు. ఈ పద్యములు వ్రాయు సమయములో శిష్యుడు ఒకడు పటికబెల్లం తీసుకునివచ్చి గురువుగారి చేతిలో పెట్టి నమస్కరించెను. అంత గురువుగారు (కృష్ణప్రభువు) పటికబెల్లం ముక్కును కొంచెంతానుతిని మిగిలిన ముక్కును అచ్చట ఉన్న శిష్యులందరకు పెట్టెను. ఆ ముక్కుల ను ఆశిష్యులు తింటూ ఒకానొకడు పటికబెల్లము చాలా రుచిగా ఉన్నదండీ స్వామీ! అని అనవచ్చును. అంత శ్రీకృష్ణప్రభువు నాబోతు రుచికి రుచినిడు ఈ బోధ" అని ఆశువుగా అని ఉండవచ్చును. ఇది నావ్యక్తిగత భావము మాత్రమే. లేకపోతే నాబోతు (పటికబెల్లము) నకు అంతరుచిని కల్పించుట ఏల?

కం|| తాముతమ తప్పునెరుగక । నామాటలు తప్పులనుచు నవ్వే జనముల్ । సామాన్యలనుచు దెలియుము । నీ మానస మందు లెస్సనిరుపమ సుగుణా || 157

భావము:- పోల్చదగిన ఉపమానములేని సుగుణములు కలవాడా! తమ తప్పు నెరుగక, నా మాటలు తప్పులని నవ్వేజనులు, సామాన్య జనులని నీ మనస్సులో బాగా తెలుసుకొనుము. వారి మాటలను లెక్కజేయకుము అని భావము.

కం॥ దవ్యప్పున జనినట్లుగ । నిప్పున చలిబాసినట్లు నిజమోగిరమున్ ।
ఒప్పుగ దిన్నప్పుడెక్షుధ । దప్పినగతి బోధ విన్నదప్పును బాధా ॥ 158
భావము:- శిష్యా! దాహము మంచినిరు త్రాగుట చేతను, నిప్పుచేత చలిపోయిన
ట్లుగను, అన్నము తినుటచే ఆకలి తీరినట్లుగను, ఈ పరిపూర్ణబోధ విన్నచో
సమస్త బాధలు తీరిపోవును. అనగా బాధలకు మూలమైన “నేను” లేకపోవును
అని భావము.

కం॥ సాధనలు జెప్పి శిష్యుల । బాధలపెట్టేటి గురునిబాట వదలియే ।
బాధలు లేనీబోధను । సాధులసేవించి వినుము సద్గుణశాలీ! ॥ 159

భావము :- ఓ సద్గుణశాలీ! యమ నియమాది సాధనలు జెప్పి శిష్యులను
బాధలకు గురిజేసే గురువుల మార్గమును వదలి, యే బాధలు లేని యీ
పరిపూర్ణ బోధను సద్గురువుని ఆశ్రయము పొంది సేవించి తెలుసుకొనుము.

కం॥ బోధలకెల్లనుగురువగు । బోధనుమీ దీన్ని నీకు బోధిస్తాని యీ ।
బోధను వదలకుమెప్పుడు । సాధుజనస్తుత వివేక సతతాశోకా ॥ 160

భావము:- సాధుజనలచే స్తోత్రము చేయదగిన వివేకము కలవాడా! ఎల్లప్పుడు
దుఃఖము లేనివాడా! సమస్త ఆధ్యాత్మిక బోధలలోకెల్లా గొప్పదైన యీ పరిపూర్ణ
బోధను నీకు బోధించితి సుమా. ఇట్టి బోధను ఎప్పుడును విడచి పెట్టకుము.

కం॥ ఈవికాసించుగురుడును । నావద్దొక కాసులేదు నన్నడుగకు
పో! పోవయ్యయనెటి శిష్యుడు । కేవలహీనాత్ములనుచు కీర్తింప
దగున్ ॥ 161

భావము:- శిష్యా! శిష్యుడు ఎంత ధనము ఇస్తాడా! అని ఆశించే గురుడు, నావద్ద
ఇద్దామంటే ఒక్క కాసైనా లేదు అని లోభత్వముచే ఉండే శిష్యుడు, ఇట్టివారు
కేవల హీనాత్ములని చెప్పవచ్చును.

కం॥ దేవుడుతే తెమ్మనునా । జీవుడు లేదనుచు మదిని శిడిముడి
పడునా । భావమున దెలసి యిద్దరు । నావిధమున నడువవలయు
నందరు మెచ్చన్ ॥ 162

భావము :- శిష్యా! దేవుడు భక్తుని సామ్మ (దక్షిణ) ఫలహారములు వగైరా
తెమ్మనునా? అట్లే భక్తుడు తన వద్ద ఏమిలేదని కోపముచే బాధపడునా?
వారివారి భావములచే యిద్దరు తెలసుకొని ఆవిధముగ నడువవలయును.

కం॥ కోటివిధంబులజెప్పిన । చేటొదవేటితనదు పూర్వ చేష్టలు
విడక । చాటున నేటున ద్వివిధము గాటనమొనరించు
నతనికతుకునెబోధా ॥ 163

భావము :- శిష్య! ఈ బోధ కోటివిధములుగా చెప్పినను, దుఃఖమును తెచ్చి
పెట్టే తన యొక్క పూర్వపు చేష్టలు విడువక, చాటుగా నిశ్చయముగా రెండు
విధములుగా నటించేవానికి ఈ బోధ అర్థమయ్యెను. (నేటున=నిశ్చయముగ)

కం॥ బంగారు వంటియాబో । ధాంగీ కరుణులను జేరియ
దిదినివారిన్ । భంగపరచదలచేయా । వెంగళులకు జెప్పకుమని
వేడెదనిన్నున్ ॥ 164

భావము :- శిష్య! బంగారము వంటి యీ బోధ తెలిసిన పెద్దలను జేరి బోధ
విని, ఆ పెద్దలను అవమానపరిచేటి ఆ పెర్రివెంగళులకు విన్నడు యీ బోధ
చెప్పవద్దని వేడుకొనుచున్నాను.

కం॥ శుభముల గురువెవరనినను । యిదిగో బయలిదిగో లేవి
గురుతెరిగే । టిదగు శరీరము దీనిని । వదులు మనుచు నీకు
జెప్పవచ్చినవారే ॥ 165

భావము :- మలినము లేని మంచి గురువెవరనగా - పరిపూర్ణము యిదిగో
అనియు, లేని గురైరిగే శరీరము యిదిగో అని ప్రత్యక్షముగా జూపించి యీలేని
గురైరిగే శరీరమును వదులుమని నీకు చెప్పినవారేయని తెలుసుకొనుము.

కం॥ రోగపుచేష్టలుబోయిన । రోగముగలదనిన మాడ్కిరోయ
కనిన్నున్ । నీ గురై రుగుటమణగిన । నేగలనన నీదుమాట
నిశ్చయమటరా ॥ 166

భావము :- శిష్య! రోగలక్షణములుపోయిన తరువాత రోగము ఉన్నదనుమాట
ఏవగించుకొనని విధముగా, “నేను” లేనని భృభవడిననీవు, నేను ఉన్నానను
నీమాట నిశ్చయమగునా?

విశేషభావము :- ఒకనికి జ్వరమువచ్చినది. జ్వరములో వాయులు, వికారము
తలనొప్పి మొదలగులక్షణములు ఉండెను. నాలుగు రోజులుమందు సేవించిన
పిదప వానికి వాయులు, వికారము, తలనొప్పి వగైరా రోగలక్షణము అన్నియు

తగ్గిపోయినవి. అతనిమిత్రుడు అనాడు కలసి పలుకరించగా "నాకు రోగము వచ్చినది నాలుగు రోజుల నుండి ఏచ్చటకు రావటములేదు అని చెప్పెను." ఈ మాట చెప్పినపుడు అతనికి రోగము పోయినది కదా! రోగము వచ్చినది అని అంటున్నాడేమని వివగించు కొననట్లుగా, "రోగపు దేవులుదోషుని, రోగము గలవనిన మాడ్చిలోయక నిన్ను" అని అర్చము. "నీ గుర్రెరగుట మణిని దేగలవన నీట మాట నిశ్చయమటరా" అనగా నేను లేనని దృఢపడి నీరుకనుమడు "నేను" యందు ఏట్టి ప్రాంతయు లేనివాడైనను, సందర్భవశముచే రోగముతో "నేను ఉన్నాను" అని అన వలసి వచ్చి అన్నప్పటికి, నాడు ఉన్నానను మాట నిశ్చయమైనది కాదు. లేననుమాటే నిశ్చయము.

కం॥ ఏచ్చుతనపు శిష్యునిమది । నొచ్చినభవమిద్వందనుచు
నూహించి మదిన్ । యిచ్చకముఠాడబోకను । చెచ్చెర ఝాడించు
వాన్ని సద్గురుడైతే ॥ 167

భావము:- శిష్యా! ధనము బాగా ఇచ్చే శిష్యుని యొక్క మనస్సు నొచ్చే విధముగా దండించినచో, ధనము ఈయడని మనసులో అనుకొని, అట్టి శిష్యుడు తప్పినరించినచో మంచిగా మాటలాడక, సద్గురుడైనవాడు అట్టి శిష్యుని వెంటనే దండించును.

కం॥ గురుడు తననెంత మెచ్చిన । వరశిష్యుడులోంగి తిరుగవలయు
నుమదితో । మురసిభయభక్తిలేకను । తిరిగిన చేటొదపు నిజము
తెలియగ దోయీ ॥ 168

భావము:- శిష్యా! గురుమూర్తి తన నెంత మెచ్చుకొనినను శ్రేష్ఠుడైన శిష్యుడు అణకువ, వినయముతో తిరుగవలయును. అట్లు గాకుండగ గురుమూర్తి తనను మెచ్చుకొను చున్నాడు గదా యని సంతోషించి, భయభక్తులు లేకుండగ శిష్యుడు తిరిగినచో వానికి పాపము వచ్చునను నిజమును తెలిసికొనుము. అందుచేతనే భర్తృహరి "క్షమాగురుజనే" అని సుభాషితములో చెప్పిరి. గురువు యెదుట శిష్యుడు కష్ట సుఖములు, సుఖదుఃఖములు, సంతోషాసంతోషముల యందు సమభావము కల్గి ఓర్పు వహించి వినయ విధేయతలతో విల్లప్పుడు మెలగవలయునని భావము.

కం॥ గురుశిష్యుల లక్షణములు । గురుశిష్యుల బోధరీతి గురు
గీతార్థం । బెరిగిన నరులకె మెప్పుగు । నెరుగని యామూఢనరుల
కిష్టతి యౌనే ॥ 169

భావము :- శిష్యా! గురు శిష్యుల లక్షణములు, గురుశిష్యుల బోధ విధానము, గురుగీత అర్థము తెలిసిన వారికే సరిపడును గాని, గురు గీతార్థ మెరుగని మూఢ్య జనులకు విపరీతముగా తోచబడును.

కం॥ స్థిరముగ నిల్చేదైతే । పరుగెత్తక భ్రాంతి నిల్వబడదా భువిలో!
నరులు విమర్శించినతా । నురుకుట మది యెందుకోస మూహను
కనరా॥ 170

భావము :- శిష్యా! యెరుక శాశ్వతమైనదైతే, పూర్ణబోధస్థులు విమర్శించినపుడు నిలిచి యుండలేకపోవుట యెందుకో ఊహించి తెలుసుకొనుము. అనగా పరిపూర్ణ బోధస్థులు యెరుక పరిపూర్ణములను విమర్శించి తెలుసుకొనినపుడు ఎరుక శాశ్వతమైనది కాదు కనుక, లేకుండా పోవుచున్నది. ఈ విషయము ఊహించి తెలుసుకొనుము. అని భావము.

కం॥ తన సంతతిపై గలదయ । తన శిష్యుల మీద నుంచదగు
గురు డెప్పుడున్ । తన ధనము మనసు తనువులు । తన గురువి
వటంచు దల్చదగు శిష్యునకున్ ॥ 171

భావము :- గురువునకు తన సంతానముపై ఎట్టి దయ కల్గియుండెనో అట్టి దయ తన శిష్యులపై ఉండవలెను. శిష్యుడు తన యొక్క శరీరము, మనసు, ధనము సమస్తము తన గురువుదే కాని, నాది అను భావము లేకుండ భావించవలెను.

విశేషభావము :- గురువు తన సంతానముపై ఎట్టి అన్యజానురాగము కల్గియుండునో అట్లే తన శిష్యులపై కూడ అట్టి అన్యజానురాగము కల్గియుండ వలెను. శిష్యులను పుత్ర సమానులుగా చూచుకొనవలెను. వారు పాడైపోతే మనకేమి? అను భావము ఎన్నడు గురువు భావించ రాదు. అందుచే శిష్య ధనముపై బ్రతుకరాదు. దేవుడు భక్తుని దక్షిణ అధికముగా ఇయ్యి అని ఎట్లు అడగడో అట్లే శిష్యుని ధనకనక వస్తువాహనాదులపై ఆశపడరాదు. అందుకే గురుగీతలో “గురవో బహువస్సంతి । శిష్య విత్తావహరకాః । తమేకందుర్లభం

అన్యే । శిష్య హృత్పాపహరకాః ॥” అన్నారు. శిష్యుల ధనమును హరించెడు గురువులు చాలమంది ఉన్నారు. కాని శిష్య హృదయ తాపమును హరించెడు ఒక్క గురువు కూడ దొరకుట దుర్లభము అని చెప్పిరి. కనుక గురువులు శిష్యుల శ్రేయస్సునే కోరవలయును. మరియు శిష్యులు తన యొక్క శరీరము, మనస్సు, ధనము సమస్తము గురుమూర్తిదే. నాదే మియులే గను భావము కల్గి యుండవలెను. దీని విశేష భావము శుద్ధ నిర్గుణతత్వ కందార్థములలోని 232 వ పద్యములో చెప్పబడినది. దేవుడు తెమ్మని కోరక పోయినను తన భక్తి, శక్తి కొలది ఏవిధముగా భక్తుడు దేవునికి దక్షిణ వస్త్రాదులు ఇచ్చునో అట్లే సచ్చిష్యుడు తన గురుమూర్తికి “ఆననం శయనం వస్త్రం । వాహనం భూషణాదికం । సాధకేన ప్రదాతవ్యం । గురుసంతోషకారణం” అన్నట్లుగా వస్త్ర వాహనభూషణాదులు తన శక్తికొలది గురు సంతోషకారణముగా శిష్యుడు ఇయ్యవలెను. శక్తికి మించి ఈయరాదు.

కం॥ శూరత్వ మాత్ర పనికై । వైరాగ్యము గురుని గొల్పు వర్తన కెపుడున్ । యీ రీతి వృత్తి గలిగిన । నారీ నరులేగిచార రెనరకము లోనన్ ॥ 172

భావము :- శిష్యా! తన స్వంత కార్యక్రమములు చేయుటకు మిక్కిలి పట్టుదలతో పని పూర్తి చేసుకొనుట, గురు కార్యముల యందు నేనెంత నిమిత్త మాత్రుడను, ఆ గురుమూర్తి దయ ఉంటే ఆ పని పూర్తవతుందనే వైరాగ్య భావముతో గురు కార్యముల యందు శ్రద్ధ లేని జనులు తప్పక ఘోరనరకముల పాలగుదురు.

కం॥ మనసున నొకటి దలచువా । కుక్క ననొకటి బలుకు చుండు కుటిలుడు మరితా । తనువున నొక్కటి జేయును । వినువానికి బోధ దెల్పు విహితమటోయా ॥ 173

భావము :- శిష్యా! మనస్సులో ఒక విధముగా తలపెట్టి, నోటితో చెప్పునపుడు మరొక విధముగాను చివరకు ఆ విషయము కార్యరూపము దాల్చునప్పుడు ఇంకొకవిధముగా అనగా మనోవాక్యాయ శుద్ధి లేకుండగా కార్యములు, మాటలు జరిపించునట్టి వానికి యీ బోధ తెల్పుట మంచిది కాదని వినుము.

కం॥ మనసున వాక్కున తనువున । పనియొక్కటి జరుపునట్టి భక్తునికి దయన్ । వినిపించుము వినుమనియీ । ఘనబోధనువాని కతుకగలదుడుగకుమీ ॥ 174

భావము :- శిష్యా! మనోవాక్యాయములచే అనగా త్రికరణమద్విగ పని అరిపించుటట్టి భక్తునికి యీ ఘనమైన పరిపూర్ణ బోధను వినుమని వినుపించుము. అట్టివానికి యీ బోధ అతుకగలదు. విడచి పెట్టకునుమీ ॥

కం॥ మేలైన బోధ వినుటకు । చాలా విఘ్నములు వచ్చి పను కూడినయే । లీలన్ విడు సచ్చిష్యుడు । వాలాయము బోధ యందెవర్తించుజుమీ ॥ 175

భావము :- శిష్యా! మేలైన యీ పరిపూర్ణ బోధ వినుటకు అనేక విఘ్నములు ఏర్పడుచున్నను, సచ్చిష్యుడైనవాడు యేదో విధముగా అవిఘ్నముల నుండి విడిపిచి అవశ్యముగ (తప్పనిసరిగ) యీ బోధయందె ఉండును సుమా! (వాలాయము=అవశ్యముగ, తప్పనిసరిగ)

విశేషభావము :- “శ్రేయాంసిబహు విఘ్నాని” మంచి పనిచేయుటకు అనేక అటంకములు కలుగునని ఆర్యోక్తి. అన్ని పనులలోకి చాలామంచి పని జ్ఞానమును తెలుసుకొనుట. కర్మ, భక్తిపనులకు లేని అటంకములు జ్ఞానము తెలుసుకొనుటకు తప్పక కలుగుట, లోకములో చూచుచున్నాము. ఇట్టి అటంకములనే చెప్పుచు “మాకు సరిగా వినురుట లేదండి” అని అనడము మనచందరకు తెలిసినదే. కనుక జ్ఞాన సంబంధమైన విషయము అనగా వేదాంత విచారణ చేయునపుడు గురు శిష్యులిద్దరు కలసి శాంతి పాఠము చెప్పుచుని గురుమూర్తిని ప్రార్థన చేసి విచారణ ప్రారంభించుట మహా ఋషి కాలమునుండి వచ్చుచున్న అచారము. ఇది మన సాంప్రదాయము వారిలో ఈ మధ్య కాలములో పూర్తిగా నశించినది.

“ఓం సహనావవతు । సహనౌభునక్తు । సహవీర్యంకరవావహై । తేజస్వినావ వీరహస్త (మూవి ద్విషావహై । ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః ॥ అని శాంతి పాఠము గురుశిష్యు లిద్దరు కలసి చెప్పుకొనవలెను. దీని బావమేమనగా “ఓం - ఓంకార మ్మరూపుడైన పరిపూర్ణ (గురుస్వరూపము) మునకు సమస్కారము, “సహనావవతు” - (ఆపరబ్రహ్మము) శిష్టాచారాలమైన మమ్మిద్దరును (గురు శిష్యులిద్దరను) కాపాడుగాక; “సహనౌభునక్తు” - మమ్మిద్దరను సహభోజనముచే పోషించుగాక; “సహవీర్యంకరవావహై” - మేమిద్దరము కూడ విద్యానిమిత్తక సామర్థ్యము (శక్తి)ను పొందుచుముగాక; “తేజస్వినావదీతమస్త” - మేధావంతులమగు మాచే అధ్యయనము చేయబడిన యీ విద్యను అర్థము చేసికొని గిల్లుచారమగుదము గాక; “మూవిద్విషావహై” - మేమిద్దరము పరస్పర

ద్వేషము లేకుండా ఉండుముగాక; “ఓం శాంతిః” - ఆ పరబ్రహ్మము మాకు ఆధ్యాత్మిక తాపమును శాంతింప జేయును గాక; “శాంతిః” - ఆదిభౌతిక తాపమును శాంతింప జేయునుగాక; “శాంతిః” - ఆదిదైవిక తాపమును శాంతింపజేయును గాక. అని భావము. ఆధ్యాత్మిక తాపము, శరీరమునకు జ్వరము వగైరా బాధలు, ఆదిభౌతికతాపము - క్రిమి కీటక పశుపక్షి మనుష్యాది భూతజాలము వలన కలుగు బాధలు, ఆదిదైవిక తాపము - దైవికముగా అనుకోకుండగ హఠాత్తుగ సంభవించెడు ప్రమాదములు. ఇవే విఘ్న కారణములు. ఈ విఘ్నములు రాకుండ నివారించగలందులకు ఆ పరబ్రహ్మమును అనగా గురుమూర్తిని గురుశిష్యులిద్దరును కలసి వేదాంత విచారణ చేయుటకు ముందుగా తప్పని సరిగా మనము చెప్పుకొనుట ప్రశస్తమైన ఆచారము కాగలదు.

కం॥ గురుడు తన యాజ్ఞ లోపల । చరియింపగ గోరునట్టి శిష్యునకె పుడున్ । దురితంబువృద్ధియైతా । నరకమునన్ గూలకున్నె నరనుత చరితా ॥

176

బావము :- శిష్యా! ఏ శిష్యుడు తన యాజ్ఞలో గురుమూర్తి నడుచుకోవాలని కోరుకొనునో, (అట్టి పరిస్థితులు గురుమూర్తికి కల్పించునో) అట్టి శిష్యునకు పాపము పెరిగి ఘోరనరకము పాలవకుండా ఉండునా! ఓ మానవులచే పొగడ దగిన చరిత్ర గలవాడా!

విశేషభావము :- శిష్యుడు ఎల్లప్పుడు గురువాజ్ఞకు బద్ధుడై యుండవలెను. గురువు వద్ద వినయ విధేయతల్లో మెలగవలయునే కాని గురువును కట్టి చేసి తను చెప్పినట్లుల నడుచుకొనేలా చేయాలని ఎన్నడును తలంచరాదు. అందుకే తైత్తిరీయోపనిషత్తు శిక్షావల్లి భాగములో - “మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ, ఆచార్య దేవోభవ, అతిథిదేవోభవ, యాన్యనవద్యానికర్మాణి, తానిసేవితవ్యాని, నో ఇతరాణి . . . .” అని చెప్పబడినది. తల్లి దైవము, తండ్రి దైవము, గురువు దైవము, అతిథి దైవము. నింద్యములైన పనులను విడచి నింద్యముకాని పనులనే చేయుము” అని చెప్పి యున్నారు.

కం॥ గురుకనుసౌంజునుగనుగొని । పరిచర్యయొనర్చుచుండు భక్తుడు భక్తిన్ । పరిపూర్ణబోధ జెందును । పరమోదార ప్రచండబంగరు కొండా ॥

177

భావము :- గొప్ప ఉదార స్వభావము గల నా ముద్దుల శిష్యా! గురుకనుసాంక్షా విశేషముచే భక్తుడైన శిష్యుడు గురువునకు సమస్త సేవలు అతి భక్తితో చేసి, వారిపలన యీ పరిపూర్ణ బోధను పొందును. (ఇదియే భావ శుశ్రూషయనబడును.) గురువు నోటితో అడుగనిదే భావమును దెలిసి సేవించుకొనుట.

కం॥ ప్రాకటముగ నిద్దుర యిక్క యేకథలను వినిన రాకు యీ బోధందున్ । రాకుండదదేమిమిత్రము । ప్రాకృత నరమూక కెల్ల పావన చరితా॥ 178

భావము :- శిష్యా! పుణ్యచరిత్రా! ప్రసిద్ధముగ యే కథలు విన్నను నిద్రరాదు. పూర్వ కర్మలచే కట్టబడిన నరనమూహమునకు యీ పరిపూర్ణ బోధ వినునప్పుడు తప్పకుండగ నిద్ర వచ్చును, అదేమి మిత్రమో? (ప్రాకటముగ=ప్రసిద్ధముగ)

విశేషభావము :- పురాణ గాథలు, హరికథలు మొదలగు విశేషములయందు నిద్ర లేకుండా చక్కగా వినగల్గుదురు విన్ని రోజులైనను. కాని అట్టి జనులు యీ పరిపూర్ణ బోధ వినునప్పుడు వారి యొక్క పూర్వకర్మదౌర్భాగ్యముచే నిద్రపోవుచు ఎంత మాత్రము ఈ బోధ వినలేక పోవుదురు. ఇది మనము చూచుచున్నదే. ఇట్టి వారందరు పూర్వ కర్మదౌర్భాగ్యులని కృష్ణ ప్రభువు చెప్పుచున్నారు.

కం॥ కొత్త దంపతులకూటమి । నెత్తెరుగున లేమలంత నిదురలు బోకన్ । మొత్తములై కనువటువలె । బత్తల దిరిగేటి చిన్ని బాలల కగునే ॥ 179

భావము :- శిష్యా! కొత్త దంపతుల సంయోగమును స్త్రీలు అందరు నిదురమాని సమూహముగా చూచుచుందురు. (తరచు జరిగే విషయమిది) ఈ పని భర్తలతో కాపురము చేయు స్త్రీలే తరచుగ చేయుదురు కాని చిన్న బాలికలు ఆవిధముగ తిరుగరు కదా!

విశేషభావము :- భర్తలతో కాపురము చేసుకుంటున్న స్త్రీలు, కొత్తదంపతుల కూటమినాడు నిద్రమాని ఆ గదిచుట్టు ఏ విశేష వాక్యములైన వినబడునో యని తిరుగుచుందురు. ఈ పని భర్తల సాంగత్య విశేషము దెలియని చిన్ని బాలికలు చేయరు. అటులనే యీ పరిపూర్ణ బోధ చెప్పే పెద్దలు ఎవరు ఎచ్చటకు వచ్చి చెప్పినా, ఆ బోధ రుచి ఎరింగినవారు, ఆబోధ వినుటకై ఆయాచోట్లకు వెళ్లి విందురుకాని, బోధ తెలియని సామాన్యులు వెళ్లరని ఈ పద్యభావముగా గ్రహించవలయును.

కం॥ మన సరయక ప్రజలను విను । మని చదువకు బోధ
బాధయని యింట్లో । పనులన్నియాదిజేసుకొని చనియెద రాసమయ
మందసహస్యము నసుతా! ॥ 180

భావము :- ఓ సుమారా! జనుల యొక్క మనోభావము తెలిసికొనుటకు
వారిని యీ బోధ వినుమని చదువవచ్చు. అట్లు చదివినచో యీబోధ యందు
అయిష్టము కల్గి యుంట్లోని పనులు జ్ఞాపకము చేసికొని, ఆ పనులు అన్నియు
చేసుకోవాలి, ఇక్కడ కూర్చుంటే ఏలా? అని అచ్చటనుండి వెళ్ళి పోయెదరు.
కం॥ వీనులవినడీబోధను । నేనే బ్రహ్మనని నిక్కి నీలెటివాడున్ ।
మానికము గానవచ్చిన । దానిని రాయనుచుదలచు తార్కికుని
గతిన్ ॥ 181

భావము :- శిష్యా! “నేనే” బ్రహ్మనని గర్వముచే చిచ్చేవాడు ఈబోధను
చెప్పులతో వినడు. (అదెట్లునగా) ఎల్లప్పుడు సంశయ మునస్సుతో నుండువాడు
మంచి మోగిక్కమునుగూడ గాజురాయి అని తలంచును గదా!

విశేషభావము :- ఈ పద్యములో తార్కికుడు అనిగా తర్కశాస్త్రము తెలిసిన
వాడు అని అర్థము చెప్పరాదు. ప్రతి విషయమునందు సంశయము కలవాడని
అర్థము చెప్పవలెను. “సంశయత్యా విసశ్యతే” అనిగా సంశయ మునస్సు
గలవాడు బాగా చెడిపోవును, అను ఆరోపిస్తే కలదు. అట్టి సంశయ మునస్సు
గలవాడు (తార్కికుడు) మోగిక్కము దొరకినప్పుడు కూడ, ఇది గాజురాయేమో?
మోగిక్కమైతే ఇక్కడ ఎందుకుంటుంది? అని సంశయించి దానిని విడచివేయును.
అటులనే “నేనే” బ్రహ్మనని (అహమేషి బ్రహ్మ) గర్వించి తరిగే జనులు పరిపూర్ణ
బోధను వినరు. అహమేష బ్రహ్మనని గర్వించేవారు అనిగా పరిపూర్ణ బోధలో
ఏమి చెప్పుదురో? విన్నంతలో తప్పే న్నుంది? అది కూడ తెలుసుకొని అది
గొప్పదైతే దానియందే వర్తించగలము కదా అనే ఆలోచన లేనివారని అర్థము.
ఇంతకన్న ఎక్కువ బోధలు ఏమీ లేవు అని గర్వించి తిరుగువారు పరిపూర్ణ
బోధకు రారు అని భావము. మరియు తార్కికుడు అనిగా ఎల్లవిషయములందు
శంకించు వాడని అర్థము. ఇట్టివానికి దుఃఖమే మెందు అని “ఈర్ష్యాఘృణ,
జగుష్సావంతుడు, నిస్సంతోషి, క్రోధనుడు, పరభాగ్యోపజీవి, నిత్యశంకియడను
వారాత్మకును దుఃఖభాగులని నీతిశాస్త్రములో చెప్పబడినది. తార్కికుడు అనిగా
నిత్యశంకితుడు కనుక మోగిక్కమును జూచినకూడ రాయి యనే శంక

గలిగినవాడై దానిని పారవేయును. కనుకనే అట్టి తార్కికుని గతి వలెనే సాధారణముగ దొరకని పరిపూర్ణ బోధను కుసంస్కారులైన వారు వినుటకు మనసు రాక లేచిపోవుదురని భావము.

కం॥ ఒకరు విని మెచ్చవలెనని । సకల పురాణములు వేదశాస్త్ర శ్రౌత ప్రకరమును నేర్చు విద్య । నికరంబీ బోధ మెచ్చ నేర్చునె సుమతీ ॥

182

భావము :- మంచి బుద్ధిగల ఓ శిష్యా! ఇతరులు విని మెచ్చి సన్మానములు చేసెదరనే భావము కల్గి పురాణములు, చతుర్వేదములు, శాస్త్రములు, మొదలగు వేద, సాహిత్య సమూహమును నేర్చుకొనే విద్యజ్ఞులు, ఈ బోధ నేర్చుకొనుటకు సమ్మతించరు.

విశేషభావము:- “ఏకం వేదాంత విజ్ఞానం స్వానుభూత్యేవిరాజితే” ఒక్క వేదాంత విజ్ఞానము మాత్రము స్వానుభవము వలన మాత్రముననే ప్రకాశించును అని పెద్దల వచనము. అనగా సమస్త శాస్త్రములు, వేదములు, పురాణములు మొదలగు శ్రౌత సమూహమంతయు పండితుడు అగుటకు, ఇహ, పరలోక సాధనము కొరకు సమస్త భోగముల కొరకు లేక పొట్టపోషించుకొనుటకు మాత్రమే ఉపయోగించును కాని, మోక్షసాధనము కొరకు ఎంతమాత్రము కానేరదు. ఒక్క వేదాంత విజ్ఞానము మాత్రము పై విద్య వలె భోగసాధనము కాదు. కేవలము తిరిగి రాని మోక్షమును సంపాదించుకొనుటకు అనగా స్వానుభవమునకు మాత్రమే ఉపయోగించును కాని మిగతా విద్యలవలె ఎంత మాత్రము ఉదరపోషణకు పనికి వచ్చేది కాదు. ఉదరపోషణకు ఈ విద్యను ఉపయోగించుకొనే వారివద్ద ఈ విద్య ఎంతమాత్రము ప్రకాశించదని గ్రహించవలెను.

కం॥ సాధారణముగ దెల్పుకు । మీధర మానవులబిల్లి యీ బోధను బల్ । మేధాశుధి యాచించిన । బోధించుము వద్దు లోభబుద్ధి సుబుద్ధి ॥

183

భావము:- మంచి బుద్ధి గల ఓ శిష్యా! యీ బోధను సామాన్య మానవులను బిల్లి సాధారణముగ ఎన్నడూ చెప్పవద్దు. చక్కని బుద్ధి సంపద గల సంస్కార విశేషవంతుడు యీ బోధ తెలియపర్చండి అని నిన్ను యాచించిన, లోభత్వము మాని వానికి చక్కగా బోధించుము.

కం॥ ఏ బోధ శిష్యులకు గల । యా బాధల నణచి వేసునదె
సద్బోధా । ఆబోధయేది యనినను । యీ బోధే సుమ్మి దీన్ని యిక
విడువకు మీ ॥ 184

భావము :- శిష్యా! శిష్యులకు ఆ బాధల నణచి వేసునది ఏ బోధో, అదే
మంచిబోధ అనబడును. అట్టి మంచి బోధయేది యనగా యీ పరిపూర్ణ బోధే
సుమా. కనుక దీన్ని విప్పుడును విడువవద్దు సుమా!

విశేషభావము :- ఆ బాధలు అనగా, ఆ అనే పదముచే ప్రత్యేక భావము
చెప్పనగును. బాధలు, సామాన్యమైన బాధలని అర్థము చెప్పరాదు. ఆ బాధలు
అనగా కేవలము పుట్టుట చచ్చుట తిరిగి తిరిగి నివారించ శక్యము కాని ఆ
బాధలు అని అర్థము చెప్పవలెను. అట్టి పునరపి జనన మరణముల నణచివేసే
బోధ యీ పరిపూర్ణ బోధ మాత్రమేయని గ్రహించవలెను.

కం॥ హెచ్చైన బోధదెచ్చే । సచ్చరితులకియ్యలేరు జనులు
ధనంబుతో గచ్చులు గొట్టే దిచ్చుల । కిచ్చినక్రియ నిట్టి స్వతతి నే
మననోయా ॥ 185

భావము :- శిష్యా! గొప్పదైన యీ పరిపూర్ణ బోధ తెలియపరిచే మంచి చరిత్ర
గలవారికి తగినంత ధనమును జనులు ఇయ్యలేరు. ఆ జనులు డాబుసరి
పొగడ్తలతో మనస్సు ఉబ్బించే మాటలు చెప్పే నీచులకు చాల ధనము
ఇచ్చెదరు. అట్టి జనులను (నర సమూహమును) ఏమని చెప్పను?

కం॥ నీ మదికీ నిజబోధన్ । ప్రేమతో నాటించదలచి పెక్కు
విధములన్ । నే మొదలు బెట్టి జెప్పితి । దే మాత్రము రాత్రి బవలు
యే మారకుమీ ॥ 186

భావము :- శిష్యా! నీ మనసులో ఈ స్వచ్ఛమైన బోధను దృఢపరచుటకై
ప్రేమతో అనేక సూక్తులు యుక్తులు జెప్పుచు, యీ బోధ మొదలుపెట్టి
చెప్పినాను. దీనిని ఏ మాత్రము రాత్రింబవళ్లు మరవకు సుమా! అనగా ఎల్లప్పుడు
మననము చేసికొనుచుండుము అని భావము.

కం॥ కమలంబులున్న కొలనుకు । భ్రమరములే తెంచినట్లు
బాగుగ బోధన్ । తమమదిగోరి గురునిపద । కమలములను గొల్ప
సుజనగణమే తెంచున్ ॥ 187

భావము :- శిష్యా! తామర పద్మములున్న సరస్సునకు పద్మములలోని మనరందమును తీసుకొనుటకు భ్రమరములు వచ్చినట్లుగా, యీ స్వచ్ఛమైన పరిపూర్ణ బోధను తమ మనస్సులో తెలుసుకొనవలెననెడు కోరికతో ముజనులైరవారు పరిపూర్ణ బోధ గురుదేవుని పాదపద్మములను సేవించుటకై (గుర్వాశ్రమమునకు) వచ్చెదరు.

కం॥ సురవర్షుడహల్యకోసము । మరులొందిన రీతి నెప్పుడు
మరుగు దురజ్ఞుల్ । పారుగూరి సాధకులకు తమ । పురమున గల
సాధులందు బుద్ధి నిలువకన్ ॥ 188

భావము :- శిష్యా! ఇంద్రుడు అహల్య కోసము మనసు పడి వెళ్లినట్లుగా, అజ్ఞానులైన జనులు తమ గ్రామమందే ఉన్న పరిపూర్ణ బోధ గురువుల వద్ద చేరక, దూరముగా నుండే తాంత్రికములు మాయలు జేసే గురువుల జేరుటకై పోవుదురు.

కం॥ నేనీకు జెప్పబూనిన । యీనిజనద్యోధ మనసు కిమిడిన
వెనకన్ । నీనా పనిదీరునురా । వోనా ముద్దుల కుమార వో న
గధీరా॥ 189

భావము :- శిష్యా! నేను నీకు జెప్ప ప్రారంభించిన యీ స్వచ్ఛమైన పరిపూర్ణ బోధ, నీ మనస్సుకు దృఢ పడిన తరువాత, నీ - నా పని తీరిపోవును ఓ ముద్దుకుమారా! ఓ పర్వతము వంటి ధైర్యశాలీ!

విశేషభావము :- యీ పరిపూర్ణబోధ మనస్సుకు దృఢపడి ఆ రూఢస్థితి ఏర్పడినప్పుడు మాత్రమే “నేను” రహితమగును. అంతేకాని బోధ చెప్పుకున్నంత మాత్రమున, బోధ స్థితి కుదిరినట్లు కాదు. కనుకనే ఈ పద్యములో “యీ సద్యోధనీకిమిడిన, వెనకన్” అన్న పదము ప్రయోగించినారు. అట్టి బోధ స్థితి కుదిరినచో నీ - నా పని తీరిపోవును. గురువునకు - శిష్యుని పని, శిష్యునకు - గురువు పనిలేదని భావము. అనగా బోధ అవసరము లేదని చెప్పుట మరియు నీ - నా అనగా నేనని, జగత్తని అనే ద్వంద్వము రహితమగునని విశేష భావము. ఇంత స్వచ్ఛమైన బోధ చలించని మనస్సుతో, ఇతర విషయవాంఛలు లేకుండగ గురువు వద్ద బోధ విన్నాడు కనుక గురువు ప్రేమాతిశయముచే శిష్యుని ముద్దుల కుమారా! అనియు నగధీరా అనగా పర్వతము చలించక నిలబడి యుండినట్లుగా

విషయవాచనం యంచు చలించక చోర యందే వర్తించిన మునిస్సు గలవాడై
యుండుట వలన, నగధీరా! అనియు సంబోధించెను.

కం॥ త్ర్యక్షుని నిందించినయా । దక్షుని గని ప్రాణమిడిన త్ర్యక్ష
సతివలెన్ । యాక్షితి తన దేశికునిను । పేక్షించిన జనుల దాను
పేక్షించ దగున్ ॥ 190

భావము :- శిష్యా! శివుని నిందించిన దక్షుని జూచి ఆ శివపత్నియైన సతీదేవి
ప్రాణము విడిచినదిగదా! అట్లే యీ భూమ్మీద వివలైనను తన గురువును
నిందించినచో అట్లే నిందించినవారిని శిష్యుడు తప్పక వివల పోవలెను.
(కనుకనే గురు నింద వినరాదు) అని పెద్దల నుడి.

కం॥ గురునికపరాధియగునా । నరనాథుని దృఢదునొంచు నరుని
విధము నన్ । ధర సచ్చిష్యవరుడు తన । గురుశత్రుని చేతనైతె
క్రొవ్వణచ దగున్ ॥ 191

భావము :- గురువైన ద్రోణాచార్యునికి అపరాధము చేసిన దృఢదరాజును
అర్జునుడు ఓడించినట్లుగా సచ్చిష్యుడు తన గురువునకు శత్రువైన వానిని
చేతనైతే దండించవలెను.

విశేషభావము :- 190 వ పద్యములో గురువును నిందించిన వానిని శిష్యుడు
విడచి పెట్టదగును అని చెప్పెను. 191వ పద్యములో అట్లు నిందించిన వానిని
శిష్యుడు చేతనైతే దండించవలెను. అని చెప్పుబడినది. అనగా చేతనైతే అను
శబ్దము ప్రయోగించుట వలన శిష్యుడే బలవంతుడైతే గురుశత్రువుని
దండించవలెనే కాని చేతకానప్పుడు, అవలల శత్రువు అన్ని విధముల
బలవంతుడైనపుడు 190వ పద్యములో చెప్పినట్లుగా ఉపేక్షించవలెను. అనగా
విడచి పెట్టవలెను. అనగా అట్టివానిని ఏ విషయములోను కలవరాదు అని
చెప్పినట్లు గ్రహించవలెను.

కం॥ కాకులవలె కూకలిడే । లోకులకే కలకు బెదరిలో గుండకటన్!
మూకత్వమూను చాలువి । వేకుడవై యుంటివేని విని నామాటా ॥ 192

భావము :- శిష్యా! కాకిమూకలు అరచినట్లుగా సందర్భము లేకుండగా, ఎదుటి
వారిని మాటాడనీయకుండా కేకలు వేసే జనులకు బెదరిపోయి మనసులో
బాధపడకు. నేను చెప్పేమాట ఏమంటే అట్టి సందర్భములలో నీవు
తెలివైనవాడవయితే మౌనము వహించుటయే మేలని వినుము.

కం॥ పెద్దల నెవరిని జూచిన । ముద్దుగ మాట్లాడి వారు ముదమున
జెప్పే । సుద్దుల కడ్డము జెప్పక । నొద్దికతో మ్రొక్కి వినుము వో
పుణ్యతమా ॥ 193

భావము :- శిష్యా! పెద్దలైన వారెవరిని జూచినను, వారితో ముద్దుగ మాట్లాడి,
వారు సంతోషముతో చెప్పే మాటలకు అడ్డుచెప్పక అనుకూలముగా వారికి
మ్రొక్కి వినుము ఓ పుణ్యచరిత్రా! ॥ (ఒద్దికతో=అనుకూలముగ)

విశేషభావము :- ఈ పద్యభావము అందరము గమనించ దగినది. పెద్దల
నెవరిని జూచిన అన్నారు. అంటే మన సాంప్రదాయ పెద్దలనే అర్థము కాదు. ఎట్టి
సిద్ధాంత పెద్దలైనను అని భావించవలెను. ఎందుచేతననగా, సన్యాసులు,
మతాచార్యులు, వైద్యులు మున్నగువారితో వాదించుట, భేదించుట తగదని
శాస్త్ర వాక్యము. సన్యాసులు ఏ సిద్ధాంతులైనను గృహస్థుడు వినయముతో
నమస్కరించి తీరవలెనని శాస్త్రము ఆదేశించుచున్నది. కనుక అట్టి వారెవైనను
వారితో మంచిగా మాట్లాడి వారు చెప్పే మాటలను వినయముతో వినము.
వారితో వాదించుట తగదని కృష్ణ ప్రభువులు ఈ పద్యములో చెప్పినారు.
“వినదగు నెవ్వరు జెప్పిన” అన్న సుమతి శతక వాక్యము గ్రహింపనగును.
విన్నంత మాత్రముచే ఆ సిద్ధాంతమును మనము అంగీకరించినట్లుగాని మన
సిద్ధాంతమును కించపరచుకొన్నట్లుగాని కానేరదు.

కం॥ తన హిత వెరుగని మనుజుడు । విన డాప్తజనోక్తి దుష్టవృత్తి
గల సుయో । ధనుడు దశాననుడు విహిత । జన వాక్యము వినకగాదె
సమసె రిరువురున్ ॥ 194

భావము :- తన మంచిని తెలుసుకోలేని మానవుడు, తన మంచికోరే వానియొక్క
మాటను వినడు. దుష్ట స్వభావము గల దుర్యోధనుడు, రావణుడు వారి ఆప్తుల
మాటను వినకపోవుట వలననే వారిద్దరు మరణించిరి కదా!

విశేషభావము :- “పో గాలముదాపురించినవాడు మిత్ర వాక్యమును, అరుంధతిని,
దీప నిర్వాణ గంధమును - వినరు, కనరు, మూర్ఖునరు” అని నీతి శాస్త్రములో
చెప్పబడినది. అనగా చావు దగ్గర పడినవాడు హితవాక్యమును వినడు, అరుంధతిని
కనలేడు, దీపము ఆరిపోయినప్పుడు వచ్చెడు వాసనను గ్రహించలేడు. కనుకనే
దుర్యోధనుడు, హితుడైన విదురుడు మున్నగు పెద్దలు చెప్పినట్లు వినలేదు.

అట్లే దశాననుడు అనగా పది ముఖములు గల రావణుడు విభీషణుడు చెప్పిన మంచి మాటలు విన లేదు. కనుకనే దుర్యోధనుడు, రావణుడు మహా బలవంతులైనను, హిత వాక్యమును వినిపించుకొనక యుద్ధములో చనిపోయిరి. కనుక “గురు బుద్ధి విశేషతః” గురువు కన్న బుద్ధిమంతుడు, హితుడు మరొకరు లేరు కనుక శిష్యుడు గురునాక్యమును పాటించక పోయినచో తప్పుక పడైపోవునని ఈ పద్యభావము.

కం॥ ఎన్నో గ్రంథ జలధులను । తిన్నగ మధియించి చూస్తే తేలెను సారం । బున్న బయలుగని మృషయగు । నిన్నున్ నీమేను మృషని నిలువకు మనుచున్ ॥ 195

భావము :- శిష్యా! ఎన్నో భావగర్భిత గ్రంథములను చక్కగా విచారించి చూచినచో, ఉన్న పరిపూర్ణమును చూచి, లేని నిన్నును, నీ శరీరము లేనివని లేకుండా పోమ్మని, ఈ సారాంశము తేలినది. అనగా పరిపూర్ణమే ఉన్నది “నేను” మృషయని సమస్త గ్రంథములు నిర్లయించినవని భావము.

కం॥ కనక సుమగంధవాసన । తనకొనగాదలచి పట్టదము గొనదటులన్ । వినదు లేనహమె బ్రహ్మం । చనిపల్కే నృతతి నిల్వనని యీ బోధన్ ॥ 196

భావము :- శిష్యా! భ్రమరము తనకు చివరిరోజుగా తలచి సంపంగి పువ్వు సువాసనను గ్రహించ తలచదు. అటులనే లేని అహమే బ్రహ్మని పలికే నర సమూహము తానే లేకుండా పోతాననే భయముచే యీ బోధను “నేను” వినదు.

విశేషభావము :- కనక సుమ మనగా సంపంగి పువ్వు. సంపంగి పువ్వు వద్దకు భ్రమరములు రావు. భ్రమరము సంపంగి పువ్వు మీద వ్రాలినచో చనిపోవును. అందుచే భ్రమరములు మాత్రము సంపంగి పువ్వు మీద వ్రాలుటకు “తన కొనగాదలచి” అంటే వ్రాలినచో అదే తన యొక్క చివరగా తలచి అంటే చనిపోవును కనుక అని అర్థము. అట్లే నేను అనే యెరుక ఎన్ని సిద్ధాంతముల లోనైన తానే బ్రహ్మమని జ్ఞానత్వము, ఈలేని ఎరుకకు ఏర్పరిచినవి. కాని ఈ పరిపూర్ణ బోధలో “నేను” లేదని లేకుండా చేసినది. కనుక “నేను” తాను లేకుండా పోవుదననే భయముచే యీ పరిపూర్ణ బోధను అంగీకరించలేదని కృష్ణ ప్రభువులు చమత్కరించినారు. ఎదుటివారిని ఎంతమందినైనా చంపుటకు అంగీకరించుదుము కాని తన్ను తాను చంపుకొనుటకు అంగీకరించ లేకపోవుట సహజమే కదా!”

కం॥ హద్దు సుమీ గురువాజ్ఞన । ముద్దుసుమీ గురుని సేవముద
మునజేయన్ । పద్దుసుమీ యిట్లుండుట । వద్దుసుమీ గురుని
తోటి వాదించుట మున్ ॥ 197

భావము:- శిష్యా! గురువాజ్ఞను ఆజ్ఞగా గ్రహించుము. అనగా ధిక్కరించ రాదని
భావము. గురుసేవ చక్కగా చేయుట శిష్యునికి ముద్దు సుమీ. గురునితో
ఎన్నడును వాదించుట తగదు. యీ విధముగా ఉండుటకు ప్రతిజ్ఞ చేయవలెను.
(గురుసేవ సంతోషముగా చేయుట ఆదరించ తగినది సుమా అనగా తప్పక
ఆచరించవలెనని భావము) (ముద్దు - ఆదరించుట) (పద్దు=ప్రతిజ్ఞ)

కం॥ జంభాలపోతుగోరునె । సంభవనాశములబాపు చక్కని బోధన్ ।
కుంభిని షండున కుండునె । రంభా సంభోగవాంఛ రంభను
గనినన్ ॥ 198

భావము:- శిష్యా! భూమి మీద నపుంసకుడు రంభను చూచినను ఆమెను
సంభోగించుటకు అతనికి మనసు రాదు. అట్లే తిండిపోతు భవనాశములు బాపే
యీ చక్కని బోధ అయిన పరిపూర్ణ బోధను కోరడు. (జంభాలపోతు=తిండిపోతు)

కం॥ పతిభక్తి గల యువతి వలె । సతతము గురుభక్తి గలిగి
సచ్చిష్యుడిలన్ । స్థితి గుదురసేవజేయును । ప్రతిరహితాద్భుత
చరిత్ర పరమ పవిత్రా ॥ 199

భావము:- సాటిలేని గొప్పదైన నడవడిగల పరమ పవిత్రుడైన వాడా! ఓ శిష్యా!
పతిభక్తి గల (పతివ్రత అయిన) స్త్రీ వలె, సచ్చిష్యుడైన వాడు బోధస్థితి
గుదురుటకై ఎల్లపుడు గురుభక్తి కలిగి గురుసేవ చేయుచుండును.

విశేషభావము:- బోధస్థితి కుదురుటకై గురుసేవ చేయవలెను. అనగా బోధస్థితి
గురుకరుణచే మాత్రమే కుదురును. ఈవిషయము శుద్ధ నిర్గుణతత్వకందార్థము
101లో విశేష భావముగా వ్రాయబడినది. కనుక గురుసేవ వలన మాత్రమే
బోధస్థితి కుదురును గనుక, సచ్చిష్యుడు బోధస్థితి కుదురుటకై గురుసేవ
చేయవలెను.

కం॥ జతర జనితులైనను బహు । కఠిన మనస్కులకు ఘోర
కలుషాత్ములకున్ । శతులకు జడమతులకివకు । పఠనాసక్తులకు
బోధ పట్టు మటంచున్ ॥ 200

భావము :- శిష్యా! కడుపున పుట్టినవారైననూ బహు కఠిన మనస్సు గలవారికి మహాపాతకులకు, కుత్సితులకు యీ బోధ చెప్పవద్దు. దీని యందు ఆసక్తి గల (శుద్ధసత్వప్రధానులకు) వారికి మాత్రమే యీబోధ చెప్పుము.

విశేషభావము :- జఠర జనితులు అనగా మానవులు అని అర్థము చెప్పుట కలదు. అది సరైన అర్థము కాదు. జఠర శబ్దమునకు కడుపు అని నిఘంటువులో చెప్పబడినది. కనుక కడుపున పుట్టినవారు అని అర్థము. అనగా నీకు పుట్టిన వారైనను కఠినులకు, పాపులకు, కుత్సితులకు యీ బోధ చెప్పవద్దు అన్నారు. అందుకే గురుగీతలో

“శ్లో॥ కర్మభ్రష్టాః క్షమానస్థాః । నింద్యతర్కైశ్చవాదినః । కామినః క్రోధినశ్చైవ । హింసా చందాశ్చరాస్తదా ॥ జ్ఞానలుప్తాశ్చకర్తవ్యాః । మహాపాపాస్తథా ప్రియే । ఏభ్యో భిన్నో గురుస్సేవ్యః । ఏకభక్త్యా విచార్యచ ॥ అనియు “అభక్తే వంచకే ధూర్తే పాషండే నాస్తికాదిషు । మనసాపి నవక్తవ్యా ॥ అని చెప్పినట్లుగా వేదోక్త కర్మరహితులై, ఓర్పులేనివారికి, నింద్యములైన తర్కముచే వాదించువారును, కాముకులు, మహాకోపము గలవారు, హింసా ప్రవర్తకులు, తీవ్ర స్వభావము గలవారు, కుత్సితులు, జ్ఞానహీనులైన వారు, భక్తిలేనివారు, మోసగాళ్లు, ధూర్తులు, పాషండులు యీ మొదలైనవార్ని యీ బోధ చెప్పరాదని గురుగీతలో చెప్పబడినది. శుద్ధ సత్వ ప్రధానులైన గురుభక్తి పరాయణులకు మాత్రమే బోధ చెప్పదగును. ఈనాడు నాకు ఇన్ని వందలమంది శిష్యులు గలరని చెప్పుకొనే గురువులు ఈ లాంటి పద్యములు చెప్పిన కృష్ణ ప్రభువుల మనస్సును గ్రహించగలరు.

కం॥ కప్పురమునిప్పుగలసే । చొప్పున వెలిగవల కండ్ల జూస్తుండగనే । తప్పున గన రావట్లనే । యిప్పుడు నిను నన్ను బోధ నెరుగుము బుద్ధిన్ ॥

201

భావము :- శిష్యా! కర్పూరము నిప్పు గలసి వెలిగి, ఆ రెండును చూస్తుండగనే వెంటనే ఏమియు లేకుండపోవును. అట్టి విధముగానే ఈ పరిపూర్ణ బోధచే నిన్ను - నన్ను నీ బుద్ధిచే తెలుసుకొనుము.

విశేషభావము :- కర్పూరము నిప్పు కలసి వెలిగి చివరకు రెండును కూడ లేకపోవునట్లుగానే, పరిపూర్ణ బోధవలన గురుడు - శిష్యుడు ఇద్దరును లేకపోవుదురు. ఒకరుండి మరొకరు లేకపోవుట కాదు. గురుడు శాశ్వతము. శిష్యుడు లేకపోవును అని చెప్పుట విన్నాను. అందులో వారి భావము గురుడు

పరిపూర్ణము కనుక శాశ్వతమని చెప్పుచున్నారు. అది తప్పు గురుడు పరిపూర్ణము ఎంత మాత్రము కాదు. ఎరుకయే. అయితే జ్ఞానస్వరూపుడు. శిష్యుడు - ఎరుకయే. కనుక కర్పూరము - నిప్పు రెండును లేకపోయినట్లే, జానాఽజ్ఞాన స్వరూపులైన గురుశిష్యులిద్దరును, పరిపూర్ణ బోధవలన లేకపోవుదురు.

కం॥ దీవించి యిస్తి నేనీ । సేవించిన సేవ మెచ్చి చిత్తములో నన్ ।
కావించుమెప్పుడు గానము । భావించిది ముఖ్యమనుచు పావన
శీలా ॥ 202

భావము :- శిష్యా! పవిత్రమైన శీలము గలవాడా! నీవు చేసిన గురుసేవకు నా హృదయములో సంతసించి, బోధ స్థితికుదరగలందులకు ఆశీర్వాదించి, యీ బోధ నీకిచ్చుచున్నాను. ఇది చాల ముఖ్యమైన బోధయని భావించుము.

కం॥ అనిగురుడు బోధ జేసిన । విని శిష్యుడు హర్షమొంది
వేడుకతోడన్ । తన గురుని తోటి విజ్ఞా । పనమారీతి గనానరె
పటువాక్ప్రాధీన్ ॥ 203

భావము :- పై విధముగా బోధ జేసిన బోధను విని, శిష్యుడు చాల సంతోషమును పొంది, చక్కని వాక్యపటుత్వముచే సంతోషముగా తన గురునితో ఈవిధముగా విజ్ఞాపన చేసికొనెను.

కం॥ నా కొరకు కష్టపడితిరి । మీకై మీరిటకు వచ్చి
మిముబొగడుటకా । కాకోదరేశుడోపం । డాకార్యము నాతరంబె
యచలమనస్సా ॥ 204

భావము :- గురుదేవా! మీకై మీరు ఇక్కడకు వచ్చి నా కొరకు కష్టపడితిరి. ఇంతటి ఔదార్య బుద్ధి గల మిమ్ములను పొగడుటకు ఆ ఆదిశేషువున కైనను వశముగాదనినచో, ఆ పనినా వలన అగునా? ఓ అచలమనస్సా!

విశేష భావము :- గురుమూర్తి అనగా సాక్షాత్పరబ్రహ్మము అని చెప్పబడినది కదా. పరబ్రహ్మము స్వయంభు. తనంతట తానుగా మూలము లేనిదే ఏర్పడినది. అట్టి పరబ్రహ్మ స్వరూపుడైన గురు ప్రభువుకూడ స్వయంభువుగా భావించవలెను. కనుకనే యీ పద్యములో “మీకై మీరిటకు వచ్చి” అన్నారు. మీ అంతగా మీరు ఇచ్చటకు నా కొరకు వచ్చిరి. అందుకే భగవద్గీతలో “తథాత్మానం సృజామ్యహం”

నన్ను నేనే సృజించు కొనుచున్నాను. అన్నారు. కనుక గురుమూర్తి తనకు తానే వచ్చెనని ఈ పద్యములో శ్రీకృష్ణ దేశి కేంద్రుల వారు చెప్పినారు.

భ్రాంతి ఉన్నంతవరకు మనస్సు చలించుచునే ఉండును. గురు దేవుడు భ్రాంతి రహిత స్థితిని పొందినవారు. కనుక వారి మనస్సు చలన రహితమైనది. కనుక గురుమూర్తిని ఈ పద్యములో “అచల మనస్కా!” అని సంబోధించిరి.

కం॥ తల్లివి దండ్రీవి దాతవు । వల్లభుడవు బాంధవుడవు వసుధీశుడవున్ । తెల్లమిగదేవుడవునీ । వల్లగదా యిట్టి బోధవర్తన వినుటల్ ॥ 205

భావము :- గురుదేవా! నీవు నాకు తల్లివి, తండ్రీవి, అధిపతివి. సకల బంధు స్వరూపుడవు, మహారాజువి. మరియు స్వచ్ఛమైన దేవుడివి. ఇట్టి నీవలన గదా యింతటి గొప్ప బోధ యొక్క పద్ధతి వినుట జరిగినది. (తెల్లమిగ=స్వచ్ఛమైన)

కం॥ అని శిష్యుడన్నమాటకు । మనమున హర్షించి గురుడు మరియుట్ల నియెన్ । వినవోయి శిష్యురాయా । విని నా కోరికను దీర్చనేడుక యెనన్ ॥ 206

భావము :- పైవిధముగా శిష్యుడు పలుకగా, గురుమూర్తి సంతోషించి యిట్లు పలికెను. ఓ శ్రేష్ఠమైన శిష్యా! నే చెప్పునది వినుము. విని నీ మనస్సున కిష్టమైనచో నా కోర్కెను తీర్చుము.

కం॥ నేజెప్పినట్లు జెప్పర । నే జెప్పిన బోధ లెస్సనీ కతికుంటే । నే జూతునీచమత్సృతి । రాజిత సుగుణైక.సార రమ్య విచారా ॥ 207

భావము :- శిష్యా! ప్రకాశవంతమైన మంచి గుణములన్నియు కల్గినవాడా! చక్కని విచారము గలవాడా! నే చెప్పిన బోధ నీ మనస్సున కతికినచో, నేను చెప్పిన విధముగనే తిరిగి నాకు చెప్పుము. నీ నేర్పు ఎట్టిదో చూచెదను.

కం॥ అని గురుడు తనను బల్కిన । విని శిష్యుడు లేచి మ్రొక్కి వినుతించి ముదం । బునజెప్పదొణగెమునుతా । వినినట్లుగ గురుని మదికి వేడుక దోపన్ ॥ 208

భావము :- అని పైవిధముగా గురుమూర్తి అడుగగా విని శిష్యుడు లేచి గురుమూర్తికి ప్రార్థన పూర్వకముగా నమస్కరించి, తాను ముందు గురుమూర్తి ద్వారా వినిన బోధను, గురుమూర్తి మనస్సుకు సంతోషము కలుగులాగున ఉత్సాహముతో చెప్ప పూనెను.

కం॥ నేమొదలు లేని మేనును । నా ముచ్చట స్వప్నమనుచు
నమ్మదగు సుమీ । నేమేలుకొన్నలేనని । నా ముచ్చట వేసు నిల్వ
నరఘడి యైనన్ ॥ 209

భావము :- ఆర్యా! మొట్టమొదట నుండి లేని నేను యీమేను నా ముచ్చట
సమస్తము కలవంటిదని నమ్మవచ్చును. అట్టి స్వప్నము నుండి మేల్కొనినచో
నేను, నా ముచ్చట సమస్తము అరనిముషము కూడ ఉండక లేకపోవుదుము.

విశేషభావము :- నేను అనగా ఎరుక మొదటి నుండి లేదు. మొట్టమొదటి నుండి
ఎవ్వరు ఎరుగక పూర్వము నుండి తనంత తానుగా స్వతస్సిద్ధమై సర్వవ్యాప్తమై
యున్నది పరిపూర్ణము. అందులో కలవలె లేక తోచబడినది “నేను” అనే
యెరుక. దానివలన ఏర్పడినది జగత్తు. ముచ్చట అని ఈ పద్యములో అన్నారు.
ముచ్చట అంటే మాట, అందము అని అర్థములు. ఇచ్చట మాట అని అర్థము
చెప్పవలెను. పలుకువల్ల ఏర్పడినదే జగత్తు ఎందుచేతననగా పలుకు - పలుకున
గలిగిన అర్థము రెండు ఒక్కటే కదా. కనుక ముచ్చట అనగా ఇచ్చట జగత్తు అని
అర్థము చెప్పవలెను. నేను - నా ముచ్చట అనగా యెరుక - జగత్తు అని అర్థము.
పరిపూర్ణము ఉన్నదని గురుముఖతా మేల్కొనినచో యెరుక జగత్తులు లేవు.

కం॥ లేనినే లేకవచ్చిన । నేనేగిన నుండు బయలునే నెరుగను యీ ।
నేనుండి దాన్ని గనుగొని । నేనేగితె మరల బుట్టని కనెన్నటికిన్ ॥ 210

భావము :- గురుదేవా! లేని యీ “నేను” లేకనే వచ్చును. “నేను” లేకపోయినను,
పరిపూర్ణము శాశ్వతమై యుండును. అయినా దాన్నినే నెరుగను. యిట్టి
“నేను” ఉండి, పరిపూర్ణమున్నదని విచారించి చూచి, “నేను” లేనని లేకపోయినచో
“నేను” ఎన్నటికి తిరిగి పుట్టును.

కం॥ లేని నా రాకపోకలు । దేనందున దోచబడెనదె బయలు సుమ్మీ!
దానిని గురుకృప చేగని । నేనేగిన రానుపోను నిజమెన్నటికిన్ ॥ 211

భావము :- హే స్వామీ! లేని “నేను” పుట్టుట, చచ్చుట దేనందున తోచబడునో,
అదే పరిపూర్ణము. అట్టి పరిపూర్ణమును గురుకృపచే ఉన్నదని విచారించి చూచి,
లేని నేను లేనని లేకపోయినచో “నేను” తిరిగి పుట్టుట, చచ్చుట జరుగదు. ఇది
నిజము.

కం॥ తనువుకు నాకును వేరని । యన గూడద దెట్టులనిన నన
వరతంబున్ । పనులన్ని తనువు నేలే । కనుజేయగ వశము గాదు
గావున సామీ ! ॥ 212

భావము :- హే స్వామీ! తనువు, నేను వేరని యనగూడదు. ఎందుచేతననగా
ఎల్లప్పుడు పనులన్నియు నేను లేకుండ చేయలేను గదా! కావున నేను, తనువు
ఒక్కటే ప్రభూ!

కం॥ ననురమ్మని పొమ్మనితా । నన దుసుమీ బట్టబయలు నాకై
నేనే । తనువును జగమును గైకొని । చనుదెంచుట చనుట నాకు
సహజము తండ్రి ॥ 213

భావము :- తండ్రి గురుదేవా! పరిపూర్ణము నను రమ్మని గాని పొమ్మని గాని
అనదు. అనగా నను పుట్టమని గాని, నీ కాలము అయిపోయినది చనిపోవలెను
అని గాని అనదని భావము. నాకు నేను గానే నేను, శరీరము, జగత్తులతో
వచ్చుట (పుట్టుట) పోవుట (చచ్చుట) జరుగును. ఇది నా సహజ లక్షణము.

కం॥ ప్రకటమగు బట్ట బయలున । సకలముతో లేకవచ్చి చనుద
రఘడి యన్ । వొకకోటి మాట్లనేరా । నొకవేళ్లను లేనటంచు
నూహబొడమినన్ ॥ 214

భావము :- ఓ ప్రభో! ప్రసిద్ధమైన పరిపూర్ణమునందు సమస్త జగత్తుతో నేను లేకనె
వచ్చి అరఘడియలో అనేక భావములతో నుండి, చనుదును. ఒకానొక
సమయములో నేను లేనని తెలుసుకొనినచో తిరిగిరాకుండా పోవుదును.

విశేషభావము :- ఒక కోటి మాట్లు అరఘడియలో సకలముతో లేక వచ్చి
చనుదును అని ఒక అర్థము. మరియు ఒక అరఘడియలో సకలముతో లేక
వచ్చి ఒక కోటి మాటలు (భావములు లేక సంకల్పములతో) కలిగి ఉండి లేక
పోవుదును అని కూడ అర్థము చెప్పవచ్చును. అట్టి రాకడ పోకడలతో కూడిన
“నేను” నా పూర్వ జన్మ సుకృతము వలన గురుకరుణ కలిగిన ఒకానొక
సమయమున “నేను” లేనని తెలిసి నచో తిరిగిరాకుండగ పోవుదును అని
భావము.

కం॥ లేనినే నెరుగకుండిన । మేనుండదు నేను నిల్వమే నుండక యీ!
మేనగు నాజో లొల్లని । దానిని గురైరిగి నేను తలగితె చాలున్॥ 215

భావము :- స్వామీ! యీలేనినేను ను తెలియని శరీరము నిలబడి ఉండదు. శరీరము లేకపోయినచో నేను నిలబడియుండదు. యీనేను మేనుల విషయము ఎంతమాత్రముతెలియని పరిపూర్ణమును నేను గురుముఖతా గుర్తించి, నేనులేనని లేకపోతేచాలును.

విశేషభావము :- “లేనినే నెరుగకుండినమే నుండదు” అనగా “లేనినేను” ను శరీరము ఎరుగదు. శరీరమునకు ఎరిగే లక్షణములేదు కదా “నేనే” సమస్తమును తెలుసుకొనును. జడమగుశరీరమునకు తెలుసుకొనే సత్తాలేదు. అయినను మేనులేకుండగ “నేను” గాని “నేను” లేకుండగ మేనుగాని ఉండదు. యీనేను-మేనులు రెంటిని పరిపూర్ణము యెరుగదు. పరిపూర్ణములో గుర్తులేదు. కనుక తనగురించిగాని, ఇతరమునుగురించిగాని పరిపూర్ణము గుర్తించలేదు. అట్టి పరిపూర్ణము ఉన్నదని గురుముఖతా యీ “నేను” గుర్తించినచో, నేను-మేనులు రెండునులేకుండా పోవుననిభావము.

కం॥ మనము మనపెద్దలందరు । చనుదేరకమునుపు వారుచనినన్
గలయీ । ఘనమును గని మనమేగిన । చనదుగదా మనను బోలి
సారవిచారా ॥ 216

భావము :- ఓ శ్రేష్ఠమైన విచారణచేయుగురుదేవా! మనము మనతాత తండ్రులు రాకముందు, మరియుపోయిన తరువాత (అన్నికాలములయందు) స్థిరముగ ఉన్నయీపరిపూర్ణమును విచారించిచూచి, మనములేనిదేయేర్పడినట్లు తెలుసుకొని, మనము లేకపోయినను, యీ పరిపూర్ణము మనములేనట్లుగా లేకపోదు గదా! అనగా ఎల్లకాలము శాశ్వతమై ఉండుననిభావము.

కం॥ మేను మజ్జననినేనే! మేనికి జనకుడను, నేను మేనులొకటియై ।
దేనందు సంచరింతుమై । దానిని పరిపూర్ణమును చుదలచెదనయ్యా॥ 217

భావము :- స్వామీ! శరీరమునాకుతల్లి, శరీరమునకు తండ్రిని “నేనే”, యీనేను మేనులొకటై, దేనందు తిరుగుచున్నదో, దానినే పరిపూర్ణమునుచు భావించెదనయ్యా!

విశేషభావము :- శరీరము నాకుతల్లి, శరీరమునకు తండ్రిని నేను అని అనుట ఒకదానివలన మరొకటి కల్గుచున్నదను భావము మాత్రమే. శరీరమువలన నేను, నేను వలన శరీరము అస్తిత్వము పొందుచున్నది. అన్యోన్య్యాశ్రయములు అని తెలుసుకొనవలెను.

కం॥ మేనున్నదినే లేకను । నేనెరుగను మేనులేకనే నిల్వనుయీ ।
మేనుకు నేనుకు మూలము । గానను మముమేమె సృజన గావించు
మయా ॥ 219

భావము :- దేవాధిదేవా! జగత్తులేనిదే “నేను” నిల్వదు. “నేను” లేకపోయినచో జగత్తు ఉండదు. ఇది నిజము. యీజగత్తు-నేను లేనప్పుడు, ఉన్నదానినే పరిపూర్ణమని తెలియవలెను.

విశేషభావము :- పై 218 పద్యములో (పిందాండములో) నేను-మేనులులేనిది పరిపూర్ణము అని వివరించబడినది. ఈ 219వ పద్యములో నేను-జగములు లేనిది పరిపూర్ణమని (బ్రహ్మాండములో) చెప్పబడినది. ఇచ్చట నేను అనగా జగదధిస్థానమైన ఎరుక అని అర్థము. యీ జగమున్ నేనును లేనప్పుడు గలదానిని పరిపూర్ణమని”ని తెలియవలెను. అనగా ఎరుక జగములుకు ముందే (పూర్వమే) ఉన్నదానిని పరిపూర్ణము అని ఒక అర్థము. ఎరుక జగములు లేనపుడే అనగా లేవని ఆ రూఢమైతే ఉన్నది పరిపూర్ణమని మరొక అర్థము. ఎరుక జగములు తోచబడుచున్నంత కాలము పరిపూర్ణము గుర్తింపబడలేదు. బోధమాత్రమే చెప్పగలిగి ఉండవచ్చును కాని స్థితి కుదరలేదు. ఎప్పుడైతే గురుకరుణచే యెరుక జగములు లేవని ఆ రూఢమైనదో, పరిపూర్ణమే ప్రత్యక్షమని ఈ పద్యభావము. అనగాతానేలేడు.

కం॥ లేనినే మాయమైనను । మానవులది మరుపు, మూర్ఖ,
మరణంబునుగా । ధానిద్రయు, నిర్మిద్రన । నేనవివిని మృషని
నమ్మనేర్తునెవాటిన్ ॥ 220

భావము :- స్వామీ! యీలేని “నేను” లేకపోతే, దానిని సామాన్య జనులు మరుషని (కోమా) మూర్ఖులని, మరణమని, గాఢనిద్రయని, లేక నిర్మిద్రయని అంటారు. అట్టి మాటలు వినినేను అవన్నియు మృషగా భావించి వాటిని నమ్మలేను.

విశేషభావము :- “లేని నేమాయమైనను” అనగా నేను లేకపోవడము. అనగా పరిపూర్ణమును గని లేకపోవడమని భావించరాదు. సహజముగ మరుపు జెందుట యేయని తెలియవలెను. అట్టి అవస్థలకే మూర్ఖ, మరణము, సుషుప్తి వగైరా మాట అంటారు గాని వాటిని నేను నమ్మలేను. అట్టి అవస్థలలో నేను మాయము కాలేదు. ఉన్నాను. మరుపు జెందడమైనది. అవన్నియు యీ నేనుకు

సహజలక్షణములే, కనుక ఆమాటలన్ని అబద్ధముగా భావించి ఆ అవస్థలలో నేను లేనంటే నమ్మను అని భావము.

కం॥ వినుభాష్యములను త్రాళ్ళను । జనములు నను గట్టి యుంచ జన కనిలుతునా । చనుదొత్తునాకునేనై । కనుకనే ననునమ్మరెపుడు ఘనులగువారల్ ॥ 221

భావము :- అయ్యా! స్వామీ! పెద్దపెద్ద భాష్య (విచారణగ్రంథము) ములనే త్రాళ్ళచే జనులు ననుచలించకుండగ కట్టియుంచినను, నిలకడగా, ఉండునే? (అనగా లేకపోవుదును అనిభావము) నా అంత నేనే (ఎవరి ఆధారము లేకుండముగా) వస్తూ పోతూ ఉంటాను. అలా వచ్చుటపోవుట కలదానిని గనుకనే, మహాపెద్దలు (పరిపూర్ణ బోధస్థులు) ఎప్పుడునను నమ్మరు.

విశేషభావము:- విను, భాష్యములను త్రాళ్ళను, ఇచ్చట విను శబ్దమునకు వినుట అని అర్థము చెప్పరాదు. ఈ పద్యము శిష్యుని నోటి వెంట చెప్పబడినది. కనుక గురు దేవులను “విను” అనుపదము ప్రయోగించరాదు. విను అన్నమాట ఆజ్ఞా పూర్వకమైన పదము. కనుక “విను” అనగా ఆకాశము అని అర్థము గలదు. ఇచ్చట ఆకాశ శబ్దము అర్థరహితము. కనుక సంబంధిత భావము పెద్ద అని భావించుట అర్థవంతము కాగలదని నాభావము.

భాష్యములనగా బ్రహ్మసూత్రాదులకు వ్యాఖ్యానగ్రంథములు. పెద్ద పెద్ద భాష్యములు వ్రాసి “నేను” శాశ్వతమైనదని నిలబెట్టి చెప్పబడినది. కాని పరిపూర్ణ బోధయందు “నేను” శాశ్వతమువాదు, అసలులేనిది. కనుక భాష్యములనే త్రాళ్ళచే పోకుండగ కట్టిపడవేసినను పోకుండ ఉండగలనా? చలన స్వభావము గలది. వచ్చుటపోవుట సహజ లక్షణము గాగలది. మరియు పరిపూర్ణమున్నదని చూచినచో, లేకుండా పోయేదే. కనుక పరిపూర్ణభావజ్ఞులు యీ “నేను”ను నమ్మరు.

కం॥ నానాభాషలచేతను । నానావిధశాస్త్ర తతుల నను నమ్ముటకై । నేనే రచించి పెట్టితి । నానాదేశముల యందు నరరూపమునన్ ॥ 222

భావము :- గురుదేవా! అనేక దేశముల యందు “నను” నమ్ముటకై మానవ రూపములో అనేక భాషలలో అనేక శాస్త్ర సమూహమును “నేను” రచించినాను. అనగా ఎరుక చేతనే, ఎరుకయే పరమార్థమని నమ్ముటకు అనేక శాస్త్రములు నరరూపములో వ్రాసెనని భావము.

కం॥ ఒకచోట నవ్వుదునువే । రొకచోటను మిడుకుచుందునొక
చోటనువే । ప్రకటమగుదు లేకుందును । నొకచోటను, యిట్టి
చేష్టలుండునునాకున్ ॥ 223

భావము :- ఆర్యా! “నేను” (ఎరుక) ఒకచోట నవ్వుదును. మరొకచోట తృల్లి
పడుచుందును. నొకచోట ప్రసిద్ధమై ఉందును. వేరొకచోట లేకపోవుదును.
యీ విధమైన అన్ని పనులు “నేను” అనేక రీతులలో చేయుచుందును
(మిడుకుట=తృల్లిపడుట).

కం॥ కావేటి కాలువలవలె । నావల్లనె కల్పనాను నానా విద్యల్ ।
యీ విశ్వమందు విశ్వము । నా వెంటనె వచ్చు పోవు నావలెను
సుమీ ॥ 224

భావము :- పురుషోత్తమా! నదీ కాలువలు అనేక చోట్లకు అనేక రీతులుగా
పారినట్లుగా, యీ విశ్వమందు నానా విద్యలు (అనేకముగా) అనేకచోట్ల నా
(నేను) వల్లనే కల్పించబడినవి. యీ విశ్వము నావలెనే నాతో వచ్చును తిరిగి
నాతోనే లేకుండా పోవును.

కం॥ నేనాడుదాననాదును । నేనే మగవాడనాదు నేనే నన్నున్ । నే నీ
వటంచు గూడుదు । నేనే నను జెరుప మనుప నీగుదు సుమ్మీ ॥ 225

భావము :- గురు సార్వభౌమా! “నేనే” ఆడుదాననగుదును, మగవాడనగుదును.
“నేనే” రెండుభిన్న రూపములుగా నన్ను నీవు అని కలియుచుందుము. “నేనే”
ననుపాడు చేయుదును, రక్షించెదను మరియు నివర్తించెదను. (నీగుట=
నివర్తించుట, (చచ్చుట))

కం॥ నేనుల మేనుల కుప్పను । నేను బయల్ నన్నెరుగదు నే చను
దొత్తున్ । మేనై నిముషములోనిది । మానుగనా వృత్తినేనే మాయను
సుమ్మీ ॥ 226

భావము :- విశ్వేశ్వరా! నేనుల, మేనుల సమూహమును నేనే. అనగా అనేక నేను
లుగా అనేక మేనులతో ఉన్నది “నేనే”. పరిపూర్ణము నన్ను ఎంతమాత్రము
ఎరుగదు. ఒక్క నిముషములో శరీరధారినై వస్తాను. పోతాను. ఇది నా యొక్క
స్వంతపని. కనుక “నేనే” మాయను సుమా!

కం॥ నేనుగాకొకటి శుద్ధ జ్ఞానము గలదనుచు బల్కు జ్ఞానుల మాటల్
పూనివిన దగదుశుద్ధ జ్ఞానంబున నేనె నేను లేనిది యానే ॥ 227

భావము:- బ్రహ్మాండవాయుకా! “నేను” గాని పరిశుద్ధమైన జ్ఞానమొకటి గలదు, అదే బ్రహ్మమనుచు పలికే జ్ఞానుల మాటలు వినదగదు. శుద్ధజ్ఞానమనిన “నేనే” నేనులేనిది మాత్రము కానేరదు.

విశేష భావము :- పిండాండములో హృదయస్థానమున జీవుడు - మలిన జ్ఞాన మనియు, ధ్రువమధ్యస్థానమున నున్న చైతన్యము - మిశ్రమ జ్ఞానమనియు, సహస్రార మందలి చైతన్యమునకు శుద్ధజ్ఞానమని అదే బ్రహ్మమని కొందరు చెప్పెదరు. ఈ మూడు స్థానముల యందు ఉన్నది ఒక్క జ్ఞాన స్వరూపంబగు నేనే. అట్లే బ్రహ్మాండములో మహత్తు మిశ్రమజ్ఞానము అనియు, హృదయస్థానము ననున్న అక్షరుడు - మలిన జ్ఞానమనియు, బ్రహ్మాండ సత్యలోక స్థానమున నున్న చైతన్యమునకు శుద్ధజ్ఞానమనియు అందురు. పిండాండములో వలె, బ్రహ్మాండము లోని ఈ మూడు కూడ ఒక్కజ్ఞానస్వరూపమైన “నేనే”. పిండబ్రహ్మాండములు రెండు ఉపాధులని, ఉపాధి రహితమైనచో ఉన్న “నిర్విశేషరస” పదార్థమే శుద్ధ జ్ఞానమని అది “నేను” కాదని కొందరు చెప్పెదరు. ఆ శుద్ధజ్ఞానమే ఇన్ని రూపములుగా ఏర్పడుచున్నది. కనుక అదియును “నేనే” అని చెప్పవలయును. నేను కానిది ఎంతమాత్రము కానే రదని తెలియవలయును. “నేను” కానిది ఒక్క పరిపూర్ణము మాత్రమే.

కం॥ నే మాత్రముందునని యెను । నా మాయలకూతలన్నియ
రసిన సుప్తిన్ । యే మాయ మరణమప్పుడు । యే మాయను గురుని
మాటనే మాయనయా ॥ 228

భావము:- దేవాధిదేవా! “ఈ సమస్తజగత్తు నశించిపోయినను “నేను” శాశ్వతముగా ఉండును అనే నా మాయ మాటలన్నియు, గాఢనిద్రయందు, మరణమందు విచారించి చూసినచో యేమాయెను. అట్టి యెడ గురుదేవుని మాటయే మాయెను. అనగా గురుదేవునిమాట అయిన నేను శరీరము ఒక్కటే అన్న మాట నిజమాయెను కదా! కనుక “నేను” మాయనే సుమండీ ॥

విశేషభావము :- అద్వైత సిద్ధాంతరీత్యా “నేను” శాశ్వతము నశించునది కాదు. జగత్తు మిథ్య లేనిది, అన్న ఆ సిద్ధాంత వాక్యములు ప్రకారము గాఢనిద్ర

యందు, మరణమందు శరీరము మరుగు చెందినపుడు “నేను” అను గుర్తు లేదు కదా. అనగా శరీరము ఉన్నప్పుడే నేను ఉనికి గలదు. కనుక శరీరము నేనుకు ఆధారము. ఆధార ఆధేయములు ఒక్కటే కనుక నేను-మేనులు రెండును ఒక్కటే అను గురుని మాట నిజమాయెను. కనుక “నేను” మాయేనుమా, బ్రహ్మము కానేరదు అని భావము.

కం॥ నే నన్ననహ మహంబన్న । నేను సుమీ యహమటంచునే నెప్పుడంటే । నేనపుడు బుట్టుటదిజన । నేను గతించుట మటంచు నీ వెరుగయ్యా ॥

229

భావము:- ఓ నిరంజన గురుదేవా! నేననగా “అహము”, అహమనగా “నేను” అని తెలియవలెను. “అహము” అనుభావము, అనగా నేను శాశ్వతము అను భావముచే అప్పుడు “నేను” పుట్టుచున్నాను. “నేను” లేకపోవుటయే. నేను చని పోవుట, లేకపోవుట అని భావము.

విశేషభావము:- “అహమస్మి” నేను ఉన్నాను. నేను శాశ్వతము అను భావము కల్గి ఉన్నవారందరు తప్పుక జననమునకు రావలసినదే. శరీరము నుండి నేను పోవుటే చాపు. ఇది నిజమైన చాపుకారు. కనుక ఈ పద్యములో “అది జన నేను గతించుట” అన్నారు. అనగా “అహము” లేదు అను దృఢభావముచే నేను గతించుట జరుగును అని భావము.

కం॥ నేనననాలవ దేహము । మేనన నాలోని మూడు మేనులు సుమీ! నేను మేన నన దొక్కటే । గా, నిది తన మూల మరయ గనరాదు సుమీ ॥

230

భావము:- ఆర్యా! నేను అనగా నాల్గవ శరీరమైన మహా కారణ శరీరము. మేను అనగా మిగిలిన మూడు శరీరములు అయిన కారణ, సూక్ష్మ, స్థూల శరీర సమూహము. కనుక ఈ నేను, మేనులు ఒక్కటే గదా. ఇది తన మూలము ఏది అని విచారణ చేసినచో ఎక్కడను లేకుండా పోవును.

విశేషభావము:- ఈ పద్యములో “నేను” అనగా నాల్గవ శరీరము అనగా మహా కారణ శరీరమైన ప్రత్యగాత్మగా చెప్పిరి. అట్టిచో సహస్రారమందున్న చైతన్యము నేనుకు అతీతమైనది. శాశ్వతమైనది అని భావించరాదు. సహస్రారచైతన్యమే ధ్రుమధ్య స్థానమునందు ప్రతిబింబితమై ప్రత్యగాత్మ అనబడుచున్నది. అనగా

రెండును బింబ - ప్రతిబింబములు. రెండునూ ఒక్కటే. అనగా సహస్రార చైతన్యము, భూమధ్య స్థాన నాల్గవ శరీర ప్రతిబింబము రెండును కలసియే "నేను" అని ఈ పద్యభావముగా తెలియవలెను. మిగిలిన మూడు శరీరములు, కారణ, సూక్ష్మ, స్థూలశరీరములు మూడును మేననబడును. పైన చెప్పిన నేను ఈ మేనులు రెండును ఒక్కటే అనగా లేనివే అని గుర్తించవలెను.

కం॥ అంగము లింగము గలసుటె । లింగ శరీరంబటంచు లెక్కకు వచ్చెన్ ॥ లింగం బంగము నెడసిన । లింగముళక్కేను నేనెలింగం బనినన్ ॥

231

భావము :- స్వామీ! అంగము, లింగము రెండు గల సుటె లింగశరీరమని లెక్కకు వచ్చెను. ఈ లింగము అంగము నుండి విడిపోయినచో లింగము లేకుండ పోవును. లింగమనగా "నేనే" స్వామీ: ॥

విశేషభావము :- అంగము అనగా శరీరము. లింగమనగా శరీరమందలి చైతన్య మయిన "నేను". ఈ రెండు కలిసినదే లింగశరీరము. అనగా కారణ శరీరము అని అర్థము. ఈ కారణ శరీరము రెంటి సమన్వయము. అవిద్యా యుతమై కర్మ సంచితమై యున్నందున ఇటుశరీరము వచ్చుటకు, మరియు విద్యవలన సద్గురుమూర్తి కరుణవలన ముక్తికి (లేకపోవుట) కారణమగు చున్నందున దీనికి కారణశరీరమని పేరు. మరియు ఇది ఆత్మకు ఆవరణ యుతమై ఆత్మను విడచి విన్నడు ఉండదు. కనుక ఆత్మ అనబడును. కనుక లింగ శరీరమన్నారు. కనుకనే తిరిగి జన్మకు రాకుండా పోవలెనన్నచో ఈ లింగ శరీరమే భంగము కావలెనన్నారు. ఇదే హృదయగ్రంథి. దీనిని విడిపించుటయే సద్గురు మూర్తి చేసే పని. అందుకే "హృదయ గ్రంథి విడుటకై" అన్నారు. ఈ కారణ శరీరము సూక్ష్మ శరీర స్థూల శరీరములకు చైతన్యవంతమై ఉన్నది. కనుక అటు ఆత్మకు, ఇటు శరీరమునకు ఉభయోత్మకమైయున్నది. ఆత్మ ఈ లింగ శరీరమునుండి విడి పోయినచో ఇంక లింగము లేదు. శరీరము లేదు. ఇదే తిరిగి జన్మకురాని పద్ధతి.

కం॥ లింగము విక్షేపంబన । నంగంబావరణ మనిననగు నీరెండే । లింగ శరీరము దీనికి భంగము తన మూల మరయబడినప్పుడ గున్ ॥ 232

భావము :- గురుదేవా! లింగమును విక్షేపమనియు, అంగమును ఆవరణమనియు, ఈ ఆవరణ విక్షేపములు కలిసి లింగ శరీరము అనబడును. ఇట్టి లింగ శరీరమునకు భంగము (అనగా తిరిగి జన్మకు రాకుండుట) తన యొక్క మూలము ఏది? అని గురుముఖముగా విచారించి తెలుసుకొనినప్పుడు అగును.

కం॥ ఎరుకన మరుపన రానిది । పరిపూర్ణం బీశ్వరుడన బడు నెరు
కెరుకన్ । మరచిన జీవుండనబడు । నెరుక చలమునెరుగ నరుగు
నెరుక మరుపులున్ ॥ 233

భావము:- కులేశా! ఎరుక, మరపులు కానిది పరిపూర్ణము. ఈశ్వరుడనగా ఎరుక
యున్న, ఎరుకను మరచిన జీవుడని అనబడును. ఇట్టి ఎరుక, పరి పూర్ణమును
గురుకరుణచే దెలిసినచో, ఈ ఎరుక మరుపులు లేకుండా పోవును.

విశేషభావము:- ఎరుక అనగా జ్ఞానము. ఇదే ఈశ్వరుడు అనబడును. అట్టి జ్ఞాన
స్వరూపమును తెలియక పోవుటయే అజ్ఞానము, అవిద్య, మరపు అనబడును.
ఇదియే జీవుడు. జీవుడనగా జ్ఞాన స్వరూపము అయిన బ్రహ్మతత్వము నెరుంగ
కుండుటయే. ఇట్టి అజ్ఞానయుతమైన జీవ స్వరూపము నుండి విద్యాయుతమైన
ఈశ్వరు నెరుంగవలెను. అప్పుడు జీవుడు ఈశ్వరు డగుచున్నాడు. ఇప్పుడు
జ్ఞానియై యున్నాడు. ఇట్టి జ్ఞాని అనగా ఎరుక, పరిపూర్ణమున్నదని, ఎరుక లేనిదే
కలవలె పరిపూర్ణములో లేనిదే తోచబడినదని గురుముఖతా గురైరిగి, తానే లేక
పోయినచో ఎరుక - మరుపులు రెండును అనగా ఈశ్వరుడు - జీవుడు
రెండును లేకపోవును.

కం॥ ఎరుకన సత్వ గుణంబని । మరుపన తామ సమటంచు మరి
యూ రెండున్ । సరియైన రాజసంబని । నరులెన్నిరి మూటి విడువ
నర్హము సుమ్మీ ॥ 234

భావము :- మహానుభావా! జ్ఞానము సత్వ గుణమనియు, అజ్ఞానము తమో
గుణమనియు జ్ఞాన - అజ్ఞాన మిశ్రమమైన మిశ్రమ జ్ఞానము రజో గుణము అని
మానవులనిరి. ఈ మూడింటిని విడుచుట తగినపని అగును.

కం॥ నన్నెరుగనట్టి బైటన్ । యెన్నడులే నట్టి నేను యీ విశ్వమునై
పున్నట్టులుండి నేలేం । దున్నది గని నేను బోతెదుందణగుసుమీ ॥ 235

భావము :- గురుదేవా! “నేనైన” యెరుకను ఎంత మాత్రము యెరుగని పరి
పూర్ణములో, యేకాలమందున లేని “నేను” యీ జగత్తు ఉన్నట్టు ఉండి, నేను
లేని పరిపూర్ణము ఉన్నది అని విచారించి “నేను” లేనని లేకపోతే, మిడిసి పాటు
తన మంతయు పోవును. (దుందు=మిడిసిపడుట)

॥ శీత ॥

కం॥ ఈ అచలమొకటి బ్రహ్మని । మాయమయమైన విశ్వ
మంతయు నేనన్ । చాయ మెరుంగక ననునరు । లీయడ బ్రహ్మం
బటంచు తెక్కిడ నగుదున్ ॥ 236

భావము :- స్వామీ! ఈ అచల మొక్కటే బ్రహ్మనియు, మాయతో కూడిన
విశ్వమంతయు “నా” వలె అయినదని యెరుగక, “నను” జనులు బ్రహ్మమని
అపేక్షపడి ఎన్నిక జేయగా, నాకు నప్పు వచ్చుచున్నది.

కం॥ భూమను భద్రాచలమని । రాములనుచు లేని నన్న రక్షణము
ననే । మీ మాట నెరిగుళక్కని । నా మాటను మరచియునికి నయ
మనితోచెన్ ॥ 237

భావము :- సద్గురు మూర్తి ! భద్రాచలమే పరిపూర్ణమని, అందులో లేని ‘నేను’
రాములని తెలసి, మీ మాట తెలసికొని ఆ రక్షణములో నేను లేనని తెలసి “నా”
అను మాటను విడచిన స్థితి మంచిదని తోచుచున్నది.

విశేషభావము :- పరిపూర్ణములో లేక తోచిన నేను అనగా ఎరుక. ఈ పద్యములో
భద్రాచలము అనగా భద్రమైన అచలము. చలనగర్భితమైన అచలము ఎరుక.
పరిపూర్ణము కేవల అచలము. చలించుట లేక చలింపజేయు సత్తాగాని లేనిది.
కనుక భద్రమైన అచలము భద్రాచలము అన్నారు. అట్టి పరి పూర్ణములో, లేక
తోచిన రాముడు ‘నేను’ అనగా ఎరుక. అట్టి యెరుక, మీ మాట తెలసికొని
అనగా గురువాకృష్టమైన “మూలము లేని గురైరిగే శరము ఏమీ లేదని” విచారించి
తెలసుకొని, ఎరుక లేనిదని, విడచిన స్థితి చాల మంచిది. అట్టి స్థితి కలిగిన వానికే
పునరావృత్తి లేదని నిర్ణయము.

కం॥ నాగురుడు నాకు దెల్పిన । యీ గురుబోధంత మీకు
యిప్పుడు నేనున్ । బాగుగ విన జెప్పితి సుమి । యోగురు వర్య
యని శిష్యుడూరకయున్నన్ ॥ 238

భావము :- గురువర్యా! నా గురుమూర్తి నాకు తెలియపర్చిన యీ గురు
బోధంతయు ఇప్పుడు నేను మీకు వినజెప్పితి నని, శిష్యుడూరకుండెను.

కం॥ విని శిష్యుని వచనోక్తులు । మనమున హర్షించి గురుడు
మస్తకమున చె । య్యునిచి తొడ మీద జేర్చుక । తన శిష్యుని మేను
నిభిరి తానిట్లనియెన్ ॥ 239

భావము:- (పై విధముగా) శిష్యుడు చెప్పిన బోధను విని, గురు మూర్తి మనసులో సంతోషపడి, శిష్యుని హస్తమస్తక సంయోగముచే ఆశీర్వదించి, తాడ మీద కూర్చోపెట్టుకొని తన శిష్యుని శరీరమును తన చేతితో ప్రేమచేతడివి యీ విధముగా అనెను.

కం॥ నీ వంటి గట్టి వాడిక । భూవలయము నందు ముందు బుట్టడు వెనుకన్ । నేవినలే దున్నాడం । చీవేళకు నిన్నె జూస్తినట భళిశిష్యా ! ॥

240

భావము:- శిష్యా! నీవంటి ఆరూఢ ప్రజ్ఞాశాలి భూమ్యాద తిరిగి పుట్టడు. ఇట్టి వాడు వెనుక కాలమునందు కూడ పుట్టినాడని నేను వినలేదు. అట్టి స్థితి గల నిన్ను ఈ సమయములో ఇక్కడ జూచితిని. శెభాష్ శిష్యా!

కం॥ చందు రుని చీమ ముద్దా । డిందని నట్టిపుడు నీవు యీ సద్బోధన్ । జెందితివి నీకు సరిజగ । మందెవ్వరు లేరు నిన్ను మది మెచ్చితిరా ॥

241

భావము:- శిష్యా! చంద్రుని చీమ ముద్దాడినట్లుగ, ఇప్పుడు నీవు యీ గొప్ప దైన బోధను పొందుటకూడ అట్టిదే. నీతో సరియైన వారు జగత్తునందెవ్వరు లేరు. (పుట్టని వానికి పోలిక ఉండదు కనుక) నిన్ను నామనస్ఫూర్తిగా మెచ్చుకొనుచున్నాను.

కం॥ అని మెచ్చియే మిచ్చెద । వని గురుదక్షిణ నటంచు నతడ డిగినన । న్ననిపల్కె శిష్య రత్నము । విని యిది యికముట్టబోక విహరించుమనన్ ॥

242

భావము:- అని గురు మూర్తి మెచ్చుకొని, గురు దక్షిణ యేమిచ్చెదవని అడుగగా, “నన్ను” అని శిష్యరత్నము పలికెను. ఆ మాటను విని గురుమూర్తి దానిని యిక ముట్టక వ్యవహరించు మనెను.

విశేషభావము:- గురువు వద్ద విద్య అభ్యసించుట పూర్తి అయిన పిదప, గురువు నకు శిష్యుడు గురువును సంతోషపెట్టుటకై వారడిగిన దక్షిణ నొసంగి వారి వద్ద శెలవు తీసుకొని ఇంటికి వెళ్లుట వేదకాలము నుండియు ఆచారము. ఈ విషయము తైత్తిరీయోపనిషత్తులో “ఆచార్యాయ ప్రియం ధన మాహ్వాత్య” అని చెప్పబడినది. గురువునకు ఇష్టమైన ధనమును ఇమ్ము. ఇచ్చుట గురువు వద్ద శిష్యుడు పరిపూర్ణబోధ తెలుసుకొని తిరిగి ఆ బోధంతయు గురువునకు

వప్పగించెను. బోధ తప్పు లేకుండగ తన మనసుకు నచ్చినట్లుగా శిష్యుడు చెప్పినందున ఇక తన వద్దనుండి శిష్యుని పంపి వేయనుద్దేశముతోను, బోధ చక్కగా చెప్పుట పూర్తి అయినందునను గురువు శిష్యుని దక్షిణ విమి ఇచ్చెదవు? అని ప్రశ్నించగా శిష్యుడు “నన్ను” అని పలికెను. ఇదియే ఈ బోధలోని విశేషము ధన, కనక, వస్తు వాహనములు గురుడు అడుగను లేదు. శిష్యుడు అట్టివి ఇచ్చెదనని చెప్పనూ లేదు. ఎందుచేతననగా బోధను కోరి శిష్యుడు గురువు దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు ఉపదేశమునకు ముందుగా తను, మన, ధనములు గురుపాదములుకు ధారపోసెను. ఇంక ఇప్పుడు ఇచ్చుటకు శిష్యుని వద్ద “నాది” అనునది ఏమున్నది. అంతయు గురుమూర్తిదే. ఇంక ఉండిపోయినది - నిర్గుణ ప్రజ్ఞాన ఘన వస్తువైన “నేను” మాత్రమే ఉన్నది. అట్టి “నేను” చేతనే బోధను అడిగి తెలుసుకొన్నాడు. నేను ఉన్నంతవరకు జన్మతప్పదు. జన్మరహితమును కోరి శిష్యుడు గురువువద్దకు వచ్చెను. అందుకు అంగీకరించి గురువు బోధ చేసెను. బోధ మాత్రమే వచ్చినది కాని తాను లేని స్థితి రాలేదు కదా! అందుకే గురుదక్షిణగా “నన్ను” ఇచ్చెదను. అని శిష్యుడనగా - గురు మూర్తి “యిది యిక ముట్టబోక విహరించు మనెన్”. అట్టి “నేను”ను ముట్టక వ్యవహరించుమని చెప్పెను. ఇది యే షోడశాక్షరి మహామంత్రములో కీలకము. “నిర్గుణ ప్రజ్ఞాన రహిత కీలకం” అన్నారు. ఈ కీలక విచారణను చక్కగా తెలుసుకొనవలెను. “నేను”ను గురుదక్షిణగా ఇచ్చి వేసినందున తాను లేని స్థితి కలిగి నేను లేకుండగ సమస్త వ్యవహారములు స్వప్నములో కలవరించినట్లుగా చేయును. ఇది తెలియ వలెనంటే అంతటి వారికి మాత్రమే అవగతము. ఇతరులకు తెలిసేది కాదు.

కం॥ వినిశిష్యుడు గురుమూర్తిని । గనుగొని చిత్తరువు ప్రతిమగా నిలచున్నన్ । తన శిష్యుని హస్తములన్ । గొని దగ్గర దీసుకొని కొడుకాయనుచున్ ॥ 243

భావము:- అని చెప్పగా విని శిష్యుడు గురు మూర్తి వద్ద విగ్రహము, ప్రతిమ వలె నిలచుండి పోయెను. అట్టి శిష్యుని గురుమూర్తి తన చేతులతో దగ్గరకు దీసుకొని, కుమారా యని..... (తరువాతి పద్యముతో సమన్వయము)

కం॥ చెప్ప దొణంగెను మునుతా । జెప్పని ముచ్చట్లు కొన్ని సేమము కొఱకై । యొప్పులకుప్పావోమా । యప్పాయని దువ్వు కొనుచు నతి దయతోడన్ ॥ 244

భావము :- (గురుమూర్తి శిష్యుని జూచి) తన దగ్గరకు దీనుకొని కుమారా! మంచి పనులుచేసెడివాడా! ఓ నా తండ్రి అని శిష్యుని శరీరమును దువ్వుచు (ప్రేమ చేత) అతి దయతో పూర్వమందు చెప్పని మాటలు కొన్నిటిని అతని క్షేమము కొఱకై చెప్పసాగెను.

విశేషభావము :- గురుమూర్తి ఇంతవరకు బోధను మాత్రమే చెప్పెను. బోధ పూర్తిగా చెప్పుట అయినది. చెప్పిన బోధ అంతయు శిష్యుని మనస్సులో దృఢ పడినది. ఇక శిష్యుని తన వద్ద నుండి బయట ప్రపంచములోనికి పంపించు చున్నాడు. శిష్యునికి బోధ వచ్చినది. కాని బయట ప్రపంచములో నడక కూడా తెలియవలెను. ఎవరి వద్ద ఏలా మెలగవలెనో, ఏ పనులు చేయవలెనో, ఏది మంచో, ఏది చెడో ఇలాంటి విషయములు చెప్పి విడచి పెట్టవలెను. లేనిచో ఎంతబోధ వచ్చినా జనులతో నడక తెలియకపోయినచో ఇబ్బందుల పాలు కాకతప్పదు. కనుకనే ఈ పద్యములో “మునుతా జెప్పని ముచ్చట్లు” బోధలో చెప్పని విషయములు, అతని సేమము కొఱకై, శిష్యుడు లోకములో ఇబ్బందుల పాలుపడకుండగ ఉండుటకై, ప్రవర్తన విషయములును చెప్పసాగెను. ఈ విధానము శిష్యుని తన వద్ద నుండి ఇంటికి పంపునప్పుడు గురుమూర్తి చెప్పిన విధానము రైత్రరీయోపనిషత్తు శిక్షావల్లిలో “సత్యాన్నప్రమిది తవ్యం” అగాయతు ఏష ఆదేశః, ఏష ఉపదేశః” అన్న పర్యంతము శిష్యునికి చెప్పిన ప్రవర్తన నియమావళి. అదే విధములో ఈ బోధయందు గూడ గురువులు బోధ పూర్తి అయిన శిష్యులకు ప్రవర్తన, నియమావళి గూడ చెప్పవలెనని కృష్ణప్రభువుల ఆదేశముగా గుర్తించవలెను.

కం॥ ఒప్పుకు మీపరబోధల । తప్పుకు మీ బోధనెప్పుడు దలచుట
మదిలో । రొప్పుకు మీ సచ్చిష్యుల । చెప్పకు మీ దీన్ని దుష్ట చెన
టుల కెప్పుడున్ ॥ 245

భావము :- శిష్యా! ఇతర సిద్ధాంతబోధలను తప్పుకానివిగా గ్రహించకుము (అనగా మంచివి కావు). ఈ పరిపూర్ణబోధ నెన్నడు నీ మనస్సునందు మననము చేయుట మానవద్దు. సచ్చిష్యుల యెడకోపించకుము. ఈ పరిపూర్ణబోధను దుష్టులు, కుత్సితులకు విప్పుడును చెప్పవద్దు. (రొప్పుట=కోపించుట)

కం॥ కూడకుమీ దుర్జనులను । వీడకు మీ సాధుమనుజ వితతి
స్నేహం । బోడకుమీ గురుసేవకు । పాడకు మీ పరుల నిందపాటల
రీతిన్ ॥ 246

భావము:- శిష్యా! దుర్జనుల సహవాసము చేయకు. సాధు పురుష సమూహము యొక్క స్నేహము విడువకుము. (సత్సాంగత్యము విడువకుము). గురుసేవ చేయుటకు సంకోచించకుము. ఇతరులను నిందించుచు పాటల విధానములో పాడకుము. (ఓడకు=సంకోచించకు)

విశేషభావము:- “పాడకుమీ పరులనింద పాటలరీతిన్” అని ఈ పద్యములో శ్రీకృష్ణప్రభువులు ఈ సాంప్రదాయకులకు 1862వ సం॥రములో చెప్పినారు. మనసాంప్రదాయకులు తన తరువాతి తరముల వారు ఎట్టి దుష్ప్రవర్తకులగుదురో ముందుగానే వారు గ్రహించి ఈ మాటలు చెప్పినట్లు కనపడుచున్నది. బ్రహ్మంగారి కాలజ్ఞానమువలె ఈ పద్యములో మన వారి దుష్ప్రవర్తన ముచ్చటించినారు. ఇతరులను నిందించుచు పాటల రీతిగా పాడుచు ఈనాడు నగర సంకీర్తన చేయుచున్నారు. మన పెద్దల మాటలను కూడ మనము ఆచరించ లేని గురుభక్తులము. “శంకరాచార్య బొంకులకు జంకే లేద్దా!” అనే మొదలైన పాటలు కలవు. అది శిష్టాచారము కాదు. మన బోధ పద్ధతులను చెప్పుకొనవచ్చును. గురువు శిష్యులకు బోధచేయునప్పుడు ఏయే సిద్ధాంతములలో ఏ విధముగా చెప్పినారో? అందున్న మంచి చెడులను విమర్శించి చెప్పవచ్చును. చెప్పవలసినదే. కాని వీధులలో నగర సంకీర్తనలలో పాటల రీతిగా పాడుట మన పెద్దల ఆజ్ఞను ఉల్లంఘించుటయే.

కం॥ మీరకుమీ గురువాజ్ఞను చేరకు మీదుష్టులంత చేరిన చోటన్ దూఱకుమీ బోధనువిని యేరకుమీ సాధుజనుల యందు నతప్పుల్ ॥ 247

భావము:- శిష్యా! గురువాజ్ఞను ఎన్నడూ దాటవద్దు. దుష్టజనులు చేరిన ప్రదేశము నందు నీవు ఉండవద్దు. ఈ బోధనువిని నిందించకుము. (బోధను అనగా బోధ స్థులను నిందించకుము. అనికూడ అర్థము చెప్పవచ్చును). సాధుజనులయందలి తప్పులు ఎంచవద్దు.

విశేషభావము:- సాధుజనులతో వాదించవద్దు. అట్లే వారు చెప్పిన దాంట్లోగాని నడతలో గాని తప్పులుంటే మౌనము వహించుట యే సచ్చిష్యులక్షణము. ఆ తప్పులు మనం చెప్పుట ఆచరించుట తగదు. అట్లనివారి తప్పులను ఎంచి చూపవద్దు. ఈ నియమము అట్టి పెద్దలకన్న చిన్న వారికి మాత్రమే. వారి పెద్దలకు కాదు అని గ్రహించవలెను.

కం॥ జనులవలె జరుపు పనులను। ననునిను జనవితతి దిట్టనడు
వకు మెప్పుడున్। నిను నీవు బొగడుకోకుము। నిను బోల రటంచు
జనులనిందించకుమీ ॥ 248

భావము:- శిష్యా! పదిమంది జనులు ఏ విధముగా ఆచరించుచున్నారో, అదే
విధముగా పనులన్నియు జరిపించుము. జన సమూహము నన్ను నిన్ను తిట్టేలాగున
ఎన్నడు ప్రవర్తించకుము. నీకు ఎవ్వరు సరికాలేరని నిన్ను నీవు పొగడుకొనవద్దు.
నీకు ఎవ్వరు సరిపోలరని జనులను ఎన్నడూ నిందించకు సుమా!

విశేషభావము:- జనులందరూ లౌకిక విధానమైన కార్యక్రమము లన్నియు ఏ
విధముగా ఆచరించుచున్నారో మనము కూడ అదే విధానముగా ఆచరించవలెను.
ప్రజలు దేవాలయములకు పవిత్ర దినముల యందు వెళ్ళి పూజలు చేయు
చుందురు. నీవు వారిని విమర్శించవద్దు. అది నిజము కాదు అని తెలిసినను,
విమర్శించవద్దు. ఎందుచేతననగా “పదుగురాడు మాట పాటియై ధరజెల్లు,
ఒక్కడాడు మాట ఎక్కడెందు” అన్నారుకదా! అట్లు విమర్శించినందువలన
వారు నీమాటను వినరు, సరికాదా నీకు చెప్పిన గురువెవరురా? మీది అంతయు
నాస్తిక బోధయని, నిన్ను నీ గురువును కూడ నిందించెదరు. కనుక అట్టి వారిని
వారించక భావములో నీ గురుస్వరూపమును, వారందరితో కలసి ఉన్నప్పుడు
వారి పనులను చేయుట మేలు, నీ భావములో మార్పు చేసికొనవలసిన పని
యుండదు. అట్లే నీ బోధే గొప్పదని కాని, నిన్ను ఎవ్వరు పోలరని గాని పొగడుకొన
వద్దు. భగవద్గీతలో జ్ఞానిలక్షణములలో మొట్టమొదటి లక్షణము “అమానిత్వము”
అనగా నిన్ను నీవు పొగడుకొనకుండుట. అందుచేతనే శంకరాచార్యులు కూడ
“జనకృపానైష్ఠుర్యము సృజ్యతాం” - జనులకు నిష్ఠూరముగా నడచుకొనవద్దు,
అన్నారు. అదే “జనులవలె జరుపు పనులను” అనే దానికి అర్థము.

కం॥ శ్రద్ధబోధందు నిలిప । శ్రద్ధను నీ నేర్పు చేత రూఢించితివా
బద్ధత్వ మంతబాయును । బుద్ధికి సరిపడితె దీన్ని బూనగదోయీ॥ 249

భావము:- శిష్యా! బోధయందు శ్రద్ధవహించి, నేర్పుగా అశ్రద్ధను మాపు చేసినచో
నీ యొక్క బంధనమంతయు విడచిపెట్టగలవు. ఇది నీ బుద్ధికి సరిపోయినచో
ఈ బోధను, ఆచరణను పూనవచ్చును గదా!

విశేషభావము:- “నీ బద్ధత్వ మంత బాయును” అనగా బద్ధత్వము అనగా కట్టు
బడియుండుట. నీవు ఈ శరీరమును ఈ లోకమును విడచిపోయినను (కర్మ

బంధముచే) తిరిగి జన్మించుట అనే బద్ధత్వము కలగు. అట్టి బద్ధత్వము నుండి విడిపడగలవు అనగా తిరిగి జన్మకు రావు అని అర్థము.

కం॥ సంశయమె జన్మ హేతువు । సంశయమే గురు నిమాట
చవిగా ననియదీ । సంశయమెకీడు నొదవును । సంశయమెడ బాస్తి
వేని చాలునువత్సా ॥ 250

భావము:- కుమారా! సంశయమే జన్మకు కారణమైనది. ఆ సంశయమే గురు మూర్తి చెప్పిన మాటను వినిపించుకొననిది. సంశయమే సమస్త ఆపదలకు మూలమైనది. అట్టి సంశయమును వదలితే చాలును. (అంతయు మంచిదే) ఇచ్చట ఈ పద్యములో “సంశయము” అనగా “ఎరుక” అని అర్థము చెప్ప వలెను.

కం॥ నరులంత మెచ్చనడువను । హరిహర విధి శతమఖామరాదు
లకైనన్ । తరముగా దనగ మనకిక । తరమౌనన వశమెచూడు
ధాత్రిని పుత్రా ! ॥ 251

భావము:- కుమారా! జనులందరు మెచ్చుకొనులాగున ప్రవర్తించుట విష్ణు మూర్తికి, శివునకు, బ్రహ్మకు, దేవేంద్రాది సమస్త దేవతలకు కూడ వశము కాలేదు. అట్టిచో మనకు మూలము తరమౌనా ॥

కం॥ అందరిని చణుకు చుందురు । కొందరు దుర్గా ర్గవృత్తి
కుటిల జనంబుల్ । యెందరినో గిచ్చి కరచుచు । మందల వలె
కోతులుండు మాడ్కిని కుద్రా ॥ 252

భావము:- ఓ కుమారా! మందలవలె కోతులు వచ్చి యెందరినో గీచి కరిచిన విధముగా కొందరు కుటిల జనులు వారి యొక్క దుర్మార్గవృత్తిచేత అందరిని కొట్టుచుందురు.

కం॥ ఈ చెప్పిన గురుబోధను । తాచెవినిడి బంధులు గాంచి తమ
లేమి నిజం । బైచనియె శిష్యుడప్పుడు । లేచెను గురుడవల
మాటలేదా మీదన్ ॥ 253

భావము:- ఈ విధముగా చెప్పిన గురుబోధను శిష్యుడు చక్కగా విని పరి పూర్ణమును గాంచి తానులేనను నిజమును తెలిసి, తాను లేకుండా పోయెను. అంత గురు మూర్తి ఆవల మాటలేదని లేచిపోయెను.

(అనగా ఇక చెప్పేది - వినేదిలేదు. వినే శిష్యుడు లేకపోవుటచే, చెప్పే గురుమూర్తి కూడ లేకపోయెను).

కం॥ శరదికరితురగసితకర । పరిమితమైనట్టి శాలివాహన శకమం॥
దురచిన్తిమాఘ పార్ణిమ । వరకివి దుందుభియనేటి వత్సరమపుడున్॥ 254

భావము :- (శరది - సముద్రము, కరి - ఏనుగు (మదము కనుక) తురగ - గుఱ్ఱము, సితకర - చంద్రుడు. ఇవి సంఖ్యాసూచకములు. సంస్కృతములో అంకెలు కుడి నుండి ఎడమకు చెప్పబడును) కనుక చంద్రుడు ఒకటి, తురగము - గుఱ్ఱము. సూర్యుని గుర్రములు ఏడు కనుక తురగము అనగా 7, కరి-ఏనుగు మదమునకు చిహ్నితముగా మదములు అష్టవిధములు కనుక 8, శరధి - సముద్రము. చతుస్సముద్రములచే చుట్టబడిన భూమి అని శాస్త్రము కనుక సముద్రము అనగా 4. అందుచే 1784 ఇది శాలివాహన శకము) అనగా శాలివాహన శకము 1784 సంవత్సరమునకు సరియైన దుందుభి సంవత్సర మాఘపార్ణిమికి ఈ పద్యములు వ్రాయబడినవి అని భావము. ఇందుకు క్రీస్తు శకము 1862 సంవత్సరము.

కం॥ పది యిరువై యైదులు యీ । సదమలకందములు వీట్టి
సదయామతులై । ముదమున మీరు వినెదరని । మదిలోపల దలచి
చేస్తా మానవులారా! ॥ 255

భావము :- ఓ మానవులారా! రెండువందల ఏబది యీ మలిన రహితమైన మంచి కందపద్యములను, దయతో కూడి సంతోషముతో మీరు వినెదరని నా మనస్సునందు తలచి రచించితిని.

కం॥ ఎవరీ పద్యములన్నియు । వివరింతురో వారికెల్ల విద్యా
విద్యత్ । దవిలి బాధింప వెన్నడు । భవనాశస్థితులు లేక ప్రబలుదు
రెపుడున్ ॥ 256

భావము :- ఎవరు ఈ పద్యములన్నిటిని చక్కగా వివరించెదరో వారికి జ్ఞానా-జ్ఞానములు తగులుగొని బాధింపవు. మరియు పుట్టుక, స్థితి, నాశములు లేకుండును. అనగా పునర్జన్మ లేని వారగుదురని భావము.

కం॥ అర్థము దెలియక గ్రంథము । వ్యర్థంబని నిందసేయు
వ్యర్థులమాటల్ । వ్యర్థములని యీ గ్రంథం । బర్థము సద్గురుని
వలన బాగుగ వినుడి ॥ 257

భావము:- ఈ గ్రంథ భావము దెలియక ఈ పద్యములన్నియు వ్యర్థము, పనికిరానివని, నిందించే పనికి మాలిన వారి మాటలు, పనికి మాలిన మాటలుగా గుర్తించి, దీని యొక్క సరియైన భావము సద్గురుమూర్తి ద్వారా బాగుగా వినండి.

విశేషభావము:- ఈ గ్రంథము యొక్క భావము అశరీరసద్గురు సాంప్రదాయక సద్గురుమూర్తి వలన మాత్రమే తెలియబడును. అయినను వినువాడు సచ్చిష్ఠ్యుడు, సాధన సంపత్తి పరుడు పూర్ణబోధనెరుగుటకు తగిన సంస్కారవంతుడు మాత్రమే గురుని వద్ద వినిన దీని యొక్క భావమును చక్కగా గ్రహించగలడు. అట్టివారు కాని వారు ఈ కాలమునందు ఈ గ్రంథమును విపరీతముగా వితర్కించెదరని ఆనాడే శ్రీకృష్ణదేశి కేంద్రులవారు తెలుసుకొని ఈ పద్యమును చెప్పినట్లు తోచుచున్నది. ఒక మహానుభావుడు “భాగవత కృష్ణదేశి కేంద్రుల మతి లేని కందార్థములు” అను పుస్తకమును వ్రాసినట్లు చాలామంది గుర్తించి యుందురు. అట్టి పనికిరాని వారి పనికి మాలిన మాటలు వినక, ఈ పద్యములలో చెప్పబడిన భావము సరియైన గురుమూర్తి ద్వారా వినమని ఈ పద్య భావము.

కం॥ పాట సుమీ భక్తుల కిది । బాట సుమీ బోధ జెంద భ్రమ రాకుండన్ । కోటసుమీ కందములను । తోటసుమీ దీన్ని తొలగ ద్రోయక వినుడి ॥ 258

భావము :- భక్తులు ఈ పద్యములను పాటల వలె నిత్యము పాడుకుంటూ ఉండవలెను. ఇవి పరిపూర్ణబోధకు చక్కని మార్గమును చూపించును. ఎరుక భ్రమ ఏర్పడకుండగ ఈ కంద పద్యములనే తోట, కోటవలె కాపాడును.

కం॥ పరమహంసాశ్రమధరుని । పరిపూర్ణపు బోధవాని పనులు సమమెవా । రైరిగెరుగక నుతి నిందలు । గరపిన తత్ఫలము ప్రజల కగు నిజము జామీ ॥ 259

భావము:- ఉత్తమ సన్యాసాశ్రమధరుని వలె పరిపూర్ణబోధస్థుడు కూడ ఆచరించవలెను, సమస్తము నందు వైరాగ్య భావము కలిగి సంసారము చేయనివాడై యుండవలెను, అని పరమహంసా శ్రమధరుని ఎరిగి, పూర్ణస్థితి పరుని ఎరుగని వారు పరమహంసాశ్రమధరుని పొగడుచు, పరిపూర్ణబోధస్థుని నిందించుదురు. అట్టి ప్రజలకు, దాని యొక్క ఫలితమును తప్పక పొందెదరు. అనగా అట్టి నింద జేయు ప్రజలు జననమరణ ప్రవాహములోనే యుందురు అని భావము.

కం॥ ప్రతి దినము జదివియెవరీ । ప్రతినర్చనచేతు రట్టి ప్రజలకు
బోధ । స్థితి కుదురగలదు గురుకృప । కలిపాత్రులు వారు వారి
కడ్డము గలదే ॥ 260

భావము :- యెవరు యీ గ్రంథమును ప్రతిదినము జదివి, యీ గ్రంథమును
పూజించెదరో అట్టి భక్తులు గురుకృపకు అర్హులగుదురు. అందుచే వారికి పరి
పూర్ణబోధ స్థితి కుదురగలదు. అట్టివారికి జనన మరణ ప్రవాహము లేకుండ
జేసికొనుటకు ఆటంకము ఏమియు యుండదు.

విశేషభావము :- “యెవరీ ప్రతి నర్చన జేతు రు” అనగా యెవరీ గ్రంథమును
పూజింతురో అని అర్థము. గ్రంథమును పూజించుట అనగా దేవతా మందిర
ములో ఈ గ్రంథమును ఉంచి పుష్పాదులచే పూజించుట అని అర్థము కాదు.
ఈ గ్రంథములో చెప్పబడిన విధముగా భావమును గురు ముఖతా అధ్యయనము
జేసి, చక్కని ఆచరణ గలిగి, అట్టి బోధ స్థితి గుదురుటకై అపార్థిశములు ఆ
గ్రంథములోని భావమును హృదయ పద్మమునందు స్థాపించుకొనుట యే
గ్రంథమును పూజించుట అని గుర్తించవలెను. అట్టి వారికి గురుకృప కలిగి
నిరాటంకముగ జనన మరణ ప్రవాహమును దాటగలుగుదురు.

కం॥ ఇతర మెరుంగని సతమం । దతి మృషయై కానుపించు నట్టి
మనము యీ । కృతి గురుశిష్యులు వారల । యిత రేతర వాగ్విలా
సమివి మృషలు సుమీ ॥ 261

భావము :- ఇతరము ఎంత మాత్రము ఎరుంగని శాశ్వతమైన పరిపూర్ణములో
అతిమృషయై కనిపించే మనము, యీ గ్రంథము, గురు, శిష్యులు వారల
యొక్క యితరుల యొక్క వాదప్రతివాదములతో కూడిన చర్చనీయాంశములు
అన్నియు లేనివే సుమా ॥

విశేషభావము :- సతము - అనగా శాశ్వతమైనది, అని అర్థము. ఇతర మెరుంగని
సతమందు. అనగా ఇతరమును కాని తనను కాని ఎరుగని శాశ్వతమైన ఒట్ట
బయలు నందు. మిగిలిన సమస్తము లేవు. ఈ చెప్పబడిన అంశములు, చెప్పిన
గురుశిష్యులు, యితరము సమస్తము అంతయు కలవలె లేనిదే.

(సతము అనగా లోతైన, రహస్యమైన, శాశ్వతమైన అని అర్థములు కలవు.
ఇచ్చట శాశ్వతమైనది అని అర్థము చెప్పవలెను).

ఇతి శ్రీమద్భాగవత కృష్ణ విరచిత, క్షరాక్షరోపాధి
 ద్వయదోష రహిత కంద పద్యములకు
 శ్రీ సమరస నిర్మల ప్రజ్ఞాన విలక్షణ, అష్టతను
 నిరసన శ్రీ ఆరట్ల రామారాయ గురుసార్వ భౌమ
 ప్రియశిష్యుండును, నితుందినన గోత్రోద్భవ
 శ్రీ సూర్యనారాయణావధాని దత్త పుత్రుండును అగు
 శ్రీ సమరస బోధానంద వెంకట రామ
 నామధేయునిచే వ్రాయబడిన
 భావ - విశేష భావములు
 సమాప్తము.

॥సర్వం శ్రీ సద్గురు చరణా రవిందార్పణ మస్తు॥

జైగురు

మేలుకొలుపు (పాట)

(భ్రాంతి రహిత శ్లోకములు - భావముతో)

మేలుకో ఓ దేశికేంద్ర । మేలుకో ఓ పూర్ణసాంద్ర ।
మేలుకో శివరామదీక్షిత । మేలుకోవయ్యా ॥ దేవా -
మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ భ్రమేణాహంభ్రమేణత్వం । భ్రమేణోపాసకం జనః ।
భ్రమేణేశ్వరభావత్వం । భ్రమములమిదంజగత్ ॥ 1

భ్రాంతి చేతను నేను నీవును । భ్రాంతియే యీశ్వర జగత్తుని । భ్రాంతియే
సర్వంబటంచు, విభ్రాంతులను జేయా । యీ జగద్రాంతి విడదీయా ॥ దేవా .
. . మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ త్యజధర్మమధర్మంచ । ఉభేసత్యాన్యతేత్యజ ।
ఉభేసత్యాన్యతేత్యక్త్వా । యేనత్యజసితత్వజ ॥ 2

ధర్మధర్మములాలో రెంటిలో । మర్మమును బోధించి విడుమని । మర్మ
మెరిగిన జ్ఞాతయౌ నన్నసలు విడుమనగా । గురుకట్నమునుగొనగా ॥ దేవా . .
మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ గురుణావరణత్యాగః । అనావరణ ముత్తమం ।
పరిపూర్ణం పూర్ణమేవ । పూర్ణాచల సముద్రవత్ ॥ 3

సరగునను సద్గురుని గొల్చెటి । ధీరవరులా వరణ రహితుల । జేసి పరి
పూర్ణాచల సాంద్రులఖండులుగజేయా ॥ యీ శరీరాత్మలను దీయా ॥ దేవా...
మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ అభీజం వృక్షసంపన్నం । శాఖాపల్లవ వర్జితం ।
పుష్పంనాస్తి ఫలంనాస్తి । సంపూర్ణం వృక్ష వర్జితం ॥ 4

అష్టవిధ ప్రకృతుల చేతను । సృష్టికారణ మాయెననుచును । సృష్టముగ
శోధించి చూచిన । బీజరహితమనీ । నిర్బీజ బ్రహ్మమనీ ॥ దేవా .... మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ సర్వశూన్యం మయారూపం । జన్మశూన్యం స్వభావతః ।

జన్మభావేన మృత్యుశ్చ । పరిపూర్ణం స్వభావతః ॥ 5

జరయు మృతులును లేని పూర్ణము । విరివిగను జన్మంబుశూన్యము ।
తరచదానందేమి లేకను । దండిగున్నదనీ ॥ పరిపూర్ణ బ్రహ్మమనీ ॥ దేవా.....
మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ జన్మభావే కర్మంనాస్తి । కర్మభావే ఫలం నహి ।

ఫలాభావేభయంకుత్ర । భయాభావేనసంశయః ॥ 6

దేశికా మికరుణచేతను ! ఈశరీరద్వయము పోయిన । నాశమౌ జన్మకర్మ
ఫలభీతులు, లేశమైనానూ ॥ నిశ్చింశయముగానూ । దేవా ... మేలుకొనవయ్యా॥

శ్లో॥ ఇంద్రజాలమిదం సర్వం । యథామరుమరీచికా ।

అఖండితమనాకారం । వర్తతే కేవలం శివం ॥ 7

ఉండిలేనిది ఇంద్రజాలము । ఎండమావుల వలెను తోచును । ఖండితముగా
నట్టి అచల, పూర్ణబ్రహ్మమునా । పరిపూర్ణ గురుడనినా ॥ దేవా ... మేలుకొనవయ్యా॥

శ్లో॥ శుద్ధేసుషుప్తావివచ । తస్మిన్నాహం కదాచన ।

తద్వత్సదాపి యస్యాస్తి । ప్రపంచం నాస్తితస్యవై ॥ 8

సుప్తియందున నేను లేనటు । జ్ఞప్తిలేనా పూర్ణ బ్రహ్మని । జ్ఞప్తి లేక నిర్లిప్తుడవై । సుప్తి
జెందకనూ ॥ సాజ్ఞప్తి విడచియును ॥ దేవా .... మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ యథానాహం తథాశుద్ధం । తస్మాత్సుద్ధేన నిర్ణయః । జగదస్తీతి
కోవేద । నాస్తికోనచ నిర్ణయః ॥ 9

లేనినేనను నేను యెన్నడు । లేకపోవును గాని దెన్నడు । నేను గానాపూర్ణ
బ్రహ్మను । నిర్ణయించదనీ ॥ వర్ణించలేనిదనీ । దేవా... మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ ఆత్మాతీతం కేవలాత్మ । దేహోనాస్తి కదాచన । అస్తినాస్తీతి
కోవేద । నిర్ణయోనాస్తి సర్వదా ॥ 10

అద్వితీయము అచల పూర్ణము । ప్రకృతి ద్వయ దోషరహితము । సద్విచారణ
కేవలాత్మను । యెవ్వరెరుగుదురు ॥ నివ్వెరను పొందెదరూ ॥ దేవా ..... మేలు
కొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ శాస్త్రజ్ఞానం బహుక్లేశంబుద్ధేశ్వలన కారణం । ఉపదేశాద్ధరే
ర్బుద్ధ్యా రమతే సర్వకర్మసు ॥ 11

బుద్ధి చాంచల్యమును జేసును । శాస్త్రజ్ఞానము బహు క్లేశము । బుద్ధు
మీరక గురుని ముఖమున పద్ధతిని వినిన ॥ శుద్ధైన మార్గమునా ॥ దేవా ....
మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ ఉల్కాహస్తోయధాకశ్చి । ద్రవ్యమాలోక్యతాంత్యజేత్ ।
జ్ఞానేన జ్ఞేయమాలోక్య । పశ్చాత్ జ్ఞానం వినశ్యతి ॥ 12

తిమిరమందున నున్న వస్తువు । అమల జ్యోతి చెవెడకి విడచును । జ్యోతి
నటువలె నున్న జ్ఞప్తిచె । జ్ఞేయమెరుగుమనీ ॥ తత్ జ్ఞప్తి విడుపుమనీ ॥ దేవా ...
మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ జ్ఞానమజ్ఞానినంద్యప్యై । ద్వయోస్తుజతినిశ్చయం
ద్వయోస్తుజతియత్ జ్ఞానం । తత్ జ్ఞానంచ పరిత్యజేత్ ॥ 13

తిమిరమందున నున్న వస్తువు । అమలజ్యోతి చెవెడకి విడచును ।
జ్యోతినటువలె నున్న జ్ఞప్తిచె । జ్ఞేయమెరుగుమనీ ॥ తత్ జ్ఞప్తి విడుపుమనీ ॥ దేవా...
మేలుకొనవయ్యా ॥

శ్లో॥ విద్యాంతంబ్రహ్మవిద్యాంతం । వార్తికాంతమగోచరం ।
పూర్ణబోధం ప్రవక్ష్యామి । శృణుశిష్యమహోత్తమం ॥ 14

విద్యకంతము బ్రహ్మవిద్య । దీనికంత మెవార్తి కంబగు ; వార్తికాంతమె
అగోచర మవ్యక్తమదియనుచు ॥ తద్దరి నిపూర్ణబోధనుచూ ॥ దేవా ...
మేలుకొనవయ్యా ॥

వాసిగా తొస్సూడిపురమున । స్థాపితంబొ పీఠమందున । దోసిల్గొయు ।
రామరావిటులేకమేల్కొల్పే ॥ గురుబృందమునమేల్కొల్పే ॥ దేవా .... మేలుకొనవయ్యా ॥
మేలుకోఁదేశికేంద్రా ...

మేలుకొలుపు

కటకటా మోసమాయెను । మోసమాయెను జీవచూడగ ।
మోహపాశము లధికమాయెను । గాశిజెందక జేసెనీగతి ।
కర్మమేమందున్ ॥ జీవామేలుకొనవే ॥

- 1) కల్పశతములకన్న మిక్కిలి । కాలమాయెను తిరిగి చూడర । అల్ప సుఖమనె, కలలో మురయుచు । నాడుచున్నావూ ॥ జీవా ... మేలుకొనవే ॥
- 2) కోటి జన్మము లెత్తియును । శతకోటి దుఃఖము లనుభవించిన । నాటి మాటలు దలచుకొంటివే । నాటు నీ మదికే ॥ జీవా .... మేలుకొనవే ॥
- 3) యిరువదొక వెయ్యారు సూరులు । జరుగుహంసలు తరగునాయువు । హరిహరాదులువచ్చి నిలిపిన । అగదీతనువూ ॥ జీవా ... మేలుకొనవే ॥
- 4) లేనిపానీ దుఃఖజాలము । లోనబడి చెడిపోవు బెందుకు । మానమపమానంబు లన్నీ । మమతలిడలేవూ ॥ జీవా .... మేలుకొనవే ॥
- 5) నిజగురుండను సూర్యుడిప్పుడు । నిజముగా నుదయించె చూడుము । త్రిజగములలో వారు మేల్కొని । తెలివి గన్నారూ ॥ జీవా ... మేల్కొనవే ॥
- 6) బట్టబయలును గురుడు జూపిన । నట్టులేకను పుడమియందున । పట్టువీడక గుట్టు మరువక । దిట్టమైపోవే । జీవా ... మేలుకొనవే ॥
- 7) మాయతనువై మాయతానై । మాయపనులనుజేయుచును మరి । మాయ తన మర్మంబుగననే । మాయమైపోవున్ ॥ జీవా .... మేలుకొనవే ॥
- 8) ద్వాదశీషోడశులనే జల । ధారకర్ణములందు సోకిన । బాధలన్నియు తొలగినీవిక । భ్రాంతులొదిలేవూ ॥ జీవా .... మేలుకొనవే ॥
- 9) భాగవత శ్రీకృష్ణ దేశిక । ప్రభువరుండిటురానె వచ్చెను । వేగగనితను మనధనంబులు । వీడిశరణనవే ॥ జీవా ..... మేలుకొనవే ॥
- 10) పీల్చానాశంకరుండని । పిలచి ప్రభువరుడేలినాడట । మూలములేనట్టి యెరుకను । ముంచివేసిరటా ॥ జీవా .... మేలుకొనవే ॥

కీర్తన

గాయతి గురునామం । హం రహితం , రహితం ॥

గాయతి గురునామం ॥

- 1) నిర్విశేషరస నిర్గుణరూపం । సర్వబలాత్మపరాత్పర సహితం ॥ గాయతి ॥
- 2) బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాత్మకతీతం । బ్రహ్మాండాంతర స్వయంప్రకాశం ॥ గాయతి ॥

- 3) జన్మకర్మభవనాశన దైవం । అమలస్వరూపం ఆనందరహితం ॥ గాయతి ॥
- 4) పలువిధ జన్మానికృత పాపపుణ్యం । కలుషిత బంధద్వయ దోషరహితం ॥ గాయతి ॥
- 5) సాధన రహిత జిజ్ఞాసనువేద్యం । ఆదికారణ మద్వయరూపం । గాయతి ॥
- 6) రామరాయశ్రీ సద్గురుచరణం । కామరహితయన్ రామం శరణం ॥ గాయతి ॥

సభావిజ్ఞాపన కీర్తన

ఎందరో మహానుభావులు । అందరికి నందనములు ॥ ఎందరో ॥

- 1) ఆగమనిగమాంతేద్యులు । భోగమోక్షవిరాగశ్రేష్టులు । సద్గురూపదిష్టులు
యీ జగమెరుకలు రోసినట్టివా ॥ లెందరో ॥
- 2) హరిహరులకు వశముగాని । వరగురు పరిపూర్ణభావము । స్థిరముగ
నెరిగియు నెరుగక । గుర్తురహిత దేశికవరు ॥ లెందరో ॥
- 3) దేహి దేహముగాకను । సోహంకస్త్వ మెయెరుకని । సోహం కస్త్వము గాకను ।
అహరహిత అశరీర గురువరు ॥ లెందరో ॥
- 4) సమరసబోధానందుకు । భూమజూపి భ్రమనుబాపి । జన్మ జరామరణ
వర్జిత, రామరాయగురుదేవతుల్యు ॥ లెందరో ॥

జెండా వందన గీతము

- 1) జెండాను పైకెత్తు మన్నా । అచల జెండా
క్రింద నిలచి దండ మిడుమన్నా ॥జెండాను॥
- 2) అన్నివేల్పులకన్న మిన్నా । దీని కన్నా
వేరొండు లేదన్నా మాయన్నాజెండాను॥
- 3) వేదాంత సారమోయన్నా । మాయనాద
రహితంబైన బోధ గనుమన్నా ॥జెండాను॥
- 4) మోక్షమే బట్ట బయలన్నా । అందు సాక్షి
తత్వము లేని సంజ్ఞనే సున్నా ॥జెండాను॥

- శ్రీధరుని శివరామ, దీక్షితులు పూజించి, ఆద్యంతరహిత
అశరీరులైరి । ఈధర రామలింగార్యుల కరుణచే బోధ జెందిన
పరమా రాఘ్యులకూ ॥ మంగళం - మంగళం ॥ సద్గురుదేవా,
మంగళం - మంగళం ॥

స్థిరముగ పరమారాధ్యులను సేవించి, యెరిగే యెరుకను విడచే, దేశికయ్యా! వరదేశికయ్యాకు పరగ శిష్యుండైన, నాగయ్య యను నామాంకితునకూ ॥ మంగళం - మంగళం ॥ సద్గురు దేవా ॥ మంగళం మంగళం ॥

ఇల నాగయ్యా గురుని, వలన బోధను పొంది, బలరామ పండితులు బాగుగను । అల బలరామార్యులచే కలనెడబాసిన । కృష్ణమాచార్యుల కిష్టముగ ॥ మంగళం - మంగళం ॥ సద్గురుదేవా! మంగళం - మంగళం ॥

కృష్ణమాచార్యులకు । ఇష్టసేవకులై, ప్రతిష్ఠ నొందిన సన్యసార్యులను । తుష్టి చెందిన యట్లు, స్పృష్టముగను బోధ । శిష్టులకొసగెనుత్పృష్టముగ । మంగళం - మంగళం ॥ సద్గురుదేవా, మంగళం - మంగళం ॥

ప్రియముతో దుర్గా, నంద పంచదశియునుచు, దయతో దీక్షా నామమొసగి । భయపడకుమని రుద్రపునయమున ద్వాదశి, సూచన నిచ్చిన సద్గురునకు ॥ మంగళం - మంగళం ॥ సద్గురుదేవా, మంగళం - మంగళం ॥

దుర్గానందునిసేవ, దీర్ఘముగా గావించి, అర్ఘ్యపాద్యములచే యెరుకన్ విడచి । మార్గదర్శియైన, సమరస నిర్మల ప్రజ్ఞాన్విలక్షణ, రామప్రభునకూ । మంగళం - మంగళం ॥ సద్గురుదేవా, మంగళం - మంగళం ॥

పరమగు రామ, ప్రభు చరణసేవను జేసి, యెరుకపరముల రెంటి మరుగు నెరిగి । వరసుందరాంబ సహ ధర్మపత్ని సహిత, సమరస్ఫోధానంద రామప్రభునకూ । మంగళం - మంగళం ॥ సద్గురుదేవా - మంగళం, మంగళం ॥

జై సద్గురు ప్రభు మహారాజుకి జై